

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA LATA 2014-2020**
wersja nr 3.0

**INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020**

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
OPOLE, CZERWIEC 2018

SPIS TREŚCI

SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....	10
1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.....	10
1.1.1 Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	10
1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych, z uwzględnieniem umowy partnerstwa, w oparciu o identyfikację potrzeb regionalnych oraz, w stosownych przypadkach, potrzeb krajowych, w tym potrzeb w zakresie sprostania wyzwaniom wskazanym w stosownych zaleceniach dotyczących poszczególnych państw przyjętych zgodnie z art. 121 ust. 2 TFUE i w stosownych zaleceniach Rady przyjętych zgodnie z art. 148 ust. 4 TFUE, uwzględniając wyniki ewaluacji <i>ex ante</i>	26
1.2 Uzasadnienie alokacji finansowej.....	36
1.2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne.....	36
1.2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu.....	38
SEKCJA 2. OSIE PRIORYTETOWE.....	53
2.A OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA.....	53
I.2.A.1 INNOWACJE W GOSPODARCE	53
II.2.A.1 KONKURENCYJNA GOSPODARKA	64
III.2.A.1 GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	79
IV.2.A.1 ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM	98
V.2.A.1 OCHRONA ŚRODOWISKA, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO	105
VI.2.A.1 ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT NA RZECZ MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW	127
VII.2.A.1 KONKURENCYJNY RYNEK PRACY	136
VIII.2.A.1 INTEGRACJA SPOŁECZNA	167
IX.2.A.1 WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI	187
Zakres ewentualnego wsparcia OP IX ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.	211
X.2.A.1 INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	212
2.B OPIS OSI PRIORYTETOWYCH DOTYCZĄCYCH POMOCY TECHNICZNEJ	234
XI.2.B.1 POMOC TECHNICZNA	234
SEKCJA 3. PLAN FINANSOWY	234
3.1 Środki finansowe z poszczególnych funduszy oraz kwoty na rezerwę wykonania.....	234
3.2 Łączne środki finansowe w podziale na fundusz oraz współfinansowanie krajowe (EUR).....	235
SEKCJA 4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO.....	237
4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	238
4.2 Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich	238
4.3 Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)	239
4.4 Rozwiązania na rzecz przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach danego programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim	239
4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanym przez państwo członkowskie.....	239
SEKCJA 5. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH).....	241
5.1 Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym.....	241
5.2 Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem/grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym oraz, w stosownych przypadkach, wkład do zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa	242

SEKCJA 6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH)	248
SEKCJA 7. INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZAANGAŻOWANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW	250
7.1 Odpowiednie instytucje i podmioty	250
7.2 Zaangażowanie właściwych partnerów	251
7.2.1 Przedsięwzięcia podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów w przygotowanie programu operacyjnego oraz rola tych partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu operacyjnego	251
7.2.2 Granty globalne (w odniesieniu EFS)	254
7.2.3 Alokowanie zasobów przeznaczonych na budowanie potencjału (w odniesieniu do EFS)	254
SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI	255
SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE	257
9.1 Warunki wstępne	257
9.2 Opis przedsięwzięć służących spełnieniu warunków wstępnych, odpowiedzialne podmioty i harmonogram takich przedsięwzięć	281
SEKCJA 10. ZMNIEJSZENIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW	290
SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE	292
11.1 Zrównoważony rozwój	292
11.2 Równość szans i niedyskryminacja	293
11.3 Równouprawienie płci	295
SEKCJA 12. ODRĘBNE ELEMENTY	297
12.1 Duże projekty, których wdrożenie zaplanowano w okresie programowania	297
12.2 Ramy wykonania programu operacyjnego	297
12.3 Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu	297

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1	DIAGNOZA WYZWAŃ, POTRZEB I POTENCJAŁÓW OBSZARÓW/SEKTORÓW OBJĘTYCH RPO WO 2014-2020 [Sekcja 1]
Załącznik nr 2	POWIĄZANIA OSI PRIORYTETOWYCH Z CELAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE UE, KRAJU, REGIONU RPO WO 2014-2020 [Sekcja 1]
Załącznik nr 3	PLAN FINANSOWY RPO WO 2014-2020 [Sekcja 3]
Załącznik nr 4	ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO W RPO WO 2014-2020 [Sekcja 4]
Załącznik nr 5	SYSTEM INSTYTUCJONALNY W RPO WO 2014-2020 [Sekcja 7]

NAJWAŻNIEJSZE SKRÓTY

AOS	Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CEF	Skrót od ang. Connecting Europe Facility – oznaczający instrument „Łącząc Europę”
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CSR	Skrót od ang. Country-specific Recommendations Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2014 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2014 r.
CT	Cel tematyczny
DPO	Departament Koordynacji Programów Operacyjnych
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
ESSN	Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier
ETO	Europejski Trybunał Obrachunkowy
EU2020	EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
EZD	Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją
FS	Fundusz Spójności
GIKS	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IA	Instytucja Audytowa
ICSO	Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej „Błachownia”
ICT	Skrót od ang. Information and Comunication Technology – oznaczający sektor informacyjnych i telekomunikacyjnych technologii
IK	Instytucja Koordynująca
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IP	Instytucja Pośrednicząca w ramach RPO WO 2014-2020
ISPA	Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej
IZRPO WO 2014-2020 IZRPO WO IZ	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Opolskiego 2014-2020
JE	Jednostka Ewaluacyjna
KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KJE	Krajowa Jednostka Ewaluacji

KM RPO WO 2007-2013	Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013
KM RPO WO 2014-2020	Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020
KPOŚK	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
KPPUIWS	Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji
KPR	Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
KT	Kontrakt Terytorialny
MAiC	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
MG	Ministerstwo Gospodarki
MIR MRR (skrót obowiązujący do dnia 26.11.2013 r.)	Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MSP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
MSW	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
OCRG	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki
OP	Oś priorytetowa
OSI Depopulacja	Obszar Strategicznej Interwencji Depopulacja
OSI Obszary Przygraniczne	Obszar Strategicznej Interwencji Obszary Przygraniczne
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne źródła energii
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PDz	Plan działań pomocy technicznej RPO WO 2014-2020
PE	Parlament Europejski
PHARE SSG	Spójność Społeczno-Gospodarcza
PI	Priorytet inwestycyjny
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKM PO KL 2007-2013	Podkomitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki Województwa Opolskiego 2007-2013
PMWSZ	Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu

PO IR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
PO IŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PO IiŚ 2007-2013	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PO PC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
PROW 2007-2013	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
PWSZ	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
RLKS	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
ROPS	Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu
Rozporządzenie EFRR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006
Rozporządzenie EFS	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006
Rozporządzenie ogólne	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006
RPO WO 2007-2013	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013
RPO WO 2014-2020 / Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020
RSIWO2020	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020
SFC 2014	Skrót od ang. Struktural Funds common database – oznaczający wspólny system informatyczny dla funduszy strukturalnych
SIEG	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SRK 2020	Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
SRKL 2020	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
SRPZ 2020	Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020
SRT	Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)
SRWO 2020	Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.
SSD	Założenia Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim – perspektywa 2013-2020
SUE RMB	Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

SWOT	Skrót pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia). Jest to metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie.
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TIK	technologie informacyjno-komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UMWO	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
UP	Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa
WLWK	Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WPPIIS	Wieloletni Program Pomocy i Integracji Społecznej na lata 2010-2020
WPR	Wspólna Polityka Rolna
WPPD	Wieloletni Regionalny Plan Działań instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie na lata 2013-2020
WPRyb	Wspólna Polityka Rybołówstwa
WRS	Wspólne Ramy Strategiczne 2014-2020
WTZ	Warsztaty Terapii Zająciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowana Inwestycja Terytorialna
ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006
Związek ZIT	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska
ZWO	Zarząd Województwa Opolskiego

CCI	2014PL16M2OP008
Tytuł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Wersja	3.0
Pierwszy rok	2014
Ostatni rok	2020
Kwalifikowalny od	1 stycznia 2014
Kwalifikowalny do	31 grudnia 2023
Nr decyzji KE	CCI 2014PL16M2OP008
Data decyzji KE	18 grudnia 2014 r.
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Regiony NUTS objęte programem operacyjnym	PL52 - Opolskie

SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

1.1.1 Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/sektorów objętych RPO WO 2014-2020

Kapitał społeczny i potencjał demograficzny województwa opolskiego

Województwo opolskie jest najmniejszym regionem Polski w ujęciu terytorialnym, a także pod względem liczby ludności. Wśród sześciu regionów w kraju, w których zanotowano spadek liczby ludności, województwo opolskie znajduje się w najbardziej niekorzystnej sytuacji, z depopulacją na poziomie 4,8%¹. Wpływ na ten proces mają przede wszystkim niska dzietność, ujemne saldo ruchu migracyjnego ludności. Najważniejszym wyzwaniem rozwojowym województwa opolskiego, determinującym całą regionalną politykę do 2020 r. jest zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji². Wyzwanie wynika z wielu przenikających się, komplementarnych względem siebie czynników takich jak m.in. zmiana struktury demograficznej regionu (zmniejsza się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, rośnie liczba osób w wieku starszym³, a poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej jest i będzie w regionie opolskim jednym z najwyższych w Europie).

Budowanie potencjału kapitału społecznego, którego głównymi wyznacznikami są aktywność, umiejętność współdziałania, kreatywność, otwartość i zaufanie społeczne ma istotne znaczenie w tworzeniu potencjału rozwojowego⁴. W województwie opolskim sytuacja w zakresie kapitału społecznego nie jest najlepsza. Region cechuje przede wszystkim bardzo niski wskaźnik zaufania społecznego, oraz średnia aktywność w organizacjach pozarządowych. Największy wpływ na rozwój społeczny w regionie ma zjawisko depopulacji oraz starzenie się społeczeństwa, które wywołują ujemne skutki w wymiarze społeczno-gospodarczym. Konieczne jest podjęcie inicjatyw mających na celu wsparcie rodziny, preferujących dzietność oraz ułatwiających godzenie ról zawodowych i rodzinnych. Działania te powinny być powiązane z rozwojem regionalnego rynku pracy, w szczególności poprzez przyciąganie nowych inwestycji oraz tworzenie nowych i stabilnych miejsc pracy. Skala problemów demograficznych, w tym możliwość wystąpienia długofalowych skutków zachodzących obecnie procesów, wymusza podjęcie szeregu komplementarnych działań mających na celu zmianę negatywnych trendów w regionie. Wychodząc naprzeciw tym problemom, na terenie całego województwa wyznaczono Obszar Strategicznej Interwencji *Depopulacja*. Dla województwa

¹ Wg stanu na 31 grudnia 2012 r.

² *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, dokument przyjęty Uchwałą nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r., s. 89.

³ Por. *Instytucje wobec potrzeb osób starszych. Raport z badań przeprowadzonych w województwie opolskim*. Badanie regionalne jako element badań ogólnopolskich zrealizowanych przez Instytutu Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie, Opole 2010.

⁴ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, s. 101.

opolskiego ważne jest podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej, np. poprzez poprawę umiejętności współdziałania, zwiększanie aktywności mieszkańców, pielęgnowanie tradycji i wielokulturowości regionu, a także podnoszenie kompetencji i jakości usług administracji publicznej.

Zakres RPO WO 2014-2020 jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych, uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście analiza społeczno - ekonomiczna uaktualniana corocznie i przedstawiana KE uwzględniająca uaktualnianą rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z KE (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę. Zestaw diagnostyczny uzgodniony z KE nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lat w województwie opolskim wynosił w 2013 roku 64,0% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej wynoszącej 64,9%. Na podstawie analiz społeczno – gospodarczych szacuje się, iż w latach realizacji RPO wskaźnik ten będzie systematycznie wzrastał osiągając wartość 65,3; 65,8 i 66,6% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023. Cel krajowy ustalony dla Polski w obszarze redukcji liczby osób pozostających w ubóstwie jako 1,5 mln osób został osiągnięty w 2012 r. Należy jednak kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalenie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Dla określenia pozycji województwa względem wartości krajowych stosowany jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. W przypadku województwa opolskiego wynosił on w 2013 r. 16,1% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie opolskim w latach realizacji RPO oraz jego wartości 14,8; 14,2 i 13,4% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

Należy podkreślić, iż oba ww. wskaźniki służą jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie są one wskaźnikami rezultatu interwencji RPO i nie mogą być przedmiotem odpowiedzialności RPO. UP wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na ich osiąganie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a ich zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

Średni poziom rozwoju i relatywnie wolne tempo wzrostu gospodarczego

Opolskie należy do regionów o średnim poziomie rozwoju gospodarczego, tzn. jest obszarem relatywnie wolnego tempa wzrostu gospodarczego. Stopa wzrostu produktu krajowego brutto w latach 2005–2010 była najniższa spośród wszystkich województw. Choć województwo opolskie należy do grupy regionów o średnim poziomie rozwoju w Polsce (11 miejsce mierzone PKB na mieszkańca), to w układzie wewnętrznym widoczne są znaczące dysproporcje już na poziomie jednostek statystycznych NUTS3. Podregion opolski należy do obszarów o wysokim poziomie rozwoju (91,7% średniego poziomu w kraju, 21 miejsce), zaś podregion nyski do grupy o najniższym statystycznym poziomie rozwoju w całym kraju (62,5% średniego poziomu w kraju, 59 miejsce na 66 podregionów). W strukturze gospodarki województwa dominują usługi generujące niecałe 56% wartości dodanej brutto oraz skupiające 52% ogółu pracujących w gospodarce regionu. Jednak wyróżnikiem regionu jest jego wysoko rozwinięty przemysł, generujący 30,1% wartości dodanej brutto w regionie (przeciętnie w kraju 25,6%, dane za 2011 r.). O przemysłowym obliczu regionu decydują przede wszystkim podmioty prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę (pierwsze miejsce w kraju ze względu na wysokość udziału w strukturze wartości dodanej brutto). Wysoki stopień rozwoju przemysłu uznawany jest za jeden z atutów regionu. Duże znaczenie dla konkurencyjności województwa ma sektor budowlany (8,2% WDB). Szczególnym wyzwaniem jest przewyższenie powolnego rozwoju regionalnego sektora usług – co jest tendencją odbiegającą istotnie od dominujących trendów znanych na świecie, gdzie zdecydowaną przewagę na regionalnych

rynkach pracy mają zatrudnieni w szeroko rozumianym obszarze „tworzenia warunków do wzrostu gospodarczego” i sferze generującej wysoką jakość życia w skali lokalnej, regionalnej. W latach 2000-2011 wartość dodana brutto wytworzona w sektorze usług wzrosła w regionie o 78% względem wzrostu o 96% przeciętnie w kraju. Niższy wskaźnik notowano tylko w dwóch województwach.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020⁵

Określenie nowych kierunków rozwoju Unii Europejskiej, Polski oraz województwa opolskiego, wymogły weryfikację oraz zmianę podejścia do innowacyjności i transferu wiedzy. Nadrzędnym zadaniem polityki regionalnej w najbliższych latach jest skoncentrowanie wysiłków na najważniejszych obszarach rozwoju w celu optymalnego wykorzystania potencjałów wewnętrznych regionu. Jak zidentyfikowano w RSIWO2020 najważniejsze dla regionu są skuteczny transfer wiedzy, wzmacnianie innowacyjności oraz edukacja i kształcenie na rzecz innowacyjnej gospodarki. Biorąc to pod uwagę ważne jest systemowe wsparcie specjalizacji regionalnych, potencjału badawczego i edukacyjnego oraz komercjalizacja wyników prac B+R, a także profesjonalizacja i koncentracja branżowa IOB. Hierarchizacja obszarów rozwojowych województwa opolskiego, określona w RSIWO2020 wyznacza specjalizacje regionalne. Kluczowe obszary rozwoju z uwzględnieniem technologii i wiedzy regionalnej to:

- chemiczny;
- budowlany wraz z przemysłem mineralnym i usługami budowlanymi;
- maszynowy i elektromaszynowy;
- paliwowo-energetyczny;
- rolno-spożywczy;
- drzewno-papierniczy, w tym przemysł meblarski;
- metalowy i metalurgiczny.

Za potencjalne kluczowe obszary rozwoju w RSIWO2020 uznano:

- usługi medyczne i rehabilitacyjne;
- usługi turystyczne;
- transport i logistyka.

Strategia wyznacza także obszary o dużym znaczeniu dla rozwoju regionu:

- usługi edukacyjne;
- przemysł lekki,

oraz identyfikuje obszary rozwoju regionu, tj. usługi finansowe i handel.

Przyjęta w RSIWO2020 metodologia oceny według faz procesów transferu wiedzy oraz procesu poznawczego pozwoliła na identyfikację grup technologii priorytetowych. Zidentyfikowane tą metodą grupy kluczowych technologii priorytetowych dla rozwoju regionu stanowią:

- grupę technologii – specjalizacji inteligentnych (otrzymywanie i przetwórstwo materiałów polimerowych, chemiczne organiczne, chemię specjalistyczną, produkty chemiczne na bazie surowców odnawialnych, budownictwa niskoenergetycznego, cementu, wapna i betonu, drewna, układów napędowych, projektowania i wytwarzania maszyn i urządzeń, metali, wytwarzania energii, silników, wysokich napięć, produkcji roślinnej, przetwarzania żywności w tym w szczególności mleka);
- grupę technologii – potencjalnych specjalizacji inteligentnych – procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska – life & environmental sciences (produkty ochrony zdrowia i fizjoterapii,

⁵ *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020*, dokument przyjęty Uchwałą nr 5250/2014 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 1 lipca 2014 r., s. 110.

przestrzennie zintegrowany regionalny produkt turystyczny, proces organizacyjny systemu transportu intermodalnego przyjaznego środowisku).

Lista specjalizacji nie jest zamknięta. Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza powoduje, że należy monitorować grupy technologii w ramach zidentyfikowanych w województwie opolskim specjalizacji. Wspieranie specjalizacji regionalnych w tym specjalizacji inteligentnych pozwoli na stworzenie sprzyjającego klimatu i kultury innowacyjnej, co w konsekwencji zaowocować powinno trwałą przewagą konkurencyjną regionu w przyszłości.

Województwo opolskie - względnie słaby innowator

Wiele wskaźników, postrzeganych jako kluczowe dla pomiaru gospodarki opartej na wiedzy, cechuje się w regionie niekorzystnymi wartościami, zarówno w zakresie wdrażania innowacji, jak i efektów działalności. System gospodarczy województwa wzmacniany jest przez 15 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, z czego zaledwie 4 działają w obszarze innowacji. W Polsce wciąż utrzymuje się koncentracja ośrodków innowacji w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku. Regiony słabe ekonomicznie, do których zalicza się województwo opolskie, pozostają na niskim poziomie wyposażenia w infrastrukturę wspierającą innowacyjne przedsięwzięcia⁶. Na tle kraju w województwie opolskim występuje najmniejsze nasycenie jednostek uznawanych za ośrodki innowacji, tym samym liczba potencjalnych klientów jest na tyle duża, że nie są one w stanie zaspokoić ich potrzeb⁷. Liczba firm, jak i liczba mieszkańców przypadających na jeden ośrodek innowacji najwyższe wartości osiąga w województwie opolskim. Dane z zakresu ekonomicznych aspektów funkcjonowania sektora B+R wskazują na niską intensywność prac badawczo-rozwojowych w regionie. Niska relacja wartości nakładów na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do produktu krajowego brutto w 2011 r. wyniosła zaledwie 0,26% wobec 0,76% średnio w Polsce. Relacja ta, traktowana jako uniwersalny wskaźnik dla oceny regionalnej innowacyjności, wypada dla województwa opolskiego bardzo niekorzystnie. Wartość nakładów na działalność B+R, zarówno w ujęciu względnym, jak i bezwzględnym, plasuje region bardzo nisko w rankingach. W latach 2007-2011 na działalność badawczo-rozwojową przeznaczono w województwie opolskim zaledwie 268 mln PLN, tj. około 67 mln euro. Prywatna działalność w zakresie prac badawczo-rozwojowych nie wzmacnia potencjału gospodarki województwa opolskiego. Rola przedsiębiorstw w finansowaniu prac B+R jest znikoma. W latach 2007-2011 opolskie przedsiębiorstwa zaangażowały w ten typ aktywności 102 mln PLN - zaledwie 0,07% PKB. W kolejnej perspektywie finansowej relatywnie więcej środków przeznaczyć należy na projekty związane z innowacyjnością regionalnej gospodarki, pamiętając o konieczności zastosowania zintegrowanego podejścia do wsparcia ośrodków badawczych, w tym uczelni⁸.

Potencjał przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu

Potencjał województwa tworzy około 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej⁹, spośród których prawie 72 tys. stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (stan w końcu grudnia 2012 r., na podstawie bazy REGON). W województwie sektor MSP stanowi prawie 100% wszystkich podmiotów gospodarczych. Pomimo wysokiej roli sektora MSP w gospodarce regionu

⁶ *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w Warszawie, Warszawa 2012, s. 21.

⁷ *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2012*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w Warszawie, Warszawa 2012, s. 18-22.

⁸ Por. *Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia. Raport końcowy*, Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2010, s. 4.

⁹ Należy jednak mieć na uwadze fakt, iż liczby te nie odzwierciedlają idealnie obrazu województwa opolskiego. Wskazane wartości dotyczą wyłącznie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, nie wskazują one jednak jaka część z nich faktycznie prowadzi działalność (problem ten dotyczy wszystkich województw). Szacuje się, opierając się choćby na danych pochodzących ze źródeł innych niż statystyka publiczna, iż podmiotów aktywnych może być w regionie około 40-50 tysięcy.

obserwowany jest deficyt przedsiębiorczości¹⁰. Względna – per capita – liczba pracujących, zarówno, w mikro, małych, jak i średnich przedsiębiorstwach jest zdecydowanie niższa niż w kraju. Prawie co dziesiąty mieszkaniec regionu pracuje w mikro lub małym przedsiębiorstwie (w Polsce co dwunasty), a co dwudziesty ósmy w średnim przedsiębiorstwie (w Polsce co dwudziesty trzeci)¹¹. Niższe są również wskaźniki przedsiębiorczości. Na każde 10 tys. mieszkańców w podregionie nyskim przypada 960 podmiotów gospodarki narodowej, w podregionie opolskim 982 względem 1032 przeciętnie w kraju. Przedsiębiorczość przejawia się również w aktywności inwestycyjnej. W ostatnich dziesięciu latach województwo opolskie cechowało się niższą aktywnością inwestycyjną per capita, niż pozostałe regiony. Przeciętnie, średniorocznie w latach 2002-2011 wskaźnik aktywności inwestycyjnej był dla regionu o 27% niższy niż w kraju (11. miejsce w rankingu województw). Na cztery powiaty o najniższym wskaźniku aktywności inwestycyjnej w regionie, trzy to powiaty podregionu nyskiego, które z uwagi m.in. na posiadane zasoby posiadają istotny potencjał w zakresie rozwoju nowych produktów i usług w obszarze life and environmental sciences. W odniesieniu do wykorzystania technologii TIK należy zaznaczyć, iż większość przedsiębiorstw z regionu wykorzystuje Internet w kontaktach z administracją publiczną. Wielu przedsiębiorców posiadających dostęp do Internetu realizuje procedury administracyjne wyłącznie drogą elektroniczną – np. w zakresie deklaracji ZUS czy deklaracji podatku VAT. Co trzecie przedsiębiorstwo z dostępem do Internetu uzyskuje dokumenty przetargowe oraz specyfikacje w elektronicznym systemie zamówień publicznych. Dostęp do Internetu w przedsiębiorstwach jest powszechny – w woj. opolskim 96% przedsiębiorstw posiada dostęp do sieci, z czego wg szacunków niecałe 82% poprzez łącze szerokopasmowe. Co siódme przedsiębiorstwo wykorzystuje pakiety oprogramowania ERP (*enterprise resource planning*) w celu przekazywania informacji pomiędzy różnymi obszarami działalności przedsiębiorstwa (np. księgowością, marketingiem, produkcją). Co piąte przedsiębiorstwo wykorzystuje oprogramowanie CRM (*customer relationship management*) do zarządzania informacjami o klientach. Jedynie co 16 przedsiębiorstwo prowadzi e-sprzedaż poprzez stronę internetową, natomiast około 12% przedsiębiorstw posiada własną stronę internetową, która spełnia funkcję zamawiania lub rezerwacji on-line.¹²

Diagnoza atrakcyjności inwestycyjnej województwa opolskiego zwraca uwagę na wysoki, choć wciąż nie w pełni wykorzystany, potencjał inwestycyjny. Głównie chodzi o inwestycje strategiczne, prorozwojowe dla regionu, które mogą zaowocować znaczną liczbą miejsc pracy i przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarczego. Problemem regionu jest brak samodzielnej specjalnej strefy ekonomicznej. Aktywność inwestycyjną hamowało wiele czynników, m.in. niekompletna lub zbyt słaba infrastruktura techniczna terenu (ograniczenia w uzbrojeniu terenu). Oferty terenów nie posiadających uzbrojenia technicznego są automatycznie odrzucane przez firmy inwestujące oraz ich ciała doradcze. Z problemami pozyskania inwestycji problem miało wiele miejscowości, w tym ośrodki subregionalne. Cechy wzmacniające atrakcyjność inwestycyjną województwa to relatywnie konkurencyjna chłonność rynku, dostępność transportowa i bogata infrastruktura gospodarcza. Na poziom innowacyjności województwa opolskiego ma także wpływ aktywność instytucji otoczenia biznesu. Z dostępnych w regionie badań wynika, że oferta IOB jest niewystarczająca w zakresie usług, w szczególności: doradczych (specjalistycznych i ogólnych), informacyjnych, finansowych oraz szkoleniowych. Największe zapotrzebowanie dotyczy usług szkoleniowych, doradczych i informacyjnych dotyczących środków na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową¹³. Region

¹⁰ Jeden z wniosków sformułowanych w ramach badania ewaluacyjnego zrealizowanego w województwie opolskim wskazuje na potrzebę wdrażania instrumentów wsparcia zorientowanych na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych w stosunku do osób aktywnych zawodowo (nie tylko zaś w aspekcie osób bezrobotnych). Por. *Ocena i analiza przedsięwzięć zmierzających do powstania nowych podmiotów gospodarczych w województwie opolskim. Raport końcowy*, Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j. na zlecenie UMWO, Opole 2012, s. 162.

¹¹ Por. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2011r.*, GUS w Warszawie, Warszawa, 2013.

¹² *Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2012 r.*; http://www.stat.gov.pl/gus/5840_wykorzystanie_ict_PLK_HTML.htm.

¹³ Por. *Analiza potencjału aktorów Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego*, EU-Consult, Gdańsk 2012, s. 29 i 38 oraz *Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych podejmowanych w ramach unijnych projektów*

jest postrzegany jako korzystne miejsce lokalizacji dla przemysłu spożywczego (ze względu na potencjał branży rolniczej), a długotrwałe tradycje przemysłowe, szczególnie w zakresie przemysłu spożywczego, mineralnego, metalowego, maszynowego i chemicznego są czynnikiem wysokiej kultury produkcyjnej.

Potencjał eksportowy województwa opolskiego tworzy około 0,6 tys. podmiotów. Spośród wszystkich eksporterów, najwięcej z nich wysyła swoje dobra do Niemiec (niecałe 300) oraz kolejno do: Czech, na Ukrainę, Słowację, do Austrii oraz Holandii. Dobra eksportowane są do ponad stu krajów. Wysoki udział eksportu do krajów wymagających (w tym Unii Europejskiej – ok. 86%) świadczy o dużej konkurencyjności regionu – tak w zakresie konkurencji kosztowej (cenowej), jak i jakościowej. Eksport opiera się głównie na gałęziach wysokich i średniowysokich technologii wg nomenklatury OECD (prawie 52%, 4 miejsce w kraju – głównie dzięki przemysłowi chemicznemu). Gałęzie średnioniskich technologii stanowią ok. 22%, a niskich – ok. 26%.

Gospodarka niskoemisyjna, ochrona powietrza i energetyka

Odnotowuje się przekroczenia na obszarze całego województwa wartości dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu, natomiast w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} i benzenu obszar przekroczenia obejmuje całe województwo, za wyjątkiem miasta Opole. Wg danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w roku 2018 do 6 marca w Polsce 22 razy przekroczony został próg informowania (>200 µg/m³ dla pyłu zawieszonego PM₁₀) oraz 3 razy próg alarmowy (>300 µg/m³ dla pyłu zawieszonego PM₁₀). Przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu wystąpiły w województwach: śląskim, małopolskim, opolskim oraz mazowieckim¹⁴. Istotne znaczenie dla utrzymania się złej jakości powietrza atmosferycznego ma sektor bytowo-komunalny, w którym jako główne paliwo spalane są paliwa węglowe, często wysokoemisyjne, takie jak muły poflotacyjne, miął węglowy, węgiel złej jakości, odpady (spalane w nieprzystosowanych do tego kotłach o mocy poniżej 1 MW) oraz komunikacja miejska, w tym zbiorowa¹⁵. Stan taboru, w miastach obsługiwanych przez komunikację miejską, nie jest wystarczający do potrzeb.

Funkcjonowanie sektora energetycznego niesie za sobą postępującą degradację środowiska, w szczególności w zakresie jakości powietrza atmosferycznego¹⁶. Jego ochrona w najbliższej przyszłości wymagać będzie podejmowania kompleksowych działań, obejmujących zmianę dotychczasowych wzorców konsumpcji i zachowań, ukierunkowania na efektywne i racjonalne wykorzystanie i poszanowanie jego zasobów. Podstawowe znaczenie posiadać będzie wdrażanie nowoczesnych technologii wspierających niskoemisyjną/niskowęglową gospodarkę, ukierunkowaną na poprawę efektywności energetycznej, rozwój i wykorzystanie niskoemisyjnych technologii produkcji energii elektrycznej, w tym bazujących na OZE nie tylko w przemyśle, ale również w sektorze gospodarstw domowych. Konieczne będą działania w zakresie badań i innowacji wspieranych w obszarze energii oraz inwestycje w technologie i rozwiązania energetyczne, które będą zgodne z celami strategicznymi Europejskiego Strategicznego Planu w dziedzinie technologii energetycznych (SET). Uzyskanie większego efektu wspierane będzie przez rozwój zrównoważonego transportu miejskiego, ścieżek rowerowych i dróg.

Odnawialne źródła energii w bilansie energetycznym województwa zaspokajają jedynie niewielką część potrzeb energetycznych, pomimo istnienia znaczących ich zasobów¹⁷. Łączna moc urządzeń zainstalowana w OZE na terenie województwa opolskiego wynosi ok. 119,5 MW,

---

na rzecz wzrostu konkurencyjności Opolszczyzny, Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata Sp. j., Opole 2012, s.81.

¹⁴ <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/warnings>,

¹⁵ *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole 2012, s. 21-24*

¹⁶ Województwo opolskie, wg danych GUS 2011 r. i monitoringu powietrza GIOŚ należy do regionów o najwyższym stopniu zanieczyszczenia powietrza w Polsce;

¹⁷ Wg „Oceny aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim” RCE Łosiów, 2013, potencjał energii odnawialnej wynosi 1536,3 GWh/rok.

a produkcja energii ze źródeł odnawialnych w 2012 r. wyniosła ok. 377 GWh¹⁸. Potencjał naturalny odnawialnych źródeł energii, w szczególności biomasy, wód płynących, wiatru i słońca, pozwalający na pozyskanie znacznej ilości energii z nowoczesnych źródeł energetycznych i realizację zobowiązań międzynarodowych. W województwie opolskim stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii stale rośnie, a poszczególne rodzaje odnawialnych źródeł energii charakteryzuje zróżnicowany stopień wykorzystania. Udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych, posiadane zasoby oraz podjęte i planowane inicjatywy wskazują na potencjał wzrostu w tym zakresie. Na terenie województwa funkcjonuje 25 systemów ciepłych, w większości miejskich, w których głównym odbiorcą jest budownictwo mieszkaniowe. Łączna długość sieci ciepłej w 2011 r. wynosiła 459,9 km. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest w skali lokalnej, na poziomie gmin. Systemy ciepłownicze występują z reguły w większych miastach, zazwyczaj siedzibach gmin.

Zapobieganie zagrożeniom

Charakterystyczne dla województwa opolskiego są zagrożenia takie jak cyklicznie występujące zalewy powodziowe w dorzeczu Odry i jej dopływów. Prowadzone w ostatnim dziesięcioleciu działania inwestycyjne ograniczyły to zagrożenie, jednak w dalszym ciągu wymagana jest realizacja kluczowych inwestycji oraz zdecydowane działania związane z zatrzymywaniem wody w zlewni. Coraz częstsze występowanie klęsk żywiołowych i katastrof na terenie województwa opolskiego wywołuje liczne konsekwencje w tym finansowe, zarówno dla mieszkańców, jak i służb ratowniczych¹⁹. Województwo opolskie narażone jest na występowanie zarówno zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych. W obliczu klęsk żywiołowych i katastrof istotną rolę odgrywają jednostki straży pożarnej, zarówno państwowe, jak i ochotnicze. Na terenie województwa działa 531 jednostek OSP, w których prawie 16 tys. członków jest gotowych do podjęcia natychmiastowych działań ratowniczo-gaśniczych. Sto jednostek OSP włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Różnorodność biologiczna

Posiadane potencjały, zawarte w zasobach naturalnych, stanowią atuty rozwojowe województwa, ale w wielu przypadkach mogą stanowić naturalne bariery, ograniczające możliwości rozwoju (dotyczy np. obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych lub ochrony zasobów wodnych, eksploatacji surowców, zagrożeń powodzią). Wykorzystanie atutów rozwojowych ograniczane jest ponadto przez stan jakościowy środowiska, będący konsekwencją procesów i zjawisk społeczno-gospodarczych. Do najważniejszych, środowiskowych uwarunkowań rozwojowych województwa zaliczyć należy m.in. znaczną różnorodność biologiczną i zróżnicowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Najcenniejsze obszary przyrodniczo-krajobrazowo-kulturowe stanowią nie tylko ważny element krajowego systemu ochrony przyrody, ale dzięki istniejącemu potencjałowi naturalnemu i kulturowemu stanowią poważny atut rozwoju gospodarczego regionu. Jednakże pomimo objęcia ochroną prawną ok. 30% powierzchni regionu odnotowywany jest ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa, przejawiający się wysokim udziałem roślin naczyniowych, zbiorowisk roślinnych i fauny zagrożonych wyginięciem²⁰. Konieczne jest, aby działaniom dotyczącym ochrony różnorodności biologicznej towarzyszyło budowanie świadomości społecznej w tym obszarze. Obecna, niewystarczająca wiedza i wrażliwość ekologiczna mieszkańców regionu i turystów go odwiedzających wymaga prowadzenia masowych działań informacyjnych, szkoleń i innych

¹⁸ Wg „Oceny aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim. RCE Łosiów, 2013 r.” największy udział w wytwarzaniu energii odnawialnej posiada energetyka wiatrowa, na drugim miejscu znajduje się energetyka wodna. Znaczącym źródłem wytwarzania energii elektrycznej są biogazownie

¹⁹ Np. w wyniku przejścia przez powiat strzelecki trąby powietrznej w 2008 r. jednostki OSP utraciły sprzęt o wartości ponad 150 tys. zł. W 2009 r., podczas podtopień na terenie województwa, jednostki zniszczyły sprzęt ratowniczy na wartość przekraczającą 120 tys. złotych. Podczas powodzi w maju i czerwcu 2010 r. utracono sprzęt o wartości 323 tys., a przy zabezpieczeniu wałów i akcji powodziowej pracowało ponad 15 tys. strażaków ochotniczych straży pożarnych.

²⁰ Ponad 31% spośród 1700 gatunków roślin naczyniowych zidentyfikowanych w województwie zagrożonych jest wymarciem, przy czym ryzyko wyginięcia wzrasta najbardziej w przypadku flory swojskiej. Spośród około 200 zbiorowisk roślinnych w regionie 62% należy do siedlisk rzadkich i ginących. (Nowak A., Nowak S., Spatek K., 2003, *Red list of vascular plant of Opole Province*, Opol. Scient. Soc., Nature Journal, 36: s. 5-20).

inicjatyw przyczyniających się do odbudowy poczucia odpowiedzialności za szkody w środowisku, jako skutku działań społeczno-gospodarczych.

Gospodarka odpadami

Województwo opolskie w całości objęte jest systemem porządkowanej gospodarki odpadami komunalnymi, obejmującym selektywne zbieranie, odzysk, unieszkodliwianie, w tym składowanie końcowe na składowiskach odpadów. Gospodarka odpadami prowadzona jest na poziomie regionalnym i gminnym. System regionalny opiera się na 4 regionach gospodarki odpadami komunalnym (RGO)²¹. Głównymi elementami składowymi każdego RGO są Regionalne Instalacje do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), wyposażone w instalacje przeładunkowe, instalacje przetwarzania odpadów zmieszanych i bioodpadów oraz składowisko odpadów. Poziom gminny funkcjonuje w oparciu o indywidualne systemy zapewniające mieszkańcom odbiór zmieszanych lub selektywnie zbieranych odpadów, problemem jest brak powszechnego dostępu do punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) i organizacja miejsc zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektrotechnicznego.

Dziedzictwo kulturowe

Obszarem o cennych przyrodniczo i kulturowo zasobach jest południowa część regionu, gdzie obok Parku Krajobrazowego Gór Opawskich, rezerwatów przyrody i parków miejskich funkcjonują liczne obiekty historyczne, dziedzictwa kulturowego jak i obszary zdegradowane – przewidziane do rewitalizacji i aktywizacji tereny z potencjałem przyrodniczym, turystycznym, o bogatej historii archeologicznej. Wielokulturowość regionu sprzyjała powstaniu niepowtarzalnego zbioru cennych obiektów dziedzictwa kulturowego. Różnorodność narodowościowa wymieniana jest jako jeden z największych atutów województwa opolskiego i stanowi o jego bogactwie kulturowym. Na liście krajowego rejestru zabytków wg danych z 2011 r. figurowało 2,8 tys. najcenniejszych nieruchomości z terenu województwa opolskiego²². Za wizytówkę regionu uważa się kompleksy architektury sakralnej i świeckiej, zespoły zamkowe i pałacowo-parkowe oraz drewniane kościoły włączone w szlak architektury drewnianej Polski Południowej będący częścią europejskiego szlaku. Problemem w opisywanym obszarze jest utrudniona dostępność do infrastruktury kulturalnej, która często obciążona jest barierami architektonicznymi, technicznymi i w komunikowaniu się, wymaga zatem adaptacji, generalnego remontu oraz doposażenia poszczególnych obiektów. Zapewnienie dostępności dotyczy również sposobu komunikacji z osobą z niepełnosprawnościami jako odbiorcą. Jest to jeden z czynników, który wpływa na poziom wskaźników określających uczestnictwo mieszkańców w rozwoju kultury regionu, który utrzymuje się na zauważalnie niższym pułapie niż przeciętnie w Polsce²³. Problemem jest również brak skutecznych działań informacyjnych, edukacyjnych o zasobach dziedzictwa kulturowego i przedsięwzięciach kulturalnych, co przekłada się na bardzo niski poziom wiedzy potencjalnych turystów o ofercie regionu w tym zakresie.

Gospodarka wodno-ściekowa

Województwo opolskie statystycznie charakteryzuje się niską gęstością sieci wodociągowej. Jej długość w województwie wynosi ponad 6,9 tys. km, co wskazuje na gęstość równą 73,7 km na 100 km² (11 miejsce w rankingu województw wg danych za 2012 rok, przy czym na terenach miejskich gęstość ta plasuje województwo opolskie na 15 miejscu w kraju, na terenach wiejskich na 10 miejscu). Opolskie ponadto ma najwyższy w kraju wskaźnik dostępu ludności do zorganizowanej sieci

²¹ Centralny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Północny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Południowo-Wschodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Południowo-Zachodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, miasto Brzeg i gmin Lubsza i Skarbimierz objęci są obsługą przez regiony województwa dolnośląskiego (związek EKOGOK).

²² Wykaz zabytków uaktualniany cyklicznie publikowany jest na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa <http://www.nid.pl/idm,160,rejestr-zabytkow.html>

²³ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, s. 46.

wodociągowej – z jej usług korzysta 94,5% ludności²⁴. Niezadowalający stan techniczny, wiek i struktura materiałowa infrastruktury wodociągowej przesyłowej, jak również zbyt niska wydajność stacji uzdatniania wody stanowi podstawowy problem dla zapewnienia bezpieczeństwa wody dla celów użytkowych. Długość sieci kanalizacyjnej w województwie opolskim wynosi ponad 3,6 tys. km, co wskazuje na gęstość równą 38,9 km na 100 km² (8 miejsce w rankingu województw wg danych za 2012 rok). Zapewnia to obsługę 60,8% mieszkańców województwa (średnia krajowa 63,5%)²⁵. Prowadzone w latach 2008 – 2011 intensywne prace związane z realizacją infrastruktury kanalizacyjnej znacząco poprawiają poziom dostępu mieszkańców do sieci. W związku z niedostatecznym poziomem wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną, w dalszym ciągu do kluczowych problemów zaliczyć należy wysoki stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Wskaźnik mieszkańców miast korzystających z oczyszczania ścieków wynosi 95,5%, natomiast na terenach wiejskich wskaźnik ten wynosi 39,3% (czwarty wynik w kraju).

Mobilność mieszkańców oraz dostępność do rynków pracy

Spójny system powiązań transportowych między obszarami funkcjonalnymi i miastami regionu ma kluczowe znaczenie w kontekście dostępności do rynków pracy, placówek edukacyjnych, ochrony zdrowia i kultury, w tym zwłaszcza do Opola – stolicy województwa²⁶. Kluczowe znaczenie rozwojowe sektora transportowego dla województwa opolskiego wiąże się z bardzo dobrym położeniem w przestrzeni komunikacyjnej, zarówno europejskiej jak i krajowej na kierunku wschód - zachód. Zupełnie inaczej przedstawia się sprawa skomunikowania drogowego województwa na kierunku północ-południe, tj. kierunku wiążącego obszar pogranicza i północnej Opolszczyzny z Aglomeracją Opolską, autostradą A4 oraz drogowymi korytarzami sieci TEN-T (droga ekspresowa S8 na północy oraz autostrada D1 w Republice Czeskiej). Jednakże lokalizacja regionu między sąsiednimi obszarami życia społeczno-gospodarczego o wyższym stopniu rozwoju infrastruktury transportowej może stać się „wąskim gardłem” w międzyregionalnych, krajowych i międzynarodowych przepływach potoków ładunków oraz osób. Przez teren województwa przebiegają jedne z najważniejszych tranzytowych szlaków transportowych w Polsce, w tym o znaczeniu europejskim, należące do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego. Kluczową linią kolejową przebiegającą przez województwo opolskie jest magistrala E30 i C-E30, zaś podstawowym połączeniem drogowym jest autostrada A4. Szlaki te łączą Niemcy, Polskę i Ukrainę. Stan infrastruktury kolejowej, warunkującej jakość usług publicznych w zakresie przewozów pasażerskich, jest z roku na rok coraz gorszy, co skutkuje wydłużeniem czasu jazdy pociągów i pogorszeniem konkurencyjności tej gałęzi transportu. W województwie opolskim na wielu liniach lub odcinkach linii kolejowych pociągi kursują z prędkością nie przekraczającą 50 km/h. Wykonane w 2013 r., wśród pasażerów kolei, badania ankietowe wskazały, że największe niezadowolenie budziły następujące aspekty publicznego transportu zbiorowego: liczba połączeń, czas podróży oraz ceny biletów. Odpowiedzi te wskazują na potrzebę zarówno inwestycji infrastrukturalnych, polepszających parametry techniczne linii kolejowych, jak i na zwiększanie częstotliwości kursowania pociągów²⁷. Opinie te znalazły potwierdzenie w analizie SWOT dla transportu publicznego w województwie opolskim, gdzie słabą stroną transportu publicznego uznano

²⁴ z czego w miastach 97,4 %, a na wsi 91,2%.

²⁵ w tym 87,4 % na terenach miejskich i 27,1% na terenach wiejskich.

²⁶ Budowa autostrad i dróg ekspresowych ze środków unijnych przyczyniła się do zwiększenia spójności terytorialnej Polski oraz zwiększenia dostępności obszarów peryferyjnych. Zgodnie z wnioskami badawczymi dalszy ich rozwój powinien opierać się raczej na mniejszych odcinkach, głównie obwodnicach oraz odcinkach wlotowych do miast, niż na całych ciągach transportowych. Por. *Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów*, badanie ewaluacyjne zrealizowane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, s. 10. Z kolei wyniki regionalnej ewaluacji wskazują na potrzebę wsparcia, w kolejnej perspektywie finansowej w większym stopniu niż dotychczas, transportu publicznego, gł. w zakresie inwestycji umożliwiających lepsze wykorzystanie potencjału największych w regionie ośrodków miejskich, przy jednoczesnej integracji regionalnej infrastruktury drogowej z autostradą A4. Por. *Ocena jakości projektów ...*, op. cit., s. 35.

²⁷ Zob. *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego. Projekt*, Opole 2014, s. 123.

stan i parametry techniczne infrastruktury kolejowej. Jednocześnie, potencjał rozwoju sieci kolejowej wynikający z oferowania lepszych parametrów sieci kolejowej od drogowej pod względem prędkości komunikacyjnych uznano za szansę rozwojową²⁸. Pomimo, że w województwie zmniejsza się liczba wypadków drogowych, nadal konieczne są działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych. Szczególnie ważne jest oddzielenie ruchu pojazdów od ruchu niechronionych użytkowników dróg (pieszych, rowerzystów), w szczególności na obszarach zurbanizowanych oraz turystycznych.

Opolski rynek pracy

W gospodarce narodowej województwa opolskiego, w końcu 2012 r. pracowało 308,9 tys. osób, z czego ponad 76% w sektorze prywatnym. W grupie pracujących 46,5% stanowiły kobiety. Przemysł skupia 24,3% pracujących w całej gospodarce, budownictwo 7,0%, rolnictwo 16,4%, a usługi niewiele ponad 52%²⁹. Opolski rynek pracy uznawany jest za rynek pomocniczego pracownika. Jest to rynek ubogi, jeśli chodzi o zróżnicowane i ciekawe oferty pracy związane z nowymi technologiami, naukami technicznymi i społecznymi. W województwie, w porównaniu z innymi regionami w kraju, jest również najmniej ofert pracy dla osób z wyższym wykształceniem³⁰. Problemem regionu jest wolniejszy przyrost miejsc pracy aniżeli w pozostałych województwach. Nowych miejsc pracy przybywa relatywnie mniej niż w innych regionach. W porównaniu do 2002 roku, w końcu 2012 roku liczba pracujących w województwie opolskim zwiększyła się o 4,9%, o 6 pp mniej, niż średnio w kraju. Wolny przyrost miejsc pracy przekłada się na względnie niskie zatrudnienie mieszkańców. Cechą charakterystyczną województwa opolskiego jest statystycznie wyższy poziom stopy bezrobocia aniżeli średnio w kraju. Stopa bezrobocia w województwie opolskim najwyższy poziom osiąga w grupie wiekowej 20-29 lat. Problem braku zatrudnienia dotyka również mieszkańców w tzw. grupie niemobilnej wieku produkcyjnego, w tym zwłaszcza osób w wieku co najmniej 50 lat. Stopa bezrobocia w miastach jest nieznacznie wyższa niż na wsi. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w województwie opolskim kształtuje się na poziomie 69%³¹.

Kolejnym problemem pracy w regionie jest sytuacja grup defaworyzowanych – będących w trudnym położeniu na rynku pracy, napotykających potencjalnie na większe bariery w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia oraz doświadczających długich okresów bezrobocia³². Wśród wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w województwie znaczną grupę stanowią osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Z grupy tej, w końcu maja 2013 r. niemal połowę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Co trzeci bezrobotny nie miał kwalifikacji zawodowych, co czwarty miał więcej niż 50 lat, a co piąty nie miał doświadczenia zawodowego. Istotną grupę stanowiły kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka lub osoby wychowujące dzieci. Z punktu widzenia dostępności do rynku pracy i stopnia aktywności zawodowej, jedną z najbardziej marginalizowanych grup w społeczeństwie są osoby z niepełnosprawnościami. Głównym czynnikiem ich ekonomicznej marginalizacji jest brak popytu na ich pracę, a czynnikiem pozaekonomicznym – lęk pracodawców przed zatrudnianiem takich osób, wynikający z przyczyn mentalnych³³. Schorzenia, choroby, w tym psychiczne oraz praca w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie obniżają aktywność mieszkańców na rynku pracy co wynika z niewystarczających działań prozdrowotnych i profilaktycznych. Odnosi się to przede wszystkim do wysokiego poziomu zapadalności na choroby nowotworowe.

²⁸ Tamże, s. 61-62.

²⁹ dane wg stanu na koniec 2011 r.

³⁰ T. Sołdra-Gwizdź, *Kształcenie ustawiczne w województwie opolskim. Stan na 2010 r.*, ekspertyza część pierwsza, analizy i badania, Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Opole 2010.

³¹ GUS, 2015 r.

³² *Mechanizmy zaradcze względem problemów na rynku pracy w województwie opolskim - analiza w oparciu o przeprowadzone badania oraz wiedzę ekspercką*, PIN - Instytut Śląski w Opolu, Opole 2010, s. 55.

³³ *Mechanizmy zaradcze względem problemów na rynku pracy w województwie opolskim - analiza w oparciu o przeprowadzone badania oraz wiedzę ekspercką*, PIN - Instytut Śląski w Opolu, Opole 2010, s. 91.

W badaniach PARP region znajduje się w grupie 8 województw o najniższych wartościach stopnia przedsiębiorczości. Dane wskazują, iż województwo charakteryzuje się niższym, niż średnio Polska. Na 10 tys. mieszkańców w województwie przypadają 962 podmioty gospodarki narodowej wobec 1004 średnio w Polsce. Łącznie, na obszarach wiejskich o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, wskaźnik ten jest jeszcze niższy i stanowi około 62% średniej dla całego województwa. Wyzwaniem opolskiego rynku pracy jest także podnoszenie kompetencji i kwalifikacji przez przedsiębiorców i pracowników MSP, w tym głównie w branżach z zakresu specjalizacji regionalnych, osób starszych oraz osób o niskich kwalifikacjach. W celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej istotne dla województwa jest podniesienie poziomu stosowania elastycznych form zatrudnienia, które być może ze względu na brak dostatecznej wiedzy na ten temat nie cieszą się wystarczającym zainteresowaniem ze strony pracodawców i pracowników. Niejednokrotnie, co należy podkreślić - ta forma zatrudnienia jest jedyną szansą na pogodzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi.

Godzenie życia zawodowego i prywatnego

Współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn wynosi 64,1% a kobiet 44,4% (2013 rok). Dodatkowo aktywność kobiet na rynku pracy zmniejsza się wraz z posiadaniem dzieci, aktywność zawodowa mężczyzn zaś w takich sytuacjach zwiększa się. Polska należy do krajów, w których panuje model „podwójnego obciążenia” kobiet pracą (pracą w domu oraz pracą zawodową). Wybór prowadzący młode kobiety do decyzji o nie posiadaniu dzieci lub urodzeniu małej ich liczby wydaje się być w dużej mierze związany z trudnościami w godzeniu ról, a w efekcie – z wyborem pracy, nie zaś – dzieci. Rynek pracy nie jest przygotowany na współczesne oczekiwania kobiet. Przeprowadzone w regionie badania wskazują m.in. na niewystarczającą liczbę miejsc pracy pozwalających godzić pracę zawodową z macierzyństwem, ograniczenia w mobilności związane z utrudnionym dostępem do miejsc pracy, zwłaszcza mieszkańców obszarów peryferyjnych oraz niewystarczającą do potrzeb dostępność do usług opiekuńczo-wychowawczych. Aktywność na rynku pracy zmniejsza się wraz ze zwiększonymi obowiązkami wynikającymi z opieki nad dziećmi do lat 3.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Pomimo względnie wysokich wskaźników warunków oraz jakości życia, statystycznie wysokich dochodów rozporządzalnych mieszkańców, w województwie opolskim istnieją grupy osób wykluczonych społecznie. Przybiera ono różne formy i rozmiary. Dostrzegalne jest wykluczenie strukturalne, normatywne, fizyczne, czy materialne. Liczba klientów instytucji pomocy społecznej w wieku aktywności zawodowej wynosi w woj. opolskim ponad 32 tys. osób. Z grupy tej 58% stanowią mieszkańcy miast wymagających restrukturyzacji i rewitalizacji wskazanych w SRWO 2020. Podmioty ekonomii społecznej prowadzą działalność gospodarczą, której zyski mogą być przeznaczane na tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, bezdomnych i zaburzonych psychicznie. W regionie działa niecałe 300 podmiotów ekonomii społecznej. Do najważniejszych barier ograniczających ich rozwój należą m.in.: niski poziom współpracy między organizacją a instytucjami publicznymi, brak zaufania ze strony społeczności lokalnej, negatywne stereotypy, brak zaufania ze strony administracji publicznej, niski poziom współpracy między organizacją a innymi podobnymi organizacjami³⁴. W celu wspierania podmiotów ekonomii społecznej, przy realizacji projektów współfinansowanych ze środków EFS, preferowane będą podmioty, dla których IZRPO WO określi szczegółowe obszary, w których stosowane będą preferencje. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju sektora pozarządowego, zwłaszcza podmiotów ekonomii społecznej, w tym zwiększenia wsparcia finansowego jest jednym z elementów rekomendowanych do wsparcia w okresie 2014-2020³⁵. Ważną kwestią jest dostępność do wysokiej jakości usług, w tym kompleksowej opieki zdrowotnej,

³⁴ Zob. *Ekonomia społeczna w województwie opolskim - w stronę rozwiązań systemowych*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2012, s. 55-57.

³⁵ Por. *Poziom życia mieszkańców w województwie opolskim, sytuacja rodzin, pomoc bezrobotnym i osobom wykluczonym, niwelowanie skutków dysfunkcji społecznych*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2012, s. 48.

profilaktyki oraz usług społecznych, które pozwolą wyeliminować deficyty lub dysfunkcje osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a także będą działać profilaktycznie zapobiegając ich marginalizacji. Zaplanowane w województwie opolskim działania muszą mieć na celu dostosowanie usług zdrowotnych i społecznych do prognoz demograficznych (głównie dotyczy najmłodszych, jak i starszej części populacji).

Poziom wykształcenia

Wyniki ostatniego spisu powszechnego wskazały, że spośród wszystkich mieszkańców województwa opolskiego, dla których możliwe było ustalenie wykształcenia, najwięcej posiada wykształcenie średnie (26,3%) i kolejno: zasadnicze zawodowe (23,9%), ukończone podstawowe (17,9%) oraz wyższe (13,6%). Wśród bezrobotnych w województwie opolskim, osoby z wykształceniem wyższym stanowią najmniejszy udział (10,9%), podczas gdy największy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym i podstawowym lub niepełnym podstawowym³⁶. Niemniej jednak część kierunków, w tym kierunków na uczelniach wyższych, nie odpowiada wymogom rynku pracy, co wpływa na fakt, iż część absolwentów ma problem ze znalezieniem pracy adekwatnej do wyuczonego zawodu. Problem tkwi w tym, że osoby gotowe podjąć pracę posiadają inne kwalifikacje niż oczekiwane. Nawet jeśli osoby te posiadają kwalifikacje pożądane przez pracodawców, to często ich poziom jest niewystarczający. Przeprowadzona diagnoza potwierdza konieczność wprowadzania zmian w obszarze edukacji w regionie.

Edukacja przedszkolna

W 2013 r. w województwie opolskim edukacją przedszkolną nie było objęte mniej więcej co piąte dziecko, przy czym udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na wsi był zdecydowanie niższy niż w miastach. Wg danych WUP w Opolu, pozyskanych bezpośrednio od gmin, w regionie jest prawie 33 tys. miejsc w przedszkolach. Jak wskazały wyniki badania ewaluacyjnego, do potencjalnych barier w dostępie do edukacji przedszkolnej należą: deficyt miejsc w przedszkolach, zbyt krótki czas opieki oferowanej przez przedszkola oraz koszty, których rodzice nie są w stanie (lub nie są skłonni) pokryć. Przedszkola w województwie opolskim w czerwcu 2012 r. były czynne średnio przez 8,5 h dziennie. Pod względem godzin otwarcia występują znaczne różnice w zależności od rodzaju gminy. W gminach miejskich średni czas funkcjonowania przedszkoli był o około dwie godziny dłuższy, niż w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich.

Poziom kwalifikacji zawodowych

Szanse na rynku pracy zwiększa uczestnictwo w różnych formach kształcenia ustawicznego. Uzyskanie nowych kwalifikacji, podwyższenie wykształcenia, czy też nabycie nowych umiejętności, wpływa na pozyskanie i utrzymanie pracy lub prowadzenie własnej działalności. Głównym problemem polskiego – a w jeszcze większym stopniu opolskiego – systemu kształcenia ustawicznego jest niski udział osób w wieku 25-64 lata w formalnym kształceniu ustawicznym. Rozwój kształcenia ustawicznego i edukacji zawodowej zorientowanej na potrzeby rynku pracy, wzrost aktywności zawodowej ludności powyżej 50 roku życia, poprawa warunków pracy, wspieranie aspiracji rozwojowych obszarów biednych oraz promocji zdrowego stylu życia seniorów i zdrowego starzenia się oraz polityki opóźnienia przechodzenia na emeryturę³⁷ traktowane będą w województwie opolskim jako działania ograniczające proces wykluczenia społecznego.

Rewitalizacja

Obok wyzwań wynikających z uwarunkowań demograficznych szczególnym wyzwaniem jest poprawa spójności społecznej i terytorialnej w miastach, narażonych na kumulację negatywnych zjawisk, zarówno społecznych, gospodarczych, środowiskowych, jak i przestrzennych. Cechą charakterystyczną miast jest ich złożona struktura przestrzenna, społeczna i gospodarcza. W tkance

³⁶ Stan w końcu IV kwartału 2012 roku.

³⁷ Ekspertyza pt. *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym ...*, op. cit., s. 20.

miejskich organizmów szczególnej uwagi wymagają obszary, w których występuje kumulacja negatywnych zjawisk. Charakterystyczne dla tych terenów – wysoka stopa bezrobocia, niski poziom aktywności gospodarczej, wyższe natężenie występowania zjawisk patologicznych powodują, że nawet podstawowe potrzeby społeczne na tych obszarach nie są zaspokajane w odpowiednim stopniu. Z uwagi na duże znaczenie, jakie dla rozwoju miast ma problematyka zdegradowanych i zaniedbanych terenów, w strukturach przestrzennych wielu miast województwa opolskiego szczególną wagę przypisuje się potrzebom ponownego ożywienia tych terenów pod względem społecznym i gospodarczym³⁸. Miasta województwa opolskiego, tak jak i w całej Polsce borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi – problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji czy też spowolnienia gospodarczego. W niektórych ośrodkach miejskich lub/i na niektórych ich obszarach (dzielnicach) doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz do degradacji fizycznej, gospodarczej i społecznej. Obszarami koncentrującymi te negatywne zjawiska i problemy w organizmach miast województwa opolskiego są: tereny poprzemysłowe³⁹, tereny zaniedbanych dzielnic i osiedli fabrycznych, tereny blokowisk, które zwłaszcza w największych miastach regionu stanowią znaczny udział w zasobach mieszkaniowych, tereny powojenne, tereny pogórnice.

E-usługi publiczne

Badania wskazują, iż mieszkańcy województwa opolskiego w coraz większym stopniu oczekują, aby jak największa część ich interakcji z podmiotami publicznymi możliwa była za pośrednictwem Internetu. Istotnym czynnikiem jest także specyficzna sytuacja województwa opolskiego. Z uwagi na obserwowaną w ostatnich latach emigrację zagraniczną, oczekiwania mieszkańców, aby sprawy urzędowe można było załatwiać drogą elektroniczną, są na Opolszczyźnie szczególnie duże. W każdej gminie w województwie opolskim działa przynajmniej jedna usługa internetowa. Nie cieszą się jednak dużą popularnością. Dostępne przepływności w większych miejscowościach często nie różnią się od tych uzyskiwanych na terenie sołectw, jednak świadomość mieszkańców małych miejscowości o istnieniu na danym terenie e-usługi jest dużo niższa ze względu na brak pełnej informacji na ten temat⁴⁰.

Infrastruktura społeczna

Wykonane analizy wskazują, że województwo opolskie doświadcza i w najbliższych latach doświadczać będzie istotnych przemian społeczno-gospodarczych. Badania oraz długookresowe opracowania prognostyczne zgodne są co do oceny tendencji zmian demograficznych w województwie opolskim. Zgodnie z prognozami GUS do 2020 roku liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrośnie w regionie o prawie 25% względem roku 2012, w tym wzrost liczby osób w wieku 85 lat i więcej będzie najwyższy w kraju. Z kolei prognozowany poważny spadek ludności w wieku produkcyjnym wymusza realizację działań poprawiających stan zdrowia ogółu populacji, tym bardziej, że w województwie opolskim wzrasta zarówno zachorowalność na choroby cywilizacyjne (zachorowania w wieku 19 lat i więcej, zdiagnozowano w roku 2009 u 24 950 osób, w roku 2011 u 36 475 osób), jak i współczynnik zgonów (w 2012r. wzrósł on o 17,7% w stosunku do roku 2001). Obserwowany i przewidywany spadek liczby ludności, przy jednoczesnym narastającym starzeniu się populacji, nowych wzorcach postaw i zachowań prokreacyjnych, tworzą nową sytuację na rynku

³⁸ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, s. 63-64.

³⁹ Tereny poprzemysłowe – obszary, które przestały być miejscem produkcji przemysłowej lub przestały pełnić funkcje pomocnicze dla tej produkcji w obrębie zakładów przemysłowych, łącznie z obszarami niedokończonych inwestycji przemysłowych – wg Domański B., 2000, *Restrukturyzacja terenów poprzemysłowych w miastach [Transformation of derelict industrial land in towns and cities]* (w:) Z.Ziobrowski, D.Ptaszycka-Jackowska, A.Rębowska, A.Geissler (red.) *Rewitalizacja, rehabilitacja i restrukturyzacja – odnowa miast*. Kraków: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie, s. 107-142

⁴⁰ *Analiza rozwoju ICT w województwie opolskim*, Śląska Sieć Metropolitalna, Opole 2011, s. 38, materiał powielony.

pracy i w innych obszarach rzeczywistości społeczno-gospodarczej⁴¹. Kwestie demograficzne realnie wpływają i wpływać będą na społeczeństwo oraz gospodarkę regionu – kształtować będą sytuację zarówno w obszarze ochrony zdrowia, edukacji, popycie na towary i usługi oraz szeroko pojętym rynku pracy. Szczególnym wyzwaniem w tym kontekście jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, odpowiadającej na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze.

Realizacja Strategii Europa 2020, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych oraz zasad horyzontalnych

Zaprogramowanie interwencji środków unijnych w okresie 2014-2020 w odniesieniu do celów rozwojowych stawianych na wszystkich trzech poziomach, tj. unijnym, krajowym i regionalnym stanowi poważne wyzwanie, w szczególności pod kątem powiązania funduszy WRS z celami *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu*⁴², z uwzględnieniem warunków określonych dla Polski w CSR. Zastosowanie nowego podejścia wymaga zmiany projektowania interwencji środków publicznych również na poziomie regionalnym. Konieczne jest położenie szczególnego nacisku na wartość dodaną inwestycji współfinansowanych z budżetu UE i ich znaczenie w osiąganiu wspólnych celów rozwojowych. Założenia perspektywy finansowej 2014-2020 odnośnie zintegrowanego zwiększania efektywności interwencji publicznej muszą być weryfikowane poprzez: koncentrację tematyczną, zasadę warunkowości i planowane do osiągnięcia rezultaty. Integracja polityk oraz integracja funduszy jest ściśle związana z zasadą komplementarności i może służyć jej wzmocnieniu. Narzędzia wdrażające te założenia służą osiągnięciu dopełniających się celów polityki rozwojowej UE poprzez lepszą koordynację instrumentów, co pozwoli uniknąć nakładania się interwencji i osiągać efekt synergii, a także efektywniej zarządzać Polityką Spójności⁴³. Podczas przygotowywania RPO WO 2014-2020 brano by pod uwagę powyższe przesłanki oraz plany rozwojowe województwa i wyzwania, jakie stawiane są przed regionem w perspektywie do 2020 r. Polityka rozwoju regionalnego polegająca na wzmacnianiu i wykorzystaniu potencjałów terytorialnych, podnoszeniu konkurencyjności gospodarki i budowaniu tożsamości regionu, realizowana będzie przez województwo opolskie w okresie 2014-2020 w oparciu o zapisy regionalnych, krajowych i unijnych dokumentów strategicznych. W szczególności wzięto pod uwagę dostosowanie interwencji do kierunków rozwoju określonych w EU2020. Wspólne sprzyjanie konkurencyjności i konwergencji poprzez wyznaczenie właściwych priorytetów inwestycyjnych, określanie pożądanego rezultatu podejmowanych działań determinowało prace nad ustaleniem zakresu interwencji RPO WO 2014-2020. Program z założeniami ma być odpowiedzią na wyzwania rozwojowe określone w perspektywie do 2020 r., które możliwe są do objęcia interwencją WRS. Jednocześnie sposób realizacji Programu ma zagwarantować efektywną dystrybucję środków publicznych na rzecz wybranych obszarów tematycznych lub terytoriów w celu osiągnięcia zaplanowanych rezultatów.

Wydatkowanie środków w ramach RPO WO 2014-2020 ukierunkowane zostało głównie na wsparcie innowacyjności, sektora MSP, wysokiej jakości kształcenia, rynku pracy sprzyjającego włączeniu społecznemu, wysokiej jakości zatrudnienia oraz spójności społecznej, przyrost wydajności oraz włączenie się w budowanie zasobooszczędnej gospodarki niskoemisyjnej. Zakładane w ramach Programu zakres i zasady wdrożenia przyczynią się do wzmocnienia efektu finansowania publicznego w szerszym kontekście. Pozytywnie wpłyną na rozwój regionu w wielu obszarach oraz wzmocnią udział partnerów, interesariuszy, tworząc tym samym wielopoziomowy system współodpowiedzialnego zarządzania. Określone w ten sposób założenia realizacji RPO WO 2014-2020

⁴¹ „Mechanizmy zaradcze względem problemów na rynku pracy w województwie opolskim – analiza w oparciu o przeprowadzone badania oraz wiedzę ekspercką”, PIN-Institut Śląski, Opole 2010.

⁴² Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3 marca 2010 r. *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*.

⁴³ K. Bedrunka, *Komplementarność w zintegrowanym podejściu do polityki rozwoju po 2013 roku*, UMWO, s. 8-9. Ponadto szerzej nt. komplementarności w Sekcji 8.

wpisują się w kierunki rozwoju określone na poziomie kraju, m.in. w *Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*⁴⁴, która jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej, i która wskazuje cele strategiczne dla rozwoju kraju do 2020 r. Dzięki spójności z tym kierunkowym dokumentem krajowym, realizacja RPO WO 2014-2020 włącza się także w wypełnienie celów określonych w 9 zintegrowanych strategiach rozwojowych kraju⁴⁵. Ważną rolę w przedstawionym systemie pełni *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*⁴⁶, określając zakres terytorialnego wpływu interwencji podejmowanych w ramach różnych polityk publicznych, w tym pozostałych strategii zintegrowanych. Cele stawiane w RPO WO 2014-2020 wpisują się z określoną w KSRR politykę wzmocnienia roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju oraz w najważniejsze wyzwania wskazane dla poziomu regionalnego, w tym kierunki wsparcia dla poszczególnych obszarów z uwzględnieniem potencjałów oraz barier rozwojowych. Tym samym cele RPO WO 2014-2020 spójne są z celami określonymi w UP, a Program jest jednym z narzędzi jej realizacji. Dokumentem regionalnym, uwzględniającym założenia zarówno krajowej, jak i wspólnotowej polityki rozwoju jest SRWO 2020, w której zdefiniowano wyzwania stojące przed województwem oraz wskazano najważniejsze kierunki wsparcia. Ze względu na zwiększenie stopnia wykorzystania potencjałów regionu w pobudzenie procesów rozwojowych krajowej gospodarki konieczne było zdefiniowanie zakresu interwencji podejmowanych przez samorząd. W tym celu w SRWO 2020 przyjęty został hierarchiczny układ poziomów planowania, umożliwiający zmierzenie się z wyzwaniami i spełnienie określonej wizji województwa poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych. Wybrany do realizacji zakres RPO WO 2014-2020 jest odpowiedzią na wskazane w SRWO 2020 kierunki rozwoju z uwzględnieniem celów określonych w EU2020 oraz nowym podejściem do wykorzystania funduszy objętych wieloletnimi ramami finansowymi 2014-2020. Dzięki temu podkreślona została potrzeba jednolitego działania na rzecz wychodzenia z kryzysu, mierzenia się z procesem globalizacji, starzeniem się społeczeństwa, czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Kierunki i działania Programu skoncentrowane na wzmocnieniu innowacyjności gospodarki oraz specjalizacjach regionalnych, w tym specjalizacjach inteligentnych zaplanowane zostały w oparciu o RSIWO2020. Oznacza to, że potencjały i bariery rozwoju innowacyjności wskazane w tej strategii miały wpływ na charakter i zakres interwencji Osi priorytetowych realizowanych w ramach Programu. Mając na uwadze optymalizację wykorzystania EFRR i EFS alokowanych w ramach RPO WO 2014-2020 jego zapisy są spójne z *Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020* realizującym zalecenia Komisji Europejskiej dla poszczególnych państw członkowskich. Powiązania poszczególnych Osi priorytetowych RPO WO 2014-2020 z celami strategicznymi określonymi na poziomie UE, kraju, regionu z uwzględnieniem Country Specific Recommendations zostały przedstawione w Załączniku nr 2.

Zaktualizowany Program odpowiada na cele rozwojowe zawarte w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, wynikającej z aktualizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Realizacja RPO WO 2014-2020 przyczynić się ma do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz poprawy jakości życia w wielokulturowym regionie polskim.

Struktura Programu odzwierciedla ukierunkowanie interwencji na cele EU2020, z uwzględnieniem zaleceń określonych w CSR, a także priorytety wskazane w UP, w tym podział odpowiedzialności i kompetencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym. Przyjęte w RPO WO 2014-2020 zintegrowane podejście tematyczne i terytorialne znajduje wyraz w układzie 11 Osi priorytetowych, których wsparcie pochodzić będzie z EFRR oraz EFS i w ramach których zostały

⁴⁴ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r.

⁴⁵ *Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa.*

⁴⁶ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.

określone cele szczegółowe przyporządkowane poszczególnym priorytetom inwestycyjnym. Dla każdej z Osi priorytetowych zaplanowany został spójny zestaw wskaźników, na podstawie którego oceniane będą efekty realizacji Programu. Jednocześnie w celu zwiększenia skuteczności i przejrzystości RPO WO 2014-2020 proponowane w Programie rozwiązania dotyczące jego zakresu interwencji, jak i sposobu jego realizacji zostały przygotowane z zachowaniem na każdym etapie opracowania Programu - zasady partnerstwa i włączania w ten proces możliwie jak największej grupy interesariuszy. Zaplanowany system realizacji RPO WO 2014-2020 pozwala na odpowiednią koordynację dwufundusowego Programu oraz gwarantuje zachowanie zintegrowanego podejścia tematycznego i terytorialnego. W perspektywie 2014-2020 nacisk w odniesieniu do interwencji środków publicznych kładziony jest nie tyle na działania koncentrujące się na dystrybucji środków celem eliminowania lub łagodzenia różnic rozwojowych, ale głównie na inicjatywy wydobywające i wspierające istniejące potencjały w ujęciu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Główny akcent w SRK 2020 położony został na wzmacnianie potencjałów, które w perspektywie gwarantują długofalowy rozwój. W mniejszym natomiast stopniu podkreślana jest konieczność alokowania środków finansowych bezpośrednio w dziedzinie, gdzie występują największe deficyty⁴⁷. Biorąc pod uwagę wyzwania i cele rozwojowe UE oraz Polski zaprojektowany zakres interwencji RPO WO 2014-2020 pozwala m.in. na zwiększanie konkurencyjności gospodarki, poprawę spójności społecznej i terytorialnej. Jednocześnie na wybór obszarów i przypisanie im środków finansowych wpływ miały ograniczenia wynikające z określonych poziomów ring-fencingu dla celów tematycznych. Tym samym zakres koncentracji tematycznej prezentowanej w Programie jest spójny z koncentracją środków finansowych na tych obszarach, które są istotne z punktu widzenia polityki rozwoju prowadzonej w perspektywie budżetowej 2014-2020 na poziomie województwa opolskiego, kraju oraz UE. Wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze planowanie i efektywne wykorzystanie środków WRS w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb i potencjałów to jedno z wyzwań programowania perspektywy 2014-2020 w województwie opolskim. Jednocześnie przy dokonywaniu wyboru zakresu interwencji RPO WO 2014-2020 wzięto pod uwagę fakt, iż uwzględnienie wymiaru terytorialnego oznacza nie tylko określenie celów rozwojowych. Przeanalizowano i określono zasady koordynacji i współpracy oraz dobór odpowiednich, tj. najbardziej efektywnych dla województwa opolskiego instrumentów, które uwzględniają jego specyficzne uwarunkowania i zróżnicowane potencjały rozwojowe. Zgodnie z zapisami KSRR, wyzwaniem dla przyszłej polityki regionalnej jest zwiększenie spójności terytorialnej w skali krajowej i regionalnej, m.in. przez budowanie powiązań funkcjonalnych między miastami wojewódzkimi a ich otoczeniem regionalnym, a zwłaszcza między miastami i obszarami wiejskimi, a także przez aktywne przeciwdziałanie marginalizacji najsłabiej rozwijających się obszarów oraz ograniczanie dysproporcji rozwojowych między poszczególnymi województwami⁴⁸. Odpowiedzią na zwiększenie skuteczności i efektywności działań ukierunkowanych terytorialnie jest wkład RPO WO 2014-2020 do zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystania ich potencjałów w procesach rozwoju kraju⁴⁹. Wyłonienie w ramach województwa obszarów strategicznej interwencji wymaga od polityki regionalnej zwiększenia integracji działań publicznych w wymiarze przestrzennym. Jest to szczególnie istotne w kontekście zwiększenia koordynacji polityki regionalnej z innymi politykami rozwojowymi państwa o oddziaływaniu terytorialnym. Oznacza to, że obok próby integrowania problemowego konieczna jest integracja przestrzenna⁵⁰. Biorąc pod uwagę wyzwania i cele, jakie zostały określone w SRWO 2020, w Programie uwzględniony został wymiar terytorialny projektowanej interwencji środków publicznych. Zintegrowane podejście terytorialne ma zastosowanie w odniesieniu do obszarów strategicznej interwencji zidentyfikowanych w UP: miasto

⁴⁷ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa*, dokument przyjęty przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r., s. 6.

⁴⁸ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Region, Miasta, Obszary Wiejskie*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r., s. 8.

⁴⁹ W oparciu o kierunki określone na poziomie Polski w *Założeniach krajowej polityki miejskiej do 2020 r.* przyjęte przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 16.07.2013 r.

⁵⁰ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego...*, s. 76.

wojewódzkie wraz z obszarem funkcjonalnym, miasta wymagające rewitalizacji, obszary przygraniczne. Szczególne znaczenie dla województwa ma wsparcie Obszaru Strategicznej Interwencji *Depopulacja*. Wyjątkowość na tle kraju i Unii zjawisk demograficznych, jakie występują w regionie kwalifikuje województwo do objęcia go w całości kategorią obszaru problemowego. Ponadto uwarunkowania regionalne odnoszące się do różnicowań występujących na poziomie jednostek statystycznych NUTS3 wymagają również zastosowania specjalnego podejścia terytorialnego względem wsparcia podregionu opolskiego oraz nyskiego. Uwzględniając te przesłanki oraz zapisy UP w ramach Programu wyodrębnione zostało wsparcie dla obszarów o szczególnych uwarunkowaniach terytorialnych, jak również zastosowanie będzie miała nowa forma wsparcia w postaci Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej. W Programie przyjęta została zasada, iż interwencja dedykowana OSI oraz ZIT koncentrować się będzie na poziomie wyodrębnionych działań lub poddziałań.

W ramach wszystkich CT wykluczone jest wsparcie inwestycji w infrastrukturę instytucji opiekuńczo-pobytowych (rozumianych zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020, a w przypadku instytucji zdrowotnych – zgodnie z Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020) świadczących opiekę dla osób z niepełnosprawnościami, osób z problemami psychicznymi oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej chyba, że rozpoczęty w nich został proces przechodzenia z opieki zinstytucjonalizowanej do opieki świadczonej w społeczności lokalnej lub proces ten zostanie rozpoczęty w okresie realizacji projektu. Zasada ta obowiązuje dla naborów ogłoszonych po wejściu w życie zmienionego programu.

1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych, z uwzględnieniem umowy partnerstwa, w oparciu o identyfikację potrzeb regionalnych oraz, w stosownych przypadkach, potrzeb krajowych, w tym potrzeb w zakresie sprostania wyzwaniom wskazanym w stosownych zaleceniach dotyczących poszczególnych państw przyjętych zgodnie z art. 121 ust. 2 TFUE i w stosownych zaleceniach Rady przyjętych zgodnie z art. 148 ust. 4 TFUE, uwzględniając wyniki ewaluacji *ex ante*.

Tabela 1 (1.3): Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, eko-innowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji,	<ul style="list-style-type: none"> - Województwo opolskie należy do grupy słabych innowatorów wg badań KE; - Niewielki odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej; - Niski udział przedsiębiorstw usługowych wdrażających innowacje; - Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie obniżania ryzyka i kosztów związanych z wdrażaniem innowacji przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego SRWO 2020 Dynamiczne przedsiębiorstwa; - W RSIWO2020, określono potencjały innowacyjne oraz zdefiniowano specjalizacje regionalne, w tym specjalizacje inteligentne; - Jednym z celów Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” jest dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki, a jego osiągnięcie zapewnione będzie m.in. poprzez realizację kierunku działań. Ułatwienie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MSP.

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu</p> <p>1a</p> <p>Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktura B+R w województwie opolskim jest niewystarczająca do potrzeb i wyzwań; - Wysoki stopień zużycia aparatury badawczo-naukowej w jednostkach naukowych województwa opolskiego; - Jednym z celów strategicznych RSIWO2020 jest komercjalizacja badań w zakresie specjalizacji regionalnych przy wykorzystaniu nowoczesnej infrastruktury naukowo-badawczej, do osiągnięcia którego przyczynić się ma realizacja celu operacyjnego infrastruktura badawcza specjalizacji regionalnych; - Rozwój potencjału badawczo-rozwojowego na rzecz regionalnej gospodarki jest jednym z celów operacyjnych SRWO 2020 dla realizacji celu strategicznego Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; - Zgodnie z Krajowym Programem Reform nakłady na działalność B+R w Polsce powinny wynieść 1,7%.
<p>2.</p> <p>Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK</p>	<p>2c</p> <p>Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mieszkańcy województwa opolskiego oczekują, aby jak najwięcej usług administracji publicznej było świadczonych za pośrednictwem Internetu; - Digitalizacja zasobów oraz cyfryzacja usług administracji publicznej w województwie opolskim nie nadążają za wymaganiami mieszkańców regionu; - Rozwój społeczeństwa informacyjnego jest celem operacyjnym przyczyniającym się do realizacji celu strategicznego SRWO 2020 Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna; - Europejska Agenda Cyfrowa określa kierunki rozwoju TIK do 2020 r.
<p>3.</p> <p>Wzmacnianie konkurencyjności MSP</p>	<p>3c</p> <p>Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sektor MSP stanowi prawie 100% ogółu podmiotów gospodarki narodowej w regionie; - Poziom konkurencyjności opolskich przedsiębiorstw uznano za niezadowalającą; - Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw i nowoczesnego rzemiosła to cel operacyjny SRWO 2020 realizujący cel strategiczny Dynamiczne przedsiębiorstwa; - W SRK 2020 założono wzrost znaczenia gospodarczego MSP, zdolnych do bardziej elastycznego funkcjonowania i przedstawiania zindywidualizowanej, unikatowej oferty; - Rozwój społeczeństwa informacyjnego jest celem operacyjnym SRWO 2020 realizującym cel strategiczny Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna; - Europejska Agenda Cyfrowa określa kierunki rozwoju TIK do 2020 r. - Niewystarczający potencjał istniejących w regionie podmiotów ekonomii społecznej; - Osiągnięcie celu strategicznego SRWO 2020 Konkurencyjny i stabilny rynek pracy, możliwe będzie poprzez działania poprawiające zdolność do pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>3a</p> <p>Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aktywność inwestycyjną hamuje m.in. niekompletna, zbyt słaba infrastruktura techniczna terenów inwestycyjnych; - Cel operacyjny SRWO 2020 Wzmocnienie regionalnego systemu przyciągania i lokowania inwestycji realizujący cel strategiczny Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; - Liczba ośrodków innowacji jest niewielka – na jeden ośrodek przypada 24 tys. przedsiębiorstw (najwięcej w kraju); - Jedno z wyzwań RSIWO2020: Profesjonalizacja i koncentracja branżowa IOB; - W regionie identyfikuje się niski % przedsiębiorstw zrzeszonych w IOB; - Bariera w rozwoju IOB w regionie jest deficyt środków na finansowanie działalności; - Cel operacyjny SRWO 2020 Wzmocnienie powiązań pomiędzy gospodarką, nauką oraz regionalnymi IOB, realizujący cel strategiczny Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; - W Programie Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r. wskazano konieczność podnoszenia skuteczności i efektywności IOB, zwiększenie zakresu świadczonych usług, lepsze dostosowanie do potrzeb przedsiębiorstw.
	<p>3b</p> <p>Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MSP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Przedsiębiorstwa z sektora MSP w województwie opolskim charakteryzuje względnie niski eksport na rynki międzynarodowe; - Udział regionu w krajowym eksporcie jest relatywnie niewielki; - Wspieranie powiązań kooperacyjnych w gospodarce jest jednym z celów operacyjnych SRWO 2020 realizującym cel strategiczny Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; - Projekt przewodni Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie określa, iż wsparcie w zakresie tworzenia, rozwoju i internacjonalizacji MSP przyczyni się do osiągnięcia celów EU2020.
<p>4.</p> <p>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p>	<p>4e</p> <p>Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonowanie sektora energetycznego niesie za sobą ciągłą degradację środowiska, szczególnie w zakresie jakości powietrza; - Poprawa jakości powietrza wymaga podejmowania kompleksowych działań, m.in. w zakresie wdrażania technologii wspierających niskoemisyjną gospodarkę; - Uzyskanie większego efektu wspierane będzie przez rozwój zrównoważonego transportu miejskiego czy ścieżki rowerowe, co wpisuje się w cel operacyjny SRWO 2020 Integracja systemu transportu zbiorowego; - Z Programu Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012-2015 wynika konieczność intensyfikacji działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń; - Działania mające poprawić jakość powietrza i rozwój niskoemisyjnych źródeł energii wpisują się w cel operacyjny SRWO 2020 Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki; - W EU2020 jednym z priorytetów jest wspieranie gospodarki efektywniej wykorzystującej zasoby, przyjaznej środowisku i konkurencyjnej.

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>4c</p> <p>Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jednym z celów strategicznych SRWO 2020 jest Wysoka jakość środowiska, a w jego ramach cel operacyjny Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki. Działania służące jego realizacji to m.in. poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i zakładów przemysłowych; - Z zaleceń KE dla Polski w obszarze energooszczędnej gospodarki niskoemisyjnej wynika, że należy wspierać efektywność energetyczną; - W Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r. identyfikuje się duży potencjał w zakresie możliwości zastosowania rozwiązań przyczyniających się do poprawy stanu jakości powietrza atmosferycznego poprzez zwiększenie efektywności energetycznej.
	<p>4b</p> <p>Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pod względem zużycia energii elektrycznej w przeliczeniu na jednostkę PKB ogółem, w 2012 r. gospodarka województwa opolskiego była najbardziej energochłonną gospodarką w kraju; - Jednym z celów strategicznych SRWO 2020 jest Wysoka jakość środowiska. Jego osiągnięcie będzie możliwe m.in. poprzez wspieranie działań dotyczących poprawy efektywności energetycznej zakładów przemysłowych; - Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r. identyfikuje duży potencjał w zakresie możliwości zastosowania rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia efektywności energetycznej m.in. w sektorze przemysłowym; - Z zaleceń KE dla Polski w obszarze energooszczędnej gospodarki niskoemisyjnej wynika, że należy wspierać efektywność energetyczną.
	<p>4a</p> <p>Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - W województwie opolskim istnieje znaczący potencjał OZE w zakresie małej energetyki wiatrowej oraz geotermii; - Produkcja energii ze źródeł odnawialnych w województwie opolskim w 2012 r. wyniosła ok. 377 GWh; - Rozwój odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim jest szansą uzyskania przewagi konkurencyjnej w skali krajowej i europejskiej; - Osiągnięcie celu strategicznego SRWO 2020 Wysoka jakość środowiska możliwe będzie poprzez działania dotyczące rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii; - Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest także wyzwaniem priorytetowym EU2020.
<p>5.</p> <p>Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</p>	<p>5b</p> <p>Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Województwo opolskie jest jednym z pięciu województw Polski najbardziej narażonych na wystąpienie powodzi; - OSP stanowią bardzo istotny element systemu reagowania i ratownictwa w razie wystąpienia zagrożeń dla ludzi i mienia. Do podstawowych zadań tych jednostek należą działania w razie wystąpienia pożarów, awarii, zdarzeń drogowych, ale także podtopień i powodzi; - Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych to cel operacyjny realizujący cel strategiczny SRWO 2020 Wysoka jakość środowiska; - Realizacja działań zmierzających do zmniejszenia

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
		zagrożeń związanych z klimatem i zapobiegania klęskom żywiołowym wynika z inicjatywy przewodniej EU2020 Europa efektywnie korzystająca z zasobów.
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz poprawienie efektywnego gospodarowania zasobami	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę	<ul style="list-style-type: none"> - Województwo opolskie charakteryzuje się znaczną bioróżnorodnością i zróżnicowaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych; - Barięą rozwojową jest m.in. niewystarczająca ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków in-situ oraz ochrony zagrożonych gatunków ex-situ; - Osiągnięcie celu strategicznego SRWO 2020 Wysoka jakość środowiska możliwe będzie m.in. dzięki realizacji celu operacyjnego Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności; - Konieczne jest podjęcie działań z zakresu budowania świadomości społecznej, prowadzenie edukacji ekologicznej i przyrodniczej, promocji różnorodności biologicznej regionu
	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	<ul style="list-style-type: none"> - Zgodnie z WPGO wg stanu na lipiec 2012 r. w województwie opolskim brakuje obiektów spełniających wymagania stawiane lokalnym PSZOK, jedynie na terenie 6 spośród 71 gmin powstała odpowiednia infrastruktura; - Poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania nie są osiągnięte; - Do osiągnięcia celu strategicznego SRWO 2020 Wysoka jakość środowiska przyczyni się m.in. rozwój gospodarki odpadami; - Realizacja instalacji dla odpadów ulegających biodegradacji oraz odpadów niebezpiecznych wynika z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy oraz Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów. - Zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami nacisk położony zostanie na zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez podnoszenie świadomości społecznej
	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> - Dziedzictwo kulturowe jest znaczącym czynnikiem rozwoju województwa opolskiego; - Za wizytówkę województwa uznaje się kompleksy architektury sakralnej i świeckiej oraz zespoły zamkowe i pałacowo-parkowe; - Czynnikiem rozwoju regionu jest zróżnicowana oferta kulturalna instytucji kultury, które prowadzą edukację kulturalną oraz popularyzują dawną i współczesną kulturę ludową; - Jednym z działań realizacji celu strategicznego SRWO 2020 Aktywna społeczność regionalna jest propagowanie i zachowanie wielokulturowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu; - Do osiągnięcia celu strategicznego SRWO 2020 Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna niezbędna jest realizacja celu operacyjnego Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury.
	6b Inwestowanie w sektor gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> - 60,8% mieszkańców województwa ma dostęp do sieci kanalizacyjnej; - Z niedostatecznego poziomu wyposażenia

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	<p>wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie</p>	<p>w infrastrukturę kanalizacyjną wynika wysoki stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych w regionie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Do osiągnięcia celu strategicznego SRWO 2020 Wysoka jakość środowiska przyczyni się m.in. budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków.
	<p>6e</p> <p>Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojсковych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jednym z celów strategicznych SRWO 2020 jest Wysoka jakość środowiska, a w jego ramach cel operacyjny Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki. Działania służące jego realizacji to m.in. wdrażanie programów ochrony powietrza. - Z kierunków działań wskazanych w Programie Ochrony Powietrza dla strefy opolskiej i strefy miasto Opole, przyjęty przez Sejmik Województwa Opolskiego Uchwałą Nr XXXVII/403/2018 z 31 stycznia 2018 r. wynika konieczność realizacji działań zmierzających do redukcji emisji ze źródeł powierzchniowych.
<p>7.</p> <p>Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktury sieciowej</p>	<p>7b</p> <p>Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Brak osi transportowej północ-południe powoduje radykalne utrudnienia w wykorzystaniu walorów endogenicznych województwa opolskiego; - Niewystarczający poziom rozwoju dróg w miastach oraz niezadowalające połączenia centrum z zapleczem regionu; - Negatywnym aspektem układu transportowego jest zbyt mała liczba obwodnic i przepraw mostowych przez rzekę Odrę; - Do realizacji celu strategicznego SRWO 2020 Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług konieczne jest podjęcie działań w ramach celów operacyjnych Rozwój powiązań transportowych oraz Poprawa dostępności do Aglomeracji Opolskiej; - Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r., w jednym z celów szczegółowych wskazuje stworzenie nowocześniejszej, spójnej sieci infrastruktury transportowej; - Konieczność działań na rzecz poprawy jakości połączeń m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury transportowej została wskazana w KSRR.
	<p>7d</p> <p>Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stan infrastruktury kolejowej stale się pogarsza, co wpływa negatywnie na jakość usług publicznych w zakresie przewozów pasażerskich; - Pociągi w województwie opolskim na wielu liniach kolejowych kursują z prędkością nie przekraczającą 50 km/h; - Usuwanie niedoborów przepustowości kolejowej jest jednym z działań niezbędnych do realizacji celu strategicznego SRWO 2020 Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług; - Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025 za kluczowe uznaje podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności kolei w przewozach o charakterze regionalnym i aglomeracyjnym.
<p>8.</p> <p>Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz</p>	<p>8i</p> <p>Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niski wskaźnik efektywności zawodowej (dla osób w wieku 20 – 64 lata 64% - poniżej wartości krajowej – celem krajowej strategii 2020 w KPR jest osiągnięcie tego wskaźnika na poziomie 71%); - Niestabilna pozycja na rynku pracy osób pracujących w

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
wsparcie mobilności pracowników	bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	<p>oparciu o umowy cywilnoprawne i krótkoterminowe oraz osiągających niskie dochody;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb pracodawców. - Bezrobocie szczególnie dotyczące niektóre z grup społecznych, w tym zwłaszcza kobiety, osoby w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, długotrwałe bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach; - Niskie wdrożenie i upowszechnienie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia; - Pogłębiające się problemy demograficzne w regionie i niedobory na rynku pracy wymuszające zwrócenie szczególnej uwagi na sytuację na rynku pracy osób wychowujących dzieci oraz wykorzystanie dostępnych rezerw, w tym również migrantów powrotnych i imigrantów; - Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia jest jednym z celów operacyjnych SRWO 2020.
	<p>8iii</p> <p>Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wysokie bezrobocie i niskie tempo powstawania nowych miejsc pracy, zwłaszcza na terenach wiejskich o najgorszej sytuacji rozwojowej; - Brak dostępu do kapitału finansowego pozwalającego na założenie firmy osobom niepracującym (zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy) oraz osobom pracującym w oparciu o umowy cywilnoprawne i krótkoterminowe oraz osiągającym niskie dochody; - Preferencja wsparcia osób z terenów wiejskich o najgorszej sytuacji rozwojowej; - Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia (w tym postaw przedsiębiorczych) jest jednym z celów operacyjnych SRWO 2020 dla realizacji celu strategicznego Konkurencyjny i stabilny rynek pracy; - Konieczność promowania przedsiębiorczości i samozatrudnienia, w tym podejmowania działalności gospodarczej wynika z Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia.
	<p>8vi</p> <p>Aktywne i zdrowe starzenie się</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan zdrowia osób znajdujących się w wieku aktywności zawodowej, wysoka zachorowalność i umieralność na choroby nowotworowe, która w województwie opolskim wzrasta w przypadku np. raka jelita grubego po przekroczeniu 50 r.ż., w przypadku raka piersi 30); - Niski wskaźnik zgłaszalności na badania profilaktyczne; - Wydłużony okres oczekiwania na świadczenia medyczne, w tym rehabilitację leczniczą, która może być niezbędna w kontekście powrotu na rynek pracy; - W Stanowisku służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 r. podkreślana jest możliwość zaangażowania Funduszy WRS w działania mające na celu przedłużanie zdrowszego życia zawodowego. Działania te wskazane są również w SRK 2020; - Działania w obszarze ochrony zdrowia są zgodne ze Strategią ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020 oraz z Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.
	<p>8v</p> <p>Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pogarszająca się sytuacja MSP wpływająca niekorzystnie na rynek pracy; - Wzrost liczby osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy;

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	zmian	<ul style="list-style-type: none"> - Problem znalezienia wykwalifikowanych pracowników odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw; - Brak środków na inwestycje w kapitał intelektualny oraz w programy typu outplacement w przypadku przedsiębiorców, przechodzących procesy modernizacyjne i restrukturyzacyjne; - Inwestowanie w kapitał intelektualny swoich pracowników zostało podkreślone w KPR oraz w Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	<ul style="list-style-type: none"> - Duże dysproporcje pomiędzy aktywnością zawodową kobiet i mężczyzn; - Wysokie bezrobocie kobiet, w tym również nierejestrowane oraz niski wskaźnik zatrudnienia w regionie spowodowany często koniecznością sprawowania opieki nad małym dzieckiem; - Pogłębiające się problemy demograficzne w regionie, z których wynika konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na sytuację osób wychowujących małe dzieci w kontekście rozwoju i upowszechnienia usług opiekuńczych; - SRK 2020 wskazuje, iż sprawowanie opieki nad dziećmi może stanowić barierę w powrocie na rynek pracy; - Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych i wychowawczych jest jednym z celów operacyjnych SRWO 2020 dla realizacji celu strategicznego Konkurencyjny i stabilny rynek pracy.
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - Koncentracja problemów społecznych i gospodarczych w ośrodkach miejskich, które borykają się z wyzwaniem rozwojowymi (wysoka stopa bezrobocia, niski poziom aktywności gospodarczej, wyższe występowanie zjawisk patologicznych); - Rewitalizacja miast przyczyni się do realizacji celu strategicznego 6 SRWO 2020 Ośrodki miejskie biegunami wzrostu; - Celem SRK 2020 jest wzmocnienie mechanizmów terytorialnych równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, tj. m.in. wspomaganie procesów rozwojowych na obszarach problemowych, przede wszystkim przez zwiększanie możliwości absorpcji czynników wzrostu czy też wspierania ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych.
	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	<ul style="list-style-type: none"> - Zmiany demograficzne: spadek dzietności, starzenie się społeczeństwa i duża migracja ludności, w tym euro sieroctwo; - Do roku 2035 województwo opolskie uplasuje się na 3 pozycji wśród „najstarszych województw w kraju, z medianą wieku wynoszącą 51,2”; - Wysoki wskaźnik umieralności okołoporodowej w 2012 r.; - Największą grupę chorób w regionie stanowią choroby cywilizacyjne; - Ubóstwo dotykające najczęściej rodzin wielodzietnych; - Jednym z celów SRWO 2020 są Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna, a jego realizacja nastąpi m.in. poprzez poprawę jakości i dostępności do usług zdrowotnych i opiekuńczych; - Poprawa jakości i dostępności do usług zdrowotnych i opiekuńczych jest jednym z celów <i>Strategii ochrony</i>

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
		<p><i>zdrowia województwa opolskiego na lata 2014-2020;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywność systemu opieki zdrowotnej stanowi cel szczegółowy SRK 2020; - Wspieranie usług zdrowotnych jest zgodne z założeniami Polity paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.
	<p>9a</p> <p>Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niekorzystne przesuwanie się tzw. wieku środkowego matek (w 2011r. dziecko przychodziło statystycznie na świat w 28 roku życia matki); - Niska dzietność; - Zmniejszenie liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, wzrost liczby osób w wieku starszym; - Jeden z najwyższych w Europie poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej; - Niezadawalający stan infrastruktury w szczególności w kompleksowej opiece nad matką i dzieckiem, osobami zależnymi; - Jeden z najwyższych w kraju wskaźnik umieralności okołoporodowej w 2012 r.; - Poprawa jakości życia mieszkańców wpisuje się w horyzontalne wyzwanie SRWO 2020, tj. zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji; - Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 Nowy wymiar aktywnej integracji – priorytetem jest bezpieczeństwo i aktywność osób starszych; - Polity paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 – Krajowe Ramy Strategiczne - inwestycje w infrastrukturę zdrowotną są zgodne z założeniami dokumentu.
	<p>9i</p> <p>Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszanie się zasobów pracy ze względu na niekorzystne zjawisko depopulacji; - Wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami i starszych przy jednoczesnej konieczności wydłużenia okresu aktywności zawodowej; - Jednym z celów strategicznych SRWO 2020 jest Konkurencyjny i stabilny rynek pracy, a jego realizacja zapewniona będzie poprzez działania poprawiające zdolność do pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; - Celem Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 Nowy wymiar aktywnej integracji jest zmniejszenie w Polsce liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Aktywność zawodowa jest najskuteczniejszym czynnikiem przyczyniającym się do włączenia społecznego; - Zgodnie z Europejską strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: Odnowione zobowiązania do budowania Europy bez barier należy zintensyfikować działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
	<p>9v</p> <p>Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająco rozbudowana sieć podmiotów gospodarki społecznej; - Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-rehabilitacyjne skierowane do osób starszych i z niepełnosprawnościami; - Brak właściwego systemu finansowania podmiotów

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	<p>ekonomii społecznej oraz wsparcia tego sektora;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Celem strategicznym SRWO 2020 jest Konkurencyjny i stabilny rynek pracy, a jego realizacja zapewniona będzie poprzez działania poprawiające zdolność do pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; - Potrzeba rozwoju spółdzielczości socjalnej – wskazuje na to Wieloletni Regionalny Plan Działań Województwa Opolskiego na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie na lata 2013-2020; - Zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej ekonomia społeczna stanowić ma ważny element polityk publicznych, przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.
<p>10.</p> <p>Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie</p>	<p>10i</p> <p>Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Miejsca wychowania przedszkolnego niedostosowane do potrzeb dzieci w wieku przedszkolnym; - Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację przez gminy wszystkich zadań z zakresu wychowania przedszkolnego; - Niesatysfakcjonująca jakość edukacji przedszkolnej; - Większy niż w kraju odsetek uczniów z najniższymi wynikami sprawdzianu standardowego dla uczniów 6 klasy szkoły podstawowej; - Wysoki odsetek uczniów powtarzających klasę w szkołach podstawowych na tle kraju; - Niższe na tle kraju średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej; - Różnice wewnątrzregionalne pomiędzy osiągnięciami uczniów; - Potrzeba wykorzystywania narzędzi TIK w procesie kształcenia w EU2020; - Ograniczanie nierówności w kształceniu przez zapewnianie równego dostępu do kształcenia na wszystkich etapach, zwłaszcza na obszarach defaworyzowanych, w tym wiejskich wskazano w Perspektywie uczenia się przez całe życie; - Niezadowolająca jakość edukacji oraz schematyczne podejście do kształcenia SRK 2020.
	<p>10iv</p> <p>Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niskie zaangażowanie pracodawców w modernizację treści i metod kształcenia zawodowego oraz w określanie zakresu i organizacji praktyk zawodowych i w proces egzaminowania; - Niskie dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy (wysoka stopa bezrobocia wśród absolwentów rynku szkół zawodowych); - Niewystarczające możliwości nauczycieli zawodu w zakresie aktualizowania wiedzy poprzez rzeczywisty kontakt ze środowiskiem pracy; - Wysoki wskaźnik migracji zagranicznych, w tym przede wszystkim osób wysoko wykwalifikowanych; - Mały nacisk na kształcenie praktyczne, co wskazano również w Perspektywie uczenia się przez całe życie; - Poprawa jakości szkół prowadzących kształcenie zawodowe wynika ze SRK 2020; - Negatywny wizerunek szkolnictwa zawodowego.

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	<ul style="list-style-type: none"> - Niski udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w ogólnej liczbie ludności województwa na tle kraju (4,5%, PL – 4,4%); - Niski udział osób dorosłych w edukacji pozaformalnej; - Niski udział osób starszych, osób z terenów wiejskich i o niskich kwalifikacjach podnoszących kompetencje kluczowe, zgodnie z badaniem PIAAC 2012; - Zgodnie z Perspektywą uczenia się przez całe życie należy upowszechnić usługi poradnictwa edukacyjno-zawodowego.
	10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająca ilość specjalistycznych pracowni z wyposażeniem, które m.in. umożliwią organizację praktyk czy przeprowadzenie egzaminów potwierdzających wyodrębnione kwalifikacje zawodowe; - Niskie dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy w obszarze specjalizacji regionalnych; - Wysoka zużywalność wyposażenia szkół i placówek w znaczeniu ekonomicznym; - Dopuszczenie pracowni szkół i placówek dydaktycznych, w tym kształcenia zawodowego wynika ze SRK 2020.

1.2 Uzasadnienie alokacji finansowej

1.2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

Podział alokacji na wybrane cele tematyczne oraz PI w ramach RPO WO 2014-2020 jest zgodny z zakresem interwencji wskazanej w UP. Interwencja Programu będzie opierać się na ograniczonej liczbie priorytetów, odpowiadających zdiagnozowanym wyzwaniom rozwojowym w województwie opolskim. Przy podziale dostępnych środków brano pod uwagę konieczność tematycznej koncentracji alokacji, co m.in. przyczyni się do wypełnienia zobowiązań wskazanych w EU2020. Ponadto RPO WO 2014-2020 przyczyni się do osiągnięcia celów określonych w *Stanowisku służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020*, wpisując się w zidentyfikowane priorytety finansowania:

- *Nowoczesna infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia;*
- *Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom;*
- *Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji;*
- *Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna.*

Określając zakres i poziom wsparcia w Programie uwzględniono także krajowe, kierunkowe dokumenty strategiczne tj. KPR i wynikające z nich cele m.in. dotyczące nakładów na rozwój B+R, przedsiębiorczości, zwiększenia wykorzystania OZE. Ewaluacja ex-ante potwierdziła poprawny dobór celów i priorytetów inwestycyjnych ujętych w RPO WO 2014-2020. Zgodnie z wynikami ewaluacji wybrane obszary interwencji wynikają z rzeczywistych potrzeb województwa opolskiego, przy uwzględnieniu zdolności absorpcyjnych i kosztowności.

Koncentracja tematyczna obliguje do alokowania środków na szczególnie wrażliwe obszary. Stąd też w RPO WO 2014-2020 wsparciem objęto m.in. obszary dotyczące innowacji i konkurencyjności przedsiębiorstw, technologii informacyjno-komunikacyjnych, niskoemisyjnej gospodarki, czy też włączenia społecznego i zatrudnienia.

Biorąc pod uwagę wyróżniające na tle kraju problemy demograficzne województwa opolskiego konieczne stało się zapewnienie i zwiększenie dostępu do finansowania dla MSP (CT1-CT4), będących głównym źródłem tworzenia miejsc pracy. Jednocześnie skierowanie znacznej części środków RPO WO 2014-2020 na CT4 jest odpowiedzią na cele wyznaczone w EU2020 oraz w KPR, które dotyczą ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza, zwiększenia udziału energii odnawialnej oraz efektywności energetycznej. Istotnym elementem koncentracji środków Programu w ramach EFS (CT8, CT9) w świetle założeń EU2020 jest wsparcie zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym oraz powiązanego z nim zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Nowe kierunki działań w perspektywie 2014-2020, przejęcie przez IZRPO WO zadań dotyczących certyfikacji, zwiększenie obciążeń ze względu na koordynację funduszy oraz wymagania wobec systemu zarządzania i kontroli spowodowały, że na pomoc techniczną przeznaczono 37,8 mln EUR z EFS. Wskazana wysokość alokacji jest konieczna dla zaspokojenia zidentyfikowanych na etapie przygotowania Programu potrzeb instytucji zaangażowanych we wdrażanie, obejmujących m.in. efektywne wykorzystanie funduszy objętych RPO WO 2014-2020, jak i współpracę z beneficjentami. Podejście IZRPO WO do poziomu finansowania pomocy technicznej zostało potwierdzone w ewaluacji ex-ante Programu.

1.2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu

Tabela 2: Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
I. Innowacje w gospodarce	EFRR	73 600 000,00	7,79%	1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje; rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo- rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci,	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	<i>Nakłady na B+R ponoszone przez organizacje gospodarcze</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
					pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu		<i>Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej</i>
					1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej	<i>Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB</i>
II. Konkurencyjna gospodarka	EFRR	84 900 000,00	8,98%	3. Wzmacnianie konkurencyjności MSP	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP	<i>Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
					3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Lepsze warunki do rozwoju MSP	<i>Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB</i>
					3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MSP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MSP	<i>Wartość eksportu w regionie</i>
III. Gospodarka niskoemisyjna	EFRR	131 000 000,00	13,86%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Lepsza jakość powietrza poprzez wsparcie transportu publicznego	<i>Poziom emisji PM10 i PM2.5</i>
							<i>Przewozy pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów miejskich</i>
					4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	<i>Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe do budynków mieszkaniowych w przeliczeniu na jednostkę kubatury</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
					publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym		<i>Sprzedaż energii ciepłej do urzędów i instytucji</i>
					4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Zwiększona efektywność energetyczna MSP	<i>Zużycie energii elektrycznej na 1 mln PLN PKB</i>
					4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych	<i>Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem</i>
IV. Zapobieganie zagrożeniom	EFRR	23 000 000,00	2,43%	5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Zwiększona ochrona ludności i mienia przed skutkami zagrożeń naturalnych, tj. powodzią i suszami	<i>Pojemność obiektów małej retencji wodnej</i>
						Zwiększona skuteczność reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych	<i>Liczba jednostek OSP włączonych do KSRG</i>
V. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR	78 700 000,00	8,33%	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Wzmocnione mechanizmy ochrony bioróżnorodności w regionie	<i>Liczba ustanowionych planów ochrony dla opolskich rezerwatów przyrody</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
				zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie	<i>Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów</i>
					6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększona dostępność zasobów kulturowych regionu	<i>Liczba korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców</i>
					6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych	<i>Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków</i>
					6 e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia	Obniżone poziomy zanieczyszczeń powietrza w województwie	<i>Poziom emisji PM10</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
						powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	
VI. Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców	EFRR	196 000 000,00	20,74%	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Zwiększona dostępność transportowa obszarów kluczowych dla rozwoju regionu oraz poprawa bezpieczeństwa na drogach.	<i>WDDT II (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)</i>
					7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Zwiększony udział transportu kolejowego w przewozach towarowych i pasażerskich w regionie oraz poprawa jakości kolejowego transportu zbiorowego.	<i>WKDT II (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)</i>
VII. Konkurencyjny rynek pracy	EFS	95 207 517,00	10,08%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy oraz poprawa sytuacji zawodowej osób nieposiadających stabilnej pozycji na rynku pracy ze względu na niskie zarobki i formę zatrudnienia.	<i>Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
							<i>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej</i>
							<i>Liczba osób pracujących</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							<p>6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p> <p>Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego</p>
					8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Wzrost liczby trwałych miejsc pracy powstałych dzięki środkom przekazanim na założenie działalności gospodarczej	<p>Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego</p>
					8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	Przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej dzięki realizacji programów zdrowotnych	<p>Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie</p> <p>Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się</p>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							<i>na badanie profilaktyczne</i>
					8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Dostosowanie potencjału przedsiębiorstw MSP i kwalifikacji ich pracowników do potrzeb regionalnej gospodarki	<i>Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie</i> <i>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</i> <i>Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu</i>
						Poprawa adaptacyjności pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia i zwolnionych do nowych warunków zawodowych	<i>Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie</i>
					8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości	Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 i możliwości zatrudnienia/kontynuowania zatrudnienia osób sprawujących nad nimi	<i>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
					wynagrodzeń za taką samą pracę	opiekę	<p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS</p>
VIII. Integracja społeczna	EFS	73 929 483,00	7,82%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych w regionie	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które deklarują wzrost jakości życia dzięki interwencji EFS
						Zwiększenie liczby świadczonych usług społecznych w regionie	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu
					9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Wzrost gotowości do podjęcia zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie dzięki aktywnej integracji	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących</p>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							<i>pracy po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
							<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
					9v Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	Wzrost zatrudnienia w ramach regionalnego sektora gospodarki społecznej	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
							<i>Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych</i>
							<i>Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							<i>społecznych</i>
IX. Wysoka jakość edukacji	EFS	58 879 168,00	6,23%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie;	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	<i>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS</i>
							<i>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</i>
						Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i uniwersalnych niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, w szczególności ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	<i>Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS</i>
							<i>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy po opuszczeniu programu</i>
						<i>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK</i>	

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							do prowadzenia zajęć edukacyjnych
							Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych
					10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	Zwiększenie szans zatrudnienia przyszłych absolwentów kształcenia i szkolenia na regionalnym rynku pracy poprzez poprawę efektywności kształcenia i szkolenia.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki
							Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu
							Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS
							Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
							<i>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy po opuszczeniu programu</i>
					10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Poprawa kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie rozwoju umiejętności TIK i znajomości języków obcych	<i>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</i>
							<i>Liczba osób z terenów wiejskich, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</i>
X. Inwestycje w infrastrukturę społeczną	EFRR	91 952 913,00	9,73%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Poprawa jakości życia mieszkańców oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia na	<i>Wskaźnik zatrudnienia w miastach</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
				ubóstwem i wszelką dyskryminacją		obszarach miejskich	
					9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych	Lepsze dostosowanie infrastruktury zdrowotnej do wyzwań demograficznych regionu	<i>Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej przypadających na jednego mieszkańca</i>
						Lepsze dostosowanie infrastruktury społecznej do wyzwań demograficznych regionu	<i>Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej</i>
				2.Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Większa dostępność e-usług publicznych	<i>Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (%) (EAC)</i>

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia Unii w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe Priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
				10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Lepsze warunki kształcenia zawodowego	<i>Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe</i>
XI. Pomoc techniczna	EFS	37 798 711,00	4,00%	n/d	n/d	Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich oraz warunków zapewniających sprawne działanie instytucji	<i>Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności</i>
						Sprawny system wdrażania RPO WO 2014-2020	<i>Średnioroczna liczba szkoleń na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE</i>
							<i>Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych</i>
Spójny system informacji i promocji oraz rozwijanie potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów RPO WO 2014-2020	<i>Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)</i>						
							<i>Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów</i>

SEKCJA 2. OSIE PRIORYTETOWE

2.A OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

I.2.A.1 INNOWACJE W GOSPODARCE

I.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

I.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP I współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

I.2.A.4 (1b) Priorytet inwestycyjny 1b *Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu*

I.2.A.5 (1b) Cele szczegółowe PI 1b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw

Działalność innowacyjna, uznawana za jeden z bardziej istotnych czynników wpływających na poziom rozwoju gospodarczego w województwie opolskim wskazywana jest jako jeden z obszarów problemowych.

Region charakteryzuje m.in. niski udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej, a także niski udział przedsiębiorstw usługowych wdrażających innowacje. Wśród potencjałów rozwoju społeczno-gospodarczego województwa opolskiego wymienia się atrakcyjność inwestycyjną regionu, na którą składa się również dostępność do instrumentów finansowych. Wyzwanie tematyczne *Konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z nauką* oraz określony w jego ramach cel strategiczny *Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka SRWO 2020* wskazują na konieczność wzmocnienia innowacyjności przedsiębiorstw w regionie. Mając na uwadze powyższe, IZRPO WO podjęła decyzję o wsparciu przedsięwzięć innowacyjnych przy zastosowaniu dwóch strumieni środków, które zostaną skierowane na inteligentne specjalizacje regionalne. Włączenie innowacji do katalogu zastosowania instrumentów finansowych przyczyni się do osiągnięcia założeń SRK 2020¹¹³. Instrumenty wsparcia w OP 1 odpowiadają na zalecenie KE wskazane w CSR nr 4. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego przeznaczenie wkładu z Programu na instrumenty finansowe wymaga przeprowadzenia oceny ex-ante w tym zakresie. Wyniki oceny ax-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 1b. Oczekiwany rezultat wdrażania przedsięwzięć w ramach PI 1b będzie podniesienie

¹¹³ *Strategia Rozwoju Kraju 2020 ...*, s. 64.

innowacyjności przedsiębiorstw województwa opolskiego, zwiększenie aplikacyjności prowadzonych badań oraz zaangażowania przedsiębiorstw w rozwój inteligentnych specjalizacji regionalnych.¹¹⁴

Działania podejmowane w ramach PI 1b przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych UP – *Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce oraz Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.*

Interwencje przewidziane w ramach celu tematycznego 1 pozostają spójne z priorytetami SOR (w zakresie celu 1 Trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach). Wsparcie w ramach PI 1b kierowane jest wyłącznie na obszary wskazane w regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji, wyłonione w procesie przedsiębiorczego odkrywania.

Tabela 3 (I/1b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1bR1	Nakłady na B+R ponoszone przez organizacje gospodarcze	%	Słabiej rozwinięty	0,16	2011	0,37	GUS	corocznie
1bR2	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej	%	Słabiej rozwinięty	8,40	2012	10,50	GUS	corocznie

I.2.A.6 (1b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI *Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)*

I.2.A.6.1 (1b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Mając na względzie poziom innowacyjności w województwie opolskim, niezbędne jest dalsze wsparcie regionalnej gospodarki poprzez działania na rzecz rozwoju innowacji. Ukierunkowanie interwencji na ten obszar znajduje potwierdzenie w dokumentach strategicznych na poziomie unijnym i krajowym, a także znajduje odzwierciedlenie w diagnozie potencjału społeczno-gospodarczego i celach zdefiniowanych w SRWO 2020 i RSIWO2020. Ponadto z realizacji RPO WO 2007-2013 wynika, iż w ramach poddziałania 1.3.2 *Inwestycje w innowacje w przedsiębiorstwach*, poziom zainteresowania beneficjentów dofinansowaniem projektów był na wysokim poziomie¹¹⁵, natomiast analiza charakteru innowacji wdrażanych przez przedsiębiorstwa realizujące projekty w ramach ww. poddziałania wskazała na zdecydowaną przewagę innowacji produktowych dotyczących wprowadzenia nowego produktu i usługi¹¹⁶.

Regionalne dokumenty strategiczne w sposób kompleksowy odnoszą się do systemu innowacji w województwie opolskim i wyznaczają cele, których realizacja zapewni w przyszłości osiągnięcie zadawalającego poziomu innowacyjności w gospodarce. W SRWO 2020 podkreślono konieczność działań w kierunku tworzenia warunków do rozwoju nowoczesnych i innowacyjnych

¹¹⁴ Programowanie perspektywy finansowej 2014 - 2020, s. 57.

¹¹⁵ Regionalna Strategia Innowacji ..., s. 47-48, [za:] Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych ...

¹¹⁶ Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych..., s. 8.

przedsiębiorstw¹¹⁷. Ponadto w ramach RSIWO2020, określono potencjały innowacyjne oraz zdefiniowano inteligentne specjalizacje regionalne. Do realizacji interwencji w ramach PI 1b istotne znaczenie ma RSIWO2020, będąca swoistym uszczegółowieniem SRWO 2020 w obszarze innowacji i transferu wiedzy. Ww. dokument został opracowany przy współpracy środowisk naukowych, gospodarczych, władz samorządowych oraz partnerów społecznych. Wymienione w niniejszym dokumencie regionalne inteligentne specjalizacje będą podstawą do wyboru inwestycji w ramach PI 1b. W związku z powyższym w ramach CT1 realizowane mogą być także w określonym zakresie projekty, mające na celu m.in. wyłonienie nowych inteligentnych specjalizacji, jako element procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych. Równocześnie podkreśla się potrzebę wzmocnienia innowacyjności przedsiębiorstw i inteligentnego rzemiosła poprzez wspieranie mechanizmów implementacji nowych technologii w gospodarkę oraz realizowania inwestycji ukierunkowanych na budowanie potencjału zaplecza badawczego podmiotów gospodarczych.

Realizowane wsparcie obejmować będzie fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony.

Główne typy przedsięwzięć

- budowa, rozbudowa, zakup wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego w celu rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw;
- finansowanie procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów tj.¹¹⁸:
  - badań naukowych i przemysłowych,
  - prac rozwojowych (w tym etap prac demonstracyjnych),
  - linii pilotażowych,
  - działań w zakresie wczesnej walidacji produktów,
  - zaawansowanych zdolności produkcyjnych,
  - pierwszej produkcji,
- wsparcie budowy, rozbudowy, zakupu wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego w celu rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, poprzez instrumenty finansowe,
- identyfikacja specjalizacji regionalnych województwa opolskiego w tym nowych inteligentnych specjalizacji, jako element procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych,
- wdrożenie wyników prac B+R powstałych w związku z realizacją projektu (dotyczy MŚP).

W ramach PI 1b realizowane będą jedynie projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych jako inteligentne specjalizacje regionalne.

Główne grupy docelowe

W przypadku interwencji w formie instrumentów finansowych działania skierowane będą do przedsiębiorstw zamierzających zwiększyć swoją innowacyjność.

¹¹⁷ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 91.

¹¹⁸ Nie mogą istnieć samodzielnie projekty składające się tylko z pierwszej produkcji.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 1b zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie) w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- przedsiębiorstwa, w szczególności MSP;
- Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego);
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego.

Cross-financing

W ramach PI 1b przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta finansowaniem krzyżowym musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie poziom wykorzystania mechanizmu cross-financingu, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP I.

I.2.A.6.2 (1b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 1b realizowane będą projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych jako inteligentne specjalizacje regionalne. Projekty w PI 1b wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Warunkiem przyznania pomocy w zakresie realizacji projektów innowacyjnych i prowadzenia prac B+R będzie posiadanie przez przedsiębiorstwa planów dotyczących prac B+R. Premiowane będą projekty ograniczające presję na środowisko, w tym m.in. ograniczenie emisji i substancji do środowiska.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 1b.

Wyłącznie w przypadku MŚP (nie dotyczy dużych przedsiębiorstw) obok prac badawczo-rozwojowych elementem projektu realizowanego ze środków CT1 może być wdrożenie wyników tych prac, przy czym komponent wdrożeniowy musi stanowić mniejszość całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.

Duże przedsiębiorstwa mogą być wspierane tylko w przypadku, gdy zapewnione jest rozpowszechnianie wyników badań i rozwoju w gospodarce regionalnej. W przypadku dużych przedsiębiorstw premiowane będą projekty realizowane we współpracy z MSP i/lub organizacjami pozarządowymi i instytucjami badawczymi.

Zgodnie z art. 11 ustawy o samorządzie województwa, określenie strategii rozwoju województwa i prowadzenie polityki rozwoju należy do zadań samorządu województwa. W związku z powyższym planowane jest zastosowanie procedury pozakonkursowej dla realizacji projektu dotyczącego wyłonienia, w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania, specjalizacji regionalnych województwa opolskiego w tym specjalizacji inteligentnych, którego beneficjentem pozostanie Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie

obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE¹¹⁹. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 1b.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

I.2.A.6.3 (1b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach planuje się, że w perspektywie 2014-2020 w województwie opolskim wspierane będą fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeniowe udzielające wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 1b rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych.

W ramach PI 1b przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszy Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszy Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

I.2.A.6.4 (1b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

I.2.A.6.5 (1b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (I/1b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	332	IZ	corocznie

¹¹⁹ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	106	IZ	corocznie
CO03	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	226	IZ	corocznie
CO06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	32 761 000	IZ	corocznie
CO07	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	2 558 000	IZ	corocznie
CO26	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	32	IZ	corocznie

I.2.A.4 (1a) Priorytet inwestycyjny 1a *Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy*

I.2.A.5 (1a) Cele szczegółowe PI 1a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej

Biorąc pod uwagę doświadczenia z wdrażania projektów w obszarze innowacji i B+R w latach 2007-2013, IZRPO WO w perspektywie finansowej 2014-2020 zakłada dalsze wsparcie w zakresie interwencji możliwej z poziomu regionalnego i komplementarnej z działaniami prowadzonymi na poziomie krajowym. Celem interwencji PI 1a w obszarze B+R kierowanej do jednostek naukowych i szkolnictwa wyższego jest rozwój infrastruktury badawczej w ramach zidentyfikowanych w regionie inteligentnych specjalizacji regionalnych. W porównaniu z poprzednią perspektywą finansową inwestycje w tę infrastrukturę będą realizowane w ograniczonym zakresie. Warunkiem wsparcia jest również powiązanie projektów z badaniami o komercyjnym charakterze oraz uzgodnienie ich realizacji w ramach Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Opolskiego.

Działania w tym zakresie przyczynią się do poprawy jakości prowadzonych badań w obszarach określonych w regionalnych dokumentach strategicznych jako inteligentne specjalizacje regionalne¹²⁰.

Poziom nakładów na B+R w województwie opolskim w stosunku do PKB jest jednym z najniższych w kraju. Biorąc pod uwagę innowacyjność gospodarki w odniesieniu do sfery B+R, problemem województwa opolskiego jest niska konkurencyjność regionalnej oferty B+R oraz niedostateczny poziom współpracy z przedsiębiorstwami. Wpływ na to może mieć m.in. dwukrotnie niższy, niż średni dla Polski udział pracowników zatrudnionych w sektorze B+R¹²¹. Jednocześnie oferta sektora B+R w województwie opolskim jest zróżnicowana, a część jednostek wykazuje ścisłą specjalizację. Mocną

¹²⁰ Regionalna Strategia Innowacji ...

¹²¹ Ocena działań badawczo-rozwojowych..., s. 8.

stroną województwa są specjalistyczne instytucje naukowo-badawcze działające w kluczowych dla regionu dziedzinach. Znaczącym problemem jest natomiast wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej¹²².

Działania podejmowane w ramach PI 1a przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce*.

Tabela 3 (I/1a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1aR1	<i>Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB</i>	%	Słabiej rozwinięty	0,20	2012	0,52	GUS	corocznie

I.2.A.6 (1a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 1a *Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...)*

I.2.A.6.1 (1a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W celu poprawy konkurencyjności regionalnej gospodarki w ramach PI 1a przewiduje się wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R jednostek naukowych oraz szkół wyższych. Ulepszenie infrastruktury w zakresie badań, rozwoju i innowacji pozwoli na lepszą odpowiedź sektora nauki na potrzeby przedsiębiorstw oraz umożliwi pełne wykorzystanie potencjału kadr naukowych.

Do realizacji interwencji w ramach PI 1a istotne znaczenie ma RSIWO2020 opracowana przy współpracy środowisk naukowych, gospodarczych, władz samorządowych oraz partnerów społecznych. Wymienione w niniejszym dokumencie regionalne inteligentne specjalizacje będą podstawą do wskazania strategicznych inwestycji w infrastrukturę badawczo-rozwojową w regionie.

W ramach RSIWO2020 zidentyfikowano wyzwanie dotyczące wzmocnienia potencjału badawczego i edukacyjnego oraz komercjalizacji wyników prac B+R. W tym obszarze wyznaczono cel strategiczny *Komercjalizacja badań w zakresie specjalizacji regionalnych przy wykorzystaniu nowoczesnej infrastruktury naukowo-badawczej*, do osiągnięcia którego przyczynić się ma realizacja celu operacyjnego infrastruktura badawcza specjalizacji regionalnych¹²³.

Wsparcie jednostek naukowych i szkół wyższych w sferze B+R przyczyni się do rozwoju inteligentnych specjalizacji regionalnych. W wyniku podejmowanych działań rozwijane będą centra badań i rozwoju, które wzmocnią poziom współpracy pomiędzy publicznymi centrami badawczymi a sektorem przedsiębiorstw.

Uwzględniając potencjał i cele rozwojowe określone w SRWO 2020, wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim na infrastrukturę B+R, która będzie wykorzystywana do prowadzenia prac badawczych na rzecz sektora MSP i inteligentnego rzemiosła.

¹²² *Regionalna Strategia Innowacji...*, s. 47.

¹²³ *Regionalna Strategia Innowacji...*, s. 89 i 94.

Wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia infrastrukturalne dotyczące infrastruktury B+R ujęte w Kontrakcie Terytorialnym (nie wynikające z Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej), które mają kluczowe znaczenie dla realizacji regionalnych inteligentnych specjalizacji.

W związku z tym możliwość wsparcia uzyskają jedynie przedsięwzięcia obejmujące infrastrukturę badawczą strategiczną dla regionu z punktu widzenia regionalnych inteligentnych specjalizacji. Warunkiem będzie uzgodnienie ich realizacji w ramach Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Opolskiego.

Główne typy przedsięwzięć

- inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie B+R jednostek naukowych i szkół wyższych zgodnie z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami.

W ramach PI 1a realizowane będą jedynie projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych jako inteligentne specjalizacje regionalne.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury B+R w jednostkach naukowych i szkołach wyższych województwa nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 1a zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- szkoły wyższe;
- jednostki naukowe.

Cross-financing

W ramach PI 1a nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

I.2.A.6.2 (1a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 1a muszą wykazywać pełną zgodność z UP. Projekty w PI 1a wybierane będą w trybie konkursowym. W ramach PI 1a realizowane będą projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych jako inteligentne specjalizacje regionalne. Projekty z zakresu inwestycji w infrastrukturę jednostek naukowych i szkół wyższych, dotyczą wyłącznie strategicznej infrastruktury badawczej i zostaną uzgodnione w ramach Kontraktu Terytorialnego. W ocenie projektów uczestniczą przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, ministra właściwego ds. nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Jedynie projekty uzgodnione na ww. szczeblu mogą uczestniczyć w konkursowej procedurze wyboru projektów w ramach PI 1a.

Wsparcie infrastruktury B+R uzależnione jest m.in. od oceny biznes planu przedsięwzięcia zawierającego informację nt. przyszłego wykorzystania infrastruktury i wykazania, że będzie ona używana przez i na rzecz przedsiębiorstw.

W związku z powyższym minimalny zakres biznes planu powinien zawierać:

1. Przejrzystą analizę popytu sektora biznesu na podstawie planowanego programu badawczego, dla którego realizacja projektu jest niezbędna (element ten powinien stanowić część biznes planu).
2. Wskazanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka braku popytu.

3. Aktywne działania w celu przyciągnięcia nowych klientów spośród przedsiębiorstw – zarówno z regionu, jak i z zewnątrz.
4. Rzetelny plan finansowy, który przewiduje znaczny wzrost udziału przychodów jednostki B+R realizującej projekt.
5. Wykazanie dodatkowego charakteru infrastruktury w porównaniu do infrastruktury wybudowanej/zmodernizowanej w latach 2007-2013.
6. Wysoki poziom wkładu sektora biznesowego w koszty inwestycyjne.
7. Dotychczasowe doświadczenie związane z udziałem przychodów z sektora biznesowego w ogólnych przychodach jednostek B+R realizujących projekt oraz udziałem w projektach B+R realizowanych we współpracy z sektorem biznesowym i liczbą kontraktów lub umów o współpracy podpisanych z sektorem biznesowym.

Inwestycje ze względu na swój kompleksowy charakter i znaczny zasięg oddziaływania w istotny sposób przyczynią się do osiągnięcia wyznaczonego dla PI 1a celu szczegółowego.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 1a.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Przyjęcie maksymalnego poziomu dofinansowania na poziomie osi priorytetowej nie oznacza automatycznie maksymalnych poziomów dofinansowania na poziomie projektów. Preferowane będą przedsięwzięcia realizowane w schematach pomocy publicznej. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Wskaźnik dotyczący udziału przychodów z sektora biznesowego w ogólnych przychodach jednostki realizującej projekt będzie monitorowany we wszystkich projektach realizowanych w ramach PI 1a. Wsparcie z programu operacyjnego przyznane na realizację projektu z zakresu publicznej infrastruktury badawczej podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy założony przez beneficjenta wskaźnik poziomu przychodów z działalności komercyjnej prowadzonej na wspartej infrastrukturze badawczej nie zostanie osiągnięty w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia programu.

Wsparcie nie mogą być objęte wydatki związane z obsługą techniczną oraz utrzymaniem obiektów infrastruktury.

W zakresie PI 1a nastąpi proporcjonalne pomniejszenie w stosunku do założonych środków, jeżeli na koniec okresu kwalifikowalności, nie będzie wystarczających i namacalnych dowodów, że poprzez wykorzystanie współfinansowanej infrastruktury, beneficjent projektu osiągnął znaczący i proporcjonalny do poziomu wkładu EFRR wzrost współpracy z sektorem biznesowym.

Informacje nt. osiągnięcia wyników interwencji związanych z infrastrukturą publiczną i B+R oraz podjęte działania naprawcze/zapobiegawcze prowadzące do osiągnięcia odpowiednich wyników będą przedstawiane przez IZRPO WO w sprawozdaniach rocznych oraz sprawozdaniu końcowym z realizacji Programu.

I.2.A.6.3 (1a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 1a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

I.2.A.6.4 (1a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

I.2.A.6.5 (1a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (I/1a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO25	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	EPC	EFRR	Słabiej rozwinięty	67	IZ	corocznie
CO27	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	970 000	IZ	corocznie
1aP1	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	5	IZ	corocznie

I.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

I.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (I): Ramy wykonania dla OP I

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
I	Wskaźnik produktu	CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	66	332	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 82,3% alokacji OP I.
I	Wskaźnik finansowy		Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	17 317 648	86 588 236	IZ	obowiązkowy

I.2.A.9 Kategorie interwencji Osi priorytetowej I

Tabele 7-10 (I): Tabele przedstawiające zastosowane w OP I kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Stabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
002	9 500 000	01	59 100 000	01	40 400 000	07	73 600 000
056	18 800 000	04	13 000 000	02	11 100 000		
057	4 500 000	05	1 500 000	03	22 100 000		
058	12 000 000						
062	1 850 000						
064	24 950 000						
101	2 000 000						

I.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP I ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

II.2.A.1 KONKURENCYJNA GOSPODARKA

II.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

II.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP II współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

II.2.A.4 (3c) Priorytet inwestycyjny 3c *Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług*

II.2.A.5 (3c) Cele szczegółowe PI 3c i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP

Wzmacnianie potencjału rozwojowego mikro małych i średnich przedsiębiorstw, a także podnoszenie ich konkurencyjności przez zwiększenie aktywności inwestycyjnej w obszarze wprowadzania nowych produktów i usług, przyczyni się do ich trwałego rozwoju, umożliwi wykorzystanie przewag konkurencyjnych, a tym samym poprawi sytuację rynkową. *Konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z nauką* to jedno z wyzwań rozwojowych, ujętych w SRWO 2020. Odpowiedzią na to wyzwanie jest cel strategiczny *Dynamiczne przedsiębiorstwa*, do realizacji którego przyczynią się działania dotyczące zwiększenia produktywności i zmiany strukturalne przedsiębiorstw, podejmowane w PI 3c w ramach RPO WO 2014-2020.

Działania podejmowane w ramach PI 3c przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Tabela 3a (II/3c): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
3cR1	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	%	Słabiej rozwinięty	15,05	2013	17,68	GUS	corocznie

II.2.A.6 (3c) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 3.3 *Wspieranie tworzenia (...)*

II.2.A.6.1 (3c) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Z badań Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wynika, iż województwo opolskie jest jednym z ośmiu województw o najniższych wartościach stopnia przedsiębiorczości¹²⁴. Wspierane będą inwestycje przedsiębiorstw w obszarach ważnych dla rozwoju regionu, przede wszystkim w ramach specjalizacji regionalnych, zgodnie z RSIWO2020. W ramach PI 3c wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu tworzenie produktów i usług o zaawansowanych możliwościach z istotnym wkładem technologicznym. Realizowane projekty będą polegać m.in. na rozbudowie przedsiębiorstwa, prowadzącej do wprowadzenia na rynek nowych produktów/usług, zmianie procesu produkcyjnego lub sposobu świadczenia usług, a także inwestycjach w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny. W ramach PI 3c wspierane będą przedsięwzięcia komplementarne do projektów dofinansowanych w OP I *Innowacje w gospodarce* – wdrożenie wyników prac B+R zrealizowanych w ramach PI 1b. Działania realizowane w ramach PI 3c powinny przyczyniać się do poprawy konkurencyjności MSP na rynku, przechodzenia na wyższe poziomy w łańcuchu wartości, co będzie również miało przełożenie na tworzenie nowych miejsc pracy w regionie.

Wsparciem objęte zostaną przedsiębiorstwa z terenów przygranicznych (3 powiaty województwa w ramach OSI Obszary przygraniczne: nyski, prudnicki i głubczycki) na rozwój nowych produktów i usług. Ta część województwa opolskiego charakteryzuje się z jednej strony ogromnym, lecz niewykorzystanym potencjałem w obszarze *life and environmental sciences* (zidentyfikowanym jako specjalizacja regionalna, zgodnie z RSIWO2020), a z drugiej niskim poziomem przedsiębiorczości. Powyższe powoduje, iż konieczne jest zintensyfikowanie wsparcia dla MSP na tym obszarze poprzez udzielanie dotacji, co zostało potwierdzone wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020.

Biorąc pod uwagę niesatysfakcjonujący stopień wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w bieżącej działalności przedsiębiorstw, podejmowane będą działania na rzecz rozwoju sektora prywatnego w zakresie stosowania produktów i usług opartych na TIK, a także sprzedaży produktów i usług w Internecie (e-usługi i e-handel), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających potrzebom oraz wprowadzania procesów modernizacyjnych. Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do zwiększenia wykorzystania dostępnej infrastruktury oraz do wzrostu aktywności podmiotów prywatnych w inwestowaniu w nowoczesne formy przekazu informacji do kontrahentów i użytkowników końcowych. Zakłada się, że wskutek podejmowanych działań nastąpi podniesienie poziomu utrzymywania relacji z klientami w zakresie ich obsługi, a także relacji z partnerami biznesowymi w celu przyspieszenia procesów produkcyjnych, logistycznych, wymiany danych i innych oraz zmniejszenia ich kosztów.

Działania podejmowane w ramach PI 3c skierowane będą do istniejących przedsiębiorstw, zgodnie z warunkami określonymi w Umowie Partnerstwa. Celem tych działań będzie rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw, natomiast wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej udzielane będzie w ramach CT8 (OP *Konkurencyjny rynek pracy*).

Rozwój przedsiębiorczości wspierany będzie także poprzez projekty zwiększające aktywność inwestycyjną MSP, w tym też skutkujące zwiększeniem zatrudnienia i trwałym rozwojem firm, w szczególności na obszarach wiejskich i obszarach o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego.

¹²⁴ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., s.52.

Główne typy przedsięwzięć

- wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych, zwłaszcza wypracowanych w ramach OP I;
- inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt produkcyjny, w celu wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług;
- inwestycje w rozwój przedsiębiorstw zwiększające skalę ich działalności, wzrost zasięgu oferty;
- wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne (B2B);
- wsparcie procesów informatyzacji wewnętrznej przedsiębiorstw, wykorzystania najnowszych osiągnięć technologicznych i organizacyjnych dla wprowadzenia procesów modernizacyjnych wspomagających bieżącą działalność firm (B2E);
- wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy przedsiębiorcą a klientem (B2C);
- wsparcie wdrożenia innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych, zwłaszcza wypracowanych w ramach OP I, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie inwestycji w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt produkcyjny, w celu wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie inwestycji w rozwój przedsiębiorstw zwiększających skalę ich działalności, wzrost zasięgu oferty, poprzez instrumenty finansowe

Główne grupy docelowe

W przypadku interwencji w formie instrumentów finansowych działania skierowane będą do przedsiębiorstw z sektora MSP zamierzających poprawiać swoją pozycję konkurencyjną oraz rozwijać prowadzoną działalność gospodarczą.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie) w ramach OSI Depopulacja. W ramach OSI Obszary Przygraniczne wsparcie zostanie skierowane do trzech powiatów na przygranicznym obszarze polsko-czeskim (powiaty: nyski, prudnicki oraz głubczycki).

Główne typy beneficjentów

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa;
- Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Cross-financing

W ramach wsparcia przedsiębiorstw w PI 3c przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta finansowaniem krzyżowym musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie poziom wykorzystania mechanizmu cross-finansingu, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP II.

II.2.A.6.2 (3c) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 3c przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Priorytetowo traktowane będą inwestycje zgodne z Regionalną Strategią Innowacji Województwa

Opolskiego do 2020 r. Dodatkowe preferencje przewiduje się także dla przedsiębiorstw oraz inwestycji ekologicznych. Odrębne kryteria wyboru przedsięwzięć zostaną także zastosowane w przypadku przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju (działających do 24 miesięcy) oraz nowozałożonych (start-up). Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 3c.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE¹²⁵. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 3c.

Projekty w zakresie zastosowania TIK a także realizowane w ramach OSI Obszary Przygraniczne zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, co zostało potwierdzone wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wynikać będzie z odpowiednich regulacji dotyczących pomocy publicznej. Projekty zostaną wsparte także w formie wniesienia wkładu do funduszy, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Biorąc pod uwagę, iż poziom ryzyka interwencji w ramach CT 3 jest znacznie niższy niż w CT 1, zakłada się przeznaczenie części alokacji na ten rodzaj wsparcia, co zostało potwierdzone wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020.

II.2.A.6.3 (3c) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach planuje się, że w perspektywie 2014-2020 w województwie opolskim wspierane będą fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeniowe udzielające wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 3c rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych.

W ramach PI 3c przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszu Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszu Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

¹²⁵ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

II.2.A.6.4 (3c) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

II.2.A.6.5 (3c) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (II/3c): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	525	IZ	corocznie
CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	71	IZ	corocznie
CO03	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	454	IZ	corocznie
CO06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	10 278 500	IZ	corocznie
CO07	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	5 135 000	IZ	corocznie
CO08	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	Słabiej rozwinięty	355	IZ	corocznie
CO28	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	28	IZ	corocznie
CO29	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	28	IZ	corocznie

II.2.A.4 (3a) Priorytet inwestycyjny 3a *Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości*

II.2.A.5 (3a) Cele szczegółowe PI 3a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Lepsze warunki do rozwoju MSP

Potencjał inwestycyjny województwa opolskiego jest wysoki, choć wciąż nie w pełni wykorzystany. Atrakcyjność regionu wzmacnia relatywnie konkurencyjna chłonność rynku, dostępność transportowa i bogata infrastruktura gospodarcza, a także bliskość Czech i Słowacji – ważnych z punktu widzenia inwestorów będących poddostawcami¹²⁶.

¹²⁶ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego..., s. 50.

Działania podejmowane w ramach PI 3a mają na celu m.in. poprawić dostępność terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców, wzmocnić potencjał przedsiębiorczości poprzez przyciąganie nowych inwestycji. Ponadto pośrednim celem jest rozpowszechnianie informacji o województwie opolskim i jego możliwościach inwestycyjnych. Spodziewanym efektem realizacji PI 3a ma być przyciągnięcie inwestorów, co z kolei przyczyni się do powstania nowych inwestycji oraz wykreowania wysokiej jakości miejsc pracy.

Dla stworzenia lepszych warunków dla rozwoju MSP, konieczne jest zapewnienie profesjonalnego otoczenia okołobiznesowego. W województwie opolskim identyfikuje się niski procent przedsiębiorców zrzeszonych w IOB oraz małą liczbę instytucji okołobiznesowych, profesjonalnie wspierających rozwój przedsiębiorczości o oddziaływaniu lokalnym i regionalnym. Przedsiębiorstwa prywatne najczęściej nie tworzą wspólnego łańcucha wartości i nie posiadają tradycji wzajemnej współpracy, co utrudnia osiągnięcie efektu sprzężenia, w znacznym stopniu warunkującego osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w danej branży. W perspektywie finansowej 2014-2020, IZRPO WO zakłada dalsze wsparcie IOB, w zakresie interwencji możliwej z poziomu regionalnego, komplementarnej z działaniami prowadzonymi na poziomie krajowym.

Celem interwencji w ramach PI 3a jest podniesienie jakości oraz profesjonalizacja instytucji otoczenia biznesu. Ważne jest, aby IOB w województwie opolskim poprawiły skuteczność i efektywność swoich działań, zwiększyły zakres świadczonych usług oraz lepiej dostosowały się do potrzeb przedsiębiorstw¹²⁷. Służyć temu będzie zastosowanie podejścia popytowego (np. poprzez wprowadzenie voucherów dla MSP). Działania te służyć mają efektywnemu wsparciu podmiotów gospodarczych tak, aby instytucje te sprzyjały rzeczywistym potrzebom przedsiębiorstw, a także zapewnieniu skutecznej inkubacji nowopowstałych firm. Ponadto zakłada się wsparcie usług o charakterze innowacyjnym, zgodnych ze specjalizacjami regionalnymi, w tym specjalizacjami inteligentnymi województwa opolskiego, zgodnie z RSIWO2020.

Działania podejmowane w ramach PI 3a przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Tabela 3 (II/3a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
3aR1	<i>Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB</i>	%	Słabiej rozwinięty	8,70	2011	9,03	GUS	corocznie

II.2.A.6 (3a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 3a *Promowanie przedsiębiorczości (...)*

II.2.A.6.1 (3a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Wsparcie udzielane w zakresie przygotowania terenów inwestycyjnych na rzecz gospodarki w regionie prowadzić ma do wzmocnienia atrakcyjności lokalizacyjnej regionu. Planowana interwencja jest odpowiedzią m.in. na problem słabego stanu infrastruktury technicznej, który

¹²⁷ *Klustry w województwie opolskim...*, s. 10-11.

wymieniany jest przez inwestorów zagranicznych jako główna bariera niepodejmowania inwestycji w województwie opolskim. Przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym przede wszystkim w zakresie rozwoju infrastruktury wewnętrznej, m.in. dróg, wodociągów, kanalizacji, energii elektrycznej czy infrastruktury telekomunikacyjnej to jedno z podstawowych oczekiwań inwestorów wobec terenów pod inwestycje¹²⁸. W związku z niższym niż w pozostałych regionach tempem wzrostu liczby miejsc pracy oraz relatywnie niskim poziomem przedsiębiorczości, konieczne będzie wzmocnienie pozycji konkurencyjnej województwa opolskiego poprzez podniesienie jego atrakcyjności inwestycyjnej, sprzyjającej pozyskaniu nowych inwestorów i lokowaniu inwestycji, które są źródłem nowych miejsc pracy. Wsparciem objęte będą też inwestycje w infrastrukturę, aktywizujące gospodarczo obszary powojaskowe, przemysłowe, pokolejowe i popegeerowskie.

W ramach PI 3a planuje się wsparcie przedsięwzięć polegających na kompleksowym uzbrojeniu i zagospodarowaniu terenów inwestycyjnych. Projekty realizowane w poszczególnych subregionach pozwolą przyciągnąć potencjalnych inwestorów do lokowania przedsiębiorstw. Dofinansowane przedsięwzięcia będą wpisywały się w SSD, albowiem powstawanie miejsc pracy wpływa na zmniejszenie liczby migracji, zwłaszcza ludzi młodych.

IZRPO WO 2014-2020 podejmie wszelkie kroki niezbędne do wykorzystania wolnego potencjału terenów inwestycyjnych / parków biznesowych wspieranych ze środków RPO WO 2007-2013.

Zgodnie z zasadami określonymi w UP preferencje w PI 3a uzyskają projekty realizowane na nieużytkach, terenach zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych, terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji. Przedsięwzięcia te będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany. Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako element uzupełniający projektu – mogą stanowić jedynie mniejszą część budżetu projektu. Ponadto, realizacja tych przedsięwzięć uwarunkowana będzie zapewnieniem właściwego dostępu do terenów inwestycyjnych, finansowanego ze środków innych niż dostępne w ramach CT3.

Inwestycje dotyczące przygotowania terenów inwestycyjnych będą - wraz z odpowiednimi warunkami określonymi w UP - podlegały następującym mechanizmom:

- proporcjonalny wkład EFRR związany z powierzchnią terenów inwestycyjnych niewykorzystaną do dnia zakończenia okresu kwalifikowalności Programu powinien zostać zwrócony przez beneficjenta;
- proporcjonalny wkład EFRR związany z powierzchnią terenów inwestycyjnych wykorzystywaną przez duże przedsiębiorstwa powinien zostać zwrócony przez beneficjenta.

Wsparcie z programu operacyjnego przyznane na realizację projektu dotyczącego terenów inwestycyjnych podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy teren objęty projektem nie zostanie w pełni wykorzystany przez MSP¹²⁹ w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu.

Biorąc pod uwagę znaczenie tworzonych miejsc pracy na terenach inwestycyjnych, w umowach o dofinansowanie z beneficjentami zostaną określone zobowiązania dotyczące planowanych do utworzenia miejsc pracy. Ponadto, umowy o dofinansowanie określać będą zobowiązania beneficjentów w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw MSP ulokowanych na wspartych terenach inwestycyjnych.

Informacje nt. osiągnięcia wyników w obszarze przygotowania terenów inwestycyjnych oraz podjęte działania naprawcze/zapobiegawcze prowadzące do osiągnięcia odpowiednich wyników będą

¹²⁸ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego: Ewaluacja ex-ante..., Załącznik 3, s. 17

¹²⁹ Na potrzeby wskaźnika uwzględniany jest status przedsiębiorcy na moment lokowania przedsiębiorcy na danym terenie.

przedstawiane przez IZRPO WO w sprawozdaniach rocznych oraz sprawozdaniu końcowym z realizacji Programu.

Efekty (wskaźniki) realizacji projektów dotyczące liczby przedsiębiorstw MSP ulokowanych na wspartych terenach inwestycyjnych oraz utworzonych miejsc pracy na wspartych terenach inwestycyjnych będą monitorowane na etapie wdrażania i udostępniane jako informacja dodatkowa w rocznym sprawozdaniu monitoringowym.

Zgodnie z zapisami UP poprawa dostępu do dobrej jakości usług otoczenia biznesu jest interwencją sprzyjającą osiągnięciu wszystkich priorytetów inwestycyjnych, jakie wymienione zostały w ramach CT3¹³⁰. Świadczące wysokiej jakości usługi doradcze, szkoleniowe, finansowe, czy marketingowe, instytucje otoczenia biznesu pełnią ważną rolę w budowie nowoczesnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki¹³¹. W województwie opolskim współpraca tych instytucji z przedsiębiorcami jest niewystarczająca, co wynika m.in. z faktu, iż ich oferta jest ogólna i mało wyspecjalizowana. IOB województwa opolskiego charakteryzuje mała liczba, jak również niewystarczające zasoby kadrowe, infrastrukturalne i mało zróżnicowana oferta¹³². Rozwiązaniem powyższych niedoskonałości będzie zastosowanie popytowego systemu dystrybucji środków dla IOB, np. poprzez system voucherów dla MSP. Zastosowanie mechanizmów popytowych wynika także z potrzeby przejścia IOB do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych. Wsparcie ukierunkowane zostanie na rozwój zaawansowanych, wyspecjalizowanych usług IOB, odzwierciedlających potrzeby biznesowe MSP.

Wspieranie dalszej profesjonalizacji usług może być bezpośrednio przyznane IOB, które spełniają następujące kryteria:

- IOB posiada strategię biznesową, która wyraźnie wskazuje różne źródła przychodów tej instytucji i potwierdza jej zdolność do działania w warunkach rynkowych i prowadzenia działalności finansowo samowystarczальной (lub stanie się stopniowo samowystarczającą do końca okresu kwalifikowalności);
- IOB ma roczny plan działania, który zawiera orientacyjny wykaz projektów, usług do wdrożenia, zrealizowania, dostępne środki, niezbędne szkolenia, wymagany budżet i źródła finansowania. Wspierane projekty powinny być wyraźnie przedstawione w planach działania IOB.
- IOB powinna zapewnić, że stosowane będą dostępne standardy świadczenia usług, opracowane na poziomie krajowym, europejskim, międzynarodowym.
- IOB powinna wykazać się doświadczeniem w zakresie doradztwa, wspierania przedsiębiorców w rozwoju biznesowym (np. przedstawiając wyniki badania satysfakcji, liczbę świadczonych usług, ocenę świadczonych usług, itp.).
- IOB zapewni monitorowanie świadczonych usług i przeprowadzi badanie satysfakcji, aby ocenić swoją skuteczność i sporządzić lepsze prognozy oparte na statystyce.

Wsparcie IOB ma na celu zapewnienie nowych (zaawansowanych lub znacząco ulepszonych), wyspecjalizowanych usług w odpowiedzi na pojawiające się, zmieniające się potrzeby biznesowe. Zapotrzebowanie firm na usługi IOB powinno być potwierdzone za pomocą:

- projektu z udziałem przedsiębiorstw współpracujących z IOB, deklarujących zapotrzebowanie na wyspecjalizowane usługi. Konkretnie zapotrzebowanie firm w zakresie wyspecjalizowanych usług powinno być wyraźnie określone w umowie dotyczącej projektu. Poziom współfinansowania z EFRR powinien być proporcjonalny do całkowitej wartości projektu,

¹³⁰ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020..., s. 63

¹³¹ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego..., s. 104.

¹³² Materiał roboczy do wypracowania diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego w ramach procesu przygotowania Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 127.

lub

- udokumentowanego zainteresowania przedsiębiorstw rozwojem konkretnych usług IOB (np. planowanie na podstawie popytu i prognozowanie poprzez umowy o współpracy lub wspólne platformy, systemy).

W każdym przypadku, planowane usługi nie powinny być oparte na założeniach.

W ramach RSIWO2020, jako wyzwanie określono Profesjonalizację i koncentrację branżową IOB. W ramach tego wyzwania zidentyfikowano szereg działań skierowanych na zapewnienie systemowego wsparcia ukierunkowanego na poprawę usług dla biznesu, szczególnie w odniesieniu do wzmocnienia pozycji regionalnych przedsiębiorstw, jako nowoczesnych i innowacyjnych¹³³. IOB powinny również zapewnić dostęp do swoich usług osobom z niepełnosprawnościami ze zróżnicowanymi potrzebami, w szczególności komunikacyjnymi.

Doświadczenia z wdrażania perspektywy 2007-2013 pokazują, iż istotne jest podnoszenie skuteczności i efektywności instytucji otoczenia biznesu, zwiększenie zakresu świadczonych przez nie usług, a także lepsze dostosowanie do potrzeb przedsiębiorstw¹³⁴. Ponadto w celu poprawy konkurencyjności regionalnej gospodarki przewiduje się wsparcie usług IOB, w powiązaniu ze specjalizacjami regionalnymi określonymi w RSIWO2020. Wsparcie na rzecz IOB będzie komplementarne z poddziałaniem 1.1.1 *Wsparcie instytucji otoczenia biznesu* w ramach RPO WO 2007-2013.

Działania podejmowane w PI 3a w odniesieniu do IOB muszą wykazywać pełną zgodność z zapisami UP. Wsparcie infrastruktury służącej świadczeniu nowych, zaawansowanych usług może być udzielone w ograniczonym zakresie i na zasadach określonych w UP. Powyższe oznacza, iż w ramach RPO WO 2014-2020 nie będzie budowana nowa infrastruktura IOB.

Przedsięwzięcia wspierane w ramach PI 3a nie mogą dotyczyć internacjonalizacji działalności oraz tworzenia nowych modeli biznesowych, które realizowane będą w ramach PI 3b.

Główne typy przedsięwzięć

- inwestycje polegające na przygotowaniu terenu inwestycyjnego, w tym uzbrojenie terenu inwestycyjnego w media;
- rozwój wewnętrznej infrastruktury niezbędnej do właściwego skomunikowania terenu inwestycyjnego;
- rozwój infrastruktury i terenów inwestycyjnych, w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych, popegeerowskich i nadanie im nowych funkcji gospodarczych,
- zaawansowane i wyspecjalizowane usługi zwiększające zdolność MSP do budowania i wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku z zastosowaniem mechanizmów popytowych;
- wsparcie rozwoju IOB dla świadczenia zaawansowanych, udoskonalonych usług dostosowanych do potrzeb przedsiębiorstw.

Główne grupy docelowe

Działania skierowane będą do przedsiębiorstw, przede wszystkim z sektora MSP. W przypadku wsparcia w obszarze IOB grupę docelową stanowią przedsiębiorstwa MSP korzystające z usług IOB w systemie popytowym.

Zasięg terytorialny

Wsparcie skierowane zostanie tylko do tych terenów inwestycyjnych, które wynikają z planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w ramach

¹³³ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 103-105.

¹³⁴ *Program Rozwoju Przedsiębiorstw...*, s. 11.

OSI Depopulacja, OSI Obszary Przygraniczne oraz ZIT. Ponadto priorytetowo potraktowane zostaną ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne. W zakresie interwencji dla IOB wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- inne podmioty publiczne zarządzające terenami inwestycyjnymi, w tym powojсковymi, przemysłowymi, pokolejowymi i popegeerowskimi;
- operator systemu popytowego dla MSP;
- instytucje otoczenia biznesu, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki.

Cross-financing

W ramach PI 3a nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

II.2.A.6.2 (3a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 3a przewidziano konkursowy tryb wyboru projektów. Inwestycje ze względu na swój kompleksowy charakter i znaczny zasięg oddziaływania w istotny sposób przyczynią się do osiągnięcia wyznaczonego dla PI 3a celu szczegółowego. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Priorytetowo traktowane będą inwestycje zgodne z RSIWO2020. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 3a.

Wsparcie terenów inwestycyjnych musi spełniać uwarunkowania wskazane w opisie celu szczegółowego 2 (II.2.A.6.1(3a)), właściwe dla interwencji w zakresie terenów inwestycyjnych.

W obszarze IOB dodatkowe preferencje przewiduje się także dla przedsiębiorstw oraz inwestycji ekologicznych. Odrębne kryteria wyboru przedsięwzięć zostaną także zastosowane w przypadku przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju (działających do 24 miesięcy) oraz nowozałożonych (start-up).

Przedsięwzięcia dotyczące wsparcia IOB będą wykazywać pełną zgodność z warunkami określonymi w UP. Podstawą do udzielenia wsparcia IOB będzie wykazanie potrzeb przedsiębiorstw w tym zakresie.

Wsparcie do IOB kierowane będzie przede wszystkim w systemie popytowym, za pośrednictwem operatora, poprzez zastosowanie np. voucherów dla MSP. Ponadto wsparcie dla IOB musi spełniać uwarunkowania wskazane w opisie celu szczegółowego 2 (II.2.A.6.1 (3a)) właściwe dla interwencji w zakresie IOB.

W zakresie wsparcia IOB pierwszeństwo będą miały projekty o największym udziale wkładu prywatnego.

Umowy o dofinansowanie określać będą zobowiązania beneficjentów (IOB) w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw, które skorzystały z nowych (zaawansowanych lub znacząco ulepszonych) usług.

W rok po realizacji projektu, IOB będą musiały udokumentować znaczące wykorzystanie nowych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorstw.

W PI 3a projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie

uszczerbowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

II.2.A.6.3a (3a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 3a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji, co zostało potwierdzone oceną ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020

II.2.A.6.4a (3a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

II.2.A.6.5 (3a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (II/3a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
3aP1	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty	150	IZ	corocznie
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	378	IZ	corocznie
CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	158	IZ	corocznie
CO04	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	220	IZ	corocznie
3aP2	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	14	IZ	corocznie

II.2.A.4 (3b) Priorytet inwestycyjny 3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MSP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia

II.2.A.5 (3b) Cele szczegółowe PI 3b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MSP

W ramach nowej zintegrowanej polityki przemysłowej UE niezwykle ważne jest wsparcie w zakresie rozwoju i internacjonalizacji MSP¹³⁵ wykorzystaniem nowych modeli biznesu. Rozwijanie krajowej i międzynarodowej współpracy gospodarczej jest ważne dla wzmocnienia rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Otwarcie się na doświadczenia najbardziej rozwiniętych gospodarczo ośrodków jest jedną z najbardziej skutecznych dróg osiągnięcia wyższego poziomu rozwoju, implementacji najlepszych praktyk gospodarczych oraz ekspansji regionalnych produktów poza

¹³⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie, Komisja Europejska, Bruksela 2010, s. 4.

granice województwa¹³⁶. Opracowania i wdrożenia w MSP nowych długoterminowych strategii biznesowych związanych ze współpracą gospodarczą przedsiębiorstw, w szczególności międzynarodową pozwoli na pełne wykorzystanie i maksymalizację aktywów przedsiębiorstwa w celu zwiększenia rentowności i uzyskania długoterminowej przewagi konkurencyjnej.

Efektom wsparcia Programu powinna być zwiększona ekspansja MSP na rynki zagraniczne, dywersyfikacja geograficzna prowadzonej działalności, zwiększona dochodowość MSP oraz liczba nawiązywanych kontaktów zagranicznych, a w szczególności umów z partnerami zagranicznymi. Jest to szczególnie ważne w kontekście negatywnych skutków mijającego kryzysu gospodarczego.

Działania podejmowane w ramach PI 3b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Tabela 3 (II/3b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
3bR1	Wartość eksportu w regionie	mld PLN/rok	Słabiej rozwinięty	1,18	2013	2,02	Izba Celna w Opolu	corocznie

II.2.A.6 (3b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 3b *Opracowywanie i wdrażanie (...)*

II.2.A.6.1 (3b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Wzmocnienie międzynarodowych powiązań gospodarczych zarówno w kraju, jak i za granicą można osiągnąć przede wszystkim dzięki powiększaniu zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do funkcjonowania na rynkach zagranicznych i stymulowania nawiązywania nowych kontaktów handlowych. Dodatkowo wspieranie mogą być działania przyczyniające się do przyciągania inwestorów zagranicznych jako głównych dostawców, a także odbiorców tworzonych i implementowanych w regionie rozwiązań. Działania podejmowane w ramach PI 3b dotyczyć będą rozwijania, udoskonalania, a także opracowywania nowych modeli prowadzenia działalności gospodarczej. Wdrożenie nowych modeli biznesowych pozwoli na intensyfikację kontaktów z międzynarodowym środowiskiem gospodarczym. Do otwarcia nowych kanałów biznesowych w celu ułatwienia sprzedaży za granicą przyczynią się: uczestnictwo MSP w targach, wystawach, działaniach promujących produkty i usługi w kraju i za granicą, a także organizacja targów i konferencji, w tym wizyt w regionie ekspertów z zagranicy. Działania te muszą znaleźć uzasadnienie w strategii rozwoju przedsiębiorstwa lub wprowadzonym nowym modelu biznesowym

Dzięki realizacji PI 3b możliwe będzie prowadzenie działalności gospodarczej w sposób bardziej efektywny, co spowoduje zwiększenie ich konkurencyjności i pozycji na rynku.

Główne typy przedsięwzięć

- wsparcie opracowania nowych modeli biznesowych MSP, w tym strategii dla działań międzynarodowych, otwierania nowych kanałów biznesowych, dywersyfikacji geograficznej lub sektorowej;

¹³⁶ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego ...*, s. 107.

- wsparcie współpracy gospodarczej przedsiębiorstw w wymiarze krajowym i międzynarodowym;
- promocja przedsiębiorstw, w tym udział w wydarzeniach krajowych i międzynarodowych, m.in. w targach, pokazach technologii, jedynie jako część projektu, znajdująca uzasadnienie w strategii rozwoju przedsiębiorstwa lub wprowadzonym nowym modelu biznesowym.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących międzynarodowej współpracy gospodarczej, promocji oraz tworzenia nowych modeli biznesowych nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa¹³⁷.

Cross-financing

W ramach PI 3b nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

II.2.A.6.2 (3b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 3b przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Priorytetowo traktowane będą inwestycje zgodne z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Opolskiego do 2020 r. Dodatkowe preferencje przewiduje się także dla przedsiębiorstw oraz inwestycji ekologicznych. Odrębne kryteria wyboru przedsięwzięć zostaną także zastosowane w przypadku przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju (działających do 24 miesięcy) oraz nowozałożonych (start-up). Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 3b.

Promocja przedsiębiorstw, produktów i usług, w tym udział w wydarzeniach krajowych i międzynarodowych, m.in. w targach, pokazach technologii, znajdująca uzasadnienie w strategii rozwoju przedsiębiorstwa lub wprowadzonym nowym modelu biznesowym, może stanowić mniejszą część kosztów projektu, co zostanie zweryfikowane poprzez kryteria wyboru projektów.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wynikać będzie z krajowych regulacji dotyczących udzielania pomocy państwa. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

II.2.A.6.3 (3b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 3b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji, co zostało potwierdzone oceną ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020.

II.2.A.6.4 (3b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

¹³⁷ W tym przedsiębiorstwa z branży rolno-spożywczej nie prowadzące produkcji podstawowej produktów rolnych, zgodnie z art. 2 pkt. 9 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014

II.2.A.6.5 (3b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (II/3b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	137	IZ	corocznie
CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	137	IZ	corocznie
3bP1	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie internacjonalizacji działalności	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	68	IZ	corocznie
3bP2	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	69	IZ	corocznie

II.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

II.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (II): Ramy wykonania dla OP II

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatów)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
II	Wskaźnik produktu	3aP1	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty	75	150	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 17,7% alokacji OP II.
II	Wskaźnik produktu	CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	156	1 040	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 71,3% alokacji OP II.

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
II	Wskaźnik finansowy		Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	25 678 824	99 882 353	IZ	obowiązkowy

II.2.A.9 Kategorie interwencji Osi priorytetowej II

Tabele 7-10 (II): Tabele przedstawiające zastosowane w OP II kategorii interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Słabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
001	13 095 000	01	55 800 000	01	27 900 000	01	5 000 000
066	6 150 000	04	26 100 000	02	24 026 000		
067	37 935 000	05	3 000 000	03	32 974 000	05	18 000 000
072	15 000 000					07	61 900 000
082	7 830 000						
101	4 890 000						

II.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP II ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020 znajduje się w Sekcji XI.2.B.0, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

III.2.A.1 GOSPODARKA NISKOEMISYJNA

III.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

III.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowane. OP III współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

III.2.A.4 (4e) Priorytet inwestycyjny 4e *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu*

III.2.A.5 (4e) Cele szczegółowe PI 4e i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Lepsza jakość powietrza poprzez wsparcie transportu publicznego

Województwo opolskie pod względem emisji zanieczyszczeń, należy do grupy regionów o znacznej skali obciążenia środowiska. Zgodnie z danymi GUS w 2011 r., województwo opolskie zajęło 11. pozycję pod względem wielkości emisji pyłowej i 8. ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza gazów¹³⁸. Na przestrzeni lat 2001-2011 odnotowano znaczący spadek zanieczyszczeń pyłowych (o 66,9%), ale wzrost emisji o 19,5% w przypadku zanieczyszczeń gazowych (głównie tlenku węgla)¹³⁹. Dane te potwierdzają, że mimo obserwowanych pozytywnych zmian, nadal konieczna jest kontynuacja działań dla poprawy jakości powietrza. Zgodnie z metodologią klasyfikacji stref dla oceny jakości powietrza, w województwie opolskim w 2013 r. funkcjonowały dwie strefy: opolska oraz Miasta Opola. Na podstawie dokonanej oceny jakości powietrza za rok 2013¹⁴⁰ z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia wskazano, że przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia zanieczyszczeń dla obu stref (Klasa strefy C) dotyczą: pyłu PM10, benzopirenu i ozonu, a dodatkowo pyłu PM2,5 dla strefy opolskiej. W przypadku pozostałych zanieczyszczeń poziom stężeń nie przekroczył dopuszczalnych norm.

Ponadto niezbędna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu publicznego¹⁴¹. Stan taboru w miastach obsługiwanych przez komunikację miejską, nie jest adekwatny do potrzeb. Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej i wyeksploatowany, nieekologiczny tabor przyczyniają się do znacznego wzrostu zanieczyszczeń komunikacyjnych, a także do systematycznego spadku zainteresowania mieszkańców usługami komunikacji publicznej. Celem interwencji w ramach PI 4e jest poprawa jakości powietrza w województwie opolskim poprzez inwestycje w ekologiczny transport publiczny, działania dotyczące przebudowy infrastruktury miejskiej wyprowadzającej z centrów miast indywidualny ruch samochodowy, integrację funkcjonowania poszczególnych podsystemów transportowych czy inne inwestycje wynikające z planów gospodarki niskoemisyjnej oraz programów ochrony powietrza. Inwestycje powinny przyczynić się do minimalizacji emisji zanieczyszczeń (w szczególności CO₂) do atmosfery, zmniejszenia hałasu ulicznego i zafłoczenia motoryzacyjnego w miastach oraz zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystania OZE.

¹³⁸ Rocznik Statystyczny Województw 2012, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.

¹³⁹ Por. Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole 2012, s. 8.

¹⁴⁰ Ocena jakości powietrza w województwie opolskim za rok 2013, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole kwiecień 2014, s. 10.

¹⁴¹ Por. Program Ochrony Środowiska..., s. 24.

Działania podejmowane w ramach PI 4e przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zmniejszenie emisyjności gospodarki.*

Tabela 3 (III/4e): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
4eR1	<i>Poziom emisji PM10</i>	Mg/rok	Słabiej rozwinięty	14 591	2011	12 536	POP	co 3 lata
4eR2	<i>Przewozy pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów miejskich</i>	szt.	Słabiej rozwinięty	48,32	2012	51,23	GUS	corocznie

III.2.A.6 (4e) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 4e *Promowanie strategii niskoemisyjnych...*

III.2.A.6.1 (4e) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 4e wsparcie otrzymają projekty wynikające z planów gospodarki niskoemisyjnej, programów ochrony powietrza lub Strategii ZIT przygotowanych przez władze samorządowe, dotyczących w szczególności infrastruktury transportu publicznego tj. planów zrównoważonej mobilności miejskiej. Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb zawierać odniesienia lub wskazywać adekwatne obowiązujące dokumenty zawierające odniesienia do takich kwestii jak np.: zbiorowy transport pasażerski, transport niemotoryzowany, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, wdrażanie nowych wzorców użytkowania czy promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów (czyste paliwa i pojazdy).

Inwestycje będą miały na celu ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w centrach miast na rzecz komunikacji publicznej, integrację funkcjonujących podsystemów transportowych, a tym samym niwelowanie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne (m.in. infrastruktura *Park&Ride*, *Bike&Ride*, zatoki, ścieżki rowerowe). W przypadku projektów dotyczących dróg inwestycje mogą być realizowane pod warunkiem wskazanym w UP, tj. ujęcia ich zakresu w przygotowanych planach gospodarki niskoemisyjnej, planach zrównoważonej mobilności miejskiej lub w ramach ZIT. Dodatkowo w ramach projektów wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej i programów ochrony powietrza, planowane jest podjęcie działań mających na celu kontrolowanie poziomu stężenia zanieczyszczeń powietrza na obszarach przekroczeń. W efekcie realizacja działań w ramach PI 4e ma przyczynić się przynajmniej do obniżenia stężeń do poziomów dopuszczalnych.

W rezultacie podejmowane działania przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, redukcji gazów cieplarnianych, a tym samym poprawy jakości życia mieszkańców.

Główne typy przedsięwzięć

- budowa, przebudowa infrastruktury transportu publicznego w celu ograniczania ruchu drogowego w centrach miast;
- zakup niskoemisyjnego i bezemisyjnego taboru dla transportu publicznego (autobusy, busy) zasilanego paliwem alternatywnym¹⁴²;
- wyposażenie taboru autobusowego dla transportu publicznego w systemy redukcji emisji;
- rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające sprawne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej, w tym zapewnienie dróg dostępu do bezpiecznych przystanków (m.in. zatoki autobusowe, bus pasy);
- infrastruktura służąca obsłudze pasażerów zapewniająca m.in. interaktywną informację pasażerską;
- infrastruktura dla ruchu rowerowego i pieszego;
- systemy pomiaru i informowania o poziomach zanieczyszczeń jakości powietrza.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć w zakresie niskoemisyjności gospodarki nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 4e zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego, w tym część środków zostanie przeznaczona na realizację projektów w ramach ZIT oraz przez miasta subregionalne i ich obszary funkcjonalne. Zakres i możliwości wsparcia dla ZIT, miast regionalnych i subregionalnych będą wynikały z podziału interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- przedsiębiorstwa¹⁴³.

Cross-financing

W ramach PI 4e nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

III.2.A.6.2 (4e) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 4e przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu

¹⁴² W rozumieniu przedstawionym w krajowych ramach polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych (dot. dyrektywy 2014/94/UE).

¹⁴³ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

szczegółowego PI 4e. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z europejskich i krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Inwestycje dofinansowane ze środków RPO WO 2014-2020 będą komplementarne z inwestycjami realizowanymi w ramach właściwych krajowych programów operacyjnych. W przypadku miast wojewódzkich i powiązanych z nimi funkcjonalnie obszarów instrumentem koordynacji jest Strategia ZIT.

Dofinansowanie uzyskają projekty spełniające kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami społeczno-gospodarczymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych. Priorytetowo traktowane będą inwestycje charakteryzujące się znacznym wkładem w redukcję emisji gazów cieplarnianych. Dodatkowo w trakcie oceny projektów brane będą pod uwagę aspekty dotyczące poprawy stanu środowiska naturalnego na obszarach miejskich lub efektywności w rozładowaniu zatorów, skuteczności w poprawie dostępności i mobilności, wkładu w zwiększenie liczby osób korzystających z transportu publicznego.

W przypadku projektów dotyczących zakupu taboru autobusowego dozwolony jest zakup pojazdów niskoemisyjnych lub bezemisyjnych pojazdów transportu publicznego, przy czym priorytetowo traktowane będą inwestycje związane z zakupem pojazdów bezemisyjnych. Nie jest możliwe dofinansowanie zakupu pojazdów zasilanych dieslem. Jednocześnie zakupowi taboru stanowiącemu uzupełnienie interwencji realizowanej w ramach CT4 powinny towarzyszyć inwestycje w niezbędnej dla właściwego funkcjonowania zrównoważonej mobilności infrastrukturę¹⁴⁴.

Inwestycje w drogi lokalne lub regionalne mogą być finansowane jedynie, jako niezbędny i uzupełniający element projektu dotyczącego systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Samodzielne projekty dotyczące wyłącznie infrastruktury drogowej nie będą akceptowane w ramach PI 4e.

Dodatkowo, w ramach PI 4e część środków zostanie przeznaczona na realizację projektów w ramach ZIT oraz przez miasta subregionalne i ich obszary funkcjonalne. Wsparcie zostanie skierowane do obszarów posiadających przygotowane przez samorządy plany gospodarki niskoemisyjnej dotyczące w szczególności infrastruktury transportu publicznego tj. planów zrównoważonej mobilności miejskiej.

III.2.A.6.3 (4e) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 4e nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

III.2.A.6.4 (4e) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

¹⁴⁴ Poprzez infrastrukturę rozumie się infrastrukturę ładowania pojazdów paliwem alternatywnym.

III.2.A.6.5 (4e) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (III/4e): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	EFRR	Słabiej rozwinięty	12 100	IZ	corocznie
4eP1	Liczba jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	49	IZ	corocznie
4eP2	Liczba wybudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	11	IZ	corocznie
4eP3	Długość ścieżek rowerowych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	210	IZ	corocznie

III.2.A.4 (4c) Priorytet inwestycyjny 4c Wsparcie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

III.2.A.5 (4c) Cele szczegółowe PI 4c i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym

Efekty dotychczas przeprowadzonych inwestycji na rzecz zmniejszenia energochłonności gospodarki województwa opolskiego widoczne są m.in. w spadku zużycia ciepła: w 2006 r. zużycie wyniosło 17 347 TJ, a w 2011 r. 16 976 TJ¹⁴⁵. Obok sektora przemysłowego, na zmiany w zakresie efektywności energetycznej, znaczący wpływ mają inwestycje w sektorze budownictwa, szczególnie dotyczące głębokiej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Pomimo zauważalnych zmian w tym zakresie, nadal identyfikuje się znaczący potencjał oszczędności energii w tym obszarze. Należy w dalszym ciągu podejmować działania promujące głęboką modernizację energetyczną budynków, wymianę oświetlenia na energooszczędne czy instalację OZE jako najbardziej efektywne kosztowo sposoby ograniczenia emisyjności gospodarki. W SRWO 2020 jako jeden z najważniejszych elementów wspierania niskoemisyjnej gospodarki wskazuje się konieczność poprawy efektywności energetycznej m.in. budynków użyteczności publicznej i obiektów mieszkalnych¹⁴⁶. Najważniejszym celem inwestycji planowanych do dofinansowania w ramach PI 4c jest obniżenie energochłonności budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, poprzez głęboką modernizację energetyczną budynków obejmującą m.in. zmiany w systemach ogrzewania i wentylacji, strukturze budynków, instalacjach doprowadzających ciepłą wodę, zmiany wyposażenia na urządzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie klasie efektywności energetycznej. Działania

¹⁴⁵ Zużycie paliw i nośników energii w 2006 r., GUS, Warszawa 2007, s. 13 oraz Zużycie paliw i nośników energii w 2011 r., GUS, Warszawa 2012, s. 13.

¹⁴⁶ Por. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020, s. 120.

te mają mieć charakter kompleksowy oraz generować jak największe oszczędności ciepła i energii. Finansowanie ww. działań wpłynie na efektywne wykorzystanie energii, a także zmniejszenie emisji substancji zanieczyszczających do atmosfery.

Działania podejmowane w ramach PI 4c przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zmniejszenie emisyjności gospodarki.*

Tabela 3 (III/4c): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
4CR1	<i>Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe dla budynków mieszkalnych w przeliczeniu na jednostkę kubatury</i>	GJ/dm ³	Słabiej rozwinięty	109,38	2012	99,97	GUS	corocznie
4CR2	<i>Sprzedaż energii ciepłej do urzędów i instytucji</i>	GJ	Słabiej rozwinięty	956 958	2012	809 976	GUS	corocznie

III.2.A.6 (4c) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 4c *Wspieranie efektywności energetycznej...*

III.2.A.6.1 (4c) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W celu zwiększenia efektywności energetycznej w ramach PI 4c wdrażane będą przede wszystkim działania koncentrujące się na realizacji planów gospodarki niskoemisyjnej przygotowanych przez władze samorządowe. Dofinansowanie uzyskają projekty prowadzące do zwiększenia sprawności energetycznej istniejących instalacji i urządzeń, a także poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz jednorodzinnych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Warunkiem wstępnym rozpoczęcia inwestycji powinno być przeprowadzenie audytu energetycznego. Wsparcie będzie skierowane głównie na głęboką modernizację energetyczną budynków wraz z wykorzystaniem instalacji OZE (jako elementu niezbędnego do uzyskania optymalnych efektów działań związanych z poprawą wydajności energetycznej) i wymianą systemów indywidualnego ogrzewania na niskoemisyjne źródła ciepła. Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. Inwestycje w indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła) muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie.

W ramach działań polegających na zwiększeniu efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych dopuszcza się inwestycje polegające na podłączeniu ich do systemów ciepłowniczych lub wymianie zanieczyszczającego powietrze indywidualnych kotłów. Działania te powinny być połączone z termomodernizacją budynków.

Preferowane powinny być instrumenty finansowe w przypadku powyższych inwestycji. Możliwość użycia instrumentów finansowych na tego typu projekty będzie przedmiotem oceny ex ante zgodnie z wymaganiami artykułu 37 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Projekty powinny również przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Najważniejszym rezultatem inwestowania w poprawę efektywności energetycznej będzie racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii w sektorze publicznym oraz mieszkalnictwie, co spowoduje spadek zużycia energii, a także ograniczy negatywny wpływ na środowisko, poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów do atmosfery.

Główne typy przedsięwzięć

- głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne;
- audyty energetyczne dla sektora publicznego jako element kompleksowy projektu;
- wsparcie modernizacji energetycznej jednorodzinnych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia na energooszczędne, poprzez instrumenty finansowe.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących efektywności energetycznej w sektorze publicznym nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

W przypadku przedsięwzięć dotyczących efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym realizowane projekty skierowane będą do osób fizycznych, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych zamierzających inwestować w poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych przez nie zarządzanych. Ww. podmioty na potrzeby realizacji wsparcia RPO WO 2014-2020 traktowane będą jak przedsiębiorstwa.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 4c zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie), w tym część środków zostanie przeznaczona na realizację projektów w ramach ZIT oraz przez miasta subregionalne i ich obszary funkcjonalne.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki sektora finansów publicznych;
- jednostki naukowe;
- szkoły wyższe;
- przedsiębiorstwa¹⁴⁷;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe;
- Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Cross-financing

W ramach PI 4c nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

---

¹⁴⁷ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

III.2.A.6.2 (4c) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W PI 4c przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 4c. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, a także wniesienia wkładu do funduszu, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE¹⁴⁸. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4c.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Warunkiem wstępnym przyznania wsparcia dla inwestycji jest przeprowadzenie audytu energetycznego stanowiącego kompleksowy element projektu. Dofinansowanie uzyskają projekty spełniające kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami w stosunku do planowanych nakładów finansowych, przy czym priorytetowo traktowane będą inwestycje dotyczące budynków o znaczącej funkcji społecznej. Preferencje uzyskają projekty, w efekcie których osiągnięta zostanie oszczędność energii na poziomie co najmniej 60%, natomiast do dofinansowania nie będą kwalifikowały się przedsięwzięcia zakładające oszczędność energii poniżej 25%.

Odnosnie indywidualnych źródeł ciepła, wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zamiany spalanego paliwa). Inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter i dlatego powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska. Preferowane powinno być wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

W PI 4c część środków zostanie przeznaczona na realizację projektów w ramach ZIT (projekty uzupełniające w stosunku do projektów podstawowych wynikających ze Strategii ZIT wspieranych na poziomie krajowym) oraz przez miasta subregionalne i ich obszary funkcjonalne.

¹⁴⁸ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego [...]

Termomodernizacja szpitali będzie możliwa w przypadku zgodności z właściwymi mapami potrzeb zdrowotnych opracowanymi przez Ministerstwo Zdrowia

Inwestycje w rozbudowę i/lub modernizację sieci ciepłowniczych otrzymają dofinansowanie w ramach RPO pod warunkiem dopuszczenia takiego wsparcia poprzez stosowne zapisy w Umowie Partnerstwa.

Efekty (wskaźniki) realizacji projektów: zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok], ilość zaoszczędzonej energii cieplnej, ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej, będą monitorowane na etapie wdrażania i udostępniane jako informacja dodatkowa w rocznym sprawozdaniu monitoringowym.

III.2.A.6.3 (4c) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach zakłada się, że w perspektywie 2014-2020 w województwie opolskim wspierane będą fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeniowe udzielające wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 4c rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych.

W ramach PI 4c przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszu Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszu Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

Przedsięwzięcia związane z budownictwem mieszkalnym realizowane będą z zastosowaniem instrumentów finansowych, co wynika z pozytywnego odbioru tych form finansowania w perspektywie 2007-2013 oraz decyzji IZRPO WO o rozszerzeniu zakresu stosowania instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020 o obszar m.in. efektywności energetycznej. Planowane przedsięwzięcia wpisują się w kierunki stosowania instrumentów finansowych określone w UP i są odpowiedzią na zalecenia KE wskazane w CSR nr 4 oraz 5. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego przeznaczenie wkładu z Programu na instrumenty finansowe wymaga przeprowadzenia oceny ex-ante w tym zakresie. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4c.

IVIII.2.A.6.4 (4c) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

III.2.A.6.5 (4c) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (III/4c): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO32	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	EFRR	Słabiej rozwinięty	67 230 000	IZ	corocznie
CO34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	EFRR	Słabiej rozwinięty	27 400	IZ	corocznie
4cP1	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	82	IZ	corocznie

III.2.A.4 (4b) Priorytet inwestycyjny 4b *Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach*

III.2.A.5 (4b) Cele szczegółowe PI 4b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Zwiększona efektywność energetyczna MSP

Analizując dane dotyczące zużycia energii elektrycznej w województwie opolskim w ostatnich latach, widoczna jest tendencja spadkowa. W 2007 r. zużycie energii elektrycznej wyniosło 4582 GWh, a w 2011 r. – 4443 GWh¹⁴⁹. Pomimo tych pozytywnych zmian, energochłonność w województwie opolskim nadal jest znacząco wyższa niż wynosi średnia UE. Duży potencjał w zakresie możliwości zastosowania rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia efektywności energetycznej, identyfikowany jest w sektorze przemysłowym, gospodarstwach domowych i transporcie¹⁵⁰. Inwestycje w sektorze MSP w województwie opolskim (obok sektora publicznego, mieszkalnictwa i transportu, które będą wspierane w ramach PI 4c i PI 4e) mają w znaczący sposób przyczynić się do dalszego spadku energochłonności gospodarki. Najważniejszym celem interwencji podejmowanych w ramach PI 4b jest zmniejszenie zapotrzebowania na wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła, poprzez zastosowanie energooszczędnych technologii, wprowadzanie systemów zarządzania energią czy zmiany systemów wytwarzania i wykorzystywania energii. Tereny podregionu nyskiego (wg klasyfikacji NUTS3) charakteryzują się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego, w tym PKB. Dlatego w szczególności na tym obszarze, planuje się dofinansować ww. operacje w przedsiębiorstwach za pomocą dotacji. Mogą stać się one istotnym impulsem do likwidacji barier dla podejmowania działań efektywnościowych w zużyciu energii w przedsiębiorstwach. Ponadto, przedsiębiorstwa z terenu całego województwa opolskiego będą mogły również ubiegać się o wsparcie inwestycji dotyczących efektywności energetycznej w formie instrumentów finansowych.

Działania podejmowane w ramach PI 4b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zmniejszenie emisyjności gospodarki*.

¹⁴⁹ Zużycie paliw i nośników energii w 2007 r., GUS, Warszawa 2008, s. 14 oraz Zużycie paliw i nośników energii w 2011 r., GUS, Warszawa 2012, s. 14.

¹⁵⁰ Por. *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.*, s. 31-32.

Tabela 3 (III/4b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
4bR1	Zużycie energii elektrycznej na 1 mln PLN PKB	GWh	Słabiej rozwinięty	0,14	2011	0,10	GUS	corocznie

III.2.A.6 (4b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 4b *Promowanie efektywności energetycznej...*

III.2.A.6.1 (4b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Wspierane przedsięwzięcia będą musiały wykazać wyraźny pozytywny wpływ na środowisko, przedstawiony w formie konkretnych celów: racjonalizacji zużycia, oszczędności energii i/lub wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania z zakresu zwiększenia efektywności będą prowadzone w koordynacji z głęboką modernizacją energetyczną budynków. W ramach PI 4b dofinansowanie otrzymają projekty mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, których realizacja przyczyni się w znaczącym stopniu do zmniejszenia strat energii, ciepła i wody, doprowadzając do optymalizacji zużycia energii, w tym poprzez m.in. systemy zarządzania energią i jej jakością, instalacje i urządzenia techniczne służące poprawie efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany procesów technologicznych z wykorzystaniem OZE. W przypadku dofinansowania systemów zarządzania energią mających na celu odzysk ciepła odpadowego, wsparcie uzyskają projekty dotyczące odzyskiwania ciepła z instalacji przemysłowych w celu ograniczenia własnego zużycia energii w przedsiębiorstwach, jak i umożliwiające korzystanie z ciepła odpadowego przez użytkowników zewnętrznych (np. miejskie sieci ciepłownicze). Ponadto dofinansowane zostaną audyty energetyczne wyłącznie jako kompleksowe elementy projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw. Efektywne wykorzystanie powstałych oszczędności energii obniży koszty funkcjonowania przedsiębiorstw, przyczyni się do poprawy ich konkurencyjności, a także wpłynie na zmniejszenie emisyjności gospodarki województwa opolskiego.

Przedsięwzięcia wspierane poprzez instrumenty finansowe polegać będą na poprawie bilansu energetycznego przedsiębiorstw poprzez zmniejszanie strat energii, ciepła oraz wody. Planowana interwencja wpisuje się w kierunki stosowania instrumentów finansowych określone w UP i jest odpowiedzią na zalecenia KE wskazane w CSR nr 4 oraz 5. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego przeznaczenie wkładu z Programu na instrumenty finansowe wymaga przeprowadzenia oceny ex-ante w tym zakresie. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4b.

Główne typy przedsięwzięć

- zastosowanie energooszczędnych (energia elektryczna, ciepło, chłód, woda) technologii produkcji i użytkowania energii,
- zastosowanie technologii odzysku energii wraz z systemem wykorzystania energii ciepła odpadowego w ramach przedsiębiorstwa, wprowadzanie systemów zarządzania energią,
- zastosowanie energooszczędnych technologii w przedsiębiorstwach;

- głęboka modernizacja energetyczna budynków w przedsiębiorstwach;
- instalacje służące do wytwarzania, przetwarzania, magazynowania oraz przesyłu energii ze źródeł odnawialnych, jako uzupełniający element projektu;
- audyt energetyczny dla MSP jako element kompleksowy projektu;
- wsparcie zastosowania energooszczędnych (energia elektryczna, ciepło, chłód, woda) technologii produkcji i użytkowania energii, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie zastosowania technologii odzysku energii wraz z systemem wykorzystania energii ciepła odpadowego w ramach przedsiębiorstwa, wprowadzania systemów zarządzania energią, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie zastosowania energooszczędnych technologii w przedsiębiorstwach, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie głębokiej modernizacji energetycznej budynków w przedsiębiorstwach, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie instalacji służących do wytwarzania, przetwarzania, magazynowania oraz przesyłu energii ze źródeł odnawialnych, jako uzupełniający element projektu, poprzez instrumenty finansowe;
- wsparcie audytu energetycznego dla MSP jako element kompleksowy projektu, poprzez instrumenty finansowe.

Główne grupy docelowe

W przypadku interwencji w formie instrumentów finansowych realizowane przedsięwzięcia skierowane będą do przedsiębiorstw z sektora MSP zamierzających zmniejszać energochłonność procesów produkcyjnych, a także zwiększać efektywność energetyczną.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 4b w formie instrumentów finansowych zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie). Wsparciem dotacyjnym zostaną objęte w szczególności przedsiębiorstwa z podregionu nyskiego (wg klasyfikacji NUTS3), co zostało potwierdzone wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020.

Główne typy beneficjentów

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa;
- Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Cross-financing

W ramach PI 4b przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP III.

Mechanizm cross-financingu przewidziano w zakresie nabycia dodatkowych kompetencji związanych z obsługą i montażem infrastruktury OZE.

III.2.A.6.2 (4b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 4b przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 4b. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, a także wniesienia wkładu do funduszu, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE¹⁵¹. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4b.

Projekty objęte wsparciem dotacyjnym w ramach sektora energetycznego realizowane będą w zakresie i na warunkach wskazanych w Rozporządzeniu uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu. Wsparciem dotacyjnym zostaną objęte w szczególności przedsiębiorstwa z podregionu nyskiego (wg klasyfikacji NUTS3), co zostało potwierdzone wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WO 2014-2020.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Warunkiem wstępnym przyznania wsparcia dla inwestycji jest przeprowadzenie audytu energetycznego stanowiącego kompleksowy element projektu. Dofinansowanie uzyskają projekty spełniające kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami w stosunku do planowanych nakładów finansowych, przy czym priorytetowo traktowane będą inwestycje, w których efektywność interwencji będzie wyższa (np. poprzez przyznanie premii punktowej za innowacyjność projektu). Preferencje uzyskają projekty, w efekcie których osiągnięta zostanie oszczędność energii na poziomie co najmniej 60%, natomiast do dofinansowania nie będą kwalifikowały się przedsięwzięcia zakładające oszczędność energii poniżej 25%.

Efekty (wskaźniki) realizacji projektów: zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok], Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej, Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej będą monitorowane na etapie wdrażania i udostępniane jako informacja dodatkowa w rocznym sprawozdaniu monitoringowym.

III.2.A.6.3 (4b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach planuje się, że w perspektywie 2014-2020 w województwie opolskim wspierane będą fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeniowe udzielające wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony

¹⁵¹ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 4b rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych.

W ramach PI 4b przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszu Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszu Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

III.2.A.6.4 (4b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

II.2.A.6.5 (4b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (III/4b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	73	IZ	corocznie
CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	14	IZ	corocznie
CO03	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	59	IZ	corocznie
CO34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	EFRR	Słabiej rozwinięty	16 100	IZ	corocznie

III.2.A.4 (4a) Priorytet inwestycyjny 4a Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

III.2.A.5 (4a) Cele szczegółowe PI 4a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych

Zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii, jako wyzwanie współczesnej Europy zauważone zostało przez Komisję Europejską, która ponadto wskazuje, iż rozwój tego sektora działalności może przyczynić się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy¹⁵². W województwie opolskim zauważalna jest tendencja wzrostowa w zakresie wykorzystania OZE w ogólnym bilansie energetycznym. Energia odnawialna produkowana jest ze wszystkich źródeł, a największy udział ma

¹⁵² Stanowisko Służb Komisji..., s. 15.

energia z wiatru¹⁵³. W regionie istnieje znaczący potencjał OZE w zakresie małej energetyki wiatrowej oraz geotermii¹⁵⁴. Rozwój odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim został określony, jako szansa uzyskania przewagi konkurencyjnej w skali krajowej i europejskiej. Intensyfikacja wykorzystania miejscowych zasobów odnawialnych źródeł energii, wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw, może spowodować, iż województwo opolskie będzie nie tylko producentem „zielonej energii” na własne potrzeby, ale stanie się jej ważnym eksporterem¹⁵⁵. Działania podejmowane w ramach RPO WO 2014-2020 w obszarze odnawialnych źródeł energii są odpowiedzią na wyzwanie *Atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku* określone w SRWO 2020 oraz przyczynią się do realizacji celu strategicznego *Wysoka jakość środowiska*¹⁵⁶.

Działania podejmowane w ramach PI 4a przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zmniejszenie emisyjności gospodarki*.

Tabela 3 (III/4a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
4aR1	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	Słabiej rozwinięty	4,00	2012	6,96	GUS	corocznie

III.2.A.6 (4a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 4a *Wspieranie wytwarzania i dystrybucji (...)*

III.2.A.6.1 (4a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 4a wspierany będzie rozwój energetyki w oparciu o źródła odnawialne. Wsparcie zostanie skierowane na inwestycje w infrastrukturę służącą do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wiatrowej, słonecznej, biomasy oraz pozostałych, w tym geotermalnej). Wsparciem objęte zostaną również m.in. inwestycje w instalacje służące dystrybucji ciepła pochodzącego z OZE, instalacje do produkcji biokomponentów i biopaliw.

Mając na uwadze pozytywny odbiór instrumentów finansowych wśród podmiotów gospodarczych i pozostające na wysokim poziomie zainteresowanie takimi formami finansowania inwestycji, IZRPO WO podjęła decyzję o rozszerzeniu zakresu stosowania instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020 m.in. o obszar odnawialnych źródeł energii. Działania podejmowane w ramach PI 4a dotyczyć będą instrumentów finansowych na rzecz rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych. Ze względu na konieczność zwiększenia produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, zasadnym jest utworzenie odrębnych instrumentów finansowych dla przedsiębiorstw zamierzających prowadzić lub prowadzących tego typu działalność. Planowana interwencja ponadto wpisuje się

¹⁵³ wg *Ocena aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim*. RCE Łosiów, 2013

¹⁵⁴ *Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020*, Warszawa 2011, s. 81 i 89.

¹⁵⁵ *Materiał roboczy do wypracowania diagnozy...*, s. 94.

¹⁵⁶ Por. *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020*, s. 118-119.

w kierunku stosowania instrumentów finansowych określone w UP i jest odpowiedzią na zalecenia KE wskazane w CSR nr 4 oraz 5. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego przeznaczenie wkładu z Programu na instrumenty finansowe wymaga przeprowadzenia oceny ex-ante w tym zakresie. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4a.

Główne typy przedsięwzięć

- wsparcie rozwoju energetyki w oparciu o źródła odnawialne, poprzez instrumenty finansowe.

Główne grupy docelowe

Realizowane przedsięwzięcia skierowane będą do przedsiębiorstw z sektora MSP prowadzących działalność gospodarczą z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 4a zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Cross-financing

W ramach PI 4a nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

III.2.A.6.2 (4a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Dla projektów z zakresu produkcji OZE planowane jest zastąpienie wsparcia dotacyjnego instrumentami finansowymi.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE¹⁵⁷. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 4a.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Przedsięwzięcia wybrane do realizacji w ramach rozwoju obszaru OZE będą uwzględniały ograniczenia wynikające z planowania przestrzennego na wszystkich szczeblach (krajowym, wojewódzkim i lokalnym), powiązane z lokalizacją poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii i ich potencjalnym wpływem na środowisko naturalne. W trakcie oceny projektów brane będą pod uwagę aspekty dotyczące umiejscowienia inwestycji względem obszarów Natury 2000 (w szczególności obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz szlaków migracyjnych zwierząt.

Projekty dotyczące wytwarzania energii z odnawialnych źródeł oceniane będą pod kątem efektywności kosztowej (w tym najlepszego stosunku wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie 1 MWh energii lub 1 MW mocy zainstalowanej wynikających z budowy danej instalacji)

¹⁵⁷ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

oraz osiągniętych efektów wpisujących się w cele Osi priorytetowej. Dodatkowo brane będą pod uwagę również inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂). Interwencja w zakresie instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw dotyczy wyłącznie komponentów i paliw drugiej / trzeciej generacji.

W przypadku wsparcia projektów dotyczących jednostek OZE wykorzystujących energię wody zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód, które zostały wskazane w CT5 opisanym w ramach Osi Priorytetowej IV *Zapobieganie zagrożeniom*.

Potencjalne inwestycje powinny być zgodne z opracowanymi programami dotyczącymi ochrony powietrza, aby zapewnić zgodność z wymogami Dyrektywy w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.¹⁵⁸

III.2.A.6.3 (4a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach planuje się, iż w perspektywie 2014-2020 w województwie opolskim wspierane będą fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeniowe udzielające wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 4a rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych.

W ramach PI 4a przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszu Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszu Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

III.2.A.6.4 (4a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

III.2.A.6.5 (4a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (III/4a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
C001	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	151	IZ	corocznie
C003	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	151	IZ	corocznie

¹⁵⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. U. L 152, 11.6.2008.).

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO30	<i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych</i>	MW	EFRR	Słabiej rozwinięty	6,16	IZ	corocznie
CO34	<i>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych</i>	tony równoważnika CO ₂	EFRR	Słabiej rozwinięty	12 300	IZ	corocznie

III.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

III.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (III): Ramy wykonania dla OP III

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
III	Wskaźnik produktu	4eP1	<i>Liczba jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	14	49	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 7,7% alokacji OP III.
III	Wskaźnik produktu	4eP2	<i>Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź”</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	2	11	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 9,8% alokacji OP III.
III	Wskaźnik produktu	4eP3	<i>Długość ścieżek rowerowych</i>	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	42	210	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 17,1% alokacji OP III.
III	Wskaźnik produktu	4cP1	<i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	15	82	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 19,0% alokacji OP III.

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
III	Wskaźnik finansowy	,	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	35 454 333	154 117 648	IZ	obowiązkowy

III.2.A.9 Kategorie interwencji Osi priorytetowej III

Tabele 7-10 (III): Tabele przedstawiające zastosowane w OP III kategorii interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Słabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
009	3 640 000	01	112 400 000	01	33 290 000	01	50 300 000
010	1 560 000	04	17 000 000	02	37 100 000	05	43 000 000
011	3 640 000	05	1 600 000	03	60 610 000	07	37 700 000
012	1 560 000						
013	24 900 000						
014	4 100 000						
043	42 835 000						
044	4 080 000						
068	6 000 000						
069	2 350 000						
071	900 000						
083	12 250 000						
090	22 435 000						
101	750 000						

III.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP III ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

IV.2.A.1 ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM

IV.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

IV.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. Oś priorytetowa V współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

IV.2.A.4 (5b) Priorytet inwestycyjny 5b *Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami*

IV.2.A.5a (5b) Cele szczegółowe PI 5b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększona ochrona ludności i mienia przed skutkami zagrożeń naturalnych, tj. powodzią i suszami

Powódź jest jednym z najczęściej występujących zagrożeń naturalnych, będącym zjawiskiem przyrodniczym o charakterze ekstremalnym. Znajduje to potwierdzenie w *Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego*¹⁵⁹. Powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych. Zgodnie z *Krajowym Planem Zarządzania Kryzysowego* oraz dokumentem *Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*, do najbardziej zagrożonych wystąpieniem powodzi opadowych należą obszary pięciu południowych województw Polski, w tym województwa opolskiego¹⁶⁰. Region był jednym z tych, które najbardziej ucierpiały w czasie powodzi w 1997 r. W wyniku nasilonych opadów zalanych zostało ponad 139 tysięcy hektarów ziem, 527 miejscowości, śmierć poniosło 8 osób¹⁶¹. Aby zapobiec kolejnym tragediom, wszczęto intensywne działania zarówno na poziomie krajowym i regionalnym¹⁶². Obejmują one działania formalno-prawne (procedury sporządzania ocen zagrożenia powodziowego), jak i stworzenie lub odtworzenie infrastruktury zabezpieczającej obszary zamieszkałe przed zalaniem.

Susza jest zjawiskiem objawiającym się tymczasowym ograniczeniem dostępności wody. Wyróżniamy powiązane ze sobą przyczynowo-skutkowo susze atmosferyczne (meteorologiczna), rolnicze, hydrologiczne, hydrogeologiczne, gospodarcze. Skutki susz mogą osiągać wielorakie rozmiary i posiadać zasięg lokalny, regionalny czy ogólnokrajowy. Konsekwencje są dotkliwe dla środowiska naturalnego, społeczeństwa i gospodarki. Z uwagi na bezwzględny wymóg kontynuowania podjętych po powodziach w województwie opolskim działań inwestycyjnych ograniczających skutki powodzi, a także nasilających się zjawisk suszy w ramach Programu będą realizowane działania związane z ochroną przeciwpowodziową oraz przeciwdziałające skutkom suszy.

¹⁵⁹ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2012 r.

¹⁶⁰ Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2013 r., s. 17.

¹⁶¹ Informacja Wojewody Opolskiego *Skutki powodzi w województwie opolskim – zakres działań na rzecz ich usunięcia*. Mat. konferencji *Problemy ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Odry*, Opole, 2011.

¹⁶² *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020*, s. 61.

Działania podejmowane w ramach PI 5b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami.*

Tabela 3a (IV/5b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
5bR1	<i>Pojemność obiektów małej retencji wodnej</i>	dam ³	Słabiej rozwinięty	48 358	2012	54 210	GUS	corocznie

IV.2.A.6a (5b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 5b *Wspieranie inwestycji (...)*

IV.2.A.6.1a (5b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Główne typy przedsięwzięć

Ochrona przeciwpowodziowa:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja budowli przeciwpowodziowych w szczególności wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie

Przeciwdziałanie skutkom suszy:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń wodnych przeciwdziałających skutkom suszy w szczególności kanałów, sztucznych zbiorników, jazów.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 5b zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- administracja rządowa i jej jednostki;
- spółki wodne i ich związki.

Cross-financing

W ramach zadań z zakresu małej retencji nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

IV.2.A.6.2a (5b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 5b przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celów szczegółowych PI 5b. W RPO WO 2014-2020 premiowane będą projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia najlepszych efektów środowiskowych oraz te, które stanowią uzupełnienie działań wspieranych w perspektywie 2007-2013. Przy wyborze projektów do realizacji w ramach PI 5b w RPO WO 2014-2020 będą wykorzystywane dobre praktyki wypracowane w ramach POIŚ 2007-2013, zgodnie z którymi czynnikiem istotnym przy projektowaniu obiektów dla zwiększenia retencji wodnej na obszarach leśnych jest ich dostosowanie do warunków przyrodniczo-krajobrazowych¹⁶³.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Wszystkie wybrane do realizacji przedsięwzięcia będą realizowane pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności inwestycji z wymogami prawa krajowego i UE, co oznacza że muszą być uwzględnione w dokumentach strategicznych spełniających wymogi *Ramowej Dyrektywy Wodnej*¹⁶⁴ i *Dyrektywy Siedliskowej*¹⁶⁵. W związku z powyższym, projekty przeciwpowodziowe muszą wynikać z *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla dorzeczy wymaganych tzw. *Dyrektywą Powodziową*¹⁶⁶.

Współfinansowane będą tylko projekty nie mające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na liście nr 1 będącej załącznikiem do Masterplanu dla obszaru dorzecza Odry.

Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 *Ramowej Dyrektywy Wodnej*, znajdujących się na liście nr 2 będącej załącznikiem do Masterplanu dla obszaru dorzecza Odry, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 *Ramowej Dyrektywy Wodnej* w drugim cyklu *Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry*. Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z *Ramową Dyrektywą Wodną* drugiego cyklu *Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry* przez Komisję Europejską.

Ponadto projekty wspierane w ramach PI 5b realizowane będą zgodnie ze wskazaniem wynikającym z dokumentu *Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*¹⁶⁷, co znajdzie odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

---

¹⁶³ Wytyczne do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach oraz Wytyczne do realizacji małej retencji w górach.

¹⁶⁴ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

¹⁶⁵ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

¹⁶⁶ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

¹⁶⁷ *Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2013*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa - październik 2013 r.

IV.2.A.6.3a (5b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 5b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IV.2.A.6.4a (5b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IV.2.A.5b (5b) Cele szczegółowe PI 5b i oczekiwane rezultaty***Cel szczegółowy 2: Zwiększona skuteczność reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych***

Celem planowanej interwencji w ramach PI 5b jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców województwa opolskiego w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych, w tym powodziowych. Wsparcie będzie polegało na wzmocnieniu sprawności jednostek systemu ratowniczego poprzez doposażenie w sprzęt niezbędny w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków klęsk żywiołowych. Istotny element systemu reagowania i ratownictwa w razie wystąpienia zagrożeń dla ludzi i mienia stanowią ochotnicze straże pożarne. Do podstawowych zadań tych jednostek należą działania w razie wystąpienia pożarów, awarii, zdarzeń drogowych, ale także podtopień i powodzi. W trakcie powodzi tysiąclecia w 1997 r. w pierwszej kolejności to strażacy OSP nieśli pomoc ludności poprzez zabezpieczanie domostw przed zalaniem oraz przeprowadzali ewakuacje. Jednostki te znajdują się w większości miejscowości, w tym wiejskich, stąd niejednokrotnie stanowią pierwszą możliwą pomoc dla poszkodowanych. Zgodnie ze statystyką publiczną spośród wszystkich osób biorących udział w 2010 r. w gaszeniu pożarów blisko połowę stanowili ratownicy OSP. Zarejestrowano również duży udział ochotników akcjach ratowniczych, w tym blisko połowa to wspólne działania ratowników Państwowej Straży Pożarnej i członków OSP¹⁶⁸.

Zgodnie ze zdiagnozowanym stanem województwa opolskiego największe braki w zakresie systemu ratownictwa na terenie województwa opolskiego występują w wyposażeniu w sprzęt ratownictwa drogowego oraz powodziowego i nawodnego, co zostało wskazane w Załączniku nr 1 RPO WO 2014-2020¹⁶⁹. Ze względu na występujące zagrożenia naturalne i cywilizacyjne w zapisach SRWO 2020 wskazano konieczność podjęcia działań zmierzających do rozbudowy systemu reagowania i usuwania ich skutków, w tym doposażenie jednostek ochotniczych straży pożarnych w niezbędny sprzęt¹⁷⁰. W związku z dużą rolą tych służb, koniecznym jest wsparcie ich zaplecza, w celu zwiększenia możliwości reagowania i ratowania w jak najszerszym zasięgu możliwych zdarzeń, a tym samym zwiększenia bezpieczeństwa ludności regionu w kontekście możliwych do wystąpienia klęsk żywiołowych, w tym także powodziowych. Na potrzebę dalszego wspierania rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej w perspektywie 2014-2020 wskazują również rekomendacje z regionalnego badania ewaluacyjnego w województwie opolskim¹⁷¹.

Mając powyższe na uwadze, interwencja RPO WO 2014-2020 w zakresie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców województwa opolskiego w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych polegała będzie na priorytetyzacji działań wynikającej z analizy zdiagnozowanych potrzeb w tym zakresie.

Działania podejmowane w ramach PI 5b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami*.

Tabela 3b (IV/5b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

¹⁶⁸ Mały Rocznik Statystyczny Polski 2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 84.

¹⁶⁹ Jak wyżej, s. 27-28.

¹⁷⁰ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., s. 119, 121.

¹⁷¹ Por. Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia. Raport końcowy, Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2010, s. 6.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
5bR2	Liczba jednostek OSP włączonych do KSRG	szt.	Słabiej rozwinięty	138	2014	157	KW PSP	corocznie

IV.2.A.6b (5b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 5b *Wspieranie inwestycji (...)*

IV.2.A.6.1b (5b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W okresie 2014-2020 ze środków unijnych wsparcie uzyskają służby ratownicze, co umożliwi większe możliwości reagowania i ratowania życia, zdrowia i mienia ludności w razie wystąpienia klęsk żywiołowych. W ramach PI 5b realizowane będą zadania polegające na doposażeniu służb w sprzęt niezbędny do usuwania skutków zagrożeń naturalnych.

Główne typy przedsięwzięć

- zakup środków transportu oraz sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych;
- zakup specjalistycznego sprzętu do usuwania skutków katastrof.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących doposażenia służb ratowniczych w sprzęt umożliwiający ratowanie życia i mienia nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 5b zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

- ochotnicze straże pożarne i ich związki;
- organizacje pozarządowe;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia¹⁷²;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego¹⁷³.

Cross-financing

W ramach zadań z zakresu doposażenia służb ratowniczych w sprzęt umożliwiający ratowanie życia i mienia przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część

¹⁷² Na poziomie szczebla wojewódzkiego

¹⁷³ Jak wyżej

kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financjingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyslniej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP IV.

Mechanizm cross-financjingu przewidziano w zakresie podniesienia potencjału instytucjonalnego służb ratowniczych oraz nabycia dodatkowych kompetencji związanych z obsługą urzędzeń zarządzania zagrożeniami.

IV.2.A.6.2b (5b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Zgodnie z punktem IV.2.A.6.2a (5b).

IV.2.A.6.3b (5b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 5b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IV.2.A.6.4b (5b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IV.2.A.6.5 (5b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (IV/5b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO20	Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	EFRR	Słabiej rozwinięty	780	IZ	corocznie
5bP1	Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	1	IZ	corocznie
5bP2	Pojemność obiektów małej retencji	mln m ³	EFRR	Słabiej rozwinięty	9,7	IZ	corocznie
CO21	Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasów	osoby	EFRR	Słabiej rozwinięty	11 500	IZ	corocznie
5bP3	Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	7	IZ	corocznie

IV.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

IV.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (IV): Ramy wykonania dla OP IV

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
IV	Wskaźnik produktu	5bP1	Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	0	1	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 91,3% alokacji OP IV.
IV	Kluczowy etap wdrażania	5bKEW	Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej w podpisanych umowach	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	1	n/d	IZ	Przewiduje się, że realizacja wskaźnika produktu dla PI 5b w zakresie małej retencji na koniec 2018 r. osiągnie wartość zerową
IV	Wskaźnik finansowy	,	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	2 827 647	27 058 824	IZ	obowiązkowy

IV.2.A.9 Kategorie interwencji Osi priorytetowej IV

Tabele 7-10 (IV): Tabele przedstawiające zastosowane w OP IV kategorii interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Słabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
087	21 000 000	01	23 000 000	02	1 150 000	07	23 000 000
088	1 800 000			03	21 850 000		
101	200 000						

IV.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP IV ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

V.2.A.1 OCHRONA ŚRODOWISKA, DZIEDICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO

V.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

V.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP V współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

V.2.A.4 (6d) Priorytet inwestycyjny 6d *Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zielona infrastruktura*

V.2.A.5 (6d) Cele szczegółowe PI 6d i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Wzmocnione mechanizmy ochrony bioróżnorodności w regionie

Na terenie województwa opolskiego poddawane procesom rozwoju rolnictwa, sieci osadniczej i struktur przemysłowych, a w rezultacie stopniowej degradacji naturalnego środowiska, w istotnym stopniu zachowały się cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Większość najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia obszarów objętych zostało ochroną. Dodatkowo na obszarze regionu w ramach sieci Natura 2000 utworzone zostały 4 obszary specjalnej ochrony ptaków oraz 19 specjalnych obszarów ochrony siedlisk¹⁷⁴. Ze względu na nieadekwatny do współczesnych wyzwań związanych ze zmianami klimatu sposób prowadzenia gospodarki wodnej oraz podejmowane prace związane z regulacją cieków wodnych oraz odwadnianiem terenów przez systemy melioracyjne, największą liczbę gatunków zaliczonych do zagrożonych zidentyfikowano na obszarach wodno-błotnych¹⁷⁵. Problemem wpływającym na spadającą różnorodność biologiczną województwa jest działalność rolnicza, zwłaszcza proces przekształcania łąk w grunty orne na obszarze polderów i terenów zalewowych. Dodatkowo zanik gospodarki pasterskiej na terenach łąkowych wokół Góry Św. Anny, południowej części płaskowyżu Głubczyckiego czy Lasów Stobrawsko-Turawskich doprowadził do zarośnięcia bogatych florystycznie kompleksów roślinnością krzewiastą i szuwarową, ograniczając potencjał biologicznej różnorodności tych terenów. Objęcie ochroną prawie 1/3 obszaru województwa nie powstrzymało spadku wskaźników różnorodności biologicznej oraz liczebności gatunków. Ponad 31% gatunków roślin naczyniowych zidentyfikowanych w województwie zagrożonych jest wymarciem, przy czym ryzyko wyginięcia wzrasta najbardziej w przypadku flory rodzimej. Analogicznie kształtują się wskaźniki dotyczące fauny wojewódzkiej. W związku z tym konieczna jest interwencja na rzecz odbudowy i ochrony siedlisk w regionie.

Działaniem komplementarnym do inwestycji podejmowanych na rzecz odbudowy i ochrony siedlisk w regionie jest budowa świadomości społecznej w obszarze bioróżnorodności. W celu podnoszenia niewystarczającej świadomości i wrażliwości ekologicznej mieszkańców i turystów w regionie planowana jest promocja walorów przyrodniczych, podkreślenie potrzeby ich ochrony. Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej pozwolą objąć swoim działaniem zarówno dzieci, młodzież jak i dorosłych korzystających z walorów lokalnych zasobów przyrodniczych. Szczególnie ważne jest prowadzenie szkoleń i kampanii

¹⁷⁴ *Ochrona środowiska 2012*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012, s. 292.

¹⁷⁵ *Opracowania ekofizjograficzne dla województwa opolskiego*, 2009, praca zbiorowa.

przyczyniających się do odbudowy poczucia odpowiedzialności za szkody w środowisku jako skutku działań społeczno-gospodarczych.

Działania podejmowane w ramach PI 6d przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Tabela 3 (V/6d): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
6dR1	<i>Liczba ustanowionych planów ochrony dla opolskich rezerwatów przyrody</i>	szt.	Słabiej rozwinięty	7	2013	36	RDOŚ	corocznie

V.2.A.6 (6d) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 6d *Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej (...)*

V.2.A.6.1 (6d) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Ocena stanu środowiska w województwie wymaga wprowadzenia kompleksowego systemu monitoringu przyrodniczego, w tym całkowitej identyfikacji dostępnych zasobów przyrodniczych regionu, pomocnej przy lokalizowaniu nowych inwestycji. Narastającym problemem jest również niewłaściwe gospodarowanie wodami w kontekście ochrony różnorodności biologicznej oraz zachodzących zmian klimatu (ograniczenie małej retencji i przyspieszenie spływu powierzchniowego rzek). Ostatnim podnoszonym argumentem w przypadku zaniedbań w regionalnym obszarze środowiska jest nieobjęcie wszystkich cennych obszarów (zwłaszcza korytarzy ekologicznych) wystarczającą ochroną.

Priorytetowym celem działań podejmowanych w PI 6d będzie ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych, gatunków i ekosystemów oraz wzmocnienie niezbędnej infrastruktury obiektów służących ochronie różnorodności biologicznej, edukacji ekologicznej. Ponadto wsparcie przeznaczone zostanie na ochronę parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach Natury 2000), tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na terenach miejskich i pozamiejskich bądź realizację projektów z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych. Wsparcie środkami europejskimi w województwie na obszarach Natury 2000 będzie zgodne z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym. Zgodnie z celami SRWO 2020¹⁷⁶ działania zmierzające do zachowania wyjątkowego zróżnicowania flory i fauny na terenie województwa, stanowiącej jego naturalny kapitał rozwojowy, powinny być skierowane na podnoszenie jakości interwencji podejmowanych na rzecz środowiska przyrodniczego. Promowane będzie polepszanie standardu bazy technicznej i wyposażenia istniejących oraz projektowanych obszarów ochrony przyrody przewidzianych do wsparcia w ramach programu (zwłaszcza w południowych i północno-zachodnich obszarach województwa). Konieczne jest zapewnienie ochrony zagrożonych siedlisk i gatunków in-situ na obszarach wodno-błotnych, leśnych i rolniczych, jak również ochrona zagrożonych gatunków ex-situ poprzez budowę ogrodów botanicznych czy ekoparków. Przewidziane jest również przywracanie i ochrona różnorodności biologicznej na

¹⁷⁶ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 120.

terenach miejskich i pozamiejskich z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych. Dodatkowo realizowane będą inwestycje z zakresu budowania świadomości społecznej poprzez wspieranie ośrodków prowadzących działalność w obszarach edukacji ekologicznej i przyrodniczej, promocji różnorodności biologicznej regionu. Przedsięwzięcia związane z działaniami informacyjnymi, edukacyjnymi polegać będą również na realizacji programów edukacji ekologicznej. Kompleksowość tych działań oraz ich oparcie na ochronie środowiska przyczyniać się ma do zmiany postaw i zachowań ludzi na bardziej ekologiczne i zgodne z naturą.

Wyjątkowe zróżnicowanie flory i fauny na obszarze województwa zaliczane jest zdecydowanie do jego najmocniejszych stron. Działania podejmowane w perspektywie finansowej 2014-2020 mają na celu wzmocnić i rozwinąć dotychczas wykształcone obszary węzłowe systemu przyrodniczego w regionie, przy jednoczesnym uwzględnieniu nowoprojektowanych form ochrony przyrody. Dokonany podział typów przedsięwzięć wdrażanych w regionie przewiduje możliwość realizowania zarówno projektów infrastrukturalnych, opracowywania planów, inwentaryzacji dla konkretnych obszarów, jak i bezpośrednich działań w środowisku przyrodniczym zmierzających do zahamowania strat różnorodności biologicznej.

Główne typy przedsięwzięć

- reintrodukcja, ochrona *ex situ*, ochrona *in situ* gatunków zagrożonych, ochrona i odbudowa zdegradowanych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych;
- tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime;
- budowa, rozbudowa, modernizacja i doposażenie obiektów, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, niezbędnych do realizacji zadań z zakresu ochrony różnorodności biologicznej oraz prowadzenia działalności w zakresie edukacji ekologicznej, podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody;
- opracowanie planów/programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo, inwentaryzacji przyrodniczej;
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących zachowania różnorodności biologicznej w regionie nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 6d zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- Parki Krajobrazowe;
- organizacje pozarządowe, w tym ekologiczne prowadzące działalność non-profit w obszarze objętym wsparciem w ramach działania;
- jednostki sektora finansów publicznych;

- przedsiębiorstwa¹⁷⁷.

Cross-financing

W ramach PI 6d nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

V.2.A.6.2 (6d) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 6d przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 6d. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Elementy infrastruktury, w tym turystycznej, stanowić będą uzupełniający element projektów realizowanych w ramach PI 6d i wspierane będą tylko wówczas, gdy istnieje ich bezpośredni związek z promocją różnorodności biologicznej i ochroną przyrody.

Ponadto finansowanie programu Natura 2000 będzie zgodne z Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci Natura 2000 w ramach Wieloletniego Programu Finansowania UE w latach 2014-2020, opracowanymi zgodnie z art. 8 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Priorytetowo traktowane będą inwestycje realizowane w ramach programu Natury 2000 na terenie parków krajobrazowych.

V.2.A.6.3 (6d) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 6d nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

V.2.A.6.4 (6d) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

¹⁷⁷ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

V.2.A.6.5 (6d) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (V/6d): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO23	<i>Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony</i>	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty	12	IZ	corocznie
6dP1	<i>Liczba siedlisk/zbiorowisk roślinnych objętych projektem</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	10	IZ	corocznie
6dP2	<i>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	30	IZ	corocznie

V.2.A.4 (6a) Priorytet inwestycyjny 6a *Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie*

V.2.A.5 (6a) Cele szczegółowe PI 6a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie

Przeprowadzona na potrzeby przygotowania *Planu gospodarki odpadami województwa opolskiego na lata 2007-2012*¹⁷⁸ analiza gospodarowania odpadami w regionie oraz prezentowane dane statystyczne GUS wg stanu na 2010 r. pozwoliły zdiagnozować kilka problemów w obszarze. Do najważniejszych należy objęcie zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych w województwie zaledwie 82,8% mieszkańców, przy 91% poziomie zbierania szacowanej ilości wytwarzanych odpadów. Dodatkowo stwierdzone zostało nieosiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku oraz zbyt małe ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Istotnym problemem jest również brak instalacji spełniających wymagania dla regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz występowanie nielegalnych składowisk odpadów. Ponadto zgodnie z informacjami zawartymi w WPGO wg stanu na 31 grudnia 2011 r., jedynie na terenie 6 spośród 71 gmin województwa opolskiego powstała odpowiednia infrastruktura dla punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Założeniem działań podejmowanych w oparciu o WPGO na rzecz rozwiązania przywołanych problemów dla obszaru gospodarki odpadami jest osiągnięcie szeregu celów :

- ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych;
- zwiększenia udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów;

¹⁷⁸ *Plan gospodarki odpadami województwa opolskiego na lata 2007-2012* przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XX/271/2012 z dnia 28 sierpnia 2012 r.

- zwiększenia ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;
- wyeliminowania praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Działania podejmowane w ramach PI 6a przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Tabela 3 (V/6a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
6aR1	<i>Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów</i>	%	Słabiej rozwinięty	12,90	2013	60,23	GUS	corocznie

V.2.A.6 (6a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 6a *Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami (...)*

V.2.A.6.1 (6a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W województwie opolskim konieczne jest wsparcie pozytywnych trendów rozwojowych w zakresie infrastruktury gospodarki komunalnej w obszarze odpadów. Zwiększenie poziomu segregacji odpadów oraz ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji przeznaczonych do składowania to najważniejsze priorytety regionu, których osiągnięcie zostanie zagwarantowane w momencie objęcia spójnym i wydajnym systemem racjonalnej gospodarki odpadami każdego podmiotu funkcjonującego w regionie. Dodatkowo konieczne jest podjęcie działań na rzecz podnoszenia świadomości i wymiany informacji dotyczących m.in.: znaczenia zbiórki odpadów, negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie ludzi nielegalnych składowisk odpadów czy ich spalania. Wzmocnienie roli edukacji ekologicznej nastąpi również poprzez szkolenia i programy wymiany wiedzy między wszystkimi szczeblami administracji i zainteresowanymi stronami z sektora gospodarki odpadami, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych. Wspierane będzie ponadto prowadzenie kampanii informacyjnych dla gospodarstw domowych dotyczących selektywnego gromadzenia i gospodarowania odpadami.

Realizowane projekty będą obejmować infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie, zaplanowanej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, m.in.:

- infrastrukturę do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów: szkła, metalu, plastiku, papieru, odpadów biodegradowalnych oraz pozostałych odpadów komunalnych w połączeniu z edukacją lokalnej społeczności objętej projektem;
- infrastrukturę do recyklingu, sortowania i kompostowania;
- infrastrukturę do zbiórki, przetwarzania i utylizacji odpadów niebezpiecznych.

W zakresie gospodarki odpadami realizowanej w ramach PI 6a konieczne będzie zapewnienie określonych działań na rzecz ochrony środowiska oraz przeprowadzenie kluczowych inwestycji w odniesieniu do odpadów powstających na terenie województwa. Szczegółowe wytyczne wynikają

z zobowiązań akcesyjnych sformułowanych w ramach dyrektywy odpadowej¹⁷⁹ i dyrektywy składowiskowej¹⁸⁰. Zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy odpadowej, do roku 2020 niezbędne jest przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów, przynajmniej takich frakcji jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych wagowo na poziomie minimum 50%. Z kolei dyrektywa składowiskowa nakłada na Polskę obowiązek redukcji udziału odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, do poziomu 35% w roku 2020 w stosunku do całkowitej ilości (wagi) tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Przedstawiona w dyrektywach hierarchia osiągania założeń w gospodarce odpadami przewiduje kolejno: stworzenie modelu społeczeństwa dążącego do eliminacji wytwarzania odpadów oraz wtórnego wykorzystania ich jako surowca („społeczeństwo recyklingu”), przygotowanie odpadów do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku (w tym energii). Jednocześnie wymagania nałożone na Polskę, a tym samym województwo opolskie w zakresie gospodarki odpadami znalazły bezpośrednie odniesienie w *Planie gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2012–2017*.

W celu wypełnienia ustawowych obowiązków narzuconych na jednostki samorządowe w województwie przez krajową legislację, konieczne będzie doprowadzenie do stworzenia funkcjonalnego systemu gospodarki odpadami opartego na gminnych PSZOK-ach. Przełożenie efektów wprowadzenia na terenie gmin punktu bezpłatnej zbiórki wybranych kategorii odpadów na wymiar środowiskowy będzie znaczące. Planuje się również, że w przypadku odpadów niebezpiecznych tj. przepracowanych olejów, puszek po farbach zbieranie ich oprócz działań akcyjnych na terenie województwa opolskiego odbywać się będzie także za pośrednictwem PSZOK. Ponadto w województwie rozwoju wymaga system selektywnej zbiórki recyklingu zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, dzięki któremu część tych odpadów trafia do odpowiednich punktów zbierania zużytego sprzętu, a następnie zebrane odpady przekazywane są do zakładów zajmujących się ich przetwarzaniem.

Proces uświadamiania społeczeństwa w zakresie recyklingu znajdzie odzwierciedlenie w tonach wysegregowanych odpadów w ramach gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i instytucji publicznych w regionie. W celu zwiększenia w województwie opolskim poziomu odzysku (zwłaszcza recyklingu) surowców metali, szkła, tworzyw sztucznych, papieru, a jednocześnie zmniejszenia ilości odpadów biodegradowalnych poddanych procesowi unieszkodliwiania poprzez składowanie, konieczne będzie zrealizowanie szeregu inwestycji infrastrukturalnych. Wśród najważniejszych potrzeb jest dostosowanie regionalnego systemu gospodarki odpadami do przepisów krajowych i dyrektyw unijnych poprzez budowę lub modernizację instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych oraz gminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W perspektywie finansowej 2014-2020 zakładane jest kontynuowanie działań na rzecz usprawnienia systemu gospodarki odpadami poprzez rozbudowę regionalnej sieci zakładów odbioru i przetwarzania odpadów komunalnych.

Przedsięwzięcia będą zmierzały do poprawy stanu środowiska poprzez objęcie systemem gospodarki odpadami każdego mieszkańca regionu, pozostaną zgodne z polityką ograniczania ilości odpadów przeznaczonych do składowania, a ulegających naturalnej biodegradacji przy jednoczesnym podnoszeniu świadomości społeczeństwa o konieczności odzysku surowców wtórnych poprzez segregację odpadów. W wyniku wdrożenia planowanych działań każdy mieszkaniec województwa opolskiego zostanie włączony w funkcjonalną sieć systemu segregowania, zbierania, transportowania, przetwarzania, wtórnego wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów.

W przypadku kompleksowych projektów w zakresie rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi podział interwencji pomiędzy poziom krajowy a regionalny będzie przebiegał w oparciu o kwotę lub tryb realizacji inwestycji, a w przypadku projektów dotyczących PSZOK w oparciu o próg

¹⁷⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. U. L 312 z 22.11.2008).

¹⁸⁰ Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.U. L 182 z 16.7.1999).

kwotowy i liczbę obsługiwanych mieszkańców. Do kompleksowych projektów zalicza się projekty zaplanowane zgodnie z hierarchią sposobu postępowania z odpadami i umożliwiające osiągnięcie celu dyrektywy 2008/98/UW, obejmujące przynajmniej jeden z następujących elementów: selektywna zbiórka odpadów komunalnych (w tym papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło oraz odpady ulegające biodegradacji), instalacje do odzysku i recyklingu odpadów (w tym kompostowanie dla odpadów organicznych) oraz instalacje do odzysku energii lub mechaniczno-biologiczne instalacje do przetwarzania pozostałych odpadów komunalnych.

Główne typy przedsięwzięć

- budowa lub zakup instalacji służących do ponownego wykorzystywania, recyklingu, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów;
- budowa lub zakup instalacji służących do likwidacji i neutralizacji złożonych odpadów zagrażających środowisku;
- zwiększenie zasięgu oddziaływania istniejących systemów segregacji odpadów poprzez zakup nowych urządzeń i wyposażenia;
- budowa obiektów lub zakup urządzeń wchodzących w skład systemów zbiórki odpadów ze strumienia odpadów komunalnych;
- prowadzenie działań informacyjnych, edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących gospodarki odpadami nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 6a zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządów terytorialnych;
- przedsiębiorstwa¹⁸¹;
- jednostki sektora finansów publicznych,
- organizacje pozarządowe

Cross-financing

W ramach PI 6a nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

V.2.A.6.2 (6a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 6a przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność

¹⁸¹ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego). Jako przedsiębiorstwo rozumie się także przedsiębiorstwo społeczne, definiowany w oparciu o Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 6a. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planach inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zatwierdzonych przez Ministra Środowiska. Projekty będą zaplanowane w oparciu o selektywna zbiórkę odpadów u źródła. Priorytetowo traktowane będą zintegrowane inwestycje, obejmujące m.in. zakres selektywnej zbiórki odpadów, przetwarzanie odpadów i przygotowania do recyklingu.

Jednocześnie wsparcie nie będzie udzielane na budowę nowych instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów lub na działania prowadzące do zwiększania mocy przerobowych istniejących instalacji w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

V.2.A.6.3 (6a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 6a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

V.2.A.6.4 (6a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

V.2.A.6.5 (6a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (V/6a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO17	<i>Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów</i>	tony/rok	EFRR	Słabiej rozwinięty	2 300	IZ	corocznie
6aP1	<i>Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	35	IZ	corocznie
6aP2	<i>Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	4	IZ	corocznie

V.2.A.4 (6c) Priorytet inwestycyjny 6c *Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego*

V.2.A.5 (6c) Cele szczegółowe PI 6c i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Zwiększona dostępność zasobów kulturowych regionu

Za wizytówkę regionu uważa się kompleksy architektury sakralnej i świeckiej, zespoły zamkowe i pałacowo-parkowe oraz drewniane kościoły położone głównie w północnej części województwa, włączone w szlak architektury drewnianej Polski Południowej - części europejskiego szlaku architektury drewnianej. W wachlarz obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego województwa wplatają się ponadto zespoły urbanistyczne, ruralistyczne, obiekty użyteczności publicznej oraz cmentarze – szczegółowo wykazane w *Programie opieki nad zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2011-2014*¹⁸². Pomimo dotychczasowych nakładów finansowych, obiekty dziedzictwa oraz instytucje kultury w regionie wciąż wymagają remontów i adaptacji do wymogów współczesnych odbiorców. Stan techniczny wielu instytucji kultury, zespołów dziedzictwa kulturowego i obiektów pogrupowanych w szlaki kulturowe lub stanowiących podstawę do ich utworzenia jest zły, przez co kwalifikują się do przebudowy, modernizacji, renowacji lub rewaloryzacji. Ze względu na kubaturę lokalnych zabytków i instytucji kultury, działania na ich rzecz wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych, pozostających poza zasięgiem jednostek samorządu terytorialnego. Problemem jest również brak skutecznej informacji o przedsięwzięciach kulturalnych, co przekłada się na bardzo niski poziom wiedzy potencjalnych turystów o ofercie miasta i regionu w tym zakresie.

Rozwój oferty kulturowej regionu jest jednym z celów RPO WO 2014-2020 koniecznych do osiągnięcia dla skutecznego wzrostu potencjałów województwa opolskiego. Wśród założeń podejmowanej interwencji wymienia się poprawę jakości świadczonych usług kulturowych oraz wzrost potencjału turystycznego.

Działania podejmowane w ramach PI 6c przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie*.

Tabela 3 (V/6c): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
6cR1	<i>Liczba korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców</i>	osoby	Słabiej rozwinięty	265	2013	363	GUS	corocznie

¹⁸² Załącznik do uchwały Nr V/76/2011 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 29 marca 2011 r.

V.2.A.6 (6c) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 6c *Zachowanie, ochrona, promowanie (...)*

V.2.A.6.1 (6c) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Wielokulturowość regionu sprzyjała powstaniu niepowtarzalnego zbioru cennych obiektów dziedzictwa kulturowego. Różnorodność narodowościowa wymieniana jest jako jeden z największych atutów województwa opolskiego i stanowi o jego bogactwie kulturowym. Na liście krajowego rejestru zabytków wg danych z 2011 r. figurowało 2,8 tys. najcenniejszych nieruchomości zabytków z terenu województwa opolskiego¹⁸³. Wielokulturowość, definiowana jako różnorodność dziedzictwa kulturowego i przejawów kultury zdecydowanie wpływa na atrakcyjność regionu, decydując o silnej regionalnej tożsamości jego mieszkańców. Wykorzystanie wykształconych dobrych relacji pomiędzy poszczególnymi grupami ludnościowymi powinno stanowić bazę dla społeczno-gospodarczego rozwoju województwa oraz budowania stałych przewag konkurencyjnych. Jednak poziom wskaźników określających uczestnictwo mieszkańców w rozwoju kultury regionu utrzymuje się na zauważalnie niższym pułapie niż przeciętnie w Polsce¹⁸⁴, co znalazło odzwierciedlenie w niskich ocenach aktywności lokalnych środowisk kulturalnych. Kolejnym zidentyfikowanym problemem w opisywanym obszarze jest utrudniona dostępność do infrastruktury kulturalnej, która często obciążona jest barierami architektonicznymi, technicznymi i w komunikowaniu się, wymaga zatem adaptacji, generalnego remontu oraz doposażenia poszczególnych obiektów. Zapewnienie dostępności dotyczy również sposobu komunikacji z osobą niepełnosprawną jako odbiorcą.

Wśród mocnych stron województwa opolskiego wymieniane są zarówno walory przyrodniczo-krajobrazowe, jak i dziedzictwo kulturowe, któremu towarzyszy wysoka aktywność kulturalna mieszkańców regionu. W perspektywie finansowej 2014-2020 przewidziane zostało podkreślenie atrakcyjności obiektów zabytkowych, historycznych i produktów turystycznych. Zaplanowane działania obejmą również poprawę stanu technicznego obiektów dziedzictwa kulturowego. Ważnym aspektem podejmowanych w ramach RPO WO 2014-2020 interwencji będzie zwiększenie atrakcyjności oferty kulturowej regionu, w tym na obszarach przygranicznych województwa.

Unikatowe połączenie przyrody otaczającej liczne obiekty dziedzictwa kulturowego (w tym zabytkowe kościoły, kapliczki i parki) sprawia, że działania podejmowane na rzecz wspomnianych zasobów wymagają zintegrowanego podejścia. Zapewni to możliwość zrównoważonego rozwoju obszaru, przy uwzględnieniu specyficznego charakteru terytorium, co przełoży się zarówno na wzrost gospodarczy, jak i realizację wymaganych działań na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Główne typy przedsięwzięć

- przebudowa, remont, zakup wyposażenia dla obiektów kultury, służące podwyższeniu standardu technicznego, w tym dostosowaniu do wymogów bezpieczeństwa wynikających z aktualnych przepisów prawa, z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- odbudowa, przebudowa, konserwacja, remont lub wyposażenie obiektów dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego, z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- budowa towarzyszącej infrastruktury technicznej, informacyjnej oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektów dziedzictwa kulturowego lub naturalnego, dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jedynie jako element uzupełniający projektu;

¹⁸³ Wykaz zabytków uaktualniany cyklicznie publikowany jest na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa <http://www.nid.pl/idm,160,rejestr-zabytkow.html>

¹⁸⁴ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 46.

- przebudowa lub remont budynków wraz z wyposażeniem pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów oraz ich zabezpieczenia;
- konserwacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych;
- działania edukacyjne, informacyjne jako integralny element projektu;
- działania dotyczące wykorzystania, rozwoju aplikacji i usług teleinformatycznych związanych z kulturą i turystyką jako integralny element projektu.

Główne grupy docelowe

Działania skierowane będą do mieszkańców i turystów województwa opolskiego.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 6c zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego, w szczególności w ramach OSI Obszary Przygraniczne oraz ZIT.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i porozumienia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- instytucje kultury;
- jednostki sektora finansów publicznych;
- przedsiębiorstwa¹⁸⁵.

Cross-financing

W ramach PI 6c nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

V.2.A.6.2 (6c) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 6c przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 6c. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Inwestycje w zakresie kultury mogą być realizowane także w ramach CT9. Celem inwestycji w ramach CT9 w zakresie kultury, realizowanych w ramach lokalnego planu rewitalizacji - jest

¹⁸⁵ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

poprawa spójności społecznej dzięki umożliwieniu lepszego dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Wysokość wsparcia takich projektów w ramach CT9 nie będzie przekraczać 2 mln Euro kosztów kwalifikowalnych projektu.

W ramach CT6 nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, takich jak wystawy, festiwale. Wsparcie nie będzie także kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej. Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych. W projektach w ramach CT6 musi zostać wykazane zrównoważenie finansowe, trwałość ich finansowania w okresie eksploatacyjnym, z uwzględnieniem prognoz dotyczących popytu oraz przychodów generowanych przez bezpośrednich użytkowników, a także z uwzględnieniem środków własnych beneficjenta, oraz subwencji ze strony właściwych podmiotów. Projekty powinny dostarczyć wymierne i długofalowe korzyści społeczno-gospodarcze, w szczególności tworzenie nowych miejsc pracy, poprzez zwiększenie potencjału turystycznego.

Aby zmaksymalizować wkład w osiągnięcie celu, którym jest wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu, przedsięwzięcia wspierające zrównoważoną turystykę, kulturę i dziedzictwo naturalne powinny stanowić część terytorialnej strategii dla konkretnych obszarów.¹⁸⁶

V.2.A.6.3 (6c) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 6c nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

V.2.A.6.4 (6c) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

V.2.A.6.5 (6c) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (V/6c): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO09	<i>Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne</i>	odwiedziny /rok	EFRR	Słabiej rozwinięty	260 000	IZ	corocznie
6cP1	<i>Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	52	IZ	corocznie

¹⁸⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

V.2.A.4 (6b) Priorytet inwestycyjny 6b *Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie*

V.2.A.5 (6b) Cele szczegółowe PI 6b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych

Komponentem środowiska wymagającym zdecydowanej kontynuacji działań podjętych w perspektywie finansowej 2007-2013 jest z pewnością ochrona powierzchniowych i podziemnych wód w regionie, który w analizie SWOT przeprowadzonej dla województwa opolskiego w ramach prac nad aktualizacją SRWO 2020¹⁸⁷, sklasyfikowany został po stronie słabych stron oraz potencjalnych zagrożeń rozwojowych. Konieczność wdrożenia kolejnych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest logicznym następstwem działań zmierzających do pełnej realizacji polityk środowiskowych w regionie, borykającym się z problemem zanieczyszczonych wód oraz niedostatecznego skanalizowania - z systemu odprowadzania ścieków bezpośrednio do sieci kanalizacyjnej w regionie korzystało 59,2% mieszkańców¹⁸⁸. Przywołana kwestia znajduje przełożenie na wysoki stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych¹⁸⁹, co z kolei wpływa na konieczność ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (w szczególności zbiornika GZWP 333 Opole – Zawadzkie) oraz zlewni Zbiornika Turawskiego.

Głównym celem realizacji PI 6b w regionie jest kontynuowanie podjętych prac w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury gospodarki komunalnej w celu wypełnienia założeń Dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych¹⁹⁰. Nacisk w ramach gospodarki wodno-ściekowej kładziony będzie na dofinansowywanie projektów przewidujących podłączenie do sieci kanalizacyjnej ludności województwa opolskiego oraz na zadania dotyczące oczyszczania ścieków.

Działania podejmowane w ramach PI 6b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Tabela 3 (V/6b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
6bR1	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	Słabiej rozwinięty	68,70	2012	73,70	GUS	corocznie

¹⁸⁷ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 82.

¹⁸⁸ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego ...*, s. 122.

¹⁸⁹ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego ...*, s. 121.

¹⁹⁰ *Dyrektywa Rady 91/271/EWG dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych z dnia 21 maja 1991 r.* (Dz.U. WE L 135 z 30.5.1991).

V.2.A.6 (6b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 6b *Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej (...)*

V.2.A.6.1 (6b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Głównym problemem zdiagnozowanym w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w województwie jest niedostatecznie rozwinięta, a po części przestarzała infrastruktura sieciowa tych systemów. Poprawa jakości i dostępności do mediów technicznych w regionie jest wyznacznikiem jakości życia jego mieszkańców. Z tego względu podstawowym celem PI 6b będzie budowa, modernizacja i renowacja sieci kanalizacyjnych, bądź podniesienie parametrów funkcjonującej infrastruktury dla aglomeracji. Wdrożenie określonych inwestycji przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców, jak również ochrony stanu środowiska naturalnego, w tym podziemnych zbiorników wodnych oraz akwenów powierzchniowych. O potrzebach inwestycyjnych w regionie w tym zakresie świadczy wysokie zainteresowanie środkami dostępnymi na wdrażanie projektów przewidujących rozbudowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków – projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej otrzymywały wsparcie zarówno dzięki funduszom przedakcesyjnym, środkom przekazanym Polsce w perspektywie 2004-2006, jak i perspektywie finansowej 2007-2013. Z tego względu planuje się, że realizacja założonych celów będzie przebiegać w drodze kontynuowania interwencji podjętych w ramach inwestycji realizowanych w poprzednich perspektywach finansowych poprzez uzupełnianie brakujących elementów infrastruktury dla wskazanego obszaru.

Koordinację działań podejmowanych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw kanalizacyjnych w realizacji zadań z zakresu infrastruktury sanitacyjnej na ich terenach zapewnia *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych*¹⁹¹, w którym oszacowano potrzeby i wskazano działania na rzecz wyposażenia aglomeracji powyżej 2 tys. RLM w systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków.

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych zapewnia jednocześnie wdrożenie postanowień dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych poprzez ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków i ochronę środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami we wszystkich aglomeracjach wskazanych w KPOŚK. W celu uporządkowania regionalnej gospodarki wodno-ściekowej, na obszarach aglomeracji w przedziale 2 - 10 tys. RLM wpisanych w KPOŚK, konieczne będzie przeprowadzenie prac obejmujących rozbudowę i modernizację infrastruktury sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z systemem oczyszczalni ścieków, w tym na obszarach wiejskich. Wśród typów wdrażanych przedsięwzięć zakłada się zarówno budowę nowych, jak i unowocześnienie funkcjonujących systemów kanalizacyjnych, których realizacja będzie ekonomicznie oraz technicznie opłacalna. W perspektywie 2014-2020 zakładane jest uzupełnianie systemu gospodarki wodno-ściekowej na rzecz poprawy jakości ochrony środowiska naturalnego w zakresie zbiorników wód podziemnych i powierzchniowych. Przewidziane do realizacji inwestycje będą zmierzały do objęcia systemem kanalizacji sanitarnej każdego mieszkańca regionu, a tym samym ograniczenie zagrożenia pogłębiania stopnia zanieczyszczenia wód w regionie

Główne typy przedsięwzięć

- budowa, przebudowa, remont obiektów budowlanych oraz zakup lub modernizacja urządzeń do odprowadzania, oczyszczania i przesyłu ścieków, tj.: sieci kanalizacji sanitarnej, oczyszczalni ścieków, innych urządzeń wodno-ściekowych zmniejszających negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń na środowisko.

¹⁹¹ Trzecia aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków 2010 zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodno-ściekowej nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 6b zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie), zgodnie z wykazem aglomeracji wskazanych w KPOŚK oraz podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządów terytorialnych;
- przedsiębiorstwa¹⁹².

Cross-financing

W ramach PI 6b nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

V.2.A.6.2 (6b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 6b przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 6b. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Dokumentem stanowiącym podstawę do wyboru projektów będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Masterplanem dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG zawierającym listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach.

W ramach PI 6b nie będą realizowane projekty związane wyłącznie z zaopatrzeniem w wodę. Interwencja w tym zakresie może stanowić mniejszą część projektu dotyczącego gospodarowania ściekami.

V.2.A.6.3 (6b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 6b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

V.2.A.6.4 (6b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

¹⁹² Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

V.2.A.6.5 (6b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (V/6b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO19	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków	RLM	EFRR	Słabiej rozwinięty	15 400	IZ	corocznie
6bP1	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	100	IZ	corocznie

V.2.A.4 (6e) Priorytet inwestycyjny 6e *Podjęcie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu*

V.2.A.5 (6e) Cele szczegółowe PI 6e i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 5: Obniżone poziomy zanieczyszczeń powietrza w województwie

Zgodnie z uwarunkowaniami określonymi w Umowie Partnerstwa w ramach PI 6e wsparciem mogą być objęte przedsięwzięcia wynikające z programów ochrony powietrza przygotowanych przez władze samorządowe, w poszanowaniu wymogów *dyrektywy 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy*. Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze.

W związku z powyższym realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do ograniczenia wykorzystania paliw niskiej jakości, stosowanie urządzeń o wysokiej sprawności a tym samym obniżenia emisji zanieczyszczeń.

Ponadto znacznie wpłynie na osiągnięcie jak największej efektywności energetycznej oraz jak najmniejszej emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza (m.in. PM₁₀, PM_{2,5}).

Działania podejmowane w ramach PI 6e przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie*.

Tabela 3 (V/6e): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
6eR1	Poziom emisji PM ₁₀	Mg/rok	Słabiej rozwinięty	14 591	2011	12 536	POP	co 3 lata

V.2.A.6 (6e) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 6b *Podjęmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska (...)*

V.2.A.6.1 (6e) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Mieszkańcy województwa w obszarach stale występujących wysokich stężeń zanieczyszczeń w powietrzu narażeni są na pogorszenie jakości zdrowia i komfortu życia. Skierowanie wsparcia na zapewnienie mieszkańcom możliwości życia w zdrowym środowisku i oddychania czystym powietrzem jest głównym powodem podejmowania przez władze regionalne i lokalne działań związanych z oceną i poprawą jakości powietrza.

W tym obszarze interwencja będzie ukierunkowana na realizację działań polegających na wymianie indywidualnych systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne. Celem interwencji będzie ograniczenie wykorzystywania paliw niskiej jakości, stosowanie urządzeń o wysokiej sprawności, a tym samym obniżenie emisji zanieczyszczeń. Inwestycje powinny przyczyniać się do osiągnięcia jak największej efektywności energetycznej oraz jak najmniejszych emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza (m.in. PM₁₀, PM_{2,5}). Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie. W przypadku, gdy uzasadnione będzie przyłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej wspierane będą przedsięwzięcia polegające na likwidacji indywidualnych źródeł ciepła w celu podłączenia do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej.

Wymieniane źródła ciepła muszą spełniać wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 roku w sprawie wymagań dla kotłów na paliwa stałe (Dz. U. Poz. 1690) oraz spełniać wymogi emisyjne 5 klasy zgodnie z normą PN EN 303-5:2012 oraz powinny charakteryzować się obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Wymóg dotyczy wszystkich paliw dopuszczonych do stosowania w instrukcji użytkowania urządzenia.

Projektowane wsparcie będzie miało charakter pilotażowy. Doświadczenia z pilotażu będą źródłem informacji dla IZRPO WO 2014-2020 do projektowania interwencji w obszarze ochrony powietrza i walki ze smogiem.

Główne typy przedsięwzięć

- wymiana indywidualnych źródeł ciepła w gospodarstwach domowych (w przypadku budynków jednorodzinnych) oraz we wspólnotach mieszkaniowych (w przypadku budynków wielorodzinnych) na źródła ciepła bardziej ekologiczne.
- likwidacja indywidualnych źródeł ciepła w celu przyłączenia do sieci ciepłowniczych lub sieci gazowych.

Główne grupy docelowe

Właściciele budynków jednorodzinnych, a także wspólnoty mieszkaniowe (w przypadku budynków wielorodzinnych), w których wymieniane będą źródła ciepła.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 6e zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;

- jednostki organizacyjne jednostek samorządów terytorialnych;

Cross-financing

W ramach PI 6e nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

V.2.A.6.2 (6e) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 6e przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 6e.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Jednocześnie zakłada się mechanizm finansowania inwestycji, zgodnie z którym część wsparcia udzielanego z EFRR uzupełniona zostanie wkładem gminy (w którym możliwy jest także udział mieszkańców). Zasady mechanizmu finansowania zostaną doprecyzowane przez IZRPO WO 2014-2020 na etapie dokumentów uszczegóławiających Program.

Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Warunkiem wstępnym przyjęcia projektu do dofinansowania jest oszacowanie przez beneficjenta (gminę) potrzeb w zakresie wymiany źródeł ciepła. Niezbędnym elementem projektu jest przeprowadzenie oceny energetycznej budynków, w których wymieniane będą źródła ciepła, zgodnie z zasadami, które zostaną określone przez IZRPO WO 2014-2020.

Priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia zlokalizowane na obszarach, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy PM10, co znajdzie odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Warunkiem wstępnym uzyskania dofinansowania jest zapewnienie minimalnego poziomu efektywności energetycznej budynku. Standard minimum zostanie określony przez IZRPO WO 2014-2020 na etapie dokumentów uszczegóławiających Program. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

V.2.A.6.3 (6e) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 6e nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

V.2.A.6.4 (6e) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

V.2.A.6.5 (6e) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorii regionu

Tabela 5 (V/6e): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2	EFRR	Słabiej rozwinięty	2 800	IZ	corocznie
6eP1	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	3 500	IZ	corocznie

V.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

V.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (V): Ramy wykonania dla OP V

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
V	Wskaźnik produktu	6aP1	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	0	35	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 10,8% alokacji OP V.
V	Kluczowy etap wdrażania	6aKEW	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w podpisanych umowach	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	17	n/d	IZ	Przewiduje się, że realizacja wskaźnika produktu dla PI 6a na koniec 2018 r. osiągnie wartość zerową.
V	Wskaźnik produktu	6cP1	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	0	41	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 22,4% alokacji OP V.

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
V	Kluczowy etap wdrażania	6cKEW	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem w podpisanych umowach	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	20	n/d	IZ	Przewiduje się, że realizacja wskaźnika produktu dla PI 6c na koniec 2018 r. osiągnie wartość zerową.
V	Wskaźnik produktu	6bP1	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	20	100	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 17,5% alokacji OP V.
V	Wskaźnik finansowy	.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	22 264 706	92 588 237	IZ	obowiązkowy

V.2.A.9 Kategoryzacja interwencji Osi priorytetowej V

Tabele 7-10 (V): Tabele przedstawiające zastosowane w OP V kategorii interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Słabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
017	8 250 000	01	78 700 000	01	17 777 675	01	2 000 000
018	1 375 000			02	17 777 675	05	5 594 971
019	1 375 000			03	43 144 650	07	71 105 029
022	15 300 000						
083	3 000 000						
085	25 920 000						
086	2 880 000						
094	19 600 000						
095	1 000 000						

V.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP V ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

VI.2.A.1 ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT NA RZECZ MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW

VI.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

VI.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowane. Oś priorytetowa VI współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

VI.2.A.4 (7b) Priorytet inwestycyjny 7b *Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.*

VI.2.A.5 (7b) Cele szczegółowe PI 7b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększona dostępność transportowa obszarów kluczowych dla rozwoju regionu oraz poprawa bezpieczeństwa na drogach

Dostępność komunikacyjna województwa opolskiego, tworzenie powiązań funkcjonalnych wewnątrz i poza regionem, w szczególności między Aglomeracją Opolską a węzłami sieci krajowej opiera się na systemie transportowym, który obecnie pełni kluczową rolę w budowaniu potencjału konkurencyjnego regionu. W SRWO 2020 jednym ze strategicznych celów rozwojowych województwa jest *dobra dostępność do rynków pracy, dóbr i usług*¹⁹³. Przyjęte podejście wynika ze zdiagnozowanych słabych stron regionu, do których zalicza się m.in. połączenie ośrodka wojewódzkiego z autostradą A4 oraz stolicą kraju, brak osi komunikacyjnej północ-południe, stan i parametry techniczne infrastruktury drogowej. Mając na uwadze koncentrację firm, miejsc pracy w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, dla pełnej integracji terytorialnej województwa oraz w celu kompleksowego wykorzystania potencjałów, niezbędne są działania na rzecz poprawy, jakości połączeń centrum z zapleczem regionu m.in. poprzez rozbudowę sieci transportowej. Przyczyni się to do wzrostu intensywności wymiany między obszarami węzłowymi, a tym samym zwiększenia możliwości inwestycyjnych oraz wykształcenia nowych funkcji m.in. gospodarczych. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach PI 7b będą zgodne z wyzwaniem krajowym zidentyfikowanym w *Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r.*, gdzie jako jeden z celów szczegółowych wskazano stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej oraz kierunkami rozwoju określonymi w KSRR¹⁹⁴, w której m.in. zidentyfikowano konieczność działań na rzecz poprawy jakości połączeń, m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury transportowej. Tym samym wsparcie udzielone na inwestycje w infrastrukturę drogową w ramach PI 7b przyczyni się do wzmocnienia dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej regionu oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa na drogach.

Działania podejmowane w ramach PI 7b przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym.*

¹⁹³ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, s. 114.

¹⁹⁴ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego...*, s. 103.

Tabela 3 (VI/7b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
7bR1	WDDT II (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	n/d	Słabiej rozwinięty	34,47	2013	38,23	MIR	od 2013 r./ co 2-3 lata

VI.2.A.6 (7b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 7b *Zwiększanie mobilności (...)*

VI.2.A.6.1 (7b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych, oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Rozwój sektora transportu leży w strategicznym interesie województwa i stanowi istotny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej i warunków prowadzenia działalności gospodarczej przy jednoczesnym wzroście jakości życia mieszkańców i możliwości rozwoju gospodarczego.

Interwencja w ramach PI 7b skoncentrowana zostanie głównie na rozwoju infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym. Wsparcie uzyskają przede wszystkim zadania na rzecz rozwoju dróg wojewódzkich, w tym wybrane odcinki pozwalające na włączenie do systemu dróg krajowych lub sieci TEN-T, wypełniające luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami nie będącymi stolicami województw (regionalnymi i subregionalnymi), zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, wskazującą na problem dostępności transportowej tych miast, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy¹⁹⁵. Przedmiotowe inwestycje w infrastrukturę drogową mają na celu poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych, przejść granicznych oraz obiektów i szlaków drogowych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu. Realizacja inwestycji w ramach dróg wojewódzkich prowadzona będzie m.in. w oparciu o dokument pn. *Wieloletni Plan Rozwoju Sieci Dróg Wojewódzkich*¹⁹⁶. Jednocześnie możliwa będzie realizacja inwestycji na drogach lokalnych (gminnych i powiatowych), jedynie wówczas gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia¹⁹⁷ z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi¹⁹⁸

¹⁹⁵ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020...*, s.123.

¹⁹⁶ *Uchwała nr 3296/2013 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 11 lutego 2013 r.*

¹⁹⁷ Warunek zapewnienia bezpośredniego połączenia drogi lokalnej należy postrzegać z punktu widzenia sieci bazowej i kompleksowej TEN-T i jej celów. Aby mówić o interoperacyjności, sieć TEN-T powinna istnieć, być w trakcie budowy lub być przewidziana do budowy w obecnej perspektywie finansowej. Pod pojęciem „bezpośrednie” należy rozumieć drogi lokalne łączące się fizycznie bezpośrednio z istniejącą, budowaną lub planowaną do budowy w obecnej perspektywie finansowej siecią TEN-T. Dlatego też o spełnieniu tego warunku w przypadku drogowej sieci TEN-T można mówić jeżeli budowany lub przebudowywany odcinek drogi lokalnej fizycznie łączy się z węzłem autostrady lub drogi ekspresowej. W praktyce może wystąpić przypadek, gdy taki odcinek drogi lokalnej został już przebudowany i spełnia wymagane parametry techniczne – w takim przypadku można realizować bezpośrednio przylegający do niego odcinek tej samej drogi lokalnej (o tej samej kategorii i numerze) jeżeli jest to niezbędne dla osiągnięcia efektu sieciowego – w żadnym przypadku jednak nie dalej niż do najbliższego skrzyżowania z drogą krajową lub wojewódzką - zgodnie z dokumentem „Drogi wojewódzkie i lokalne w ramach CT7. Postanowienia Umowy Partnerstwa. Wspólna Interpretacja”.

¹⁹⁸ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020...*, s.123.

oraz gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenie¹⁹⁹ z istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi (w ramach CT 7)²⁰⁰.

Ważne będzie wsparcie w zakresie elementów infrastruktury drogowej służącej podniesieniu poziomu bezpieczeństwa sieci transportowej.

Powyższe zapisy są zgodne z podejściem do rozwoju sieci dróg nakreślonym w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych. Kompleksowa przebudowa dróg wojewódzkich wraz z uzupełniającą infrastrukturą dróg lokalnych jest bardzo ważnym zadaniem niezbędnym dla rozwoju sieci komunikacyjnej województwa opolskiego. Konieczność zapewnienia dostępu do węzłów autostrady A4 Olszowa i Gogolin powoduje, że prowadzone będą inwestycje w ciągach komunikacyjnych przebiegających w obrębie korytarza transportowego wyznaczonego m.in. przez drogi wojewódzkie nr 487, 901, 426, 423. Poprawa połączeń południowej części województwa opolskiego z autostradą A4 będzie możliwa poprzez inwestycje m.in. na drogach 416, 408, 414. Ponadto polepszenie dostępności komunikacyjnej sprzyjać będzie mobilności mieszkańców województwa, zarówno tej codziennej (dojazdy do pracy, dostępność do usług), weekendowej (rekreacja), jak i stałej, związanej z możliwością zmiany miejsca zamieszkania w celu poprawy warunków życia i pracy, w tym uzyskania dostępu do wiodących w skali regionu placówek edukacji, ochrony zdrowia i kultury²⁰¹.

Spodziewanym efektem działań realizowanych w ramach infrastruktury transportowej jest zapewnienie dostępności zarówno do terenów inwestycyjnych, a także obiektów i szlaków drogowych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu. W celu wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza zabudowę mieszkalną w związku z rozbudową PGE Elektrowni Opole i prognozowanym znacznym wzrostem natężenia ruchu, planuje się m.in. przebudowę dróg oraz budowę obwodnic powiązanych z infrastrukturą komunikacyjną stolicy regionu. W ramach PI 7b realizowane będą przedsięwzięcia drogowe przyczyniające się do wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza obszar miasta oraz usprawniające wewnętrzną komunikację w Aglomeracji Opolskiej. Inwestycje te, komplementarne do działań podejmowanych przez Aglomerację Opolską w ramach ZIT, będą istotnym etapem domykania zewnętrznego pierścienia komunikacyjnego Opola, przyczynią się m.in. do poprawy dojazdu do terenów inwestycyjnych w Dąbrowie, zmniejszenia uciążliwości ruchu w dzielnicach miasta oraz poprawy komunikacji z autostradą A4 oraz włączenia sieci dróg Aglomeracji Opolskiej w sieć TEN-T.

Główne typy przedsięwzięć

- budowa/przebudowa/modernizacja dróg oraz obwodnic wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących inwestycji drogowych nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 7b zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego.

Cross-financing

¹⁹⁹ j.w.

²⁰⁰ Możliwa będzie realizacja inwestycji na drogach lokalnych zapewniających konieczne bezpośrednie połączenia z istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi w ramach projektów komplementarnych OP VI do projektów głównych związanych z terenami inwestycyjnymi realizowanymi w ramach OP II.

²⁰¹ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, s. 115.

W ramach PI 7b nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

VI.2.A.6.2 (7b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 7b premiovane będą projekty przyczyniające się do poprawy połączeń z siecią TEN-T. Ponadto realizowane działania powinny poprawić bezpieczeństwo sieci drogowej oraz płynność ruchu drogowego, łagodząc korki i wąskie gardła w sieci dróg, promując integrację systemu transportu. Dodatkowo w trakcie oceny projektów brane będą pod uwagę aspekty związane z przystosowaniem do zmian klimatycznych, w tym pozytywne oddziaływanie na środowisko.

W ramach PI 7b zakłada się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Inwestycje w drogi lokalne w ramach OP VI nie mogą stanowić więcej niż 15 % alokacji programu przeznaczony na transport drogowy w PI 7b.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

VI.2.A.6.3 (7b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 7b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

VI.2.A.6.4 (7b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VI.2.A.6.5 (7b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VI/7b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO13	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	20	IZ	corocznie
CO14	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	98	IZ	corocznie

VI.2.A.4 (7d) Priorytet inwestycyjny 7d *Rozwój i rehabilitacja kompleksowych wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.*

VI.2.A.5 (7d) Cele szczegółowe PI 7d i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Zwiększony udział transportu kolejowego w przewozach towarowych i pasażerskich w regionie oraz poprawa jakości kolejowego transportu zbiorowego

W województwie opolskim zdiagnozowane zostały potrzeby w zakresie modernizacji linii kolejowych obejmujące m.in. przebudowę zdekapitalizowanej infrastruktury, a także zakup taboru kolejowego²⁰². Mimo, iż gęstość sieci linii kolejowych w województwie opolskim jest duża i plasuje region pod tym względem na drugim miejscu w kraju, stan tej infrastruktury stale się pogarsza, co wpływa na jakość usług publicznych w zakresie przewozów pasażerskich. Średnia prędkość w przewozach pasażerskich w województwie opolskim wynosi około 50 km/h, zatem poprawa parametrów technicznych linii kolejowych o znaczeniu regionalnym przyczyni się do ujednoczenia prędkości przejazdów pociągów²⁰³.

W ramach PI 7d realizowane będą działania, które usuną niedobory przepustowości infrastruktury kolejowej w województwie opolskim, polegające na modernizacji linii kolejowych, zakupie elektrycznych zespołów trakcyjnych na potrzeby regionalnych przewozów kolejowych. Planowane inwestycje w kompleksowy sposób przyczynić się mają m.in. do poprawy stanu środowiska, komfortu i bezpieczeństwa podróżowania oraz zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych, a także skrócenia czasu podróży. Podejmowane działania w zakresie modernizacji i rozwoju infrastruktury oraz taboru będą zgodne z kierunkami rozwoju transportu określonymi w *Polityce Transportowej Państwa na lata 2006-2025*²⁰⁴, na podstawie którego za kluczowe uznaje się podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności kolei w przewozach o charakterze regionalnym i aglomeracyjnym.

Działania podejmowane w ramach PI 7d przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym*.

Tabela 3 (VI/7d): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
7dR1	WKDT II (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	n/d	Słabiej rozwinięty	28,71	2013	47,35	MIR	od 2013 r./ co 2-3 lata

VI.2.A.6 (7d) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 7d *Rozwój i rehabilitacja (...)*

²⁰² Materiał roboczy do wypracowania diagnozy..., s. 140.

²⁰³ Materiał roboczy do wypracowania diagnozy..., s. 141.

²⁰⁴ *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025*, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa 2005.

VI.2.A.6.1 (7d) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych, oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Spodziewanym efektem realizacji działań w ramach PI 7d będzie zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych, skrócenie czasu podróży, jak również poprawa mobilności mieszkańców Opolszczyzny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

Inwestycje planowane do realizacji polegać będą na zakupie elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi regionalnych pociągów pasażerskich. Zakłada się, że przedsięwzięcia te przyczynią się do wzrostu zainteresowania regionalnymi przewozami kolejowymi, a w konsekwencji przyczynią się do uznawania tego typu transportu jako lepszej alternatywy dla mobilności niż transport drogowy, co wpłynie m.in. na zmniejszenie oddziaływania na środowisko naturalne. W ramach działań dotyczących podnoszenia standardu i rozwoju infrastruktury kolejowej planowana jest modernizacja²⁰⁵ i rewitalizacja²⁰⁶ linii kolejowych o znaczeniu regionalnym tj. głównie linii nr: 287 Nysa-Opole, 293/301 Opole Główne-Kluczbork, 288 Nysa-Brzeg. Przewidziane do realizacji w ramach wspomnianej rewitalizacji działania będą kompleksowe, skutkujące długotrwałą poprawą stanu technicznego oraz dostosowujące infrastrukturę do potrzeb rynku przewoźników (np. wzrost dopuszczalnych nacisków na oś, modernizacja peronów) oraz pasażerów (dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami). Zakładane do realizacji inwestycje wpłyną na kompleksową poprawę parametrów technicznych linii kolejowych, w tym likwidację ograniczeń prędkości, skrócenie czasu przejazdu, poprawę bezpieczeństwa ruchu oraz podwyższenie komfortu podróżowania. Planuje się, że około 42 mln Euro przeznaczonych zostanie na transport kolejowy.

Główne typy przedsięwzięć

- modernizacja i rewitalizacja sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej;
- przygotowanie dokumentacji przedprojektowej i projektowej kolejowej infrastruktury technicznej;
- zakup taboru kolejowego, dostosowanego m.in. dla osób o ograniczonej możliwości poruszania się.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących modernizacji infrastruktury kolejowej nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 7d zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- podmioty zarządzające infrastrukturą kolejową.

Cross-financing

²⁰⁵ Rozumiana jako większe prace modyfikacyjne wykonywane w podsystemie lub w jego części, poprawiające całkowite osiągi podsystemu, zgodnie z art. 4 ustawy o transporcie kolejowym.

²⁰⁶ Zgodnie z zapisami dok. *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020...*, s.123, cyt. (...) Inwestycje poza siecią TEN-T dotyczące budowy, modernizacji a także, w uzasadnionych przypadkach – rewitalizacji sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej o znaczeniu regionalnym.

W ramach PI 7d nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

VI.2.A.6.2 (7d) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Projekty z zakresu infrastruktury kolejowej o znaczeniu regionalnym, powinny przyczyniać się do poprawy bezpieczeństwa ruchu, zwiększenia przepustowości linii kolejowych oraz podwyższenia komfortu podróżowania. Ponadto wybrane projekty będą miały największy wkład w połączenie regionalne i drugorzędne (włączając w to linie dowozowe, jeśli jest to adekwatne) oraz będą bardziej efektywne w ulepszaniu efektywności środowiskowej i bezpieczeństwa sieci kolejowej, unikaniu wąskich gardeł w sieci, zwiększaniu dostępności obszarów przemysłowych innych centrów ekonomicznych. Jednocześnie projekty powinny mieć jak największą wartość socjoekonomiczną.

W ramach PI 7d zakłada się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Projekty wsparte w ramach trybu konkursowego charakteryzować będą się wysoką wartością i znaczeniem dla regionu. Inwestycje, ze względu na swój kompleksowy charakter i znaczny zasięg oddziaływania w istotny sposób przyczynią się do osiągnięcia wyznaczonego dla PI celu szczegółowego. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI. Dodatkowo w trakcie oceny projektów brane będą pod uwagę aspekty związane z przystosowaniem do zmian klimatycznych, w tym pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

VI.2.A.6.3 (7d) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 7d nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

VI.2.A.6.4 (7d) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VI.2.A.6.5 (7d) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VI/7d): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO12	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	140	IZ	corocznie

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
7dP1	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych pojazdów kolejowych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	7	IZ	corocznie

VI.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

VI.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (VI): Ramy wykonania dla OP VI

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach – wskaźnik rezultat)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
VI	Wskaźnik produktu	CO14	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	0	98	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 53,3% alokacji OP VI.
VI	Kluczowy etap wdrażania	7bKEW	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg w podpisanych umowach	km	EFRR	Słabiej rozwinięty	39	n/d	IZ	Przewiduje się, że realizacja wskaźnika produktu dla PI 7b na koniec 2018 r. osiągnie wartość zerową.
VI	Wskaźnik finansowy	-	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	63 177 200	230 588 236	IZ	obowiązkowy

VI.2.A.9 Kategorie interwencji Osi priorytetowej VI

Tabele 7-10 (VI): Tabele przedstawiające zastosowane w OP VI kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Stabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
026	26 700 000	01	196 000 000	01	65 326 800	07	196 000 000
027	18 000 000			02	65 326 800		
030	46 903 000			03	65 346 400		
034	104 397 000						

VI.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzania programami i ich kontrolę oraz beneficjentów

Zakres ewentualnego wsparcia OP VI ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

VII.2.A.1 KONKURENCYJNY RYNEK PRACY

VII.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

VIII.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP VII współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

VII.2.A.4 (8i) Priorytet inwestycyjny 8i *Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników*

VII.2.A.5 (8i) Cele szczegółowe PI 8i i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy oraz poprawa sytuacji zawodowej osób nieposiadających stabilnej pozycji na rynku pracy ze względu na niskie zarobki i formę zatrudnienia.

Realizacja celu nastąpi dzięki szerokiemu zastosowaniu efektywnych instrumentów wspierających zatrudnienie i przyczyni się do wzrostu kwalifikacji osób, które mają największe problemy z podjęciem zatrudnienia. Co istotne działania będą realizowane z zastosowaniem, obok dotychczasowych, nowych innowacyjnych form wsparcia, dopasowaniem ich do potrzeb danej grupy docelowej, a także z zaangażowaniem, w większym stopniu niż ma to miejsce obecnie, podmiotów działających na rzecz polityk rynku pracy. Oczekiwany efekt wsparcia będzie wzrost zatrudnienia, oraz ograniczenie bierności zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, w tym zwłaszcza tych, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Jak wynika z *Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*²⁰⁷ lepiej wykwalifikowana siła robocza jest jednym z priorytetów, mających wpływ na podwyższenie stopy zatrudnienia, w tym w szczególności w odniesieniu do kobiet i osób starszych. Powyższe założenia są także zgodne ze *SRKL 2020*, której jednym z celów szczegółowych jest wzrost zatrudnienia. Działania z zakresu aktywności zawodowej odpowiadają na *Zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2014r.* odnoszące się do zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, działań promujących zatrudnienie starszych pracowników i zwiększenia mobilności międzysektorowej.

Mając na uwadze uwarunkowania zachodzące w regionie, najważniejszymi czynnikami, które powinny determinować działania podejmowane w tym obszarze jest wysokie i wciąż wzrastające rejestrowane bezrobocie oraz niski wskaźnik zatrudnienia, który dla osób w wieku 20 – 64 lat wynosi 69%²⁰⁸. Natomiast zgodnie ze Stanowiskiem Służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020, celem krajowej strategii 2020 w KPR jest osiągnięcie ww. wskaźnika na poziomie 71%. Celem działań podjętych w PI będzie niwelowanie oddalenia województwa opolskiego od wskazanego wskaźnika.

Oferowane wsparcie wpłynie na wzrost zatrudnienia osób dotkniętych problemem bezrobocia, w tym zwłaszcza kobiet, osób po 50 roku życia, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz niskowyzyskanych. Natomiast w kontekście spodziewanych niedoborów zasobów pracy, działania ukierunkowane zostaną na powrót osób, które opuściły kraj ze względów finansowych oraz

²⁰⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz Komitetu Regionów, Strasburg, 23.11.2010r.

²⁰⁸ GUS, BDL, wg stanu na 2015r.

napływ imigrantów²⁰⁹. Wsparcie zostanie również ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i kompetencji osób pracujących, w tym zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych, krótkoterminowych oraz osiągających niskie dochody. Polska należy do krajów o najwyższym wskaźniku pauperyzacji osób pracujących²¹⁰, stąd istotne są działania w kierunku wzmocnienia pozycji na rynku pracy osób o, spowodowanej warunkami pracy, niestabilnej sytuacji finansowej.

Tabela 4 (VII/8i): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O			K	M	O		
CR04	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	30,7	22,3	53	%	2013	30,7	22,3	53	SL 2014	1/rok
CR04	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	30,7	22,3	53	%	2013	30,7	22,3	53	SL 2014	1/rok
CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnym) objętych wsparciem w programie	17,4	12,6	30	%	2013	17,4	12,6	30	SL 2014	1/rok

²⁰⁹ Emigracja zarobkowa wpływając na niedobory pracowników w regionie spowodowała konieczność ich importu spoza regionu i kraju, *Zatrudnienie obcokrajowców w województwie opolskim*. R.Jończy (red.), S.Kubiciel. Opole 2010, s.20.

²¹⁰ W krajach Unii Europejskiej w 2011 roku w sferze ubóstwa pozostawało ok. 9% osób pracujących, podczas gdy Polska ze wskaźnikiem ok. 11% należała do krajów o najwyższym stopie ubóstwa wśród tej grupy ludności. Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS, Warszawa 2013, s.13.

CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	17,4	12,6	30	%	2013	17,4	12,6	30	SL 2014	1/rok
85R1	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Słabej rozwinięty	szt.	n/d	919	1891	2810	szt.	2014	553	1122	1675	monitoring prowadzony w oparciu o informacje od osób, które założyły działalność gospodarczą w ramach projektu	1/rok
CR06	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	16,8	12,1	28,9	%	2012	29,5	21,4	50,9	ewaluacja	2 razy
CR06	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Słabej rozwinięty	os.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	16,8	12,1	28,9	%	2012	29,5	21,4	50,9	ewaluacja	2 razy
CR07	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Słabej rozwinięty	os.		7	7	7	%	2013	7	7	7	ewaluacja	2 razy

85PR2	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Słabej rozwinięty	szt.	n/d	n/d	n/d	48	%	2013	n/d	n/d	60	ewaluacja	2 razy
-------	--	-------------------	------	-----	-----	-----	----	---	------	-----	-----	----	-----------	--------

VII.2.A.6 (8i) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8i *Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy (...)*

VII.2.A.6.1 (8i) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Skuteczność aktywizacji zawodowej jest uzależniona od elastycznego, kompleksowego podejścia do zagadnienia i zastosowania szerokiej gamy rozwiązań.

W związku z powyższym wsparcie realizowane w ramach PI 8i będzie się koncentrować m.in. na:

- identyfikacji potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia powiązanej z określeniem właściwych kierunków wsparcia;
- zastosowaniu w szerokim zakresie programów aktywizacji zawodowej (także instrumentów i usług rynku pracy wskazanych w *Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*);
- reorientacji zawodowej rolników pod warunkiem zachowania demarkacji z PI 8v oraz przejścia reorientowanych osób z systemu ubezpieczeń społecznych rolników (KRUS) do ogólnego systemu zabezpieczeń (ZUS), tj. zachowaniu demarkacji z PROW;
- kompleksowym i indywidualnym pośrednictwie pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami danej osoby lub poradnictwie zawodowym w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej.

Wsparcie będzie odpowiadało na zidentyfikowane u jego odbiorców trudności i bariery oraz będzie się charakteryzowało zindywidualizowanym i kompleksowym podejściem do ich rozwiązania.

Działania prowadzone w ramach aktywizacji zawodowej uwzględniać będą nie tylko potrzeby konkretnych przedsiębiorców, ale również trendy związane z rozwojem usług opiekuńczo – zdrowotnych, a co za tym idzie wzrostem zapotrzebowania np. na opiekunów dziennych, asystentów osobistych oraz osoby sprawujące opiekę nad osobami starszymi i/lub z niepełnosprawnościami. W tym zakresie PI 8i będzie komplementarny z PI 8iv, PI 9a i PI 9iv. Zaproponowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w którym założono prowadzenie programów dla bezrobotnych i poszukujących pracy przy wykorzystaniu innowacyjnych form aktywizacji zawodowej, zadania koncentrujące środki Funduszu Pracy na aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym na tworzeniu firm i miejsc pracy, a także wdrażanie elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy.

W ramach PI 8i wsparciem będą objęte osoby, które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym²¹¹:

1. bezrobotne, poszukujące pracy i bierne zawodowo, zwłaszcza te, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.:

²¹¹ Wsparcie aktywizacyjne w PI 8i skierowane jest do osób od 30 r.ż.

- kobiety, w przypadku których zatrudnienie utrudnia również obowiązek sprawowania opieki nad osobami zależnymi;
- osoby z niepełnosprawnościami, głównie w zakresie wsparcia umożliwiającego ich sprawne funkcjonowanie na otwartym rynku pracy, w tym zatrudnienie wspomagane;
- osoby po 50 roku życia posiadające kwalifikacje niedostosowane do wymogów modernizującej się gospodarki, oferując wsparcie dostosowane do specyfiki tej grupy, w tym w szczególności działania nie stosowane dotąd na szeroką skalę, np. mentoring;
- osoby długotrwale bezrobotne, których reintegracja z rynkiem pracy jest czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych;
- osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych;
- osoby wychowujące małe dzieci lub dzieci z niepełnosprawnościami, których konieczność wsparcia wynika m.in. z niekorzystnych prognoz demograficznych w województwie opolskim;
- migranci powrotni i imigranci²¹², dla których udzielona pomoc stanowić będzie impuls do powrotu i zamieszkania na terenie województwa opolskiego.

2. pracujące:

- zatrudnione na umowach cywilnoprawnych;
- zatrudnione na umowach krótkoterminowych;
- osiągające niskie dochody (tzw. ubodzy pracujący);
- migranci powrotni i imigranci²¹³;
- odchodzące z rolnictwa i ich rodziny²¹⁴.

Uwzględnienie wskazanych powyżej grup docelowych przyczyni się do realizacji założeń Programu SSD.

Mając na względzie konieczność wzmocnienia aktywności zawodowej mieszkańców województwa, istotne jest wdrożenie w praktyce elastycznych form zatrudnienia, które ze względu na brak dostatecznej wiedzy na temat zalet i możliwości ich wykorzystania, nie cieszyły się wystarczającym zaufaniem zarówno pracodawców, jak i pracobiorców. Do form tych można zaliczyć między innymi: pracę w niepełnym wymiarze czasu, pracę rotacyjną, telepracę. Zatrudnienie z ich wykorzystaniem stanowi niejednokrotnie jedyną szansą na pogodzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 8i będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowiły część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- realizacja programów aktywizacji zawodowej;

²¹² Pod pojęciem migrantów powrotnych rozumiane są osoby, które wyjechały do innego kraju UE w celach zarobkowych i są gotowe wrócić do Polski oraz repatrianci. Natomiast pod pojęciem imigrantów rozumiani są cudzoziemcy zamierzający wykonywać pracę lub wykonywujący pracę na terytorium Polski, w tym posiadający zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy (zgodnie z *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*).

²¹³ Pod pojęciem migrantów powrotnych rozumiane są osoby, które wyjechały do innego kraju UE w celach zarobkowych i są gotowe wrócić do Polski oraz repatrianci. Natomiast pod pojęciem imigrantów rozumiani są cudzoziemcy zamierzający wykonywać pracę lub wykonywujący pracę na terytorium Polski, w tym posiadający zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy (zgodnie z *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*).

²¹⁴ Osoby posiadające nieruchomości rolną lub członkowie ich rodzin podlegający ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego.

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób pracujących;
- upowszechnienie i wdrożenie alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy, w tym poprzez subsydiowanie zatrudnienia;
- usługi w zakresie pośrednictwa pracy/poradnictwa zawodowego poprzedzone analizą dotyczącą ofert pracy i odzwierciedlającą popyt na konkretne zawody.

Główne grupy docelowe

1. osoby bezrobotne, poszukujące pracy oraz bierne zawodowo, w tym zwłaszcza²¹⁵:
  - kobiety;
  - osoby z niepełnosprawnościami;
  - osoby po 50 roku życia;
  - osoby długotrwale bezrobotne;
  - osoby o niskich kwalifikacjach;
  - osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18 roku życia;
  - migranci powrotni i imigranci;
2. osoby pracujące:
  - zatrudnione na umowach cywilnoprawnych;
  - zatrudnione na umowach krótkoterminowych;
  - osiągające niskie dochody (tzw. ubodzy pracujący);
  - migranci powrotni i imigranci;
  - odchodzące z rolnictwa i ich rodziny.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- powiatowe urzędy pracy,
- pozostałe podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Cross-financing

W ramach PI 8i przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2 (8i) Kierunkowe zasady wyboru operacji

²¹⁵ Osoby wskazane w pkt 1 będą stanowiły co najmniej 60% uczestników przedsięwzięć finansowanych w ramach PI 8i.

Przedsięwzięcia w ramach PI 8i w zakresie aktywizacji zawodowej będą uwzględniały efektywność zatrudnieniową oraz zawodową w odniesieniu do osób pracujących, których jednolita metodologia pomiaru, a także sposób wskazywania wartości minimalnych będą określone w odpowiednich wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pn. *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020*. Projekty w ramach priorytetu inwestycyjnego będą realizowane w oparciu o kryteria minimalnej efektywności zatrudnieniowej mierzone według metodologii nie uwzględniającej umów cywilno-prawnych. Dodatkowo, poprzez kryteria wyboru projektów, priorytetowo traktowane będą projekty zakładające efektywność zatrudnieniową wyższą niż wymagany minimalny próg.

Wysoka jakość wsparcia zostanie zagwarantowana także poprzez określenie minimalnych wymogów odnoszących się do realizacji przedsięwzięć na rzecz aktywizacji edukacyjno-zawodowej, w tym m.in. w odniesieniu do szkoleń, praktyk, staży, subsydiowanego zatrudnienia oraz promowanych warunków zatrudnienia osób które otrzymają wsparcie.

Zakłada się demarkację w zakresie grup docelowych objętych wsparciem w ramach PI 8i i CT9, zgodnie z którą PI 8i skierowane zostanie do osób wymagających przede wszystkim aktywizacji zawodowej w oparciu o instrumenty i usługi rynku pracy, a CT9 do osób, które przed zastosowaniem wsparcia, o którym mowa powyżej potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym.

W ramach PI 8i przewiduje się konkursowy i pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zostanie zastosowany w uzasadnionych sytuacjach, wynikających np. z typu beneficjenta, istotnego dla regionu przedmiotu i charakteru wsparcia, przewidywanej liczby planowanych przedsięwzięć i ich skali lub znaczącego wpływu na realizację celów PI, zgodnie z regulacjami zawartymi w UP w pkt 5.2. Zgodnie z powyższym, mając na względzie doświadczenie i potencjał instytucjonalny powiatowych urzędów pracy podjęto decyzję o przeznaczeniu części środków na realizację przez nie projektów w trybie pozakonkursowym.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Bezrobotni mężczyźni w wieku 30 - 49 lat stanowić będą nie więcej niż 20% ogółu bezrobotnych objętych wsparciem w projektach realizowanych w ramach PI 8i. Grupa ta może korzystać jedynie z form wsparcia polegających na podnoszeniu kwalifikacji, przekwalifikowaniu oraz umożliwiających podjęcie działalności gospodarczej.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VII.2.A.6.3 (8i) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

VII.2.A.6.4 (8i) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.6.5 (8i) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VII/8i): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO01	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	14350	10830	25180	SL2014	bieżący monitoring
CO02	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	2475	1520	3995	SL2014	bieżący monitoring
CO03	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	357	168	525	SL2014	bieżący monitoring
CO16	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	670	570	1240	SL2014	bieżący monitoring
85P1	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	2790	2570	5360	SL2014	bieżący monitoring
85P2	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	10060	8570	18630	SL2014	bieżący monitoring
85P3	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	553	1122	1675	SL2014	bieżący monitoring
85P4	Liczba migrantów powrotnych oraz imigrantów objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	100	100	200	SL2014	bieżący monitoring
85P5	Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	90	70	160	SL2014	bieżący monitoring

VII.2.A.4 (8iii) Priorytet inwestycyjny 8iii *Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw*

VII.2.A.5 (8iii) Cele szczegółowe PI 8iii i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Wzrost liczby trwałych miejsc pracy powstałych dzięki środkom przekazanych na założenie działalności gospodarczej

Mając na uwadze niski poziom przedsiębiorczości (województwo pod względem podstawowych wskaźników przedsiębiorczości zajmuje odległe miejsca w rankingach międzyregionalnych), do działań aktywizujących zawodowo i wpływających na poprawę jakości życia należy włączyć wsparcie na założenie działalności gospodarczych. Umożliwi ono powstawanie nowych miejsc, a w konsekwencji wzrost zatrudnienia. Tworzenie nowych miejsc zostało wskazane w

Europejskiej platformie współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym²¹⁶, jako jeden z czynników pozytywnie wpływających na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W tym zakresie PI 8iii jest komplementarny z OP VIII. Ponadto, konieczność promowania przedsiębiorczości i samozatrudnienia, w tym podejmowania działalności gospodarczej, wynika z zapisów *Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*²¹⁷, w którym działania te zostały przedstawione jako jedno z narzędzi polityki stymulującej tworzenie miejsc pracy i popyt na pracę. Oczekiwanym efektem wsparcia będzie ograniczenie bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy.

Konieczność zastosowania wszechstronnych działań ukierunkowanych na tworzenie nowych przedsiębiorstw, wpłynęła na decyzję IZRPO WO o dwutorowym wsparciu tego obszaru tj. zarówno w postaci instrumentów finansowych jak i dotacji. Wsparcie w postaci dotacji będzie stanowić kontynuację pomocy udzielanej w latach 2007-2013, z tym, że w obecnym okresie programowania szczególna uwaga skierowana zostanie na obszary wiejskie o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, tj. na gminy wskazane w *Diagnozie wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/sektorów objętych RPO WO 2014-2020*²¹⁸. Są to tereny o utrudnionym dostępie do usług, charakteryzujące się nie tylko słabo rozwiniętą przedsiębiorczością, ale również wysokim bezrobociem, ubóstwem i zagrożeniem depopulacją. Realizacja ww. działań na tych obszarach powinna przyczynić się nie tylko do powstania nowych miejsc pracy, lecz również do wzrostu ich atrakcyjności i poprawy sytuacji materialnej osób je zamieszkujących. Pozwoli to na niwelowanie różnic pomiędzy obszarami wiejskimi charakteryzującymi się najniższym rozwojem gospodarczo – społecznym a obszarami odznaczającymi się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości, tj. przede wszystkim ośrodkami miejskimi. Powyższe będzie sprzyjało osiągnięciu spójności społecznej i terytorialnej w województwie opolskim i jest zgodne z zapisami UP w zakresie koncentracji wsparcia na rozwoju przedsiębiorczości oraz reorientacji zawodowej rolników na terenach wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.

Tabela 4 (VII/8iii): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu).

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O			K	M	O		
87R1	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	936	1105	2041	szt.	2014	399	468	867	monitoring prowadzony w oparciu o deklaracje osób, które założyły działalność gospodarczą w ramach projektu	1/rok
7R	Liczba	Słabiej	szt.	n/d	n/d	n/d	48	%	2013	n/d	n/d	60	ewaluacja	2

²¹⁶ Komunikat Komisji do PE, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz Komitetu Regionów, Bruksela, 16.12.2010 r.

²¹⁷ Komunikat Komisji do PE, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz Komitetu Regionów, Strasburg, 23.11.2010 r.

²¹⁸ Załącznik nr 2 do RPO WO 2014-2020.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O			K	M	O		
	utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	rozwinęły												raz

VII.2.A.6 (8iii) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8iii *Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw (...)*

VII.2.A.6.1 (8iii) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Zwiększenie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości w regionie można osiągać poprzez wsparcie aktywności w zakresie powstawania nowych podmiotów gospodarczych. Jednocześnie najistotniejszą barierą w tym zakresie jest brak niezbędnego kapitału finansowego. Dlatego też w ramach PI 8iii zaplanowano realizację instrumentów umożliwiających pozyskanie wsparcia finansowego przez osoby zamierzające założyć własną firmę. Środki finansowe udzielane będą w postaci:

- dotacji
- instrumentów finansowych.

Skuteczność interwencji zostanie wzmocniona przez wsparcie szkoleniowo – doradcze, przygotowujące do założenia działalności gospodarczej, a także wspomagające przedsiębiorcę w początkowej fazie jej prowadzenia (udzielane zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami odbiorcy), realizowane przez wyspecjalizowane instytucje, zgodnie z wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług.

Inicjatywy, o których mowa powyżej stanowią jedną z istotnych form skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego regionu i wpisują się w OSI Depopulacja. Zaproponowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w którym założono udzielanie preferencyjnych pożyczek i dotacji dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Ze względu na niekorzystne prognozy demograficzne w województwie opolskim, przy udzielaniu wsparcia preferowane będą dodatkowo:

- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18 roku życia;
- migranci powrotni i imigranci²¹⁹.

²¹⁹ Pod pojęciem migrantów powrotnych rozumiane są osoby, które wyjechały do innego kraju UE w celach zarobkowych i są gotowe wrócić do Polski oraz repatrianci. Natomiast pod pojęciem imigrantów rozumiani są cudzoziemcy zamierzający wykonywać pracę lub wykonywujący pracę na terytorium Polski, w tym posiadający zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy (zgodnie z *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*).

Podjęcie pracy na własny rachunek umożliwi zwłaszcza osobom sprawującym opiekę nad osobami zależnymi pogodzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych i w tym względzie PI 8iii jest komplementarny z działaniami podejmowanymi w ramach PI 8iv. Ponadto, działania ukierunkowane na zakładanie nowych działalności gospodarczych będą miały wpływ na sytuację finansową mieszkańców regionu, co pośrednio może pozytywnie wpłynąć na zmianę występujących tu trendów demograficznych.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 8iii będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu. Rozpoczęcie pracy na własny rachunek, będzie skutecznym narzędziem dla osiągnięcia stabilizacji zawodowej, a co za tym idzie finansowej, zarówno w przypadku ubogich pracujących jak i osób pracujących w oparciu o umowy cywilnoprawne oraz umowy krótkoterminowe.

Główne typy przedsięwzięć

- wsparcie na utworzenie przedsiębiorstwa oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, a także wsparcie pomostowe poprzez instrumenty finansowe;
- pomoc bezzwrotna (dotacja) na utworzenie przedsiębiorstwa oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej a także wsparcie pomostowe.

Główne grupy docelowe²²⁰

1. osoby bezrobotne, poszukujące pracy i bierne zawodowo, w tym zwłaszcza znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj. będące²²¹:
  - osobami po 50 roku życia;
  - kobietami;
  - osobami z niepełnosprawnościami;
  - osobami długotrwale bezrobotnymi;
  - osobami o niskich kwalifikacjach;
  - migrantami powrotnymi i imigrantami;
  - osobami posiadającymi co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18 roku życia.
2. osoby pracujące:
  - zatrudnione na umowach cywilnoprawnych;
  - zatrudnione na umowach krótkoterminowych;
  - osiągające niskie dochody (tzw. ubodzy pracujący);
  - migranci powrotni i imigranci;
  - odchodzące z rolnictwa i ich rodziny²²².

Zasięg terytorialny

²²⁰ Wsparcie aktywizacyjne w PI 8iii skierowane jest do osób od 30 r.ż.

²²¹ Osoby wskazane w pkt 1 będą stanowiły co najmniej 60% uczestników przedsięwzięć finansowanych w ramach PI 8iii.

²²² Osoby posiadające nieruchomości rolną lub członkowie ich rodzin podlegający ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego.

W myśl podejścia terytorialnego wsparcie na zakładanie działalności zostanie ukierunkowane m.in. na obszary o najgorszym dostępie do usług. Są to tereny wiejskie o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, wskazane w *Diagnozie wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów/sektorów objętych RPO WO 2014-2020*. Obszary te charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych, których ograniczenie wymaga interwencji państwa lub regionu. Dzięki wspieraniu przedsiębiorczości, na terenach, o których mowa powyżej powstaną nowe miejsca pracy, co w konsekwencji przyczyni się do zwiększenia ich atrakcyjności i zmniejszenia występującego bezrobocia. W rezultacie, może zostać zahamowany odpływ z tych terenów mieszkańców, w tym zwłaszcza osób z wyższym wykształceniem, który mógłby mieć w przyszłości szczególnie negatywny wpływ na ich rozwój.

Mając na uwadze powyższe, dotacje na założenie działalności gospodarczej w pierwszej kolejności będą mogły uzyskać osoby zamieszkujące obszary, o których mowa powyżej. Konsekwencją zaplanowanych działań powinno być zmniejszenie dysproporcji pomiędzy obszarami wiejskimi a ośrodkami miejskimi.

Główne typy beneficjentów

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - w przypadku dotacji;
- Menadżer Funduszu Funduszy (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Cross-financing

W ramach PI 8iii przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2 (8iii) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 8iii przewiduje się zastosowanie konkursowego i pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zostanie zastosowany w uzasadnionych sytuacjach, wynikających np. z typu beneficjenta, istotnego dla regionu przedmiotu i charakteru wsparcia, przewidywanej liczby planowanych przedsięwzięć i ich skali lub znaczącego wpływu na realizację celów PI, zgodnie z regulacjami zawartymi w UP w pkt 5.2.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI. Zakłada się premiowanie wsparcia skierowanego do osób zamieszkujących obszary wiejskie o najgorszej sytuacji rozwojowej oraz zakładania działalności gospodarczych generujących dodatkowe miejsca pracy.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w

odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

W przypadku projektów dotyczących instrumentów finansowych wybór przeprowadzony zostanie zgodnie z krajowymi regulacjami w tym zakresie, określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Przekazanie środków pośrednikowi finansowemu uwarunkowane będzie spełnieniem kryteriów określonych w odpowiednim akcie delegowanym KE²²³. Wyniki oceny ex-ante instrumentów finansowych potwierdzają zasadność wniesienia wkładu do instrumentu finansowego w ramach PI 8iii.

Bezrobotni mężczyźni w wieku 30 - 49 lat stanowiąc będą nie więcej niż 20% ogółu bezrobotnych objętych wsparciem w projektach realizowanych w ramach PI 8iii.

VII.2.A.6.3 (8iii) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 8iii obok dotacji planuje się wykorzystanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej, udzielanych na preferencyjnych warunkach. Celem powyższego działania jest rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy wpływające na rozwój rynku pracy, przeciwdziałające bezrobociu i promujące zatrudnienie. Zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego ostateczny kształt i zakres zastosowania instrumentów finansowych w Programie zostanie określony na podstawie oceny ex-ante w tym obszarze. Zgodnie z wynikami oceny ex-ante instrumentów finansowych w RPO WO 2014-2020 w PI 8iii rekomendowane jest zastosowanie funduszy pożyczkowych.

W ramach PI 8iii przewiduje się zastosowanie procedury pozakonkursowej, w ramach której zidentyfikowano Bank Gospodarstwa Krajowego jako beneficjenta, który pełnić ma rolę i zadania Menadżera Funduszy Funduszy, po spełnieniu kryteriów wyboru zatwierdzonych przez KM RPO WO 2014-2020 oraz wymagań określonych w art. 7 *Rozporządzenia delegowanego*. Menadżerowi Funduszy Funduszy powierzone zostanie udostępnianie ostatecznym odbiorcom/grupom docelowym wsparcia w formie instrumentów finansowych. Doświadczenia z okresu programowania 2007-2013 wskazują, że niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie pozadotacyjnego finansowania inwestycji. W tym celu konieczne będzie prowadzenie przez pośredników finansowych kampanii promujących instrumenty finansowe.

VII.2.A.6.4 (8iii) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.6.5 (8iii) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VII/8iii): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
87 P1	Liczba osób pozostających bez	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	304	358	662	SL2014	bieżący monitoring

²²³ Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	<i>pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie</i>								
87P3	<i>Liczba osób pracujących, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	8	9	17	SL2014	bieżący monitoring
87P2	<i>Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	63	74	137	SL2014	bieżący monitoring
87P4	<i>Liczba osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	5	5	10	SL2014	bieżący monitoring

VII.2.A.4 (8vi) Priorytet inwestycyjny 8vi *Aktywne i zdrowe starzenie się*

VII.2.A.5 (8vi) Cele szczegółowe PI 8vi i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej dzięki realizacji programów zdrowotnych.

Wobec niekorzystnych trendów demograficznych w regionie, polegających na istotnym spadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mobilnym, przy jednoczesnym wzroście udziału osób w wieku produkcyjnym niemobilnym oraz poprodukcyjnym, kluczowe stają się działania mające na celu opóźnienie wieku odchodzenia z rynku pracy, zapobieganie wykluczeniu zatrudnieniowemu osób znajdujących się w wieku aktywności zawodowej, w konsekwencji prowadzące do maksymalnego wykorzystania zasobów pracy. Ponadto, co wskazano w *Europejskiej platformie współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym*²²⁴ słaba kondycja zdrowotna wpływająca negatywnie na zdolność do pracy, jest jedną z przyczyn ubóstwa. Stąd dostęp do skutecznej i taniej opieki zdrowotnej jest istotnym środkiem w jego zapobieganiu i w tym zakresie PI 8vi jest komplementarny z OP VIII. Działania na rzecz przedłużenia zdrowszego życia zawodowego

²²⁴ Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz Komitetu Regionów, Bruksela, 16.12.2010r.

zostały podkreślone w *Stanowisku służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020*.

Oczekiwanym efektem wsparcia w ramach PI 8vi będzie zwiększenie liczby osób, których stan zdrowia pozwala na podjęcie/kontynuowanie pracy oraz wydłużenie wieku ich zdolności do zatrudnienia.

W regionie wzrasta zachorowalność na nowotwory i choroby cywilizacyjne (zwłaszcza układu krążenia), które to schorzenia są główną przyczyną zgonów na Opolszczyźnie. Jednocześnie diagnozy opracowane dla Polski przewidują, iż można oczekiwać znacznego wzrostu umieralności w szczególności z powodu nowotworów złośliwych prostaty, cukrzycy, przewlekłej obturacyjnej choroby płuc oraz nowotworów złośliwych jelita grubego i żołądka²²⁵. Niekorzystną sytuację mieszkańców regionu pogłębia długi czas oczekiwania na świadczenia medyczne²²⁶. W odpowiedzi na problemy zdrowotne regionu, w 2012r. Opolski Oddział Wojewódzkiego NFZ realizował 5 programów profilaktycznych. Dotyczyły one m.in. wczesnego wykrywania raka szyjki macicy, raka piersi, a także profilaktyki chorób odtytoniowych i układu krążenia. Zgłaszalność na ww. badania nie była zadawalająca. Przykładowo w odniesieniu do profilaktyki raka piersi, w 2012r. wykorzystano 75% dostępnych środków, a profilaktyki chorób odtytoniowych niespełna 10%²²⁷.

Powyższe działania są zgodne z *SRKL 2020* w zakresie konieczności poprawy zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, ze *Strategią ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020*. Realizacja wsparcia w zakresie ochrony zdrowia wynika z zapisów UP oraz z *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020*.

Tabela 4 (VII/8vi): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
80R1	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Słabiej rozwinięty	os	n/d	51	%	2013	58	SL2014	1/rok
80R2	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	Słabiej rozwinięty	os	n/d	49 380	os.	2012	60 180	SL2014	1/rok

²²⁵ Najważniejsze przyczyny zgonów Polaków w 2030r., Przegląd epidemiologiczny 2011, Poznańska A., Wojtyniak B., Seroka W., s. 483.

²²⁶ Przykładowo czas oczekiwania w przypadku poradni rehabilitacyjnej w Opolu wynosi od 60 do 107 dni, a w przypadku poradni kardiologicznej w Kędzierzynie-Koźlu – 362 dni (stan na 03.2013). *Strategia ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020*. Opole, 20 grudnia 2013r., s. 109-110.

²²⁷ *Strategia ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020*. Opole, 20 grudnia 2013r., s.35.

VII.2.A.6 (8vi) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8vi *Aktywne i zdrowe starzenie się*

VII.2.A.6.1 (8vi) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 8vi kluczowa będzie realizacja wsparcia o charakterze prozdrowotnym i profilaktycznym wobec chorób, które są obecnie główną przyczyną przedwczesnego opuszczania rynku pracy. W świetle powyższego osoby w wieku aktywności zawodowej objęte zostaną programami profilaktycznymi w zakresie wczesnego wykrywania m.in. nowotworów jelita grubego, piersi²²⁸. Podejście do profilaktyki, o której mowa powyżej, różni się od założeń programu realizowanego przez Opolski Oddział Wojewódzkiego NFZ, przede wszystkim w zakresie przedziału wiekowego populacji objętej wsparciem, częstotliwości badań i ich rodzaju. Badania profilaktyczne są o tyle istotne, iż wysoki poziom zapadalności na choroby nowotworowe oraz umieralność z ich powodu spowodowana jest głównie zbyt późnym wykrywaniem nowotworów, a także zbyt długim czasem jaki upływa od ich wykrycia do podjęcia leczenia.

Biorąc pod uwagę obniżający się wiek osób, w przypadku których wykryto nowotwory, profilaktyka tych chorób powinna dotyczyć osób młodszych niż wynika to z założeń ww. programów. Powyższe zwiększy wykrywalność chorób na wczesnym etapie ich rozwoju, a co za tym idzie szanse wyleczenia nowotworu i uniknięcia wysokich kosztów w przypadku jego rozwoju.

W realizację działań w obszarze ochrony zdrowia zostaną włączone podmioty podstawowej opieki zdrowotnej. Wsparcie realizowane będzie z poszanowaniem praw pacjenta oraz w zgodzie z obowiązującym prawem dla ochrony zdrowia.

Duża część środków PI 8vi zostanie przeznaczona na profilaktykę raka jelita grubego (badanie kolonoskopowe), która nie była realizowana w ramach programów Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ, a powinna zostać skierowana przede wszystkim do osób w wieku 50 lat i więcej. Na badania powinny być kierowane również osoby młodsze niż wskazane powyżej tj.:

- osoby w wieku od 40 roku życia bez objawów raka jelita grubego, mające w rodzinie przynajmniej jednego krewnego (rodzice, rodzeństwo, dzieci) z rakiem jelita grubego,
- osoby w wieku od 25 roku życia pochodzące z rodziny HNPCC (z potwierdzonym obciążeniem genetycznym).

Badanie, o którym mowa powyżej pozwala nie tylko na wczesne wykrycie nowotworu, ale również, poprzez zniszczenie istniejących polipów, może zapobiec wystąpieniu choroby w przyszłości. W powiatach objętych w kraju programem w systemie oportunistycznym wzrost zachorowalności na raka jelita grubego i umieralności z tej przyczyny, szczególnie w grupie mężczyzn, jest mniejszy niż na terenie powiatów nie objętych przedmiotowym programem i po raz pierwszy w historii udało się doprowadzić do zmniejszenia umieralności na raka jelita grubego zarówno u kobiet jak i mężczyzn²²⁹.

W ramach programu ukierunkowanego na wczesne wykrywanie nowotworu raka szyjki macicy realizowane będzie badanie w kierunku wykrycia HPV. Wirus HPV może infekować szyjkę macicy i powodować zmiany w obrębie budujących ją komórek, a co za tym idzie prowadzić do rozwoju nowotworu szyjki macicy. Badanie, a w konsekwencji uświadomienie kobiety o przynależności do

²²⁸ W latach 2011 - 2012 w ramach *Populacyjnego programu wczesnego wykrywania raka piersi* badaniami zostało objętych ok. 41% całej populacji kobiet kwalifikujących się do objęcia ww. programem. Łącznie w roku 2012 zwiększyła się liczba kobiet uczestniczących w programie profilaktyki raka piersi o ponad 6% w stosunku do roku 2010. *Strategia ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020*, Opole, 20 grudnia 2013r., s.37.

²²⁹ Współczynnik umieralności z powodu raka jelita grubego u kobiet spada systematycznie z 11,4 w 2001 r. do 10,3 w 2012 r. U mężczyzn współczynnik umieralności na raka jelita grubego bardzo dynamicznie wzrastał przed wprowadzeniem programu i na początku jego trwania aż do 2010 r. kiedy osiągnął wartość 20,0 a od dwóch lat widoczny jest istotny spadek wartości współczynnika do 18,9.

grupy zwiększonego ryzyka zachorowalności, będzie ją motywować do regularnego wykonywania badań cytologicznych.

Niezwyczajnie istotne w przypadku profilaktyki nowotworów będzie nawiązanie współpracy z zakładami pracy i sfinansowanie jej w ramach pakietu okresowych badań lekarskich pracowników, przy czym skierowanie na badanie profilaktyczne będzie wystawiał lekarz medycyny pracy na podstawie przeprowadzonego wywiadu.

W zakresie profilaktyki chorób nowotworowych szczególnie ważnym będzie dotarcie do osób, które pomimo znajdowania się w wieku wskazującym na ryzyko zachorowania lub w grupie ryzyka z innych względów, do tej pory nie zostały objęte badaniami przesiewowymi w kierunku wczesnego ich wykrywania. Z powyższego wynika konieczność realizowania działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do osób w wieku aktywności zawodowej i mających na celu m.in. zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne (w tym przede wszystkim w zakresie wczesnego wykrywania nowotworów jelita grubego, szyjki macicy, piersi) oraz zaangażowanie w tego typu aktywności m.in. podmiotów podstawowej opieki zdrowotnej oraz lokalnych organizacji pozarządowych działających w obszarze profilaktyki zdrowia.

Powrotowi na rynek pracy będą również sprzyjać programy rehabilitacji medycznej, w tym skierowane do osób po intensywnej opiece anestezyjologicznej, po wypadkach i zabiegach, a także programy obejmujące osoby wymagające wzmoczonej rekonwalescencji po przebyciu ciężkich chorób, które na dłuższy czas wykluczyły je z aktywności zawodowej (zwłaszcza po chorobach hematologicznych, cukrzycy, chorobach układu krążenia, układu oddechowego oraz schorzeniach reumatologicznych), w tym osoby z niepełnosprawnościami. Programy te będą realizowane niezwłocznie po zaistnieniu takiej konieczności, w oparciu o nowoczesne metody leczenia. W związku z powyższym zwiększy się efektywność wsparcia, nastąpi skrócenie oczekiwania na rehabilitację, a co za tym idzie przyspieszenie powrotu do zdrowia oraz wydłużenie okresu aktywności zawodowej. Tym samym, w kwestiach, o którym mowa powyżej zaplanowane programy rehabilitacji leczniczej wykraczać będą poza ofertę publicznej służby zdrowia.

Zaproponowane w ramach PI działania wspierają inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w którym przewidziane jest upowszechnienie dostępu do usług zdrowotnych ukierunkowanych na stan zdrowia pracowników, w tym np. badania profilaktyczne pracowników, programy rehabilitacji leczniczej.

W odniesieniu do problemu szkodliwych czynników ryzyka w miejscu pracy, pomimo niezidentyfikowania występowania w regionie na większą skalę negatywnych zjawisk w tym zakresie²³⁰, w sytuacji pojawienia się ww. problemów, zakłada się realizację odpowiednich programów ukierunkowanych na ich eliminowanie. Przy opracowaniu i wdrożeniu programów, o których mowa powyżej wykorzystaną zostaną rezultaty wypracowane w projektach realizowanych w ramach PO KL, w tym zwłaszcza w projekcie pn. *Opracowanie kompleksowych programów ukierunkowanych na powroty do pracy* (projekt systemowy zrealizowany w ramach Poddziałania 2.3 PO KL przez Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J.Nofera). Ponadto w przedmiotowym obszarze przewidziane zostały szkolenia ukierunkowane na podnoszenie świadomości pracowników w zakresie metod zabezpieczania się przed niebezpiecznymi dla zdrowia czynnikami w miejscu pracy.

Przy kierunkowaniu wsparcia w obszarze zdrowia w ramach PI 8vi zaangażowani zostaną regionalni interesariusze, w tym np. wojewódzcy konsultanci odpowiedzialni za odpowiednie dziedziny służby zdrowia, organizacje pozarządowe, lokalne instytucje publiczne i prywatne działające w obszarze profilaktyki zdrowotnej.

---

²³⁰ W 2012r. w województwie opolskim stwierdzono 9 chorób zawodowych. Radykalny spadek stwierdzonych chorób, w porównaniu do lat ubiegłych zanotowano już w 2011r. kiedy to stwierdzono 11 przypadków (w 2010r. odnotowano ich 44). *Strategia ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020*, Opole, 20 grudnia 2013r., s.27.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) i edukacyjne, skierowane do osób chorych na nowotwory i ich rodzin np. w zakresie wyboru najefektywniejszej ścieżki leczenia, w ramach PI 8vi będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowiły część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu. Działania edukacyjne zostaną skierowane również do organizacji pozarządowych, a także prywatnych i publicznych podmiotów działających w obszarze profilaktyki zdrowia.

Główne typy przedsięwzięć

- profilaktyka w kierunku wczesnego wykrywania między innymi nowotworów jelita grubego, piersi oraz szyjki macicy, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne;
- opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym działania szkoleniowe;
- programy zdrowotne z uwzględnieniem działań rehabilitacji medycznej.

Główne grupy docelowe

- osoby w wieku aktywności zawodowej.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- przedsiębiorcy;
- pracodawcy;
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia (publiczne i prywatne);
- organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej posiadające doświadczenie w realizacji programów profilaktyki zdrowotnej;
- pozostałe podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Cross-financing

W ramach PI 8vi przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2 (8vi) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w obszarze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia.

W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper w zakresie ochrony zdrowia* oraz cele UP i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym do podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI (w tym m.in. w zakresie kampanii informacyjnych) jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia. Podczas definiowania kryteriów wyboru projektów będą brane pod uwagę również rekomendacje określone w Planie działań, zapewniające skuteczne – dostosowane do zdefiniowanych potrzeb w skali kraju i poszczególnych regionów – i efektywne (w szczególności kosztowo) wykorzystanie funduszy strukturalnych dedykowanych ochronie zdrowia.

Wybierane do dofinansowania projekty będą spójne z *Country Specific Recommendations* dla Polski oraz kierunkami wprowadzonych i planowanych do wprowadzenia reform.

W celu wspierania podmiotów ekonomii społecznej, preferencje stosowane będą w obszarach określonych przez IZRPO WO.

W ramach PI 8vi przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Każdorazowo decyzja o dofinansowaniu realizacji programu zdrowotnego będzie poprzedzana analizą epidemiologiczną terytorium i grup docelowych z uwzględnieniem odpowiednich dla danego programu elementów: skali zapadalności, czynników wykluczających z rynku pracy, wieku, płci oraz profilu zawodowego osób planowanych do objęcia programem zdrowotnym. W szczególności programy zdrowotne powinny być ukierunkowane na grupy docelowe najbardziej narażone na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych lub najbardziej bliskich powrotowi na rynek pracy w wyniku świadczeń rehabilitacyjnych.

Finansowanie opracowania programów zdrowotnych będzie możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy są one tworzone i realizowane we współpracy z pracodawcą.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VII.2.A.6.3 (8vi) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

VII.2.A.6.4 (8vi) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.6.5 (8vi) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VII25/8vi): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
80P1	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	58 410	SL2014	bieżący monitoring
80P2	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty	3	SL2014	bieżący monitoring

VII.2.A.4 (8v) Priorytet inwestycyjny 8v *Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*

VII.2.A.5a (8v) Cele szczegółowe PI 8v i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Dostosowanie potencjału przedsiębiorstw MSP i kwalifikacji ich pracowników do potrzeb regionalnej gospodarki

Względnie niski poziom zatrudnienia mieszkańców województwa opolskiego jest przede wszystkim pochodną zbyt wolnego przyrostu miejsc pracy w regionie, co z kolei wynika z pogarszającej się sytuacji przedsiębiorstw. Część z nich nie jest przygotowana i/lub nie posiada wystarczającego kapitału, który mógłby zostać zainwestowany np. w szkolenia pracowników, doradztwo czy wdrożenie nowoczesnych metod zarządzania.

Struktura przedsiębiorstw w regionie charakteryzuje się m.in. niższą od średniej krajowej liczbą zarejestrowanych na 1000 mieszkańców, MSP oraz najniższym w kraju odsetkiem mikroprzedsiębiorstw (2,2%). Pomimo powyższego, biorąc pod uwagę liczbę pracowników danego przedsiębiorstwa, firmy zatrudniające do 9 pracowników stanowią 95,8% wszystkich przedsiębiorstw²³¹. Przewaga MSP w strukturze pozostaje niezmienna od lat - niewielka liczba firm z tej grupy przekształca się w duże przedsiębiorstwo, co z kolei świadczy o ich niskim poziomie adaptacyjności. Przyczyny należy upatrywać m.in. w braku kapitału umożliwiającego ponoszenie nakładów na rozwój, w tym w szczególności na podwyższanie kompetencji pracowników. Z drugiej strony MSP postrzegane są jako firmy, w których tkwi potencjał rozwojowy każdej gospodarki i które, ze względu na swoją liczebność, stanowią źródło tworzenia miejsc pracy. Wszystkie przytoczone argumenty zdecydowały, iż wsparcie realizowane w ramach PI 8v zostanie ukierunkowane wyłącznie do firm zaliczających się do mikro-, małych i średnich.

Oczekiwany efektami wsparcia jest wzrost liczby osób, których kwalifikacje odpowiadają wymogom nowoczesnej gospodarki oraz poprawa adaptacyjności MSP w kontekście zachodzących w niej zmian. Pobudzenie aktywności na rynku szkoleń zawodowych, zachęcanie przedsiębiorców do inwestowania w kapitał intelektualny swoich pracowników zostały wskazane jako jedno z działań w obszarze edukacji, opisanych w KPR.

²³¹ Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie opolskim, Urząd Statystyczny w Opolu, stan na koniec 2013 r., s.5.

Poprawa jakości edukacji oraz dostosowanie struktury kształcenia do potrzeb gospodarki zostały też podkreślone w *Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki*²³².

Tabela 4 (VII/8v): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorię regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
89R1	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Stabiej rozwinięty	os.	n/d	95	%	2013	95	SL2014	1/rok
89R2	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	Stabiej rozwinięty	szt.	n/d	60	%	2013	80	SL2014	1/rok
CR07	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Stabiej rozwinięty	os.	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	7	%	2013	7	ewaluacja	2 razy

VII.2.A.6a (8v) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8v *Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*

VII.2.A.6.1a (8v) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Doświadczenia ubiegłych lat pokazują, iż stosowany system wsparcia dla przedsiębiorców ograniczał ich wpływ na tematykę szkoleń i zakres doradztwa. W konsekwencji realizowane działania, niebędąc dostosowane do faktycznych potrzeb odbiorców, nie przynosiły oczekiwanych efektów. Mając na uwadze powyższe, zmiana w tym obszarze powinna polegać na przyjęciu popytowego systemu dystrybucji środków. Realizowane projekty muszą bowiem odpowiadać na potrzeby

²³² *Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki "Dynamiczna Polska 2020"*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, styczeń 2013, s.3.

przedsiębiorców, dawać im możliwość uzyskania wiarygodnej diagnozy sytuacji firmy, samodzielnego wyboru narzędzi i metod wsparcia zapewniających szybką reakcję na występujące problemy. Usługi rozwojowe²³³, z których będą mogli skorzystać przedsiębiorcy oraz pracownicy przedsiębiorstw muszą być ogólnodostępne i weryfikowane pod względem jakości.

W sytuacji spowolnienia gospodarczego, które pociąga za sobą osłabienie kondycji przedsiębiorstw, a co za tym idzie wzrost bezrobocia, konieczne jest dostosowanie umiejętności oraz kwalifikacji pracowników i ich pracodawców do aktualnych wymogów rynku, a także pozyskanie przez nich nowych kompetencji. Wsparcie koncentrować się będzie także na wdrożeniu nowoczesnych metod zarządzania, w tym zarządzania strategicznego, których umiejętność stanowi czynnik decydujący o budowie przewag konkurencyjnych i możliwości dostosowania przedsiębiorstw do zmieniających się warunków gospodarczych.

Wsparcie rozwojowe nie będzie udzielane dużym przedsiębiorstwom - pomoc zostanie udzielona natomiast priorytetowo MSP działającym w branżach mających strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarki na poziomie krajowym lub regionalnym, identyfikowanych w dokumentach strategicznych lub definiujących inteligentne specjalizacje albo specjalizacje regionalne.

Zaplanowaną interwencją w pierwszej kolejności obejmowani będą pracownicy o niskich kwalifikacjach oraz pracownicy powyżej 50 r.ż.

Zaproponowane powyżej działania wspierają inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w tym gospodarkę opartą na wiedzy, której osiągnięcie może wiązać się m.in. z udzielaniem wsparcia o charakterze prorozwojowym (w tym doradztwo i szkolenia).

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 8v będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- usługi rozwojowe dla MSP i ich pracowników, poprzedzone w razie konieczności, analizą potrzeb w tym zakresie.

Główne grupy docelowe

- MSP;
- pracownicy MSP, w tym zwłaszcza osoby po 50 roku życia i osoby o niskich kwalifikacjach;

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Cross-financing

W ramach PI 8v przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągania założonych rezultatów i celów.

---

²³³ Usługi rozwojowe zgodnie z definicją określoną w horyzontalnych wytycznych ministra ds. rozwoju regionalnego w obszarze przystosowania przedsiębiorczości i pracowników do zmian.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyslniej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2a (8v) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 8v przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VII.2.A.6.3a (8v) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

VII.2.A.6.4a (8v) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.5b (8v) Cele szczegółowe PI 8v i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 5: Poprawa adaptacyjności pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia i zwolnionych do nowych warunków zawodowych.

Pomiędzy 2011 a 2012 rokiem w województwie opolskim nastąpił najwyższy w skali kraju spadek odsetka pracodawców deklarujących gotowość zatrudnienia. Ponadto w regionie spadło przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, które w lipcu 2013r. było aż o 5,7% niższe niż przed rokiem²³⁴. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim pogarszająca się sytuacja finansowa przedsiębiorstw (w stosunku do 2012r., w 2013r. spadły bowiem ich wyniki finansowe²³⁵).

Pogarszająca się kondycja przedsiębiorstw rzutuje na sytuację zawodową pracowników i może zwiększać ryzyko redukcji zatrudnienia. Trendy w tym zakresie są niepokojące, gdyż liczba zwolnień dokonywanych z przyczyn dotyczących zakładu pracy wzrasta (4 790 osób zarejestrowało się w PUP z tego tytułu w 2013r. wobec 3 238 w 2012, a sięgając dalej wstecz 903 w roku 2008). Natomiast w odniesieniu do zwolnień grupowych w 2013r. odnotowano zwolnienie 544 pracowników przez 82 podmioty. W kontekście rosnącej liczby zwolnień oraz problemów z pozyskaniem osób o odpowiednich kompetencjach i kwalifikacjach, co stanowi, wg przedsiębiorców jedną z głównych barier rozwoju firmy, niezwykle istotne staje się wzmocnienie adaptacyjności pracowników do potrzeb pracodawców oraz upowszechnienie samozatrudnienia wśród osób zagrożonych niekorzystną sytuacją przedsiębiorstw.

Oczekiwany efektem wsparcia jest wzrost liczby pracowników przedsiębiorstw przechodzących procesy modernizacyjne i adaptacyjne, którzy znaleźli nowe zatrudnienie lub kontynuują zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy.

²³⁴ Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa opolskiego, Urząd Statystyczny w Opolu, lipiec 2013, s.1.

²³⁵ Biuletyn statystyczny województwa opolskiego, Urząd Statystyczny w Opolu, lipiec 2013, s. 35-36.

Niedostateczna mobilność i gotowość pracowników na zmiany, niedostosowanie struktury podaży do popytu na pracę według kwalifikacji zostały wskazane w SRK jako jedne z przyczyn pogarszającej się sytuacji na rynku pracy. W tym samym dokumencie podkreślony został wzrost zapotrzebowania na pracowników posiadających duże zasoby wiedzy i doświadczenia²³⁶.

Tabela 4 (VII/8v): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
89R3	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	67	%	2013	67	SL2014	1/rok

VII.2.A.6b (8v) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8v *Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*

VII.2.A.6.1b (8v) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Odpowiedzią na zwiększające się ryzyko utraty zatrudnienia z przyczyn leżących po stronie pracodawcy są programy outplacementowe. Wsparcie to powinno charakteryzować się dwiema cechami tj. być kompleksowe (obejmować wszystkie usługi rynku pracy, w tym m.in: doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia) i równocześnie zindywidualizowane (dopasowane do potrzeb jego odbiorców). Uczestnicy przedmiotowych programów, zdobywając nowe kompetencje i kwalifikacje zawodowe, adaptują się do oczekiwań lokalnych pracodawców, a rynek pracy zyskuje dzięki temu odpowiednio przygotowaną siłę roboczą. Wsparcie to ma również za zadanie, poprzez pokonanie oporów wobec zmian, usamodzielnienie się pracowników, zrewidowanie ich wyobrażeń o rynku pracy, uświadomienie i wzmocnienie własnych mocnych stron, w tym np. predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej. Outplacement można postrzegać jako narzędzie budowania społecznie odpowiedzialnego przedsiębiorstwa – przy podejmowaniu decyzji i prowadzenia działalności przedsiębiorca powinien dążyć do równoważenia własnych potrzeb z korzyściami społecznymi.

Zaproponowane powyżej działania wspierają inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w którym założono wsparcie typu outplacement.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 8v będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

²³⁶ *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, wrzesień 2012, s.81.

- wsparcie typu outplacement.

Główne grupy docelowe

- pracownicy przedsiębiorstw zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w tym również pracownicy dużych przedsiębiorstw²³⁷.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Cross-financing

W ramach PI 8v przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2b (8v) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 8v przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów, przy czym zakłada się możliwość zastosowania elastycznych trybów udzielania wsparcia (np. projekty szybkiego reagowania, szybka ścieżka wyboru projektów, konkurs otwarty). Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VII.2.A.6.3b (8v) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

VII.2.A.6.4b (8v) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.6.5 (8v) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VII/8v): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

²³⁷ Wsparcie dla pracowników dużych przedsiębiorstw zostanie ograniczone do działań nieobjętych pomocą publiczną.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO05	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	5 940	SL2014	bieżący monitoring
89P1	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty	1 220	SL2014	bieżący monitoring
89P2	Liczba osób pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	1 110	SL2014	bieżący monitoring
89P3	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	2 550	SL2014	bieżący monitoring
89P4	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	470	SL2014	bieżący monitoring

VII.2.A.4 (8iv) Priorytet inwestycyjny 8iv *Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę*

VII.2.A.5 (8iv) Cele szczegółowe PI 8iv i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 6: Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 i możliwości zatrudnienia/kontynuowania zatrudnienia osób sprawujących nad nimi opiekę

Sprawowanie opieki nad dziećmi do 3 lat jest często przyczyną wykluczenia z rynku pracy, a problem ten dotyka w szczególności kobiet, w przypadku których wskaźnik zatrudnienia kształtuje się na niskim poziomie²³⁸. Poprawa dostępu do usług opiekuńczych jest szansą na aktywizację zawodową osób, których dotychczasowe obowiązki i obciążenia uniemożliwiały znalezienie pracy lub stanowiły zagrożenie utraty posiadanego zatrudnienia. Ponadto, jak wynika z zapisów *Europejskiej platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym*²³⁹, utrudniony dostęp do usług społecznych może być przyczyną zubożenia osób, które z powodu obowiązków związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, nie są w stanie podjąć pracy lub są zmuszone z niej zrezygnować. Problemem w zakresie dostępu do usług opiekuńczych są również jej koszty, które stają się poważnym obciążeniem finansowym zwłaszcza dla rodzin wielodzietnych, rodzin, w których obydwój rodzice nie pracują lub posiadają na utrzymaniu dzieci z niepełnosprawnościami oraz dla rodziców samotnie wychowujących dzieci.

²³⁸ Wg danych GUS, BDL (stan na II kwartał 2013r.) wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15-64 lat wynosi 39,9%.

²³⁹ Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz Komitetu Regionów, Bruksela, 16.12.2010 r.

Działania podejmowane w ramach PI 8iv mogą pozytywnie wpłynąć na odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych, co jest szczególnie istotne w województwie opolskim, gdyż opierając się na aktualnej diagnozie oraz na prognozach demograficznych, należy stwierdzić, że poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej w regionie jest i będzie jednym z najwyższych w Europie.

Oczekiwanym efektem wsparcia realizowanego w ramach PI 8iv będzie poprawa sytuacji na rynku pracy osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi poprzez zwiększenie dostępności usług w tym zakresie.

Ułatwienie godzenia pracy z indywidualnymi potrzebami człowieka w zakresie upowszechnienia dostępu do opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 jest zgodne z kierunkami interwencji wyznaczonymi dla celu szczegółowego SRKL 2020 *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych*. Wspieranie nowych sposobów utrzymania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym zostało wskazane, jako kierunek interwencji obligatoryjny do realizacji w EU2020 (*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*)²⁴⁰.

Tabela 4 (VII/8iv): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
88R1	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	73	%	2014	73	SL2014	1/rok
88R2	Liczba osób pozostających bez pracy które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	73	%	2014	95	SL2014	1/rok
88R3	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	100	%	2013	90	ewaluacja	2 razy

²⁴⁰ Komunikat Komisji Europejskiej Europa 2020.

VII.2.A.6 (8iv) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 8iv *Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach (...)*

VII.2.A.6.1 (8iv) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Dostęp do zatrudnienia i rozwój kariery w przypadku osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi, jest uzależniony od stopnia upowszechnienia rozwiązań sprzyjających łączeniu pracy zawodowej z życiem rodzinnym.

Tymczasem realizowane w regionie usługi opiekuńcze dla dzieci do lat 3 nie zaspakajają potrzeb mieszkańców²⁴¹, przy czym dla części z nich, np. z powodów finansowych, są one niedostępne (dla osób otrzymujących najniższe płace, oscylujące wokół płacy minimalnej, podjęcie pracy zawodowej i powierzenie dziecka zewnętrznej, niedofinansowanej opiece żłobkowej jest z perspektywy finansowej nieracjonalne – opłata za żłobek bliska będzie osiąganey płacy netto, a nawet ją przekroczy²⁴²). Wobec powyższego przewiduje się tworzenie nowych miejsc w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 (w tym w żłobkach i klubach dziecięcych), w szczególności, wobec największego zapotrzebowania, w ośrodkach miejskich. Upowszechnienia, zarówno wśród rodziców jak i podmiotów odpowiedzialnych za ten obszar działań, wymagają również nowe formy opieki nad małymi dziećmi, w tym usługi świadczone przez osoby fizyczne (opiekunowie dzienni, nianie). Ponadto w niektórych sytuacjach, zwłaszcza w przypadku rodzin osiągających niskie dochody, w ramach PI 8iv będą również finansowane pełne koszty opieki nad małym dzieckiem. Dostępność instytucji świadczących usługi opieki nad małym dzieckiem zostanie zwiększona poprzez dostosowanie czasu funkcjonowania tego typu placówek do potrzeb pracujących rodziców.

Interwencja w ramach PI 8iv ukierunkowana będzie również na wspieranie aktywizacji zawodowej osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad małym dzieckiem. Prozatrudnieniowy charakter wsparcia będzie przejawiał się zarówno w podejmowaniu pracy przez osoby, które do tej pory nie były w stanie pogodzić życia zawodowego i prywatnego, jak i w utrzymaniu zatrudnienia w przypadku, gdy jest ono zagrożone w związku z pojawieniem się konieczności opieki nad małym dzieckiem, co dotyczy będzie m.in. osób przebywających na urloпах macierzyńskich, rodzicielskich i wychowawczych.

Zaproponowane w ramach PI działania wspierają inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, w którym istotne miejsce zajmuje opieka żłobkowo-przedszkolna, w tym zwiększenie dostępności i jakości usług instytucji opieki nad małym dzieckiem.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 8iv będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym w ramach form nieinstytucjonalnych (opiekunowie dzienni, nianie) oraz żłobków przyzakładowych;

²⁴¹ Na podstawie badań z 2011 r. przeprowadzonych w województwie opolskim co czwarta matka nie posyła dziecka do żłobka ze względu na brak miejsc. Rekomendacje dla władz samorządowych to m.in.: zwiększenie liczby publicznych żłobków, wydłużenie godzin funkcjonowania przynajmniej części placówek, wprowadzenie dotacji obniżających koszty korzystania z wybranych placówek, zlokalizowanych w największych ośrodkach regionu, przez dzieci zamieszkałe w innych gminach. *Sytuacja opolskich kobiet na rynku pracy, w tym wracających na ten rynek po urloпах wychowawczych i macierzyńskich*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Opole 2012, s.91.

²⁴² A. Chłoń-Domińczak, I. Magda *Opieka nad dziećmi do 3 lat w Polsce – diagnoza oraz rekomendacje dotyczące zmian. Ekspertyza opracowana na potrzeby Zespołu ekspertów ds. wypracowania rekomendacji w zakresie polityki rodzinnej przy Kancelarii Prezydenta RP*, Warszawa, kwiecień 2013, s.8

- pokrycie kosztów opieki/utrzymania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3;
- aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia i sprawujących opiekę na dziećmi do lat 3 wynikająca z ich zdiagnozowanych potrzeb.

Główne grupy docelowe

- osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3, w tym:
  - osoby bezrobotne lub bierne zawodowo pozostające poza rynkiem pracy ze względu na obowiązek opieki nad dziećmi do lat 3, w tym osoby przebywające na urlopie wychowawczym;
  - osoby pracujące, w tym m.in. przebywające na urlopie macierzyńskim lub rodzicielskim oraz osiągające niskie dochody (tzw. ubodzy pracujący).
- dzieci do lat 3;
- publiczne i niepubliczne instytucje opieki nad dziećmi do lat 3;
- przedsiębiorstwa.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Cross-financing

W ramach PI 8iv przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów.

Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VII.

VII.2.A.6.2 (8iv) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 8iv w zakresie aktywizacji zawodowej będą uwzględniały efektywność zatrudnieniową oraz zawodową w odniesieniu do osób pracujących, których jednolita metodologia pomiaru, a także sposób wskazywania jej wartości minimalnych będzie określona w odpowiednich wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pn. *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020*. Projekty w ramach priorytetu inwestycyjnego będą realizowane w oparciu o kryteria minimalnej efektywności zatrudnieniowej mierzone według metodologii nie uwzględniającej umów cywilno-prawnych. Dodatkowo priorytetowo będą traktowane projekty zakładające efektywność zatrudnieniową wyższą niż wymagany minimalny próg (poprzez kryteria wyboru projektów).

W ramach PI 8iv przewiduje się zastosowanie konkursowego i pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zostanie zastosowany w uzasadnionych sytuacjach, wynikających np. z typu beneficjenta, istotnego dla regionu przedmiotu i charakteru wsparcia, przewidywanej liczby planowanych przedsięwzięć i ich skali lub znaczącego wpływu na realizację celów PI, zgodnie z regulacjami zawartymi w UP w pkt 5.2. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które

zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Zakłada się zagwarantowanie trwałości nowopowstałych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów wyboru projektów.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VII.2.A.6.3 (8iv) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

VII.2.A.6.4 (8iv) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VII.2.A.6.5 (8iv) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VII/8iv): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
88P1	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	190	SL2014	bieżący monitoring
88P2	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty	227	SL2014	bieżący monitoring

VII.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Działania podejmowane w ramach OP VII będą również przyczyniać się do realizacji celów tematycznych 1-7. Przejście do gospodarki niskoemisyjnej wspierane będzie poprzez m.in.:

- aktywizację zawodową osób bezrobotnych w zakresie pozyskania umiejętności i kwalifikacji związanych ochroną środowiska i wykorzystaniem naturalnych źródeł energii;
- tworzenie miejsc pracy w sektorach związanych ze środowiskiem naturalnym i energią;
- rozwój kapitału intelektualnego kadry zarządzającej i pracowników przedsiębiorstw.

Na powyższe będzie miało wpływ również wsparcie procesów adaptacyjnych MSP działających w specjalizacjach regionalnych województwa opolskiego oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki co stanowi jednocześnie poprawę ich konkurencyjności oraz stabilności.

VII.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (VII): Ramy wykonania dla OP VII

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu, lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru (stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
VII	Wskaźnik produktu	CO01	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	12 670	25 180	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach PI 8i
VII	Wskaźnik produktu	87P1	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	339	662	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach PI 8iii
VII	Wskaźnik finansowy	-	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Słabiej rozwinięty	30 600 000	112 008 844	SL 2014	obowiązkowy

VII.2.A.9 Kategorie interwencji

Tabele 7-11 (VII): Kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFS/Słabiej rozwinięty									
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 6 Temat uzupełniający EFS (Wyłącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
102	55 100 000	01	92 887 517	01	17 928 809	07	95 207 517	01	3 000 000
104	19 100 000	04	2 320 000	02	16 985 188			03	6 500 000
105	5 107 517			03	60 293 520			05	3 000 000
106	7 500 000							06	12 000 000
107	8 400 000							07	5 107 517
								08	65 600 000

VII.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów (w stosownych przypadkach)

Zakres ewentualnego wsparcia OP VII ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

VIII.2.A.1 INTEGRACJA SPOŁECZNA

VIII.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

VIII.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP VIII współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

VIII.2.A.4 (9iv) Priorytet inwestycyjny 9iv *Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym*

VIII.2.A.5a (9iv) Cele szczegółowe PI 9iv i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych w regionie

Skuteczny proces, którego celem jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego, oprócz wzrostu zatrudnienia, musi zakładać łatwy dostęp do usług publicznych, które pozwolą wyeliminować deficyty lub dysfunkcje osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a także będą działać profilaktycznie, zapobiegając ich marginalizacji. Zaplanowane wsparcie wpisuje się w założenia *KPPUiWS*, który zakłada zwiększenie skali działań profilaktycznych o charakterze m.in. zdrowotnym, w konsekwencji przyczyniając się do poprawy warunków życia mieszkańców regionu, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁴³.

Istotnym ograniczeniem w dostępie do opieki zdrowotnej są długie kolejki do świadczeń. W województwie opolskim długość okresu oczekiwania na leczenie w poradniach specjalistycznych i oddziałach szpitalnych nie odbiega od wartości ogólnopolskich, które należą do najdłuższych w Europie²⁴⁴.

Dodatkowo poprawa stanu zdrowia mieszkańców jest istotna ze względu na problemy demograficzne, które w najbliższych latach stanowią ogromne wyzwanie dla regionu. Należą do nich m.in. najwyższy poziom depopulacji w Polsce, wydłużanie się przeciętnego trwania życia, ogromny spadek urodzeń czy też przesuwanie się tzw. wieku średniego matek.

Spadek poziomu zaludnienia w województwie opolskim wymaga również działań na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców, które wpływają na ich aktywność zawodową. Ma to kluczowe znaczenie w kontekście walki z ubóstwem oraz zaspakajaniem potrzeb związanych ze zwiększaniem zasobów pracy. Występującym w tym obszarze problemem regionu jest również intensyfikacja chorób cywilizacyjnych oraz układu krążenia²⁴⁵. Choroby cywilizacyjne generują większość kosztów społecznych przyczyniając się do pogorszenia stanu zdrowia jednostki, a także skrócenia długości życia. Ponadto ważna jest opieka nad matką i dzieckiem oraz osobami starszymi. Powyższe może nie tylko zmniejszyć zachorowalność i umieralność wśród niemowląt, lecz również obniżyć występowanie wad rozwojowych, a tym samym zmniejszyć koszty opieki w przyszłości²⁴⁶. Wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne dla osób starszych powoduje konieczność przygotowania się do charakterystycznych i typowych zadań medycznych, jakie stawia przed systemem proces starzenia się społeczeństwa.

²⁴³ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, MPiPS, Warszawa 2014 r., s. 47-54.

²⁴⁴ Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020, Warszawa, wrzesień 2014, s. 17.

²⁴⁵ Strategia ochrony zdrowia dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Opole 20 grudnia 2013 r.

²⁴⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, MPiPS, Warszawa, czerwiec 2013 r., s.13.

Wszystkie planowane działania będą miały na celu wzrost dostępu do usług zdrowotnych, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w zmniejszeniu obszarów wykluczenia społecznego, a w konsekwencji może doprowadzić do zmniejszenia w regionie poziomu ubóstwa, co jest zgodne z celami EU2020. Jednocześnie efektem działań będzie deklaracyjny wzrost jakości życia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które skorzystają ze wsparcia EFS w obszarze usług zdrowotnych.

Zaproponowane w PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, gdzie przewiduje się realizację m.in. usług zwiększających jakość opieki okołoporodowej oraz profilaktykę zdrowotną małych dzieci.

Tabela 4 (VIII/9iv): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorię regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
97R1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które deklarują wzrost jakości życia dzięki interwencji EFS	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	67,00	%	2013	95,00	SL2014	1/rok

VIII.2.A.6a (9iv) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9iv *Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym*

VIII.2.A.6.1a (9iv) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W celu skutecznego przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprawiony zostanie dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz do specjalistycznych usług zdrowotnych, skierowanych przede wszystkim do noworodków i małych dzieci oraz osób starszych. W okresie ciąży i połogu zdrowie matki i dziecka musi być szczególnie chronione ze względu na liczne niebezpieczeństwa infekcyjne, a także cechy biologiczne, które wpływają na różne zagrożenia. Wymaga to zapewnienia matce i dziecku odpowiedniej opieki medycznej²⁴⁷. W zakresie opieki zdrowotnej nad matką i dzieckiem istotne będą działania profilaktyczne rozwijające kulturę zdrowotną społeczeństwa dzięki promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej. Przewiduje się również realizację przedsięwzięć takich jak np. szczepienia ochronne lub badania profilaktyczne służące ujawnieniu czynników ryzyka/ wczesnych objawów, szczególnie groźnych i zarazem podstępnych chorób. Ważne w tym procesie będą badania przesiewowe dzieci, które są często jedynym sposobem na wykrycie chorób, które nie dają objawów klinicznych w pierwszych tygodniach, a nawet w ciągu wielu miesięcy życia. Nielezione wcześniej prowadzą do zaburzeń rozwoju, trwałej choroby, ciężkiego upośledzenia umysłowego, a nawet śmierci. Jednocześnie w regionie należy wzmocnić nieodpowiednio rozwiniętą kompleksową opiekę medyczną nad osobami starszymi. Mając na uwadze proces starzenia się społeczeństwa, regionalny system ochrony zdrowia osób starszych powinien odpowiadać na potrzeby ww. osób. Dlatego też niezmiernie istotne będzie wsparcie

²⁴⁷ Strategia ochrony zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020, Opole 20 grudnia 2013 r., s. 42.

zwiększające jakość i dostępność do usług zdrowotnych skierowanych do osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami, przewidujące działania np. z zakresu rehabilitacji ruchowej, psychiatrycznej i logopedycznej.

Ze względu na stan zdrowia mieszkańców województwa opolskiego odrębny pakiet interwencji będzie służył zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym, który skierowany zostanie do ogółu społeczeństwa, np. w zakresie nadwagi i otyłości.

Mając również na uwadze efektywność podejmowanych interwencji w ramach PI 9iv uzupełniająco do zaplanowanego wsparcia przewiduje się możliwość podnoszenia kompetencji i kwalifikacji personelu służb świadczących usługi zdrowotne dotyczące form zdeinstytucjonalizowanych.

Wszystkie usługi w PI 9iv będą zorientowane na daną osobę poprawiając jej kondycję zdrowotną oraz przeciwdziałając zagrożeniu ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych przyczyniające się do poprawy życia mieszkańców województwa opolskiego, niwelować będzie potencjalne obszary wykluczenia społecznego i ubóstwa, co jest głównym priorytetem EU2020. Wybierane do dofinansowania projekty będą spójne z *Country Specific Recommendations* dla Polski oraz kierunkami wprowadzonych i planowanych do wprowadzenia reform.

W ramach PI 9iv wspierane będą również projekty realizowane w ramach zintegrowanych form opieki środowiskowej (*community-based centres*), a także w celu wspierania podmiotów ekonomii społecznej, preferencje stosowane będą w obszarach określonych przez IZRPO WO.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9iv będą uzupełniane przede wszystkim przez działania współfinansowane ze środków EFRR w ramach OP X.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 9iv będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- działania zapobiegające chorobom cywilizacyjnym;
- kompleksowa opieka nad matką i dzieckiem, w tym w zakresie szczepień dzieci do drugiego roku życia; diagnostyki i leczenia chorób rozwojowych niemowląt i dzieci, a także wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami;
- kompleksowa opieka nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁴⁸, w tym osoby bezrobotne, które w pierwszej kolejności potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym;
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- mieszkańcy regionu w zakresie zapobiegania chorobom cywilizacyjnym;
- noworodki i dzieci w zakresie wczesnego wykrywania wad wrodzonych i szczepień ochronnych;
- kobiety w ciąży i w okresie połogu;
- osoby starsze, w tym z niepełnosprawnościami;
- personel służb świadczących usługi zdrowotne.

---

²⁴⁸ Wsparcie będzie kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, których definicja zostanie określona w horyzontalnych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie *Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu*.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze pomocy i integracji społecznej;
- podmioty działające w obszarze ochrony zdrowia – publiczne i prywatne;
- podmioty ekonomii społecznej;
- organizacje pozarządowe.

Cross-finansing

W ramach PI 9iv przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-finansingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VIII.

VIII.2.A.6.2a (9iv) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Dokument pn. *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020* stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020. Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w obszarze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia.

W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper w zakresie ochrony zdrowia* oraz cele UP i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym do podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI (w tym m.in. w zakresie kampanii informacyjnych) jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia. Podczas definiowania kryteriów wyboru projektów będą brane pod uwagę również rekomendacje określone w Planie działań, zapewniające skuteczne – dostosowane do zdefiniowanych potrzeb w skali kraju i poszczególnych regionów – i efektywne (w szczególności kosztowo) wykorzystanie funduszy strukturalnych dedykowanych ochronie zdrowia.

Osoby nie należące do grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym stanowić będą nie więcej niż 40% grupy docelowej. Powyższe nie dotyczy wsparcia realizowanego w ramach Regionalnych Programów Zdrowotnych, które ze względu na profilaktyczny charakter, zgodnie z opinią Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, kierowane są do szerokiej grupy odbiorców.

Dopuszcza się do realizacji interwencji, w których wsparcie szczepień ochronnych dzieci będzie stanowiło część kompleksowego projektu, a ich rodzaj będzie wykraczał poza katalog szczepień obowiązkowych.

W ramach PI 9iv możliwa będzie realizacja projektów kompleksowych, łączących usługi społeczne i zdrowotne.

W ramach PI 9iv przewiduje się zastosowanie konkursowego trybu wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VIII.2.A.6.3a (9iv) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9iv nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

VIII.2.A.6.4a (9iv) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VIII.2.A.5b (9iv) Cele szczegółowe PI 9iv i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie liczby świadczonych usług społecznych w regionie

Źródło ubóstwa i wykluczenia społecznego ma charakter wielowymiarowy. Głównym problemem osób nim dotkniętych jest niezdolność do zaspokajania podstawowych potrzeb. Dlatego istotne jest zwiększenie dostępu do usług publicznych, w tym społecznych, które mogą wyeliminować deficyty lub dysfunkcje osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, a także profilaktycznie przeciwdziałać ich marginalizacji. Powyższe wpisuje się w cele *KPPUIWS*, w ramach których przewidziano szereg działań zwiększających dostęp do usług społecznych²⁴⁹. Realizowana w województwie opolskim interwencja będzie miała na celu dostosowanie usług społecznych również do aktualnych potrzeb wynikających ze zmian demograficznych.

W województwie opolskim wzrosła o 5% liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w stosunku do 2012r. (w 2013r. była to ponad połowa z 44 tys. świadczeniobiorców), podobnie jak liczba rodzin niewydolnych wychowawczo, których jest około 5,5 tys. W 2013r. w systemie pieczy zastępczej przebywało 2 275 dzieci i młodzieży²⁵⁰. Powyższe sprzyja utrwalaniu biedy i jej dziedziczeniu, dlatego konieczne są działania niwelujące nierówności w starcie dzieci i młodzieży z rodzin ubogich i wykluczonych.

Grupą wymagającą kompleksowego wsparcia są również osoby starsze, których w 2020r. będzie więcej o prawie 25% w stosunku do 2012r. Dlatego niezbędne jest zastosowanie nowego podejścia do kwestii obecności i aktywności osób starszych w społeczeństwie, nie tylko w zakresie usług opiekuńczych, lecz również zachowania ich aktywności społecznej i samodzielności.

Wszystkie planowane działania będą miały na celu wzrost dostępu do usług społecznych, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w zmniejszeniu obszarów wykluczenia społecznego i w konsekwencji może doprowadzić do zmniejszenia w regionie poziomu ubóstwa, co jest zgodne z celami EU2020.

Zaproponowane w PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, gdzie przewiduje się realizację m.in. kompleksowych usług opiekuńczych

²⁴⁹ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, MPiPS, Warszawa 2014 r.

²⁵⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2013r., ROPS w Opolu, Opole, maj 2014r, s.44.

skierowanych do osób starszych, a także wspieranie osób sprawujących opiekę nad osobami starszymi.

Tabela 4 (VIII/9iv): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorię regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
97R2	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	11	szt.	2013	500	SL2014	1/rok

VIII.2.A.6b (9iv) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9iv *Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym*

VIII.2.A.6.1b (9iv) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Zjawisko zagrożenia wykluczeniem społecznym występujące wśród dzieci i młodzieży jest w szczególności niepokojące i wymaga kompleksowej interwencji. Wsparcie w tym zakresie zostanie skierowane zarówno do rodzin naturalnych mających trudności w opiece nad dziećmi, jak i do dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej. Planuje się m.in. działania wspomagające rodziny w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami. Będą do nich należeć m.in. usługi aktywizujące i wspierające np. w postaci specjalistycznego poradnictwa, w tym poradnictwa prawno-obywatelskiego (działanie uzupełniające towarzyszące kompleksowemu wsparciu grupy docelowej, stanowiące integralną część projektów realizowanych w ramach PI 9iv). Wsparcie dla usług społecznych ogólnego interesu będzie zgodne z horyzontalnymi wytycznymi ministra ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi CT9 oraz w uzasadnionych wypadkach z *Komunikatem Komisji Europejskiej Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązania europejskie KOM(2007)725*. Jednocześnie z możliwości kształcenia i doskonalenia będą mogły skorzystać osoby wspomagające rodziny oraz sprawujące pieczę zastępczą. Z kolei w stosunku do dzieci realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu wzrost ich kompetencji społecznych, kulturalnych i edukacyjnych np. poprzez udział w zajęciach w placówkach wsparcia dziennego lub w stosunku do dzieci z niepełnosprawnościami - dodatkowych zajęć opiekuńczych i rehabilitacyjnych. Z pomocy będą mogli skorzystać również wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym np. w formie indywidualnych programów usamodzielnienia realizowanych w mieszkaniach chronionych/ wspomaganych.

Odrębny pakiet działań będzie służył rozwojowi usług opiekuńczych skierowanych do osób zależnych, w tym np. starszych i z niepełnosprawnościami. Głównie będą realizowane inicjatywy mające na celu zwiększenie dostępności do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania. Podejmowane będą również przedsięwzięcia wzmacniające aktywność edukacyjną, społeczną i kulturalną seniorów. Planowane interwencje będą wspierać aktywne starzenie się oraz tworzenie warunków sprzyjających samodzielnemu, niezależnemu i satysfakcjonującemu życiu, nawet przy pewnych ograniczeniach

funkcjonalnych, co wprost wpisuje się w cel polityki senioralnej w Polsce²⁵¹. Równocześnie działania aktywizujące zawodowo opiekunów osób zależnych oraz pozostałych członków ich rodzin będą możliwe do realizacji w ramach PI 9i lub PI 8i.

Mając również na uwadze efektywność wsparcia realizowanego w ramach PI 9iv uzupełniająco do zaplanowanego wsparcia przewiduje się możliwość podnoszenia kompetencji i kwalifikacji personelu służb świadczących usługi społeczne dotyczące form zdeinstytucjonalizowanych.

Wszystkie usługi w PI 9iv będą zorientowane na daną osobę i przeznaczone do zaspokajania jej życiowych potrzeb.

Jednocześnie wszystkie zaplanowane działania w PI 9iv będą służyły zwiększeniu dostępu do usług społecznych przyczyniając się do poprawy życia mieszkańców województwa opolskiego, a co za tym idzie będą niwelowały potencjalne obszary wykluczenia społecznego i ubóstwa, co jest głównym priorytetem EU2020. Wybierane do dofinansowania projekty będą spójne z *Country Specific Recommendations* dla Polski oraz kierunkami wprowadzonych i planowanych do wprowadzenia reform.

W ramach PI 9iv wspierane będą również projekty realizowane w ramach zintegrowanych form opieki środowiskowej (*community-based centres*), a także w celu wspierania podmiotów ekonomii społecznej, preferencje stosowane będą w obszarach określonych przez IZRPO WO.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9iv będą uzupełniane przede wszystkim przez działania współfinansowane ze środków EFRR w ramach OP X.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 9iv będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- rozwój usług opiekuńczych nad osobami zależnymi (w tym starszymi i z niepełnosprawnościami) z uwzględnieniem aspektu jakościowego (w tym deinstytucjonalizacja usług);
- wsparcie rodziny przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym w sytuacji zagrożenia utraty możliwości opieki nad dziećmi oraz wsparcie pieczy zastępczej;
- poprawa dostępu do mieszkań chronionych/ wspomaganych.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁵², w tym osoby bezrobotne, które w pierwszej kolejności potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym;
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- osoby sprawujące pieczę zastępczą oraz dzieci w niej umieszczone;
- rodziny wychowujące dzieci przeżywające problemy opiekuńczo-wychowawcze;
- osoby zależne, w tym osoby starsze i z niepełnosprawnościami (za wyjątkiem dzieci do lat 3);
- personel służb świadczących usługi społeczne.

Zasięg terytorialny

²⁵¹ Założenia Długofalowej Polityki senioralnej w Polsce na lata 2014-2020, Uchwała Nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013r.

²⁵² Wsparcie będzie kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, których definicja zostanie określona w horyzontalnych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie *Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu*.

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze pomocy i integracji społecznej;
- podmioty realizujące zadania związane z opieką nad osobami zależnymi;
- podmioty ekonomii społecznej;
- organizacje pozarządowe.

Cross-finansing

W ramach PI 9iv przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-finansingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VIII.

VIII.2.A.6.2b (9iv) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Trwałość wsparcia zostanie zagwarantowana poprzez określenie wymogów w ramach kryteriów wyboru projektów. Dostęp do usług społecznych będzie musiał być poprzedzony dokładną analizą istniejących w danym obszarze potencjałów.

W ramach PI 9iv przewiduje się zastosowanie konkursowego trybu wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

W ramach PI 9iv możliwa będzie realizacja projektów kompleksowych, łączących usługi społeczne i zdrowotne.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VIII.2.A.6.3b (9iv) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9iv nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

VIII.2.A.6.4b (9iv) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VIII.2.A.6.5 (9iv) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VIII/9iv): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
97P1	Liczba osób objętych usługami zdrowotnymi w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	54 290	SL2014	bieżący monitoring
97P2	Liczba osób objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	13 120	SL2014	bieżący monitoring
97P3	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	32 570	SL2014	bieżący monitoring
97P4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	3 070	SL2014	bieżący monitoring

VIII.2.A.4 (9i) Priorytet inwestycyjny 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

VIII.2.A.5 (9i) Cele szczegółowe PI 9i i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Wzrost gotowości do podjęcia zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie dzięki aktywnej integracji

Realizacja wskazanego celu szczegółowego nastąpi głównie poprzez kompleksowe i indywidualne programy aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym skierowane do ludzi młodych wymagających resocjalizacji. Koncentracja na działaniach poprawiających zdolność do zatrudnienia wśród osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym jest spójna z podejściem prezentowanym w *Europejskim programie walki z ubóstwem*, zgodnie z którym dla osób zdolnych do pracy, zatrudnienie jest najbezpieczniejszą drogą do wyjścia z ubóstwa.

Ubóstwo w województwie opolskim dotyka głównie osób o niskim statusie zawodowym, bezrobotnych, osób starszych, a także osób z niepełnosprawnościami i grup defaworyzowanych oraz marginalizowanych²⁵³. W trudnej sytuacji znajdują się przede wszystkim osoby opuszczające pieczę zastępczą, osoby przebywające w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz ośrodkach kuratorskich. Od kilku lat region charakteryzują co prawda jedne z najniższych wskaźników ubóstwa

²⁵³ R. Rauziński, K. Szczygielski, T. Sotdra-Gwizdź, *Ekspertyza pt. Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym – aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030*, s. 10; *Poziom życia mieszkańców w województwie opolskim, sytuacja rodzin, pomoc bezrobotnym i osobom wykluczonym, niwelowanie skutków dysfunkcji społecznych*, ROPS w Opolu, Opole, listopad 2012 r., s. 31.

w kraju²⁵⁴, niemniej jednak spowolnienie gospodarcze oraz niekorzystne prognozy demograficzne, tj. postępujący proces starzenia się ludności, związany jednocześnie z wydłużeniem trwania życia ludzkiego i zwiększającą się niepełnosprawnością, może niekorzystnie wpłynąć na sytuację społeczną jego mieszkańców. Już w chwili obecnej zauważalny jest wzrost liczby świadczeniobiorców ośrodków pomocy społecznej, które w roku 2013 było wyższe niż w 2012r. o 6,5% i stanowiło 4,1% mieszkańców regionu²⁵⁵. Dlatego też w województwie opolskim podejmowane będą działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, na co wskazują dokumenty regionalne, głównie *RSWO 2020* oraz *WPPiIS*. I tak bazując na ich rekomendacjach wobec osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, zastosowane zostaną efektywne instrumenty aktywnej integracji, mające na celu ich integrację ze społeczeństwem poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości do zatrudnienia. W konsekwencji otrzymają one m.in. wsparcie w wejściu/powrocie na rynek pracy, a przez to możliwość poprawy sytuacji życiowej. Spodziewanym efektem realizowanych działań będzie gotowość do podjęcia zatrudnienia wśród osób uczestniczących we wsparciu.

Zaplanowane działania sprzyjające włączeniu społecznemu przyczynią się do ograniczenia skali ubóstwa oraz utrwalenia osiągniętego dotychczas efektu w realizacji celów EU2020, tj. obniżenia o około 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w kraju.

Zaproponowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Tabela 4 (VIII/9i): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
94R1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Stabiej rozwinięty	os.	n/d	30,00	%	2014	30,00	SL 2014	1/rok
94R2	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Stabiej rozwinięty	os.	n/d	40,80	%	2014	40,00	SL 2014	1/rok
9WR1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Stabiej rozwinięty	os.	n/d	37,55	%	2013	20,00	SL 2014	1/rok

²⁵⁴ Wyniki badania GUS z 2012 r., *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, Warszawa 2013, s.20.

²⁵⁵ *Ocena zasobów pomocy społecznej w 2013r.*, ROPS w Opolu, Opole, maj 2014, s.25.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	<i>pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>									
94R3	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>	Stabiej rozwinięty	os.	n/d	21,80	%	2012	26,20	ewaluacja	2 razy

VIII.2.A.6 (9i) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9i *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększeniu szans na zatrudnienie*

VIII.2.A.6.1 (9i) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 9i zostaną podjęte działania zmierzające do zwiększenia aktywności społecznej i gotowości do podjęcia pracy wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Ze wsparcia będą korzystały przede wszystkim osoby defaworyzowane na rynku pracy, tj.: m.in. niepełnosprawni, w tym z niepełnosprawnościami rzadkimi i sprzężonymi, osoby przebywające oraz opuszczające placówki wychowawcze, schroniska dla nieletnich, ośrodki kuratorskie czy też zakłady poprawcze, osoby po 50 roku życia, osoby bezrobotne, które w pierwszej kolejności potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym, a także kobiety. Realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji, w tym dotyczące aktywizacji zawodowej i przedsięwzięcia z obszaru integracji edukacyjnej, zdrowotnej, a także społecznej, zmierzające do eliminowania barier na jakie narażone są te osoby. Będą wśród nich inicjatywy pozwalające między innymi na zdobycie nowych kwalifikacji, w tym przekwalifikowanie lub uzupełnienie wykształcenia, w celu ułatwienia podjęcia zatrudnienia, w szczególności w zawodach poszukiwanych na regionalnym rynku pracy. Dodatkowo wspierany będzie dostęp do usług bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz działania informacyjne na rzecz ich zatrudnienia (w szczególności wobec osób z niepełnosprawnościami, w wieku 50+ oraz kobiet). Wsparcie w ramach PI 9i obejmować będzie również usługi reintegracji i aktywizacji społeczno-zawodowej zmierzające m.in. do zwiększenia aktywności społecznej oraz gotowości do podjęcia pracy. Podejmowane działania na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym zapewnią efektywne, kompleksowe i dostosowane do potrzeb poszczególnych grup docelowych wsparcie, a także będą integrować usługi różnych służb publicznych i organizacji obywatelskich, w tym m.in. publicznych służb zatrudnienia, instytucji pomocy społecznej, kuratorskiej służby sądowej i organizacji pozarządowych działających na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Do realizacji interwencji zostaną zaangażowane również podmioty reintegracji społecznej typu CIS, KIS, ZAZ, WTZ.

W celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZRPO WO zapewni w ramach RPO WO 2014-2020 zastosowanie mechanizmów zapewniających komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa*. Powyższe w szczególności zapewni możliwość korzystania, przez grupy docelowe PO PŻ, z usług aktywnej integracji oraz innych usług społecznych (w zależności od indywidualnych potrzeb i potencjału poszczególnych osób), a także współpracę beneficjentów EFS z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W celu intensyfikacji wsparcia przedsięwzięcia podejmowane w ramach PI 9i zostaną uzupełniane przez działania współfinansowane ze środków EFRR w ramach OP X oraz będą komplementarne z inicjatywami podejmowanymi w PI 8i. Demarkację pomiędzy wsparciem przewidzianym w OP VII i OP VIII będzie wyznaczał stopień gotowości osób do integracji z rynkiem pracy. Stąd w PI 9i wsparcie zostanie skierowane do osób (lub na rzecz osób), które w pierwszej kolejności potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym, podczas, gdy w ramach OP VII do osób wymagających przede wszystkim aktywizacji zawodowej w oparciu o instrumenty i usługi rynku pracy.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 9i będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- programy ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową z zastosowaniem instrumentów m.in. aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej;
- usługi reintegracji i aktywizacji społeczno-zawodowej w szczególności w CIS, KIS, ZAZ, WTZ;
- kompleksowa integracja dzieci i młodzieży wymagającej resocjalizacji.

Główne grupy docelowe

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁵⁶, w tym np. osoby bezdomne, osoby o niskich dochodach, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z gospodarstw domowych o niskiej intensywności pracy, ubogie osoby pracujące (w tym rolnicy i członkowie ich rodzin), osoby bezrobotne, które w pierwszej kolejności potrzebują aktywnej integracji o charakterze społecznym;
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- osoby nieletnie przebywające/opuszczające instytucje np. resocjalizacyjne.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze pomocy i integracji społecznej;
- podmioty ekonomii społecznej;
- organizacje pozarządowe.

Cross-financing

W ramach PI 9i przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do

---

²⁵⁶ Wsparcie będzie kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, których definicja zostanie określona w horyzontalnych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie *Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu*.

zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financjingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VIII.

VIII.2.A.6.2 (9i) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej będą realizowane w oparciu o kryteria minimalnej efektywności społeczno-zatrudnieniowej łączącej w sobie efekty aktywizacji społecznej względem osób o najwyższym stopniu wykluczenia oraz efekty zatrudnieniowe względem osób o relatywnie większym stopniu zbliżenia do rynku pracy. Zasady efektywności społeczno-zatrudnieniowej określi minister właściwy ds. rozwoju regionalnego w wytycznych horyzontalnych do CT9. Dodatkowo priorytetowo będą traktowane projekty zakładające efektywność społeczno-zawodową wyższą niż wymagany minimalny próg (poprzez kryteria wyboru projektów). Trwałość wsparcia zostanie zagwarantowana poprzez określenie wymogów w ramach kryteriów wyboru projektów.

W ramach PI 9i przewiduje się możliwość realizacji zarówno konkursowego, jak i pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Beneficjentami projektów pozakonkursowych będą mogły być ośrodki pomocy społecznej (OPS) i powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR), w tym wypadku obligatoryjnie wymagane będzie partnerstwo.

W przypadku zastosowania obydwu trybów, tryb konkursowy zostanie zastosowany w gminach/powiatach, w których OPS/PCPR nie realizuje projektu pozakonkursowego. W tym wypadku jeżeli beneficjentem będzie NGO - wymagana będzie współpraca lub partnerstwo z OPS/PCPR.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VIII.2.A.6.3 (9i) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9i nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

VIII.2.A.6.4 (9i) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VIII.2.A.6.5 (9i) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VIII/9i): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9WP1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	5 890	SL2014	bieżący monitoring
C016	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	1 180	SL2014	bieżący monitoring

VIII.2.A.4 (9v) Priorytet inwestycyjny 9v *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia*

VIII.2.A.5 (9v) Cele szczegółowe PI 9v i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Wzrost zatrudnienia w ramach regionalnego sektora gospodarki społecznej

Wsparcie w ramach PI będzie przyczyniało się do zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zwiększając ich szanse na zatrudnienie i integrację ze środowiskiem dzięki rozwojowi ekonomii społecznej. Wsparcie działalności podmiotów ekonomii społecznej nie tylko będzie miało wpływ na wzrost zatrudnienia osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, lecz również przyczyni się do zwiększenia możliwości dostarczania usług użyteczności publicznej na poziomie lokalnym.

Ekonomia społeczna w województwie opolskim rozwija się sukcesywnie, jednak w sposób nierównomierny – zarówno w kontekście przestrzennym, jak i strukturalnym. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej jest utrudniony z jednej strony przez niskie zaufanie społeczności lokalnych i administracji publicznej do ich działalności, a z drugiej przez bariery wewnętrzne. Niskie kompetencje i umiejętności pracujących w nich osób, problemy finansowe, skutkujące na przykład słabymi działaniami marketingowymi, niewystarczającym sprzętem i problemami lokalowymi, obniżają jakość ich funkcjonowania²⁵⁷. Tym samym mając na uwadze rolę, jaką ekonomii społecznej przypisuje nowa polityka integracji społecznej, w ramach której osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zyskują możliwość i zasoby niezbędne do pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturowym, zintensyfikowane zostaną działania mające na celu rozszerzenie dotychczasowej sieci podmiotów ekonomii społecznej w województwie, zwiększając ich efektywne funkcjonowanie, służące tworzeniu trwałych i wysokiej jakości miejsc pracy. Tym bardziej, że w regionie zauważa się znaczenie nowych form wsparcia charakterystycznych dla innowacyjnego modelu aktywnej polityki społecznej, który wymaga współdziałania wszystkich trzech sektorów i jest

²⁵⁷ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2011 r., Raport Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu, ROPS w Opolu, Opole, czerwiec 2012 r., s. 55 – 56; Ekonomia społeczna w województwie opolskim – w stronę rozwiązań systemowych. Raport Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu, Opole, październik 2012, s. 55-61.

wyrazem funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego²⁵⁸, przed którymi stoi szereg nowych zadań, chociażby w zakresie świadczenia usług np. rehabilitacyjno-opiekuńczych skierowanych do rosnącej grupy osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami.

Działania podejmowane w RPO WO 2014-2020 korespondują z przedsięwzięciami zaplanowanymi do realizacji w ramach WPPiIS, jak i WPPD²⁵⁹. Ich wymiernym efektem będzie wzrost zatrudnienia, szczególnie w ramach powstających oraz działających podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych.

Tabela 4 (VIII/9v): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9WR1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	37,55	%	2013	20,00	SL 2014	1/rok
98R1	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	132	szt.	2014	168	SL 2014	1/rok
98R2	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	56,98	%	2012	60,00	ewaluacja	2 razy

VIII.2.A.6 (9v) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9v *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia*

VIII.2.A.6.1 (9v) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Podmioty ekonomii społecznej są powoływane w szczególności w celu zaspakajania potrzeb swoich członków i podopiecznych, i działają we wszystkich sektorach gospodarki narodowej.

²⁵⁸ *Wieloletni Regionalny Plan Działań Województwa Opolskiego na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie na lata 2013-2020*, ROPS w Opolu, Opole 2012 r., s. 5.

²⁵⁹ *Wieloletni Regionalny Plan Działań Województwa Opolskiego na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie na lata 2013 – 2020*, ROPS w Opolu, Opole 2012 r., s. 47-52; *Wojewódzki Program Pomocy i Integracji Społecznej na lata 2010-2015*, ROPS w Opolu, Opole, listopad 2009 r., s. 36-41.

Powstałe dzięki nim miejsca pracy, są szczególnie istotne, gdyż pozwalają zatrudnić osoby, którym wyjątkowo trudno jest wejść na otwarty rynek pracy. Są to m. in. osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, czy też osoby o niskich kwalifikacjach lub które zbyt wcześnie wypadły z systemu edukacji. Dodatkowo podmioty ekonomii społecznej działają najczęściej na obszarach o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, np. na obszarach wiejskich, przyczyniając się do ich wzmocnienia.

Rozwój ekonomii społecznej ma ogromne znaczenie dla integracji społecznej i inkluzji społeczności marginalizowanej jednostek i grup w województwie opolskim. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym stanowi obecnie jeden z podstawowych celów polityki społecznej w regionie. Dlatego też w Programie planuje się zarówno wsparcie podmiotów już istniejących, zwiększając skuteczność i efektywność ich funkcjonowania, jak i stworzenie odpowiednich warunków do tworzenia nowych, stabilnych jednostek tego typu. W związku z powyższym priorytetowym zadaniem będzie wspieranie powstawania nowych podmiotów ekonomii społecznej, poprzez oferowanie odpowiednich usług w zakresie tworzenia i funkcjonowania ww. podmiotów. Powyższe nastąpi dzięki animacji i inkubacji nowych podmiotów, świadczonych na ich rzecz usług doradczych, a także dostępności do środków na założenie np. spółdzielni socjalnych, czy też na tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących przedsiębiorstwach społecznych. Aby zapewnić odpowiedni poziom świadczenia usług, dopuszczone zostanie na odpowiednich warunkach finansowanie działalności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Nastąpi rozwój sieci usług wsparcia ekonomii społecznej w szczególności w zakresie działań w kluczowych sferach rozwojowych. Takie podejście jest zgodne z UP, gdyż działania na rzecz ekonomii społecznej muszą być skoncentrowane na tworzeniu nowych miejsc pracy w powyższym sektorze i takie działania będą podejmowane przez podmioty wspierające rozwój ekonomii społecznej.

Ze względu na konieczność koordynacji polityk publicznych w tym zakresie prowadzone będą badania i analizy służące reakcji na zmiany zachodzące w sektorze ekonomii społecznej w regionie, gdyż zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej* koordynowanie oraz wykonywanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej należy do zadań Samorządu Województwa, a także zgodnie z zapisami *KPRES* kluczowa rola w koordynacji rozwoju ekonomii społecznej jest zadaniem Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej. Realizowane będą również działania w zakresie ewaluacji, a także interwencje wzmacniające mechanizm współpracy na rzecz ekonomii społecznej na poziomie samorządu regionalnego i lokalnego, np. możliwe będzie tworzenie i wspieranie działających na ich rzecz regionalnych i lokalnych sieci kooperacji i partnerstw. Uzupełnieniem prowadzonych przedsięwzięć będą elementy upowszechniające ideę ekonomii społecznej w województwie oraz działania edukacyjne.

Wszystkie planowane działania będą miały przede wszystkim na celu wzrost zatrudnienia i będą zgodne z celami wskazanymi w *KPRES*, przyczyniając się do zmniejszenia obszarów wykluczenia społecznego i ubóstwa w regionie.

Natomiast obszary w których preferowane będą podmioty ekonomii społecznej zgodne będą z *KPRES* oraz Regionalnym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Interwencja zaplanowana w PI 9v koncentrować się będzie na zmniejszaniu skali ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, co stanowi podstawowy priorytet EU2020.

Wsparcie realizowane w ramach PI 9v zostanie wzmocnione przede wszystkim przez działania współfinansowane ze środków EFRR w ramach OP II oraz OP X.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 9v będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- wsparcie finansowe dla powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. finansowanie tworzenia nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwie społecznym;
- świadczenie usług dla wsparcia ekonomii społecznej, w tym usług animacyjnych, inkubacyjnych i dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej, zgodnie z podziałem przyjętym w ramach *KPRES*;
- wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej;
- podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników podmiotów ekonomii społecznej;
- koordynowanie polityki w obszarze ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Główne grupy docelowe

- podmioty ekonomii społecznej;
- osoby fizyczne w zakresie doradztwa i szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej;
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁶⁰.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego.

Główne typy beneficjentów

- Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty ekonomii społecznej,
- podmioty działające w obszarze pomocy i integracji społecznej.

Cross-financing

W ramach PI 9v przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP VIII.

VIII.2.A.6.2 (9v) Kierunkowe zasady wyboru operacji

Przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej będą uwzględniały efektywność zatrudnieniową, której jednolita metodologia pomiaru, a także sposób wskazywania jej wartości minimalnych będzie określona w odpowiednich wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Dodatkowo priorytetowo będą traktowane projekty zakładające efektywność zatrudnieniową wyższą niż wymagany minimalny próg (poprzez kryteria wyboru projektów).

²⁶⁰ Wsparcie będzie kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, których definicja zostanie określona w horyzontalnych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 stworzona na podstawie *Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu*.

Trwałość wsparcia zostanie zagwarantowana poprzez określenie minimalnych wymogów odnoszących się do realizacji przedsięwzięć dotyczących funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

W ramach PI 9v przewiduje się możliwość zastosowania zarówno konkursowego, jak i pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zostanie zastosowany w zakresie koordynacji ekonomii społecznej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu. Zakres wsparcia dotyczący koordynacji ekonomii społecznej oraz roczne limity finansowe określi minister właściwy ds. rozwoju regionalnego w wytycznych horyzontalnych do CT9. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

W celu lepszego świadczenia usług OWES dopuszczone zostanie finansowanie funkcjonowania sieci i usług ww. podmiotów z zastrzeżeniem, że decyzje o wyborze do realizacji operacji w powyższym zakresie będą podejmowane w oparciu o kryteria wyboru projektów, opracowane na podstawie wytycznych horyzontalnych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9. IZRPO WO zapewni również monitorowanie efektywności działalności usługowej OWES w powyższym zakresie.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

VIII.2.A.6.3 (9.v) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9v nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

VIII.2.A.6.4 (9v) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

VIII.2.A.6.5 (9v) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (VIII/9v): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9WP1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	3 340	SL2014	bieżący monitoring

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
98P1	<i>Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem</i>	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty	262	SL2014	bieżący monitoring

VIII.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Działania realizowane w ramach OP VIII nie będą w znaczący sposób przyczyniać się do realizacji celów tematycznych 1-7.

VIII.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (VIII). Ramy wykonania dla OP VIII

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu, lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
VIII	Wskaźnik produktu	97P1	<i>Liczba osób objętych usługami zdrowotnymi w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	16 290	54 290	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach PI 9iv
VIII	Wskaźnik produktu	97P2	<i>Liczba osób objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	3 940	13 120	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach PI 9iv
VIII	Wskaźnik finansowy	-	<i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	EUR	EFS	Słabiej rozwinięty	16 494 118	86 975 863	SL 2014	obowiązkowy

VIII.2.A.9 Kategorie interwencji

Tabele 7-11 (VIII): Kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFS/Słabiej rozwinięty									
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 6 Temat uzupełniający EFS (Wyłącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
109	17 629 483	01	73 929 483	01	7 392 948	07	73 929 483	06	50 000 000
112	50 000 000			02	13 307 307			07	10 000 000
113	6 300 000			03	53 229 228			08	13 929 483

VIII.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów (w stosownych przypadkach)

Zakres ewentualnego wsparcia OP VIII ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

IX.2.A.1 WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI

IX.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Nie dotyczy.

IX.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP IX współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

IX.2.A.4 (10i) Priorytet inwestycyjny 10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia*

IX.2.A.5a (10i) Cele szczegółowe PI 10i i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej

Wsparcie dla celu szczegółowego dotyczącego edukacji przedszkolnej wynosić będzie 8 mln EUR. Warunkiem niezbędnym do podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia mieszkańców województwa opolskiego jest stworzenie możliwości powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji już od najwcześniejszych etapów wychowania i kształcenia, tj. od etapu edukacji przedszkolnej. Obok tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego dostępność do edukacji przedszkolnej można rozumieć również jako możliwość uczestniczenia w zajęciach dodatkowych. Kształcenie przedszkolne daje najwyższe zwroty pod względem osiągnięć i przystosowania społecznego dzieci. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji w pierwszych latach życia ma zatem kluczowy wpływ na efekty uczenia się w następnych etapach rozwoju. Wczesna edukacja jest jednym z priorytetów dla polityki oświatowej zarówno w skali kraju jak i Unii Europejskiej, co wskazano m.in. w *Perspektywie uczenia się przez całe życie, SRKL 2020* oraz *EU2020*.

Funkcjonująca w regionie opieka przedszkolna nie zaspokaja w pełni potrzeb rodziców dzieci w wieku przedszkolnym. Stopień upowszechnienia wychowania przedszkolnego w województwie opolskim należy do najwyższych w kraju, jednak w układzie wewnątrzregionalnym dostępność miejsc w placówkach wychowawczo-edukacyjnych jest zróżnicowana (miasto-wieś)²⁶¹. Do barier w rozwoju edukacji przedszkolnej w regionie zalicza się przede wszystkim zbyt krótki czas opieki oferowany przez niektóre placówki oraz wysokie koszty ponoszone przez rodziców w związku z przebywaniem dzieci w przedszkolach lub udziałem w dodatkowych zajęciach²⁶². Dodatkowo wskazując na problemy występujące w obszarze edukacji przedszkolnej należy przede wszystkim mieć na uwadze negatywne wskaźniki demograficzne. Szczególnie niepokojące są dane dotyczące dzietności. W województwie opolskim odnotowuje się bowiem najniższy przyrost naturalny w kraju²⁶³. Zapewnienie dostępu do opieki nad małym dzieckiem jest jednym z lepszych narzędzi, które może pośrednio wpłynąć na zwiększenie dzietności przy utrzymaniu wysokiej aktywności zawodowej. Działania ułatwiające dzieciom start w systemie edukacji mają bowiem wpływ na ustabilizowanie sytuacji kobiet na rynku pracy, co podkreślono również w UP.

²⁶¹ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 101.

²⁶² *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim. Raport końcowy, Dyspersja badania społeczne i ewaluacyjne*, s. 45.

²⁶³ Program Specjalnej Strefy Demograficznej.

Realizacja celu umożliwi zatem wsparcie rodziny w wypełnianiu jej funkcji i zapewni większą dostępność do wysokiej jakości usług edukacyjnych. Ponadto działania podejmowane od wczesnego etapu edukacji procentują w przyszłości i przynoszą widoczne rezultaty, stąd wsparcie w ramach PI ukierunkowane zostanie na wzmocnienie jakości procesu wychowania przedszkolnego. Pogłębianie wiedzy, umiejętności od najmłodszych lat zapewni wysoki zwrot w kontinuum uczenia się przez całe życie²⁶⁴ oraz może pozytywnie wpłynąć na przyszłą efektywność zatrudnieniową.

Tabela 4 (IX/10i): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
01R1	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	58	%	2011	90	ewaluacja	2 razy
01R3	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	95	%	2013	95	SL 2014	1/rok

IX.2.A.6a (10i) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości (...)*

IX.2.A.6.1a (10i) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Kształcenie w okresie dzieciństwa ma przełożenie na kształtowanie się późniejszej ścieżki edukacyjnej dziecka. Dzieci uczestniczące w edukacji przedszkolnej lepiej radzą sobie w szkole oraz wykazują wyższe kompetencje społeczne i emocjonalne, a także zdolności werbalne i intelektualne niż dzieci, które nie brały udziału w programach edukacyjnych na poziomie wychowania przedszkolnego. Tradycyjny model kariery edukacyjnej i zawodowej polega na intensywnym uczeniu się począwszy od najmłodszych lat. Kształcenie przedszkolne stanowi zatem skuteczny sposób tworzenia podstaw dla dalszego uczenia się i zapobiegania przedwczesnemu wypadnięciu z systemu oświaty, co w przyszłości może również zwiększyć szanse na zatrudnienie.

²⁶⁴ Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia, Komunikat Komisji do PE z dnia 8.08.2006r., Bruksela 2006 r., s. 5.

Mając na uwadze powyższe, jedną z najważniejszych misji edukacji przedszkolnej jest wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci. Dlatego też w ramach PI zaplanowano przede wszystkim wsparcie mające na celu podniesienie jakości edukacji przedszkolnej, bez konieczności jednoczesnego zwiększenia liczby dzieci, które w niej uczestniczą oraz bez względu na osiągnięcia edukacyjne uczniów szkół podstawowych/ponadpodstawowych. M.in. zaplanowano wsparcie w zakresie prowadzenia i organizowania dodatkowych zajęć stymulujących ogólny rozwój dziecka zarówno wyrównujących szanse edukacyjne, zwłaszcza dzieci z grup defaworyzowanych²⁶⁵ jak i rozwijających kompetencje i umiejętności, co umożliwi jednocześnie podniesienie poziomu realizowanej w regionie edukacji przedszkolnej.

W zakresie wyrównywania szans realizowane również będą działania ukierunkowane na wsparcie procesu indywidualizacji pracy z dzieckiem, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Uwzględnianie specyficznych potrzeb i właściwości dzieci ma istotne znaczenie dla zapewnienia stałego i systematycznego ich rozwoju. Podejmowana interwencja uwzględniac będzie m.in. rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb edukacyjnych dzieci oraz rozpoznawanie ich indywidualnych możliwości psychofizycznych. W ramach PI możliwe będzie wyposażenie placówek wychowania przedszkolnego w specjalistyczny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne umożliwiające diagnostykę psychologiczno-pedagogiczną dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

W obszarze wychowania przedszkolnego podejmowane również będą działania na rzecz upowszechnienia edukacji przedszkolnej obejmujące zarówno tworzenie nowych jak i wsparcie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego w regionie. Przy czym tworzenie nowych miejsc nastąpi z wykorzystaniem m.in. istniejącej bazy lokalowej placówek oświatowych lub istniejących budynków przedszkolnych. Powyższa interwencja uzależniona jednak będzie od trendów demograficznych oraz rzeczywistych potrzeb wewnątrzregionalnych województwa.

Podejmowane interwencje będą również mieć wpływ na zmniejszanie dysproporcji w upowszechnieniu edukacji przedszkolnej zarówno na obszarach słabiej rozwiniętych, w tym terenach wiejskich jak i obszarach miejskich, w tym również w aglomeracji.

Celem wychowania przedszkolnego jest wspomaganie i ukierunkowywanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi. W tym zakresie istotna jest rola nauczyciela, który powinien pełnić w wychowaniu dziecka kontynuację roli rodziców. Mając na uwadze powyższe w ramach PI podejmowane będą działania w zakresie doskonalenia i podniesienia kompetencji nauczycieli wychowania przedszkolnego. Realizacja wsparcia wpłynie na wzrost jakości oferty edukacyjnej w regionie. W ramach priorytetu inwestycyjnego wspierane będą m.in. studia podyplomowe, kursy i szkolenia.

Koncentracja na potrzebach edukacyjnych dzieci i zapewnienie im odpowiednich warunków do nauki stanowi fundamentalny element wsparcia, jednak posiadanie potomstwa nie powinno ograniczać aktywności zawodowej, stąd koncentracja działań w zakresie zwiększenia dostępności do opieki przedszkolnej sprzyjać również będzie godzeniu obowiązków rodzinnych. Planowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, który stanowi odpowiedź na zachodzące w regionie procesy demograficzne.

Wkład funduszy strukturalnych w realizację działań ukierunkowanych na upowszechnienie edukacji przedszkolnej w regionie nie będzie zastępować publicznych lub równoważnych wydatków przeznaczonych na ten cel.

---

²⁶⁵ Do grup defaworyzowanych w obszarze edukacji należy zaliczyć m.in. osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańców terenów wiejskich, osoby przedwcześnie kończące naukę i zagrożone przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty, osoby żyjące w ubóstwie czy doświadczające przejawów dyskryminacji.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 10i będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe zwiększające szanse dzieci w ramach edukacji przedszkolnej;
- indywidualizacja pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zakup specjalistycznego sprzętu i pomocy dydaktycznych do placówek wychowania przedszkolnego koniecznych do rozpoznawania potrzeb, wspomaganie rozwoju i prowadzenia terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci z niepełnosprawnościami;
- tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego przy wykorzystaniu czy adaptacji istniejących budynków;
- dostosowanie i doposażenie istniejącej infrastruktury wychowania przedszkolnego.

Główne grupy docelowe

- dzieci w wieku przedszkolnym, rodzice i opiekunowie dzieci w wieku przedszkolnym, w tym z grup defaworyzowanych;
- przedszkola, oddziały przedszkolne, inne formy wychowania przedszkolnego;
- nauczyciele wychowania przedszkolnego.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w zakresie wychowania przedszkolnego zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego zarówno w ramach OSI Depopulacja jak i zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego ZIT.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze wychowania przedszkolnego.

Cross-financing

W ramach PI 10i przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP IX.

IX.2.A.6.2a (10i) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 10i przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Działania podejmowane w zakresie wychowania przedszkolnego będą zgodne z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi realizacji CT 10. Ponadto zakłada się zagwarantowanie trwałości nowopowstałych miejsc wychowania przedszkolnego przez wprowadzenie odpowiednich kryteriów wyboru projektów.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

IX.2.A.6.3a (10i) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 10i nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IX.2.A.6.4a (10i) Planowane wykorzystanie IX dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IX.2.A.5b (10i) Cele szczegółowe PI 10i i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i uniwersalnych niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, w szczególności ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Zasadniczą podstawą gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, która stanowi jeden z fundamentów *EU 2020* jest racjonalne wykorzystywanie zasobów ludzkich. Kapitałem regionu są jego mieszkańcy, stąd wszelkie działania w obszarze edukacji i oscylujące wokół potencjału intelektualnego mają dla niego istotne znaczenie. W najbliższym czasie ważnym czynnikiem określającym m.in. jakościowe cechy kapitału ludzkiego w regionie będą, już zresztą zauważalne, zmiany demograficzne²⁶⁶. Województwo opolskie przekształca się w społeczeństwo ludzi starszych, mniej aktywnych zawodowo, z niskimi udziałami dzieci i młodzieży²⁶⁷. Skutki zachodzących obecnie procesów stanowią istotne zagrożenie dla rozwoju regionu. Z uwagi na obserwowane zmiany demograficzne należy podjąć szereg wielopłaszczyznowych działań, które będą sprzyjały rozwojowi zasobów ludzkich. Jednym z czynników stanowiącym odpowiedź na te wyzwania jest odpowiednie przygotowanie przyszłego absolwenta do radzenia sobie na rynku pracy, co wymaga poprawy jakości kształcenia. Powyższe podejście jest zgodne z obraną logiką wspólnotowych oraz krajowych dokumentów, m.in. z *EU2020* czy *SRKL 2020*²⁶⁸.

Przeprowadzona diagnoza potwierdza konieczność wprowadzania zmian w obszarze edukacji w regionie. Wśród uczniów województwa opolskiego dostrzegalne są m.in. braki w zakresie umiejętności stosowania wiedzy matematycznej w celu rozwiązywania problemów czy ich ograniczenie do schematycznych działań²⁶⁹. Stąd, aby poprawić skuteczność procesu kształcenia należy podkreślić w nim istotę budowy i doskonalenia umiejętności niezbędnych do osiągnięcia sukcesu w życiu zawodowym i prywatnym, co nastąpi poprzez wsparcie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, które są fundamentem dla sprawnego funkcjonowania na rynku pracy. W dalszym ciągu istotnym dla regionu zadaniem w obszarze kształcenia jest zmniejszenie barier w dostępie do usług edukacyjnych, w tym głównie dla osób z grup defaworyzowanych. W

²⁶⁶ Założenia Program Specjalnej Strefy Demograficznej..., s. 5.

²⁶⁷ Opolszczyzna charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem depopulacji w skali kraju, w tym przede wszystkim odpływem ludzi młodych. *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 27.

²⁶⁸ *Skuteczność (...)*, Bruksela 2006 r., s.2.

²⁶⁹ Np. omówiono w raporcie *Efekty realizacji projektu szkoła Kluczowych Kompetencji. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej. Wybrane diagnozy*, Tom I, Lublin 2013, s. 99-166.

województwie opolskim odnotowuje się nierówności w poziomie wykształcenia, które wynikają m.in. ze zróżnicowań materialnych czy społecznych, takich jak miejsce zamieszkania²⁷⁰.

Realizacja celu skupiającego działania w zakresie podniesienia u uczniów kompetencji kluczowych, umiejętności uniwersalnych oraz rozwój indywidualizacji nauczania w konsekwencji będzie mieć wpływ na budowę umiejętności niezbędnych młodemu człowiekowi w życiu zawodowym i społecznym. W ujęciu długoterminowym znajdzie to swoje odzwierciedlenie zarówno w wynikach osiąganych na kolejnych etapach kształcenia jak i wskaźnikach zatrudnienia. Powyższe osiągnięte zostanie dzięki wzmocnieniu oferty edukacyjnej szkół i placówek kształcenia ogólnego w ścisłym powiązaniu z ich konkretnymi problemami.

Tabela 4 (IX/10i): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
01R2	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	89	%	2014	89	ewaluacja	2 razy
01R3	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	95	%	2013	95	SL 2014	1/rok
B1R5	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy po opuszczeniu programu*	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	80	%	2014	85	SL 2014	1/rok
01R5	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	100	%	2012	100	SL 2014	1/rok

²⁷⁰ Na obszarach wiejskich jak i w małych miastach osiąga się gorsze wyniki, niż w miastach średnich i dużych. *Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2011r. Raport z wyników w woj. opolskim*, Opole 2012 r., s. 30.

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
O1R6	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	100	%	2013	100	SL 2014	1/rok

* Wskaźnik monitorowany będzie w oparciu o jednolite narzędzie wypracowane na poziomie kraju.

IX.2.A.6b (10i) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości (...)*

IX.2.A.6.1b (10i) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Zwiększenie roli wiedzy jako siły napędowej rozwoju regionu wymaga kształcenia wśród młodych ludzi odpowiednich postaw i umiejętności. Współczesna gospodarka stawia przed oświatą wiele nowych zadań i wyzwań. Nowoczesny system edukacji musi nie tylko uwzględniać zachodzące zmiany, ale przede wszystkim przystosowywać się do nowych warunków. Stąd m.in. w ramach PI podejmowane będą działania wspierające rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, takich jak: umiejętności matematyczno - przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność uczenia się, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy. I tak w województwie opolskim w ramach Programu m.in. mając na uwadze doświadczenia z wcześniejszej perspektywy finansowej kontynuowane zostaną działania wypracowane i realizowane w latach 2007-2013 w ramach rządowego programu *Cyfrowa szkoła*. Powyższe nastąpi w zakresie komponentów dot. doposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne i budowania kompetencji cyfrowych nauczycieli w celu rozwijania umiejętności wykorzystania TIK w nauczaniu wszystkich przedmiotów. Działania te, zwłaszcza w zakresie zakupu sprzętu TIK wynikać będą z uzasadnionych, konkretnych potrzeb szkół. Dzięki prowadzonemu wsparciu uczniowie nabędą odpowiednich umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym.

Słabym punktem oferty edukacyjnej jest przeciążenie programów nauczania wiedzą teoretyczną. W szkołach nadal dominuje tradycyjny model kształcenia opierający się na nauczaniu na pamięć a nie rozwijaniu umiejętności przydatnych na współczesnym rynku pracy oraz w procesie uczenia się przez całe życie²⁷¹. W mniejszym stopniu kładzie się nacisk na samodzielne dochodzenie do wniosków m.in.

²⁷¹ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, czerwiec 2013 r., Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, s. 14.

w drodze doświadczeń empirycznych. Mając na uwadze fakt, iż zaangażowanie uczniów w eksperymentowanie m.in. rozbudza ciekawość, uczy krytycznego rozumowania, wyciągania wniosków i wspomaga samodzielność w ramach PI podejmowane będą działania mające na celu tworzenie warunków dla nowoczesnego nauczania poprzez wykorzystanie metod eksperymentu w edukacji. I tak możliwe będzie m.in. wyposażenie, doposażenie pracowni szkół i placówek oświatowych w sprzęt niezbędny do nauczania przedmiotów ścisłych poprzez doświadczenia i eksperymenty czy doskonalenie nauczycieli w celu wzmocnienia ich stylu nauczania nastawionego m.in. na kształtowanie umiejętności rozumowania naukowego.

Projekty związane z wyposażeniem szkół w sprzęt TIK (*Cyfrowa szkoła*) oraz pracowni przedmiotowych w sprzęt do nauczania poprzez doświadczenia i eksperymenty będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz doskonaleniem nauczycieli finansowanymi ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% alokacji na cały PI 10i (włączając *cross-financing*).

Mając na uwadze wyniki ewaluacji dotychczasowych przedsięwzięć edukacyjnych oraz diagnozę potrzeb w obszarze edukacji ogólnej w celu uwrażliwienia szkolnictwa na potrzeby przyszłych absolwentów oraz pracodawców²⁷² w ramach PI uzupełniająco podejmowane również będą działania zwiększające dostęp wśród uczniów do doradztwa edukacyjnego i zawodowego oraz poprawa jego efektywności. Świadomy wybór ścieżki edukacyjnej to jeden z podstawowych elementów skutecznie realizowanej edukacji uwzględniającej potrzeby regionalnego rynku pracy.

W ramach PI podejmowane również będą interwencje w zakresie wyrównywania szans dzieci i młodzieży, zwłaszcza z grup defaworyzowanych. Powyższe działania ukierunkowane zostaną na wsparcie procesu indywidualizacji kształcenia. Uwzględnianie specyficznych potrzeb i właściwości uczenia się każdego z uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi umożliwi im rozwijanie zainteresowań i umiejętności. Podejmowana interwencja uwzględni będzie m.in. rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów oraz rozpoznawanie ich indywidualnych możliwości psychofizycznych. W ramach PI możliwe będzie doposażenie szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne w specjalistyczny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne umożliwiające diagnostykę psychologiczno-pedagogiczną uczniów i pracę z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W zakresie indywidualizacji nauczania podejmowane również będą działania mające na celu przeciwdziałanie nierównościami, których przejawem są np. słabe wyniki edukacyjne, niepełnosprawność, problemy adaptacyjne, w tym różnice wynikające z wcześniejszej edukacji w innych krajach czy sam obszar społeczny. W celu niwelowania różnic wynikających ze statusu społeczno - ekonomicznego m.in. dofinansowywane będą indywidualne plany rozwoju uczniów, tj. programy pomocy stypendialnej. Udzielanie bezpośredniej pomocy uczniom szczególnie zdolnym, potrzebującym wsparcia finansowego umożliwi rozwój ich zainteresowań oraz umiejętności, czego efektem będzie wyrównanie ich szans edukacyjnych oraz możliwość zwiększenia udziału tych uczniów w dalszym kształceniu, w tym na poziomie wyższym.

Jednym z najważniejszych czynników dla osiągnięcia skuteczności i równego dostępu w obszarze edukacji jest jakość pracy nauczycieli, którzy stymulują wśród uczniów odpowiednie wzorce zachowań. System kształcenia jest bowiem ściśle związany i zależny od dwóch stron biorących udział w procesie edukacji tj. od nauczycieli oraz od uczniów. Stąd kluczem do zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej w regionie jest wsparcie doskonalenia, podnoszenia i nabywania kompetencji i kwalifikacji nauczycieli kształcenia ogólnego. W tym obszarze realizowane będą m.in. sieci współpracy i samokształcenia, studia podyplomowe, szkolenia czy kursy dla nauczycieli w obszarach deficytowych oraz aspektach istotnych ze względu na zaprojektowane w ramach PI wsparcie. Mając na uwadze powyższe interwencja koncentrować się będzie na kształceniu umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystaniu z nowoczesnych technologii informacyjno-

---

²⁷² Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim. Raport końcowy, Opole, s. 10.

komunikacyjnych, wykorzystaniu metod eksperymentu naukowego w edukacji i metod zindywidualizowanego podejścia do nauczania oraz umiejętnościach niezbędnych do stosowania narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej. Zdobyta i poszerzona przez nauczycieli wiedza pozwoli m.in. na wzmocnienie w procesie edukacyjnym kompetencji i umiejętności uczniów oraz na właściwe wspieranie ich rozwoju i odpowiednie reagowanie na pojawiające się problemy.

Możliwość realizacji zaprojektowanych w obszarze kształcenia ogólnego działań wynikać będzie z indywidualnych potrzeb szkoły, a w przypadku nauczycieli również m.in. uwzględnić będzie kierunki rozwoju edukacji w kraju.

Zapewnienie efektywnego i równego kształcenia z uwzględnieniem potrzeb regionu pozwoli na stawianie czoła obecnym wyzwaniom społeczno-gospodarczym. Stąd zaprojektowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Realizowane wsparcie uwzględnić będzie również rozwiązania i narzędzia wypracowane na poziomie krajowym zapewniając tym samym komplementarność podejmowanych działań.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 10i będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- rozwój wśród uczniów umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych;
- wykorzystanie metod eksperymentu w edukacji, w celu podnoszenia jakości nauczania przedmiotów ścisłych;
- korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez kontynuację rządowego programu *Cyfrowa szkoła* (w zakresie komponentu e-nauczyciel, e-szkoła);
- indywidualizacja podejścia do ucznia, m. in. poprzez zapewnienie specjalistycznych narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z niepełnosprawnościami, realizację indywidualnych planów rozwoju;
- doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli przy tworzeniu i realizacji procesu dydaktycznego w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także zapewnienia diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia;
- uzupełniająco doradztwo edukacyjno-zawodowe;
- doposażenie, wyposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół i placówek oświatowych w sprzęt do nauczania przedmiotów ścisłych poprzez doświadczenia i eksperymenty oraz sprzęt TIK.

Główne grupy docelowe

- uczniowie, wychowankowie i słuchacze szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne oraz ich rodzice i opiekunowie, w tym z grup defaworyzowanych;
- uczniowie, wychowankowie i słuchacze szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe (w zakresie podstawy programowej kształcenia ogólnego) w ramach programów pomocy stypendialnej;
- szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne;
- nauczyciele kształcenia ogólnego.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w zakresie kształcenia ogólnego zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego zarówno w ramach OSI Depopulacja jak i zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego ZIT.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze edukacji ogólnej.

Cross-financing

W ramach PI 10i przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP IX.

IX.2.A.6.2b (10i) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 10i przewiduje się możliwość zastosowania zarówno konkursowego jak i pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zostanie wybrany w uzasadnionych sytuacjach, wynikających np. z typu beneficjenta, istotnego dla regionu przedmiotu i charakteru wsparcia, przewidywanej liczby planowanych przedsięwzięć i ich skali lub znaczącego wpływu na realizację celów PI. Zgodnie z powyższym w trybie pozakonkursowym realizowane będą działania dotyczące programów pomocy stypendialnej. Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach *cross-financingu*) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.

W PI 10i uczniowie, wychowankowie i słuchacze szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe (w zakresie podstawy programowej kształcenia ogólnego) będą mogli skorzystać ze wsparcia wyłącznie w zakresie programów pomocy stypendialnej.

W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi szkół gimnazjalnych w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i skierowanych do szkół gimnazjalnych, które zostaną zlikwidowane w związku z reformą, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

IX.2.A.6.3b (10i) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 10i nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IX.2.A.6.4b (10i) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IX.2.A.6.5 (10i) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (IX/10i): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
01P1	<i>Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	10 460	SL 2014	bieżący monitoring
01P2	<i>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie</i>	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty	100	SL 2014	bieżący monitoring
01P3	<i>Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	3 410	SL 2014	bieżący monitoring
01P4	<i>Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	1 150	SL 2014	bieżący monitoring
01P9	<i>Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w programie</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	36 330	SL 2014	bieżący monitoring
01P6	<i>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych</i>	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty	201	SL 2014	bieżący monitoring
01P7	<i>Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie</i>	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty	173	SL 2014	bieżący monitoring
01P8	<i>Liczba uczniów realizujących indywidualny plan rozwoju w ramach programu</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	1 500	SL 2014	bieżący monitoring
CO19	<i>Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich</i>	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	34 670	SL 2014	bieżący monitoring

IX.2.A.4 (10iv) Priorytet inwestycyjny 10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami*

IX.2.A.5 (10iv) Cele szczegółowe PI 10iv i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie szans zatrudnienia przyszłych absolwentów kształcenia i szkolenia na regionalnym rynku pracy poprzez poprawę efektywności kształcenia i szkolenia.

Głównym celem działań podejmowanych w regionie w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego jest zwiększenie efektywności i skuteczności usług edukacyjnych. Interwencje podejmowane w tym zakresie pozwolą efektywnie reagować na pojawiające się wyzwania społeczne. Obecnie istotną rolę i zarazem duże wyzwanie dla województwa opolskiego stanowi dostosowanie kwalifikacji, kompetencji i umiejętności zawodowych mieszkańców regionu do wymagań stale zmieniającego się rynku pracy. KE również kładzie duży nacisk na kształcenie oraz szkolenie w celu zaspokojenia zapotrzebowania na wykwalifikowanych pracowników²⁷³. W strategii *EU2020* zwrócono uwagę na konieczność poprawy jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, tak aby cechowało się ono adekwatnością względem rynku pracy i zapewniało możliwość zdobycia i uznania odpowiednich umiejętności. Powyższe założenia są również zgodne ze *SKL 2020*. Z badań prowadzonych w zakresie *Losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych w województwie opolskim* wynika, iż tylko 38% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych kształcenia zawodowego znalazło zatrudnienie zaraz po zakończeniu nauki²⁷⁴. Wynika to zarówno z faktu niedopasowania oferty edukacyjnej do rynku pracy jak również nieodpowiedniego przygotowania absolwentów do wejścia na rynek pracy. Podczas rekrutacji kandydatów pracodawcy w dalszym ciągu na pierwszym miejscu stawiają kompetencje zawodowe. Również w regionie większość pracodawców oczekuje od potencjalnego pracownika zarówno doświadczenia jak i umiejętności praktycznych²⁷⁵. Natomiast zgodnie z prowadzonymi badaniami blisko połowa absolwentów szkół kształcenia zawodowego negatywnie ocenia stopień przydatności wiedzy i umiejętności wyniesionych ze szkoły. W głównej mierze zauważone przez absolwentów deficyty w ramach umiejętności i kwalifikacji zawodowych zdobytych w trakcie nauki wiążą się właśnie z brakiem praktyki zawodowej²⁷⁶.

W ostatnich latach w obszarze kształcenia i szkolenia istotne miejsce zajmuje proces uczenia się przez całe życie, którego ważnym elementem jest edukacja osób dorosłych. Wsparcie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych ma istotne znaczenie dla przedłużenia ich udziału wśród osób czynnych zawodowo, oraz zwiększenia ich konkurencyjności na rynku pracy. Ponadto wysokiej klasy kapitał ludzki jest istotną determinantą rozwoju regionu. W województwie opolskim odnotowuje się największą w kraju skalę migracji zarobkowej, w tym wykwalifikowanych zasobów pracy, co stanowi poważną barierę²⁷⁷. Zaspokajanie niedoborów podaży kompetencji i kwalifikacji w niektórych sektorach i zawodach umożliwi wsparcie rozwoju regionalnego.

Mając na uwadze powyższe koniecznym staje się podjęcie działań zapewniających lepsze i skuteczniejsze przygotowanie zawodowe. Efektem realizowanej interwencji będzie poprawa

²⁷³ *Nowy bodziec do europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego służący wspieraniu strategii EU2020*, Bruksela 2010 r., s. 2.

²⁷⁴ *Badanie losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego w ramach projektu Opol. Obser. Rynku Pracy II*, Raport z II fali badania, s. 20-22.

²⁷⁵ *Cykliczne badanie popytu na pracę w ramach projektu Opol. Obser. Rynku Pracy III cykl I: sierpień-wrzesień 2013*, Opole 2013r., s. 4.

²⁷⁶ *Badanie losów (...)*, s. 20 – 44.

²⁷⁷ K. Heffner, *Raport regionalny. Województwo opolskie*, Opole 2011, s. 40

zatrudnialności młodych ludzi a także przygotowanie ich do kontynuacji nauki oraz pozyskanie wysoko wykwalifikowanych zasobów pracy.

Tabela 4 (IX/10iv): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
BIR1	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	60	%	2012	60	ewaluacja	2 razy
BIR2	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	95	%	2013	95	SL2014	1/rok
BIR3	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS	Słabiej rozwinięty	szt.	n/d	100	%	2013	100	SL2014	1/rok
BIR4	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	30	%	2013	30	SL2014	1/rok

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
BIR5	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	80	%	2014	85	SL 2014	1/rok

IX.2.A.6 (10iv) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego (...)*

IX.2.A.6.1 (10iv) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Zmieniające się otoczenie technologiczne sprawia, że coraz bardziej wzrastają wymagania pracodawców względem absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Natomiast ciągły zauważalny niedobór pracodawców w procesie kształcenia zawodowego oznacza funkcjonowanie szkół obok rynku pracy. Stąd jednym z działań realizowanych w ramach PI pozwalającym na dostosowanie edukacji do potrzeb regionu będzie wsparcie współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym zwłaszcza z pracodawcami i szkołami wyższymi oraz instytucjami rynku pracy. Tego rodzaju działanie sprzyjać będzie włączeniu i zaangażowaniu się innych podmiotów w proces tworzenia oferty kształcenia zawodowego w regionie. Efektem tej współpracy będzie podniesienie poziomu przygotowania absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe do funkcjonowania na rynku pracy. Dzięki m.in. wspólnej pracy nad przygotowaniem programów nauczania, zdefiniowaniem kierunków, w których powinno być prowadzone kształcenie zawodowe w regionie oferta edukacji zawodowej nie tylko zyska na skuteczności ale przede wszystkim stanie się atrakcyjniejsza dla młodych, zdolnych ludzi. Realizacja tego działania będzie miała wpływ na podniesienie rangi i prestiżu szkolnictwa zawodowego.

Zarówno praktyki jak i staże umożliwiają uczniom łagodne przejście do aktywności zawodowej. Stąd w ramach PI duży nacisk położony zostanie na realizację i wzmocnienie w regionie właśnie kształcenia praktycznego, w tym przede wszystkim we współpracy z pracodawcami, którzy są kluczem do poprawy efektywności praktyk i staży. Powyższe zapewni wysoką jakość realizowanych działań i umożliwi jednocześnie odbycie praktyki w rzeczywistych warunkach pracy. Wspierane będą działania mające na celu wdrożenie do oferty kształcenia zawodowego elementów systemu „kształcenia dualnego”, który polega na połączeniu nauki teoretycznej z praktyczną nauką zawodu. Jednym z efektów uzyskanych przez położenie większego nacisku na zajęcia praktyczne będzie zapoznanie ucznia z rynkiem pracy. Jednocześnie podejście to pozwoli na wyposażenie go w niezbędne obecnie praktyczne doświadczenie zawodowe, które umożliwi lepsze dopasowanie jego umiejętności i kompetencji do potrzeb pracodawców. System dualny, którego istotnym elementem są praktyki odbywane w przedsiębiorstwach sprzyja również usamodzielnieniu ucznia. Efektem stworzenia

w regionie oferty edukacyjnej opartej na większym nacisku na organizację kształcenia praktycznego, będzie elastyczny system, który szybciej reaguje na zachodzące zmiany. Ponadto w celu zapewnienia większego zainteresowania kształceniem praktycznym w ramach PI stosowany będzie system zachęt zarówno dla pracodawców jak i uczniów. I tak np. pracodawcy będą mogli liczyć na dofinansowanie kosztów kształcenia z tytułu przyjęcia ucznia na staż. Natomiast zachętą dla uczniów będzie stypendium stażowe.

Poprawa skuteczności edukacji, zwłaszcza w odniesieniu do systemu kształcenia zawodowego, wiąże się z poprawą jakości nauczania. Stąd istotnym elementem mającym wpływ na wzrost skuteczności edukacji zawodowej w regionie będzie doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego czy opiekunów praktyk zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu u przedsiębiorców. Prowadzona interwencja uwzględnić będzie również kształcenie nauczycieli we współpracy m.in. z pracodawcami i uczelniami. Dzięki takiemu podejściu stworzone zostaną podstawy do stałej współpracy, a nauczyciele zawodu będą mogli odbyć praktyki i staże w przedsiębiorstwach. Poszerzenie wiedzy poprzez zdobycie praktycznych umiejętności w obszarze nauczania będzie miało swoje odzwierciedlenie w lepszym przygotowaniu uczniów do wejścia na coraz trudniejszy rynek pracy.

Baza techniczno-dydaktyczna szkoły stanowi istotny element mający wpływ na skuteczność procesu kształcenia zawodowego, wyposażenie determinuje bowiem zarówno sam proces jak i sposób nauczania. Mając na uwadze powyższe w ramach PI realizowane również będzie wsparcie w zakresie tworzenia w szkołach i placówkach oświatowych warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy poprzez wyposażenie czy doposażenie ich w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne sprzyjające wysokiej jakości kształcenia. Wsparcie uwzględnić będzie tworzenie sieci współpracy między szkołami w zakresie m.in. wspólnego korzystania z zakupionego wyposażenia. Komplementarnie do zapewnienia bazy technologicznej dla szkół realizowane będą zadania obejmujące przygotowanie nauczycieli do wykorzystania nowoczesnych metod i środków nauczania oraz posługiwania się zakupionym wyposażeniem w pracy dydaktycznej.

Szkoła powinna wspierać ucznia w potwierdzeniu trafności wybranego przez niego zawodu oraz w podjęciu decyzji o wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej czy w możliwym przekwalifikowaniu się i odnalezieniu na rynku pracy. W celu zapewnienia podjęcia racjonalnych decyzji i skuteczniejszego dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy w ramach PI realizowane również będą usługi w zakresie poradnictwa zawodowego. Doradztwo zawodowe prowadzone na wysokim poziomie może motywować uczniów do dalszej nauki oraz zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej kariery, co ma znaczenie dla wysokiego bezrobocia wśród młodych ludzi.

Podejmowane działania uwzględnić będą bieżąco diagnozowane potrzeby rynku pracy, w tym przede wszystkim w obszarze specjalizacji regionalnych. Również wsparcie w zakresie zakupu sprzętu realizowane będzie w oparciu o analizę potrzeb szkół prowadzących kształcenie zawodowe dokonaną przez IZRPO WO pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy.

Limit wydatków związanych z doposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji edukacji zawodowej nie przekroczy 20% całkowitej alokacji PI 10iv (włączając *cross-financing*). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródkresowego programu.

Ponadto w procesie kształcenia zawodowego ważne jest jego integrowanie i korelowanie z kształceniem ogólnym, w tym przede wszystkim doskonalenie uczniów w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych. Wiedza zawodowa powiązana z doskonaleniem kompetencji kluczowych przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności zawodowych absolwentów szkół kształcenia zawodowego i tym samym zapewni im możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy. Stąd w ramach kształcenia zawodowego wspierany będzie również rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku

pracy, takich jak: umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność uczenia się, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy.

Przedsięwzięcia przewidziane w PI 10iv będą realizowane w ramach kompleksowego wsparcia szkół prowadzących kształcenie zawodowe w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz przygotowania zawodowego uczniów (zarówno w ramach kształcenia ogólnego oraz kształcenia zawodowego), albo będą obejmowały wyłącznie poprawę jakości prowadzonego przez te szkoły kształcenia zawodowego, w tym zwłaszcza kształcenia w miejscu pracy.

Wiedza i umiejętności zawodowe zdobywane są nie tylko poprzez naukę w systemie oświaty, lecz również dzięki uczestnictwu w edukacji pozaformalnej. Wykształcenie wyższe, bądź ukończenie najbardziej atrakcyjnego kierunku kształcenia nie gwarantuje uzyskania czy utrzymania pracy, to wyższe kwalifikacje zdecydowanie zwiększają szanse zawodowe. Szczególną wagę wśród czynników konkurencyjności przypisuje się wysoko wykwalifikowanemu kapitałowi ludzkiemu. Stąd, w myśl koncepcji gospodarki opartej na wiedzy, w ramach PI wspierane również będą działania oscylujące wokół rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych. Mając na uwadze, iż poziom wykształcenia jest ściśle powiązany z poziomem kwalifikacji, koncentracja wsparcia przede wszystkim skupiać się będzie na osobach nisko wykwalifikowanych, osobach starszych po 50 roku życia oraz osobach z terenów wiejskich.

Potrzebę kształcenia i szkolenia reguluje rynek pracy, dlatego też wsparcie osób dorosłych, które z własnej inicjatywy zainteresowane są zdobyciem bądź podwyższeniem swoich umiejętności zawodowych realizowane będzie właśnie w odniesieniu do rozwijającej się gospodarki regionu. Odpowiednie wyposażenie mieszkańców województwa opolskiego w kwalifikacje zawodowe, powinno umożliwić im funkcjonowanie na rynku pracy. Wsparcie kompetencji i kwalifikacji zawodowych ograniczone zostanie do zawodów, w ramach których zgodnie z prowadzonym monitoringiem odnotowuje się zapotrzebowanie na regionalnym rynku pracy. W celu zapewnienia maksymalnej efektywności realizowanej interwencji, w zakresie umiejętności zawodowych w ramach PI możliwe będą kursy i szkolenia o tematyce mieszczącej się w obszarach zidentyfikowanych specjalizacji regionalnych. W związku ze zmianami zachodzącymi w regionie w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na rynku pracy realizowana w tym obszarze interwencja podlegała będzie stałemu monitoringowi.

Poszerzanie i potwierdzanie kompetencji i kwalifikacji ma znaczenie zarówno dla rozwoju osobistego jak i rynku pracy. Stąd interwencje podejmowane w obszarze kształcenia i szkolenia osób dorosłych skorelowane zostaną z procedurami uznawania wcześniej nabytego doświadczenia i kompetencji oraz podlegać będą certyfikacji, tj. potwierdzeniu przez uprawnioną instytucję, czy dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z odpowiednimi wymaganiami.

Działania podejmowane w obszarze kształcenia i szkolenia osób dorosłych korespondują z interwencjami podejmowanymi na rzecz adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników realizowanymi w ramach PI 8v oraz kształceniem ustawicznym zaprojektowanym w PI 10iii. Linia demarkacyjna pomiędzy PI 8v a 10iv opiera się o cel zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. W ramach PI 8v wybór ścieżki kształcenia i szkolenia skorelowany jest z zapotrzebowaniem przedsiębiorstw na konkretne kwalifikacje. Natomiast w PI 10iv to osoba dorosła z własnej inicjatywy podejmuje się uczestnictwa w dalszej edukacji. W 10iii wsparcie dotyczyć będzie kompetencji kluczowych a w PI 10iv kompetencji i kwalifikacji twardej, zawodowych.

Podejmowanie działań w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego jest niezbędne z punktu widzenia specyfiki województwa opolskiego, gdyż odnotowuje się tu jedno z najwyższych wskaźników obrazujących depopulację w kraju. Atrakcyjna oferta kształcenia zawodowego może m.in. zwiększyć imigrację czy pozyskać większą liczbę inwestorów w regionie. Dla przedsiębiorcy bardzo często

kluczową rolę odgrywa potencjał regionu w obszarze zasobów ludzkich, podejmują oni decyzje inwestycyjne na podstawie analizy dostępności zasobów pracy, stąd w regionie muszą pojawić się pracownicy posiadający odpowiedni poziom kompetencji i kwalifikacji zawodowych. Zaprojektowane wsparcie będzie miało wpływ na wzrost skuteczności kształcenia zawodowego odpowiadającego na potrzeby regionalnego rynku pracy, co stymulować będzie wzrost zatrudnienia osób kończących edukację. Stąd planowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, który stanowi odpowiedź na zachodzące w regionie procesy demograficzne.

Kształcenie wykwalifikowanych specjalistów zorientowane na potrzeby danej branży jest obecnie znacznie utrudnione ze względu na ograniczone możliwości lokalowe, kadrowe i finansowe szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe stąd w RPO WO 2014-2020 zaplanowano, iż działania podejmowane w ramach PI 10iv będą komplementarne z działaniami podejmowanymi w ramach PI 10a, gdzie planuje się wsparcie infrastrukturalne kształcenia zawodowego w regionie. Ważnym elementem systemu edukacji zawodowej są funkcjonujące w otoczeniu szkół ponadpodstawowych regionalne centra kształcenia ustawicznego i zawodowego, których modernizację przewiduje się w PI 10a. Wyposażone centra będą wykorzystywane zarówno przez uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, jak i osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą uczestniczyć w kształceniu i szkoleniu. Powyższe znajdzie swoje odzwierciedlenie w jakości realizowanych działań edukacyjnych. W celu zapewnienia efektywności interwencji i ściślejszego strategicznego powiązania ze sobą projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich prowadzone w ramach obu PI wsparcie będzie w określonym stopniu wzajemnie się uzupełniać m.in. w zakresie kluczowych dla regionu branżach.

Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) w ramach PI 10iv będą możliwe do finansowania jedynie jeśli będą stanowić część projektu i będą uzupełniać działania o charakterze wdrożeniowym w ramach tego projektu.

Główne typy przedsięwzięć

- współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym zwłaszcza z pracodawcami oraz uczelniami wyższymi, instytucjami rynku pracy;
- kształcenie praktyczne uczniów i nauczycieli, w tym we współpracy z pracodawcami, tj. organizacja staży, praktyk czy kwalifikacyjnych kursów zawodowych;
- realizacja kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy;
- rozwój wśród uczniów umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych;
- doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli zawodu, w tym we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy;
- doradztwo edukacyjno-zawodowe;
- doposażenie, wyposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół kształcenia zawodowego;
- kształcenie osób dorosłych w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego zorganizowanych we współpracy z pracodawcami (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, inne kursy), w obszarze specjalizacji regionalnych, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość), które są korzystne m.in. dla osób z niepełnosprawnościami i osób opiekujących się osobami zależnymi;

Główne grupy docelowe

- uczniowie, wychowankowie i słuchacze szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe, w tym z grup defaworyzowanych;

- szkoły i placówki oświatowe;
- pracodawcy;
- partnerzy społeczno-gospodarczy;
- młodociani pracownicy;
- nauczyciele, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego;
- opiekunowie praktyk zawodowych i instruktorzy praktycznej nauki zawodu;
- osoby dorosłe od 18 roku życia, które z własnej inicjatywy podnoszą, uzupełniają kompetencje i kwalifikacje zawodowe, w tym w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach, osoby starsze po 50 roku życia i osoby z obszarów wiejskich.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego zarówno w ramach OSI Depopulacja jak i zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego ZIT.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze edukacji zawodowej.

Cross-financing

W ramach PI 10iv przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności i efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP IX.

IX.2.A.6.2 (10iv) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 10iv przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach *cross-financingu*) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.

W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi Zasadniczych Szkół Zawodowych, w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv skierowanych do klas dotychczasowych Zasadniczych Szkół Zawodowych, które nie będą prowadzone w branżowych szkołach I stopnia, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych klas.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych

w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

IX.2.A.6.3 (10iv) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 10iv nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IX.2.A.6.4 (10iv) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IX.2.A.6.5 (10iv) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (IX/10iv): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
BIP1	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	270	SL 2014	bieżący monitoring
BIP5	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	5 000	SL 2014	bieżący monitoring
BIP2	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	4 000	SL 2014	bieżący monitoring
BIP6	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	390	SL 2014	bieżący monitoring
BIP3	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty	95	SL 2014	bieżący monitoring
BIP4	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	1 290	SL 2014	bieżący monitoring
CO19	Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	9 600	SL 2014	bieżący monitoring

IX.2.A.4 (10iii) Priorytet inwestycyjny 10iii *Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji*

IX.2.A.5 (10iii) Cele szczegółowe PI 10iii i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Poprawa kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie rozwoju umiejętności TIK i znajomości języków obcych

W dzisiejszych czasach kształcenie ustawiczne ma istotne znaczenie, odgrywa bowiem ważną rolę w rozwoju człowieka, co przekłada się na wzrost postępu społeczno-gospodarczego. Jednak zdobyta wiedza oraz nabyte umiejętności, które pozwalają na lepsze dopasowanie się do wymagań rynku pracy szybko ulegają dezaktualizacji. Efekty uczenia się, które pozwalają sprostać obecnym problemom mogą okazać się niewystarczające do poradzenia sobie z przyszłym wyzwaniem. Stały rozwój techniczny, dynamiczne zmiany technologii informacyjno-komunikacyjnych i rozwój gospodarczy wymagają ciągłego doskonalenia, podnoszenia i aktualizowania kompetencji i kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu. Rozwijanie kwalifikacji i kompetencji przez całe życie stanowi priorytet działań UE, co podkreślone zostało w strategii *EU2020*.

W 2013 r. w regionie stopień upowszechnienia kształcenia ustawicznego, mierzony procentowym udziałem osób uczących się i doksztalających w wieku 25–64 lata w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa, był niższy niż krajowy czy europejski²⁷⁸. Dodatkowo wśród osób dorosłych zauważalny jest również brak przygotowania do funkcjonowania na zmiennym rynku pracy, co zresztą jest tendencją ogólnokrajową. Wyniki międzynarodowego badania PIAAC wyraźnie wskazują na niski poziom kompetencji kluczowych Polaków oraz na występowanie zróżnicowania umiejętności w zależności od miejsca zamieszkania, wieku, wykształcenia, aktywności edukacyjnej czy sytuacji na rynku pracy²⁷⁹.

Powyższe problemy wynikają głównie z niskiej świadomości wśród mieszkańców regionu na temat korzyści płynących z kształcenia ustawicznego. Stąd, mając jednocześnie na uwadze doświadczenia z wdrażania perspektywy finansowej 2007-2013, istotnym staje się zmiana podejścia do edukacji ustawicznej, co nastąpi poprzez wsparcie roli mechanizmu popytowego. Zakres aktualizowanej wiedzy wynikać będzie z indywidualnych potrzeb osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy chcących uczestniczyć w kształceniu i szkoleniu. Sprzyjać to będzie przemyślanemu doborowi działań wspierających wzrost kompetencji i kwalifikacji. Jednocześnie traktując edukację ustawiczną jako remedium umożliwiające łatwiejsze funkcjonowanie w świecie rozwoju technologicznego i globalizacji, realizowana interwencja wyposażać będzie zainteresowanych mieszkańców województwa wyłącznie w umiejętności stosowania i wykorzystywania narzędzi TIK i znajomości języków obcych. Zaproponowany katalog kompetencji ma horyzontalny wpływ na sytuację osób dorosłych na rynku pracy. Powyższe założenia są zgodne z *Perspektywą uczenia się przez całe życie*, która wskazuje na potrzebę realizowania polityki umożliwiającej uczącym się podnoszenie kompetencji oraz zdobywanie i potwierdzanie kwalifikacji zgodnie z ich potrzebami i wymaganiami rynku pracy.

Skutki zachodzących obecnie procesów demograficznych stanowią istotne zagrożenie dla rozwoju regionu. Zaprojektowane działania w obszarze kształcenia ustawicznego oscylujące wokół potencjału intelektualnego regionu mogą mieć wpływ na negatywne strumienie demograficzne, np. migracje. Kompetencje i kwalifikacje osób tworzą kapitał województwa opolskiego, stąd oczekiwanym efektem

²⁷⁸ System monitorowania rozwoju STRATEG, <http://strateg.stat.gov.pl/>.

²⁷⁹ Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC), Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013, s. 45-62.

prowadzonej w ramach PI interwencji będzie ich rozwój wśród osób o największych potrzebach edukacyjnych.

Tabela 4 (IX/10iii): Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu)

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
03R1	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	84	%	2014	84	SL2014	1/rok
03R2	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	90	%	2014	90	SL2014	1/rok
03R3	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	84	%	2014	84	SL2014	1/rok
03R4	Liczba osób z terenów wiejskich, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	os.	n/d	83	%	2014	83	SL2014	1/rok

IX.2.A.6 (10iii) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 10.3 *Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych (...)*

IX.2.A.6.1 (10iii) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 10iii wsparciem objęte zostaną osoby dorosłe znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, np. osoby o niskich kwalifikacjach, starsze, które z własnej inicjatywy chcą podnosić, uzupełniać czy nabywać nowe kompetencje, kwalifikacje niezbędne do funkcjonowania na rynku pracy. Wspierane będą kompetencje kluczowe zarówno w ramach kształcenia formalnego, jak i pozaformalnego. Zaprojektowane działania w ramach PI skupiać się będą na rozwoju kompetencji kluczowych, na które składają się zarówno umiejętności podstawowe (czytanie, matematyka, nauki ścisłe i przyrodnicze oraz umiejętności posługiwania się językiem obcym), jak i przekrojowe (umiejętności informatyczne, społeczne, obywatelskie i przedsiębiorczość). W zakresie wsparcia tych kompetencji realizowana interwencja ukierunkowana zostanie wyłącznie na rozwój umiejętności TIK i znajomości języków obcych. Powyższe zapewni większą elastyczność siły roboczej, umożliwiając jej szybsze dostosowanie się do zachodzących zmian. Ponadto wskazane kompetencje stanowią również ważny czynnik konkurencyjności i gwarantują koncentrację realizowanego wsparcia na zapotrzebowaniu generowanym przez rynek pracy. Ponieważ istotą wszystkich kompetencji

kluczowych jest ponadprzedmiotowość i współzależność w pewnym zakresie ich doskonalenie zostanie zintegrowane. Biegłość w posługiwaniu się TIK, czy znajomość języka obcego stanowi katalizator takich kompetencji, jak czytanie ze zrozumieniem, myślenie matematyczne, itp.

Istotą oferty edukacyjnej będzie zorientowanie jej na osiągnięcie efektów uczenia się, a nie sam proces kształcenia. Poszerzanie i potwierdzanie nabytych efektów uczenia się ma istotne znaczenie zarówno dla rozwoju osobistego jak i rynku pracy. Stąd w celu zwiększenia wartości zaprojektowanej interwencji zdobyta wiedza i umiejętności w wyniku edukacji ustawicznej podlegać będą ocenie formalnej i certyfikacji. Sposób weryfikacji oznacza ich rozpoznawanie, ocenianie i uznawanie, natomiast wynikać on będzie ze specyfiki efektów uczenia się.

Wydłużona aktywność zawodowa oraz zróżnicowany zakres pracy i czynności zawodowych stanowią wyzwania dla edukacji ustawicznej. W większości osoby, które zakończyły już naukę nie mają wewnętrznej motywacji do dalszego kształcenia podnoszącego kompetencje czy kwalifikacje. Stąd w ramach PI podejmowane będą działania zmierzające do stworzenia warunków możliwych do urzeczywistnienia ambicji i aspiracji każdej osoby chcącej uczestniczyć w kształceniu i szkoleniu, ukierunkowane zostaną zwłaszcza na wsparcie osób z grup defaworyzowanych wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji m.in. zamieszkujących tereny wiejskie i peryferyjne, starszych, z niepełnosprawnościami czy o niskich kwalifikacjach. Zaprojektowane w obszarze kształcenia ustawicznego wsparcie rozwoju umiejętności mieszkańców regionu istotne jest również z uwagi na niekorzystne trendy demograficzne zachodzące w województwie opolskim. Stąd planowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD, który stanowi odpowiedź na zachodzące w regionie procesy demograficzne. Zapobieganie i przeciwdziałanie depopulacji to podstawowe, horyzontalne wyzwanie dla regionu.

Przekonanie mieszkańców regionu, iż kształcenie na różnych etapach życia jest efektywne i będzie dostrzegalne i uznawane na rynku pracy jest jednym z ważnych działań realizowanych w tym obszarze. Stąd w ramach PI zastosowany zostanie model finansowania szkoleń i kursów podnoszących kompetencje i kwalifikacje o charakterze popytowym, zatem to osoba biorąca udział w kształceniu ustawicznym stanowić będzie centrum wsparcia. W doborze oferty edukacyjnej to przede wszystkim potrzeby osób chcących podnosić swoje kwalifikacje i kompetencje będą odgrywały pierwszoplanową rolę. Rozwijanie nowego podejścia do kształcenia ustawicznego, które skupiać się będzie przede wszystkim wokół efektów uczenia się oraz na samodzielności i odpowiedzialności uczącego się pozwoli na zwiększenie zainteresowania kształceniem ustawicznym w województwie opolskim. Zmiana postawy mieszkańców i budowa kultury uczenia się przez całe życie przyczyni się do zwiększenia liczby osób podnoszących kompetencje i kwalifikacje w regionie i tym samym pozwoli na lepsze ich dopasowanie się do zmiennych wymagań rynku pracy.

Uzupełnieniem działań edukacyjnych podejmowanych w obszarze kształcenia ustawicznego będzie zindywidualizowane poradnictwo edukacyjno-zawodowe m.in. w zakresie wyboru formy i kierunku kształcenia osób dorosłych. Powyższe będzie skutkowało racjonalnym wyborem edukacyjnym, zgodnym z aktualnymi potrzebami na rynku pracy. Działania świadomościowe (kampanie informacyjne i działania upowszechniające) mogą być finansowane tylko wtedy, kiedy stanowią część projektu i uzupełniają działania wdrożeniowe w ramach tego projektu.

Działania związane z edukacją ustawiczną korespondują z interwencjami podejmowanymi na rzecz adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników realizowanych w ramach PI 8v. Linia demarkacyjna pomiędzy tymi działaniami opiera się o cel zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. W ramach PI 8v wybór ścieżki kształcenia i szkolenia skorelowany jest z zapotrzebowaniem przedsiębiorstw na konkretne kwalifikacje. Natomiast w PI 10iii to osoba dorosła z własnej inicjatywy podejmuje się uczestnictwa w dalszej edukacji. Ponadto podejmowane działania przenikają się z interwencją zaprojektowaną w PI 10iv w zakresie kształcenia i szkolenia osób dorosłych. Linia demarkacyjna

pomiędzy tymi działaniami dotyczy tematyki kursów i szkoleń. W PI 10iv wsparciem objęte zostaną kompetencje i kwalifikacje twarde, zawodowe a w PI 10iii kompetencje kluczowe.

Jednocześnie z uwagi na zobowiązanie władz polskich w zakresie wypełnienia warunkowości ex-ante nr 10.3, zawarte w PO WER, prowadzenie działań w ramach PI 10iii nadzorowanych przez IZRPO WO jest uzależnione od wypełnienia tych zobowiązań na szczeblu ogólnokrajowym przez IZ PO WER.

Główne typy przedsięwzięć

- kształcenie i szkolenie osób dorosłych w ramach systemu kształcenia formalnego i pozaformalnego w zakresie kompetencji kluczowych (TIK i języki obce), w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość), które są korzystne m.in. dla osób z niepełnosprawnościami i osób opiekujących się osobami zależnymi;
- usługi doradcze dla osób dorosłych w zakresie wyboru kierunku i rodzaju edukacji ustawicznej w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy, mentoring.

Główne grupy docelowe

- osoby dorosłe od 18 roku życia uczestniczące z własnej inicjatywy w kształceniu ustawicznym znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, np.:
  - w wieku 50+ i więcej;
  - o niskich kwalifikacjach;
  - z niepełnosprawnościami;
  - z terenów wiejskich, w tym peryferyjnych.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze kształcenia i szkolenia.

Cross-financing

W ramach PI 10iii przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego nastąpi jedynie w uzasadnionych przypadkach odnoszących się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. Każdorazowo będzie wynikało z indywidualnej analizy oraz będzie musiało zostać uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP IX.

IX.2.A.6.2 (10iii) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 10iii przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria, które zostaną zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zarówno przyjęte procedury wyboru projektów, jak i kryteria oceny będą niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz będą spełniać ogólne zasady określone w art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym, spełnianie zasad horyzontalnych, oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich przyjmujących formę płatności zaliczkowych, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowalnych

w odniesieniu do wkładu EFS wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

IX.2.A.6.3 (10iii) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W ramach PI 10iii nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

IX.2.A.6.4 (10iii) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

IX.2.A.6.5 (10iii) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (IX/10iii): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
O3P1	<i>Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu w zakresie uzyskiwania kompetencji kluczowych</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	8 960	SL 2014	bieżący monitoring
O3P2	<i>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	1 520	SL 2014	bieżący monitoring
O3P3	<i>Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	5 370	SL 2014	bieżący monitoring
CO19	<i>Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich</i>	os.	EFS	Słabiej rozwinięty	6 270	SL 2014	bieżący monitoring

IX.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Działania realizowane w ramach OP IX będą pośrednio przyczyniać się do realizacji celów tematycznych 1-7. Powyższe nastąpi w szczególności poprzez rozwój kompetencji cyfrowych na każdym etapie kształcenia, w tym np. poprzez kontynuację e-szkoły, przyczyni się do zwiększenia umiejętności w zakresie korzystania z zasobów elektronicznych, np. z oferty usług administracji samorządowej, usług naukowych, zdrowotnych i kulturalnych.

IX.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (IX): Ramy wykonania dla OP IX

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
IX	Wskaźnik produktu	CO19	Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich	os.	EFS	Stabiej rozwinięty	18 010	50 530	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach OP IX
IX	Wskaźnik produktu	O1P6	Liczba szkół i placówek system u oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty	80	201	SL 2014	Wskaźnik jest najbardziej adekwatny do zakresu interwencji w ramach PI 10i
IX	Wskaźnik finansowy	-	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Stabiej rozwinięty	15 752 941	69 269 610	SL 2014	Obowiązkowy

IX.2.A.9 Kategorie interwencji

Tabele 7-11 (IX): Kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFS/Stabiej rozwinięty									
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania		Tabela 11: Wymiar 6 Temat uzupełniający EFS (Wyłącznie EFS)	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
115	28 911 007	01	58 879 168	01	5 887 917	01	14 500 000	05	8 000 000
117	8 207 594			02	5 887 917	07	44 379 168	06	5 000 000
118	21 760 567			03	47 103 334			07	3 000 000
								08	42 879 168

IX.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów (w stosownych przypadkach)

Zakres ewentualnego wsparcia OP IX ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

X.2.A.1 INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ

X.2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (w stosownych przypadkach)

Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego stanowi jeden z pięciu celów rozwojowych zdefiniowanych w EU2020. Osiągnięcie tego celu wymaga interwencji w różnych dziedzinach polityk, a także podjęcia szeregu działań towarzyszących. Przede wszystkim walka z ubóstwem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnieniu oraz nowoczesnej ochronie socjalnej z ukierunkowaną edukacją, pomocą społeczną, zdrowiem, godzeniem życia prywatnego i zawodowego oraz polityką rodzinną. Tym samym skuteczność działań służących ograniczeniu ubóstwa w dużej mierze uzależniona jest od ich właściwej komplementarnej realizacji na wielu płaszczyznach. W konsekwencji w ramach Programu interwencje finansowane ze środków EFRR, uzupełniające wsparcie EFS realizowane w CT 7-9 skupiono w wyodrębnionej OP X. Powiązanie działań miękkich z twardymi zostało zagwarantowane poprzez odpowiednie ukierunkowanie planowanego do realizacji wsparcia. Ponadto OP przyczyni się do realizacji CT 2 w zakresie ułatwienia dostępu do usług publicznych świadczonych elektronicznie, które ściśle są związane z upowszechnieniem zasobów cyfrowych i zwiększeniem dostępu do nich dla mieszkańców regionu. Realizacja interwencji ukierunkowanej na zwiększenie zastosowania TIK w województwie opolskim ma na celu wspieranie nowoczesnej infrastruktury, podaży i jakości publicznych usług i treści dostępnych w sieci, a także likwidację nierówności w dostępie do informacji cyfrowych społeczeństwa, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym i społecznym.

Oś priorytetowa wielotematyczna skupiająca przedsięwzięcia infrastrukturalne na rzecz włączenia społecznego pozwoli dodatkowo na większą ich kompatybilność. Dodatkowym atutem przyjętego podejścia jest czytelny układ Programu dla przyszłych beneficjentów.

X.2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP X współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

X.2.A.4 (9b) Priorytet inwestycyjny 9b *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*

X.2.A.5 (9b) Cele szczegółowe PI 9b i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Poprawa jakości życia mieszkańców oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia na obszarach miejskich

Poprawa spójności społecznej i terytorialnej na obszarach miejskich wymaga realizacji kompleksowych i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, uwzględniających wymiar społeczny, gospodarczy i fizyczny. W konsekwencji w programach rewitalizacji wystąpi realne powiązanie interwencji ekonomicznej ze społeczną, gdyż działania infrastrukturalne podporządkowane zostaną celom społecznym ukierunkowanym na redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego, obligatoryjnie jako uzupełnienie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w OP VIII, a także dodatkowo (fakultatywnie) odnosząc się do OP VII i IX.

W województwie opolskim działania rewitalizacyjne zostaną skierowane wyłącznie na obszary miejskie, ze względu na występującą w nich koncentrację problemów i zagrożeń dla spójności społecznej regionu. Do problemów, z jakimi borykają się współczesne miasta należy zaliczyć występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społecznych, co powoduje, iż przestrzeń miejska rozwija się nierównomiernie, zaznaczając coraz mocniej obszary nierówności społecznej. Najczęściej na terenach tych odnotowuje się wysoką stopę bezrobocia, niski stopień aktywności

gospodarczej, a także wyższe natężenie zjawisk patologicznych. Zjawiska te występują m.in. w zaniedbanych dzielnicach, osiedlach fabrycznych lub na terenach blokowisk²⁸⁰. Problem terenów zdegradowanych i zaniedbanych pod względem społecznym, gospodarczym czy środowiskowym dotyka znacznej liczby miast, szczególnie mniejszych, charakteryzujących się wyższym wskaźnikiem wyludnienia oraz ograniczonym potencjałem rozwojowym i inwestycyjnym. Do obszarów zdegradowanych w organizmach miejskich województwa opolskiego zaliczono m.in. tereny przemysłowe powstałe na skutek upadku tradycyjnych branż przemysłowych²⁸¹ oraz tereny, które utraciły dotychczasowe funkcje na rzecz obronności kraju. Ze względu na postępujące starzenie się społeczeństwa na obszarach miejskich wzrastać będzie również konieczność rozwoju usług opiekuńczych względem osób zależnych, w tym starszych i z niepełnosprawnościami. Podjęcie działań na rzecz poprawy ładu przestrzennego i rewitalizacji obszarów zdegradowanych, poprzez kompleksowe, skoordynowane, wieloletnie przedsięwzięcia prowadzone na określonym obszarze doprowadzić mogą do nadania miastom województwa opolskiego nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do ich rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne. Wskazane przedsięwzięcia wzmocnią potencjał ośrodków miejskich, pozytywnie oddziałujących również na sąsiadujące z nimi obszary wiejskie oraz przyczynią się do włączenia społecznego zamieszkujących je społeczności. Powyższe będzie miało wpływ na realizację SRK 2020, Celu 3.III. *Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych*, gdyż przyczyni się do wzmocnienia obszarów problemowych przeciwdziałając powiększającym się różnicowaniom regionalnym.

Oczekiwanym efektem realizowanych działań będzie wzrost zatrudnienia na terenach objętych wsparciem, w konsekwencji przyczyniający się do zmniejszenia ubóstwa, a tym samym poprawy jakości życia.

Tabela 3 (X/9b): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9bR1	Wskaźnik zatrudnienia w miastach	%	Słabiej rozwinięty	47,50	2013	52,68	GUS	corocznie

Źródło: Opracowanie IZRPO WO 2014-2020.

X.2.A.6 (9b) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9b *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*

X.2.A.6.1 (9b) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI realizowane będą kompleksowe projekty wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, inicjowane i koordynowane przez władze samorządowe, które będą przyczyniać się do aktywizacji środowisk ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania rewitalizacyjne

²⁸⁰ *Materiał roboczy do wypracowania diagnozy...*, s. 149.

²⁸¹ Tamże, s. 149.

będą obejmować zintegrowane przedsięwzięcia rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, na rzecz poprawy w zakresie jakości życia mieszkańców.

Porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej będzie odbywać się poprzez zagospodarowywanie opuszczonych przestrzeni w harmonii z otoczeniem, rozumiane jako likwidacja powodów izolacji zdegradowanych obszarów od pozostałych obszarów. Poza poprawą bezpieczeństwa, na terenach objętych zasięgiem realizowanych projektów (zapobieganie przestępczości, patologiom społecznym, wypadkom związanym ze złą kondycją techniczną obiektów), zasadniczą wartością wdrażanych projektów będzie adaptacja, przebudowa i remonty zdegradowanej infrastruktury pozostałej po tradycyjnej działalności przemysłowej prowadzonej na terenach ośrodków miejskich województwa i wykorzystanie jej m.in. na cele społeczne.

Inwestycje w infrastrukturę będą stanowić element uzupełniający celów społecznych i będą odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne. Możliwa będzie m.in. przebudowa i adaptacja zdegradowanych obiektów, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji (np. społecznych, kulturalnych, gospodarczych), sprzyjających poprawie życia mieszkańców. Działania w obszarze rewitalizacji w wymiarze gospodarczym umożliwią realizację wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia, wspierania ekonomii społecznej, podejmowania inicjatyw lokalnych na rzecz zatrudnienia oraz wspierania mobilności pracowników. Jednocześnie w wymiarze społecznym realizowane będą działania na rzecz aktywizacji środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubogich oraz poprawy dostępu do usług. Przebudowana infrastruktura materialna może służyć m.in. osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym w ich aktywizacji zawodowej. Może przyczynić się także do rozwoju usług opiekuńczych skierowanych do osób zależnych, w tym starszych i z niepełnosprawnościami oraz wesprzeć proces usamodzielniania się np. osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze lub pieczę zastępczą. Ponadto przebudowana infrastruktura może doprowadzić do powstania nowych mieszkań chronionych, wspomaganých lub treningowych, dzięki którym osoby mieszkające w nich będą miały możliwość funkcjonowania lub uczenia jak żyć samodzielnie. Wsparcie dla usług w formie mieszkań o charakterze wspomaganym będzie odbywało się zgodnie z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz zgodnie z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi realizacji CT 9.

Zaproponowane w ramach PI 9b działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Główne typy przedsięwzięć

- odnowa fizyczna obszarów miejskich zakładająca realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, odpowiadających na zdiagnozowane problemy społeczne;
- tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju usług;
- inwestycje polegające na dostosowaniu infrastruktury do świadczenia usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi, w tym starszymi i z niepełnosprawnościami;
- tworzenie mieszkań chronionych/wspomaganých zgodnie z zapisami UP²⁸².

²⁸² Dotyczy zachowania demarkacji pomiędzy PI 9a oraz 9b. Zgodnie z zapisami UP w odniesieniu do wspierania rozwoju mieszkań chronionych, wspomaganých, w ramach PI 9a możliwa jest interwencja EFRR wykraczająca poza części wspólne budynków mieszkalnych (co nie jest możliwe w ramach PI 9b oraz CT4).

Główne grupy docelowe

Działania podejmowane w ramach PI skierowane zostaną do mieszkańców zrewitalizowanych obszarów oraz podmiotów działających na rzecz pomocy i integracji społecznej.

Zasięg terytorialny

Wsparcie w ramach PI 9b zostanie skierowane do wszystkich miast województwa opolskiego. Z uwagi na fakt, że ośrodki miejskie odgrywają kluczową rolę w rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych, na ich wzmocnieniu pośrednio skorzystają również sąsiednie obszary wiejskie.

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- przedsiębiorstwa²⁸³;
- jednostki sektora finansów publicznych;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i ich związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- szkoły wyższe;
- spółdzielnie mieszkaniowe.

Cross-financing

W ramach PI 9b przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP X.

X.2.A.6.2 (9b) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 9b przewiduje się zastosowanie konkursowego trybu wyboru projektów, w ramach którego wyodrębniona zostanie alokacja dla Opola i 4 ośrodków subregionalnych. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO 2014 – 2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

²⁸³ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

Wsparte zostaną wyłącznie projekty ujęte w Lokalnych Programach Rewitalizacji. Premiowane będą działania mające na celu rozwój usług opieki środowiskowej.

Działania mające na celu rewitalizację obszarów miejskich w regionie dążyć będą do komplementarności w stosunku do działań realizowanych ze środków EFS oraz będą uwzględniać dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W przypadku wsparcia projektów z zakresu kultury wysokość wsparcia nie będzie przekraczać 2 mln euro kosztów kwalifikowalnych projektu.

X.2.A.6.3 (9b) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9b nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

X.2.A.6.4 (9b) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

X.2.A.6.5 (9b) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (X/9b): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO37	<i>Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich</i>	osoby	EFRR	Słabiej rozwinięty	52 000	IZ	corocznie
9bP1	<i>Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	26	IZ	corocznie
9bP2	<i>Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach</i>	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	78	IZ	corocznie

X.2.A.4 (9a) Priorytet inwestycyjny 9a *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych*

X.2.A.5a (9a) Cele szczegółowe PI 9a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Lepsze dostosowanie infrastruktury zdrowotnej do wyzwań demograficznych regionu

Mając na uwadze minimalizowanie różnic w poziomie zdrowia w Programie podjęte zostaną działania na rzecz zwiększenia dostępu do infrastruktury zdrowotnej wynikającej m.in. z potrzeb zmieniającej się struktury demograficznej. I tak realizacja celu nastąpi poprzez wsparcie

infrastruktury zdrowotnej odpowiadającej potrzebom i oczekiwaniom matek i dzieci, aby również dzięki pozytywnym doświadczeniom ułatwić decyzje o posiadaniu kolejnego potomstwa. Z uwagi na konieczność utrzymania w zdrowiu kurczącej się siły roboczej, podjęte zostaną przedsięwzięcia służące poprawie dostępności i jakości specjalistycznych usług medycznych dla ogółu społeczeństwa, w tym w wieku produkcyjnym. Przyjęte kierunki interwencji wpisują się w priorytety zdrowotne państwa określone w *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 – Krajowe Strategiczne Ramy* oraz stanowią uzupełnienie dla przedsięwzięć realizowanych w RPOWO 2014-2020, głównie w PI 9iv. Powyższe wynika ze zdiagnozowanych w regionie priorytetowych potrzeb, na które wskazuje *Strategia Ochrony Zdrowia dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020*. Wobec zmniejszającej się dzietności wzmocnienia wymagają działania na rzecz opieki nad matką i dzieckiem, gdyż niewystarczająca infrastruktura np. z zakresu ginekologii i neonatologii, nie sprzyja trosce o kobiety oraz najmłodszych mieszkańców województwa. Ponadto z coraz starszym wiekiem rodzących kobiet zwiększa się konieczność sprawowania nad nimi specjalistycznej opieki (w 2011 r. w województwie opolskim statystycznie urodzenie dziecka miało miejsce w 28 roku życia matki, kilka miesięcy później niż w 2005 r.). Zmiana struktury demograficznej regionu będzie miała również wpływ na skierowanie wsparcia inwestycyjnego w obszar opieki nad osobami starszymi w kontekście służby zdrowia.

W wyniku poniesionych inwestycji usprawnione zostaną stosowane procedury medyczne, a także wprowadzone będą nowe zakresy świadczeń, umożliwiające wykorzystanie najnowocześniejszych technologii. Oczekiwany efekt będzie lepsza wydajność świadczeń zdrowotnych w województwie opolskim.

Tabela 3a (X/9a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9aR1	Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej przypadających na jednego mieszkańca	szt.	Słabiej rozwinięty	6,21	2012	6,84	GUS	corocznie

X.2.A.6a (9a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9a *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju (...)*

X.2.A.6.1a (9a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 9a wsparta zostanie infrastruktura i wyposażenie jednostek świadczących usługi medyczne w zakresie opieki nad matką i dzieckiem, co przyczyni się do ogólnej poprawy wydajności tych jednostek. Wsparciem mogą zostać objęte np. ginekologia, położnictwo, neonatologia, pediatria, a także inne oddziały zajmujące się leczeniem dzieci. Istotne w tym zakresie będą działania dostosowujące infrastrukturę do kompleksowej opieki nad matką i dzieckiem: od okresu ciąży, porodu i po porodzie. Następną kluczową grupą działań możliwych do realizacji będą przedsięwzięcia służące osobom starszym, w tym z niepełnosprawnościami. Również i w tym wypadku będą podejmowane inwestycje na rzecz organizacji kompleksowej i wysokiej jakości opieki, tym razem geriatrycznej, pozwalającej m.in. lepiej i w bardziej elastyczny sposób odpowiadać na potrzeby osób starszych.

W PI 9a będą również wspierane specjalistyczne usługi medyczne skierowane dla ogółu społeczeństwa, w tym osób w wieku produkcyjnym. I tak dla zwiększenia bezpieczeństwa zdrowotnego będzie możliwość realizacji inwestycji podnoszących wydajność leczenia np. z zakresu anestezjologii, intensywnej terapii, opieki pooperacyjnej i/lub leczenia onkologicznego. Jednocześnie zakres wsparcia skupiony będzie także na opiece ambulatoryjnej (podstawowej oraz specjalistycznej), do której dostęp w województwie opolskim jest utrudniony, a czas oczekiwania zbyt długi.

W związku z powyższym konieczna jest lepsza organizacja tych usług i optymalizacja w wykorzystaniu infrastruktury i aparatury medycznej. Wsparcie infrastrukturalne w zakresie ochrony zdrowia będzie bazować na obecnej infrastrukturze i ma służyć ogólnej poprawie wydajności tych jednostek i zaspokojenia lepszemu dostępowi do świadczonych usług.

Potrzeby inwestycyjne jednostek podstawowej opieki zdrowotnej mogą być związane m.in. z reformą w ramach tak zwanego pakietu kolejkowego i onkologicznego, która wzmacnia pozycję lekarza pierwszego kontaktu (m.in. poprzez rozszerzenie listy możliwych badań zleconych na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej).

Dokument pn. *Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020* stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020. Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet Sterujący na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele UP i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia. Plan działań – bezpośrednio powiązany z Umową Partnerstwa oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) - zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZRPO WO, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych w ramach programów centralnych i regionalnych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio zidentyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze z wykorzystaniem map zdrowotnych w opracowaniu przez Ministerstwo Zdrowia²⁸⁴ z zastrzeżeniem zasad opisanych w Kierunkowych zasadach wyboru projektów (X.2.A.6.2a (9a)).

Na zasadach i w zakresie zgodnym z *Policy Paper* wspierane będą między innymi projekty polegające na przeprowadzeniu niezbędnych, z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także wyposażeniu w sprzęt medyczny oraz – jako element

---

²⁸⁴ Mapa potrzeb zostanie opracowana zgodnie z planem działania w sprawie spełnienia warunku ex-ante 9.3 dotyczącego zdrowia.

projektu – rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Z uwagi na charakter świadczeń realizowanych w POZ, inwestycje prowadzone w ramach tego typu projektu mogą być ukierunkowane na problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej określone w ramach celu szczegółowego nr 2 dla PI 9a, przy czym powinny one przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem form opieki środowiskowej. Komplementarnie w PO WER realizowane będą działania związane z doskonaleniem kompetencji lekarzy, w tym POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby.

Wskazane działania inwestycyjne będą towarzyszyć przedsięwzięciom rozwijającym usługi w powyższych obszarach, realizowanym w OP VII-VIII. Zaproponowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Główne typy przedsięwzięć

- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w zakresie opieki nad matką i dzieckiem;
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w zakresie opieki nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami;
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób cywilizacyjnych, w tym nowotworów złośliwych;
- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność usług medycznych w zakresie anestezjologii oraz intensywnej terapii;

Główne grupy docelowe

Działania podejmowane w ramach PI skierowane zostaną do odbiorców usług infrastruktury zdrowotnej.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- w przypadku projektów dotyczących wsparcia podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatry, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej - podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne),
- w przypadku pozostałych projektów - podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne).

Cross-financing

W ramach PI 9a przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być

uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyslniej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP X.

X.2.A.6.2a (9a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 9a przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Warunki realizacji projektów w obszarze zdrowia:

1. Projekty będą kwalifikowalne jeśli są zgodne z Planem działań w sektorze zdrowia, uzgodnionym przez Komitet Sterujący, i jeśli zasadność ich realizacji wynikać będzie z map potrzeb. Projekty będą wybierane zgodnie z kryteriami wyboru opartymi na rekomendacjach określonych w Planie Działań.
2. Wydatki ponoszone w ramach projektów dotyczących infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej (w tym przygotowanie i ponoszenie w ich ramach wydatków) mogą być certyfikowane po wprowadzeniu map potrzeb w dziedzinie medycyny oraz rodzaju świadczeń zbieżnym tematycznie z zakresem danego projektu.
3. W drodze wyjątku od warunku określonego w pkt. 2, inwestycje dotyczące infrastruktury w kontekście opieki koordynowanej mające na celu wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz środowiskowych form opieki (zarówno w kontekście deinstytucjonalizacji oraz tworzenia środowiskowych form opieki) mogą być współfinansowane od razu po przyjęciu przez Komitet Sterujący Planu działań, pod warunkiem, że diagnoza lub dane w dostępnych rejestrach umożliwiają weryfikację zasadności ich realizacji.

Preferencyjnie traktowane będą projekty wspierające przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz POZ i AOS, jak również wspierające rozwój opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.

Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów są niekwalifikowalne, chyba że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

Promowane będą projekty: efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową, przewidujące działania konsolidacyjne i inne formy współpracy podmiotów leczniczych, a także działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury, w tym sąsiadującej, oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Podczas definiowania kryteriów wyboru projektów będą brane pod uwagę również rekomendacje Komitetu Sterującego ds. koordynacji interwencji EFSI w obszarze zdrowia, określone w Planie działań, zapewniające skuteczne – dostosowane do zdefiniowanych potrzeb w skali kraju i poszczególnych regionów – i efektywne (w szczególności kosztowo) wykorzystanie funduszy strukturalnych dedykowanych ochronie zdrowia.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie.

Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

X.2.A.6.3a (9a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

X.2.A.6.4a (9a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

X.2.A.5b (9a) Cele szczegółowe PI 9a i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: *Lepsze dostosowanie infrastruktury społecznej do wyzwań demograficznych regionu*

Niekorzystne zmiany demograficzne zachodzące w województwie opolskim, do jakich można zaliczyć np. starzenie się społeczeństwa, zmieniające się postawy prokreacyjne (niska dzietność) wskazują na konieczność podjęcia pilnych działań ukierunkowanych na zwiększenie aktywności osób starszych i ich rodzin oraz wsparcie osób posiadających dzieci. Warunkiem dalszej aktywności seniorów i ich bliskich jest ich jak największy możliwy poziom samodzielności. Jednocześnie mając na uwadze minimalizowanie różnic w dostępie do usług społecznych w Programie podjęte zostaną działania na rzecz zwiększenia dostępu do infrastruktury społecznej wynikającej z potrzeb zmieniającej się struktury demograficznej, głównie w odniesieniu do osób starszych i dzieci. W ramach PI 9a rozwinięta zostanie infrastruktura dla osób zależnych w celu podniesienia jakości ich życia i samodzielności przy wykonywaniu czynności dnia codziennego oraz infrastruktury opiekuńczej skierowanej do dzieci. Wzrost populacji osób starszych w regionie będzie skutkował większym popytem na usługi opiekuńcze przeznaczone dla tej grupy wiekowej. Zgodnie z prognozami GUS do 2020 roku liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrośnie w regionie o prawie 25% względem roku 2012, w tym wzrost liczby osób w wieku 85 lat i więcej będzie najwyższy w kraju. Popyt na usługi opiekuńcze wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 75 lat w 2020 roku zwiększy się o 15%, zaś liczba osób w wieku 60/65 lat i więcej, wymagająca wsparcia w domach pomocy, będzie wyższa o 22%, niż stan w 2010 r. W konsekwencji zwiększy się zapotrzebowanie na usługi skierowane do osób zależnych (głównie osób starszych i dzieci). Realizacja celu nastąpi poprzez wsparcie infrastruktury społecznej odpowiadającej potrzebom osób zależnych.

W wyniku poniesionych inwestycji zwiększona zostanie dostępność i różnorodność form opieki nad osobami zależnymi, których oczekiwanym efektem będzie lepsza wydajności świadczeń opiekuńczych w regionie.

Tabela 3b (X/9a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
9aR2	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	tys. szt.	Słabiej rozwinięty	27,9	2013	25,3	GUS	corocznie

X.2.A.6b (9a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 9a *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju (...)*

X.2.A.6.1b (9a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 9a wsparta zostanie infrastruktura i wyposażenie jednostek świadczących usługi opiekuńcze dla osób zależnych. Kluczową grupą działań możliwych do realizacji będą przedsięwzięcia służące osobom starszym, w tym z niepełnosprawnościami oraz dzieciom. W ramach PI podejmowane będą inwestycje na rzecz organizacji kompleksowej i wysokiej jakości opieki, pozwalającej m.in. lepiej i w bardziej elastyczny sposób odpowiadać na potrzeby osób starszych oraz dzieci. Ponadto dla osób zależnych realizowane będą inwestycje służące rozwojowi usług opiekuńczych, zapewniające im godne warunki do życia np. w formie nowoczesnych placówek takich jak: domy dziennego pobytu, miejsca opieki całodobowej. Udzielane wsparcie ma na celu dostęp do infrastruktury społecznej poprzez świadczenie usług na wysokim poziomie, które umożliwiają opiekę środowiskową jak najbliżej miejsca zamieszkania osób zależnych, w tym z niepełnosprawnościami oraz dzieci. Podejmowane będą także działania polegające na wsparciu infrastruktury podmiotów opieki nad osobami zależnymi, z uwagi na fakt, że podejmowane w regionie usługi opiekuńcze nie zaspakajają potrzeb mieszkańców. Zachodzące w województwie opolskim zmiany demograficzne jednoznacznie wskazujące, że ludność regionu staje się społeczeństwem ludzi starszych, mniej aktywnych zawodowo, z niskimi udziałami nie tylko dzieci i młodzieży, ale także ludzi w wieku średnim.

W związku ze zdiagnozowaniem niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych, w ramach priorytetu inwestycyjnego finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uzasadnieniem podjętego działania są olbrzymie potrzeby w zakresie mieszkań wspomaganych, chronionych i socjalnych. Wsparcie uzyskają inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione.

Możliwa będzie interwencja wykraczająca poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS.

Inwestycje EFRR nie powinny być ukierunkowane na duże instytucje o charakterze opiekuńczo-pobytowym, zdefiniowane zgodnie z polskim prawodawstwem, świadczące usługi długoterminowej pomocy dla osób z niepełnosprawnościami, dzieci, osób starszych oraz psychicznie chorych.

Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług włączając formy stacjonarne, jednak tam gdzie bardziej zasadne jest zastosowanie form instytucjonalnych ich wsparcie również będzie możliwe. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy. Oznacza to iż, projekty finansowane z EFRR będą realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi w ramach wsparcia EFS, który pełni funkcję wiodącą w tym obszarze.

Rozwój usług społecznych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspierany ze środków EFRR, jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz z kierunkami wskazanymi w *Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020*.

Zaproponowane w ramach PI działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Główne typy przedsięwzięć

- inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami zależnymi, (np. miejsca opieki całodobowej, dzienne domy pomocy, mieszkania wspomagane, treningowe).

Główne grupy docelowe

Działania podejmowane w ramach PI skierowane zostaną do odbiorców usług infrastruktury opiekuńczej.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- MSP.

Cross-financing

W ramach PI 9a przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP X.

X.2.A.6.2b (9a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 9a przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI. Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

X.2.A.6.3b (9a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 9a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

X.2.A.6.4b (9a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

X.2.A.6.5 (9a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (X/9a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO36	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	osoby	EFRR	Słabiej rozwinięty	350 000	IZ	corocznie
9aP1	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	53	IZ	corocznie
9aP2	Liczba wspartych ośrodków opieki nad osobami zależnymi	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	10	IZ	corocznie

X.2.A.4 (2c) Priorytet inwestycyjny 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

X.2.A.5 (2c) Cele szczegółowe PI 2c i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 4: Większa dostępność e-usług publicznych

Obecny rozwój cywilizacyjny wymusza wykorzystanie w coraz większym stopniu narzędzi ICT w przestrzeni publicznej i prywatnej. Konsekwencją upowszechnienia dostępu do Internetu jest zwiększenie podaży publicznych usług świadczonych drogą elektroniczną oraz udostępnianie w sieci informacji sektora publicznego. Dodatkowo powstające zasoby multimedialne wymuszają wdrożenie nowoczesnej technologii pozwalającej na szybki i sprawny ich przekaz. Równie istotne są wciąż zmieniające się standardy gromadzenia zasobów multimedialnych. Według badań Eurostatu w 2010 r. tylko 21% Polaków korzystało z e-usług publicznych w obszarze e-administracji (przy średniej UE – 32%)²⁸⁵. W 2011 roku w województwie opolskim aż 68% pracowników urzędów posiadało dostęp do własnego konta poczty elektronicznej, co plasowało nasze województwo na 8 miejscu w skali kraju. Mieszkańcy regionu oczekują, aby jak największa część ich interakcji z podmiotami publicznymi możliwa była za pośrednictwem Internetu²⁸⁶. Odpowiedzią na te potrzeby jest planowany zakres interwencji w ramach OP II, który koresponduje z priorytetami Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa²⁸⁷. Dzięki rozwojowi e-usług wzrośnie jakość edukacji i stopień wyrównania szans dla ludzi mieszkających na obszarach wiejskich, a tym samym szerszy ich dostęp do rynku pracy. Planowany dostęp do szeroko rozumianych TIK, w tym e-usług będzie ponadto uwzględniać ograniczenia osób o różnym stopniu niepełnosprawności²⁸⁸ oraz możliwości seniorów. Dlatego też główną przesłanką przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach OP II, w tym PI 2c

²⁸⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 15 listopada 2010 r. – Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020...

²⁸⁶ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., s. 58.

²⁸⁷ Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa; Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, 2013, s. 16.

²⁸⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 15 listopada 2010 r. – Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020: odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier [COM(2010) 636 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym].

jest likwidacja nierówności w dostępie do informacji²⁸⁹ poprzez popularyzację stosowania nowoczesnych rozwiązań, technologii i usług w zakresie TIK.

Działania podejmowane w ramach PI 2c przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP – *Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie.*

Tabela 3 (X/2c): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
2cR1	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)	%	Słabiej rozwinięty	22,7	2014	35,2	GUS	corocznie

X.2.A.6 (2c) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 2c *Wzmacnianie zastosowania TIK (...)*

X.2.A.6.1 (2c) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

W ramach PI 2c przewiduje się wsparcie projektów z zakresu rozwoju elektronicznych usług publicznych. Upowszechnianie dostępu do zasobów cyfrowych obejmować będzie również ponowne ich wykorzystanie w możliwie szerokim zakresie, przez podmioty zainteresowane tworzeniem innowacyjnych produktów i usług bazujących na tych zasobach²⁹⁰. W ramach PI 2c priorytetowo podejmowane będą działania ukierunkowane przede wszystkim na dostarczenie dojrzałych e-usług polegających na udostępnieniu jak najszerszego zakresu usług świadczonych elektronicznie, umożliwiających pełną interakcję, czyli możliwość załatwienia danej sprawy na odległość. Realizacja zaplanowanych w PI działań doprowadzi do zwiększenia ilości usług oferowanych obywatelom w Internecie, co stanowić będzie odpowiedź na oczekiwania społeczne mieszkańców województwa i jednocześnie wpisuje się w cele określone przez KE na lata 2014 – 2020. Działania mające na celu informatyzację usług publicznych będą komplementarne w stosunku do działań realizowanych na poziomie centralnym oraz będą skoncentrowane na wdrażaniu systemów usprawnienia komunikacji pomiędzy systemami usługodawców, a regionalnymi lub krajowymi systemami. Wyzwaniem w okresie 2014-2020 jest rozwój usług świadczonych przez instytucje publiczne, w tym np. administrację samorządową. Oprócz tradycyjnych form dążyć będzie się do rozwoju i upowszechniania komunikacji poprzez istniejące lub nowe technologie przekazu, rozwijając tym samym umiejętności i kompetencje tzw. społeczeństwa informacyjnego. Poprawa usług świadczonych przez administrację publiczną, w szczególności zarządzanie informacją na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców będzie miało wpływ na niwelowanie różnic, a tym samym na podniesienie jakości życia w regionie. Realizacja działań w ramach PI 2c przyczyni się do zwiększenia dostępności usług świadczonych przez administrację szczebla regionalnego i lokalnego dla obywatela i przedsiębiorcy. Wspierane będą działania zwiększające jakość oferty usług administracji samorządowej, a także instytucji publicznych poprzez wykorzystanie istniejących i nowych technologii przekazu, tak aby była dostępna dla każdego podmiotu poprzez szybką sieć internetową. Ponadto wsparcie zostanie ukierunkowane na rozwój e-usług w ochronie zdrowia, co wymaga inwestycji

²⁸⁹ Analiza rozwoju ICT w województwie opolskim, Śląska Sieć Metropolitalna, 2011, s. 68.

²⁹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/37/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego.

w infrastrukturę informatyczną oraz stworzenia sieci współpracy jednostek medycznych na terenie województwa. W związku z powyższym podejmowane będą działania na rzecz rozbudowy infrastruktury informatycznej, co doprowadzi do skrócenia kolejek i szybszego dostępu do usług zdrowotnych. Powyższe działania będą polegać przede wszystkim na tworzeniu systemów informatycznych w placówkach opieki zdrowotnej w regionie oraz zapewnienie ich interdyscyplinarności, cyfryzacji, tj. na przykład informatyzacja, e-rejestracja, elektroniczna dokumentacja medyczna, elektroniczna archiwizacja ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo danych. Ponadto dzięki rozwojowi e-usług publicznych przedsiębiorcy będą mieli możliwość szybszego załatwienia spraw, co przyczyni się do poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie dostęp do treści cyfrowych będących w posiadaniu regionalnych instytucji publicznych, np. plany zagospodarowania przestrzennego, bazy danych, mapy pozwolą przedsiębiorcy na ich wykorzystanie w prowadzonej działalności gospodarczej.

Wsparciem zostanie objęta także digitalizacja zasobów kulturowych i naukowych, będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego i lokalnego oraz zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów. Wszystkie działania, w szczególności projekty związane z elektroniczną publikacją informacji (e-usługi, strony internetowe) powinny zakładać stosowanie standardów w tworzeniu stron internetowych dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Projekty polegające na dostosowaniu systemów informatycznych świadczeniodawców do wymiany z Systemem Informacji Medycznej będą weryfikowane pod kątem komplementarności oraz nie dublowania funkcjonalności przewidzianych w krajowych platformach (P1 i P2).

Główne typy przedsięwzięć

- rozwój elektronicznych usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego, w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-kultury, systemów informacji przestrzennej;
- digitalizacja zasobów kulturowych i naukowych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów;
- rozwój infrastruktury informatycznej, w tym aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.).

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-kultury i e-zdrowia nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Zasięg terytorialny

Wsparciem w ramach PI 2c zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego (także obszary wiejskie).

Główne typy beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego;
- administracja rządowa zespolona i niezespolona;
- przedsiębiorstwa²⁹¹;

---

²⁹¹ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane

- szkoły wyższe;
- jednostki naukowe;
- organizacje pozarządowe.

Cross-financing

W ramach PI 2c przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędną dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP X.

II.2.A.6.2 (2c) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 2c przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów. Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Kryteria zostaną oparte o dostępne rekomendacje Zespołu ds. koordynacji, powołanego przez Ministra Administracji i Cyfryzacji w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, w którego skład wejdą przedstawiciele wszystkich samorządów województw. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

Premiowane będą projekty zapewniające współdziałanie z projektami realizowanymi w ramach perspektywy finansowej 2007 – 2013. W ramach PI 2c realizowane działania będą miały pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości i uproszczenie działań administracyjnych, efektywność kosztową oraz pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Realizowane przedsięwzięcia powinny wykazywać kompatybilność i komplementarność z planowanymi projektami w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, a także interoperacyjność z obecnie istniejącymi/ planowanymi projektami e-administracji. Finansowane będą projekty, dla których zapewniona będzie gotowość legislacyjna niezbędna do osiągnięcia planowanych funkcjonalności. Przeprowadzona zostanie także rzetelna analiza kosztów i korzyści pozwalająca oszacować społeczno-ekonomiczną stopę zwrotu.

Inwestowanie w tzw. twardą infrastrukturę (wyłącznie sprzęt, wyposażenie) jest możliwe jedynie, o ile warunkuje to realizację celów projektu, zaś przeprowadzona analiza wykazuje niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej.

---

w trybie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

X.2.A.6.3 (2c) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 2c nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia funkcjonującej obok dotacji.

X.2.A.6.4 (2c) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

X.2.A.6.5 (2c) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu**Tabela 5 (X/2c): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
2cP1	Liczba usług publicznych udostępnionych online o poziomie dojrzałości co najmniej 3	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	22	IZ	corocznie

X.2.A.4 (10a) Priorytet inwestycyjny 10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej**X.2.A.5 (10a) Cele szczegółowe PI 10a i oczekiwane rezultaty****Cel szczegółowy 5: Lepsze warunki kształcenia zawodowego**

Poprawa jakości edukacji zawodowej w województwie opolskim ma istotne znaczenie w świetle rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. W edukacji zawodowej upatruje się bowiem lekarstwa na wiele problemów społecznych, m.in. takich jak problem bezrobocia. Zapewnienie mieszkańcom regionu wysokiej jakości edukacji zawodowej jest niemożliwe bez modernizacji oraz rozwoju infrastruktury kształcenia zawodowego. Zarówno baza lokalowa oraz dydaktyczna stanowią elementy, które mają duży wpływ na efektywność procesu kształcenia. Wzmocnienie i unowocześnienie infrastruktury szkoleniowej w regionie umożliwi uczniom opanowanie wiedzy i umiejętności właściwych dla danego zawodu, co znajdzie swoje odzwierciedlenie również w dostosowaniu kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy. Powyższe jest zgodne ze stanowiskiem KE, która uważa, że obecnie należy dostosować systemy kształcenia i szkolenia zawodowego w taki sposób, aby zdobyte umiejętności odpowiadały potrzebom rynku pracy²⁹². Również w SRK 2020 przedstawiono założenia dotyczące podwyższania jakości i efektywności edukacji odpowiadającej warunkom gospodarki opartej na wiedzy poprzez m.in. doposażenie pracowni szkół i placówek dydaktycznych²⁹³.

Jednym z wyzwań przed jakimi stoi obecnie województwo opolskie jest konieczność restrukturyzacji placówek szkolnych. Powyższe nastąpi m.in. poprzez odpowiednie ich doposażenie²⁹⁴. Potrzeby dotyczące wzmocnienia i unowocześnienia bazy dydaktycznej w zakresie kształcenia zawodowego

²⁹² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów Nowy bodziec do europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego służący wspieraniu strategii Europa 2020, Bruksela 2010, s. 3.

²⁹³ Strategia Rozwoju Kraju 2020..., s. 106 – 108.

²⁹⁴ K. Heffner, Raport regionalny. Województwo opolskie, Opole 2011, s. 129.

w dalszym ciągu są duże. Dodatkowo w znaczeniu ekonomicznym wyposażenie szkół i placówek szybko się zużywa. W regionie istnieje potrzeba ciągłego inwestowania w infrastrukturę edukacji zawodowej, która umożliwi uczniom tworzenie warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Jednym z podstawowych problemów szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w województwie opolskim jest brak specjalistycznych pracowni z wyposażeniem, które m.in. umożliwiają organizację praktyk czy przeprowadzanie egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. Z analizy danych wynika, iż w regionie występują szkoły, które nie dysponują żadną pracownią, w której uczniowie mogliby odbywać praktyczną naukę zawodu. W większości szkół zajęcia praktyczne w szkolnych pracowniach może odbywać mniej niż połowa uczniów. Tylko niewielki odsetek szkół daje możliwość praktycznej nauki zawodu we własnych pracowniach każdemu swojemu uczniowi²⁹⁵.

Podejmowane w ramach PI działa mają przede wszystkim wpłynąć na poprawę przygotowania zawodowego i praktycznego w regionie oraz dostosować kształcenie zawodowe do potrzeb rynku pracy i pracodawców, stąd oczekiwanym efektem będzie poprawa zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe oraz wzrost zatrudnienia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

Tabela 3 (X/10a): Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
0aR1	Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe	%	Słabiej rozwinięty	71,06	2013	79,62	OKE	corocznie

X.2.A.6 (10a) Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach PI 10a *Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej*

X.2.A.6.1 (10a) Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów

Koncentracja środków w ramach PI będzie miała miejsce na najbardziej niezbędnych potrzebach infrastrukturalnych szkolnictwa zawodowego i przygotowania praktycznego, z uwzględnieniem preferencji dla branż mających strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarki na poziomie krajowym i regionalnym, identyfikowanych w dokumentach strategicznych lub definiujących inteligentne specjalizacje (m.in. w RSIWO2020). Podejście to będzie uzupełnieniem dla działań podejmowanych w ramach PI 10iv. Odpowiednie wyposażenie szkoły, czy placówki kształcenia zawodowego zapewnia nie tylko skuteczną i wysoką jakość nauczania, ale przesądza również o atrakcyjności oferty edukacyjnej.

Wsparcie w ramach PI 10a ukierunkowane na infrastrukturę szkolnictwa zawodowego pozwoli na stworzenie w szkołach zawodowych warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej w obszarach zidentyfikowanych jako specjalizacje regionalne województwa opolskiego²⁹⁶.

²⁹⁵ Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim, Opole 2012 r., s.172-238.

²⁹⁶ Regionalna Strategia Innowacji..., s. 110.

Umożliwienie realizacji działań w obszarze infrastruktury edukacji zawodowej poprzez m.in. wyposażenie i doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego w nowoczesny sprzęt niezbędny do realizacji procesu kształcenia lub egzaminowania w określonej specjalizacji regionalnej będzie miało wpływ na zwiększenie efektywności edukacji oraz jej upowszechnienie w regionie. Realizowane interwencje przede wszystkim będą sprzyjały dostosowaniu edukacji do potrzeb regionalnego rynku pracy, gdyż wsparcie w infrastrukturę kształcenia zawodowego nastąpi w ujęciu wewnątrzregionalnym z uwzględnieniem potrzeb danego obszaru. Postęp technologiczny jest motorem zmian na rynku pracy. Zarówno nowe technologie, jak i wzrost oczekiwań pracodawców w stosunku do kwalifikacji pracowników, wymagają zmian kształcenia zawodowego i jego dostosowania do zmieniającej się w regionie rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Pozostanie w tyle oznacza utratę możliwości wyposażania mieszkańców regionu w wysokiej jakości kwalifikacje w ramach określonych specjalizacji regionalnych. Stąd działania podejmowane w ramach PI uwzględniać również będą wsparcie ukierunkowane na tworzenie i rozwój branżowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych jednostek organizacyjnych realizujących zadania do nich zbliżone. Zaproponowane w ramach PI 10a działania wspierają również inicjatywy zaplanowane do realizacji w ramach Programu SSD.

Główne typy przedsięwzięć

- wyposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w sprzęt i narzędzia dydaktyczne gwarantujące wysoką jakość kształcenia w zawodzie;
- modernizacja obiektów praktycznej nauki zawodu, w tym m.in. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Główne grupy docelowe

Wsparcie skierowane zostanie do szkół i placówek oświatowych.

Zasięg terytorialny

Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego w ramach OSI Depopulacja.

Główne typy beneficjentów

- podmioty działające w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Cross-financing

W ramach PI 10a przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu. Zastosowanie finansowania krzyżowego będzie wynikało z indywidualnej analizy każdego przypadku oraz musi być uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych rezultatów i celów. Część kosztów operacji objęta mechanizmem cross-financingu musi być niezbędna dla zapewnienia pomyślnej realizacji przedsięwzięcia i być z nim bezpośrednio powiązana. IZRPO WO monitorować będzie wykorzystanie finansowania krzyżowego, tak aby zapewnić, iż nie przekroczy ono 10% wkładu Unii w OP X.

X.2.A.6.2 (10a) Kierunkowe zasady wyboru operacji

W ramach PI 10a przewiduje się realizację partnerskiego projektu pozakonkursowego. W przypadku powstania oszczędności zastosowanie będzie miała procedura konkursowa. Projekt wsparty w ramach trybu pozakonkursowego charakteryzować się będzie wysoką wartością i znaczeniem dla województwa opolskiego oraz będzie odzwierciedlał specyfikę regionalną i zaspokajał potrzeby i deficyty zidentyfikowane w diagnozie regionalnej. Projekt uwzględniać będzie specjalizacje regionalne zgodne z RSIWO2020 i będzie realizowany w efekcie porozumienia partnerów. Dzięki temu zapewniona zostanie lepsza koordynacja działań na rzecz wsparcia edukacji. Potrzeba realizacji projektu wynika ze zdiagnozowanych potrzeb w zakresie przygotowania szkolnictwa zawodowego w regionie do wdrażania założeń reformy kształcenia zawodowego od 2012 r. Organy prowadzące

szkoły zawodowe wykazały, iż niezbędna jest modernizacja i doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego w odniesieniu do nowych zadań, określonych dla regionu specjalizacji regionalnych. Podejmowane w powiatach działania mają przede wszystkim wpłynąć na poprawę przygotowania zawodowego i praktycznego oraz dostosować kształcenie do potrzeb rynku pracy oraz pracodawców, by umożliwić absolwentom podjęcie zatrudnienia lub prowadzenia działalności po zakończeniu kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych oraz technikach. Ponadto umożliwi nabycie nowych kwalifikacji niezbędnych do aktywności zawodowej. Realizacja projektu zakłada współpracę z pracodawcami – zaangażowanie podmiotów gospodarczych w poprawę infrastruktury szkolnictwa zawodowego pozwoli na lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku.

Przedsięwzięcie ze względu na swój kompleksowy charakter i znaczny zasięg oddziaływania w istotny sposób przyczyni się do osiągnięcia wyznaczonego dla PI 10a celu szczegółowego. Ponadto wsparcie infrastrukturalne szkolnictwa zawodowego odzwierciedlać będzie trendy demograficzne województwa opolskiego. Działania mające na celu wsparcie infrastruktury szkolnictwa zawodowego dążyć będą do komplementarności w stosunku do działań realizowanych ze środków EFS i EFRR oraz będą uwzględniać dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Ponadto preferowane będą kierunki kształcenia związane z nowoczesnymi technologiami, w tym z procesami cyfryzacji przemysłu.

Weryfikacja projektów będzie opierać się o kryteria zatwierdzone przez KM RPO WO 2014-2020 oraz procedury wyboru i oceny projektów określone przez IZRPO WO z uwzględnieniem regulacji unijnych i krajowych w tym obszarze. Zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych, wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI.

Projekty zostaną wsparte w formie dotacji bezpośrednich, dla których maksymalny udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych wyniesie 85%. Maksymalna wysokość dofinansowania projektów objętych pomocą publiczną wynikać będzie z krajowych regulacji w tym zakresie. Ewentualna możliwość udzielenia dofinansowania w formie zaliczki, a także jej wielkość zostanie uszczegółowiona na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i wytycznymi.

X.2.A.6.3 (10a) Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych (w stosownych przypadkach)

W przypadku PI 10a nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych jako formy wsparcia obok dotacji.

X.2.A.6.4 (10a) Planowane wykorzystanie dużych projektów (w stosownych przypadkach)

Nie zakłada się realizacji dużych projektów.

X.2.A.6.5 (10a) Wskaźniki produktu w podziale na PI oraz, w stosownych przypadkach, na kategorie regionu

Tabela 5 (X/10a): Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CO35	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej	osoby	EFRR	Słabiej rozwinięty	6 340	IZ	corocznie
0aP1	Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	14	IZ	corocznie

X.2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy.

X.2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6 (X): Ramy wykonania dla OP X

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
X	Wskaźnik produktu	9aP1	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	10	53	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 27,6% alokacji OP X.
X	Wskaźnik produktu	9bP1	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	5	26	IZ	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 33,4% alokacji OP X.
X	Wskaźnik finansowy	-	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	30 161 514	108 179 899	IZ	obowiązkowy

X.2.A.9 Kategorie interwencji

Tabele 7-10 (X): Kategorie interwencji

Fundusz i kategoria regionu: EFRR/Stabiej rozwinięty							
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 9: Wymiar 3 Typ obszaru		Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania	
Kod	€	Kod	€	Kod	€	Kod	€
050	5 293 069	01	91 952 913	01	18 987 657	07	91 952 913
053	22 860 000			02	32 873 166		
054	13 035 484			03	40 092 090		
055	35 069 070						
078	4 560 000						
079	540 000						
081	4 400 000						
101	6 195 290						

X.2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów (w stosownych przypadkach)

Zakres ewentualnego wsparcia OP X ze środków pomocy technicznej RPO WO 2014-2020, znajduje się w Sekcji XI.2.B.1, tj. w części poświęconej opisowi OP XI.

2.B OPIS OSI PRIORYTETOWYCH DOTYCZĄCYCH POMOCY TECHNICZNEJ

XI.2.B.1 POMOC TECHNICZNA

XI.2.B.2 Przyczyny utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu

Nie dotyczy.

XI.2.B.3 Fundusz oraz kategoria regionu

Program jest realizowany na terenie województwa opolskiego, zaliczanego do regionów słabiej rozwiniętych. Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. OP XI współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

XI.2.B.4a Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich oraz warunków zapewniających sprawne działanie instytucji

Oczekiwany rezultat 1: Pełna absorpcja środków dzięki wysokim kwalifikacjom pracowników, wsparciu organizacyjnemu i technicznemu wdrażania Programu.

Niezbędne jest przygotowanie IZ oraz IP do wdrożenia Programu oraz zakończenia wdrażania i rozliczania RPO WO 2007-2013 i komponentu regionalnego PO KL. Zasadne jest wzmocnienie instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu, w szczególności poprzez finansowanie wynagrodzeń pracowników IZ i IP, zabezpieczenie powierzchni biurowych wraz z kosztami eksploatacji, doposażenie stanowisk pracy, w tym zakup niezbędnego sprzętu i materiałów biurowych, zapewnienie efektywnego uczestnictwa w lokalnym/centralnym systemie informatycznym. Finansowane będą również koszty szkoleń pracowników zaangażowanych w procesy związane z realizacją Programu, w szczególności zajmujących się przyjmowaniem, monitorowaniem, kontrolą i oceną projektów, jak też ich udziału w konferencjach, seminariach i innych formach przygotowania zawodowego/podnoszenia kwalifikacji. Środki przeznaczone na powyższe działania umożliwią utrzymanie wysoko wykwalifikowanej i doświadczonej kadry, zatrudnionej w poprzednim okresie programowania, pozwolą też zapobiegać nadmiernej fluktuacji pracowników.

Realizacja Celu 1 monitorowana będzie przy pomocy następujących wskaźników produktu:

- 1) nr 1 - Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej,
- 2) nr 2 - Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy,
- 3) nr 3 - Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji,

Wskaźniki rezultatu wymieniono w punkcie XI.2.B.5a.

XI.2.B.5a Wskaźniki rezultatu

Tabela 12 (XI/a): Wskaźniki rezultatu dla EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
1.	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności	%	n/d	n/d	14,7 1%	2013	n/d	n/d	10	System monitorowania	Raz na rok

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
2.	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE	szt.	n/d	n/d	1,15	2013	n/d	n/d	1,0	System monitorowania	Raz na rok

XI.2.B.4b Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 2: Sprawny system wdrażania RPO WO 2014-2020

Oczekiwany rezultat 2: *Efektywne wdrożenie Programu dzięki wsparciu eksperckiemu i optymalizacji procesów.*

Realizacja Celu 2 to podstawowa funkcja IZ i IP. Wynika z niej szereg obowiązków, m.in. organizacja naboru, oceny i wyboru projektów, weryfikacja płatności, monitoring, certyfikacja, audyt i kontrola. Konieczne będzie przygotowanie stosownego wsparcia organizacyjnego, w szczególności obsługi komitetów i innych ciał pomocniczych (w tym służących ocenie i wyborowi projektów w ramach Programu), finansowanie analiz, ewaluacji, ocen i ekspertyz specjalistycznych, a także szkoleń i innych form przygotowania członków tych ciał do efektywnego wypełniania zadań. W ramach przedmiotowego celu finansowane będą również działania koordynujące i monitorujące w ramach polityki społecznej, ekonomii społecznej i rynku pracy (w zakresie uzupełniającym do działań podejmowanych w ramach pozostałych osi priorytetowych RPO WO 2014-2020) oraz zapewnienie monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji, obejmujące²⁹⁷:

- proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalne instytucje zarządzającą i pośredniczące oraz zainteresowane podmioty takie jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców oraz partnerów społecznych;
- stopę zwrotu na inwestycji w zakresie strategii inteligentnych specjalizacji, obliczaną dla EFRR i EFS²⁹⁸.

Realizacja Celu 2 monitorowana będzie przy pomocy następujących wskaźników produktu:

- 1) nr 4 - Liczba przeprowadzonych ewaluacji,
- 2) nr 5 - Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów,
- 3) nr 6 - Liczba opracowanych ekspertyz.

Wskaźniki rezultatu wymieniono w punkcie XI.2.B.5b.XI.2.B.5b Wskaźniki rezultatu

Tabela 12 (XI/b): Wskaźniki rezultatu dla EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
1.	Odsetek wdrożonych rekomendacji	%	n/d	n/d	27,78	2014	n/d	n/d	50	System Wdrażania	Raz na rok

²⁹⁷ W zakresie wsparcia EFRR i EFS dla regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji

²⁹⁸ Stopa zwrotu powinna być obliczana począwszy od 2016 r. z zastosowaniem jednolitej metodologii

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
	<i>operacyjnych</i>									Rekomendacji	
2.	<i>Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)</i>	dni	n/d	n/d	176,03	2013	n/d	n/d	176	System monitorowania	Raz na rok

XI.2.B.4c Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 3: Spójny system informacji i promocji oraz rozwijanie potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów RPO WO 2014-2020

Oczekiwany rezultat 3: *Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie możliwości pozyskania i wykorzystania środków w ramach Programu.*

Osiągnięcie Celu 3 realizowane będzie przez działania, służące rozpropagowaniu wiedzy na temat Programu i efektów jego wdrażania (w tym dot. perspektywy po 2020r.), w szczególności przez publikację materiałów informacyjnych, podręczników, biuletynów tematycznych, przygotowywanie serwisów, programów informacyjnych i działań informacyjnych o szerokim zasięgu (1 tego typu działanie rocznie oraz działania promujące uruchomienie Programu). Konieczne jest wsparcie i podnoszenie świadomości beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu przez konferencje, seminaria, szkolenia, nakierowane na zindywidualizowane działania regionalne, wzmacniające kompetencje w zakresie poprawnego przygotowania i rozliczania projektów. Zakres tematyczny obejmie działania, odpowiadające indywidualnym potrzebom beneficjentów i potencjalnych beneficjentów identyfikowanym na poziomie wdrażania poszczególnych projektów, i nie będzie dotyczył zagadnień horyzontalnych objętych zakresem PO PT. Ww. szkolenia będą stanowić źródło porad również dla partnerów społeczno-gospodarczych, w tym organizacji pozarządowych.

Realizacja Celu 3 monitorowana będzie przy pomocy następujących wskaźników produktu:

- 1) nr 7 - *Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów,*
- 2) nr 8 - *Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego,*
- 3) nr 9 - *Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu,*

Wskaźniki rezultatu wymieniono w punkcie XI.2.B.5c.

XI.2.B.5c Wskaźniki rezultatu

Tabela 12 (XI/c): Wskaźnik rezultatu dla EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
1.	<i>Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów</i>	Skala 0-5	n/d	n/d	4	2013	n/d	n/d	4	Badania ankietowe	Raz na rok

XI.2.B.6 Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych (w podziale na poszczególne osie priorytetowe)

XI.2.B.6.1 Opis przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Doświadczenie wskazuje, iż dla efektywnego wdrażania środków konieczne jest wsparcie finansowe instytucji odpowiedzialnych za realizację Programu. Niezbędne jest więc finansowanie kosztów zatrudnienia wykwalifikowanego personelu, szkolenie pracowników, wyposażenie instytucji w niezbędny sprzęt, organizacja i obsługa posiedzeń KM RPO WO oraz działania promocyjne i informacyjne. Bez pomocy finansowej w tym zakresie, procesy wdrożenia RPO WO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL nie zostałyby zrealizowane tak sprawnie, co potwierdza fakt, iż Województwo Opolskie zajęło:

- I miejsce wśród województw najefektywniej wdrażających RPO, dzięki czemu zwiększyło alokację w ramach RPO WO 2007-2013 o ok. 15%;
- III miejsce wśród województw najefektywniej wdrażających komponent regionalny PO KL, dzięki czemu zwiększyło alokację w ramach PO KL o ok. 21%.

Pozytywne doświadczenia z perspektywy 2007-2013 będą kontynuowane w ramach realizacji RPO WO 2014-2020, m.in. dzięki wsparciu środków PT.

Jednym z oczekiwanych efektów realizacji działań w ramach OP XI jest płynne przejście z okresu 2007-2013 w kolejny okres, przygotowanie do perspektywy finansowej po 2020 r. oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego przez zmniejszenie obciążeń administracyjnych i poprawę jakości usług świadczonych w ramach Programu. Informacje na temat opisu zdolności administracyjnych przedstawiono w Sekcji 10.

Główne typy przedsięwzięć (zgodnie z wytycznymi w zakresie pomocy technicznej, opracowanymi przez IZ PO PT)

- wynagrodzenia pracowników, zaangażowanych we wdrażanie Programu;
- szkolenia oraz inne formy przygotowania zawodowego/podnoszenia kwalifikacji pracowników, zaangażowanych we wdrażanie Programu;
- wydatki administracyjne oraz sprzęt (w tym komputerowy) dla pracowników, zaangażowanych we wdrażanie Programu;
- narzędzia informatyczne na potrzeby wdrażania Programu;
- organizacja i obsługa procesu oceny i wyboru projektów, KM RPO WO oraz innych ciał działających na rzecz Programu, w tym kontrola projektów;
- informacja i promocja na rzecz Programu, zgodnie z zasadami horyzontalnymi;
- ewaluacje, analizy oraz pozostałe ekspertyzy, zlecane na rzecz realizacji Programu.

W ramach PT RPO WO 2014-2020 nie będzie finansowana budowa / remont budynków administracji publicznej.

Działania dotyczące OP XI wpisują się w realizację celów EU2020 oraz *Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020*, tj. wszystkie instytucje zaangażowane w realizację Programu będą stale dążyć do maksymalnej poprawy jakości świadczonych usług, co pozwoli na efektywne wdrażanie środków. Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez skuteczne stosowanie monitoringu i ewaluacji, wdrażanie uproszczeń administracyjnych i skuteczne komunikowanie się z otoczeniem. Działania w ramach OP XI zapewnią kontynuowanie mechanizmów, stosowanych w perspektywie 2007-2013, nakierowanych na zapobieganie, wykrywanie i przeciwdziałanie nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji "watch-dog", działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb IZ.

W związku z powyższym konieczne będzie wsparcie dla podmiotów zaangażowanych w te procesy, polegające na finansowaniu działań z zakresu programowania, przygotowania, zarządzania,

wdrażania, monitorowania, oceny, certyfikacji, ewaluacji, informacji i promocji, rozpatrywania skarg i odwołań, kontroli i audytu RPO WO 2014-2020 (w tym obsługi prawno-administracyjnej Programu), a także działań mających na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania Programu. Z doświadczeń m.in. okresu 2007-2013 wynika, iż najefektywniejsze jest podejście kompleksowe, tj. realizacja wybranych zadań przy współpracy z komponentami PT pozostałych programów, wdrażanych przez danego beneficjenta PT. Pozwala to zoptymalizować wydatkowanie środków funduszy europejskich oraz ujednoczyć działania.

Zadania w ramach OP XI realizowane będą na podstawie planów działań - dokumentów o charakterze operacyjnym, obejmujących okres mieszczący się w jednym roku budżetowym lub wieloletnich, w zależności od potrzeb beneficjenta. PDz stanowi jednocześnie wniosek o dofinansowanie PT.

Główne grupy docelowe

Dla przedsięwzięć dotyczących PT nie określono grup docelowych, tj. osób, instytucji czy grup społecznych bezpośrednio korzystających z pomocy.

Główne typy beneficjentów

- Instytucja Zarządzająca RPO WO 2014-2020;
- Instytucje Pośredniczące RPO WO 2014-2020.

Cross-financing

W ramach OP XI nie przewidziano zastosowania finansowania krzyżowego.

Kierunkowe zasady wyboru projektów

Ze względu na ograniczony zbiór beneficjentów, będących podmiotami publicznymi, wskazane jest, by projekty w ramach tej OP wybierane były w trybie pozakonkursowym. Przemawia za tym fakt, iż projekty te będą mieć niezmiernie duże znaczenie dla efektywności wdrażania całego Programu.

Sposób finansowania projektów

W ramach OP XI zostaną zapewnione środki na programowanie, przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, ocenę, certyfikację, ewaluację, informację i promocję, rozpatrywanie skarg i odwołań, kontrolę i audyt Programu.

Przeznaczone na realizację OP XI środki przekraczają 3,5% w odniesieniu do RPO WO 2014-2020, a w ujęciu kwotowym przekraczają 15mln EUR. Taka wysokość alokacji pozwoli na zaspokojenie potrzeb instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu, zgodnie z szacunkami, opartymi na wartości i zakresie projektów PT, realizowanych w woj. opolskim w 2013r. Nowe kierunki działań w perspektywie 2014-2020, tj. realizacja nowych zasad wdrażania Polityki Spójności dot. m.in. koncentracji tematycznej, przejęcie przez IZ funkcji certyfikacji środków do KE, obowiązek popularyzacji zasady partnerstwa i szerszego wykorzystania instrumentów finansowych wymagają większego, niż dotychczas wsparcia finansowego IZ.

Ze względu na charakter i cele projektów PT, wsparcie będzie miało formę dotacji bezpośrednich. Nie przewiduje się komplementarnego wsparcia w ramach instrumentów finansowych. Udział dofinansowania wydatków kwalifikowanych ustalono na poziomie 85%. Koszty w ramach projektu będą rozliczane w zależności od potrzeb, na zasadzie refundacji poniesionych wydatków lub w ramach zaliczek.

Komplementarność i demarkacja

OP XI jest komplementarna do programów operacyjnych finansowanych w ramach WRS z EFRR, EFS, FS, przy zachowaniu podziału zadań wynikającego z przyjętej linii demarkacyjnej pomiędzy programami. Należy również eliminować podwójne finansowanie wydatków ponoszonych przez beneficjentów PT w ramach jednego lub kilku PO, w tym w ramach dwóch różnych perspektyw

finansowych oraz dążyć do zapewnienia maksymalnego wykorzystania produktów i efektów uzyskanych w latach 2007-2013 do wdrażania Programu tak, by zapobiec nakładaniu się wydatków/działań.

XI.2.B.6.2 Wskaźniki produktu, które mają się przyczynić do osiągnięcia rezultatów (w podziale na osie priorytetowe)

Tabela 13 (XI): Wskaźniki produktu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych
			M	K	O	
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
2.	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
3.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	osoby	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
4.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
5.	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
6.	Liczba opracowanych ekspertyz	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
7.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
8.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania
9.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	n/d	n/d	n/d	System monitorowania

XI.2.B.7 Kategorie interwencji Osi priorytetowej XI

Tabela 14-16 (XI): Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 15: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 16: Wymiar 3 Typ obszaru	
Kod	€	Kod	€	Kod	€
121	36 286 763,00	01	37 798 711,00	01	18 899 356,00
122	377 987,00			03	18 899 355,00
123	1 133 961,00				

SEKCJA 3. PLAN FINANSOWY

3.1 Środki finansowe z poszczególnych funduszy oraz kwoty na rezerwę wykonania

Tabela 17: Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)

	Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Ogółem	
			Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania	Główna alokacja ¹	Rezerwa wykonania
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	77 704 093,00	4 959 836,00	82 263 181,00	5 250 841,00	87 016 914,00	5 554 271,00	91 354 062,00	5 831 110,00	95 698 498,00	6 108 415,00	100 031 916,00	6 385 016,00	104 335 074,00	6 659 686,00	638 403 738,00	40 749 175,00
2	EFS	Słabiej rozwinięty	30 412 745,00	1 941 239,00	32 197 134,00	2 055 137,00	34 057 707,00	2 173 896,00	35 755 230,00	2 282 249,00	37 455 607,00	2 390 783,00	39 151 671,00	2 499 043,00	40 835 892,00	2 606 546,00	249 865 986,00	15 948 893,00
3		Ogółem	108 116 838,00	6 901 075,00	114 460 315,00	7 305 978,00	121 074 621,00	7 728 167,00	127 109 292,00	8 113 359,00	133 154 105,00	8 499 198,00	139 183 587,00	8 884 059,00	145 170 966,00	9 266 232,00	888 269 724,00	56 698 068,00

¹ Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

3.2 Łączne środki finansowe w podziale na fundusz oraz współfinansowanie krajowe (EUR)

Tabela 18a: Plan finansowy (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii (całkowite koszty kwalifikowalne lub publiczne koszty kwalifikowalne)	Wsparcie Unii (A)	Wkład krajowy (B) = (C) + (D)	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (E) = (A) + (B)	Stopa dofinansowania (F) = (A)/(E)	Dla celów informacyjnych Wkład EBI (G)	Główna alokacja (całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)		Rezerwa wykonania		Kwota rezerwy wykonania w stosunku do ogólnej kwoty wsparcia Unii (L)=(J)/(A)*100
						Krajowe środki publiczne (C)	Krajowe środki prywatne (D)				Wsparcie Unii (H)=(A)-(J)	Wkład krajowy (I)=(B)-(K)	Wsparcie Unii (J)	Wkład krajowy (K)=(B)*((I)/(A))	
OP I	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	73 600 000,00	12 988 236,00	1 147 636,00	11 840 600,00	86 588 236,00	85,00%	0,00	69 920 000,00	12 338 824,00	3 680 000,00	649 412,00	5,00%
OP II	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	84 900 000,00	14 982 353,00	3 732 353,00	11 250 000,00	99 882 353,00	85,00%	0,00	80 655 000,00	14 233 235,00	4 245 000,00	749 118,00	5,00%
OP III	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	131 000 000,00	23 117 648,00	18 794 119,00	4 323 529,00	154 117 648,00	85,00%	0,00	121 855 000,00	21 503 824,00	9 145 000,00	1 613 824,00	6,98%
OP IV	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	23 000 000,00	4 058 824,00	4 058 824,00	0,00	27 058 824,00	85,00%	0,00	21 850 000,00	3 855 883,00	1 150 000,00	202 941,00	5,00%
OP V	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	78 700 000,00	13 888 237,00	13 141 192,00	747 045,00	92 588 237,00	85,00%	0,00	73 192 000,00	12 916 237,00	5 508 000,00	972 000,00	7,00%
OP VI	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	196 000 000,00	34 588 236,00	34 588 236,00	0,00	230 588 236,00	85,00%	0,00	183 710 000,00	32 419 412,00	12 290 000,00	2 168 824,00	6,27%
OP VII	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	95 207 517,00	16 801 327,00	12 226 470,00	4 574 857,00	112 008 844,00	85,00%	0,00	88 548 101,00	15 626 136,00	6 659 416,00	1 175 191,00	6,99%
OP VIII	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	73 929 483,00	13 046 380,00	12 376 322,00	670 058,00	86 975 863,00	85,00%	0,00	68 758 387,00	12 133 834,00	5 171 096,00	912 546,00	6,99%
OP IX	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	58 879 168,00	10 390 442,00	9 424 843,00	965 599,00	69 269 610,00	85,00%	0,00	54 760 787,00	9 663 669,00	4 118 381,00	726 773,00	6,99%
OP X	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	91 952 913,00	16 226 986,00	12 161 104,00	4 065 882,00	108 179 899,00	85,00%	0,00	87 221 738,00	15 392 073,00	4 731 175,00	834 913,00	5,15%
OP XI	EFRR	Stabiej rozwinięty	Całkowite koszty kwalifikowalne	37 798 711,00	6 670 361,00	6 670 361,00	0,00	44 469 072,00	85,00%	0,00	37 798 711,00	6 670 361,00	0,00	0,00	0,00%
Ogółem	EFRR	-	-	679 152 913,00	119 850 520,00	87 623 464,00	32 227 056,00	799 003 433,00	85,00%	0,00	638 403 738,00	112 659 488,00	40 749 175,00	7 191 032,00	6,00%
Ogółem	EFRR	-	-	265 814 879,00	46 908 510,00	40 697 996,00	6 210 514,00	312 723 389,00	85,00%	0,00	249 865 986,00	44 094 000,00	15 948 893,00	2 814 510,00	6,00%
Suma całkowita	-	-	-	944 967 792,00	166 759 030,00	128 321 460,00	38 437 570,00	1 111 726 822,00	85,00%	0,00	888 269 724,00	156 753 488,00	56 698 068,00	10 005 542,00	6,00%

Tabela 18c: Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
OP I	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 1	73 600 000,00	12 988 236,00	86 588 236,00
OP II	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 3	84 900 000,00	14 982 353,00	99 882 353,00
OP III	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 4	131 000 000,00	23 117 648,00	154 117 648,00
OP IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 5	23 000 000,00	4 058 824,00	27 058 824,00
OP V	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 6	78 700 000,00	13 888 237,00	92 588 237,00
OP VI	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 7	196 000 000,00	34 588 236,00	230 588 236,00
OP VII	EFS	Słabiej rozwinięty	CT 8	95 207 517,00	16 801 327,00	112 008 844,00
OP VIII	EFS	Słabiej rozwinięty	CT 9	73 929 483,00	13 046 380,00	86 975 863,00
OP IX	EFS	Słabiej rozwinięty	CT 10	58 879 168,00	10 390 442,00	69 269 610,00
OP X	EFRR	Słabiej rozwinięty	CT 2	9 500 000,00	1 676 471,00	11 176 471,00
		Słabiej rozwinięty	CT 9	76 571 726,00	13 512 658,00	90 084 384,00
		Słabiej rozwinięty	CT 10	5 881 187,00	1 037 857,00	6 919 044,00
OGÓŁEM	-	-	-	907 169 081,00	160 088 669,00	1 067 257 750,00

Tabela 19: Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)

Oś priorytetowa	Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (w EUR)	Udział w całkowitej alokacji na program operacyjny (%)
OP III	93 641 000,00	9,91%
OP IV	21 800 000,00	2,31%
OP V	12 720 000,00	1,35%
OP VI	17 880 000,00	1,89%
OP VII	3 000 000,00	0,32%
RAZEM	149 041 000,00	15,77%

SEKCJA 4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Terytorialne aspekty rozwoju województwa przedstawiono w SRWO 2020. Za bieguny wzrostu uznano miasto wojewódzkie oraz miasta subregionalne wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Natomiast jako obszary problemowe uznano:

- obszar depopulacji obejmujący całe województwo;
- obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- miasta wymagające rewitalizacji i restrukturyzacji;
- obszary przygraniczne, narażone na niebezpieczeństwo powodzi oraz o ekstremalnie niskiej dostępności transportowej.

Zintegrowane podejście terytorialne w Programie, zaprojektowane w oparciu o SRWO 2020, uwzględnia rozwój obszarów miejskich oraz specyficzne uwarunkowania rozwojowe obszarów wiejskich. Ma zastosowanie do obszarów strategicznej interwencji²⁹⁹ określonych na poziomie kraju:

- miasta wojewódzkiego wraz z obszarem funkcjonalnym;
- miast i dzielnic miast wymagających rewitalizacji;
- obszarów przygranicznych.

Szczególne znaczenie dla województwa ma wsparcie OSI Depopulacja. Wyjątkowość na tle kraju i UE zjawisk demograficznych, występujących w regionie kwalifikuje województwo do objęcia go w całości kategorią obszaru problemowego. Odbudowa potencjału ludnościowego jest horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym regionu, uwzględnionym zarówno w SRWO 2020, jak i w RPO WO 2014-2020. W latach 2002-2011 liczba mieszkańców regionu zmniejszyła się o 4,8%, podczas gdy w kraju zwiększyła się o 0,8%. Utrzymanie się takiej tendencji skutkuje utratą równowagi społecznej i ekonomicznej regionu. Głównym wyzwaniem, od którego uzależniony jest zarówno przyszły jego rozwój, jak i spójność społeczno-gospodarcza całego kraju, jest zapobieganie niekorzystnym zmianom demograficznym³⁰⁰. Powyższe wymaga realizacji działań w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego, stąd wyodrębniono OSI Depopulacja obejmujący cały region.

Zróznicowanie wewnątrzregionalne na poziomie jednostek statystycznych NUTS3 wymaga zastosowania specjalnego podejścia terytorialnego względem wsparcia podregionu opolskiego oraz nyskiego.

Wzmocnienie wymiaru miejskiego przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego określonego w *Założeniach Krajowej Polityki Miejskiej: wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców*³⁰¹. Wszystkie działania objęte wsparciem w Programie będą zgodne z horyzontalną zasadą polityki przestrzennej opisaną w UP³⁰².

Dla zrównoważonego rozwoju regionu zakłada się interwencję na obszarach wiejskich, na które skierowane zostaną wydatki na poziomie ponad 40%, co wypełni minimum określone dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych 2014-2020. Wydatki na obszary wiejskie będą monitorowane i sprawozdawane w raportach rocznych z uwzględnieniem - zgodnie z zakresem i logiką interwencji programu - takich obszarów jak: 1) rozwój przedsiębiorczości i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, w tym reorientacji zawodowej rolników 2) rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna 3) infrastruktura wodno-kanalizacyjna i przeciwpowodziowa.

²⁹⁹ Zgodnie z KSRR...

³⁰⁰ Szerzej w części diagnostycznej RPO WO 2014-2020, s. 9-10.

³⁰¹ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 16 lipca 2013 r., s. 15.

³⁰² *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020...*, s. 177. Szerzej w RPO WO 2014-2020, sekcja 11, s. 271.

Obszar przygraniczny województwa opolskiego obejmuje 3 powiaty bezpośrednio graniczące z Republiką Czeską – powiat głubczycki, nyski i prudnicki.

Dodatkowe informacje nt. podejścia terytorialnego przedstawiono w Załączniku nr 4.

4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

W ramach RPO WO 2014-2020 nie będzie zastosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej. W ramach Programu planuje się wsparcie Lokalnych Grup Działania jako potencjalnych beneficjentów. Interwencja RPO WO 2014-2020 będzie stanowiła uzupełnienie wsparcia EFRROW i EFMR na terytorium danej LGD i będzie realizowana w oparciu o Lokalną Strategię Rozwoju. Koszty przygotowawcze, bieżące oraz koszty animacji LGD nie będą wspierane środkami EFS w ramach RPO WO 2014-2020.

4.2 Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich

OSI *Miasto wojewódzkie z obszarem funkcjonalnym* to jeden z kluczowych obszarów strategicznej interwencji ustanowionych na poziomie kraju³⁰³. W województwie opolskim tym obszarem jest Aglomeracja Opolska, w skład której wchodzi ośrodek wojewódzki Opole oraz JST z wyodrębnionych stref zewnętrznej i wewnętrznej: Gogolin, Krapkowice, Lewin Brzeski, Niemodlin, Ozimek, Prószków, Zdzieszowice, Chrząstowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Izbicko, Komprachcice, Łubniany, Murów, Popielów, Strzeleczy, Turawa, Tarnów Opolski, Tułowice, Walce. Zgodnie z *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego* Aglomeracja Opolska to obszar, na którym występują problemy rozwojowe:

- niedostatek funkcji metropolitalnych, słabe centrum i brak integracji wewnętrznej;
- niedostatek infrastruktury komunalnej i transportowej wiążącej strefę podmiejską z centrum;
- niski poziom inwestycji³⁰⁴.

W SRWO 2020 podkreślone zostało znaczenie Aglomeracji w kreowaniu rozwoju całego województwa. Cel strategiczny *Konkurencyjna Aglomeracja Opolska* osiągnąć ma być poprzez:

- rozwój i wzmacnianie funkcji metropolitalnych;
- rozwój przestrzeni Aglomeracji, wzmacnianie powiązań instytucjonalnych i społecznych;
- kreowanie pozytywnego wizerunku Aglomeracji, rozwój współpracy z ośrodkami regionalnymi³⁰⁵.

Działania na obszarze Aglomeracji Opolskiej, realizowane będą z wykorzystaniem instrumentu ZIT. Interwencja RPO WO 2014-2020 dedykowana ZIT koncentrować się będzie na przygotowaniu terenów inwestycyjnych, efektywności energetycznej w budynkach publicznych, strategiach niskoemisyjnych, a także wsparciu dziedzictwa kulturowego i kultury, podnoszeniu jakości edukacji przedszkolnej, kształcenia ogólnego i zawodowego. Wsparcie działań realizowanych w formule ZIT pochodzić będzie z EFRR oraz EFS. Na realizację tego typu działań zaplanowane zostało ponad 7% alokacji całego Programu. Zgodnie z art. 36 ust 4 Rozporządzenia ogólnego w systemie monitorowania Programu identyfikowane będą działania realizowane w ramach ZIT.

Zastosowanie instrumentu ZIT w ramach RPO WO 2014-2020 możliwe będzie po spełnieniu warunków określonych w UP, a także wytycznych MIR oraz IZRPO WO w tym zakresie, szerzej opisanych w sekcji 7 Programu.

³⁰³ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020...*, s. 205.

³⁰⁴ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 września 2010 r., s. 71

³⁰⁵ *SRWO 2020...*s.125.

Tabela 20: Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe) [Euro]	Udział całkowitej alokacji z funduszu w Programie
EFRR ogółem	57 300 000,00	8,44%
EFS ogółem	14 500 000,00	5,45%
EFRR + EFS ogółem	71 800 000,00	7,60%

Zakres powierzenia władzom miejskim zadań związanych z realizacją programu w ramach ZIT określa pisemne porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i IZRPO WO. Zgodnie z art. 123 ust. 6 rozporządzenia 1303/2013 władze miejskie realizują zadania związane przynajmniej z wyborem projektów do dofinansowania. Minimalny zakres powierzenia zadań oznacza, że władze miejskie przedkładają IZRPO WO listy projektów wyłonionych w konkursie bądź - w przypadku trybu pozakonkursowego – wynikających ze Strategii ZIT, spriorytetyzowanych w oparciu o kryteria zatwierdzone przez KM RPO dotyczące stopnia zgodności z celami Strategii ZIT. IZRPO WO dokonuje ostatecznego sprawdzenia kwalifikowalności projektów do dofinansowania, zgodnie z art. 7 ust 5 rozporządzenia 1303/2013, chyba że porozumienie przewiduje inaczej. Techniczna organizacja naboru i pełna ocena projektów pod względem formalnym i merytorycznym może być dokonywana przez władze miejskie lub IZRPO WO, z udziałem w stosownych przypadkach ekspertów zewnętrznych, zgodnie z postanowieniami porozumienia.

4.3 Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)

W RPO WO 2014-2020 nie przewidziano realizacji instrumentu ZIT poza Aglomeracją Opolską, który został opisany w punkcie 4.2

4.4 Rozwiązania na rzecz przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach danego programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim

W RPO WO 2014-2020 nie przewidziano realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem partnerów z innych państw członkowskich.

4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanym przez państwo członkowskie

Województwo opolskie objęte jest Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego, jednak ze względu na jego położenie geograficzne oraz charakter działań realizujących SUE RMB (projekty o zasięgu ponadnarodowym), IZRPO WO zakłada w programie realizację projektów, które pośrednio będą przyczyniać się do osiągnięcia jej celów. W obszarze celu 1. *Ocalenie morza* istotne będą przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, w tym przede wszystkim gospodarki wodno-ściekowej. Z kolei rozbudowa infrastruktury transportowej zapewniająca dostępność do szlaków drogowych o kluczowym znaczeniu, poprawiająca spójność komunikacyjną będzie miała wpływ na realizację celu 2 *Rozwój połączeń w regionie*. Do *Zwiększenia dobrobytu* (cel 3) przyczynią się interwencje w zasoby ludzkie, w tym w obszarze edukacji, integracji społecznej i rynku pracy.

Strategią makroregionalną, obejmującą województwo opolskie, dolnośląskie, lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie jest *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020*. SRPZ 2020 to strategia rządowa, tworzona w odpowiedzi na oddolną inicjatywę podjętą przez powyższe regiony. Jej celem głównym jest wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim poprzez

efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu³⁰⁶. Projekt SRPZ 2020 definiuje 3 cele szczególne:

- integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu;
- budowa oferty gospodarczej makroregionu;
- wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu.

Operacjonalizacja SRPZ 2020 polegać będzie przede wszystkim na realizacji uzgodnionych przez wszystkie regiony projektów istotnych dla rozwoju terytorium Polski Zachodniej. Do realizacji w ramach SRPZ 2020 zarekomendowane są przedsięwzięcia z obszaru m.in. transportu, rozwoju nauki i komercjalizacji badań, energetyki, które po wynegocjowaniu w Kontrakcie Terytorialnym wspierane będą w ramach programów operacyjnych 2014-2020 lub środków budżetu państwa.

---

³⁰⁶ *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014r.

SEKCJA 5. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH)

5.1 Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym

Mając na uwadze kryteria służące pomiarowi ubóstwa przyjęte dla EU2020, sytuacja w województwie opolskim w porównaniu ze średnią krajową i UE przedstawia się następująco (wg stanu na 2011 r.):

- wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (EU-27: 24,2%, Polska: 27,2%, **województwo opolskie: 23,4%**), w skład którego wchodzi:
  - wskaźnik zagrożenia ubóstwem (EU-27: 16,4%, Polska: 17,7%, **województwo opolskie: 13,4%**);
  - wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej (EU-27: 8,8%, Polska: 6,9%, **województwo opolskie: 13,4%**);
  - wskaźnik niskiej intensywności pracy (EU-27: 10,0%, Polska: 14,2%, **województwo opolskie: 12,3%**).

Warto zauważyć, że w ramach wskazanych kryteriów ubóstwa, województwo opolskie znajduje się w korzystnej sytuacji, w większości przypadków plasując się poniżej średniej krajowej, dodatkowo ze wskaźnikiem dotyczącym zagrożenia ubóstwem poniżej średniej UE. Niemniej jednak, w zakresie wskaźnika dotyczącego pogłębionej deprivacji materialnej, sytuacja w regionie przedstawia się zdecydowanie niekorzystnie, zarówno w odniesieniu do kraju, jak i do państw członkowskich UE.

Podobną tendencję wykazują narzędzia stosowane przez GUS, obrazujące aktualniejszą sytuację w kraju, z których wynika, że w 2013r. wskaźniki ubóstwa w województwie opolskim były jedne z najniższych w kraju i przedstawiały się następująco:

- wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym - Polska: 16,2%, województwo opolskie: 16,1%;
- wskaźnik zagrożenia ubóstwem ustawowym - Polska: 12,8%, województwo opolskie: 11,7%;
- wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym - Polska: 7,4%, województwo opolskie: 6,1%³⁰⁷.

Ponadto jak wskazano w mapach ubóstwa na poziomie podregionów (NUTS III) opublikowanych przez GUS we współpracy z Bankiem Światowym³⁰⁸, otrzymane wyniki wskazują na silne terytorialne zróżnicowanie wskaźnika zagrożenia ubóstwem w Polsce. Można zauważyć, że zachodnia część kraju cechuje się znacznie niższym odsetkiem osób ubogich niż część centralna i wschodnia. W przypadku województwa opolskiego wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem na podstawie przyjętego modelu w 4-stopniowej (poniżej 14,0%, 14,0% - 16,9%, 17,0% - 19,9%, 20,0% i więcej) skali barw wynosi odpowiednio: podregion opolski: poniżej 14,0% oraz dla podregionu nyskiego: 14,0% - 16,9%. Natomiast w przypadku wskaźnika zagrożenia ubóstwem na poziomie

³⁰⁷ *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, Urząd Statystyczny w Łodzi, Warszawa 2013, s. 20-22.

³⁰⁸ GUS, BDL (wg stanu na 17.10.2014r.).

podregionów na podstawie ostatecznie przyjętego modelu w 7-stopniowej (poniżej 8,39%, 8,9% - 13,2%, 13,3% - 15,8%, 15,9% - 19,5%, 19,6% - 22,1%, 22,2% - 26,6%, 26,7% i więcej) skali barw wartości przedstawiają się następująco: podregion opolski: 8,9% - 13,2%, natomiast podregion nyski: 13,3% - 15,8%. Jak można zauważyć, wskaźnik zagrożenia ubóstwem w podregionach Opolszczyzny jest na stosunkowo korzystnym poziomie w stosunku do innych subregionów w kraju.

Jednocześnie na podstawie danych dostępnych w regionie stworzono ranking gmin województwa opolskiego (w oparciu o metodę wzorca rozwoju) od najmniej do najbardziej zagrożonych ubóstwem. Zgodnie z powyższą metodą wskazano, że aż w 42 gminach w 2013 r. występuje wysoki stopień zagrożenia ubóstwem, i liczba ta jest wyższa niż w 2012 r. Jednocześnie w 2013 r. w każdym z powiatów województwa opolskiego (z wyjątkiem miasta Opola) występowała co najmniej jedna gmina o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem³⁰⁹.

Do grup w szczególności narażonych na wykluczenie społeczne należy zaliczyć gospodarstwa domowe utrzymujące się z niezarobkowych źródeł, wielodzietne rodziny, osoby z niepełnosprawnościami czy też osoby długotrwale bezrobotne.

W związku z powyższym, większość działań zaplanowanych w RPO WO 2014-2020 skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, będzie obejmowała obszar całego województwa. Będzie to dotyczyło przede wszystkim działań zaplanowanych do realizacji w ramach OP VII, VIII, IX i X, finansowanych przede wszystkim ze środków EFS uzupełnionych EFRR. W celu wspierania podmiotów ekonomii społecznej, przy realizacji projektów współfinansowanych ze środków EFS, preferowane będą podmioty, dla których IZRPO WO 2014-2020 określi szczegółowe obszary, w których stosowane będą preferencje.

5.2 Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem/grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym oraz, w stosownych przypadkach, wkład do zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa

Tabela 22 (5.1): Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem/grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
Osoby bezrobotne, poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo, osoby pracujące w oparciu o umowy cywilnoprawne i krótkoterminowe oraz osiągające niskie dochody OSi Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, w tym w szczególności znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy; ✓ podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób pracujących ✓ usługi w zakresie pośrednictwa pracy/poradnictwa zawodowego poprzedzone analizą dotyczącą ofert pracy i odzwierciedlającą popyt na konkretne zawody; ✓ upowszechnienie i wdrożenie alternatywnych 	VII	EFS	Słabiej rozwinięty	8i

³⁰⁹ Stopień zagrożenia ubóstwem w województwie opolskim, Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Stan na 31 grudnia 2013 r., Opole, marzec 2014; szerzej na ten temat w pkt. 1.1, Sekcji 1.

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
	i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy, w tym poprzez subsydiowanie zatrudnienia.				
Osoby bezrobotne, poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo, osoby pracujące w oparciu o umowy cywilnoprawne i krótkoterminowe oraz osiągające niskie dochody OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomoc bezzwrotna (dotacje) na utworzenie przedsiębiorstwa oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, a także wsparcie pomostowe; ✓ zwrotne wsparcie (pożyczka) na utworzenie działalności gospodarczej. 	VII	EFS	Słabiej rozwinięty	8iii
Osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3, w tym w szczególności osoby wchodzące na rynek pracy lub powracające po urloпах macierzyńskich i rodzicielskich OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym w ramach nowych form nieinstytucjonalnych; ✓ pokrycie kosztów opieki/utrzymania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; ✓ aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia sprawujących opiekę na dziećmi do lat 3. 	VII	EFS	Słabiej rozwinięty	8iv
Osoby w wieku aktywności zawodowej OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ profilaktyka w kierunku wczesnego wykrywania między innymi nowotworów jelita grubego, piersi oraz szyjki macicy; ✓ opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym działania szkoleniowe; ✓ programy zdrowotne z uwzględnieniem działań rehabilitacji medycznej. 	VII	EFS	Słabiej rozwinięty	8vi
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> ✓ programy ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową z zastosowaniem instrumentów m.in. aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej; ✓ usługi reintegracji i aktywizacji społeczno-zawodowej w szczególności w CIS, KIS, ZAZ, W TZ; ✓ kompleksowa integracja dzieci i młodzieży wymagającej resocjalizacji. 	VIII	EFS	Słabiej rozwinięty	9i

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
Mieszkańcy regionu OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ działania zapobiegające chorobom cywilizacyjnym; ✓ kompleksowa opieka nad matką i dzieckiem, w tym w zakresie szczepień dzieci do drugiego roku życia; diagnostyki i leczenia chorób rozwojowych niemowląt i dzieci, a także wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami; ✓ kompleksowa opieka nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami; ✓ rozwój usług opiekuńczych nad osobami zależnymi (w tym starszymi i z niepełnosprawnościami) w tym z uwzględnieniem aspektu jakościowego (deinstytucjonalizacja usług); ✓ wsparcie rodziny przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym w sytuacji utraty możliwości opieki nad dziećmi oraz wsparcie pieczy zastępczej; ✓ poprawa dostępu do mieszkań chronionych/ wspomaganych. 	VIII	EFS	Słabiej rozwinięty	9iv
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Podmioty ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wsparcie finansowe dla powstających i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. finansowanie założenia/przystąpienia/zatrudnienia w przedsiębiorstwie społecznym; ✓ świadczenie usług dla wsparcia ekonomii społecznej, w tym usług animacyjnych, inkubacyjnych i dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej, zgodnie z podziałem przyjętym w ramach KPRES; ✓ wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej; ✓ podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników podmiotów ekonomii społecznej; ✓ koordynowanie polityki w obszarze ekonomii społecznej 	VIII	EFS	Słabiej rozwinięty	9v

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
<p>Dzieci w wieku przedszkolnym ich rodzice i opiekunowie, ośrodki wychowania przedszkolnego, uczniowie i słuchacze, szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne, nauczyciele</p> <p>OSI Depopulacja</p> <p>ZIT</p>	<p>na poziomie regionalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozszerzenie oferty placówki przedszkolnej o zajęcia zwiększające szanse dzieci w ramach edukacji przedszkolnej; ✓ indywidualizacja pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym; ✓ tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego; ✓ dostosowanie i doposażenie istniejącej infrastruktury wychowania przedszkolnego; ✓ rozwój wśród uczniów umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych; ✓ wykorzystanie metod eksperymentu w edukacji; ✓ korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez m.in. kontynuację rządowego programu <i>Cyfrowa szkoła</i>; ✓ indywidualizacja podejścia do ucznia; ✓ doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli przy tworzeniu i realizacji procesu dydaktycznego w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych; ✓ uzupełniająco doradztwo edukacyjno-zawodowe; ✓ doposażenie, wyposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół i placówek oświatowych w sprzęt do nauczania przedmiotów ścisłych. 	IX	EFS	Słabiej rozwinięty	10i
<p>Osoby dorosłe od 18 roku życia znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy</p> <p>OSI Depopulacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ kształcenie osób dorosłych w zakresie kompetencji kluczowych (TIK i języki obce) w ramach systemu kształcenia formalnego i pozaformalnego, w tym zapewnienie elastycznych rozwiązań np. kształcenie na odległość; ✓ usługi doradcze dla osób dorosłych w zakresie wyboru kierunku i rodzaju edukacji ustawicznej w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy, mentoring. 	IX	EFS	Słabiej rozwinięty	10iii

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
<p>Uczniowie, słuchacze, szkoły, placówki kształcenia zawodowe, młodociani pracownicy, pracodawcy, partnerzy społeczno-gospodarczy, nauczyciele, opiekunowie praktyk i staży i instruktorzy praktycznej nauki zawodów, osoby dorosłe.</p> <p>OSI Depopulacja</p> <p>ZIT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym zwłaszcza z pracodawcami oraz z uczelniami wyższymi z instytucjami rynku pracy; ✓ kształcenie praktyczne uczniów i nauczycieli, w tym we współpracy z pracodawcami, tj. organizacja staży, praktyk czy kwalifikacyjnych kursów zawodowych; ✓ rozwój wśród uczniów umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych; ✓ doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli zawodu, w tym we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy; ✓ doradztwo edukacyjno-zawodowe; ✓ wyposażenie, wyposażenie bazy dydaktycznej i naukowej szkół kształcenia zawodowego; ✓ szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje i kompetencje zawodowe mieszkańców województwa w obszarze specjalizacji regionalnych. 	IX	EFS	Słabiej rozwinięty	10iv
<p>Podmioty ekonomii społecznej</p> <p>OSI Depopulacja</p> <p>OSI Przygranicze</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ modernizacja pomieszczeń i dostosowanie miejsc pracy; ✓ zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnych do działalności podmiotów ekonomii społecznej. 	II	EFRR	Słabiej rozwinięty	3c
<p>Mieszkańcy, instytucje i grupy społeczne z regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój elektronicznych e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego oraz zwiększenie do nich dostępu obywateli (w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-kultury, systemów informacji przestrzennej) ✓ digitalizacja zasobów kulturowych, naukowych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej 	X	EFRR	Słabiej rozwinięty	2c

Grupa docelowa/ obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
	do tych zasobów.				
Mieszkańcy regionu, w szczególności osoby starsze, z niepełnosprawnościami oraz matki i dzieci OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w ramach opieki nad matką i dzieckiem; ✓ inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych w zakresie opieki nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami; ✓ inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób cywilizacyjnych, w tym nowotworów złośliwych; ✓ inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność usług medycznych w zakresie anestezjologii oraz intensywnej terapii; ✓ inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami zależnymi. 	X	EFRR	Słabiej rozwinięty	9a
Mieszkańcy zrewitalizowanych obszarów oraz podmioty działające na rzecz pomocy i integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ odnowa fizyczna obszarów miejskich zakładająca realizację przedsięwzięć inwestycyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy społeczne; ✓ tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do prowadzenia działalności gospodarczej, ✓ inwestycje polegające na dostosowaniu budynków do prowadzenia usług w zakresie opieki nad osobami starszymi, w tym z niepełnosprawnościami; ✓ tworzenie mieszkań chronionych/ wspomaganych,. 	X	EFRR	Słabiej rozwinięty	9b
Szkoły i placówki oświatowe OSI Depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wyposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w sprzęt i narzędzia dydaktyczne gwarantujące wysoką jakość kształcenia w zawodzie; ✓ modernizacja obiektów praktycznej nauki zawodu, w tym m.in. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego. 	X	EFRR	Słabiej rozwinięty	10a

SEKCJA 6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH)

Jednym z głównych determinantów rozwoju regionu, w tym wzrostu jego konkurencyjności jest posiadany potencjał (ilościowy i jakościowy) kapitału ludzkiego. Czynniki demograficzne, w tym przede wszystkim depopulacja i starzenie się społeczeństwa należą do głównych przyczyn negatywnie wpływających na zasoby ludzkie, a co za tym idzie na regionalny rynek pracy. Niekorzystne trendy w tym zakresie powodują bowiem z jednej strony brak osób zdolnych (w kontekście wieku i stanu zdrowia oraz kwalifikacji) do podjęcia pracy w zawodach, na które występuje zapotrzebowanie w regionie, z drugiej zaś wpływają na zwiększenie liczby osób bezrobotnych, wykluczonych społecznie, a także niepracujących z powodu złego stanu zdrowia. Zgodnie z *SRKL 2020* poprawa sytuacji demograficznej stanowi jedno z wyzwań polityki krajowej i regionalnej odnośnie wzmocnienia zasobów ludzkich. Do najważniejszych zadań w tym zakresie należą:

- zwiększenie dzietności;
- zahamowanie migracji;
- zwiększenie liczby lat przeżywanego w zdrowiu.

Jednak, jako kluczowy aspekt w kontekście niwelowania problemów demograficznych, *SRKL 2020* wskazuje aktywizację zawodową, która prowadzić powinna do maksymalnego wykorzystania dostępnych zasobów pracy.

W ramach RPO WO 2014 – 2020 planuje się wdrożenie szeregu działań mających przeciwdziałać niekorzystnym trendom demograficznym, które szczególnie dotkliwie dotyczą województwo opolskie³¹⁰. Uznano, iż podstawową kwestią wpływającą na zwiększenie dzietności będzie poprawa warunków życia (zwłaszcza sytuacji finansowej) potencjalnych rodziców, w tym w szczególności kobiet. W tym zakresie nacisk położony zostanie na: kompleksową, okołoporodową opiekę nad matką i dzieckiem, tworzenie nowych miejsc pracy (w tym zakładanie działalności gospodarczej), działania pozwalające na pogodzenie życia zawodowego i rodzinnego (np. rozwój form opieki nad dziećmi do lat 6, wdrożenie elastycznych form pracy).

Rozwój gospodarczy i wzrost konkurencyjności regionu stymulowany będzie działaniami w zakresie przygotowania terenów pod inwestycje na rzecz gospodarki, poprawy infrastruktury drogowej oraz usprawnienia transportu. Wpłynie on na powstanie nowych miejsc pracy i powinien przełożyć się na wzrost zarobków, a w konsekwencji na jakość życia mieszkańców województwa opolskiego. Powyższe, w powiązaniu z działaniami bezpośrednio wpływającymi na zwiększenie dzietności, sprzyjać będzie zahamowaniu migracji i może przyczynić się do powrotu osób, które opuściły region ze względu na brak pracy lub niskie zarobki.

Wsparcie na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej osób starszych skupiać się będzie na poprawie ich stanu zdrowia, w szczególności dzięki zwiększonemu dostępowi do profilaktyki i rehabilitacji medycznej oraz dostosowaniu ich kwalifikacji i umiejętności do aktualnych wymogów pracodawców. Osoby te będą mogły również przekwalifikować się lub znaleźć zatrudnienie w zawodach, w przypadku których odnotowuje się coraz większe zapotrzebowanie na rynku, tj. na przykład związanych z opieką nad osobami zależnymi.

Szeroki wachlarz działań sprzyjających odwróceniu niekorzystnych trendów demograficznych zaplanowano do realizacji także w obszarach rynku pracy i edukacji. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, w tym w szczególności osób starszych, z niepełnosprawnościami i kobiet sprawujących opiekę nad osobami zależnymi sprzyjać będzie lepszemu wykorzystaniu

³¹⁰ Szerzej na ten temat w sekcji 1.1 Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów (...).

zasobów pracy. Wsparcie będzie skierowane również do ubogich pracujących w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy.

Pozytywny wpływ na powyższe, a co za tym idzie na sytuację społeczno – gospodarczą regionu będzie również miała poprawa jakości kształcenia. Pobieranie edukacji przez całe życie warunkuje bowiem możliwość zatrudnienia lub zmiany miejsca pracy, który to problem dotyczy wszystkich osób w wieku aktywności zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku niemobilnym.

Konieczność podejmowania działań, o których mowa powyżej, w kontekście niekorzystnej diagnozy demograficznej zdecydowała o wyodrębnieniu OSI Depopulacja. W ramach tej interwencji zastosowane zostaną również narzędzia zaplanowane w ramach *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej*, który jest odpowiedzią na kluczowe wyzwania wskazane w *SRWO 2020*. Działania w obszarze przeciwdziałania depopulacji są już realizowane w regionie.

SEKCJA 7. INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZAANGAŻOWANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

7.1 Odpowiednie instytucje i podmioty

Na podstawie art. 96 ust. 5 lit. a) i b) oraz art. 123 Rozporządzenia ogólnego określa się podmioty zaangażowane w realizację RPO WO 2014-2020. Przedstawiony poniżej zakres nie podlega decyzji KE zatwierdzającej Program, a wyłącznej odpowiedzialności państwa członkowskiego.

Tabela 23 (7.1): Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departamentu lub jednostki	Kierownik instytucji/podmiotu (funkcja lub stanowisko)
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Opolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	Marszałek Województwa Opolskiego tel.: (+48) 77 54 16 510, 77 54 16 511 fax: (+48) 77 54 16 512 e-mail: marszalek@opolskie.pl
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa Opolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	Marszałek Województwa Opolskiego tel.: (+48) 77 54 16 510, 77 54 16 511 fax: (+48) 77 54 16 512 e-mail: marszalek@opolskie.pl
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. (+48) 22 694 55 55 e-mail: kancelaria@mofnet.gov.pl
Podmiot, do którego Komisja będzie kierowała płatności	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. (+48) 22 694 55 55 e-mail: kancelaria@mofnet.gov.pl

Szczegółowe informacje nt. podmiotów zaangażowanych w realizację RPO WO 2014-2020 zaprezentowano w Załączniku nr 5.

7.2 Zaangażowanie właściwych partnerów

7.2.1 Przedsięwzięcia podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów w przygotowanie programu operacyjnego oraz rola tych partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu operacyjnego

Zgodnie z art. 5 Rozporządzenia ogólnego oraz zapisami dokumentu służb KE pn. *Zasada partnerstwa w procesie wdrażania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych - elementy europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa*³¹¹ w zakresie funduszy objętych WRS konieczna jest ścisła współpraca pomiędzy władzami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Prace nad kluczowymi dokumentami strategicznymi, operacyjnymi dla województwa opolskiego prowadzone są z poszanowaniem zasady partnerstwa przy angażowaniu w ten proces jak największej ilości interesariuszy z różnych poziomów władzy, jak i środowisk. Do prac nad nową SRWO 2020 zaangażowani zostali liczni reprezentanci działających w regionie podmiotów i instytucji, a także, dzięki prowadzonym konsultacjom, szeroka społeczność lokalna. W ramach spotkań konsultacyjnych prezentowano dodatkowo zagadnienia dotyczące perspektywy finansowej 2014-2020, w tym m.in. ramy projektu RPO WO 2014-2020. Podjęta w tym zakresie współpraca będzie kontynuowana na każdym etapie przygotowania i realizacji RPO WO 2014-2020. W rezultacie w procesy te angażowani będą przedstawiciele organów administracji rządowej, władz i organizacji lokalnych, partnerzy gospodarczy, społeczni, organizacje pozarządowe, podmioty zajmujące się tematyką ochrony środowiska, promowania równości kobiet i mężczyzn itp.

Realizacja zasady partnerstwa opierać się będzie o wytyczne horyzontalne ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. IZRPO WO w celu zapewnienia efektywnego i skutecznego procesu wdrażania Programu, dokona wszelkich starań, by na każdym etapie realizacji RPO WO 2014-2020 (wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja) współpraca z partnerami odbywała się zgodnie z poszanowaniem zasady partnerstwa. Kontynuowane będą również dobre praktyki stosowane w województwie opolskim głównie z okresu 2007-2013, które zostały zauważone i pozytywnie ocenione na poziomie kraju. W 2012 roku KM RPO WO został uznany za najbardziej partnerski komitet w konkursie organizowanym przez *Krajową sieć tematyczną ds. partnerstwa* wraz z MRR. Ponadto zapisy w zakresie podejścia komplementarności opisane w publikacji IZRPO WO (*Komplementarność w ramach RPO WO 2007-2013 jako narzędzie zwiększania efektywności realizacji celów rozwojowych regionu: znaczenie, ewaluacja, przykłady*) zostały wykorzystane do prac nad dokumentem *Zasada komplementarności w ramach programów operacyjnych polityki spójności - wnioski na lata 2014-2020* opracowanego przez Grupę roboczą ds. koordynacji i komplementarności, funkcjonującą przy KK NSRO.

IZRPO WO w celu zapewnienia partnerskiej współpracy pomiędzy szerokim gronem interesariuszy, zdecydowała o powołaniu ciał doradczych. Uchwałą ZWO nr 2164/2012 z 30 kwietnia 2012 r. został powołany *Zespół ds. RPO WO 2014-2020*, którego zadaniem było opracowanie zapisów Programu, w tym w szczególności wyznaczenia obszarów priorytetowych i działań do wsparcia, określenia systemu realizacji i zasad wdrażania oraz podziału środków finansowych. W skład *Zespołu* wchodzi m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych, Konwentu Starostów Województwa Opolskiego, eksperci zewnętrzni i Euroliderzy oraz przedstawiciele Samorządu Województwa Opolskiego i jednostek podległych. W celu spójności i koordynacji procesu programowania, ZWO Uchwałą nr 3409/2013 z dnia 29 marca 2013 r. powołał *Grupę roboczą wspierającą prace nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Opolskiego 2014-2020*, wpisującą się w szerszą koncepcję propagowaną na poziomie krajowym przez *Międzyresortowy Zespół do spraw Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej*. Skład *Grupy roboczej* został dobrany zgodnie z rekomendacjami KE³¹² oraz MIR³¹³. Do prac w ramach

³¹¹ SWD(2012) 106 finał, Bruksela, dnia 24.4.2012 r.

³¹² Art. 5 Rozporządzenia ogólnego.

gremium, poza władzami regionalnymi, zostali włączeni wszyscy, którzy wyrazili wolę uczestnictwa. W pracach *Grupy* biorą udział m.in. przedstawiciele strony rządowej reprezentowanej przez Wojewodę Opolskiego oraz przedstawiciele wybranych ministerstw (m.in. MIR). Ponadto w pracach uczestniczą przedstawiciele opolskich uczelni oraz partnerzy społeczni i gospodarczy. Dotychczasowym działaniem *Grupy* było wsparcie procesu przygotowania RPO WO 2014-2020 m.in. w zakresie wypracowania rozwiązań wdrożeniowych i instytucjonalnych, zapewnienie koordynacji interwencji w ramach celów tematycznych z uwzględnieniem zapisów krajowych i europejskich dokumentów strategicznych, efektów negocjacji pakietu legislacyjnego na lata 2014-2020 oraz uzgodnień Wspólnych Ram Finansowych. Przedstawiciele ww. gremiów aktywnie brali udział w procesie konsultacji społecznych projektu RPO WO 2014-2020. Przebieg procesu konsultacji społecznych RPO WO 2014-2020 został przeprowadzony zgodnie z art. 6 ust. 1 oraz 19a. *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*³¹⁴. Zarząd Województwa Opolskiego realizując zasadę partnerstwa przyjął, że zapisy Programu powinno współtworzyć, a następnie oceniać jak najwięcej środowisk zainteresowanych rozwojem regionu. Konsultacje projektu Programu miały charakter otwarty, każdorazowo w proces angażowani byli partnerzy społeczno-gospodarczy. Poza informacją przekazywaną do publicznej wiadomości za pośrednictwem prasy i mediów, IZRPO WO wystosowywała do zainteresowanych indywidualne zaproszenia do udziału w procesie konsultacji oraz organizowanych spotkaniach i konferencjach. W odpowiedzi na duże zainteresowanie, Zarząd Województwa Opolskiego nie ograniczył się podczas konsultacji do udziału podmiotów wskazanych w uchwałach powołujących *Zespół* i *Grupę*. Kilkakrotnie, na wniosek kolejnych instytucji, aktualizowano skład *Grupy*, poprzez włączenie do prac m.in. *Stowarzyszenie Romów w Polsce*, *Ogólnopolski Konwent Agencji Pracy, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* oraz *Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim*. IZRPO WO, podczas całego procesu przygotowania Programu (w tym poza formalnym procesem konsultacji) organizowała indywidualne spotkania z potencjalnymi beneficjentami oraz odpowiadała podmiotom zainteresowanym na wszelką korespondencję w zakresie możliwości uzyskania wsparcia w ramach RPO WO 2014-2020. W proces opiniowania Programu włączone zostały instytucje publiczne reprezentujące administrację rządową (m.in. MIR, MAiC, MG, MPiPS, MSW, MZ, MRiRW, MNiSW, MKiDN).

Zgodnie z decyzją ZWO przeprowadzono dwie rundy konsultacji społecznych projektu RPO WO 2014-2020 oraz konsultacje *Prognozy oddziaływania na środowisko RPO WO 2014-2020*. I tura konsultacji społecznych projektu Programu przeprowadzona została w terminie od 24 lipca do 27 sierpnia 2013 r. Do konsultacji został skierowany projekt RPO WO 2014-2020 (wersja nr 1) przyjęty *Uchwałą nr 3933/2013 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 23 lipca 2013 r.* W ramach procesu zorganizowano spotkania konsultacyjne w siedzibie UMWO, które stały się okazją do zaprezentowania szczegółowych założeń oraz zakresu dokumentu szerokiemu gronu zainteresowanych. Konsultacje cieszyły się również bardzo dużym zainteresowaniem organów administracji centralnej i podmiotów o znaczeniu krajowym. W ramach konsultacji zorganizowano m.in. konferencję regionalną, która stała się okazją do zaprezentowania szczegółowych założeń oraz zakresu Programu szerokiemu gronu zainteresowanych. Na spotkaniu zaprezentowano jednocześnie propozycję projektów strategicznych do ujęcia w RPO WO 2014-2020. Uczestnikami konferencji byli m.in.: przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, reprezentanci środowisk naukowych, eksperci, przedstawiciele przedsiębiorców, Regionalnych Instytucji Wspierających Rozwój Gospodarczy. Niezależnie prowadzone były konsultacje z beneficjentami wyodrębnionych instrumentów wdrażania RPO WO 2014-2020, dotyczące m.in. zakresu i zasad realizacji ZIT oraz podejścia terytorialnego do wsparcia ośrodków subregionalnych, ich rozwoju wraz z obszarami funkcjonalnymi. Z kolei II tura konsultacji społecznych przeprowadzona została w okresie od 31 października do 4 grudnia 2013 r. Do konsultacji został skierowany projekt RPO WO 2014-2020

³¹³ Uchwała nr 1 *Międzyresortowego Zespołu do spraw Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej* z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie powołania Grup roboczych wspierających prace nad przygotowaniem programów operacyjnych na lata 2014-2020.

³¹⁴ Dz.U.2009.84.712 – j.t. (ze zm.).

(wersja nr 2) przyjęty Uchwałą nr 4238/2013 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 29 października 2013 r. Projekt drugiej wersji Programu uwzględniał m.in. wyniki pierwszych konsultacji społecznych oraz dostosowany był do dokumentów KE i MRR. W procesie II konsultacji również miały miejsce spotkania konsultacyjne w siedzibie UMWO, podczas których prezentowany był zakres konsultowanego dokumentu. Dodatkowo, zgodnie z dyrektywą w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko³¹⁵ oraz zapisami Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³¹⁶ konsultacjom społecznym poddana została Prognoza oddziaływania na środowisko RPO WO 2014-2020. Proces konsultacji, który trwał od 8 do 28 listopada 2013 r. miał otwarty i partnerski charakter, do udziału zaproszono wszystkich zainteresowanych, w tym samorządy, partnerów społecznych i gospodarczych oraz osoby prywatne. Dokument konsultowano również z organami administracji właściwymi ustawowo w sprawach ochrony środowiska (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu) oraz wymagań higieniczno-sanitarnych (Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Opolu).

We wszystkich rundach konsultacyjnych dotyczących projektu Programu, w tym konsultacjach Prognozy (...) wzięło udział 161 podmiotów/osób fizycznych, zgłaszając łącznie 914 uwag. Największą aktywność w procesie konsultacji wykazały jednostki samorządu terytorialnego, organy administracji rządowej, organizacje pozarządowe. Podsumowaniem przeprowadzonych konsultacji społecznych było przygotowanie Raportów z przebiegu konsultacji społecznych Programu oraz prognozy oddziaływania na środowisko dla RPO WO 2014-2020 – dokumenty te zostały rozpowszechnione poprzez strony internetowe: Samorządu Województwa Opolskiego, WUP w Opolu, OCRG. Wszystkie zgłoszone podczas konsultacji uwagi były indywidualnie rozpatrywane przez ZWO i uwzględniane w pracach nad dokumentem. Przychylając się do uwag związanych z podejściem terytorialnym, IZRPO WO m.in. doprecyzowała zapisy Programu uwzględniając tym samym wagę rozwoju ośrodków miejskich, w tym ośrodków subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych. Dzięki uwagom zgłoszonym w konsultacjach oraz podczas organizowanych spotkań, w większości rozszerzono katalog beneficjentów lub typy projektów/obszarów interwencji. W odpowiedzi na rekomendacje dotyczące uwzględniania zapisów odnoszących się do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tam gdzie miało to zastosowanie doprecyzowano zapisy dokumentu. IZRPO WO w wyniku zgłoszonych uwag dokonała również ponownej analizy zapisów Programu pod kątem uwzględnienia w nich obszarów wiejskich. Ostateczny zakres interwencji Programu i zastosowane w nim podejście tematyczne i terytorialne w znacznym stopniu konsumuje propozycje zgłoszone w trakcie konsultacji. Dla zachowania przejrzystości procesu tworzenia RPO WO 2014-2020 wyniki prowadzonych konsultacji społecznych (w tym odniesienie się do zgłoszonych propozycji), przekazane zostały do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej IZRPO WO Raportów z każdego z wyżej omówionych procesów.

Szczególny wpływ na zapisy RPO WO 2014-2020 miała przeprowadzona ewaluacja *ex-ante* dokumentu. Proces ewaluacji realizowany był w sposób partycypacyjny, zgodnie z którym Ewaluator towarzyszył IZRPO WO na wszystkich kluczowych etapach przygotowania Programu. Przyjęcie tej formuły współpracy pomiędzy podmiotami pozwoliło na bieżącą analizę zgłaszanych przez Ewaluatora rekomendacji. Dodatkowo w proces ewaluacji *ex-ante*, poza instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie Programu, włączeni zostali partnerzy specjalizujący się w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. W ewaluacji *ex-ante* brali udział członkowie Grupy Sterującej Ewaluacją, która w przyszłości będzie również włączana w proces ewaluacji na dalszym etapie realizacji Programu. Podsumowaniem procesu ewaluacji *ex-ante* jest raport końcowy, w którym Ewaluator przedstawił wnioski i rekomendacje dla IZRPO WO.

Szczegółowa lista partnerów zaangażowanych w przygotowanie RPO WO 2014-2020 została zaprezentowana w pkt. 12.3 w Sekcji 12.

³¹⁵ Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

³¹⁶ Art. 54 (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, - ze zm.).

7.2.2 Granty globalne (w odniesieniu EFS)

Szerokie zaangażowanie partnerów społecznych w proces przygotowania RPOWO 2014-2020 pozwoliło trafnie ukierunkować interwencję i dopasować ją do rzeczywistych potrzeb mieszkańców regionu. Powyższe będzie kontynuowane głównie w ramach prac KM RPO WO oraz poprzez umożliwienie zastosowania grantów globalnych dla partnerów społecznych i interesariuszy wdrażania Programu (w tym organizacji pozarządowych), przede wszystkim w ramach interwencji zaplanowanej w OP VIII. Przyjęte rozwiązania włączające partnerów społecznych w proces implementacji środków w wystarczający sposób zapewni skuteczne i efektywne ich wykorzystanie na rzecz pobudzenia aktywności obywatelskiej i zaspokojenie potrzeb mieszkańców społeczności lokalnych. Szczegóły w powyższym zakresie zostaną określone na etapie wdrażania Programu.

7.2.3 Alokowanie zasobów przeznaczonych na budowanie potencjału (w odniesieniu do EFS)

Partnerzy społeczni, w tym organizacje pozarządowe będą mieli możliwość uczestniczenia w RPO WO 2014-2020 zarówno w roli beneficjentów, odbiorców wsparcia, jak i strony zaangażowanej w proces wdrażania, przede wszystkim w ramach prac KM RPO WO. Na każdej z wyszczególnionych płaszczyzn w stronę podmiotów skierowane zostaną działania wzmacniające ich potencjał. Kluczowe będą w tym względzie interwencje realizowane w ramach EFS wspierające świadczone przez organizacje pozarządowe usługi w szczególności w zakresie włączenia społecznego i opieki nad osobami zależnymi, w ramach następujących PI:

- 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę;
- 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
- 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych interesie ogólnym;
- 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Ponadto, wzmocnieniu zdolności instytucjonalnej ww. podmiotów będą służyły działania realizowane przez cały okres wdrażania RPO WO 2014-2020 skierowane do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów finansowane ze środków pomocy technicznej. Powyższe dotyczyć będzie głównie działań szkoleniowo-informacyjnych wspierających proces aplikowania, a następnie rozliczania projektów, jak również wydawania publikacji.

SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

System koordynacji na poziomie krajowym i regionalnym określają zapisy UP, w której opisano stopień uzupełniania się interwencji finansowanych z Polityki Spójności, WPR i WPRyb oraz relacje z innymi instrumentami krajowymi i unijnymi. Mechanizmy koordynacji określone w Programie są zgodne z UP. Zakres wsparcia w ramach Programu jest spójny z UP, co gwarantuje komplementarność przewidzianych w Programie działań z pozostałymi, podejmowanymi w ramach EFSI, instrumentów UE, krajowych.

Koordynacja na poziomie regionalnym

Wsparcie RPO WO 2014-2020 środkami EFRR i EFS pozwala na zmaksymalizowanie zintegrowanego podejścia. Dwufunduszowy Program wpłynie m.in. na zwiększenie komplementarności i koordynacji interwencji projektów infrastrukturalnych z projektami mającymi na celu wzmocnienie i rozwój zasobów ludzkich w regionie. Programowanie wspólnych celów rozwoju w dwufunduszowym RPO WO 2014-2020 przyczynia się do osiągnięcia efektu synergii. Projektując mechanizmy koordynacji IZRPO WO brała również pod uwagę realizację Programu EWT 2014-2020 oraz PROW 2014-2020. Szczególnie w przypadku tego ostatniego programu, zaplanowanie koordynacji pozwala na lepsze identyfikowanie wspólnych, komplementarnych obszarów interwencji, typów beneficjentów, grup docelowych.

Główną funkcję koordynacyjną stanowić będzie KM RPO WO 2014-2020. W skład KM RPO WO wchodzić będą m.in. przedstawiciele IZRPO WO, IP, przedstawiciele strony rządowej, partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentanci środowisk naukowych oraz przedstawiciel KE z głosem doradczym. Ponadto do udziału zaproszeni zostaną przedstawiciele instytucji koordynującej działania EWT w regionie, a także przedstawiciele IZ PO WER.

Planowane działania koordynacyjne będą wykraczać poza ramy RPO WO 2014-2020 i odnosić się w sposób kompleksowy do wdrażania EFSI w województwie opolskim.

Kontrakt terytorialny

Kontrakt terytorialny obejmuje wykaz priorytetowych przedsięwzięć realizowanych w zakresie danego obszaru (tematycznego/geograficznego) i będzie skutecznym instrumentem koordynacji zarówno sektorowej, jak i terytorialnej. Istotnym elementem uzgodnień dla województwa opolskiego w ramach negocjacji Kontraktu będą m.in. przedsięwzięcia międzyregionalne realizowane w makroregionie Polski Zachodniej³¹⁷.

Podział interwencji funduszy pomiędzy poziom krajowy i regionalny

Zasady podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny zostały określone w UP, w poszczególnych CT, w których wsparcie realizowane będzie na obu poziomach. Zapisy Programu uwzględniają wyznaczone UP linie podziału, co uniemożliwi wielokrotne finansowanie tych samych operacji ze środków różnych funduszy UE.

Komitet Koordynacyjny Umowy Partnerstwa

Głównym zadaniem Komitetu będzie zapewnienie koordynacji celów UP, CT i PI realizowanych w ramach Polityki Spójności, WPR, WPRyb oraz innych polityk krajowych i unijnych. Prace Komitetu wspierane będą pracami podkomitetów/grup ds. horyzontalnych o charakterze zadaniowym, zajmujących się funkcjonowaniem wyodrębnionego procesu służącego realizacji UP lub kwestii przekrojowych, np. celów społecznych, wymiaru terytorialnego – analogicznie do systemu grup

³¹⁷ Projekt Strategii Rozwoju Polski Zachodniej (wersja z lutego 2014 r.). Strategia dla makroregionu obejmuje 5 województw, tj. dolnośląskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie.

roboczych funkcjonujących w perspektywie 2007-2013. Na poziomie regionalnym planuje się, podobnie jak to miało miejsce w perspektywie 2007-2013, tworzenie struktur i platform współpracy pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi m.in. za wdrożenie programów 2014-2020, instrumentu ZIT oraz przedsięwzięć istotnych dla rozwoju regionu.

SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE

9.1 Warunki wstępne

Zgodnie z art. 19 pkt. 2 Rozporządzenia ogólnego uruchomienie środków finansowych w perspektywie 2014-2020 uzależnione jest od spełnienia wymogów warunków wstępnych, czyli zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich³¹⁸. Warunki wstępne zostały podzielone na tematyczne, tj. przypisane do poszczególnych celów tematycznych i ogólne dotyczące kwestii horyzontalnych. Przeprowadzony na poziomie krajowym przegląd sytuacji wyjściowej oraz ustalenie zakresu prac niezbędnych do spełnienia ww. warunków, a także ich harmonogramu, identyfikuje trzy zasadnicze obszary, w ramach których niezbędne będzie bezpośrednio zaangażowanie władz regionalnych, tj. B+R, gospodarka odpadami oraz transport. W ramach wyznaczonych obszarów do spełnienia na poziomie województwa opolskiego są warunki:

- Warunek wstępny 1.1. *Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych (OP I);*
- warunek wstępny 7.1. *Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowej zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksowymi i bazową siecią TEN-T (OP VI);*
- warunek wstępny 7.2 *Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału (OP VI).*

Dodatkowo na poziomie regionalnym konieczne jest spełnienie warunku ogólnego:

- warunek ogólny 7. *Systemy statystyczne i wskaźnik rezultatu: Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen oddziaływania programów. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania.*

Spełnienie pozostałych warunków spoczywać będzie na poziomie centralnym. UP określa szczegółowe informacje w zakresie ich spełnienia.

Ocenę spełnienia warunków w zakresie RPO WO 2014-2020 przedstawia Tabela 24. Na podstawie UP w ww. tabeli przedstawiono również wykaz warunków oraz ocenę ich spełnienia na poziomie krajowym. Z kolei opis działań zmierzających do spełnienia warunków na poziomie województwa opolskiego, wykaz instytucji odpowiedzialnych oraz harmonogram zostały przedstawione w Tabelach 25 i 26 w punkcie 9.2.

³¹⁸ Załącznik II do Rozporządzenia ogólnego.

Tabela 24 (9.1): Mające zastosowanie warunki wstępne oraz ocena ich spełnienia

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
Tematyczne warunki wstępne						
1.1 Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.	OP I. Innowacje w gospodarce	Częściowo	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> — opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji, — przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój, — obejmuje mechanizm monitorowania. <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020. http://ocrg.opolskie.pl/a/22/Regionalna_Strategia_Innowacji</p> <p>RSIWO oparta została o analizę SWOT dla regionu w zakresie innowacji. Przeprowadzone prace pozwoliły na zidentyfikowanie i zhierarchizowanie kluczowych czynników mających wpływ na potencjał innowacyjny. Analiza SWOT została poddana konsultacjom społecznym. Wyniki analizy odzwierciedlają wnioski wynikające z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i uwzględniają hierarchię zidentyfikowanych czynników SWOT według ich ważności dla interesariuszy regionalnych.</p> <p>W RSIWO2020 zidentyfikowano wyzwania horyzontalne i wertykalne, którym przypisano cele strategiczne i operacyjne, w tym dotyczące rozwoju sektora MSP w kierunku wspierania potencjału B+R. Dodatkowo w Action Planie wypełnienia warunku ex-ante dla 1. Celu tematycznego w latach 2014-2015 (smart specialization) określono działania dot. procesu przedsiębiorczego odkrywania.</p> <p>W RSIWO2020 określono podstawowe</p>	

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
					<p>założenia systemu monitorowania i ewaluacji obejmujące m.in. cele, zakres i produkty tych procesów, kryteria dla prowadzonych działań, rolę podmiotów i partnerów w procesie monitorowania i ewaluacji. Dalsze działania dot. uszczegółowienia systemu monitorowania i ewaluacji określono w Action Plan.</p> <p>W RSIWO2020 wskazano źródła finansowania w oparciu, o które zapewnione zostanie osiągnięcie zidentyfikowanych celów. Dalsze szczegółowe działania dotyczące określenia środków budżetowych zostały wskazane w Action Plan wypełnienia warunku ex-ante.</p>	
1.2 Infrastruktura badań i innowacji. Istnienie wieloletniego planu dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji.	OP I. Innowacje w gospodarce	Tak	Przyjęto szacunkowy wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów inwestycji związanych z priorytetami Unii oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI).	Tak	Warunek jest spełniony przez dokument Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, który został przyjęty w 2011 r. Realizuje on rekomendacje Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (ESFRI) w tym zakresie. W 2012 r. opracowany został system finansowania projektów dużej infrastruktury badawczej objętych Mapą, który zakłada 10-letni (2013-2023) horyzont czasowy. Mapa została zaktualizowana w sierpniu 2014 r.	http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_08/caf36c2da9fef183c32ce8772ec5b426.pdf Opracowany i kierunkowo zaakceptowany przez KE został także szacunkowy plan finansowania infrastruktury B+R, obejmujący źródła krajowe, fundusze strukturalne oraz programy międzynarodowe. Podstawą prawną do

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łańcuchami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
						ustalenia wydatków pochodzących ze środków europejskich (wraz z wymaganym wkładem krajowym) są programy operacyjne przyjmowane uchwałą Rady Ministrów (zgodnie z art. 14j ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zmianami). Natomiast dla wydatków pochodzących z budżetu państwa podstawą prawną są Wieloletnie Plany Finansowe Państwa, sporządzane na podstawie art. 103-108 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn. zmianami) i uchwalane przez Radę Ministrów.

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączykami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
2.1 Rozwój cyfrowy: Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia rynku przystępnych, dobrej jakości i interoperacyjnych usług, prywatnych i publicznych, wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.	OP X. Inwestycje w infrastrukturę społeczną	Tak	<p>Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład, w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> — budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; — została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; — wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art. 168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; — ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Sprawne Państwo (SSP) https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/SSP-20-12-2012.pdf</p> <p>Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf</p>	
3.1 Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu <i>Small Business Act</i> .	OP II. Konkurencyjna gospodarka	Częściowo	<p>Konkretne działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”; — wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie 	<p>Tak</p> <p>Nie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. System S24 na portalu 2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym isap.sejm.gov.pl 3. Art. 29, art.25 pkt. 3, art. 14 pkt. 1 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej isap.sejm.gov.pl 4. Ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów isap.sejm.gov.pl 5. Ustawa o ułatwieniu dostępu do 	<ol style="list-style-type: none"> 1. https://ems.ms.gov.pl/ 2. http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy/2094_u.htm 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			<p>licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”,</p> <p>- wprowadzono mechanizm monitorowania wdrażania działań programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.</p>	Nie	<p>wykonywania niektórych zawodów regulowanych isap.sejm.gov.pl</p>	<p>WDU20041731807 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000829 5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000768</p>
4.1 Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.	OP III. Gospodarka niskoemisyjna	Częściowo	<p>Działania obejmują:</p> <p>— działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE;</p> <p>— działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE;</p> <p>— działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej, spójne z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE;</p> <p>— działania spójne z art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług</p>	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>1. Rozp. MliR z 3.06.2014 r. w spr. metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku</p> <p>2. Rozp. Ministra Infrastruktury z 12.04.2002 r. w spr. warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie</p> <p>3. Art. 5 ust. 2a ustawy z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane</p> <p>4. Art. 10. ust. 1 i 2 ustawy z 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej</p> <p>5. Ustawa z 21.11.2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów</p>	<p>1. http://g.ekspert.infor.pl/p_dane/akty_pdf/DZU/2014/122/888.pdf#zoom=90 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020750690 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001409 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110940551 5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20082231459 6. Rozp. MG z 15.01.2007 r. w</p>

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączykami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			energetycznych, aby zapewnić dostarczenie klientom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.			sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070160092 7. Ustawa Prawo energetyczne z 10.04.1997 r. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970540348 8. Rozp. MG z 17.09.2010 r. w spr. szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20101941291
4.3. Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii	OP III. Gospodarka niskoemisyjna	Tak	- Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz	Tak	1. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi 2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000490 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061691199

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączykami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE. - Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE	Tak	3. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r. 4. Polityka Energetyczna do 2030 roku	3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf 4. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf
5.1 Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmiany klimatu.	OP IV. Zapobieganie zagrożeniom	Tak	Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy: — opis procesu, metodyki, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych; — opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; — uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmian klimatu.	Tak Tak Tak	„Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” z: „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020	
6.1 Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym	OP V. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Nie	- w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu,	Nie	Nowelizacja ustawy prawo wodne http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000659 Masterplany dla dorzeczy Odry i Wisły http://www.mos.gov.pl/artukul/7_archiwum/23261_rzad_przyjal_masterplany_dla_dorzeczy_wisly_i_odry.html Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz.	

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.			jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; — przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Nie	627) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627	
6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.	OP V. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Częściowo	— zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiągnięciu celów określonych w art. 11 dyrektywy 2008/98/WE; — istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE; — istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 dyrektywy 2008/98/WE; — przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.	Tak Nie Tak Nie	Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (M. P. Nr 101, poz. 1183) http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2010101118301.pdf Wojewódzkie plany gospodarki odpadami Regionalne plany inwestycyjne Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów http://www.mos.gov.pl/g2/big/201402/9eb50a325ed3098179730907a88a53d5.pdf Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000888	
7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z	OP VI. Zrównoważony transport na rzecz	Nie	Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny	Nie	Projekt regionalnego planu transportowego, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, podlegać będzie opiniowaniu przez właściwe organy	http://umwo.opole.pl/bip/index.php?id=43&idd=1743 http://www.mir.gov

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.	mobilności mieszkańców		<p>oddziaływania na środowisko i określających:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: — bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz — wtórną łączność, — identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności; — działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów. 	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>odpowiedzialne za kwestie środowiskowe. Zostanie także zapewniona możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.</p> <p>Przy opracowaniu regionalnego planu transportowego zostaną wzięte pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opinie organów odpowiedzialnych za kwestie środowiskowe.</p> <p>Regionalny plan transportowy będzie zawierał listę inwestycji regionalnych w perspektywie 2014 -2020 przyczyniających się do realizacji celów założonych w planie oraz celów szczegółowych interwencji opisanych w RPO WO 2014-2020. Zapewniona zostanie, tam gdzie to możliwe komplementarność projektów realizowanych na poziomie regionalnym z projektami szczebla krajowego, które ujęte zostały w DI.</p> <p>W regionalnym planie transportowym przedstawione zostaną listy projektów, ze wskazaniem beneficjenta, kosztu całkowitego projektu oraz planowanego źródła unijnego współfinansowania. Ponadto, będzie określony wstępny harmonogram realizacji projektów ze wskazaniem terminów realizacji następujących etapów: opracowania Studium Wykonalności, uzyskania decyzji środowiskowej, ogłoszenia pierwszego przetargu na roboty budowlane oraz zakończenia robót.</p>	<p>pl/rozwoj_regionalna/Polityka_regionalna/polska_zach/dokumenty/Documents/Strategia_Rozwoju_Polski_Zachodniej_do_roku_2020.pdf</p> <p>http://umwo.opole.pl/docs/zal_3296.pdf</p>

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączeniami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			<p>nowych wakatach i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb na rynku pracy.</p> <p>— Służby zatrudnienia stworzyły formalne lub nieformalne rozwiązania dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.</p>	Tak		
8.2 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu.	OP VII. Konkurencyjny rynek pracy	Tak	<p>Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy:</p> <p>– wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act;</p> <p>– wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act;</p> <p>- działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji.</p>	Tak Tak Tak Tak	<p>Program Rozwoju Przedsiębiorstw (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Polityki+przedsiębiorczosci+i+i+nowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiębiorstw)</p> <p>Program Lepsze regulacje 2015 (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiębiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015)</p> <p>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (http://www.pozytek.gov.pl/gallery/Krajowy_Program_Rozwoju_Ekonomii_Społecznej_wersja_17.09.2013.pdf)</p>	Odniesienia do dokumentów c.d.: Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
9.1 Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy.	OP VIII. Integracja społeczna	Tak	<p>Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian; – zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych; – angażują w zwalczanie ubóstwa właściwe zainteresowane strony; – w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnianej przez społeczności lokalne. <p>Na wniosek i w uzasadnionych przypadkach właściwe zainteresowane strony otrzymują wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji http://isjp.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20140000787&type=2</p>	
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE,	OP VIII. Integracja społeczna	Nie	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:	Nie	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne	-

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			<p>migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami);</p> <p>– mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym);</p> <p>- mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>		
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększenia jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.	OP IX. Wysoka jakość edukacji	Tak	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki na rzecz zwiększenia jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE, które obejmują następujące środki:	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie	-

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			<p>– na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach;</p> <p>-mające na celu zwiększenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).</p>	Tak	<p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121 Strategia Rozwoju Kraju 2020 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882</p>	
Ogólne warunki wstępne						
<p>1. Zapobieganie dyskryminacji:</p> <p>Istnienie zdolności administracyjnych umożliwiających wdrożenie i stosowanie unijnych przepisów i polityki dotyczących niedyskryminacji w odniesieniu do EFSI.</p>	OP VIII. Integracja społeczna	Częściowo	<p>- rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich dotyczące zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za wspieranie równego traktowania wszystkich osób podczas przygotowywania i wdrażania programów, w tym zapewnienie doradztwa dotyczącego równości w zakresie działań</p>	Tak	<p>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700</p> <p>Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</p>	<p>Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.</p>

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączeniami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			<p>właściwych zainteresowanych stron podczas przygotowywania i wdrażania programów;</p> <p>— rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie EFSI oraz kontrolę nad tymi funduszami z dziedziny obowiązujących unijnych przepisów i polityki dotyczących niepełnosprawności, w tym dostępności i praktycznego stosowania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z przepisami unijnymi i prawem krajowym;</p> <p>— rozwiązania dotyczące monitorowania wdrożenia przepisów art. 9 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami w związku.</p>	<p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</p> <p>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700</p>	
<p>4. Zamówienia publiczne:</p> <p>Istnienie rozwiązań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w odniesieniu do EFSI.</p>	<p>Wszystkie Osie Priorytetowe RPO</p>	<p>Tak</p>	<p>— Rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy;</p> <p>— rozwiązania zapewniające przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia;</p> <p>— rozwiązania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie EFSI;</p> <p>— rozwiązania zapewniające zdolności administracyjne w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Ustawa o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych obejmująca dostosowanie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11, tj. modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt 1 i art. 24 ust. pkt 1a ustawy PZP http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F:248;ustawa_pzp.html</p>	<p>Tak</p>

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			zamówień publicznych.			
5. Pomoc państwa: Istnienie rozwiązań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa w odniesieniu do EFSI.	Wszystkie Osie Priorytetowe RPO	Tak	- Rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa; — rozwiązania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie EFSI; — rozwiązania zapewniające zdolności administracyjne niezbędne do wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa.	Tak Tak Tak	Baza danych tzw. SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy), http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_prezesa_uokik_w_zakresie_pomocy_publicznej.php Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070590404	
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (OOŚ) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA). Istnienie rozwiązań zapewniających skuteczne stosowanie unijnych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (OOŚ) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA).	Wszystkie Osie Priorytetowe RPO	Tak	— rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE (OOŚ) i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE (SEA); — rozwiązania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw dotyczących OOŚ i SEA; — rozwiązania mające na celu zapewnienie odpowiednich zdolności administracyjnych.	Tak Tak Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw 2. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko 3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko 4. Ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238).	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20081991227 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001238

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
<p>7. Systemy statystyczne i wskaźnik rezultatu:</p> <p>Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen oddziaływania programów. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego rezultatu, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania.</p>	Wszystkie Osie Priorytetowe RPO	Częściowo	<p>a) Gotowe są rozwiązania w zakresie terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych, które obejmują następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> — identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zapewnienie walidacji statystycznej; — uregulowania dotyczące publikacji i dostępności publicznej zagregowanych danych; 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439).</p> <p>W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) IZRPO WO 2014-2020 zapewni mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.</p>	<p>Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, IZRPO WO 2014-2020.</p>
			<p>b) Skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat przyczyn uzasadniających wybór działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program; — ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników; — spójności każdego wskaźnika z następującymi wymogami: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na 	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439).</p> <p>W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) IZRPO WO 2014-2020 zapewni mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.</p>	<p>Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, IZRPO WO 2014-2020.</p> <p>W RPO WO 2014-2020 brakuje wartości bazowej i docelowej dla wskaźnika <i>Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (%) (EAC)</i></p>

Warunek wstępny	Osie priorytetowe, których dotyczy warunek	Spełnienie warunków wstępnych (tak/nie/częściowo)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Podstawa (odwołanie do strategii, aktu prawnego lub innych odpowiednich dokumentów, w tym do odpowiednich sekcji, artykułów lub ustępstw, wraz z łączykami internetowymi lub ścieżką dostępu do pełnego tekstu)	Objaśnienia
			politykę, terminowe gromadzenie danych;			
			c) Gotowe są procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.	Tak	Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20140001146)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, IZRPO WO 2014-2020.

9.2 Opis przedsięwzięć służących spełnieniu warunków wstępnych, odpowiedzialne podmioty i harmonogram takich przedsięwzięć

Tabela 25 (9.2): Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie ogólne warunki wstępne*

Ogólne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
1. Zapobieganie dyskryminacji: Istnienie zdolności administracyjnych umożliwiających wdrożenie i stosowanie unijnych przepisów i polityki dotyczących niedyskryminacji w odniesieniu do EFSI	rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie EFSI oraz kontrolę nad tymi funduszami z dziedziny unijnych przepisów i polityki dotyczących niedyskryminacji.	Przyjęcie <i>Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020</i> przez Komitet Koordynacyjny UP	31.03.2015	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Płeć: Istnienie zdolności administracyjnych umożliwiających wdrożenie i stosowanie unijnych przepisów i polityki dotyczących równouprawnienia płci w odniesieniu do EFSI	rozwiązania w zakresie szkolenia pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie EFSI oraz kontrolę nad tymi funduszami z dziedziny unijnych przepisów i polityki dotyczących równouprawnienia płci i uwzględniania aspektu płci.			
3. Niepełnosprawność: Istnienie zdolności administracyjnych umożliwiających wdrożenie i stosowanie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami w odniesieniu do EFSI zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie EFSI oraz kontrolę nad tymi funduszami z dziedziny obowiązujących unijnych przepisów i polityki dotyczących niepełnosprawności, w tym dostępności i praktycznego stosowania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z przepisami unijnymi i prawem krajowym;			
7. Systemy statystyczne i wskaźnik rezultatu: Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen oddziaływania programów. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanych rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania	b) Skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący: — ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników;	W PI 2c wprowadzono wskaźnik rezultatu strategicznego: „ <i>Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)</i> ” - wartość bazowa wskaźnika będzie dostępna w GUS z badania pn. „ <i>Rozszerzenie badania i pozyskanie danych na poziomie NTS 2 z zakresu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych</i> ”. Po uzyskaniu tych danych IZ RPO oszacuje wartość docelową wskaźnika. Po oszacowaniu wartości docelowej, IZ przedłoży wniosek o modyfikację Programu w celu wprowadzenia brakujących danych i ostatecznego wypełnienia warunku ex-ante 7.	31.12.2015 r.	Główny Urząd Statystyczny, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2014-2020

Tabela 26 (9.3): Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie tematyczne warunki wstępne

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
1.1 Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <p>— obejmuje mechanizm monitorowania.</p> <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe</p>	<p>W RSIWO2020 określono podstawowe założenia systemu monitorowania i ewaluacji obejmujące m.in. cele, zakres i produkty tych procesów, kryteria dla prowadzonych działań, rolę podmiotów i partnerów w procesie monitorowania i ewaluacji. Zakłada się dalsze uszczegółowienie systemu monitorowania i ewaluacji w oparciu o konsultacje z przedsiębiorcami oraz z przedstawicielami regionów, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w Planie Działań.</p> <p>W RSIWO2020 wskazano źródła finansowania w oparciu, o które zapewnione zostanie osiągnięcie zidentyfikowanych celów. Wskazano ramy dla źródeł finansowania Strategii, które stanowią publiczne środki zagraniczne (w tym pochodzące z funduszy europejskich oraz instrumentów finansowych UE), publiczne środki regionalne i krajowe oraz środki prywatne. Dalsze szczegółowe działania dotyczące środków budżetowych zostały wskazane w Action Plan wypełnienia warunku ex-ante.</p>	31.12.2015 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki
3.1 Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	— wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”,	Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów – III transza deregulacji.	01.05.2015 r.	Ministerstwo Sprawiedliwości
	- wprowadzono mechanizm monitorowania wdrażania działań programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej. Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu. Zakończenie pilotażu w zakresie testu MŚP.	1.07.2015 r. 1.07.2015 r. 31.12.2015 r.	Ministerstwo Gospodarki
4.1 Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie	— działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki	Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki	30.06.2015 r.	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków	energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE	energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych).		
6.1 Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu	- w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; — przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Główne działania: 1. Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, 2. Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex-ante. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.</i>	31.03.2016 r. 31.12.2015 r.	Institucja wiodąca: Ministerstwo Środowiska
	— przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Główne działania: 1. Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce. 2. Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r. Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex-ante. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.</i>	31.12.2015 r.	Institucja wiodąca: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej Institucja współpracująca: Ministerstwo Środowiska
6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.	— istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;	Główne działania: 1. Wprowadzenie obowiązku sporządzania przez ZW planów inwestycyjnych. 2. Wydanie rozp. określającego sposób i formę sporządzania WPGO. 3. Aktualizacja KPGO. 4. Aktualizacja WPGO wraz z opracowaniem	31.12.2014 r. 31.03.2015 r. 31.12.2015 r. 31.12.2016 r.	Parlament RP Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Środowiska/RM Marszałkowie Województw/

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
		<p>planów inwestycyjnych.</p> <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex-ante. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.</i></p>		Sejmiki Województw
	<p>— przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. 2. Rozp. ws. obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. 3. Wydanie rozp. RM ws. opłat za korzystanie ze środowiska(...). 4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. 5. Wydanie rozp. ws. wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych (...). 6. Wydanie rozp. dotyczącego audytu na podst. art. 51 ustawy z dn. 13 czerwca 2013. o gospodarce opakowaniami (...). <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex-ante. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.</i></p>	<p>31.12.2014 r.</p> <p>30.06.2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.03.2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p>	<p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p>
7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie	- istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne	Projekt regionalnego planu transportowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlegać będzie opiniowaniu przez właściwe	31.12.2016 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
<p>z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.</p>	<p>dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i określających:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: • bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz • wtórną łączność, • identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności; <p>— działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.</p>	<p>organy odpowiedzialne za kwestie środowiskowe. Zostanie także zapewniona możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.</p> <p>Przy opracowaniu regionalnego planu transportowego zostaną wzięte pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opinie organów odpowiedzialnych za kwestie środowiskowe.</p> <p>Regionalny plan transportowy będzie zawierał listę inwestycji regionalnych w perspektywie 2014 -2020 przyczyniających się do realizacji celów założonych w planie oraz celów szczegółowych interwencji opisanych w RPO WO 2014-2020. Zapewniona zostanie, tam gdzie to możliwe komplementarność projektów realizowanych na poziomie regionalnym z projektami szczebla krajowego, które ujęte zostały w DI.</p> <p>W regionalnym planie transportowym przedstawione zostaną listy projektów, ze wskazaniem beneficjenta, kosztu całkowitego projektu oraz planowanego źródła unijnego współfinansowania. Ponadto, będzie określony wstępny harmonogram realizacji projektów ze wskazaniem terminów realizacji następujących etapów: opracowania Studium Wykonalności, uzyskania decyzji środowiskowej, ogłoszenia pierwszego przetargu na roboty budowlane oraz zakończenia robót.</p>		
		<p>Regionalny plan transportowy będzie zawierał opis działań do zrealizowania przez beneficjentów mających na celu osiągnięcie przez nich zdolności do efektywnego przygotowania i realizacji zidentyfikowanych projektów transportowych. W przypadku</p>		

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
<p>7.2 Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.</p>	<p>- istnienie w określonych powyżej planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i identyfikującej odpowiednią ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem);</p> <p>- działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.</p>	<p>projektów zarządzanych przez podmioty krajowe (PKP PLK), w regionalnym planie transportowym znajdzie się odniesienie do działań z zakresu zwiększenia zdolności administracyjnych przewidzianych w DI.</p> <p>Projekt regionalnego planu transportowego, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, podlegać będzie opiniowaniu przez właściwe organy odpowiedzialne za kwestie środowiskowe. Zostanie także zapewniona możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.</p> <p>Przy opracowaniu regionalnego planu transportowego zostaną wzięte pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opinie organów odpowiedzialnych za kwestie środowiskowe.</p> <p>W regionalnym planie transportowym przedstawione zostaną listy projektów, ze wskazaniem beneficjenta, kosztu całkowitego projektu oraz planowanego źródła unijnego współfinansowania. Ponadto, będzie określony wstępny harmonogram realizacji projektów ze wskazaniem terminów realizacji następujących etapów: opracowania Studium Wykonalności, uzyskania decyzji środowiskowej, ogłoszenia pierwszego przetargu na roboty budowlane oraz zakończenia robót.</p> <p>Regionalny plan transportowy będzie zawierał opis działań do zrealizowania przez beneficjentów mających na celu osiągnięcie przez nich zdolności do efektywnego przygotowania i realizacji zidentyfikowanych projektów transportowych. W przypadku projektów zarządzanych przez podmioty krajowe (PKP PLK), w regionalnym planie</p>	31.12.2016 r.	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego</p>

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
8.4 Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.	Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.	<p>transportowym znajdzie się odniesienie do działań z zakresu zwiększenia zdolności administracyjnych przewidzianych w DI.</p> <p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą.	<p>1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <p>2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;</p>	<p>Warunek zostanie uznany za wypełniony po spełnieniu poniższych kryteriów:</p> <p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze</p>	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
		<p>na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
	<p>3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;</p>	<p>Plan działań dotyczący map potrzeb zdrowotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sporządzenie „map potrzeb” w zakresie onkologii i kardiologii opisujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2015 - Stworzenie „map potrzeb” dla innych chorób na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2016 <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>	<p>31.12.2016</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>
	<p>4) system monitorowania i przeglądu.</p>	<p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r. <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze</p>	<p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>

Tematyczne warunki wstępne	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia, które należy podjąć	Termin (data)	Odpowiedzialne podmioty
		szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.		
	5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.	<p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupelnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia

SEKCJA 10. ZMNIJSZENIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

Zgodnie z art. 96 ust. 6 lit. c Rozporządzenia ogólnego dla perspektywy 2014-2020 konieczne jest zapewnienie rozwiązań dla skutecznego, efektywnego i skoordynowanego wdrażania funduszy objętych zakresem WRS i działań mających na celu zmniejszenie obciążeń administracyjnych dla beneficjentów. Efektywny i przyjazny dla użytkownika system wdrażania jest jednym z kluczowych czynników sukcesu w zakresie funduszy unijnych. Ważne jest, aby wprowadzić rozwiązania wspierające skuteczną realizację projektów, zmniejszyć obciążenia administracyjne oraz promować efektywne partnerstwo. IZRPO WO w perspektywie finansowej 2014-2020 będzie podejmowała działania zmierzające do wprowadzenia uproszczeń dla beneficjentów Programu. Ramy dla działań prowadzonych przez IZRPO WO będą przede wszystkim wyznaczone przez regulacje unijne, które nakładają określone obowiązki na beneficjenta oraz wytyczne krajowe wynikające m.in. z zapisów UP.

Istotnym aspektem wdrażania RPO WO 2014-2020 będzie kontynuowanie dobrych praktyk głównie z okresu 2007-2013. W tym okresie programowania wyzwaniem dla IZRPO WO było zorganizowanie i utrzymanie trwałego oraz prawidłowo funkcjonującego systemu wdrażania środków UE. Sposób zarządzania RPO WO 2007-2013, struktura administracji, przyjęte rozwiązania proceduralne, instytucjonalne umożliwiły rozwijanie kompetencji w sprawnym i efektywnym zarządzaniu środkami zarówno w odniesieniu do EFRR, jak i EFS. Na wczesnym etapie wdrażania Programu wprowadzono m.in. zaliczki, zniesiono wymóg zabezpieczenia finansowego na etapie składania wniosku o dofinansowanie, a część dokumentów obowiązujących beneficjenta miała formę oświadczeń. Interesującym rozwiązaniem dla beneficjentów były indywidualne konsultacje oraz warsztaty, podczas których umożliwiono w sposób interaktywny zdobywanie wiedzy nt. zasad wsparcia przedsięwzięć środkami UE. Działania szkoleniowe dodatkowo wzmacniane były poprzez publikowanie poradników, które w sposób syntetyczny i przystępny poruszały zagadnienia problemowe. Identyfikacja tematów działań informacyjnych i promocyjnych wynikała m.in. z analiz wyników wdrażania RPO WO 2007-2013 oraz diagnozowania barier powstających na każdym etapie realizacji Programu. Czynności dotychczas prowadzone przez IZRPO WO pozwoliły również na pozyskanie doświadczeń w kwestii jakościowej oceny efektów wdrażania Programu, analizowania, promowania zjawiska komplementarności i synergii przedsięwzięć wspieranych środkami UE oraz zasady partnerstwa. W konsekwencji rozwiązania wprowadzane w województwie opolskim zostały docenione przez beneficjentów⁵⁴⁴, jak również na poziomie krajowym⁵⁴⁵. Do podstawowych uproszczeń, które będą miały zastosowanie we wdrażaniu funduszy alokowanych w RPO WO 2014-2020 zalicza się:

- wprowadzenie mechanizmu wsparcia zintegrowanego, poprzez zastosowanie instrumentu ZIT i włączenie tym samym do systemu wdrażania Programu Związku ZIT, który przybrał formę partnerstwa w postaci Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska;
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do instrumentów finansowych;
- elastyczne formy finansowania operacji związane z systemem zaliczkowym;
- zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do informacji za pośrednictwem punktów informacyjnych oraz powszechnie dostępnych i popularnych narzędzi komunikacji.

⁵⁴⁴ Wyniki ewaluacji ex-ante dla RPO WO 2014-2020.

⁵⁴⁵ KM RPO WO 2007-2013 został uznany na najbardziej partnerski komitet w kraju w 2012 r. Publikacja IZRPO WO pt. *Komplementarność w ramach RPO WO 2007-2013 jako narzędzie zwiększania efektywności realizacji celów rozwojowych regionu: znaczenie, ewaluacja przykłady*, została doceniona w opracowaniu poświęconym zagadnieniom dotyczącym komplementarności, w tym rekomendacjom dla okresu 2014-2020, która opracowana została na poziomie krajowym przez Grupę roboczą ds. koordynacji i komplementarności, działającą przy KK NSRO.

IZRPO WO planuje również, tam gdzie będzie to możliwe⁵⁴⁶ stosować:

- uproszczenia dokumentacji konkursowej;
- uproszczenia realizacji projektów;
- usprawnienia techniczne, ograniczanie niedogodności związanych z korzystaniem przez beneficjentów z Lokalnego Systemu Informatycznego obsługującego RPO WO 2014-2020.

Dodatkowym działaniem IZRPO WO wspomagającym zmniejszanie obciążeń administracyjnych dla beneficjentów będzie dbałość o czytelność, przejrzystość dokumentów i wytycznych programowych skierowanych do tej grupy odbiorców informacji.

Redukcja obciążeń administracyjnych była analizowana przez IZRPO WO w okresie przygotowawczym do perspektywy 2014-2020 obejmującym opracowanie przede wszystkim Programu. Jednakże działania w tym zakresie będą podejmowane również na etapie realizacji Programu i będą przedmiotem cyklicznych weryfikacji oraz oceny realizacji RPO WO 2014-2020. Biorąc pod uwagę przyjęty system wdrażania RPO WO 2014-2020, w działania dotyczące redukcji obciążeń administracyjnych beneficjentów oraz innych usprawnień podnoszących skuteczność i efektywność realizacji Programu w równym stopniu będą zaangażowane obie IP. Uproszczenia założone na etapie programowania będą wprowadzane adekwatnie do etapów realizacji RPO WO 2014-2020.

---

⁵⁴⁶ Możliwości działania w zakresie uproszczeń uwarunkowane są regulacjami unijnymi i krajowymi dla okresu 2014-2020

SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE

11.1 Zrównoważony rozwój

Wśród priorytetów EU2020 szczególne miejsce zajmuje zrównoważony wzrost, tj. transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej. Wdrażanie tych założeń wymaga zintegrowania polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej na poziomie państw członkowskich i regionów, postrzegania środowiska jako ograniczonego potencjału gospodarczego i odpowiedzialnego czerpania z zasobów. Wdrażanie Programu będzie zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju na każdym z etapów jego przygotowania i realizacji. Dlatego projekt Programu został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko dla określenia czy realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko oraz obszary Natura 2000.

W procesie programowania zapewniony został udział partnerów ze środowisk przyrodniczych, uczestniczących w pracach *Zespołu ds. RPO WO 2014-2020*, jak i *Grupy roboczej wspierającej prace nad RPO WO 2014-2020*, wspomagających prace nad tworzeniem zapisów Programu. Na etapie wdrażania oraz monitorowania zaplanowano uczestnictwo przedstawicieli ww. środowisk w KM RPO WO. Procesowi wyboru projektów towarzyszyć będą kryteria formalne badające m.in. wpływ projektu na polityki horyzontalne UE, a także merytoryczne, którymi planowane jest premiowanie projektów prośrodowiskowych (np. w obszarze energetyki, transportu) oraz przewidujących kształtowanie przestrzeni publicznych w sposób przyjazny mieszkańcom, z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego, społecznego i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym. W zależności od typu inwestycji ocenie podlegać będą kwestie związane m.in. z uwzględnianiem ładu przestrzennego, wymogów ochrony środowiska, efektywnego wykorzystania zasobów, łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu:

- *Ochrona środowiska.* Na etapie wyboru projektu analizowane będzie oddziaływanie inwestycji na środowisko naturalne oraz obszary Natura 2000, a także czy projekt został poddany ocenie oddziaływania na środowisko, lub czy jest realizowany w oparciu o dokument planistyczny poddany takiej ocenie.
- *Efektywne korzystanie z zasobów.* Zakładane jest premiowanie projektów wdrażających rozwiązania w zakresie racjonalnego zarządzania dostępnymi zasobami, w tym pochodzącymi z recyklingu. Podczas oceny projektów zakładających działania termomodernizacyjne weryfikowane będzie posiadanie audytu energetycznego pozwalającego rozpocząć proces inwestycyjny.
- *Łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu.* W projektach infrastrukturalnych oceniane będzie stosowanie rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza poprzez np. zakup niskoemisyjnego taboru, budowę parkingów *park&ride*. Premiowane będą projekty uwzględniające lokalne zjawiska pogodowe, odporność na klęski żywiołowe oraz zapobieganie i zarządzanie ryzykiem.
- *Środowisko miejskie.* W działaniach dotyczących rozwoju ośrodków miejskich przewiduje się wprowadzenie możliwości dodatkowej punktacji projektów zapobiegających presji urbanizacyjnej. Ocenie podlegać będą działania uwzględniające planowanie środowiskowe oraz zapewniające zachowanie różnorodności biologicznej.

W projektach infrastrukturalnych, stosowane będą zasady „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci”, wskazujące konieczność uwzględnienia kosztów zewnętrznych związanych ze szkodami wyrządzonymi środowisku naturalnemu w całkowitych kosztach realizowanej inwestycji. Cele związane z zasadą zrównoważonego rozwoju w Programie będą ujęte w systemie monitorowania i raportowania wydatków z wykorzystaniem zaproponowanej metodyki KE. Wyniki okresowych ewaluacji wskazujące na niedostateczną efektywność realizacji zasad horyzontalnych

w projektach pociągać za sobą będą wprowadzenie kryteriów akcentujących większy wkład działań projektowych do ich realizacji.

IZRPO WO doloży starań, aby realizowane przedsięwzięcia były zgodne z zasadami polityki przestrzennej:

- powstrzymywanie żywiołowego rozlewania się miast, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego;
- kształtowanie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym;
- uwzględnienie w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu, lokalizacja silnych generatorów ruchu w obszarach obsługiwanych wysokowydajnym transportem miejskim;
- preferowanie ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane;
- troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć, ich dopasowanie do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego;
- zapewnienie partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

Realizacji zasady zrównoważonego rozwoju służyć będzie zobowiązanie IZRPO WO do uzyskania w przypadku pomocy udzielonej z EFSI dużemu przedsiębiorcy zapewnienia od tego przedsiębiorcy, że wkład finansowy z funduszy nie powoduje znacznej utraty miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE w związku z realizacją projektu.

Dodatkowo Polska zapewni, że każda pomoc publiczna w ramach Programu będzie zgodna z materialnymi i proceduralnymi przepisami dotyczącymi pomocy państwa w chwili jej przyznania.

Zastosowanie instrumentów finansowych powinno być rozważone w przypadku wsparcia inwestycji, które są potencjalnie finansowo wykonalne. Decyzja o dokonaniu wkładu z programu operacyjnego do instrumentu finansowego będzie poprzedzona oceną ex-ante zgodnie z art. 37 rozporządzenia (UE) 1303/2013.

11.2 Równość szans i niedyskryminacja

Budowa społeczeństwa opartego na idei równości szans i poszanowania praw człowieka nieodzownie wiąże się z koniecznością podejmowania inicjatyw przeciwdziałających dyskryminacji, które w konsekwencji przyczyniać się będą do włączenia społecznego grup zmarginalizowanych.

Podczas przygotowania oraz realizacji RPO WO 2014-2020 podejmowane są kroki mające na celu zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Celem realizowanych działań jest zapewnienie wszystkim osobom pełnego udziału w życiu społecznym oraz pełne uczestnictwo w oferowanym wsparciu. Realizacja wskazanej zasady na etapie przygotowania Programu została zapewniona m.in. poprzez włączenie w prace nad dokumentem oraz udział w konsultacjach społecznych przedstawicieli podmiotów zajmujących się problematyką niedyskryminacji, niepełnosprawności i równości płci. Podczas wdrażania RPO WO 2014-2020 zasada niedyskryminacji obowiązuje w szczególności podczas oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie, głównie poprzez zdefiniowane w uzasadnionych przypadkach kryteria wyboru projektów uwzględniające potrzeby konkretnych grup społecznych oraz zapewniające dostęp do wsparcia osobom z grup zmarginalizowanych. Projekty skierowane do osób zapewnią dostępność do wsparcia z poszanowaniem różnorodności i odmienności z powodu płci, rasy, pochodzenia etnicznego, wieku, religii, światopoglądu, niepełnosprawności lub orientacji seksualnej. Ponadto zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu, w tym również w kontekście określania warunków dla planowanych interwencji.

Ze względu na szczególnie trudną sytuację osób z niepełnosprawnościami, na etapie planowania i wdrażania Programu mają zastosowanie postanowienia *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020* oraz doświadczenia organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Nad realizacją horyzontalnej zasady niedyskryminacji czuwać będzie KM RPO WO. Stąd w jego składzie zapewniony zostanie udział partnerów działających na rzecz promowania równości i niedyskryminacji, a także zapewniona zostanie możliwość reprezentacji przedstawicieli środowisk osób należących do grup najbardziej narażonych na dyskryminację. W procesie monitorowania w miarę możliwości będą również zbierane dane uczestników projektów należących do grup narażonych na dyskryminację, np. w ramach CT 8-10 poprzez wskaźniki: liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem, liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wyniki okresowych ewaluacji wskazujące na niedostateczną efektywność i skuteczność realizacji celów zasad horyzontalnych we wdrażanych projektach pociągać za sobą będą przeformułowanie oceny, poprzez wprowadzenie kryteriów akcentujących większy wkład działań projektowych do ich realizacji.

W obszarach objętych interwencją Programu narażone na dyskryminację są w szczególności:

- kobiety;
- osoby powyżej 50 roku życia;
- osoby zagrożone ubóstwem;
- osoby z niepełnosprawnościami.

W konsekwencji w RPO WO 2014-2020 będą realizowane działania wyrównujące ich szanse i zapobiegające dyskryminacji np. poprzez:

- zastosowanie rozwiązań zwiększających szanse na zatrudnienie/utrzymanie zatrudnienia osób starszych i z niepełnosprawnościami (np. działania informacyjno-promocyjne, rozwój usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej); PI: 8i, 8v, 8vi, 9i, 9v;
- dostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, przede wszystkim osób starszych; PI: 8i, 8v, 9i, 10iii;
- działania wspierające szeroko pojęty rozwój przedsiębiorczości, generujący nowe miejsca pracy; PI: 1b, 3b, 3c, 3d, 8iii, 9v;
- działania wspierające i ułatwiające włączenie do rynku pracy, głównie osób z niepełnosprawnościami i kobiet (np. poradnictwo zawodowe, doradztwo); PI: 8i, 8iii, 9i;
- zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych i społecznych, w tym opiekuńczych nad osobami zależnymi (dziećmi do lat 3, seniorami, osobami z niepełnosprawnościami); PI: 8iv, 9iv;
- uwzględnienie w modernizowanej infrastrukturze dostępu dla osób niepełnosprawnych; PI: 9a, 9b, 10a;
- rozwój e-usług, zwiększających szanse na włączenie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami oraz osób sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi; PI: 2c;

Dla wzmocnienia realizowanych działań, problematyka antydyskryminacyjna i równościowa przekrojowo włączona zostanie również w zakres interwencji w obszarze edukacji w OP IX .

Zastosowanie w Programie horyzontalnej zasady równości szans i niedyskryminacji będzie opierało się na obowiązkach/zaleceniach zdefiniowanych w dokumencie pn. *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w ramach funduszy unijnych 2014-2020*.

11.3 Równouprawnienie płci

Fundamentalnym wyzwaniem dla Unii Europejskiej jest dążenie we wszystkich podejmowanych działaniach do równości szans kobiet i mężczyzn, przyczyniając się tym samym do budowy społeczeństwa rzeczywiście opartego na równości szans płci. Kierując się regulacjami wspólnotowymi w tym zakresie, RPO WO 2014-2020 będzie realizować zasadę równości szans płci propagując równouprawnienie kobiet i mężczyzn w podejmowanych przedsięwzięciach, zwalczając jednocześnie wszelkie przejawy dyskryminacji na tym polu. Powyższe jest istotne nie tylko ze względu na obowiązek przestrzegania praw podstawowych każdej jednostki, lecz również w kontekście osiągnięcia celów strategicznych EU2020, dotyczących stworzenia trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego, gdyż powstaną warunki sprzyjające pełnemu wykorzystaniu potencjału i umiejętności zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Na podstawie analizy sytuacji kobiet i mężczyzn w obszarach objętych wsparciem, w Programie należy podjąć działania przyczyniające się do zwiększenia udziału kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery, ograniczeniu segregacji na rynku pracy, niwelowaniu stereotypów związanych z płcią, szczególnie w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz zwalczaniu barier w godzeniu życia zawodowego i osobistego. Dla realizacji wskazanych wyzwań będą istotne przede wszystkim działania:

- sprzyjające godzeniu życia zawodowego z osobistym, w tym w szczególności umożliwiające wejście/powrót osób na rynek pracy po przerwie związanej z opieką na osobami zależnymi; PI: 8i, 8iv;
- zapewniające dostęp do niedrogich oraz wysokiej jakości usług opieki nad osobami zależnymi; PI: 8iv, 9iv;
- pozwalające na dostosowanie kwalifikacji zawodowych kobiet i mężczyzn do potrzeb rynku pracy, bez powielania stereotypów przypisanych płciom w zakresie predyspozycji i możliwości do wykonywania zawodu; PI: 8i, 8iv, 8v, 9i, 10iii;
- zwiększające szanse na zatrudnienie poprzez rozwój przedsiębiorczości, w tym głównie kobiet; PI: 3c, 8iii, 9v;
- podniesienie zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych społecznie, w tym głównie kobiet; PI: 3c, 9i;
- zapewnienie dostępu do usług wspierających rodziny z dysfunkcjami; PI: 9iv;
- wdrożenie wielopoziomowej edukacji równościowej; PI: 10i, 10iii, 10iv.

Zaplanowane w Programie działania równościowe wpisują się w kierunki interwencji przewidzianej przez Komisję Europejską w *Strategii na rzecz równości szans płci na lata 2010-2015*, w której wskazano m.in. na konieczność dążenia do równej niezależności kobiet i mężczyzn, zapewnienia godności i eliminacji przemocy uwarunkowanej płcią, a także propagowania niedyskryminacyjnego podejścia do przypisywania płciom ról we wszystkich działaniach życia (np. w edukacji lub w wyborze kariery zawodowej).

W celu zintensyfikowania działań na rzecz równości szans płci w RPO WO 2014-2020 zasada ta będzie realizowana zarówno poprzez konkretne działania (np. w PI 8iii poprzez skierowanie wsparcia w postaci dotacji na założenie działalności gospodarczej do kobiet), jak i horyzontalnie dzięki przekrojowemu uwzględnieniu problematyki równości szans we wspieranych obszarach, np. w zakresie równego dostępu do edukacji. Zasada równości szans płci będzie wdrażana na każdym etapie realizacji Programu. W obszarach interwencji EFS ocena wniosku o dofinansowanie będzie uwzględniać tzw. standard minimum, pozwalający na weryfikację przestrzegania zasady równości płci. Rzeczywista realizacja zaplanowanych działań równościowych będzie sprawdzana na poziomie monitoringu i ewaluacji. Co do zasady w podziale na płeć agregowane będą wskaźniki dotyczące osób, a obligatoryjnie w podziale na płeć gromadzone będą wskaźniki wymagane załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia ws. EFS (*Common output and result indicators for EFS investments*). Działania

promujące równouprawienie płci oraz zapobiegające dyskryminacji zostaną również uwzględnione w sprawozdawczości, w tym obligatoryjnie zgodnie z regulacjami wspólnotowymi w sprawozdaniu z postępów w realizacji UP, odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r. i 31 grudnia 2018 r. Wyniki okresowych ewaluacji wskazujące na niedostateczną efektywność i skuteczność realizacji celów zasad horyzontalnych we wdrażanych projektach, pociągać za sobą będą przeformułowanie oceny poprzez wprowadzenie kryteriów akcentujących większy wkład działań projektowych do ich realizacji.

Nad realizacją horyzontalnej zasady równości płci czuwać będzie KM RPO WO. Stąd w jego składzie zapewniony zostanie udział partnerów działających na rzecz promowania równości i niedyskryminacji. Z zachowaniem różnorodności ze względu na płeć zostanie powołany skład KM RPO WO, a także wszystkie inne grupy tematyczne przy nim powołane.

Zastosowanie w Programie horyzontalnej zasady równości płci będzie opierało się na obowiązkach/zaleceniach zdefiniowanych w dokumentach pn. *Agenda działań na rzecz równości płci w ramach funduszy unijnych 2014-2020* i *Wytyczne horyzontalne dotyczące zasady równości szans płci i równości szans i niedyskryminacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

SEKCJA 12. ODRĘBNE ELEMENTY

12.1 Duże projekty, których wdrożenie zaplanowano w okresie programowania

W ramach RPO WO 2014-2020 nie przewiduje się finansowania wydatków związanych z realizacją dużych projektów.

12.2 Ramy wykonania programu operacyjnego

Zawartość punktu stanowi zestawienie tabelaryczne, które jest generowane automatycznie przez SFC 2014 w oparciu o dane zamieszczone we wcześniejszych sekcjach Programu w odniesieniu do poszczególnych OP.

12.3 Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu

- **Grupa robocza wspierająca prace nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Opolskiego 2014-2020 (liczba przedstawicieli - 121):**
  - Zarząd Województwa Opolskiego;
  - Członkowie Komitetu Monitorującego RPO WO 2014-2020 oraz Podkomitetu Monitorującego POKL;
  - jednostki samorządu terytorialnego;
  - administracja rządowa, w tym: Wojewoda Opolski, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sprawiedliwości, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna w Opolu (przedstawiciel wskazany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki), Okręgowa Służba Więzienna w Opolu (członek wskazany przez Ministra Sprawiedliwości), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
  - środowisko naukowe: Uniwersytetu Opolskiego, Politechniki Opolskiej, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie, Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu, Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu, Wydziału Zamiejscowego w Opolu Wyższej Szkoły im. Bogdana Jańskiego;
  - partnerzy społeczno-gospodarczy: Wojewódzka Państwowa Straż Pożarna w Opolu, Rada Działalności Pożytku Publicznego, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, Regionalny Konserwator Przyrody w Opolu, Naczelna Organizacja Techniczna, Izba Rzemieślnicza, MD Connect Dobroteka, Stowarzyszenie Promocja Przedsiębiorczości, Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie, Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej, Cementownia „Odra” S.A., Górażdże Cement S.A., Opolska Izba Gospodarcza, Opolska Loża Business Center Club, Atmoterm S.A., Kędzierzyńsko-Kozielski Park Przemysłowy Sp. z o.o., Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Muzeum Diecezjalne w Opolu, Izba Rolnicza w Opolu, Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie, Związek Śląskich Rolników, Związek Rolników i Organizacji Społecznych, Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej Blachownia, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pradziad, Stowarzyszenie Romów w Polsce, Ogólnopolski Konwent Agencji Pracy, Związek Gmin Wiejskich RP, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim;
  - samorządowe jednostki organizacyjne: Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu;
  - Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego - przedstawiciele właściwych merytorycznie jednostek organizacyjnych: Departament Koordynacji Programów Operacyjnych, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, Biuro Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Informatyki, Departament Ochrony Środowiska,

Departament Współpracy z Zagranicą i Promocji Regionu, Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Zdrowia i Polityki Społecznej, Departament Infrastruktury i Gospodarki, Departament Kultury, Sportu i Turystyki, Departament Edukacji i Rynku Pracy;

- Komitet Monitorujący RPO WO 2007-2013⁵⁴⁷: Instytucja Pośrednicząca w Certyfikacji, Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego, Opolskie Forum Organizacji Socjalnych, Komisja Europejska.
- **Zespół ds. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 (liczba przedstawicieli - 34):**
  - Zarząd Województwa Opolskiego;
  - jednostki samorządu terytorialnego, w tym Euroliderzy;
  - środowisko naukowe, eksperci dziedzinowi: Politechniki Opolskiej, Uniwersytetu Opolskiego, Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu;
  - partnerzy społeczno-gospodarczy: przedstawiciel Opolskiej Łoży Business Center Club i Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska;
  - przewodniczący Konwentu Starostów Województwa Opolskiego;
  - organizacje pozarządowe;
  - samorządowe jednostki organizacyjne: Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu;
  - Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego - przedstawiciele właściwych merytorycznie jednostek organizacyjnych: Departament Koordynacji Programów Operacyjnych, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- **Podmioty zaangażowane w proces Ewaluacji ex-ante programu operacyjnego województwa opolskiego na lata 2014-2020 (liczba przedstawicieli - 22):**
  - eksperci dziedzinowi - przedstawiciele Politechniki Opolskiej (Wydział Ekonomii i Zarządzania - Katedra Ekonomii Rozwoju i Polityki Ekonomicznej, Wydział Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki - Instytut Elektrotechniki i Energii Odnawialnej) oraz Uniwersytetu Opolskiego (Wydział Ekonomiczny - Katedra Geografii Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Zakład Studiów Strategicznych i Polityki Społeczno-Ekonomicznej);
  - przedstawiciele Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Koordynacji Programów Regionalnych i Cyfryzacji, Departament Koordynacji Wdrażania Funduszy Unii Europejskiej);
  - partnerzy społeczno-gospodarczy (jednostki samorządu terytorialnego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa/organizacje przedsiębiorstw);
  - instytucje finansowe: Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych, Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.;
  - zagraniczni eksperci ds. ewaluacji polityk publicznych i Komisji Europejskiej (Ecorys UK, niezależny ewaluator z Holandii, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej).
- **Podmioty zaangażowane w proces oceny oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020:**
  - eksperci dziedzinowi - przedstawiciele Politechniki Opolskiej (Wydział Ekonomii i Zarządzania - Katedra Ekonomii Rozwoju i Polityki Ekonomicznej, Instytut Trwałego Rozwoju, Akademicki

⁵⁴⁷ Przedstawiciele nie wymienieni wyżej.

Inkubator Przedsiębiorczości) oraz Uniwersytetu Opolskiego (Samodzielna Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi, Pracownia Hydrologii i Gospodarki Wodnej);

- samorządowe jednostki organizacyjne: Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Opolu;
  - jednostki samorządu terytorialnego;
  - administracja rządowa: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny;
  - partnerzy społeczno-gospodarczy: Opolska Loża Business Center Club, Kędzierzyńsko-Kozielski Park Przemysłowy Sp. z o.o., Park Naukowo-Technologiczny, Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej Błachownia, Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiewie, Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Kędzierzynie-Koźlu, Wodociągi i Kanalizacja w Opolu Sp. z o.o., Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych – Rada w Opolu;
  - Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego - przedstawiciele właściwych merytorycznie komórek organizacyjnych: Departament Koordynacji Programów Operacyjnych, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, Departament Ochrony Środowiska, Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Zdrowia i Polityki Społecznej, Departament Infrastruktury i Gospodarki, Departament Kultury, Sportu i Turystyki, Departament Edukacji i Rynku Pracy, Departament Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami.
- **Krajowe organy opiniujące RPO WO 2014-2020:**
    - Międzyresortowy Zespół ds. Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej;
    - Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
    - Rada Działalności Pożytku Publicznego;
    - Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania.
  - **Beneficjenci wyodrębnionych instrumentów w zakresie wdrażania RPO WO 2014-2020:**
    - przedstawiciele Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej Aglomeracji Opolskiej: Gmina Opole, Gmina Gogolin, Gmina Krapkowice, Gmina Lewin Brzeski, Gmina Niemodlin, Gmina Ozimek, Gmina Prószków, Gmina Zdzeszowice, Gmina Chrzastowice, Gmina Dąbrowa, Gmina Dobrzeń Wielki, Gmina Izbicko, Gmina Komprachcice, Gmina Łubniany, Gmina Murów, Gmina Popielów, Gmina Strzeleczy, Gmina Turawa, Gmina Tułowice, Gmina Tarnów Opolski, Gmina Walce;
    - przedstawiciele subregionów województwa opolskiego: Gmina Brzeg, Gmina Olszanka, Starostwo Powiatowe w Brzegu, Gmina Lewin Brzeski, Gmina Kędzierzyn-Koźle, Gmina Ujazd, Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich, Gmina Strzelce Opolskie, Gmina Cisek, Gmina Leśnica, Gmina Polska Cerekiew, Gmina Pawłowiczki, Gmina Reńska Wieś, Gmina Bierawa, Gmina Jemielnica, Gmina Nysa, Gmina Kluczbork, Starostwo Powiatowe w Kluczborku, Starostwo Powiatowe w Namysłowie, Gmina Wołczyn.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**DIAGNOZA WYZWAŃ, POTRZEB
I POTENCJAŁÓW OBSZARÓW/SEKTORÓW
OBJĘTYCH RPO WO 2014-2020**
[Sekcja 1]

OPOLE, CZERWIEC 2018

SPIS TREŚCI

1. Synteza diagnozy aktualnego stanu województwa opolskiego	5
1.1. Profil województwa opolskiego	5
1.1.1. Województwo opolskie jako region wyludniający się	9
1.1.2. Województwo opolskie jako region przygraniczny	10
1.1.3. Województwo opolskie jako region o średnim poziomie rozwoju i relatywnie wolnym tempie wzrostu gospodarczego	11
1.1.4. Województwo opolskie jako region o zróżnicowanej strukturze gospodarki	13
1.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa opolskiego wg układu osi priorytetowych RPO WO 2014-2020	14
1.2.1. Innowacje w gospodarce	14
1.2.2. Konkurencyjna gospodarka	19
1.2.3. Gospodarka niskoemisyjna	25
1.2.4. Zapobieganie zagrożeniom	28
1.2.5. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	30
1.2.6. Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców	34
1.2.7. Konkurencyjny rynek pracy	35
1.2.8. Integracja społeczna	49
1.2.9. Wysoka jakość edukacji	61
1.2.10. Inwestycje w infrastrukturę społeczną	73
2. Wymiar terytorialny polityki rozwoju województwa opolskiego do 2020 roku	79
2.1. Bieguny wzrostu	79
2.2. Obszary problemowe	83
3. Specjalizacje regionalne	91
4. Analiza SWOT	95
5. Wizja, wyzwania rozwojowe i cele strategiczne	98
6. Lista wskaźników obrazujących sytuację społeczno-gospodarczą w województwie opolskim, które zostały uwzględnione w RPO WO 2014-2020	104

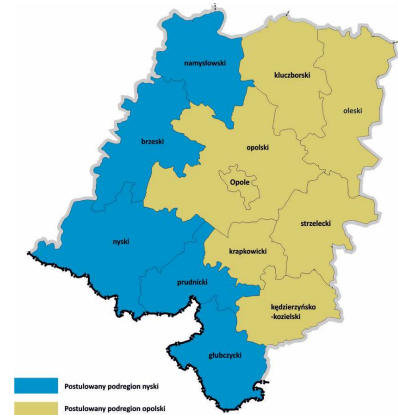
1. Synteza diagnozy aktualnego stanu województwa opolskiego

Synteza diagnozy stanu województwa opolskiego przygotowana w ujęciu strategicznym jest aktualną charakterystyką regionu, wskazującą jego podstawowe uwarunkowania społeczne, gospodarcze, a także przestrzenne. Diagnoza nie obejmuje wszystkich dziedzin związanych z rozwojem regionu, a koncentruje się na świadomie wyselekcjonowanych zagadnieniach, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wskazanych do wsparcia w ramach RPO WO 2014-2020. Synteza wskazuje zarówno mocne jak i słabe strony regionu, opisuje stany jak i trendy jakim w ostatnich latach podlegało województwo opolskie. Diagnoza jest spójna z wynikami prac analityczno-badawczych przeprowadzonych na rzecz przygotowania *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*

1.1. Profil województwa opolskiego

Województwo opolskie położone jest w południowo-zachodniej części kraju. Od wschodu sąsiaduje z województwem śląskim (Katowice), a od zachodu – z województwem dolnośląskim (Wrocław). Oba regiony należą do grupy dużych europejskich struktur regionalnych, opierających swój rozwój na układach typu węzłowego z kształtującymi się metropoliami – górnośląską i wrocławską. Od południa region opolski sąsiaduje z krajem morawsko-śląskim i ołomunieckim w Republice Czeskiej. Pierwszy ma charakter metropolitalny (Ostrawa), natomiast drugi charakteryzuje się podobnym do województwa opolskiego potencjałem rozwojowym. Od północy województwo opolskie graniczy z województwami wielkopolskim i łódzkim, regionami znacznie większymi, z centrami (Poznań, Łódź) oddalonymi od układu regionalnego Polski południowej. Opolskie jest jednym z pięciu województw (dolnośląskie, lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie) tworzących makroregion Polski Zachodniej, cechujący się wysokim stopniem konkurencyjności.

Administracyjnie województwo opolskie dzieli się na 12 powiatów, w tym 1 powiat grodzki (Opole) oraz 71 gmin (w tym 3 miejskie, 32 miejsko-wiejskie i 36 wiejskich). W klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych województwo opolskie podzielone jest na dwa podregiony: nyski oraz opolski. Podregion nyski obejmuje powiaty: brzeski, kluczborski, namysłowski, nyski i prudnicki, zaś podregion opolski powiaty: głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, krapkowicki, oleski, opolski, strzelecki oraz miasto Opole. Od 2015 r. planowane jest wprowadzenie zmiany polegającej na przesunięciu do podregionu nyskiego powiatu głubczyckiego, zaś do podregionu opolskiego powiatu kluczborskiego¹. Wybrane dane statystyczne dotyczące województwa i jego podregionów przedstawiono w Tabeli 1.

Mapa 1. Granice postulowanych podregionów NUTS3 w woj. opolskim

Województwo opolskie należy do grupy małych regionów europejskich, z populacją oscylującą wokół 1 mln mieszkańców. Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w końcu 2013 r. w regionie zamieszkiwało 1004,4 tys. osób, z czego 16,3% było w wieku przedprodukcyjnym (164,1 tys.), 65,1% w wieku produkcyjnym (650,2 tys. osób) oraz 18,6% w wieku poprodukcyjnym (190,1 tys.).

¹ W 2012 r. rozpoczęła się kolejna runda rewizji wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) obowiązującej na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady. W wyniku przeprowadzonych w Polsce konsultacji, w pięciu województwach, w tym w Opolskim ustalono modyfikację granic dotychczasowych podregionów. W przypadku województwa opolskiego planowane jest wprowadzenie zmiany polegającej na przesunięciu do podregionu nyskiego powiatu głubczyckiego, zaś do podregionu opolskiego powiatu kluczborskiego (granice postulowanych podregionów NUTS3 przedstawiono na Mapie 1). Zgodnie z przyjętym trybem procedowania stanowisko dotyczące proponowanych zmian w klasyfikacji NUTS zostało przekazane do Stałego Przedstawicielstwa Rzeczypospolitej Polskiej przy Unii Europejskiej. Propozycja zmian w klasyfikacji stanowić będzie podstawę do przygotowania przez Komisję Europejską – Eurostat projektu rozporządzenia, które w 2013 roku będzie przedmiotem prac legislacyjnych w Unii Europejskiej. Zmieniona klasyfikacja powinna obowiązywać od 2015 roku.

Około 37% stanowią osoby w wieku co najmniej 50 lat (374 tys. osób). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym jest w Opolskiem najniższy spośród wszystkich województw. W strukturze ludności 51,6% mieszkańców stanowią kobiety (518,5 tys.).

Układ osadniczy regionu jest równomiernie rozwinięty, a do największych miast należą: Opole (121,6 tys. mieszkańców), Kędzierzyn-Koźle (63,6 tys.), Nysa (45,2 tys.), Brzeg (37,3 tys.) i Kluczbork (24,7 tys.)².

Charakterystycznymi elementami przestrzeni społecznej województwa są m.in.:

- wysoki poziom życia ludności w gospodarstwach domowych oraz wysoki poziom dochodów rozporządzalnych i konsumpcji;
- bardzo niska aktywność ekonomiczna ludności oraz niski poziom zatrudnienia, składające się na potencjalne i niewykorzystywane rezerwy podaży pracy;
- postępująca depopulacja, wynikająca z niskiego przyrostu naturalnego, niskich wskaźników dzietności oraz bardzo niekorzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego ludności.

Przestrzeń gospodarczą województwa charakteryzuje:

- średni poziom rozwoju gospodarczego (PKB *per capita* – 11 miejsce w kraju) oraz najniższa w kraju stopa wzrostu gospodarczego w ostatnich latach;
- wewnątrzregionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego (niższy wskaźnik PKB *per capita* w części zachodniej województwa);
- istotne znaczenie sektora przemysłu w rozwoju gospodarczym regionu;
- zróżnicowana struktura działowa przemysłu, w której wyróżniają się m.in. zakłady przemysłu spożywczego, chemicznego, koksowniczego, energetycznego, cementowo-wapienniczego, metalowego, a ponadto przemysł meblarski i drzewny, bazujący na długoletniej tradycji;
- duży potencjał eksportowy województwa opolskiego, opierający się w zdecydowanej mierze na przemyśle chemicznym;
- wysoka produktywność rolnicza (wysokie plony);
- słabość sektora usług, zwłaszcza usług rynkowych oraz niedostateczny rozwój sektora usług wyższego rzędu;
- niska innowacyjność gospodarki oraz słabość sfery B+R;
- niewystarczający poziom inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych.

Wyniki *Diagnozy społecznej* wskazują, iż warunki życia gospodarstw domowych w Opolskiem należą do jednych z najwyższych w kraju. Dodatkowo indywidualna jakość życia w regionie oceniana jest również korzystnie³.

---

² Dane dotyczące liczby mieszkańców podano wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r.

³ Por. J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2013, s. 129.

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne charakteryzujące województwo opolskie, podregion nyski oraz podregion opolski na tle Polski

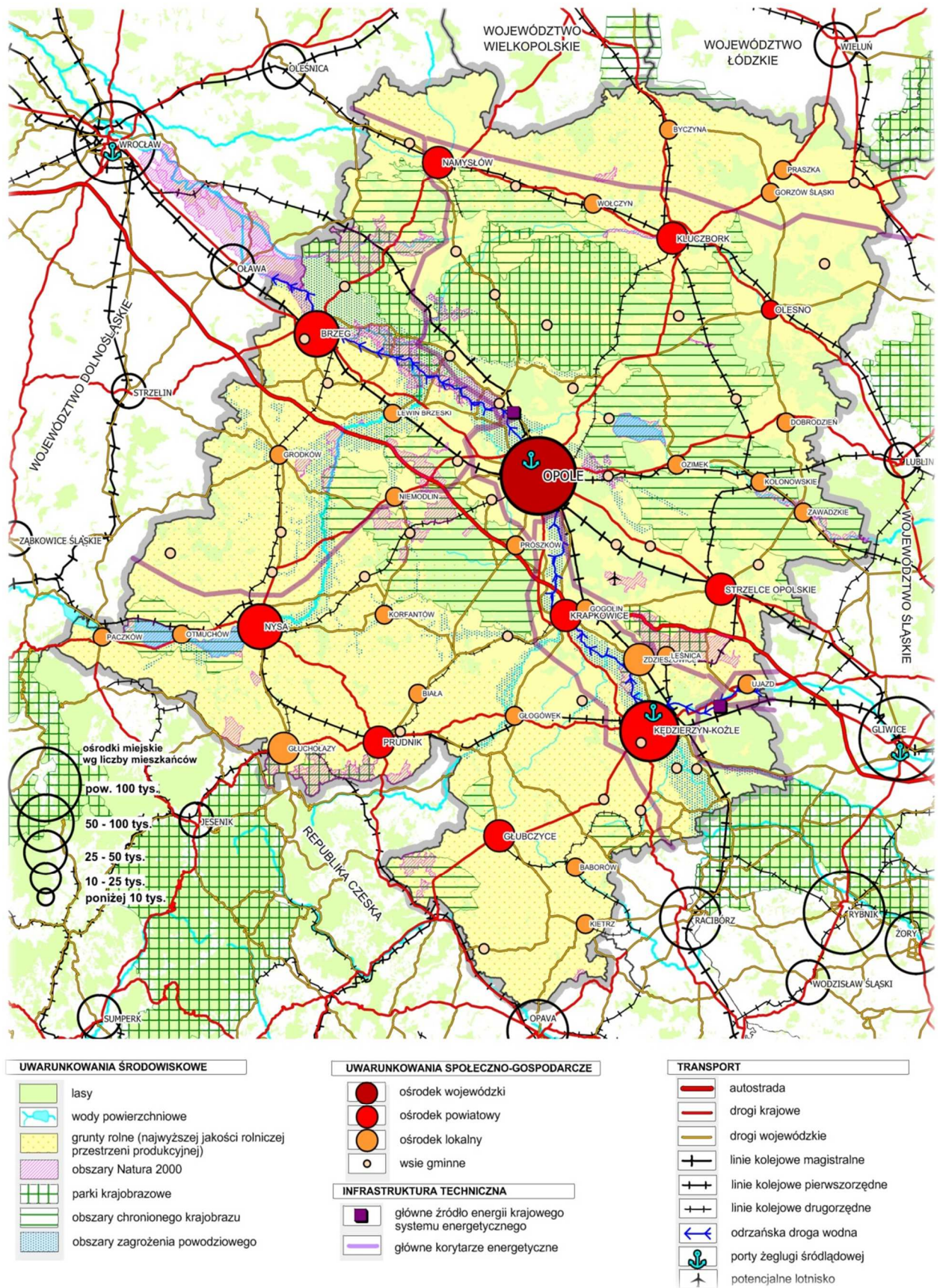
WYSZCZEGÓLNIENIE	POLSKA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE		
		OGÓŁEM	PODREGION	
			NYSKI	OPOLSKI
Liczba mieszkańców (31 grudnia 2013 r.)	38,5 mln	1004,4 tys.	399,6 tys.	604,8 tys.
Zmiana liczby mieszkańców w latach 2002-2012	+0,8%	-4,8%	-3,9%	-5,4%
Współczynnik dzietności (2012 r.)	1,299	1,146	1,188	1,119
Liczba emigrantów na 1000 mieszkańców (31.03.2011 r., dane NSP)	53	106	#	#
PKB na 1 mieszkańca (2011 r., Polska=100)	100	80,1	62,5	91,7
PKB na 1 mieszkańca w PPS (2011 r., UE28=100)	65	52	41	60
WDB na 1 pracującego (2011 r., Polska=100)	100	93,9	85,6	98,2
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (2011 r., w %)	0,8	0,3	#	#
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej (2011 r., dane NSP, w %)	46,4	44,7	42,3	46,2
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat (2013 r., w %)	64,9	64,0	#	#
Stopa bezrobocia rejestrowanego (IX 2014 r., w %)	11,5	12,0	16,5	9,6
Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców (2012 r.)	1032	977	960	989

dane niedostępne lub objęte tajemnicą statystyczną; dane dot. podregionów dotyczą jednostek wg podziału obowiązującego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, Urzędu Statystycznego w Opolu oraz Eurostatu.

Mapa 2. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego

Źródło: Opracowanie własne.

1.1.1. Województwo opolskie jako region wyludniający się

Zmiany demograficzne obserwowane w Europie, w Polsce, w tym zwłaszcza w województwie opolskim stanowią i stanowiąc będą w najbliższych latach istotne wyzwanie dla regionu. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (2011) wskazały, iż w Polsce spośród wszystkich województw najbardziej alarmująca sytuacja w zakresie zmian liczebności, jak i struktury populacji występuje w Opolskiem. Charakteryzujące województwo najniższe wartości współczynników dzietności w kraju wraz z najwyższymi odsetkami emigrantów w odniesieniu do liczby ludności zameldowanej sprawiają, że Opolskie doświadcza nie tylko wzrostu udziału osób starszych w populacji ogółem, ale także istotnego spadku rzeczywistej liczby ludności regionu. Procesy depopulacji oraz starzenia się ludności stają się głównymi wyzwaniami rozwojowymi, rzutującymi na obecny oraz przyszły rozwój społeczno-gospodarczy województwa opolskiego. Zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji stało się tym samym horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym województwa opolskiego. Wyzwanie wynika z wielu przenikających się, komplementarnych względem siebie czynników, spośród których wymienić należy:

- **najwyższy poziom depopulacji spośród wszystkich województw** – w latach 2002-2012 liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 4,8% względem wzrostu o 0,8% przeciętnie w kraju - w żadnym z powiatów nie zanotowano wzrostu liczby mieszkańców, w przekroju wg gmin wzrost dotyczył zaledwie co siódmej gminy;
- **wewnątrzregionalne zróżnicowanie procesów depopulacji** – podregion opolski w ostatnich latach (2002-2012) wyludniał się szybciej aniżeli podregion nyski, liczba mieszkańców pierwszego z nich zmniejszyła się o 5,4%, a drugiego spadła o 3,9%;
- **wydłużanie się przeciętnego trwania życia** - w latach 1990-2012 zaobserwowano wydłużenie średniej życia mężczyzn zamieszkałych na terenie województwa opolskiego o 6,6 lat oraz kobiet o 5,7 lat, co stawia województwo opolskie – w przypadku mężczyzn na szóstym miejscu w kraju, a w przypadku kobiet - na siódmym;
- **masową emigrację zarobkową** wynoszącą wg szacunków prof. R. Jończego ok. 115 tys. osób **oraz emigrację zawieszoną** obejmującą osoby, które definitywnie opuściły kraj nie dokonując wymeldowania z regionu (ok. 105 tys. osób)⁴;
- **tzw. drenaż mózgów** - intensywne zasysanie zasobów ludzkich do innych ośrodków - zarówno zagranicznych, jak i pozawojewódzkich, w tym do sąsiednich ośrodków metropolitalnych, zwłaszcza do Wrocławia;
- **niezapewnioną prostą reprodukcję ludności** – w 2012 r. dzietność mieszkank woj. opolskiego była najniższa spośród wszystkich województw - 100 kobiet w ciągu całego okresu rozrodczego rodziło średnio 115 dzieci, znacznie poniżej granicy prostej zastępowalności pokoleń;
- **przesuwanie się tzw. wieku środkowego matek** – w 2011 r. dziecko w rodzinie przychodziło statystycznie na świat w 28. roku życia matki, podczas gdy w 2005 r. kilkanaście miesięcy wcześniej, a w połowie lat osiemdziesiątych około trzy lata wcześniej;
- **drastyczny spadek urodzeń** - jeszcze w latach osiemdziesiątych na każdy tysiąc mieszkańców, rodziło się w Opolskiem około dwadzieścioro dzieci, podczas gdy obecnie około dziewięścioro - projekcje demograficzne nie dają powodów do optymizmu – sytuacja nie ulegnie poprawie;
- **postępujący wzrost liczby zgonów**, który w połączeniu ze skalą urodzin przesuwają wskaźnik przyrostu naturalnego na ujemną stronę;

⁴ Emigracja z województwa opolskiego, wg danych pochodzących ze Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (2011) szacowana jest na ok. 108 tys. mieszkańców.

- **zmianę struktury demograficznej regionu** – zmniejsza się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, rośnie liczba osób w wieku starszym⁵; poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej jest i będzie w regionie opolskim jednym z najwyższych w Europie;
- **niekorzystne projekcje demograficzne wskazujące, że Opolskie będzie wyludniać się w skali zagrażającej zarówno procesom rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i finansom publicznym** – *Prognoza ludności na lata 2008–2035* (GUS) przewiduje, że liczba ludności w województwie opolskim w 2035 r. wyniesie 897,1 tys. mieszkańców, tj. o 140 tys. mniej aniżeli w 2007 r. Zdecydowanie bardziej intensywny spadek poziomu zaludnienia województwa opolskiego aniżeli całej Polski ma wynikać, według prognozy GUS, przede wszystkim z niekorzystnego bilansu ruchu naturalnego, a po 2020 r. wyłącznie z tego powodu, bowiem od tej daty saldo zagranicznej wymiany migracyjnej ma być dodatnie. Dodatkowo stale ujemna wymiana migracyjna wewnątrz Polski wzmocni spadek zaludnienia regionu;
- prognozowane poważne spadki liczby ludności w wieku edukacyjnym i w wieku produkcyjnym wywołujące **społeczne konsekwencje przemian demograficznych**⁶;
- **obserwowany kryzys rodziny** - związki małżeńskie zawierane są później, rośnie liczba rozwodów⁷, występuje zjawisko separacji, osłabieniu ulegają więzi międzypokoleniowe, obserwowane są rozbieżności między preferowanym, a zrealizowanym modelem rodziny – upowszechnia się model z jednym dzieckiem, pomimo deklaracji o chęci posiadania większej liczby potomstwa.

1.1.2. Województwo opolskie jako region przygraniczny

Województwo opolskie jest regionem przygranicznym – na południu przebiega granica państwowa z Republiką Czeską, w tym z dwoma regionami: krajem ołomunieckim i morawskośląskim. Granica przebiega głównie w obszarach górskich i podgórskich. Tylko w nieznacznej mierze została ona wytyczona w oparciu o naturalne bariery geograficzne. Pod względem administracyjnym obszar przygraniczny obejmuje powiaty bezpośrednio graniczące z Republiką Czeską - powiat głubczycki, nyski i prudnicki. Sieć powiązań transgranicznych obejmuje zarówno sferę społeczno-gospodarczą, infrastrukturalną jak i ekologiczną - w tym w ramach istniejących euroregionów i projektów realizowanych ramach współfinansowanych z programu operacyjnego współpracy transgranicznej. Pomimo tego, że bariery geograficzne w tym obszarze nie są tak istotne, jak np. w innych regionach, to jednak powiązania jakie tu powstały w procesach historycznego rozwoju obszaru pogranicza nie są liczne i znaczące, szczególnie w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej. Stan taki nie jest jedynie wynikiem technicznych trudności realizacji infrastruktury w obszarach górskich i podgórskich, ale głównie z tego powodu, że przez wiele dziesiątków lat znaczenie powiązań transgranicznych dla rozwoju obszarów przygranicznych miało mniejszą rangę niż wiązanie tych peryferyjnych obszarów z centrami ich regionów i państw.

Część wskaźników społeczno-gospodarczych jest bardziej korzystna po czeskiej stronie, co na poziomie regionów przejawia się m.in. wyższym wskaźnikiem PKB na mieszkańca (z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej), bardziej korzystnymi procesami demograficznymi oraz bardziej korzystnymi warunkami na rynku pracy (wyższa aktywność zawodowa mieszkańców, wyższy wskaźnik zatrudnienia,

⁵ Por. *Institucje wobec potrzeb osób starszych. Raport z badań przeprowadzonych w województwie opolskim*. Badanie regionalne jako element badań ogólnopolskich zrealizowanych przez Instytutu Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie, Opole 2010.

⁶ R. Rauziński, *Śląsk Opolski regionem kryzysu demograficznego* [w:] *Społeczeństwo Śląska Opolskiego 1945–2011–2035 – aspekty społeczne, demograficzne i rynku pracy*, Rządowa Rada Ludnościowa, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 27.

⁷ Wg danych GUS, w 2012 r. w województwie opolskim zawarto 5,4 tys. małżeństw przy 1,7 tys. rozwodów, w 1999 r. odpowiednio: 5,4 tys. małżeństw, 1,1 tys. rozwodów.

niższa stopa bezrobocia). Obszar przygraniczny Przedgórze Sudeckiego i Brama Morawskiej⁸ charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, historycznymi i kulturowymi, stanowiąc znaczący w skali województwa kapitał dla rozwoju turystyki i rekreacji, w tym wyjazdów rodzinnych, czy turystyki weekendowej. Prawie na całym swym obszarze obfituje w elementy przyrodnicze, które są lub powinny być prawnie chronione (Park Krajobrazowy „Góry Opawskie”, „Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu”, obszary chronionego krajobrazu: „Las Głubczycki” i „Mokre – Lewice”, korytarze ekologiczne Białej Głuchołaskiej, Widnej, Prudnika, Osobłogi, Opawicy). Istotne znaczenie na obszarze pogranicza, warunkujące konieczność współpracy transgranicznej, posiadają powiązania hydrograficzne i hydrologiczne, w szczególności w zakresie zapewnienia dobrej jakości wód dla celów pitnych (ujęcia wód powierzchniowych w Głuchołazach) oraz ochrony przeciwpowodziowej na rzekach transgranicznych (rzeka Biała Głuchołaska, Złoty Potok, Osobłoga, Opawa, Opawica). Kapitał turystyczny i kulturowy obszaru przygranicznego zaliczyć należy do największych w województwie. Cechuje się on rozwiniętą bazą turystyczno-rekreacyjną, bazującą na zasobie naturalnym i kulturowym (Góry Opawskie, zbiorniki wodne w Otmuchowie i Nysie, rejon Kamiennika, Pogórze Paczkowskiego, miasta Nysa, Otmuchów, Paczków, Głuchołazy, Prudnik, Głubczyce). Potencjał obszaru podnosi przynależność większości gmin do Euroregionu Pradziad i Silesia, będących źródłem wielu transgranicznych inicjatyw w zakresie współpracy gospodarczej, kulturalnej i społecznej. Bogactwo kulturowe, historyczne, społeczne, przyrodnicze predysponują obszar do dalszego rozwoju i współpracy w zakresie turystyki pobytowej (w tym agroturystyki), zdrowotnej i uzdrowiskowej, jak również aktywnej turystyki kwalifikowanej, w szczególności pieszej, rowerowej, konnej i wodnej oraz edukacyjnej. Wnioski z badania regionalnego w zakresie turystyki koncentrują się także na zaleceniach dotyczących wsparcia działań na rzecz: zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych, rozwoju turystyki oraz ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazu, rozwoju infrastruktury turystycznej oraz działań dotyczących rozwoju kluczowej infrastruktury związanej ze wzmocnieniem funkcji turystycznych, w tym rozwój dróg lokalnych oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska⁹.

Powiaty bezpośrednio graniczące z Republiką Czeską, podobnie jak całe województwo, dotyka problem depopulacji. W latach 2002-2012 liczba mieszkańców powiatu głubczyckiego zmniejszyła się o 7,3%, prudnickiego – o 6,9%, a nyskiego – o 4,4%. Niskie są również wskaźniki przedsiębiorczości (np. liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON na mieszkańca, średnioroczna wartość nakładów inwestycyjnych na mieszkańca w przedsiębiorstwach, czy wartość produkcji sprzedanej przemysłu na mieszkańca).

1.1.3. Województwo opolskie jako region o średnim poziomie rozwoju i relatywnie wolnym tempie wzrostu gospodarczego

Znaczący wzrost gospodarczy Polski w ostatnich latach nie przełożył się na analogiczne zmiany w województwie opolskim. Region rozwijał się wolniej, nie tylko w porównaniu z sąsiadującymi województwami, ale również względem regionów statystycznie najbiedniejszych – położonych na ścianie wschodniej. Tę niekorzystną tendencję wyjaśnia przynajmniej kilka czynników o charakterze endo- i egzogenicznym.

Do najważniejszych należy niedobór inwestycji o znaczeniu strategicznym, migracyjny odpływ ludności, zmniejszający istotnie chłonność rynku regionalnego, a przede wszystkim bardzo silna konkurencja regionów sąsiadujących – przechwytyjących nie tylko bogate zasoby kapitału ludzkiego, ale i nowe inwestycje, a szczególnie bezpośrednio inwestycje zagraniczne. Wzrost gospodarczy

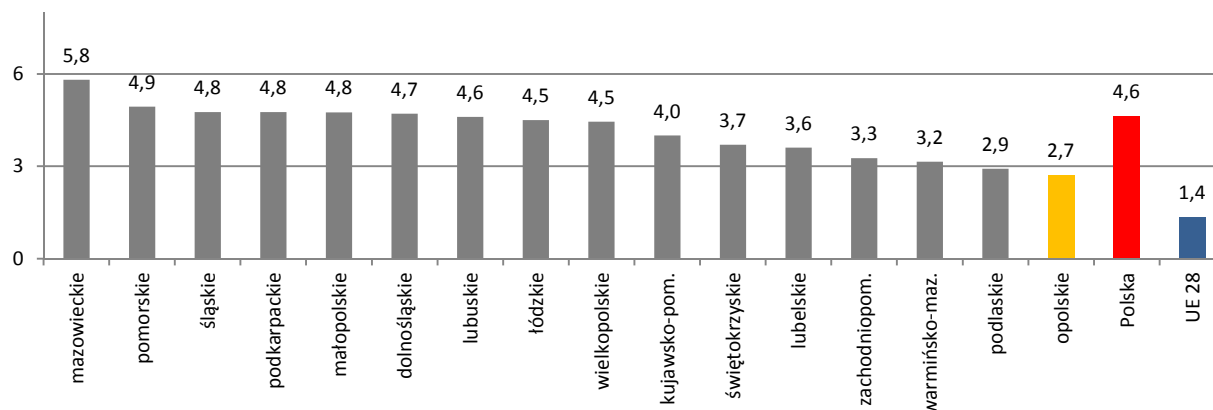
⁸ Szerokie obniżenie pomiędzy Karpatami i Sudetami, stanowiące naturalny obszar migracji flory i fauny pannońskiej z południa na północ Europy oraz prehistoryczny szlak komunikacyjny, przez który przebiegały najważniejsze trasy handlowe pomiędzy Morzem Bałtyckim z Morzem Śródziemnym (szlak bursztynowy), z Małopolski do Czech.

⁹ Raport końcowy z badania pn. *Wpływ usług turystycznych na rozwój gospodarczy regionu*, FUNDEKO Korbel, Krok-Baściuk Spółka Jawna, badanie na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 144.

hamowały ponadto obniżona wydajność niektórych branż gospodarki, a także niska aktywność ekonomiczna mieszkańców.

Opolskie – jakkolwiek należy do regionów o średnim poziomie rozwoju gospodarczego – jest obszarem relatywnie wolnego tempa wzrostu gospodarczego. Średnioroczna stopa wzrostu produktu krajowego brutto w latach 2004–2011 była najniższa spośród wszystkich województw (Wykres 1).

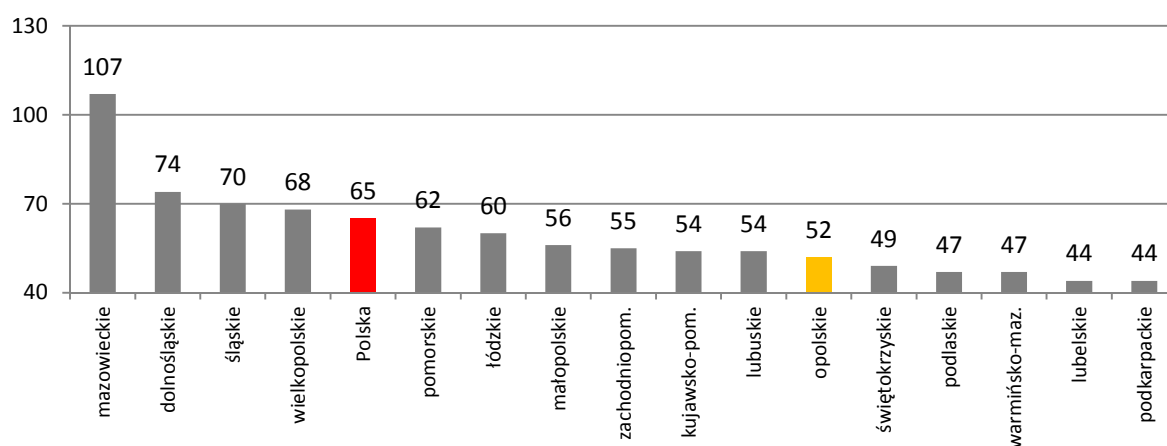
Wykres 1. Średnioroczna dynamika produktu krajowego brutto w Polsce wg województw w latach 2004-2011 (w %, wg cen stałych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie oraz Eurostat.

Chociaż województwo opolskie należy do grupy regionów o średnim poziomie rozwoju w Polsce (11. miejsce mierzone PKB na mieszkańca), to w układzie wewnętrznym widoczne są znaczące dysproporcje już na poziomie jednostek statystycznych NUTS3. Podregion opolski należy do grupy obszarów o wysokim poziomie rozwoju (91,7% średniego poziomu w kraju, 21 miejsce), zaś podregion nyski do grupy o najniższym, statystycznym poziomie rozwoju w całym kraju (62,5% średniego poziomu w kraju, 59 miejsce na 66 podregionów)¹⁰. Pochodną sytuacji w skali Polski jest relacja PKB *per capita* do średniego poziomu w Unii Europejskiej. Wartość produktu krajowego brutto na mieszkańca we wszystkich polskich regionach jest niższa niż średnio w Unii Europejskiej (wg parytetu siły nabywczej). Opolskie, osiągając 52% średniej unijnej, zajmuje w Polsce 11. miejsce (Wykres 2).

Wykres 2. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w Polsce wg województw w 2011 r. (UE28=100)

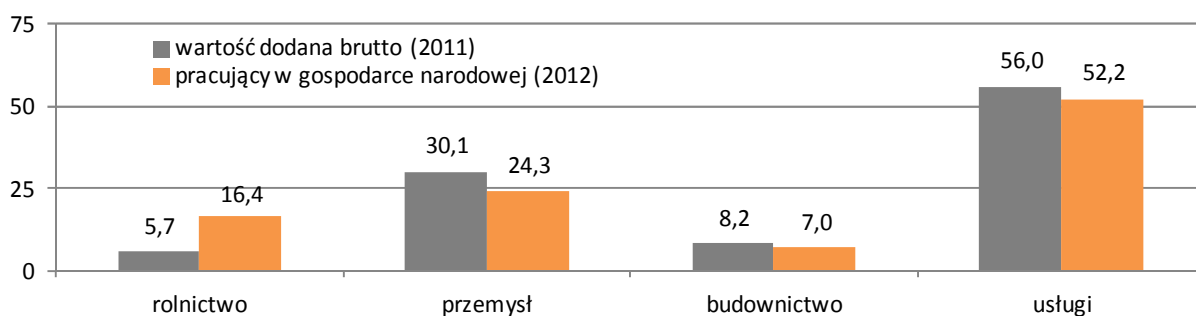
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

¹⁰ Na podstawie: *Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2013.

1.1.4. Województwo opolskie jako region o zróżnicowanej strukturze gospodarki

W strukturze gospodarki województwa opolskiego dominują usługi generujące około 56% wartości dodanej brutto oraz skupiające 52% ogółu pracujących w gospodarce regionu (Wykres 3). Jednak wyróżnikiem województwa opolskiego jest jego wysoko rozwinięty **przemysł**, generujący 30,1% wartości dodanej brutto w regionie (przeciętnie w kraju 25,6%, dane za 2011 r.). O przemysłowym obliczu regionu decydują przede wszystkim podmioty prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę (pierwsze miejsce w kraju ze względu na wysokość udziału w strukturze wartości dodanej brutto). Wysoki stopień rozwoju przemysłu w województwie opolskim uznawany jest za jeden z atutów regionu. Duże znaczenie dla pozycji konkurencyjnej województwa opolskiego ma również sektor budowlany (8,2% WDB).

Wykres 3. Struktura wartości dodanej brutto oraz liczby pracujących w gospodarce narodowej w województwie opolskim (2011, 2012, w %)

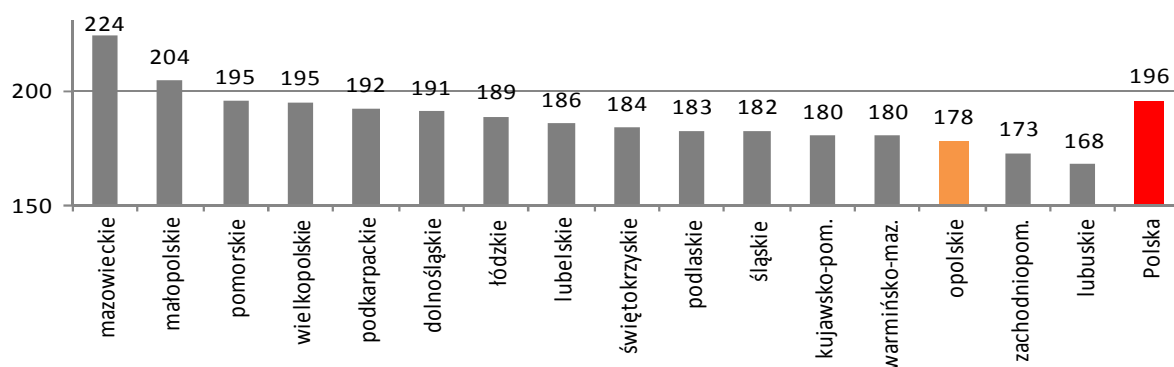

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Szczególnym wyzwaniem dla województwa opolskiego jest przewyższenie stosunkowo powolnego rozwoju regionalnego **sektora usług** – co jest tendencją odbiegającą istotnie od dominujących trendów znanych na świecie, gdzie zdecydowaną przewagą na regionalnych rynkach pracy mają zatrudnieni w szeroko rozumianym obszarze „tworzenia warunków do wzrostu gospodarczego” i sferze generującej wysoką jakość życia w skali lokalnej i regionalnej.

W latach 2000-2011 wartość dodana brutto wytworzona w sektorze usług wzrosła w Opolskiem o 78% względem wzrostu o 96% przeciętnie w kraju. Niższy wskaźnik notowano tylko w dwóch województwach (Wykres 4).

Wykres 4. Dynamika wartości dodanej brutto w sektorze usług w Polsce wg województw w 2011 roku (2000=100)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Diagnostując sytuację rozwojową województwa opolskiego można zauważyć, że regionalne podmioty gospodarcze ciągle uzyskują zbyt mało przewag konkurencyjnych, które wynikałyby z ulokowanego tu zaplecza usługowego (doradztwo, media, nauka i edukacja, sektor naukowo-badawczy, obsługa finansowa, administracja, *public relations*, komunikacja, dostępność, logistyka, naprawy, transport itd.). Często regionalny sektor gospodarczy, tak prywatny jak i publiczny oraz sfera społeczna, nie widzą możliwości rozwojowych, które wynikają z przejścia z drugiego do trzeciego działu gospodarki, czyli z wymiaru czysto produkcyjnego do wymiaru usługowego. W takim ujęciu Opolskie jest w zdecydowanie gorszym położeniu od innych regionów, zarówno w wymiarze sąsiedzkim, jak i krajowym oraz międzynarodowym¹¹.

Duże znaczenie dla pozycji konkurencyjnej województwa opolskiego ma **sektor budowlany**. Cechuje się on stosunkowo wysoką konkurencyjnością w stosunku do sytuacji tej branży w kraju i obejmuje, oprócz działalności budowlano-montażowej, produkcję materiałów budowlanych wraz z przemysłem wydobywczym (kamień wapienny, bazalt, kruszywa, gliny). Dysponuje również specjalistycznym szkolnictwem zawodowym, wyższymi uczelniami, ośrodkami i instytucjami naukowo-badawczymi, przedsiębiorstwami budowlanymi i dużymi zakładami produkującymi materiały dla budownictwa.

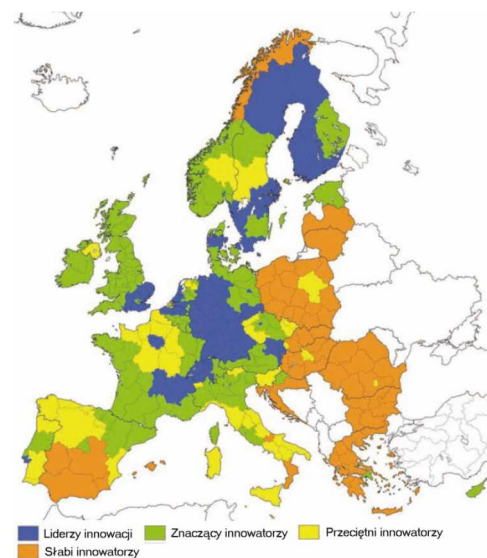
1.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa opolskiego wg układu osi priorytetowych RPO WO 2014-2020

1.2.1. Innowacje w gospodarce

Wyniki badań Komisji Europejskiej w zakresie innowacji wskazują, iż województwo opolskie należy do grupy słabych innowatorów¹² (Mapa 3). Słabości obserwowane są we wszystkich badanych obszarach – w zakresie: uwarunkowań koniecznych dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy (zasoby ludzkie i ich wykształcenie, wsparcie finansowe dla badań i rozwoju), działalności podmiotów tworzących regionalną sieć innowacji oraz efektów gospodarowania i kooperowania. Wyniki badań nie wskazują na wzrost komparatywnego, jak i konkurencyjnego stopnia innowacyjności regionu. Jest wręcz przeciwnie, w niektórych obszarach standaryzowane wartości mierników są gorsze niż kilka lat wcześniej.

Rdzeń innowacyjności regionu animowany jest przez dwa ośrodki: Opole oraz Kędzierzyn-Koźle, gdzie koncentruje się działalność badawczo-rozwojowa¹³. Firmy innowacyjne prowadzą swoją działalność także w innych częściach regionu. Pozytywnie na tym tle przedstawia się wzrost wykształcenia mieszkańców, choć jak wskazały wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, udział mieszkańców z wykształceniem wyższym w województwie opolskim jest najniższy spośród wszystkich województw.

Wiele wskaźników, postrzeganych jako kluczowe dla pomiaru gospodarki opartej na wiedzy, cechuje się w regionie niekorzystnymi wartościami, zarówno w zakresie wdrażania innowacji, jak i efektów działalności (Tabela 2).

Mapa 3. Innowacyjność regionów w rankingu Regional Innovation Scoreboard 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie¹³

¹¹ Za: Raport regionalny. Województwo opolskie. Prof. dr hab. K. Heffner, Opole 2011.

¹² Regional Innovation Scoreboard 2012, Komisja Europejska, 2012, s. 14.

¹³ Analiza wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego (RSI WO) na podstawie realizowanych projektów innowacyjnych, UniRegio, Kraków 2010, s. 5.

Tabela 2. Charakterystyka obszaru innowacyjności w województwie opolskim wg wybranych obszarów

OBSZAR	CHARAKTERYSTYKA OBSZARU
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca w stosunku do potrzeb i wyzwań infrastruktura B+R, - wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej; wg danych Urzędu Statystycznego w Opolu, stopień jej zużycia w jednostkach naukowych i badawczo-rozwojowych wynosi 75%, a w szkołach wyższych 60% (dane na koniec 2012 r.),
Podstawy strukturalne	<ul style="list-style-type: none"> - najniższy w Polsce udział ludności z wykształceniem wyższym (13,6% ludności w wieku 13 lat i więcej względem 17% przeciętnie w kraju; dane NSP 2011), w tym: <ul style="list-style-type: none"> • w miastach województwa opolskiego 18,2%, a na wsi 8,4%, • wśród kobiet 15,2% względem 11,8% wśród mężczyzn, - niskie wskaźniki uczestnictwa mieszkańców w formalnym kształceniu ustawicznym (4,8% względem 5,1% w Polsce i ok. 9% w Unii Europejskiej), - względnie niska popularność kierunków technicznych (co dziesiąty absolwent szkół wyższych w woj. opolskim, średnio w latach 2010-2011, ukończył kierunki inżynierjno-techniczne, architekturę i budownictwo, matematyczno-statystyczne, czy informatyczne),
Tworzenie wiedzy	<ul style="list-style-type: none"> - bardzo niskie wydatki publiczne na działalność B+R, zarówno na tle kraju, jak i Unii Europejskiej, - bardzo niskie wydatki sektora uczelni wyższych na działalność B+R (GERD, w 2007 r. 14. miejsce spośród województw, w 2009 r. ostatnie spośród trzynastu klasyfikowanych wg danych Eurostatu), - kilkanaście razy niższe niż przeciętnie w Unii Europejskiej oraz trzy razy niższe niż przeciętnie w Polsce wydatki prywatne na działalność B+R (BERD/PKB), - niskie zaangażowanie zespołów badawczych w realizację Programów Ramowych UE (liczba zespołów badawczych oraz wartość przyznanych grantów), - niewielka liczba ośrodków innowacji,
Zaangażowanie przedsiębiorstw w budowę gospodarki opartej na wiedzy	<ul style="list-style-type: none"> - niski udział przedsiębiorstw usługowych wdrażających innowacje (w 2010 r. 88% przedsiębiorstw nie poniosło w Opolskiem nakładów na innowacje, w 2011 i 2012 r. 95%), - niski, choć wyższy niż przeciętnie w Polsce udział przedsiębiorstw przemysłowych wdrażających innowacje (w latach 2009-2012 około 15-16% poniosło nakłady na innowacje), - niski udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (ok. 8,4% w 2012 r.) oraz niski udział współpracujących przedsiębiorstw usługowych (ok. 1,4% w 2012 r.)
Poziom wdrożeń innowacyjnych, zaangażowanie kapitału ludzkiego	<ul style="list-style-type: none"> - dwukrotnie niższy niż przeciętnie w Polsce udział zatrudnionych w B+R wśród pracujących (ok. 0,4% względem 0,8% przeciętnie w kraju), - symboliczny udział produkcji sprzedanej przemysłu w sektorze wysokiej techniki, - niższy niż przeciętnie w Polsce udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem (9% względem 12% w kraju w 2012 r.), - opolskie przedsiębiorstwa przemysłowe, na tle kraju, są relatywnie innowacyjne; w latach 2010-2012 około 22% badanych przedsiębiorstw sektora przemysłu wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową, tj. nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces¹⁴, - opolskie przedsiębiorstwa z sektora usług są mniej innowacyjne niż przemysłowe i mniej innowacyjne niż przeciętnie w Polsce; w latach 2010-2012 niecałe 6% badanych przedsiębiorstw sektora usług wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową¹⁵,
Know-how	<ul style="list-style-type: none"> - nieznaczny udział opolskich przedsiębiorstw przemysłowych w polskim handlu nowymi technologiami, zarówno na rynku wewnętrznym, jak i w skali Unii Europejskiej, - liczba udzielonych patentów w ujęciu względnym plasuje region na szóstym miejscu w kraju; w latach 2009-2012 podmiotom z województwa opolskiego udzielono 203 patenty i 32 praw ochronnych wzorów użytkowych. W przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik udzielonych patentów był nieco wyższy niż w kraju, podczas gdy liczba udzielonych praw ochronnych na wzory użytkowe była niższa niż średnia w kraju.

Uwaga: Wykorzystane dane statystyczne pochodzą z baz Eurostatu, GUS w Warszawie oraz Urzędu Statystycznego w Opolu.

Źródło: Opracowanie własne.

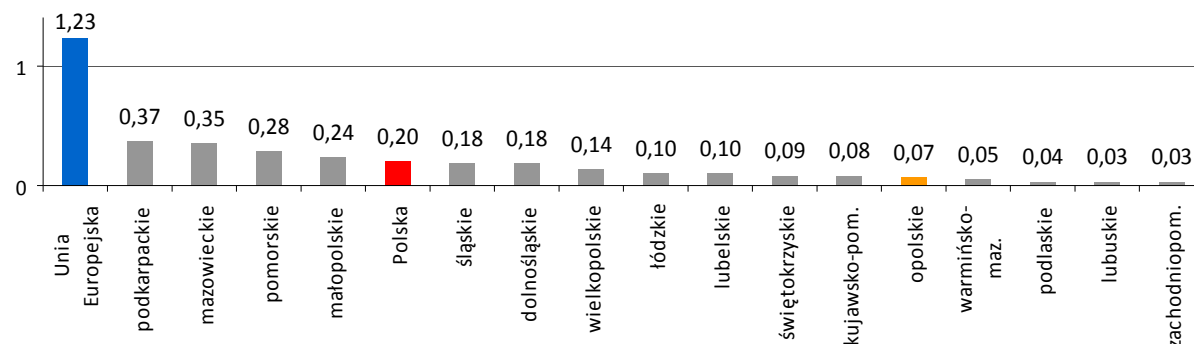
¹⁴ Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2010-2012, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2013, s. 38.

¹⁵ Tamże, s. 39.

Prywatna działalność w zakresie prac badawczo-rozwojowych nie wzmacnia potencjału gospodarki województwa opolskiego (Wykres 5). Rola przedsiębiorstw w finansowaniu prac B+R jest znikoma. W latach 2007-2011 opolskie przedsiębiorstwa zaangażowały w ten typ aktywności 102 mln zł - zaledwie 0,07% PKB. W tym samym okresie najlepsze regiony w Unii Europejskiej przekroczyły próg 5%, przy średniej dla Unii Europejskiej na poziomie 1,23%.

Wykres 5. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w sektorze przedsiębiorstw w stosunku do PKB w Polsce wg województw oraz w Unii Europejskiej w latach 2007-2011 (w %, dane szacunkowe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie oraz Eurostatu.

Jak wskazują wyniki badań, opolskie przedsiębiorstwa cechują się wysokim poziomem skuteczności prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej – dominuje sytuacja wdrożenia większości rezultatów prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej do praktyki gospodarczej¹⁶. Dodatkowo, badanie regionalne wskazało na problem m.in. niedopasowania oferty instytucji naukowo-badawczych oraz sposobu ich promocji¹⁷.

Dane statystyczne wskazują, że spośród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych większość stanowią podmioty, które nie są innowacyjne (pomimo, że w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych opolskie osiąga pierwszą pozycję w skali kraju). W województwie opolskim w latach 2010-2012 ok. 22,3% przedsiębiorstw przemysłowych oraz ok. 5,7% przedsiębiorstw usługowych wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową (nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces).

W kolejnej perspektywie finansowej relatywnie więcej środków przeznaczyć należy na projekty związane z innowacyjnością regionalnej gospodarki, pamiętając o konieczności zastosowania zintegrowanego podejścia do wsparcia ośrodków badawczych, w tym uczelni¹⁸. System gospodarczy województwa opolskiego wzmacniany jest przez 15 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, z czego zaledwie 4 działają w obszarze innowacji. W Polsce wciąż utrzymuje się koncentracja ośrodków innowacji w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku. Regiony słabe ekonomicznie pozostają na niskim poziomie wyposażenia w infrastrukturę wspierającą innowacyjne przedsięwzięcia¹⁹. Liczba firm, jak i liczba mieszkańców przypadających na jeden ośrodek innowacji najwyższe wartości osiąga w województwie opolskim (Wykres 6).

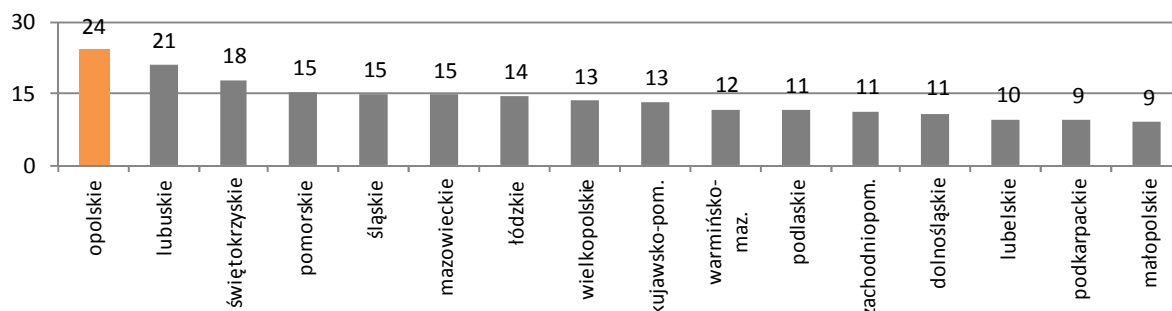
¹⁶ Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych..., op. cit., s. 67-68.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Por. Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia. Raport końcowy, Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2010, s. 4.

¹⁹ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w Warszawie, Warszawa 2012, s. 21.

Wykres 6. Liczba firm przypadająca na 1 ośrodek innowacji w Polsce wg województw w 2011 r. (stan w końcu roku, w tys.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce...*, s. 21.

Wartość nakładów na działalność B+R, zarówno w ujęciu względnym, jak i bezwzględnym, plasuje region bardzo nisko w rankingach poświęconych temu zagadnieniu. W latach 2007-2011 na działalność badawczo-rozwojową (ogółem) przeznaczono w województwie opolskim zaledwie 268 mln zł, tj. około 67 mln euro. To mniej więcej sto razy mniej niż na badania i rozwój przeznaczył Volkswagen - i to tylko w 2011 roku²⁰.

Przeprowadzone badania ewaluacyjne wskazały, iż zdecydowanie największe znaczenie w kontekście ograniczania prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej mają niewystarczające środki finansowe - na problem ten wskazali wszyscy beneficjenci biorący udział w badaniu - oraz brak odpowiednich instrumentów zewnętrznego finansowania działalności badawczo-rozwojowej i wysokie ryzyko przedsięwzięć badawczych. Ograniczone zasoby ludzkie, a tym bardziej występująca w instytucji niechęć wobec zmian mają o wiele mniejsze znaczenie²¹. W kontekście ograniczonych środków na finansowanie tego typu działalności istotną rolę odegrały i nadal odgrywają klasyczne systemy dotacji, w tym z Unii Europejskiej. Dane pochodzące z systemu statystyki publicznej wskazują, iż udział środków Komisji Europejskiej, w tym środków budżetu państwa biorących udział we współfinansowaniu projektów dotowanych z Unii Europejskiej, w finansowaniu działalności badawczo-rozwojowej jest w regionie widoczny. Mniej więcej co szósta złotówka wydana w woj. opolskim w 2011 r. na działalność B+R pochodziła ze środków unijnych²².

W województwie opolskim, w końcu 2012 r. działało 59 jednostek zajmujących się działalnością badawczo-rozwojową, które zatrudniały łącznie 1,2 tys. pracowników²³. Do największych jednostek B+R należą – zlokalizowane w stolicy regionu – szkoły wyższe. Opolski sektor B+R reprezentują ponadto inne publiczne i prywatne jednostki B+R, m.in. Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej „Błachownia” oraz Oddział Inżynierii Procesowej Materiałów Budowlanych w Opolu Instytutu Ceramiki i Materiałów Budowlanych²⁴.

Twarde dane z zakresu ekonomicznych aspektów funkcjonowania sektora B+R wskazują na niską intensywność prac badawczo-rozwojowych w woj. opolskim. Region charakteryzuje się niską relacją wartości nakładów na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do produktu krajowego brutto²⁵, która w 2011 r. wyniosła zaledwie 0,26% wobec 0,76% średnio w Polsce. Relacja ta,

²⁰ Zob. *EU R&D Scoreboard. The 2012 EU Industrial R&D Investment Scoreboard*, Komisja Europejska, 2012.

²¹ *Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych ...*, op. cit..

²² Dane dotyczą wszystkich sektorów, w tym przedsiębiorstw.

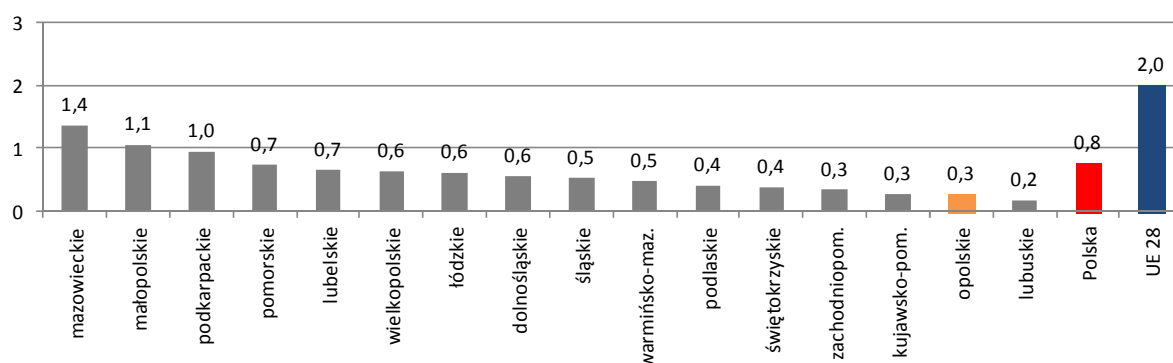
²³ *Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego 2013*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2014, s. 271.

²⁴ *Klustry w województwie opolskim*, op. cit., s. 9-10.

²⁵ Niskie nakłady inwestycyjne na działalność badawczo-rozwojową przekładają się na niezadowalające efekty w obszarze nauki i technologii, a w konsekwencji na niską innowacyjność gospodarki. Wyzwaniem regionów Polski – w tym również w kontekście realizacji strategii Europa 2020 (zakładającej wydatki na działalność B+R na 1,7% PKB w 2020 r.) - jest

traktowana często jako uniwersalny wskaźnik dla oceny regionalnej innowacyjności, wypada dla województwa opolskiego bardzo niekorzystnie (Wykres 7)²⁶.

Wykres 7. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do PKB w Polsce wg województw oraz w Unii Europejskiej w 2011 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie oraz Eurostatu.

Niskiej intensywności prac badawczo-rozwojowych towarzyszy wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej - wg danych Urzędu Statystycznego w Opolu, stopień jej zużycia w jednostkach naukowych i badawczo-rozwojowych wynosi 75%, a w szkołach wyższych 60% (dane na koniec 2012 r.).

Tabela 3. Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w Polsce wg województw i typów jednostek (stan w końcu 2012 r., w %)

Wyszczególnienie	jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe	szkoły wyższe
Dolnośląskie	82,0	79,2
Kujawsko-pomorskie	61,4	69,8
Lubelskie	58,1	56,7
Lubuskie	-	92,4
Łódzkie	81,4	78,1
Małopolskie	76,0	64,8
Mazowieckie	76,9	81,6
Opolskie	74,9	59,9
Podkarpackie	#	48,8
Podlaskie	85,7	86,7
Pomorskie	80,8	78,8
Śląskie	75,0	75,7
Świętokrzyskie	57,3	36,0
Warmińsko-mazurskie	23,4	52,1
Wielkopolskie	76,4	57,8
Zachodniopomorskie	49,9	67,7

#, - dane niedostępne lub objęte tajemnicą statystyczną;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Opolu

stworzenie warunków funkcjonowania stabilnej i dynamicznie rozwijającej się gospodarki wykorzystującej nowoczesne technologie, wysoką jakość prac B+R i innowacji oraz doskonałą się kapitał intelektualny. Por. *Przegląd Regionalny Polski 2012*, Krajowe Obserwatorium Terytorialne, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, s. 38-39.

²⁶ W. Dziemianowicz, J. Łukomska, A. Górską, M. Pawluczuk, *Trendy rozwojowe Regionów*, Geoprofit, Warszawa 2009, s. 16.

1.2.2. Konkurencyjna gospodarka

Analiza gospodarki wskazuje na postępujący wzrost konkurencyjności województwa opolskiego. Region przeszedł z modelu opartego na czynnikach produkcji do modelu opartego na inwestycjach i w coraz większym stopniu buduje swoją konkurencyjność w oparciu o innowacje. Opolskie osiąga już nie tylko typowe przewagi komparatywne, ale coraz częściej buduje swoją pozycję w oparciu o przewagi konkurencyjne.

W gospodarce województwa opolskiego dominują mikro, małe i średnie podmioty. Liczba dużych podmiotów jest niewielka.

Potencjał województwa opolskiego tworzy około 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej²⁷, spośród których prawie 72 tys. stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (stan w końcu grudnia 2012 r., na podstawie bazy REGON). W latach 2007-2013 w województwie opolskim średniorocznie rejestrowano ok. 7,2 tys. nowych podmiotów gospodarki narodowej.

W województwie opolskim sektor MSP stanowi prawie 100% wszystkich podmiotów gospodarczych. Podmiotów dużych, o liczbie pracujących powyżej 249 pracujących jest niecałe sto. Sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie opolskim cechuje:

- wysoka rola w tworzeniu popytu na pracę (MSP skupia 81% pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych, w Polsce przeciętnie udział ten wynosi 70%, jedynie cztery inne województwa notują wyższe wskaźniki niż w Opolskiem, dane za 2011 r.)²⁸;
- wysoki udział w produkcji przemysłowej (50% produkcji przemysłowej w województwie opolskim przypada na sektor MSP, w kraju przeciętnie 36%, dane za 2011 r.)²⁹;
- niższa innowacyjność niż przedsiębiorstw dużych (w 2011 r. ok. 14% przedsiębiorstw przemysłowych o liczbie zatrudnionych od 10 do 49 osób wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową; wskaźnik dla podmiotów średnich wyniósł 32%, a dużych 54%)³⁰;
- wyższa innowacyjność niż przedsiębiorstw w Polsce³¹;
- względnie niski eksport na rynki międzynarodowe (87% mikro i małych firm nie eksportuje swoich wyrobów lub usług, z czego w podregionie nyskim 90%, podregionie opolskim 85% względem 88% przeciętnie w Polsce)³²;
- wewnętrzne zróżnicowanie przedsiębiorstw pod względem innowacyjności produktowej (76% mikro i małych przedsiębiorstw w podregionie nyskim nie wprowadziło w 2012 r. innowacji produktowej względem 66% w podregionie opolskim i 74% przeciętnie w Polsce)³³;

²⁷ Należy jednak mieć na uwadze fakt, iż liczby te nie odzwierciedlają idealnie obrazu woj. opolskiego. Wskazane wartości dotyczą wyłącznie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, nie wskazują one jednak jaka część z nich faktycznie prowadzi działalność (problem ten dotyczy wszystkich województw). Szacuje się, opierając się choćby na danych pochodzących ze źródeł innych niż statystyka publiczna, iż podmiotów aktywnych może być w regionie ok. 40-50 tys.

²⁸ Dane GUS w Warszawie.

²⁹ Dane GUS w Warszawie.

³⁰ Dane GUS w Warszawie.

³¹ Por. dane GUS oraz *Raport o sytuacji mikro i małych firm w roku 2012*, Bank PEKAO SA, Warszawa 2013, s. 321-322.

³² *Raport o sytuacji mikro i małych firm...*, s.321.

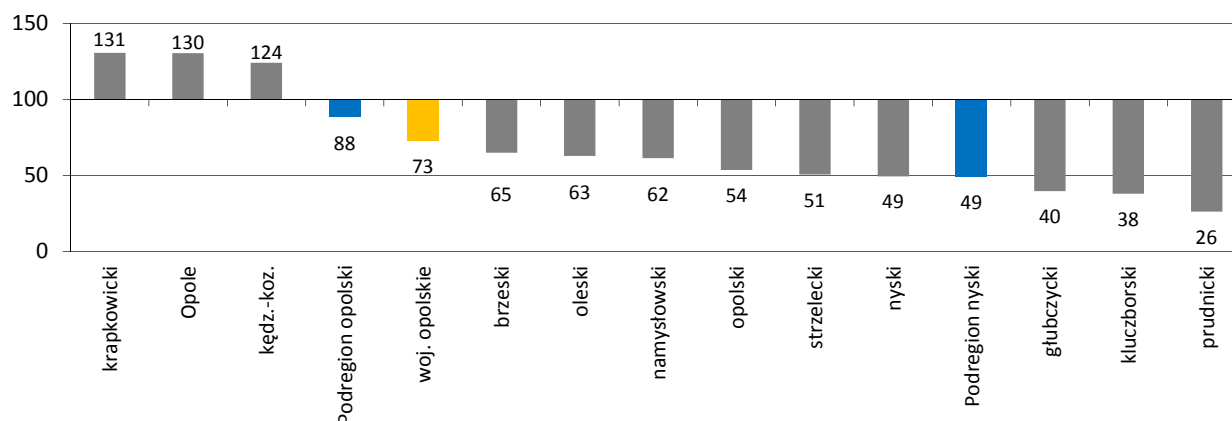
³³ *Ibidem*, s. 321.

- wysoka alokacja kapitału zagranicznego zaangażowanego w regionie (ok. 64% kapitału zagranicznego w województwie opolskim przypada na sektor MSP, dane za 2009 r.)³⁴.

Pomimo wysokiej roli sektora MSP w gospodarce województwa opolskiego, w regionie obserwowany jest deficyt przedsiębiorczości³⁵. Względna – per capita - liczba pracujących, zarówno, w mikro, małych, jak i średnich przedsiębiorstwach jest zdecydowanie niższa niż w kraju. Prawie co dziesiąty mieszkaniec regionu pracuje w mikro lub małym przedsiębiorstwie (w Polsce co dwunasty), a co dwudziesty ósmy w średnim przedsiębiorstwie (w Polsce co dwudziesty trzeci)³⁶. Niższe są również wskaźniki przedsiębiorczości. Na każde 10 tys. mieszkańców w podregionie nyskim przypada 960 podmiotów gospodarki narodowej, w podregionie opolskim 989 względem 1032 przeciętnie w kraju.

Przedsiębiorczość przejawia się również w aktywności inwestycyjnej. W ostatnich dziesięciu latach województwo opolskie cechowało się niższą aktywnością inwestycyjną per capita niż pozostałe regiony. Przeciętnie, średniorocznie w latach 2002-2011 wskaźnik aktywności inwestycyjnej był dla regionu o 27% niższy niż w kraju (11. miejsce w rankingu województw). Najniższe wskaźniki notowały województwa przygraniczne (podkarpackie, podlaskie i lubelskie). Analogicznie aktywność inwestycyjna przebiegała w województwie opolskim (wykres 8). Na cztery powiaty o najniższym wskaźniku trzy to obszary przygraniczne. Powiaty te cechują również niskie wskaźniki międzynarodowej aktywności inwestycyjnej. Trzy przygraniczne powiaty skupiają niecałe 6% kapitału zagranicznego zaangażowanego w całym województwie³⁷. Z drugiej strony powiaty podregionu nyskiego, z uwagi m.in. na posiadane zasoby posiadają istotny potencjał w zakresie rozwoju nowych produktów i usług w obszarze life and environmental sciences.

Wykres 8. Średnioroczna wartość nakładów inwestycyjnych per capita w przedsiębiorstwach w województwie opolskim wg powiatów w latach 2002-2011 (Polska=100)

Uwaga: Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

³⁴ Kapitał zagraniczny w województwie opolskim - analiza ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu rynku pracy (wg stanu na 2009 rok / koniec 2009 roku), Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2011, s. 21.

³⁵ Jeden z wniosków sformułowanych w ramach badania ewaluacyjnego zrealizowanego w woj. opolskim wskazuje na potrzebę wdrażania instrumentów wsparcia zorientowanych na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych w stosunku do osób aktywnych zawodowo (nie tylko zaś w aspekcie osób bezrobotnych). Por. *Ocena i analiza przedsięwzięć zmierzających do powstania nowych podmiotów gospodarczych w województwie opolskim. Raport końcowy*, Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa opolskiego, Opole 2012, s. 162. Z kolei inne badanie regionalne odnosi się do potrzeby, w okresie 2014-2020, większego nacisku, we wsparciu przedsiębiorczości, na zwrotne formy pomocy, bez całkowitej jednoczesnej rezygnacji z dotacji inwestycyjnych. Por. *Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia. Raport końcowy*, Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2010, s. 4.

³⁶ Por. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2011r.*, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa, 2013.

³⁷ *Kapitał zagraniczny w województwie opolskim...*, s. 23.

Coraz bardziej znaczący element opolskiej gospodarki, zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich stanowią podmioty ekonomii społecznej. Podmioty te napotykać jednak istotne bariery. Jak wskazują badania do najważniejszych wewnętrznych barier rozwojowych, obok zbyt małej lub niewystarczającej promocji działań oraz niewystarczających środków, należą bariery infrastrukturalne (lokal, sprzęt).

Istotną kwestią dotyczącą innowacyjności regionu oraz wzmacniania specjalizacji regionalnych jest kwestia rozwoju m.in. inicjatyw klastrowych. Siedziba większości opolskich inicjatyw klastrowych znajduje się w stolicy regionu – Opolu. Powstanie pojedynczych inicjatyw odnotowano również w miejscowościach: Kluczbork, Chmielowice, Prudnik i Pokrzywna. Struktura branżowa klastrów w regionie jest bardzo zróżnicowana, najwięcej działa w branży turystycznej (3) oraz budownictwie i ekobudownictwie (2). Obszarami działania pojedynczych inicjatyw są branże: chemiczna, ekoenergetyczna, szkoleniowo-doradcza, IT, medyczna oraz drzewno-meblarska³⁸. Wzmocnienie współpracy w ramach istniejących klastrów oraz tworzenie warunków do powstawania powiązań pomiędzy przedsiębiorcami, instytucjami naukowymi i jednostkami samorządowymi w regionie jest jednym z celów operacyjnych *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020*³⁹.

Zastosowanie komputerów w pracy jest standardem, dostęp do Internetu, z wyjątkami jest powszechny

Większość przedsiębiorstw z regionu wykorzystuje Internet w kontaktach z administracją publiczną. Wielu przedsiębiorców posiadających dostęp do Internetu realizuje procedury administracyjne wyłącznie drogą elektroniczną – np. w zakresie deklaracji ZUS czy deklaracji podatku VAT. Powszechne staje się pozyskiwanie informacji, pobieranie formularzy itp. Co trzecie przedsiębiorstwo z dostępem do Internetu uzyskuje dokumenty przetargowe oraz specyfikacje w elektronicznym systemie zamówień publicznych. Zasięg nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej, a także penetracja usług dostępu do Internetu w Polsce wskazują znaczne zróżnicowanie geograficzne⁴⁰. Analizy Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji wskazują, że penetracja usług szerokopasmowego dostępu do Internetu wynosi niecałe 15 łączy na 100 osób. Jedynie cztery inne regiony notują niższe wskaźniki. Z kolei najwyższy odsetek miejscowości, w których obecne są zakończenia sieci światłowodowych widoczny jest w województwach podkarpackim, małopolskim, śląskim, opolskim i dolnośląskim⁴¹.

Wykorzystanie komputerów w pracy przedsiębiorstw jest wyraźne – wg danych GUS prawie 97% przedsiębiorstw w Opolskiem wykorzystuje je w codziennej pracy. Mniej więcej co trzeci spośród pracujących przynajmniej raz w tygodniu korzysta z komputera lub z komputera z dostępem do Internetu. Rośnie liczba pracowników wykorzystujących przenośne urządzenia umożliwiające mobilny dostęp do Internetu (np. notebooki, tablety, telefony komórkowe z PDA) – aktualnie kilka procent wykorzystuje je w pracy. W około 8% przedsiębiorstw zatrudnia się specjalistów z dziedziny ICT/IT.

Dostęp do Internetu w przedsiębiorstwach jest powszechny – w woj. opolskim prawie 96% przedsiębiorstw posiada dostęp do sieci, z czego wg szacunków niecałe 82% poprzez łącze szerokopasmowe. Co piąte przedsiębiorstwo posiada dostęp do Internetu poprzez wąskopasmowe łącza bezprzewodowe (np. w technologii GSM, GPRS, UMTS, itp.). Około 18% przedsiębiorstw posiada dostęp do Internetu o prędkości połączenia mniejszej niż 2Mbit/s. Około 49% przedsiębiorstw w umowie z operatorem zapewniło sobie przepustowość od 2 do 10 Mbit/s. Co trzecie przedsiębiorstwo w woj. opolskim dostęp do Internetu miało szybszy (dane za 2013 r.).

³⁸ *Klasy w województwie opolskim*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 11.

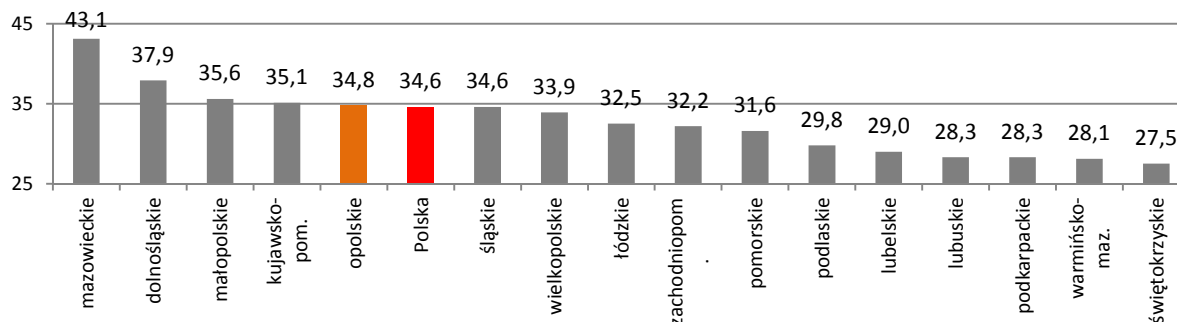
³⁹ *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020. Projekt przeznaczony do konsultacji społecznych*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole, 10 kwietnia 2013 roku, s. 91.

⁴⁰ *Narodowy Plan Szerokopasmowy*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (projekt, listopad 2012), Warszawa 2012, s. 4.

⁴¹ *Ibidem*, s. 4.

Co trzecie przedsiębiorstwo poniosło w 2012 r. nakłady na technologie informacyjno-telekomunikacyjne (wykres 9).

Wykres 9. Przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na technologie informacyjno–telekomunikacyjne w zakresie sprzętu informatycznego lub telekomunikacyjnego w Polsce wg województw w 2012 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Co siódme przedsiębiorstwo wykorzystuje pakiety oprogramowania ERP (*enterprise resource planning*) w celu przekazywania informacji pomiędzy różnymi obszarami działalności przedsiębiorstwa (np. księgowością, marketingiem, produkcją). Co piąte przedsiębiorstwo wykorzystuje oprogramowanie CRM (*customer relationship management*) do zarządzania informacjami o klientach. Jedynie co 16 przedsiębiorstwo prowadzi e-sprzedaż poprzez stronę internetową, natomiast około 12% przedsiębiorstw posiada własną stronę internetową, która spełnia funkcję zamawiania lub rezerwacji on-line⁴².

Tabela 4. Wybrane zagadnienia z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach w województwie opolskim i w Polsce

Wyszczególnienie	Rok bazowy	Jednostka miary	opolskie	Polska
Przedsiębiorstwa wykorzystujące komputery w pracy	2013	%	96,7	95,0
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	2013	%	95,6	93,6
Pracownicy wykorzystujący komputer z dostępem do Internetu	2013	%	29,4	37,2
Przedsiębiorstwa składające zamówienia przez sieci komputerowe	2012	%	26,7	21,2
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci	2012	%	7,7	10,7
Przedsiębiorstwa wykorzystujące pakiety oprogramowania ERP w celu przekazywania informacji pomiędzy różnymi obszarami działalności przedsiębiorstwa (np. księgowością, marketingiem, produkcją)	2013	%	14,8	17,1
Przedsiębiorstwa wykorzystujące oprogramowanie CRM do zarządzania informacjami o klientach	2013	%	19,6	20,7
Przedsiębiorstwa wysyłające e-faktury	2013	%	23,7	25,3
Przedsiębiorstwa korzystające z e-administracji	2012	%	90,8	90,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Województwo opolskie posiada atrakcyjne tereny inwestycyjne, ale nie dysponuje jeszcze samodzielną specjalną strefą ekonomiczną

⁴² Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2013 r.; <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/wykorzystanie-technologii-informacyjno-telekomunikacyjnych-w-przedsiębiorstwach-i-gospodarstwach-domowych-w-2013-r-,3,10.html>

Diagnoza atrakcyjności inwestycyjnej województwa opolskiego zwraca uwagę na wysoki, choć wciąż nie w pełni wykorzystany, potencjał inwestycyjny. W szczególności chodzi o inwestycje strategiczne, prorozwojowe dla regionu, które mogą zaowocować znaczną liczbą miejsc pracy i przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarczego. Problemem regionu jest brak samodzielnej specjalnej strefy ekonomicznej. Aktywność inwestycyjną hamowało wiele czynników, w tym m.in. niekompletna lub zbyt słaba infrastruktura techniczna terenu (ograniczenia w uzbrojeniu terenu np. w energię elektryczną, gaz - zbyt długi czas oczekiwania na przyłączenie), niedopasowane profile kształcenia, słaba dostępność do szkół zawodowych i technicznych połączonych z nowoczesnymi technologiami wykorzystywanymi w przemyśle, a także rozdrobnienie własnościowe terenu.

Cechy wzmacniające atrakcyjność inwestycyjną województwa opolskiego to relatywnie konkurencyjna chłonność rynku, dostępność transportowa i bogata infrastruktura gospodarcza. Region jest postrzegany jako korzystne miejsce lokalizacji dla przemysłu spożywczego (ze względu na potencjał branży rolniczej), a długotrwałe tradycje przemysłowe, szczególnie w zakresie przemysłu spożywczego, mineralnego, metalowego, maszynowego i chemicznego są czynnikiem wysokiej kultury produkcyjnej.

Atrakcyjność inwestycyjną regionu podnoszą niższe, niż w ościennych województwach, koszty pracy oraz korzystnie zlokalizowane tereny inwestycyjne w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych. Poziom obsługi inwestora w województwie opolskim uznawany jest za jeden z najwyższych w kraju. Atrakcyjność inwestycyjną podnoszą ponadto:

- korzystne uwarunkowania komunikacyjne (np. autostrada A4, bliskość autostrady A1);
- położenie województwa między 2 dużymi aglomeracjami – górnośląską i dolnośląską (duży rynek zbytu z 9 mln konsumentów w odległości 150 km, duża ilość zakładów produkcyjnych, dla których firmy z województwa opolskiego są lub mogą być poddostawcami);
- dobrze przygotowane, atrakcyjne tereny inwestycyjne w stosunkowo niższych cenach niż w sąsiednich województwach, tereny zlokalizowane w specjalnych strefach ekonomicznych oferujących ulgi⁴³,
- wysoka kultura i standard pracy wyniesione z doświadczeń pracy za granicą i wielokulturowości mieszkańców;
- bliskość Republiki Czeskiej i Słowacji – ważne z punktu widzenia inwestorów będących poddostawcami.

Źródłem głównych inwestycji zagranicznych w województwie opolskim są takie kraje jak: Francja, Niemcy, Włochy, Holandia, Korea Południowa i USA. Natomiast wśród ostatnich głównych inwestorów wymienić należy: *Donaldson Company, Heidelberg Cement, Heerema Fabrication Group, IFM Ecolink, Kamex, Keiper (Johnson Controls), Mondelēz International, Marcegaglia, Neo Plus Technology, Metsa Tissue, Pasta Food Company, Pearl Stream, Schattdecor, Selt*⁴⁴.

W prowadzonej przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych bazie Greenfield znajdują się obecnie 134 tereny inwestycyjne z terenu woj. opolskiego, w tym 5 powyżej 100 ha (dostęp 10.09.2014). Pomimo tego w wielu miejscowościach zaczyna brakować powierzchni inwestycyjnych, w tym dzięki inwestycjom, jakie udało się pozyskać w ostatnich latach. W wielu lokalizacjach podmioty uzależniają decyzję o realizacji swojej inwestycji i zatrudnienie pracowników od pełnego przygotowania oferowanej nieruchomości. Na podstawie dotychczasowych obsługiwanych projektów inwestycyjnych przez COIE/OCRG można wskazać przykłady zakładów produkcyjnych powstałe poza Europą, ze względu na długie procedury uzbrojenia terenu w media techniczne. W okresie ostatnich 10 lat tereny inwestycyjne, które nie posiadały odpowiedniej infrastruktury nie miały szans na pozyskanie inwestycji. Oferty nie posiadające uzbrojenia technicznego są automatycznie odrzucane zarówno przez firmy inwestujące jak i ich ciała doradcze. Przez brak dostatecznego przygotowania

⁴³ Od 1 lipca 2014 r. w Polsce obowiązuje nowa mapa pomocy regionalnej.

⁴⁴ Por. *Investing in Poland 2014*, Warsaw Business Journal Group, Warszawa 2013, s. 41.

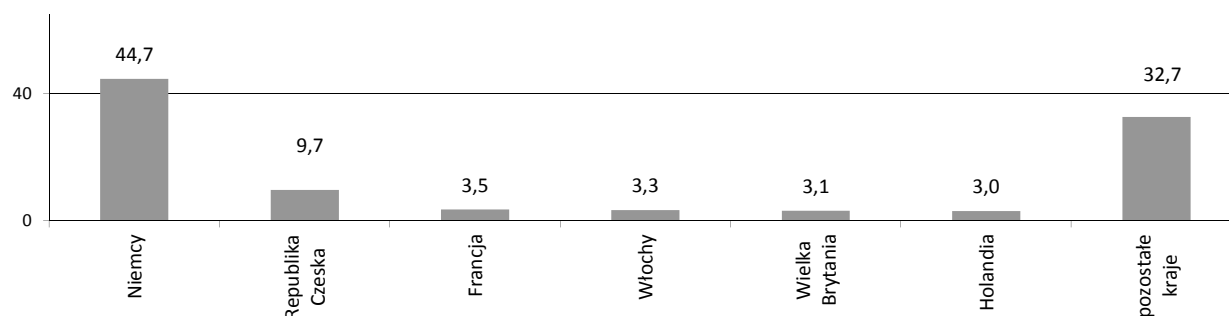
terenu niektóre tereny pozostają puste. Z problemami pozyskania inwestycji problem miało wiele miejscowości, w tym ośrodki subregionalne. Momentem zwrotnym było zawsze doprowadzenie infrastruktury technicznej do działek połączone z odpowiednią promocją oferty. Dzięki uzbrojeniu terenu w niezbędne media pojawiały się i pojawiają kolejne podmioty. W ramach obsługi inwestycyjnej, poinwestycyjnej przedsiębiorcy wielokrotnie zgłaszali problemy z brakiem infrastruktury, odległym terminem jej budowy, kosztami jakie muszą ponieść. Brak infrastruktury był jednym z powodów rezygnacji z planów inwestycyjnych na terenie województwa.

Międzynarodowa współpraca gospodarcza stymuluje wzrost gospodarczy regionu

W gospodarce światowej rola eksportu jako czynnika stymulującego produkcję i wzrost gospodarczy rośnie, a wysoki udział sprzedaży na rynki zagraniczne uznawany jest za jeden z czynników świadczących o wysokiej konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym pośrednio samych regionów. Relacja wartości eksportu do wartości produkcji sprzedanej przemysłu wynosi w Opolskiem wg szacunków ponad 33%, co plasuje województwo na 12 miejscu w Polsce, przy średniej krajowej wynoszącej niecałe 50%.

Potencjał eksportowy województwa opolskiego tworzy około 0,6 tys. podmiotów. Spośród wszystkich eksporterów, najwięcej z nich wysyła swoje dobra do Niemiec (niecałe 300) oraz kolejno do: Republiki Czeskiej, na Ukrainę, Słowację, do Austrii oraz Holandii. Dobra eksportowane są do ponad stu krajów. Wysoki udział eksportu do krajów wymagających (w tym Unii Europejskiej – ok. 86%) świadczy o dużej konkurencyjności regionu – tak w zakresie konkurencji kosztowej (cenowej), jak i jakościowej. Do głównych partnerów handlowych należą Niemcy i Czesi, na których przypada łącznie ponad połowa wartości sprzedaży (Wykres 10). Wyższy od Opolskiego udział eksportu do Niemiec notuje się jedynie w województwie lubuskim, natomiast wyższy udział eksportu do Republiki Czeskiej jedynie w województwie dolnośląskim. Udział regionu w krajowym eksporcie jest relatywnie niewielki i wynosi ok. 1,6% względem 1,4% dla importu.

Wykres 10. Eksport województwa opolskiego wg kierunków w 2009 roku (w %, na podstawie wartości eksportu, dane orientacyjne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Eksport opiera się głównie na gałęziach wysokich i średniowysokich technologii wg nomenklatury OECD (prawie 52%, 4 miejsce w kraju – głównie dzięki przemysłowi chemicznemu). Gałęzie średnioniskich technologii stanowią ok. 22%, a niskich – ok. 26%.

Dobra do województwa opolskiego importowane są z ponad osiemdziesięciu krajów. Pod względem wartości najwięcej importuje się z Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Republiki Czeskiej, Włoch, Holandii, Belgii oraz Chin. Liczba importerów jest wyższa od liczby eksporterów mniej więcej o ¼ i wynosi ponad 700 podmiotów. Spośród wszystkich importerów, najwięcej z nich sprowadza dobra do regionu z Niemiec (364) oraz kolejno z Chin, Republiki Czeskiej, Włoch, Holandii, Austrii oraz Wielkiej Brytanii. Na każdy z pozostałych krajów przypada mniej niż stu importerów.

Powiązania między gospodarką, nauką oraz instytucjami otoczenia biznesu stanowią słabą stronę regionu. Zaplecze badawczo-rozwojowe i otoczenie biznesu oraz jego powiązanie z gospodarką regionu nie są mocną stroną województwa

System instytucji otoczenia biznesu w Polsce jest bogaty i zróżnicowany, zarówno pod względem charakteru instytucji, jak i gromy oferowanych przedsiębiorstwom usług. Jednak system instytucji otoczenia biznesu w województwie jest niewystarczający do potrzeb. W Opolskiem identyfikuje się niski procent przedsiębiorców zrzeszonych w IOB oraz małą liczbę instytucji okołobiznesowych, profesjonalnie wspierających rozwój przedsiębiorczości o oddziaływaniu lokalnym i regionalnym. Przedsiębiorstwa prywatne najczęściej nie tworzą wspólnego łańcucha wartości i nie posiadają tradycji wzajemnej współpracy, co utrudnia osiągnięcie efektu sprzężenia, w znacznym stopniu warunkującego osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w danej branży. Badania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wskazują, że w województwie opolskim:

- występuje najmniejsze w kraju nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości,
- występuje najmniejsza dostępność ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (liczba mieszkańców przypadająca na 1 ośrodek jest największa w kraju; pod względem liczby firm przypadających na jeden ośrodek opolskie osiąga drugą pozycję)⁴⁵.

Wśród usług oferowanych przedsiębiorcom przez opolskie instytucje otoczenia biznesu ponad połowa (52,9%) dotyczy świadczenia wsparcia szkoleniowo / doradczo / informacyjnego w zakresie tworzenia i wdrażania innowacji. Z kolei 47,1% to usługi szkoleniowe, doradcze bądź informacyjne w zakresie pozyskiwania środków finansowych⁴⁶. Zgodnie z dostępnymi badaniami - oferta instytucji otoczenia biznesu jest niewystarczająca w zakresie usług, w szczególności: doradczych (specjalistycznych i ogólnych), informacyjnych, finansowych oraz szkoleniowych. Największe zapotrzebowanie dotyczy usług szkoleniowych, doradczych i informacyjnych dotyczących środków na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową oraz bezpośredniego wsparcia finansowego, mającego jednak charakter nie dotacji, lecz instrumentów zwrotnych⁴⁷.

Przeprowadzona analiza stanu innowacyjności w województwie opolskim wskazuje na jedną z przyczyn słabej innowacyjności regionu. Autorzy badań przyjęli tezę, że słaba innowacyjność regionu jest pochodną problemów występujących w trójkącie biznes - nauka - instytucje otoczenia biznesu⁴⁸. Jako problem wskazano przede wszystkim relacje występujące w tej sieci współpracy. Analiza wskazuje, że słabą stroną regionu jest niedostateczny poziom rozwoju instytucji wspierających innowacyjność i transfer technologii – eksperci podkreślają słabość regionalnych instytucji otoczenia biznesu; również analiza wyników badań krajowych i regionalnych wskazuje na brak odpowiednich narzędzi wsparcia. Wpływa to na ograniczoną współpracę, słabe powiązanie sfery nauki z gospodarką, niedostatek przedsiębiorczości akademickiej. Braki w sferze instytucji otoczenia biznesu są zarówno ilościowe jak i jakościowe⁴⁹.

1.2.3. Gospodarka niskoemisyjna

W województwie opolskim odnotowuje się przekroczenia na obszarze całego województwa wartości dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu, natomiast w przypadku pyłu zawieszonego PM2,5 i benzenu obszar przekroczenia obejmuje całe województwo, z wyjątkiem miasta Opole. Istotne znaczenie dla utrzymania się złej jakości powietrza atmosferycznego ma sektor bytowo-komunalny, w którym jako główne paliwo spalane są paliwa węglowe, często wysokoemisyjne, takie jak muły poflotacyjne, miał węglowy, węgiel złej jakości, odpady (spalane w nieprzystosowanych do

⁴⁵ Zob. *Ośrodki innowacyjności i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012.

⁴⁶ Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych..., s.81.

⁴⁷ Ocena działań badawczo-rozwojowych oraz innowacyjnych..., s. 74.

⁴⁸ J.Charkiewicz, W.Dziemianowicz, P. Błajet, N.Baczyńska, A.Smolik, *Analiza stanu innowacyjności województwa opolskiego*, Geoprofit, Warszawa, grudzień 2010, s. 40.

⁴⁹ Tamże, s. 38.

tego kotłach o mocy poniżej 1 MW) oraz komunikacja miejska, w tym zbiorowa⁵⁰. Ponadto, w województwie opolskim, jako jedynym w Europie notowane są przekroczenia poziomu dopuszczalnego benzenu.

Funkcjonowanie sektora energetycznego niesie za sobą postępującą degradację środowiska, w szczególności w zakresie jakości powietrza atmosferycznego⁵¹. Jego ochrona w najbliższej przyszłości wymagać będzie podejmowania kompleksowych działań, obejmujących zmianę dotychczasowych wzorców konsumpcji i zachowań, ukierunkowania na efektywne i racjonalne wykorzystanie i poszanowanie jego zasobów. Podstawowe znaczenie posiadać będzie wdrażanie nowoczesnych technologii wspierających niskoemisyjną/niskowęglową gospodarkę, ukierunkowaną na poprawę efektywności energetycznej⁵², rozwój i wykorzystanie niskoemisyjnych technologii produkcji energii elektrycznej, w tym bazujących na OZE nie tylko w przemyśle, ale również w sektorze gospodarstw domowych. Uzyskanie większego efektu wspierane będzie przez rozwój zrównoważonego transportu miejskiego i rozwój ścieżek rowerowych.

Stan taboru w miastach obsługiwanych przez komunikację miejską nie jest wystarczający do potrzeb. Część taboru wykazuje wysoki stopień amortyzacji. Statystyczny pasażer korzystający w 2012 r. z komunikacji miejskiej w Opolu⁵³ przewożony był 13 letnim autobusem, który przejechał ponad 800 tys. km, czyli takim, który przekroczył czas eksploatacji i maksymalny przebieg określony przez producentów autobusów. Rozpiętość eksploatacji pojazdów sięga 29 lat. Powyżej 10 lat eksploatowanych jest 66 autobusów, co stanowi 77% ogólnego stanu taboru. W grupie autobusów najstarszej konstrukcji średni czas eksploatacji wynosi już prawie 21 lat. Dane wskazują, że opolski przewoźnik dysponuje jednym ze starszych parków pojazdowych. Z posiadanej floty prawie 100 autobusów, zaledwie 59% to pojazdy niskowejściowe lub niskopodłogowe. Normę EURO1 spełnia 14 autobusów, EURO2 35 autobusów, EURO3 9 autobusów, normę EURO4 3 autobusy, natomiast EURO5 (EEV) 10 autobusów. Pojazdów z silnikami hybrydowymi, zasilanych gazem CNG, lub autobusów elektrycznych przewoźnik nie posiada⁵⁴.

Województwo opolskie ma potencjał naturalny odnawialnych źródeł energii⁵⁵, w szczególności biomasy, wód płynących, wiatru i słońca, pozwalający na pozyskanie znacznej ilości energii z nowoczesnych źródeł energetycznych i realizację zobowiązań międzynarodowych. Odnawialne źródła energii w bilansie energetycznym województwa zaspokajają jedynie niewielką część potrzeb energetycznych, pomimo istnienia znaczących ich zasobów⁵⁶. Łączna moc urządzeń zainstalowana w OZE na terenie województwa opolskiego wynosi ok. 119,5 MW⁵⁷, a produkcja energii ze źródeł odnawialnych w 2012 r. wyniosła ok. 377 GWh. Największy udział w wytwarzaniu energii odnawialnej

⁵⁰ *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole 2012, s. 21-24

⁵¹ Województwo opolskie, wg danych GUS 2011 r. i monitoringu powietrza GIOŚ należy do regionów o najwyższym stopniu zanieczyszczenia powietrza w Polsce; pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych zajmuje 6 miejsce w kraju, a miasta Zdziechowice, Kędzierzyn-Koźle i Opole zajmują odpowiednio 19, 22 i 42 miejsce w kraju

⁵² Ponad 40% finalnego zużycia energii ma miejsce w budynkach użytkowych, w związku z tym niezbędne jest przeprowadzenie działań w celu ograniczenia zużycia energii. Największe potrzeby poprawy efektywności energetycznej istnieją w sektorze mieszkaniowym i publicznym (średnio, budownictwo w sektorze publicznym i mieszkaniowym w ponad 95% jest starsze niż 10 lat (dane GUS), a przez to energochłonne, niedostosowane technicznie do obecnych wymogów energetycznych, drogie w eksploatacji i niedopasowane do współczesnego standardu życia. Przeciętnie wskaźnik energetycznego (E) zapotrzebowania na ciepło budynków wznoszonych w Polsce do 1984 roku, wahał się w granicach 220-350 kWh/m²/rok

⁵³ Przewoźnik obsługuje także część gmin sąsiadujących ze stolicą regionu.

⁵⁴ Na podstawie informacji Urzędu Miasta Opole.

⁵⁵ Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, w województwie opolskim względne zużycie energii elektrycznej jest wysokie na tle innych województw (zużycie energii elektrycznej ogółem na 1 mln zł PKB wyniosło w 2010 r. 0,17 GWh względem 0,10 GWh przeciętnie w kraju).

⁵⁶ Wg „Oceny aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim” RCE Łosiów, 2013, potencjał energii odnawialnej wynosi 1536,3 GWh/rok.

⁵⁷ w województwie opolskim w 2012 r. funkcjonowało 5 farm wiatrowych, tj. Jemielnica o mocy 3x0,15 MW, Maciowakrze o mocy 3x0,25 MW, Lipniki o mocy 15x2,05 MW, Pągów 17x3,0 MW i Paczków 1x1,5 MW

posiada energetyka wiatrowa (łącna moc ok. 84,15 MW, ilość wyprodukowanej energii w 2012 r. ok. 170 GWh). Na drugim miejscu znajduje się energetyka wodna (łącna moc ok. 28,67 MW, ilość wyprodukowanej w 2012 r. energii ok. 158,95 GWh). Znaczącym źródłem wytwarzania energii elektrycznej są biogazownie (łącna moc ok. 3,37 MW). Województwo opolskie nie jest specjalnie uprzywilejowane w zakresie dostępu do energii słonecznej, niemniej wykorzystywane instalacje solarne, w większości w obiektach użyteczności publicznej dostarczały w 2010 r. ok. 10,29 GWh/rok energii cieplnej, a w najbliższych latach prognozuje się wzrost o kolejne 17,02 GWh/rok⁵⁸. Potencjał wytwórczy w zakresie fotowoltaiki szacowany jest na ok. 0,6 MW w obiektach użyteczności publicznej i ok. 24,5 MW w obrębie planowanych farm fotowoltaicznych⁵⁹. Istotnym zasobem energii odnawialnej jest także biopaliwo (bioetanol), dostarczające 854,2 GWh/rok.

Województwo opolskie jest jednym z głównych regionów wytwarzania energii w Polsce. Produkcja energii elektrycznej w 2011 r. wynosiła ok. 9004,7 GWh (5,5% energii wytworzonej w kraju), a wskaźnik produkcji w przeliczeniu na mieszkańca 9,3 GWh/1000 mieszkańców, znacząco przekraczał średnią krajową (3,97 GWh/1000 mieszkańców). Bilans produkcji i zużycia energii elektrycznej w województwie opolskim w 2011 r. był dodatni i wyniósł +4538,7 GWh.

Pod względem zużycia energii elektrycznej ogółem w 2012 r. województwo zajmowało co prawda 13 miejsce ogółem, jednak w przeliczeniu na jednostkę PKB gospodarka województwa była najbardziej energochłonna w kraju⁶⁰.

Zaopatrzenie w energię elektryczną prowadzone jest z własnych źródeł wytwórczych⁶¹. Uzupełniającymi źródłami energii elektrycznej są elektrociepłownie i elektrownie przemysłowe lokalnego znaczenia. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na energię - głównie sąsiednich aglomeracji - i znacznym rezerwow wytwórczym elektrowni „Opole”, rozpoczęta została jej rozbudowa o dwa dodatkowe bloki energetyczne⁶².

Przesył energii elektrycznej prowadzony jest poprzez krajowy system sieci przesyłowych, obejmujący sieci przesyłowe najwyższych napięć 400 kV i 220 kV, zasilające sieci dystrybucyjne wysokiego napięcia 110 kV poprzez stacje GPZ oraz zapewniając tranzyt energii elektrycznej do sąsiednich rejonów. Przez obszar województwa przebiega 8 linii elektroenergetycznych najwyższych napięć oraz zlokalizowane są cztery stacje systemowe⁶³. Przez obszar województwa opolskiego przebiega 85 linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV (wraz z odczepami), w tym 3 linie kablowe (doziemne), rozdzielające energię elektryczną w poszczególne rejony województwa oraz wyprowadzają ją poza jego granice. W województwie opolskim nie wydobywa się paliwa gazowego. Zaopatrzenie w przewodowy gaz ziemny prowadzone jest poprzez system gazociągów wysokiego ciśnienia ze strony województwa śląskiego oraz dolnośląskiego⁶⁴. Gazociągi wysokiego ciśnienia wraz ze stacjami gazowymi pierwszego stopnia oraz dystrybucyjna sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia tworzą systemy lokalne zasilające odbiorców. Łączna długość sieci gazowej w województwie opolskim w roku 2012 wynosiła 2398,7 km, jednak nierównomierne rozmieszczenie powoduje, że znaczne obszary województwa, w szczególności powiat oleski i tereny wiejskie pozbawione są dostępu do sieci⁶⁵.

⁵⁸ Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na Opolszczyźnie. ICiMB w Opolu, 2011 r.

⁵⁹ Ocena aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim. RCE Łosiów, 2013 r.

⁶⁰ 0,17 GWh/1 mln PKB, Polska 0,10/1 mln PKB w 2010 r.; zużycie energii w 2012 r. w sektorze transportowym 12, w sektorze gospodarstw domowych 13, w sektorze przemysłowym 10. *BDL GUS*

⁶¹ Elektrownia „Opole” zlokalizowana w Brzeziu (gm. Dobrzeń Wielki), o łącznej mocy zainstalowanej/osiągalnej 1 466/1 506 MW; Elektrownia „Błachownia” zlokalizowana na terenie miasta Kędzierzyna-Koźla o mocy zainstalowanej 158 MW.

⁶² Rozpoczęcie realizacji inwestycji nastąpiło z dniem 01.02.2014 r.

⁶³ Największe znaczenie systemowe posiada stacja 400/220/110 kV Dobrzeń, służąca przede wszystkim do wyprowadzenia mocy z Elektrowni Opole SA.

⁶⁴ Główną rolę w przesyłce gazu na terenie województwa opolskiego mają gazociągi relacji Komorzno – Tworóg, Zdieszowice – Wrocław, Zdieszowice – Kędzierzyn-Koźle i Tworóg – Kędzierzyn-Koźle.

⁶⁵ W 2011 roku długość sieci gazowej wynosiła 2 398,7 km. Z sieci korzystało 41,8% ludności (w Polsce 52,5%), z czego w miastach 76,5% (72,7% w kraju), a na wsi zaledwie 3,4% (21,2% w kraju).

Na terenie województwa funkcjonuje 25 systemów ciepłych, w większości miejskich, w których głównym odbiorcą jest budownictwo mieszkaniowe. Łączna długość sieci ciepłej w 2011 r. wynosiła 459,9 km. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest w skali lokalnej, na poziomie gmin. Systemy ciepłownicze występują z reguły w większych miastach, zazwyczaj siedzibach gmin. Odnawialne źródła energii w bilansie energetycznym województwa zaspokajają jedynie niewielką część potrzeb energetycznych, pomimo istnienia znaczących ich zasobów⁶⁶. Łączna moc urządzeń zainstalowana w OZE na terenie województwa opolskiego wynosi ok. 119,5 MW⁶⁷, a produkcja energii ze źródeł odnawialnych w 2012 r. wyniosła ok. 377 GWh⁶⁸.

1.2.4. Zapobieganie zagrożeniom

Postępujące zmiany klimatyczne przejawiające się występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych, zwiększają poziom zagrożenia regionu powodzią, deszczami nawalnymi i suszą. Położenie oraz występujące uwarunkowania hydrograficzne i hydrologiczne powodują, że województwo opolskie narażone jest na stanowiące duże zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców i gospodarki, zalewy powodziowe. Prowadzone obserwacje hydrologiczne wskazują, że zalewy powodziowe w dolinie Odry są zjawiskiem cyklicznym, w okresie prowadzenia systematycznych obserwacji hydrologicznych (od XIX w.) występowały z dużą częstotliwością⁶⁹. Szczególne zagrożenie powodziowe występuje w dolinie Odry i w dolinach jej dopływów: Psiny, Troi, Ostrej, Opawy, Opawicy, Białej Głuchołaskiej, Złotego Potoku, Nysy Kłodzkiej, Ścinawy Niemodlińskiej, Małej Panwi, Stobrawy, Widawy, Proсны i Łomnicy. Zalewy powodziowe generują duże straty materialne i ludzkie⁷⁰.

System ochrony przeciwpowodziowej województwa obejmuje ok. 372 km wałów przeciwpowodziowych, 16 zbiorników wodnych (o pojemności całkowitej 376,66 mln m³ i powierzchni 6 790,2 ha), 6 polderów przepływowych (o pojemności całkowitej 26,6 mln m³ i powierzchni 1980,0 ha) i 3 kanały ulgi (Opole, Kędzierzyn-Koźle, Otmuchów).

Województwo, podobnie jak i cały kraj, posiada bardzo ograniczoną możliwość zatrzymywania wody wynoszącą, wg szacunków, 6% średniorocznego odpływu wód powierzchniowych. Zatrzymywanie wody odbywa się przy wykorzystaniu retencji naturalnej i sztucznej. Retencja naturalna

⁶⁶ Wg „Oceny aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim” RCE Łosiów, 2013, potencjał energii odnawialnej wynosi 1536,3 GWh/rok.

⁶⁷ W województwie opolskim w 2012 r. funkcjonowało 5 farm wiatrowych, tj. Jemielnica o mocy 3x0,15 MW, Maciowakrze o mocy 3x0,25 MW, Lipniki o mocy 15x2,05 MW, Pągów 17x3,0 MW i Paczków 1x1,5 MW

⁶⁸ Wg „Oceny aktualnego stanu potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie opolskim. RCE Łosiów, 2013 r.” największy udział w wytwarzaniu energii odnawialnej posiada energetyka wiatrowa (łączna moc ok. 84,15 MW, ilość wyprodukowanej energii w 2012 r. ok. 170 GWh). Na drugim miejscu znajduje się energetyka wodna (łączna moc ok. 28,67 MW, ilość wyprodukowanej w 2012 r. energii ok. 158,95 GWh). Znaczącym źródłem wytwarzania energii elektrycznej są biogazownie (łączna moc ok. 3,37 MW). Województwo opolskie nie jest specjalnie uprzywilejowane w zakresie dostępu do energii słonecznej, niemniej wykorzystywane instalacje solarne, w większości w obiektach użyteczności publicznej dostarczały w 2010 r. ok. 10,29 GWh/rok energii ciepłej, a w najbliższych latach prognozuje się wzrost o kolejne 17,02 GWh/rok.⁶⁸ Potencjał wytwórczy w zakresie fotowoltaiki szacowany jest na ok. 0,6 MW w obiektach użyteczności publicznej i ok. 24,5 MW w obrębie planowanych farm fotowoltaicznych.

⁶⁹ Od początku XIX w. znaczące zalewy powodziowe w dorzeczu Odry wystąpiły w latach 1813, 1826, 1829, 1845, 1854, 1880, 1891, 1896, 1897, 1899. W XX wieku w dorzeczu Górnej i Środkowej Odry zjawiska powodziowe obserwowane były w latach 1902, 1903, 1906, 1909, 1911, 1915, 1917, 1925, 1926, 1931, 1937, 1938, 1939, 1940, 1948, 1952, 1953, 1958, 1960, 1965, 1966, 1968, 1970, 1972, 1977, 1980, 1985, 1997, a w XXI w. w 2010 r.

⁷⁰ Informacja Wojewody Opolskiego pn. *Skutki powodzi w województwie opolskim w 2010 r. – zakres działań na rzecz ich usunięcia*. Mat. konferencji „Problemy ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Odry”, Opole, 2011. W wyniku powodzi w 1997 r. łączne straty materialne oszacowano na ok. 10 – 11 mld zł⁷⁰, zalaniu uległo ok. 133,8 tys. ha gruntów (14,2% pow. województwa), a w obszarze zalania znalazło się 527 miejscowości, 15 718 gospodarstw domowych i 11 250 budynków mieszkalnych, wiele obiektów użyteczności publicznej, zakładów przemysłowych, obiektów inżynierskich, infrastruktury technicznej i komunikacji, posiadających kluczowe znaczenie dla gospodarki województwa. Powódź pochłonęła 8 ofiar śmiertelnych. W czasie ostatniej powodzi w maju i czerwcu 2010 r. zalaniu uległo ok. 3,3 tys. gospodarstw domowych, 162 budynki komunalne oraz uszkodzonych zostało 220 km dróg gminnych i 14 km dróg wojewódzkich. Do najbardziej poszkodowanych należały gminy Cisek, Bierawa i Kędzierzyn-Koźle, a straty powodziowe oszacowano na ok. 166,3 mln zł.

ograniczona jest przez naturalne formy pokrycia terenu, w szczególności lasy, łąki i tereny wodno-błotne, pełniąc obok funkcji hydrologicznej, funkcję przyrodniczą. Wielkość retencji naturalnej jest zmienna w czasie, a skala retencji generalnie pozostaje poza możliwościami oszacowania. Retencja sztuczna wód powierzchniowych prowadzona jest w oparciu o: kompleksy nawadnianych użytków rolnych i leśnych (ok. 3064 ha), obiekty piętrzące na ciekach, wielozadaniowe zbiorniki wodne (pow. 6494 ha i poj. 365 mln m³), zbiorniki małej retencji (pow. 387,6 ha i poj. 11,06 mln m³), kompleksy stawów rybnych (pow. 2 439 ha i poj. 36,6 mln m³) oraz inne zbiorniki, w tym pozostające w zarządzie ALP (pow. 700,0 ha i poj. 10,5 mln m³)⁷¹.

Istniejące potrzeby wodne rolnictwa na wodę nie są zaspokojone. Deficyt wód występuje w okresie największego zapotrzebowania na wodę w okresie wegetacyjnym, a okresy nadmiaru wody prowadzące do wezbrań i powodzi występują w okresach wczesnowiosennych i letnich. Nierównomierne rozłożenie przestrzenne zasobów wodnych oraz niska retencja zbiornikowa powoduje okresowe niedobory wody w południowej i środkowej części województwa. Nieprawidłowe użytkowanie urządzeń melioracyjnych, w szczególności w zakresie odpowiedniej konserwacji i odmulania, od wielu lat przyczynia się do występowania podtopień terenu i strat gospodarczych w uprawach i majątku mieszkańców. Zjawisko to w ostatnich latach odnotowywano na południu województwa (zlewnia Psiny, Troi i Morawy), jak również w części północnej (zlewnia Stobrawy).

Coraz częstsze występowanie klęsk żywiołowych i katastrof na terenie województwa opolskiego wywołuje liczne konsekwencje w tym finansowe, zarówno dla mieszkańców, jak i służb ratowniczych⁷². Województwo opolskie narażone jest na występowanie zarówno zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych. Do głównych zagrożeń należą:

- zagrożenia spowodowane czynnikami atmosferycznymi (np. powodzie, podtopienia, intensywne opady śniegu, zagrożenia silnymi wiatrami, trąby powietrzne, gradobicia);
- zagrożenia pożarowe (pożary budynków, lasów, pól rolnych, inne pożary);
- zagrożenia chemiczne i ekologiczne (na terenie województwa znajduje się 8 zakładów o dużym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej, 9 zakładów o zwiększonym ryzyku oraz 43 zakłady magazynujące, przetwarzające i produkujące materiały niebezpieczne);
- zagrożenia komunikacyjne związane zarówno z transportem kolejowym i drogowym⁷³.

W obliczu klęsk żywiołowych i katastrof istotną rolę odgrywają jednostki straży pożarnej, zarówno państwowe, jak i ochotnicze. Na terenie województwa działa 531 jednostek OSP, w których prawie 16 tys. członków jest gotowych do podjęcia natychmiastowych działań ratowniczo-gaśniczych. Sto jednostek OSP włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Na ogólną liczbę członków 25,2 tys., kobiety stanowią ponad 10%. Kompletnie wyposażenie do prowadzenia działań gaśniczych posiadają 523 jednostki, a tylko 153 posiadają sprzęt techniczny do ratownictwa drogowego. Do ratownictwa powodziowego i nawodnego przygotowane są tylko 104 jednostki, co stanowi mniej niż 25% całego stanu. Największe potrzeby występują w odnowieniu taboru transportowego. Na ogólną liczbę 94 ciężkich samochodów ratowniczo-gaśniczych tylko 8 ma mniej niż 10 lat, 17 ma do 20 lat, a 69 ma powyżej 21 lat użytkowania. Na ogólną liczbę 366 posiadanych średnich samochodów ratowniczo-gaśniczych aż 291 ma ponad 21 lat, a tylko 25 ma mniej niż 10 lat. Spośród 262 lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczych aż 132 ma ponad 21 lat, a tylko 45 ma mniej niż 10 lat użytkowania. Dodatkowo występują braki w wyposażeniu w sprzęt ratownictwa drogowego oraz

⁷¹ Program budowy zbiorników małej retencji w województwie opolskim. EMPEKO, 2007 r.

⁷² Np. w wyniku przejścia przez powiat strzelecki trąby powietrznej w 2008 r. jednostki OSP utraciły sprzęt o wartości ponad 150 tys. zł. W 2009 r., podczas podtopień na terenie województwa, jednostki zniszczyły sprzęt ratowniczy na wartość przekraczającą 120 tys. złotych. Podczas powodzi w maju i czerwcu 2010 r. utracono sprzęt o wartości 323 tys., a przy zabezpieczaniu wałów i akcji powodziowej pracowało ponad 15 tys. strażaków ochotniczych straży pożarnych.

⁷³ Za: Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Opolu, Opole 2012, sygn. WT.077.7.2012

jednostek pływających⁷⁴. Wyniki regionalnego badania ewaluacyjnego w województwie opolskim wskazują na potrzebę dalszego wspierania rozwoju infrastruktury komunalnej (w perspektywie finansowej 2014-2020), jak i przeciwpowodziowej. Jednocześnie należy zwiększyć zakres publicznej interwencji w obszarze odnawialnych źródeł energii⁷⁵.

1.2.5. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Ochrona różnorodności biologicznej

Województwo opolskie charakteryzuje się znaczną różnorodnością biologiczną oraz zróżnicowaniem obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zajmujących ok. 29% powierzchni województwa. Ich potencjał naturalny i kulturowy stanowią istotny atut rozwoju gospodarczego regionu i dynamicznej współpracy społeczności lokalnych, w tym na poziomie transgranicznym. Tereny leśne, zajmujące ok. 26,5% powierzchni województwa (średnio w kraju 29,1%) zapewniają potencjał rozwoju przemysłu drzewnego i bazującego na surowcu drzewnym oraz stanowią istotny kapitał dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Istotną bariera rozwojową jest ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa, pomimo objęcia ochroną prawną ok. 29% jego powierzchni, przejawiający się wysokim udziałem roślin naczyniowych, zbiorowisk roślinnych i fauny zagrożonych wyginięciem⁷⁶, a także niewystarczająca ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków *in situ*, w tym na obszarach wrażliwych na zmiany warunków powietrzno-wodnych oraz ochrony zagrożonych gatunków *ex-situ* (jedyne województwo nie posiadające ogrodu botanicznego) oraz najwyższy w kraju odsetek uszkodzeń drzewostanów (94,4%) będący skutkiem położenia w strefie największych zagrożeń emisjami gazów i pyłami w kraju⁷⁷.

Gospodarka odpadami

Województwo opolskie w całości objęte jest systemem porządkowanej **gospodarki odpadami komunalnymi**, obejmującej selektywne zbieranie, odzysk, unieszkodliwianie, w tym składowanie końcowe na składowiskach odpadów. Gospodarka odpadami na terenie województwa prowadzona jest na poziomie regionalnym i gminnym. System regionalny opiera się na 4 regionach gospodarki odpadami komunalnym (RGO)⁷⁸. Głównymi elementami składowymi każdego RGO są Regionalne Instalacje do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), wyposażone w instalacje przeładunkowe, instalacje przetwarzania odpadów zmieszanych i bioodpadów oraz składowisko odpadów. W chwili obecnej na terenie województwa funkcjonuje RIPOK dla trzech regionów, w ostatecznej fazie przygotowania znajduje się RIPOK dla Regionu Centralnego.

Poziom gminny funkcjonuje w oparciu o indywidualne dla każdej gminy systemy zapewniające mieszkańcom odbiór zmieszanych lub selektywnie zbieranych odpadów, problemem jest brak powszechnego dostępu do punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) oraz organizacja miejsc zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektrotechnicznego.

⁷⁴ Za: Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Oddział Wojewódzki Województwa Opolskiego, Opole 2012, sygn. OP-III/2/466/2012.

⁷⁵ Por. *Ocena jakości projektów i ich wpływu...*, op. cit., s. 6.

⁷⁶ Ponad 31% spośród 1 700 gatunków roślin naczyniowych zidentyfikowanych w województwie zagrożonych jest wymarciem, przy czym ryzyko wyginięcia wzrasta najbardziej w przypadku flory swojskiej; spośród około 200 zbiorowisk roślinnych w regionie 62% należy do siedlisk rzadkich i ginących; wskaźniki zagrożenia wyginięciem przedstawicieli fauny województwa wynoszą odpowiednio: ok. 56% płazów, 39% ptaków i ssaków, ok. 29% gadów (Nowak A., Nowak S., Spatek K., 2003, *Red list of vascular plant sof Opole Province*, Opol. Scient. Soc., Nature Journal, 36: s. 5-20).

⁷⁷ *Stan zdrowotny lasów Polski w 2009 r.* Państwowy Monitoring Środowiska, 2010.

⁷⁸ Centralny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Północny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Południowo-Wschodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Południowo-Zachodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi, miasto Brzeg i gmin Lubsza i Skarbimierz objęci są obsługą przez regiony województwa dolnośląskiego (związek EKOGOK).

Poziom zbiórki odpadów komunalnych od 2002 r. wykazuje tendencję spadkową, wynikającą z ograniczenia wytwarzania odpadów komunalnych i wdrażaniem selektywnej zbiórki⁷⁹. Tendencję spadkową potwierdzają również uzyskane w 2012 roku wskaźniki zebranych odpadów komunalnych ogółem (łącznie ok. 247,0 tys. ton odpadów komunalnych, 265 kg/rok/M), które są niższe niż w roku poprzednim. Wzrósł również do poziomu 8,8 % wskaźnik odpadów selektywnie zebranych – w tej masie największy udział stanowią odpady papierowe, metalowe, tworzywa sztuczne i szkło oraz odpady biodegradowalne. Segregacja odpadów zmieszanych zebranych na terenie wszystkich gmin prowadzona jest w oparciu o 12 sortowni odpadów komunalnych, przy czym 4 sortownie przyjmowały wyłącznie odpady z selektywnej zbiórki, 4 sortownie wyłącznie odpady zmieszane, natomiast pozostałe 4 – zarówno odpady mieszane, jak i pochodzące z selektywnej zbiórki. Podstawowa masa odpadów przyjmowana była na 24 składowiskach, o łącznej powierzchni 146,5 ha. Aczkolwiek poziom recyklingu, kompostowania i odzysku odpadów w skali województwa wykazuje systematyczny wzrost, to w dalszym ciągu nie są uzyskiwane wymagane wskaźniki.

Również w zakresie gospodarowania odpadami przemysłowymi odnotowuje się pozytywne trendy. W stosunku do lat ubiegłych co prawda wzrosła ilość odpadów wytworzonych (w 2012 r. do ok. 950,8 tys. ton odpadów), jednak po raz kolejny odnotowano wzrost udziału odpadów poddanych procesom odzysku (do ok. 80,3%) i spadła ilość poddanych procesom składowania (4,3% w 2012 r.). Udział odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania wyniósł ok. 4,5% strumienia odpadów wytworzonych. Odzysk i unieszkodliwianie odpadów prowadzony był w 161 wyspecjalizowanych instalacjach i urządzeniach służących odzyskowi i unieszkodliwieniu odpadów innych niż komunalne i niebezpieczne (z wyłączeniem składowisk).

Dalsza poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami w województwie i osiągnięcie wymaganych wskaźników wymaga działań infrastrukturalnych, obejmujących wzrost udziału: selektywnej zbiórki odpadów w gminach (PSZOK), segregacji odpadów oraz odpadów biodegradowalnych.

Dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe, którego bogactwo często przewyższa stan posiadania innych, znacznie większych i zasobniejszych regionów w Polsce, jest znaczącym czynnikiem rozwoju województwa opolskiego. Spośród wielu obiektów wyróżniają się przede wszystkim zabytkowe zespoły, w tym uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii (Góra Św. Anny z unikatowym w skali światowej amfiteatrem skalnym – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy – obszar istotnego potencjału dla rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i pielgrzymkowej, zespół kościoła farnego św. Jakuba i Agnieszki w Nysie oraz zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji w Paczkowie). Wizytówką regionu są liczne kompleksy zabytkowej architektury sakralnej i świeckiej, w tym w szczególności franciszkański zespół klasztorny wraz z zabytkami mieszczańskimi i zamkowymi Głogówka, zespoły średniowieczne w Opolu i wielu innych miejscowościach regionu. Do grupy historycznych obiektów o znaczeniu krajowym należą między innymi dzieła architektury dworskiej i budownictwa obronnego w Brzegu, Otmuchowie, Namysłowie, Niemodlinie, Paczkowie, Byczynie i Kluczborku, a także zespoły pałacowo-parkowe w Mosznej, Kamieniu Śląskim, Rogowie Opolskim i Prószkowie⁸⁰ oraz fortyfikacje z czasów napoleońskich w Nysie i Kędzierzynie-Koźlu. Na szczególną uwagę zasługują także kościoły i klasztor wraz z obiektami pocysterskimi w Jemielnicy, włączone w cysterski szlak kulturowy. Z wielu szlaków w województwie na uwagę zasługują także droga św. Jakuba, przebiegająca z Europy wschodniej do Santiago de Compostela w Hiszpanii oraz szlak średniowiecznych polichromii brzeskich łączący ponad 20 obiektów z unikalnymi gotyckimi malowidłami ściennymi.

⁷⁹ W związku z wprowadzeniem przez gminy od 1 lipca 2013 r. powszechnego systemów zbierania odpadów komunalnych istnieje prawdopodobieństwo „uszczelnienia” systemu sprawozdawczości, skutkującego wykazywaniem większego strumienia odpadów zebranych.

⁸⁰ W 1847 r. powstała w Prószkowie, pierwsza na terenie Górnego Śląska i pierwsza na terenie obecnego województwa opolskiego, uczelnia wyższa - Królewska Akademia Rolnicza, a w 1868 r. swoją działalność rozpoczął Królewski Instytut Pomologiczny.

W regionie znajdują się liczne zabytkowe świątynie na obszarach wiejskich, w szczególności drewniane kościoły na północy województwa, a także zabytki techniki, rzemiosła i gospodarki oraz znaczące zabytki kultury przemysłowej, technicznej i hydrotechnicznej warte zachowania, udostępnienia i wykorzystania na cele turystyczne. W regionie jest również wiele obiektów o dużym znaczeniu historycznym oraz zbiorów sztuki, także współczesnej. Niestety stan techniczny wielu instytucji kultury, zespołów dziedzictwa kulturowego i obiektów pogrupowanych w ciekawe szlaki kulturowe lub stanowiących podstawę do ich utworzenia jest zły, przez co kwalifikują się do modernizacji, renowacji lub rewitalizacji, tak by podnosiły atrakcyjność turystyczną i społeczno-kulturową regionu. Wnioski z badania regionalnego wskazują na potrzebę wspierania (w przyszłej perspektywie) rewitalizacji zabytków, ze szczególnym uwzględnieniem zabytkowych drewnianych kościołków, które mogą stanowić w przyszłości „markowy” produkt sieciowy województwa opolskiego⁸¹. Ponadto wyniki analizy zrealizowanej na szczeblu krajowym wskazują na potrzebę pozostawienia w programach 2014-2020 dotychczasowych form wsparcia dla publicznych instytucji kultury i instytucji artystycznych, szkolnictwa artystycznego oraz dalsze zapewnienie możliwości realizacji projektów z zakresu prowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach, muzealiach i archiwaliach⁸².

O tożsamości regionalnej świadczy także dbałość o dziedzictwo kultury niematerialnej, łączącej głównie tradycje kultury śląskiej i kresowej, co przejawia się między innymi w specyficznym dla regionu folklorze, obyczajowości, języku i sztuce kulinarnej. Region opolski wyróżnia tradycyjna kuchnia, z której kilkadziesiąt produktów znalazło się na listach produktów tradycyjnych w regionie, kraju i Europie.

Gospodarka wodno-ściekowa

W województwie opolskim zasoby wód podziemnych nagromadzone są w obrębie 13 głównych zbiorników wód podziemnych (w tym GZWP 333 Opole - Zawadzkie) oraz w czwartorzędowych dolinach kopalnych. W regionie identyfikuje się udokumentowane i dotychczas niewykorzystane zasoby wód termalnych (gm. Nysa, Otmuchów, Paczków, Niemodlin, Opole, Kolonowskie) oraz wód leczniczych (gm. Wołczyn, Lubrza i Pokój), stanowiące potencjał dla inicjatyw gospodarczych (np. Stobrowska Strefa Rehabilitacji i Rekreacji). Nierównomiernie rozwinięta sieć hydrograficzną dorzecza Górnej Odry, o jednych z najniższych w środkowej Europie zasobach wodnych⁸³, ich rozmieszczenie oraz niska retencja zbiornikowa⁸⁴ powoduje okresowe niedobory wody w południowej i środkowej części województwa (Płaskowyż Głubczycki).

Jednocześnie problemem jest niska jakość wód podziemnych – na terenie województwa nie występują wody odpowiadające bardzo dobrej (I klasa) jakości, a tylko 57% spełniało kryterium wody dobrej (II klasa) i zadowalającej (III klasa) jakości⁸⁵ oraz niska jakość wód powierzchniowych – tylko 25,0% wód cechuje się dobrym stanem jakości⁸⁶, pozostałe 75,0% to wody złej jakości, ograniczające możliwość rozwoju rekreacji i turystyki na obszarze województwa.

Województwo opolskie statystycznie charakteryzuje się niską gęstością **sieci wodociągowej**. Przy łącznej długości wynoszącej 6939,3 km, wskaźnik gęstości sieci wynosi 73,7 km na 100 km² (11 miejsce w rankingu województw wg danych za 2012 rok, przy czym na terenach miejskich gęstość

⁸¹ Raport końcowy z badania pn. *Wpływ usług turystycznych ...*, op. cit., s. 144-145.

⁸² Raport końcowy z badania pt. *Analiza potrzeb infrastrukturalnych w obszarze dziedzictwa kulturowego, szkolnictwa artystycznego oraz infrastruktury kultury w Polsce w kontekście finansowania w ramach przyszłej perspektywy UE oraz zgodności z celami Strategii Europa 2020 i Inicjatywami Flagowymi*, badanie zrealizowane przez firmę EGO Evaluations for Government s.c na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2012, s. 8.

⁸³ Szacuje się, że zasoby Górnej Odry są niższe o ok. 30% od zasobów Górnej Wisły. Wg: *Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, 2007, s. 34.

⁸⁴ Wskaźnik zatrzymania wody utrzymuje się na jednym z najniższych poziomów w Europie.

⁸⁵ *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole 2012, s. 45-50.

⁸⁶ *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2011*, op. cit., s. 30-40.

rozwinęta ta plasuje województwo na 15 miejscu w kraju, na terenach wiejskich na 10 miejscu). Województwo opolskie charakteryzuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem dostępu ludności do zorganizowanej sieci wodociągowej – z jej usług korzysta 94,5%⁸⁷ ludności, z czego w miastach 97,5%, a na wsi 91,3%. Niezadowolający stan techniczny, wiek i struktura materiałowa infrastruktury wodociągowej przesyłowej, jak również zbyt niska wydajność stacji uzdatniania wody stanowią podstawowy problem dla zapewnienia bezpieczeństwa wody dla celów użytkowych.

Długość **sieci kanalizacyjnej** w województwie opolskim wynosi 3 665,9 km, co wskazuje na gęstość równą 38,9 km na 100 km² (8 miejsce w rankingu województw wg danych za 2012 rok). Zapewnia to obsługę 60,8%⁸⁸ mieszkańców województwa (średnia krajowa 63,5%), w tym 87,7 % na terenach miejskich i tylko 31,4% na terenach wiejskich. Prowadzone w latach (2008 – 2012) intensywne prace związane z realizacją infrastruktury kanalizacyjnej (przyrost o ok. 1400 km w stosunku do roku 2007) znacząco poprawiają poziom dostępu mieszkańców do sieci. W związku z niedostatecznym poziomem wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną, w dalszym ciągu do kluczowych problemów zaliczyć należy wysoki stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych, konieczność ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (w szczególności zbiornika GZWP 333 Opole – Zawadzkie) oraz zlewni wodociągowej Zbiornika Turawskiego.

Województwo opolskie posiada 100 **oczyszczalni ścieków**, z czego 70 to oczyszczalnie komunalne, a 30 to oczyszczalnie przemysłowe (dane GUS). Do największych oczyszczalni ścieków o zasięgu ponadlokalnym należą oczyszczalnie ścieków w Opolu, Nysie, Kędzierzynie-Koźlu, Brzegu oraz Strzelcach Opolskich. Komunalne oczyszczalnie ścieków obsługują 68,7% mieszkańców województwa (kraj 68,6%). Wskaźnik mieszkańców miast korzystających z oczyszczania ścieków wynosi 95,5%, natomiast na terenach wiejskich wskaźnik ten wynosi 39,3% (4 miejsce w kraju).

Obniżone poziomy zanieczyszczeń powietrza w województwie

Biorąc pod uwagę emisję zanieczyszczeń województwo opolskie zalicza się do grupy regionów o znacznej skali obciążenia środowiska. Wg danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w roku 2018 do 6 marca w Polsce 22 razy przekroczony został próg informowania (>200 µg/m³ dla pyłu zawieszonego PM10) oraz 3 razy próg alarmowy (>300 µg/m³ dla pyłu zawieszonego PM10). Przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu wystąpiły w województwach: śląskim, małopolskim, opolskim oraz mazowieckim⁸⁹.

Zgodnie z metodologią klasyfikacji stref dla oceny jakości powietrza, w województwie opolskim w 2016 r. funkcjonowały dwie strefy: strefa opolska oraz strefa miasto Opole. Na podstawie oceny jakości powietrza dokonanej za rok 2016⁹⁰, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, wskazano dla obu stref przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 i docelowego poziomu benzo(a)pirenu oraz dodatkowo dla strefy opolskiej przekroczenia dopuszczalnych poziomów oraz, pyłu zawieszonego PM2,5, benzenu i docelowego poziomu ozonu(klasa C) .

Program ochrony powietrza dla strefy opolskiej i strefy miasto Opole, przyjęty przez Sejmik Województwa Opolskiego Uchwałą Nr XXXVII/403/2018 z 31 stycznia 2018 r. wskazuje m.in. kierunki działań, których realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości powietrza w strefach województwa opolskiego, czyli do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji. Zalicza się do nich m.in. realizację działań zmierzających do redukcji emisji ze źródeł powierzchniowych. Związane jest to z likwidacją lub wymianą systemów grzewczych o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych na niskoemisyjne, spełniające najlepsze dostępne normy jakości spalin.

⁸⁷ Dane za rok 2011.

⁸⁸ Dane za rok 2011.

⁸⁹ <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/warnings>,

⁹⁰ *Ocena jakości powietrza w województwie opolskim za rok 2016, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole kwiecień 2017, s. 14.*

1.2.6. Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców

Jakość systemu transportowego jest ważnym czynnikiem, który w sposób decydujący wpływa na warunki życia i rozwój gospodarczy regionu. System transportowy ma duże znaczenie w kontekście dostępności do rynków pracy, w tym zwłaszcza do największego w stolicy województwa⁹¹.

Województwo opolskie charakteryzuje się względnie wysokim stopniem rozwoju infrastruktury i zajmuje stosunkowo korzystną pozycję konkurencyjną, jednak w kontekście regionalnym sytuacja jest gorsza, szczególnie w porównaniu z ościennymi województwami – dolnośląskim i śląskim. Kluczowe znaczenie rozwojowe sektora transportowego dla województwa opolskiego wiąże się z bardzo dobrym położeniem w przestrzeni komunikacyjnej, zarówno europejskiej jak i krajowej na kierunku wschód - zachód. Zupełnie inaczej przedstawia się sprawa skomunikowania drogowego województwa na kierunku północ-południe, tj. kierunku wiążącego obszar pogranicza i północnej Opolszczyzny z Aglomeracją Opolską, autostradą A4 oraz drogowymi korytarzami sieci TEN-T (droga ekspresowa S8 na północy oraz autostrada D1 w Republice Czeskiej).

Jednakże lokalizacja regionu między obszarami o wyższym stopniu rozwoju infrastruktury transportowej może stać się „wąskim gardłem” w przepływach potoków ładunków oraz osób. W tym kontekście na uwagę zasługują dodatkowo:

- relatywnie gęsta sieć komunikacji drogowej z dominantą funkcji tranzytowej wzdłuż osi wschód-zachód. Brak osi północ-południe powoduje radykalne utrudnienia w uruchomieniu walorów endogenicznych regionu;
- niewystarczający poziom rozwoju dróg w miastach (niezadowalające połączenia z otaczającymi gminami), a także duże natężenie ruchu przyczyniające się do powstawania zatorów w ruchu drogowym (17,2 km dróg miejskich na 100 km² przy średniej krajowej 17,9⁹²);
- nie w pełni uzbrojone tereny pod inwestycje gospodarcze, wymagające dodatkowo zabezpieczenia kluczowych dla danego obszaru powiązań z drogami krajowymi i regionalnymi w kontekście przyciągania inwestorów;
- zbyt mała liczba obwodnic oraz przepraw mostowych przez rzekę Odrę (tylko 9 mostów drogowych) oraz niedostateczne parametry techniczne dróg i obiektów mostowych;
- niewystarczające powiązanie infrastruktury transportowej regionu z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T, w szczególności z przebiegającą poza obszarem województwa opolskiego, drogą S8 Wrocław – Warszawa (usprawnienie połączenia Namysłowa z Sycowem/Kępem);
- zły stan techniczny linii kolejowych powodujący ograniczenia w ruchu pociągów.

Przez teren województwa opolskiego przepływa rzeka Odra, przecinająca centralnie obszar regionu, koncentrując w swoim otoczeniu ośrodki rozwoju regionu. Wykorzystanie tkwiących w niej potencjałów jest istotną szansą rozwojową województwa opolskiego. W tym kontekście należy

⁹¹ Budowa autostrad i dróg ekspresowych ze środków unijnych przyczyniła się do zwiększenia spójności terytorialnej Polski oraz zwiększenia dostępności obszarów peryferyjnych. Zgodnie z wnioskami badawczymi dalszy ich rozwój powinien opierać się raczej na mniejszych odcinkach, głównie obwodnicach oraz odcinkach wlotowych do miast, niż na całych ciągach transportowych. Por. *Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów*, badanie ewaluacyjne zrealizowane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, s. 10. Z kolei wyniki regionalnej ewaluacji wskazują na potrzebę wsparcia, w kolejnej perspektywie finansowej w większym stopniu niż dotychczas, transportu publicznego, gł. w zakresie inwestycji zintegrowanych, umożliwiających lepsze wykorzystanie potencjału największych w regionie ośrodków miejskich, przy jednoczesnej integracji regionalnej infrastruktury drogowej z autostradą A4. Por. *Ocena jakości projektów ...*, op. cit., s. 35.

⁹² Bank Danych Lokalnych: www.stat.gov.pl.

zauważyć, iż Odrzański Szlak Wodny od wielu lat ulega postępującej degradacji w systemie europejskich dróg wodnych⁹³.

Przez teren województwa przebiegają jedne z najważniejszych tranzytowych szlaków transportowych w Polsce, w tym o znaczeniu europejskim, należące do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego. Kluczową linią kolejową przebiegającą przez województwo opolskie jest magistrala E30 i C-E30, zaś podstawowym połączeniem drogowym jest autostrada A4. Szlaki te łączą Niemcy, Polskę i Ukrainę. Stan infrastruktury kolejowej, warunkującej jakość usług publicznych w zakresie przewozów pasażerskich, jest z roku na rok coraz gorszy, co skutkuje wydłużeniem czasu jazdy pociągów i pogorszeniem konkurencyjności tego środka transportu. W województwie opolskim na wielu liniach lub odcinkach linii kolejowych pociągi kursują z prędkością nieprzekraczającą 50 km/h.

Wykonane w 2013 r., wśród pasażerów kolei, badania ankietowe wskazały, że największe niezadowolenie budziły następujące aspekty publicznego transportu zbiorowego: liczba połączeń, czas podróży oraz ceny biletów. Odpowiedzi te wskazują na potrzebę zarówno inwestycji infrastrukturalnych, polepszających parametry techniczne linii kolejowych, jak i na zwiększanie częstotliwości kursowania pociągów⁹⁴. Opinie te znalazły potwierdzenie w analizie SWOT dla transportu publicznego w województwie opolskim, gdzie słabą stroną transportu publicznego uznano stan i parametry techniczne infrastruktury kolejowej. Jednocześnie, potencjał rozwoju sieci kolejowej wynikający z oferowania lepszych parametrów sieci kolejowej od drogowej pod względem prędkości komunikacyjnych uznano za szansę rozwojową⁹⁵.

W województwie opolskim nie ma portu lotniczego. Najbliższe lotniska pasażerskie znajdują się w promieniu około 100 km od Opola. Obecnie w województwie funkcjonuje lotnisko sportowo-rekreacyjne w Polskiej Nowej Wsi wykorzystywane również dla ratownictwa medycznego oraz w ochronie przeciwpożarowej.

1.2.7. Konkurencyjny rynek pracy

W gospodarce narodowej województwa opolskiego, w końcu 2012 r. pracowało 308,9 tys. osób z czego ponad 76% w sektorze prywatnym (Wykres 11). W grupie pracujących 46,5% stanowiły kobiety. Przemysł skupia 24,3% pracujących w całej gospodarce, budownictwo 7,0%, rolnictwo 16,4%, a usługi niewiele ponad 52% (dane wg stanu na koniec 2012 r.). Współczynnik aktywności zawodowej jest niższy niż średnio w kraju. W 2013 r. wyniósł on 53,6% względem 55,9% w Polsce. W przekroju wg płci wskaźnik ten jest wyższy wśród mężczyzn niż wśród kobiet (w województwie opolskim wyniósł 64,1% względem 44,4%, a w Polsce 64,4% względem 48,2%). Liczba biernych zawodowo szacowana jest w Opolskiem na ok. 331 tys. osób (dane za 2013 r.)

Opolski rynek pracy, jak wskazują niektórzy autorzy, uznawany jest za rynek pomocniczego pracownika. Jest to rynek ubogi, jeśli chodzi o zróżnicowane i ciekawe oferty pracy związane z nowymi technologiami, naukami technicznymi i społecznymi. W regionie opolskim, w porównaniu z innymi regionami w kraju, jest również najmniej ofert pracy dla osób z wyższym wykształceniem⁹⁶. Z drugiej strony wskazuje się na wysoki etos pracy oraz wysoką kulturę pracy.

Jak wskazuje Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. mobilność zasobów pracy jest mocną stroną województwa opolskiego. Z województwa opolskiego do pracy do innych województw dojeżdża ok. 12,1 tys. osób (podmioty powyżej 9 pracujących). Do województwa

⁹³ Uchwała Nr XX/263/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 sierpnia 2012 r. w sprawie przyjęcia Rezolucji Sejmiku Województwa Opolskiego dotyczącej niekorzystnego dla przyszłości żeglugi na Odrze projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju Transeuropejskiej Sieci Transportowej (2011/0294 COD) oraz nie wpisania Odrzańskiej Drogi Wodnej na listę inwestycji priorytetowych w ramach TEN-T.

⁹⁴ Zob. *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego. Projekt*, Opole 2014, s. 123.

⁹⁵ Tamże, s. 61-62.

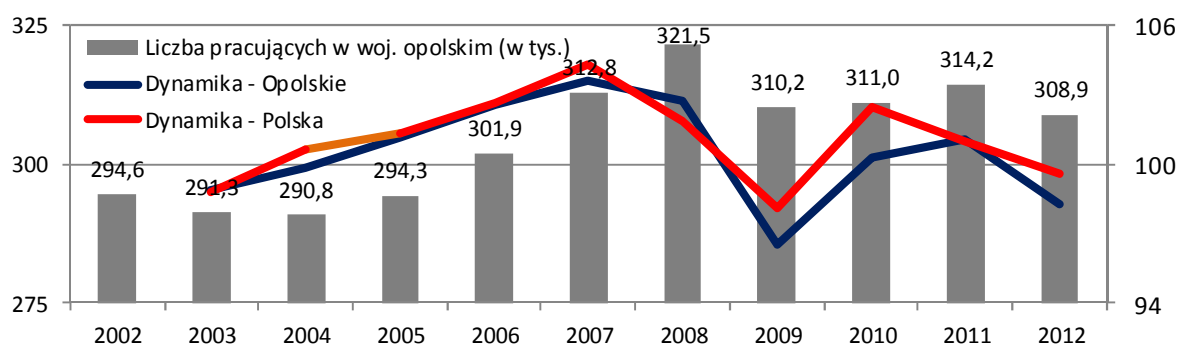
⁹⁶ T. Sołdra-Gwiżdż, *Kształcenie ustawiczne w województwie opolskim. Stan na 2010 r.*, ekspertyza część pierwsza, analizy i badania, Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Opole 2010.

opolskiego przyjeżdża z kolei 4,3 tys. osób. Saldo wynosi ok. minus 7,8 tys. osób. Za granicą przebywa ogólnie 108 tys. osób (powyżej 3 miesięcy), z czego w wieku 20-64 lata 92,4 tys. osób. Prawie wszyscy przebywają w krajach UE (102,1 tys. osób). Spośród przyczyn wyjazdów 3/4 mieszkańców wskazało wyjazdy za pracą (spośród przyczyn ustalonych). Liczba imigrantów wynosi w Opolskim niecały 1 tys. osób, z czego 42% stanowią Niemcy. Saldo między emigracją a imigracją jest ujemne i wynosi ok. 107 tys. osób.

Wyniki przeprowadzonej analizy przez *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy* wskazują, że przeciętnie w województwie opolskim 43 bezrobotnych przypadło na 1 dostępną ofertę pracy. Jest to wartość wysoka, jednak w obrębie województwa obserwuje się bardzo duże zróżnicowanie w tym zakresie. Szczególnie niekorzystna sytuacja wystąpiła w powiecie kluczborskim oraz oleskim, w których to w końcu każdego miesiąca 2012 roku PUP nie dysponował żadnymi ofertami pracy (należy to rozumieć w ten sposób, że wszelkie zgłoszone propozycje zostały rozdysponowane w bardzo krótkim czasie)⁹⁷.

Jednocześnie duża grupa osób, które posiadają zatrudnienie nie może wykazać się stabilną pozycją na rynku pracy. Z tym łączy się postępująca pauperyzacja osób pracujących i niekorzystne w tym względzie dane na tle Unii Europejskiej - w krajach Unii Europejskiej w 2011 roku w sferze ubóstwa pozostawało ok. 9% osób pracujących, podczas gdy Polska ze wskaźnikiem ok. 11% należała do krajów o najwyższej stopie ubóstwa wśród tej grupy ludności⁹⁸. Polska charakteryzuje się również wysokim udziałem elastycznych form zatrudnienia takich jak umowy na czas określony (taką umowę posiada 27% pracujących posiada co stanowi najwyższy odsetek w Unii Europejskiej). Inną cechą związaną z elastycznymi formami zatrudnienia wyróżniającą Polskę jest zatrudnianie osób na umowy cywilnoprawne (np. umowa o dzieło, umowa zlecenia)⁹⁹. Z badań GUS wynika, że osoby pracujące na umowy - zlecenie w 2014 r. stanowiły 2,9% ogółu wszystkich pracujących, a na umowę o dzieło - 0,7%¹⁰⁰.

Wykres 11. Liczba pracujących w gospodarce narodowej w woj. opolskim w latach 2002-2012 oraz dynamika liczby pracujących w woj. opolskim i w Polsce (rok poprzedni=100)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Nowe miejsca pracy powstają rzadziej niż przeciętnie w kraju. Wskaźniki zatrudnienia mieszkańców są względnie niskie.

Problemem regionu jest wolniejszy przyrost miejsc pracy aniżeli w pozostałych województwach. Nowych miejsc pracy przybywa relatywnie mniej niż w innych regionach. W porównaniu do 2002 roku, w końcu 2012 roku liczba pracujących w województwie opolskim zwiększyła się o 4,9%, o 6 pp mniej niż średnio w kraju. Gorszą sytuację notowano jedynie w czterech innych regionach (Wykres 12). W

⁹⁷ *Wieloaspektowa analiza bezrobocia. Moduł II – analiza danych zastanych z zakresu bezrobocia*, Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Opole 2013, s. 7.

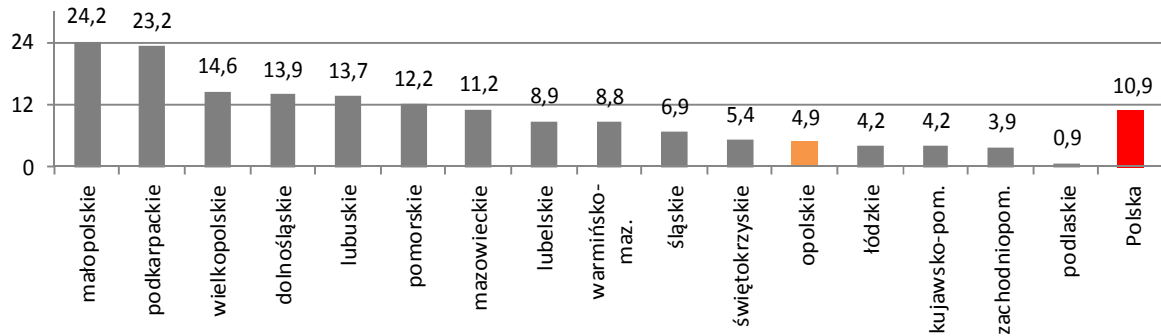
⁹⁸ *Ubóstwo w Polsce w świetle badań*. GUS, Warszawa 2013, s.13

⁹⁹ *Raport 2013. Badanie ankietowe rynku pracy*. NBP. Instytut Ekonomiczny, s.33.

¹⁰⁰ *Pracujący w nietypowych formach zatrudnienia*. GUS, Warszawa 2016, s. 4.

przekroju wg płci, liczba pracujących kobiet wzrosła w Opolskiem o 4,5%, a mężczyzn o 5,2% (w kraju odpowiednio wzrost o: 11,9%, 10,1%). Pomimo niskiej dynamiki liczby pracujących, w latach 2008-2013 utworzono w województwie 72,9 tys. nowych miejsc pracy (średnio 12,2 tys. nowych miejsc rocznie we wskazanym okresie). Liczba wolnych miejsc pracy nie odpowiadała istniejącym potrzebom¹⁰¹.

Wykres 12. Dynamika liczby pracujących w gospodarce narodowej w Polsce wg województw w latach 2002-2012 (w %)

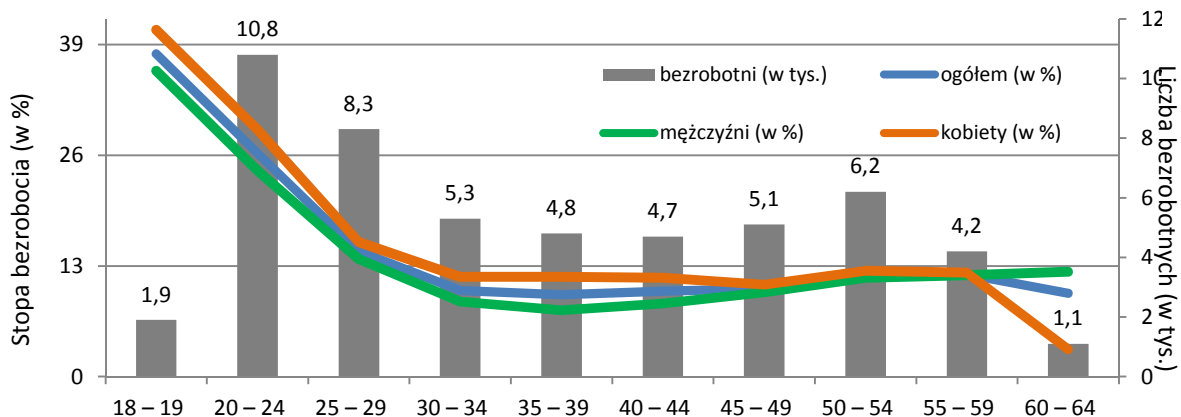

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Wolny przyrost miejsc pracy przekłada się na względnie niskie zatrudnienie mieszkańców. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 roku wskazały, iż przestrzeń różnicuje w tym kontekście zarówno kryterium płci, jak i miejsce zamieszkania.

Stopa bezrobocia w województwie opolskim najwyższy poziom osiąga w grupie wiekowej 20-29 lat. Problem braku zatrudnienia dotyka również mieszkańców w tzw. grupie niemobilnej wieku produkcyjnego, w tym zwłaszcza osób w wieku co najmniej 50 lat (Wykres 13). Stopa bezrobocia w miastach jest nieznacznie wyższa niż na wsi.

Wykres 13. Liczba bezrobotnych (w tys.) oraz stopa bezrobocia (w %) w województwie opolskim w 2011 r. wg grup wiekowych i płci (dane NSP)

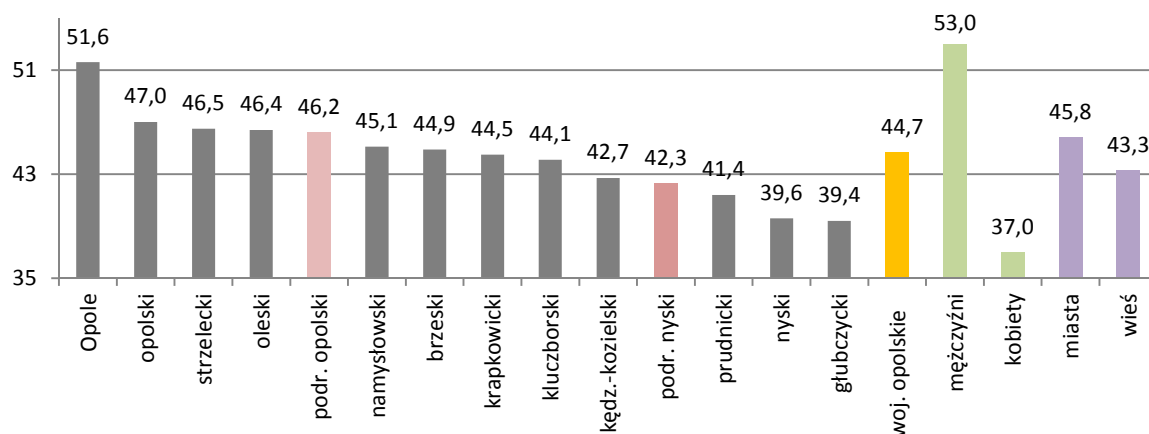

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁰¹ Najwięcej wolnych miejsc pracy w 2013 r. pochodziło z następujących sektorów (EURES): przemysł, handel hurtowy i detaliczny, budownictwo, administracja publiczna, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. Najczęściej poszukiwane zawody w województwie opolskim to: robotnik gospodarczy, sprzedawca, robotnik budowlany, robotnik placowy, technik prac biurowych, sprzątaczką, przedstawiciel handlowy, magazynier, kierowca samochodu ciężarowego, pracownik ochrony fizycznej bez licencji, murarz. W 2013 r. wystąpił deficyt w zawodach takich, jak: spawacz metodą TIG, monter ociepleń budynków, florysta, pośrednik finansowy, ankieter, telemarketer, doradca finansowy, kierowca ciągnika siodłowego, pracownik ochrony fizycznej I stopnia i bez licencji oraz pracownik agencji pracy tymczasowej. Od 2011 r. pracodawcy w regionie nie składali ofert pracy dla cudzoziemców za pomocą sieci EURES.

W przekroju wg powiatów wyższymi wskaźnikami zatrudnienia cechują się jednostki z podregionu opolskiego, zwłaszcza Opole, a najniższymi powiaty prudnicki, nyski oraz głubczycki. Wskaźnik zatrudnienia w miastach jest wyższy niż na wsi oraz zdecydowanie niższy wśród kobiet niż wśród mężczyzn (Wykres 14).

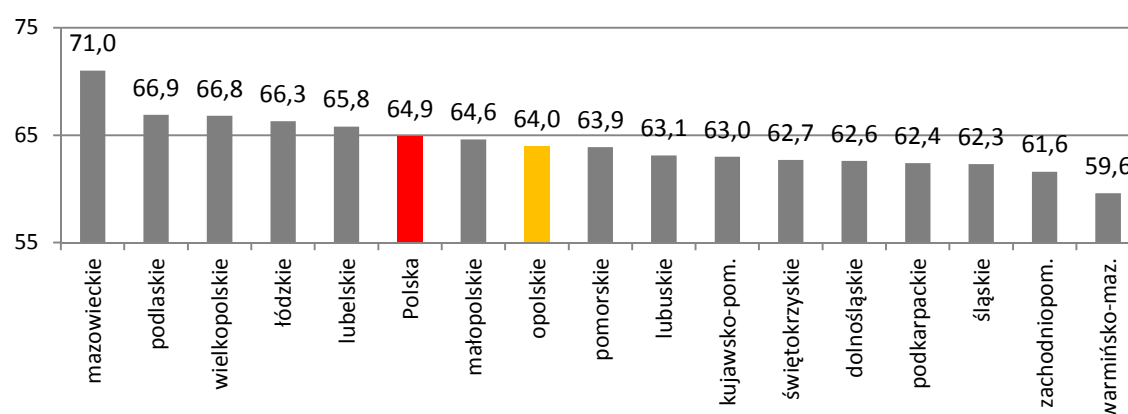
Wykres 14. Wskaźnik zatrudnienia w województwie opolskim w 2011 r. wg powiatów, podregionów i płci (w %, dane NSP, dotyczy ludności w wieku 15 lat i więcej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata dla województwa opolskiego jest niższy niż przeciętnie w Polsce (wykres 15). W latach 2009-2013 średni wzrost wskaźnika wyniósł w Opolskiem 0,26 pp. Zakładając analogiczny wzrost w najbliższych latach, Opolskie w 2018 r. może osiągnąć 65,3%, w 2020 r. 65,8%, a w 2023 r. 66,6%.

Wykres 15. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w Polsce wg województw w 2013 r.

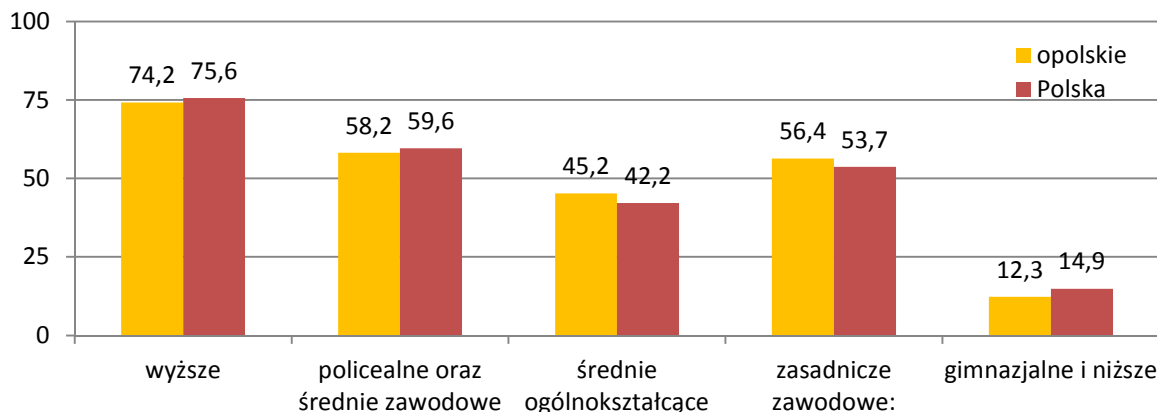

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwyższy wskaźnik zatrudnienia występuje wśród osób z wykształceniem wyższym, a najniższy wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (wykres 16). Stosunkowo niski wskaźnik zatrudnienia występuje także wśród osób w wieku 55-64 lata (39,8% w województwie opolskim oraz 40,6% w Polsce). Wśród mężczyzn, w tej grupie wiekowej, wskaźnik wynosi 53,3% (Polska 51,3%), a wśród kobiet 27,9% (Polska 31%). Badania wskazują, że

spośród mieszkańców województwa opolskiego czynną znajomością języka angielskiego cechuje się 15,3% mieszkańców regionu, niemieckiego 15,6%, a rosyjskiego 7,2%¹⁰².

Wykres 16. Wskaźnik zatrudnienia w Polsce i województwie opolskim wg wykształcenia (2013)

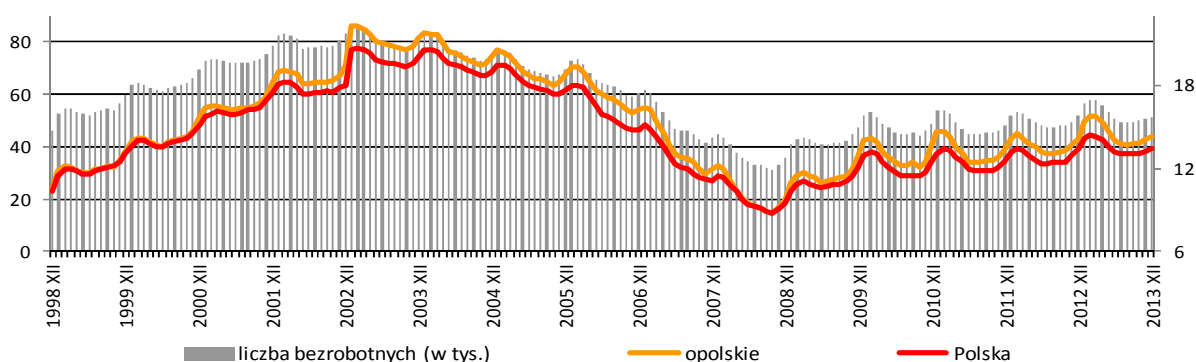

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Stopa bezrobocia rejestrowanego jest wyższa niż przeciętnie w kraju

Komponentem syntetycznej oceny aktywności na rynku lokalnym, regionalnym, jak i globalnym, jest poziom bezrobocia. Cechą charakterystyczną województwa opolskiego jest statystycznie wyższy poziom stopy bezrobocia aniżeli średnio w kraju (Wykres 17). Na przestrzeni ostatnich dwunastu lat stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie opolskim zaledwie dwa razy była niższa od rejestrowanej w Polsce (ostatnio w październiku 2008 roku). Na koniec grudnia 2013 r. poziom stopy wyniósł w regionie 14,3% względem 13,4% przeciętnie w kraju (osiem innych regionów miało wyższy poziom bezrobocia). Niemniej jednak rzeczywisty poziom bezrobocia może być w Opolskiem zdecydowanie niższy – pogląd ten uwiarygodniają dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, gdzie wskazuje się na równość tego miernika w województwie, jak i w Polsce (2011). Spis wskazał również, iż relatywnie niska jest aktywność zawodowa mieszkańców, a wskaźnik zatrudnienia należy do najniższych w kraju, zwłaszcza w miastach i wśród kobiet.

Wykres 17. Liczba bezrobotnych w województwie opolskim (w tys.) oraz stopa bezrobocia w województwie opolskim i w Polsce (w %) w latach 1998 (XII) -2013 (XII) wg miesięcy

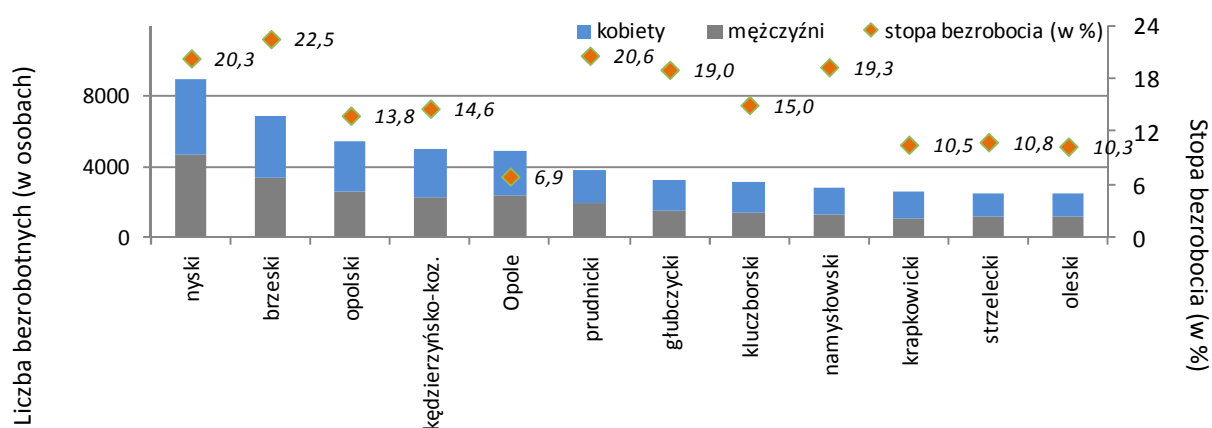
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁰² Źródło: Czapiński J., Panek T. (red.) (2013). Diagnoza społeczna 2013

Inną stałą cechą regionu jest znaczne zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy w wymiarze przestrzennym. Najwięcej bezrobotnych, w końcu grudnia 2013 r. zarejestrowanych było w powiecie nyskim i kolejno brzeskim, opolskim, kędzierzyńsko-kozielskim i Opolu. Najwyższa stopa bezrobocia rejestrowanego obserwowana była w powiatach: brzeskim (22,5%), prudnickim (20,6%), nyskim (20,3%), namysłowskim (19,3%) oraz głubczyckim (19,0%) – wykres 18.

Wykres 18. Liczba bezrobotnych (w osobach) oraz stopa bezrobocia (w %) w województwie opolskim w 2013 r. wg powiatów (stan w końcu grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Wg stanu na koniec września 2014 roku stopa bezrobocia wyniosła w województwie opolskim 12% względem 11,5% przeciętnie w kraju (7 miejsce licząc od województwa z najniższym wskaźnikiem). Ogólna liczba bezrobotnych wyniosła 42,7 tys. osób. Dodatkowo 804 osoby poszukiwały pracy. W przekroju wg powiatów dalej występowało zróżnicowanie ze względu na wysokość wskaźnika rejestrowanego bezrobocia. Region różnicowała także sytuacja w kontekście kryterium płci (największy w województwie opolskim udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych występował w powiecie krapkowickim – 62%).

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych oraz stopa bezrobocia w województwie opolskim wg powiatów (stan w końcu września 2014 r.)

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych (w tys.)	Stopa bezrobocia (w %)
WOJ. OPOLSKIE	42,7	12,0
Brzeski	5,7	19,4
Namysłowski	2,4	16,8
Prudnicki	3,0	16,8
Podregion nyski	20,6	16,5
Nyski	6,9	16,3
Głubczycki	2,6	16,2
Kluczborski	2,6	12,6
Kędzierzyńsko-Kozielski	4,1	12,3
Opolski	4,7	12,3
Podregion opolski	22,2	9,6
Oleski	2,1	8,8
Krapkowicki	2,3	8,6
Strzelecki	1,9	8,2
m. Opole	4,5	6,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Wśród bezrobotnych w woj. opolskim, zakwalifikowanych do jednej z trzech grup bezrobotnych, 69% zakwalifikowano do bezrobotnych wymagających wsparcia, 27% do oddalonych od rynku pracy, a 4% do bezrobotnych aktywnych (stan w końcu października 2014 r.).

Prowadzony od 2005 roku monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych wskazuje na wyraźne zjawisko utrwalania się niekorzystnej struktury zawodowej bezrobotnych w kontekście struktury popytu na pracę. Od lat większość zawodów posiadanych przez osoby bezrobotne ma charakter nadwyżkowy, tj. liczba rejestrujących się osób nieposiadających zatrudnienia przewyższa, czasem zdecydowanie, liczbę napływających propozycji pracy w danym zawodzie. Ważną kwestię stanowi także problem ukrytego bezrobocia, w tym bezrobocia w rolnictwie.

Wg danych KRUS, na koniec 2012 r. w województwie opolskim ubezpieczonych było 37,1 tys. osób, w tym 21,3 tys. rolników, 10,0 tys. małżonków rolników i 5,8 tys. domowników ubezpieczonych przez rolników. Generalnie przyjmuje się, że udział małżonków i domowników, może stanowić w rolnictwie ukryte rezerwy zasobów pracy. Dane wskazują, że około 70% spośród 37,1 tys. ubezpieczonych stanowią osoby ubezpieczone w gospodarstwach o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowych¹⁰³.

Osoby defaworyzowane na rynku pracy stanowią istotną grupę wśród bezrobotnych

Kolejnym zidentyfikowanym problemem na opolskim rynku pracy, obok wyższej niż przeciętnie w Polsce stopy bezrobocia, jest sytuacja grup defaworyzowanych – będących w trudnym położeniu na rynku pracy, napotykających potencjalnie na większe bariery w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia oraz doświadczających długich okresów bezrobocia¹⁰⁴.

Wśród wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w województwie opolskim znaczną grupę stanowią osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Z grupy tej, w końcu września 2014 r. ponad połowę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Co trzeci bezrobotny nie miał kwalifikacji zawodowych, 30% miało więcej niż 50 lat, a co piąty nie miał doświadczenia zawodowego. Istotną grupę stanowiły osoby młode – do 30 roku życia, a także kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. W szczególnej sytuacji znajdują się także osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia.

Z punktu widzenia dostępności do rynku pracy i stopnia aktywności zawodowej jedną z najbardziej marginalizowanych grup w społeczeństwie są osoby niepełnosprawne. Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w wieku 16-64 lata wynosi w Opolskiem 20% względem 20,9% przeciętnie w kraju (2013 rok). Głównym czynnikiem ekonomicznej marginalizacji osób z niepełnosprawnościami jest brak popytu na ich pracę, a czynnikiem pozaekonomicznym lęk pracodawców przed zatrudnianiem takich osób, wynikający z przyczyn mentalnych¹⁰⁵. W opinii Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych brak popytu na pracę osób niepełnosprawnych wynika m.in. z uprzedzenia pracodawców, a także ze stereotypowego postrzegania niepełnosprawności.

Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych – będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie opolskim w 2014 r. (stan w końcu września)

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	Z CZEGO:	
		KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
Bezrobotni ogółem:	42 741 (100%)	23 037	19 704
• długotrwale bezrobotni	23 931 (56,0%)	13 595	10 336

¹⁰³ Dane dotyczące ubezpieczonych w KRUS podano za Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

¹⁰⁴ Mechanizmy zaradcze względem problemów na rynku pracy w województwie opolskim - analiza w oparciu o przeprowadzone badania oraz wiedzę ekspercką, PIN - Instytut Śląski w Opolu, Opole 2010, s. 55.

¹⁰⁵ Ibidem, s. 91.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	Z CZEGO:	
		KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
• do 30 roku życia	-	-	-
• bez kwalifikacji zawodowych	13 727 (32,1%)	7 849	5 878
• powyżej 50 roku życia	12 548 (29,4%)	4 875	7 673
• bez doświadczenia zawodowego	8408 (19,7%)	5 188	3 220
• kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	5374 (12,6%)	5 374	-
• osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18 roku życia	-	-	-
• z niepełnosprawnościami	2651 (6,2%)	1 214	1 437
• które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	1032 (2,4%)	55	977
• po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	3 (~0)	2	1

Uwagi: - brak danych

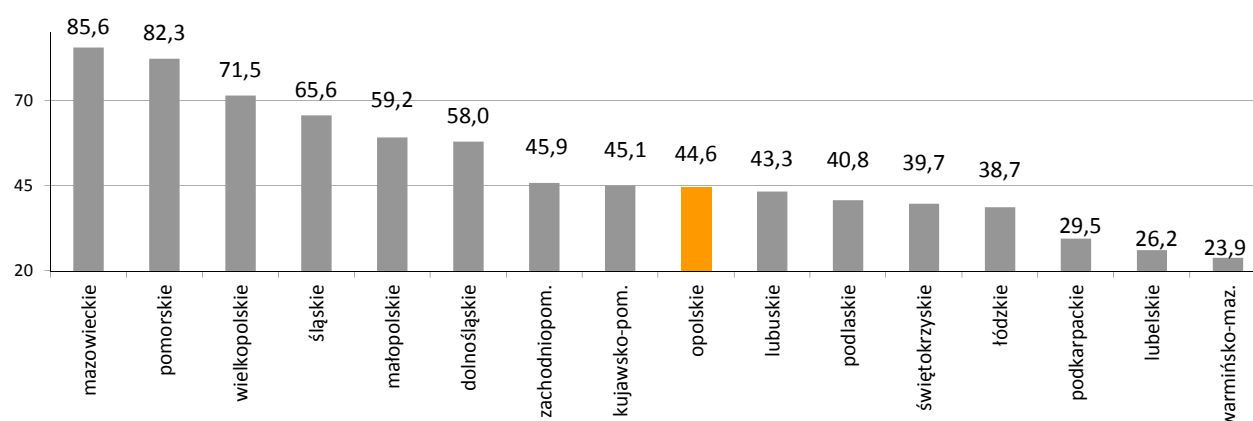
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu.

Szansą dla województwa opolskiego, jak wskazuje Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. jest reemigracja i imigracja. Szansa ta wiąże się z istotnym wyzwaniem, jakim jest aktywizacja zawodowa, a zwłaszcza zapewnienie satysfakcjonujących możliwości pracy, a także, zwłaszcza wśród imigrantów, integracja społeczna. Jak wskazały wyniki Spisu Powszechnego, w województwie opolskim przebywa około tysiąca imigrantów, a spośród wszystkich emigrantów przebywających za granicą 83,5% stanowią osoby w wieku od 20 do 59 lat, czyli w wieku aktywności zawodowej.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców województwa opolskiego jest relatywnie niski

Dostępne dane wskazują na relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców województwa opolskiego. W badaniach Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) region znajduje się w grupie ośmiu województw o najniższych wartościach stopnia przedsiębiorczości (Wykres 19). Wynik ten, choć ma wymiar jedynie statystyczny, to w dużym stopniu odzwierciedla przedsiębiorcze postawy i zachowania mieszkańców.

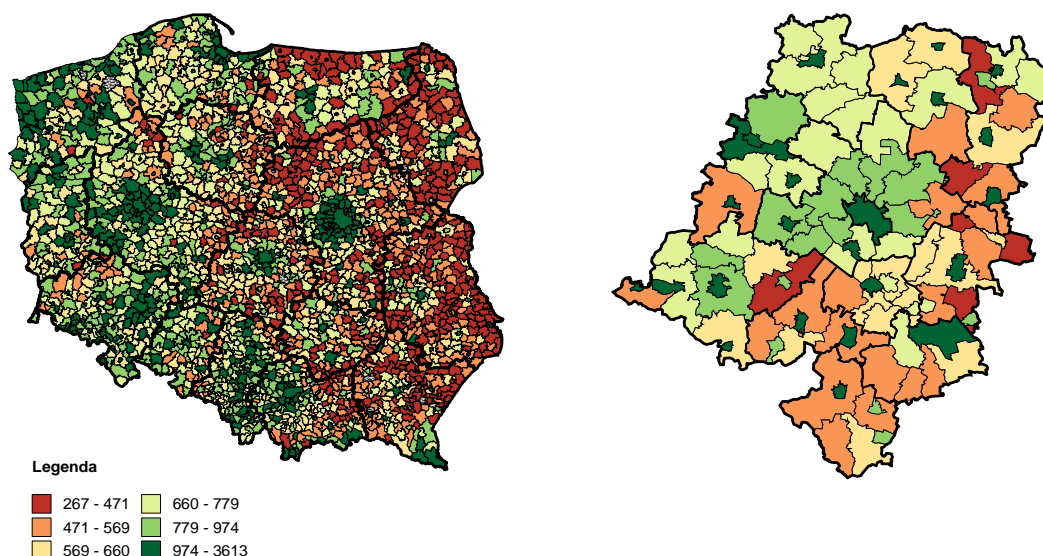
Do stworzenia syntetycznej miary przedsiębiorczości autorzy badania wykorzystali takie cechy jak m.in.: liczbę przedsiębiorstw aktywnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich), liczbę pracujących w przeliczeniu na aktywny podmiot, a także wartość nakładów inwestycyjnych na pracującego.

Wykres 19. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny PARP (2010)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010-2011, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 100.

Równie często stosowaną miarą jest tzw. wskaźnik przedsiębiorczości, obrazujący liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (Mapy 4-5). Cecha ta, pomimo niedoskonałości rejestru, jest dobrą miarą postaw przedsiębiorczych mieszkańców (rzeczywista chęć prowadzenia działalności). Dane zastane wskazują, iż województwo opolskie charakteryzuje się niższym, tak zdefiniowanym wskaźnikiem przedsiębiorczości niż średnio Polska. Na 10 tys. mieszkańców w województwie przypadają 962 podmioty gospodarki narodowej wobec 1004 średnio w Polsce (2011). Łącznie, na obszarach wiejskich o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, wskaźnik ten jest jeszcze niższy i stanowi około 62% średniej dla całego województwa.

Mapy 4-5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON na 10 tys. mieszkańców w 2011 roku (stan w końcu roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Powyższa miara występuje w literaturze w wielu odmianach. Poza wskazaną powyżej, również często wykorzystuje się wskaźnik bazujący wyłącznie na liczbie osób prowadzących działalność gospodarczą. Tak skonstruowana cecha nie powoduje jednak radykalnych zmian w postrzeganiu poziomu przedsiębiorczości i lokuje region poniżej średniej dla całego kraju.

Wydłużanie aktywności zawodowej

Dezaktywacja zawodowa mieszkańców województwa opolskiego, zwłaszcza w grupie niemobilnej wieku produkcyjnego stanowi istotne wyzwanie dla regionu. Wskaźniki zatrudnienia w grupie niemobilnej wieku produkcyjnego są niższe niż w grupie mobilnej (tabela 7). Przeciętny wiek osoby przechodzącej na emeryturę w przypadku kobiet wynosi 59,5 roku, a w przypadku mężczyzn 60,2 roku. Natomiast przeciętny wiek osoby, której przyznano rentę z tytułu niezdolności do pracy w 2012 r. wyniósł 52,6 wśród mężczyzn i 49,3 wśród kobiet (dane dla kraju)¹⁰⁶.

Tabela 7. Wskaźnik zatrudnienia wg grup wieku i płci w województwie opolskim w 2011 r. (dane NSP, w %)

Wyszczególnienie	ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni
OGÓŁEM	47,0	39,4	55,2
15–24 lata	28,2	23,1	33,0
25–34	71,5	64,3	78,4
35–44	76,1	70,2	81,8
45–54	70,0	65,8	74,1
55–64	34,2	23,0	46,6
65 lat i więcej	3,8	2,4	6,1
Wiek przedprodukcyjny	2,5	2,0	3,1
Wiek produkcyjny	61,5	56,2	66,3
mobilny	63,7	57,2	70,0
niemobilny	58,1	54,5	61,1
Wiek poprodukcyjny	5,1	4,7	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Opolu.

¹⁰⁶ Emerytury i renty przyznane w 2012 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych, Warszawa 2013, materiał powielony.

Jak wskazują wyniki badań, stan zdrowia jest – poza przestankami dochodowymi – główną, deklarowaną przyczyną przechodzenia na emeryturę. Wskazało na nią 51% mężczyzn i 51% kobiet pozostających na emeryturze¹⁰⁷. Mając na uwadze prognozowany spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym coraz większego znaczenia nabierać będą działania z zakresu profilaktyki w kierunku wczesnego wykrywania chorób, opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powrót do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej, a także działania ukierunkowane na podnoszenie świadomości pracowników w zakresie np. metod zabezpieczania się przed szkodliwymi czynnikami w miejscu pracy.

Coraz większego znaczenia nabierać będą kwestie związane z dostępem do rehabilitacji, w tym skierowanej do osób po intensywnej opiece anestezjologicznej, po wypadkach i zabiegach, a także rekonwalescencji osób po przebyciu ciężkich chorób, które na dłuższy czas wykluczyły je z aktywności zawodowej (zwłaszcza po chorobach hematologicznych, cukrzycy, chorobach układu krążenia, układu oddechowego oraz schorzeniach reumatologicznych). Występowanie chorób obniża aktywność ekonomiczną ludności. Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego, wśród osób ubezpieczonych w ZUS, wynosi w województwie opolskim 11,6 dnia¹⁰⁸.

Tabela 8. Struktura dni absencji chorobowej wg wybranych grup chorobowych w woj. opolskim i w Polsce w 2013 r. (w %) na tle przeciętnej długości zaświadczenia lekarskiego wystawionego z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS wg grup chorobowych (w dniach)

Wyszczególnienie	Struktura dni absencji chorobowej		Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w Polsce
	opolskie	Polska	
Urazy, zatrucia	16,6	14,7	15,6
Ciąża, poród i połóg	15,9	18,1	22,4
choroby układu oddechowego	15,4	13,8	6,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki	15,2	13,7	13,8
Choroby układu nerwowego	6,4	8,6	11,7
choroby układu krążenia	6,0	5,9	14,0
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	5,1	7,3	17,4
Choroby układu trawiennego	4,8	4,1	9,5
nowotwory	3,6	3,5	21,2
choroby krwi i narządów krwiotwórczych	0,2	0,2	12,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	0,7	0,9	14,5
pozostałe grupy chorobowe	10,1	9,2	-
razem	100%	100%	12,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

Narastający problem zdrowotny i ekonomiczny stanowią także nowotwory złośliwe odpowiadające w Polsce za prawie 25% wszystkich zgonów, w tym wśród kobiet za ok. 23%, a wśród mężczyzn za ok. 26%. W 2010 r. w strukturze zachorowań na nowotwory złośliwe odznaczały się w województwie opolskim:

- wśród mężczyzn nowotwory: płuc (18,6%), jelita grubego (13,7%), prostaty (10%), pęcherza moczowego (7,9%) oraz żołądka (5,8%);

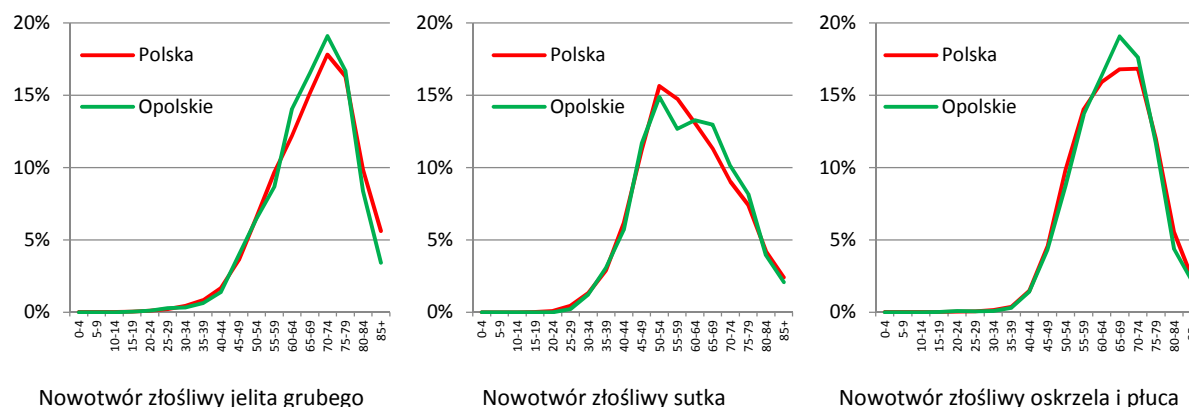
¹⁰⁷ Dezaktywizacja osób w wieku okołoemerytalnym. Raport z badań. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2008, s. 21.

¹⁰⁸ Absencja chorobowa w 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2014, materiał powielony.

- wśród kobiet nowotwory: piersi (20,9%), jelita grubego (11,1%), płuc (7,1%), trzonu macicy (6,8%), jajników (6,2%) oraz szyjki macicy (3,9%)¹⁰⁹.

Ważnym zagadnieniem jest kwestia zachorowalnością osób poniżej 50 roku życia, w tym na raka jelita grubego, piersi, czy raka płuc, zwłaszcza w kontekście możliwości wczesnego wykrywania występowania choroby. Wiek, w którym wzrasta zachorowalność na raka jelita grubego wynosi ok. 50 lat, raka piersi ok. 30 lat, a raka płuc ok. 40 lat (por. wyk. 20-22).

Wykres 20-22. Zachorowania na raka jelita grubego, raka piersi i raka płuc w województwie opolskim i w Polsce wg grup wiekowych w latach 1999-2011 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Nowotworów – www.onkologia.org.pl

Wysoki poziom zapadalności na choroby nowotworowe oraz umieralność z ich powodu jest spowodowana głównie zbyt późnym wykrywaniem nowotworów, a także zbyt długim czasem jaki upływa od ich wykrycia do podjęcia leczenia.

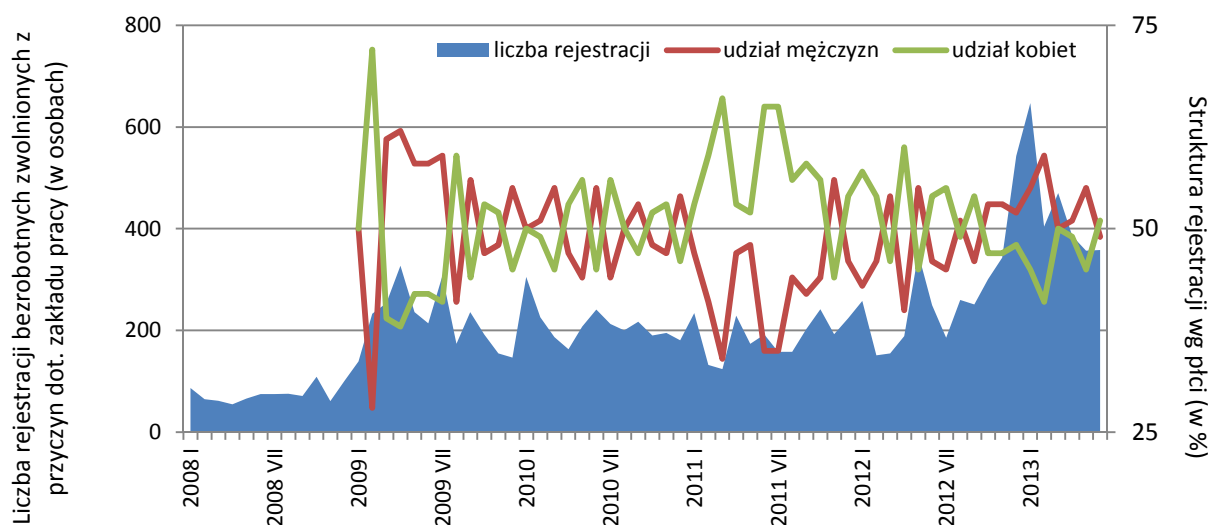
Adaptacyjność przedsiębiorstw

Na sytuację na rynku pracy wpływają także procesy restrukturyzacji i modernizacji podmiotów gospodarczych. Spowolnienie gospodarcze w ostatnich latach przyniosło wzrost rejestracji bezrobotnych - osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Wykres 18). Tylko w ciągu 2013 r. w województwie opolskim w powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 4,8 tys. osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, z czego 2,4 tys. stanowiły kobiety. Z grupy zwolnionych najwięcej stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33%), policealnym/średnim zawodowym (27%) oraz gimnazjalnym i niższym (18%). Prawie co druga osoba (47%) zwolniona z przyczyn zakładu pracy miała 50 lub więcej lat. W tym kontekście wyzwaniem dla województwa opolskiego jest zwiększanie adaptacyjności pracowników, przedsiębiorstw oraz przedsiębiorców do zachodzących zmian społeczno-gospodarczych. Wyzwaniu temu towarzyszą:

- tzw. dualizacja rynku pracy przejawiająca się zgłaszanym przez część pracodawców problemem ze znalezieniem pracowników;
- niewystarczające do potrzeb możliwości finansowe przedsiębiorstw w zakresie ich adaptacji do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych;
- względnie niskie wskaźniki zatrudnienia, zwłaszcza w grupie niemobilnej ludności w wieku produkcyjnym i w szczególności wśród kobiet;
- starzenie się zasobów pracy (na rynek pracy wchodzić będą coraz mniej liczne roczniki).

¹⁰⁹ Zob. *Nowotwory złośliwe w Polsce w 2010 roku*. Centrum Onkologii - Instytut im. M. Skłodowskiej - Curie, Krajowy Rejestr Nowotworów, Warszawa 2012, s. 48.

Wykres 18. Liczba rejestracji bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (w osobach) oraz struktura rejestracji tych osób wg płci (w %) w woj. opolskim w latach 2008 (I) – 2013 (VI)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu.

Jednym z wyzwań opolskiego rynku pracy jest także podnoszenie kompetencji i kwalifikacji przez przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw sektora MSP, w tym w szczególności pracowników z branż z zakresu specjalizacji regionalnych, osób starszych oraz osób o niskich kwalifikacjach. Badania wskazują, że w Polsce 51% pracodawców ocenia poziom umiejętności zatrudnionych pracowników jako w pełni zadowalający. Około 46% pracodawców stwierdza, że umiejętności są zadowalające, ale pracownicy wymagają doszkolenia, a około 3% pracodawców nie była zadowolona z umiejętności zatrudnionych osób. Mniej więcej połowa pracodawców twierdziła, że kompetencje pracowników można jeszcze podnieść¹¹⁰. Dane wskazują, że poziom ten, w przypadku woj. opolskiego są podobne do przeciętnej sytuacji w kraju¹¹¹. Wyzwanie to szczególnie istotne będzie m.in. dla sektora MSP, odgrywającego znaczącą rolę w gospodarce województwa opolskiego oraz dla osób starszych (około 39% pracujących stanowią osoby w wieku powyżej 44 lat, a powyżej 54 lat 13%¹¹²). W tym kontekście szczególnym wyzwaniem jest także systemowe wsparcie specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych¹¹³. W obliczu procesów adaptacyjności, w tym podnoszenia kwalifikacji pracujących, uwagę zwraca także wciąż stosunkowo duży udział pracujących o niższych niż oczekiwane kwalifikacjach i kompetencjach (np. ok. 7% pracujących posiada w regionie wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne).

Godzenie życia prywatnego i zawodowego

W województwie opolskim i w Polsce w okresie transformacji zmniejszyło się zatrudnienie, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Aktualnie współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn wynosi ok. 79%, a kobiet 66% (2012 rok, dla osób w wieku produkcyjnym). Dodatkowo aktywność kobiet na rynku pracy zmniejsza się wraz z posiadaniem dzieci, aktywność zawodowa mężczyzn zaś w takich sytuacjach zwiększa się. Ponieważ Polska należy do krajów, w których panuje model „podwójnego obciążenia” kobiet pracą (pracą w domu oraz pracą zawodową) wybór prowadzący młode kobiety do decyzji o nie

¹¹⁰ Zob. M. Kocór, A. Strzebońska, *Zapotrzebowanie na pracowników. Na podstawie badań pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2013 roku w ramach IV edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego. Edukacja a rynek pracy – tom I*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2014.

¹¹¹ Por. M. Kocór, A. Strzebońska, *Jakich pracowników potrzebują polscy pracodawcy? Raport z badań pracodawców i ofert pracy realizowanych w 2010 r. w ramach projektu Bilans Kapitału Ludzkiego*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.

¹¹² Dane GUS w Warszawie

¹¹³ Por. *Regionalna Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do roku 2020*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole 2014.

posiadaniu dzieci lub urodzeniu małej ich liczby wydaje się być w dużej mierze związany z trudnościami w godzeniu tych ról, a w efekcie – z wyborem pracy, nie zaś – dzieci. Tym bardziej, że kobiety w Polsce są tymi, które bardziej intensywnie inwestują we własną edukację, zdobywają wykształcenie, oczekują możliwości samorealizacji i osiągnięcia niezależności ekonomicznej¹¹⁴. Rynek pracy zdaje się być nieprzygotowany na takie oczekiwania kobiet. Przeprowadzone w regionie badania i analizy wskazują na:

- niewystarczającą liczbę miejsc pracy pozwalających godzić pracę zawodową z macierzyństwem;
- niewystarczającą liczbę elastycznych miejsc pracy - blisko dziewięć na dziesięć mieszkanek regionu pracujących zawodowo (z wyłączeniem kobiet pracujących we własnym gospodarstwie rolnym) wykonuje wszystkie obowiązki zawodowe poza własnym domem, część pracy zawodowej wykonuje w domu zaledwie jedna na dziesięć pracujących zawodowo mieszkanek województwa opolskiego, podczas gdy chciałyby tego co czwarta pracująca;
- ograniczenia w mobilności mieszkańców związane z utrudnionym dostępem do miejsc pracy, zwłaszcza mieszkańców obszarów peryferyjnych;
- niewystarczającą do potrzeb dostępność do usług opiekuńczo-wychowawczych¹¹⁵, zarówno żłobków, jak i przedszkoli:

- w województwie opolskim w końcu 2013 r. do rejestru żłobków i klubów dziecięcych w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 wpisane były: 44 żłobki, w tym 21 utworzonych przez gminę, 20 utworzonych przez osobę fizyczną oraz 3 utworzone przez osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej; w siedmiu spośród instytucji czas pracy wynosił powyżej 10 godzin; niezaspokojone zapotrzebowanie na miejsca w instytucjach opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 wyniosło w końcu 2013 roku 0,7 tys. dzieci¹¹⁶; w I półroczu 2014 r. w regionie było 57 instytucji opieki żłobkowej¹¹⁷, a liczba miejsc opieki żłobkowej wyniosła 2,3 tys.

- w województwie opolskim w roku szkolnym 2012/2013 w przedszkolach było prawie 29 tys. miejsc, z czego 37% na wsi; edukacją przedszkolną było objętych prawie 80% dzieci w wieku od 3 do 6 lat, przy czym w miastach udział ten wyniósł 90,9%, a na wsi 66,7%. W 2013 r. edukacją przedszkolną objętych było z kolei 23,1 tys. osób w wieku 3-5 lat (81% dzieci w tym wieku)

Co czwarta (24%) spośród mieszkanek Opolszczyzny, które w ciągu ostatnich 6 lat urodziły dziecko, przyznaje, że obecnie nie jest gotowa przyjąć maksymalnego obciążenia obowiązkami zawodowymi, na jakie zgodziłaby się przed ciążą. Macierzyństwo szczególnie trudno pogodzić z pracą w trybie zmianowym lub wymagającą nadgodzin. Brak gotowości do wykonywania pracy w niestandardowych godzinach eliminuje matki z części stanowisk (na przykład z prac w ruchu ciągłym).

Wykonywanie pewnych zawodów (na przykład przedstawiciela handlowego) jest utrudnione lub niemożliwe ze względu na konieczność częstych wyjazdów służbowych. Trzy na dziesięć (29%) kobiet z województwa opolskiego stwierdziło, że maksymalny czas dojazdu do pracy, który mogłyby zaakceptować, jest obecnie krótszy niż zanim zaszły w ciążę. Zarazem oczekiwania co czwartej (24%)

¹¹⁴ I. Kotowska, *Strukturalne i kulturowe uwarunkowania aktywności zawodowej kobiet w Polsce*, Warszawa 2009, za: *Sytuacja opolskich kobiet na rynku pracy, w tym wracających na ten rynek po urlopiach wychowawczych i macierzyńskich*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 9-10.

¹¹⁵ Liczba dzieci w wieku do 3 lat wynosi w województwie opolskim 34,9 tys., a dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat) wynosi 28,5 tys. osób (2013 r., dane GUS).

¹¹⁶ Dane za sprawozdaniem rzeczowo-finansowym z wykonywania zadań z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, dane Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

¹¹⁷ W regionie funkcjonuje 35 instytucji utworzonych przez osoby fizyczne lub utworzonych przez osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej.

matki małego dziecka dotyczące wysokości wynagrodzenia wzrosły. Wzrost oczekiwań płacowych można wiązać z kosztami finansowymi zapewnienia opieki nad dzieckiem w czasie przebywania w pracy, a być może również z oczekiwaniem „rekompensaty” za rozłąkę z dzieckiem¹¹⁸.

Aktywność na rynku pracy zmniejsza się wraz ze zwiększonymi obowiązkami wynikającymi z opieką nad osobami zależnymi, w tym dziećmi do lat 3, osobami z niepełnosprawnościami, czy osobami starszymi. Nie wszyscy rodzice mają możliwość otrzymania wsparcia w zakresie usług opieki żłobkowej. Udział dzieci objętych opieką w żłobkach szacowany jest w województwie opolskim na 8,7%. Najniższy udział notowano w powiecie opolskim (2,6%), a najwyższy w Opolu (26,4%) – dane za 2013 r. W I półroczu 2014 r. opieką żłobkową objęto 2125 dzieci. W końcu października 2014 r. zatrudnionych było 174 opiekunów dziennych.

Jak wskazują wyniki analiz opieka żłobkowa stanowi istotny element zabezpieczenia opieki nad małym dzieckiem z jednej strony, z drugiej zaś – ważne ogniwo w łańcuchu warunków ułatwiających powrót rodzicom, przede wszystkim matkom, na rynek pracy. Tymczasem ponad dwie piąte (44%) matek z województwa opolskiego stwierdza, że najbliższy żłobek, do którego mogłyby posyłać dziecko, jest zbyt daleko, a dwie piąte (40%), że kosztuje zbyt dużo. Przeszło co trzecia (35%) respondentka obawia się, że opiekunki w żłobku mogłyby nie zadbać dość dobrze o jej dziecko. Jedna czwarta (25%) matek nie posyła dziecka do żłobka ze względu na brak miejsc. Istotne jest również niewystarczające dostosowanie godzin otwarcia placówek do zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej, w tym do zróżnicowanych potrzeb rodziców. Powyższe powody znacznie ograniczają aktywność zawodową opiekunów. W końcu września 2013 r., w urzędach pracy województwa opolskiego zarejestrowanych było ponad 5,7 tys. kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

Opolski rynek pracy w kontekście kryterium płci

Dostępne dane oraz przeprowadzone badania wskazują na zróżnicowaną sytuację kobiet i mężczyzn w wybranych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Kwestia ta dotyczy zarówno zagadnień związanych z szeroko pojętym rynkiem pracy, a także dotyka wymiaru społecznego. Przeprowadzona diagnoza wskazuje w województwie opolskim m.in. na:

- niższą aktywność zawodową kobiet niż mężczyzn (w 2012 r. w grupie ludności w wieku produkcyjnym pracowało 59% kobiet i 72% mężczyzn);
- statystycznie wyższą stopę bezrobocia wśród kobiet niż wśród mężczyzn (dane NSP);
- niższy średni wiek dezaktywacji zawodowej kobiet niż mężczyzn (wyjścia z rynku pracy);
- statystycznie niższą przedsiębiorczość wśród kobiet niż wśród mężczyzn (udział pracujących na własny rachunek wśród utrzymujących się głównie z pracy jest niższy wśród kobiet i wynosi 13,2% względem 17,7% wśród mężczyzn);
- częstsze zatrudnienie kobiet w niepełnym wymiarze godzin (ok. 5% zatrudnionych kobiet pracuje w niepełnym wymiarze godzin obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy względem ok. 11% wśród mężczyzn);
- wyższy udział zatrudnienia na umowy okresowe wśród mężczyzn niż wśród kobiet (ok. 21% względem ok. 17% wśród kobiet).

1.2.8. Integracja społeczna

Wysoka jakość usług zdrowotnych i społecznych jako istotne wyzwanie rozwojowe

Coraz większego znaczenia nabiera kwestia dostępności do wysokiej jakości usług, w tym kompleksowej opieki zdrowotnej, profilaktyki¹¹⁹ i usług społecznych - głównie dla najmłodszych, jak i starszej części populacji. W województwie opolskim średniorocznie stwierdza się po raz pierwszy różne schorzenia wśród ok. 6,4 tys. osób w wieku do 18 lat. W pozostałej grupie wiekowej kwestia ta dotyczy

¹¹⁸ *Sytuacja opolskich kobiet na rynku pracy, w tym wracających...*, op. cit., s. 118.

¹¹⁹ W 2013 r. w województwie opolskim wdrożono 64 zdrowotne programy profilaktyczne.

średniorocznie ok. 33,8 tys. osób. Schorzenia, choroby – w tym psychiczne oraz praca w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie obniżają aktywność mieszkańców na rynku pracy.

Istotnym wyzwaniem, wobec narastających przemian demograficznych staje się zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu opieki nad matką i dzieckiem oraz usług, w tym usług zdrowotnych skierowanych do seniorów. Wyzwanie to wynika z wielu nakładających się czynników, do których należy m.in. wzrost oczekiwań z zakresu: kompleksowej opieki nad matką i dzieckiem, w tym m.in. z zakresu profilaktyki wad wrodzonych, oferty szkół rodzenia, zwiększania bezpieczeństwa i komfortu porodu oraz opieki poporodowej, dostępu do usług z zakresu wykrywania wad rozwojowych u niemowląt i dzieci, a także profilaktyki zakażeń wśród dzieci.

Jednym z mierników poziomu ochrony opieki zdrowotnej jest wskaźnik umieralności niemowląt. Pomimo, że województwo opolskie w ostatnich latach osiąga jedne z lepszych wyników w kraju, wciąż istnieje potrzeba wsparcia tego obszaru. Tylko w latach 2011-2013 odnotowano w woj. opolskim 123 zgony niemowląt. Z ogólnej liczby zmarłych niemowląt około 73% umarło przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia, w tym prawie połowa w okresie pierwszego tygodnia życia. Główną przyczyną zgonów niemowląt są choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży matki i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka, kolejną stanowią wady rozwojowe wrodzone, a pozostałe są powodowane chorobami nabytymi w okresie niemowlęcym lub urazami¹²⁰.

Jak wskazuje Strategia Ochrony Zdrowia dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, rozwój opieki nad matką i dzieckiem stanowi istotną szansę rozwojową. Dotychczas diagnostyka i leczenie chorób rozwojowych niemowląt i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami, w dużej mierze opierała się na działaniach zinstytucjonalizowanych. Proces przechodzenia od opieki instytucjonalnej do alternatywnych rozwiązań rodzinnych oraz opieki świadczonej na szczeblu lokalnym, pomimo że został już zapoczątkowany, dalej nie w pełni odpowiada potrzebom. Natomiast infrastruktura w kompleksowej opiece nad osobami starszymi, przewlekle chorymi, niesamodzielnymi oraz niewystarczająca liczba opiekunów stanowią słabą stronę regionu. Jak wynika z przeprowadzonych w województwie opolskim badań¹²¹, do najważniejszych problemów towarzyszących osobom starszym należą:

- problemy zdrowotne, szczególnie dysfunkcje ruchowe, a także ograniczona dostępność lekarzy specjalistów;
- trudności z podjęciem pracy, co w dużej mierze wynika ze stereotypowego postrzegania osób starszych;
- samotność i brak opieki ze strony bliskich, co w dużym stopniu jest wynikiem wyjazdu ludzi młodych do pracy w inne regiony Polski lub poza granice kraju, skazuje ludzi starszych na samotność;
- obarczenie innymi obowiązkami, szczególnie w zakresie opieki nad wnukami;
- trudności w dostępie do pomocy instytucjonalnej i swoisty wstyd przed korzystaniem ze wsparcia osób trzecich;
- problemy z aktywnością połączone z brakiem ochoty na wyjście z domu, często apatia, lęk przed światem zewnętrznym, niska samoocena, wykluczenie cyfrowe.

Wspólną klamrą wymienionych trudności są problemy finansowe, wynikające m.in. z niskich świadczeń emerytalnych, które uniemożliwiają zaangażowanie w wiele form aktywności¹²². Wraz ze wzrostem średniej wieku rośnie znaczenie sektora usług opiekuńczych świadczonych osobom wymagającym z powodu wieku pomocy innych osób. Jak wskazują wyniki badań sektor ten może mieć w przyszłości bardzo pozytywny wpływ na opolski rynek pracy¹²³. W świetle założeń współczesnej

¹²⁰ Por. dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹²¹ *Nowe modele aktywizacji społecznej i zawodowej osób powyżej 50. roku życia*, CTC Polska, sp. z o.o., Izabela Damboń-Kandziora, Maciej Kalski, Marek S. Szczepański, Anna Śliz, Krzysztof Wrana, Opole 2013.

¹²² Tamże, s. 36.

¹²³ *Depopulacja – czas na zmiany na opolskim rynku pracy*, Centrum im. Adama Smitha w Warszawie, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2014, s. 50.

gerontologii środowisko lokalne, środowisko zamieszkania stanowi najlepszą przestrzeń do organizowania skutecznych działań pomocowych, bowiem idea wsparcia bazuje na regule nieingerowania w utrwalony styl życia oraz na akceptacji wszystkich składowych przyjaznej przestrzeni życiowej człowieka starszego. Jedną z popularnych obecnie w Europie form wsparcia i integracji ludzi starszych w środowisku zamieszkania jest ich aktywizacja i umiejętne angażowanie w codzienne funkcjonowanie najbliższego środowiska. Na poziomie lokalnym taką szansę stwarza rozwój różnego typu usług, w tym głównie opiekuńczych¹²⁴. Aktualnie na terenie woj. opolskiego znajduje się 16 dziennych domów pomocy społecznej, 2 oddziały geriatryczne, 12 środowiskowych domów samopomocy, 3 oddziały medycyny paliatywnej (w dwóch przypadkach poza szpitalem, jeden przy szpitalu oraz dodatkowo hospicjum dla ciężko chorych na raka), 30 domów pomocy społecznej oraz 19 zakładów opiekuńczo-leczniczych. Oprócz tego na terenie województwa są trzy miejscowości sanatoryjne, ale żadna nie posiada statusu uzdrowiska¹²⁵. Niewystarczające do potrzeb są usługi w zakresie pomocy środowiskowej, w miejscu zamieszkania. Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze w regionie wiąże się lub wynika m.in. z następujących zagadnień:

- procesów starzenia się społeczeństwa, zarówno w ujęciu względnym, jak i bezwzględnym,
- znacznej liczby gospodarstw jednoosobowych osób starszych lub gospodarstw domowych zamieszkałych wyłącznie przez osoby starsze (19% gospodarstw domowych w woj. opolskim to gospodarstwa zamieszkałe wyłącznie przez osoby w wieku powyżej 59 lat; około 13% to jednoosobowe samodzielne gospodarstwa domowe osób w wieku 55 lat i więcej),
- osłabienia skłonności do zawierania małżeństw i posiadania dzieci (jak wynika z obserwacji, najliczniejszą grupę opiekunów osób starszych stanowią w Polsce ich dzieci),
- wzrostu lub znacznego udziału osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie (w woj. opolskim ponad 100 tys. to osoby z niepełnosprawnościami, spośród nich co trzecia osoba jest w wieku powyżej 59 lat),
- migracji i rozpadu więzi rodzinnych (eurosieroctwo ludzi starszych),
- spadku znaczenia rodzin wielopokoleniowych, które gwarantowały swoim członkom pomoc i opiekę,
- spadku mobilności mieszkańców wraz z wiekiem (utrudniony dostęp do usług publicznych).

Coraz większym wyzwaniem staje się zapobieganie chorobom cywilizacyjnym, w tym m.in. z zakresu nadwagi i otyłości (53% dorosłych mieszkańców województwa opolskiego, wg danych GUS, dotkniętych problemem), cukrzycy i chorób psychiatrycznych. Postęp technologiczny i dynamicznie zmieniające się warunki życia społeczeństwa wpływają na styl życia, który jak wykazano w badaniach ma istotny wpływ na powstawanie wielu chorób cywilizacyjnych. Diagnoza w zakresie promocji zdrowia oraz profilaktyki i edukacji zdrowotnej wskazała, że w regionie najliczniejszą grupę chorób stanowią choroby o podłożu cywilizacyjnym, takie jak: cukrzyca, nadwaga i otyłość, choroby układu krążenia, nowotwory. Związane są one głównie z brakiem aktywności fizycznej, stosowaniem diety bogatej w produkty wysokotłuszczowe i zawierającej zbyt dużą ilość cukrów, paleniem tytoniu, nadużywaniem alkoholu oraz stresem. Istotnymi zagadnieniami dotyczącymi profilaktyki chorób są więc kwestie wprowadzania odpowiedniej profilaktyki i edukacji w zakresie unikania czynników ryzyka, wykonywania systematycznych badań i odpowiednio szybkiego reagowania na pojawienie się niepokojących objawów chorób. Najważniejszym problemem zdrowia publicznego, mającym najistotniejsze znaczenie dla zwalczania przewlekłych chorób niezakaźnych, jest zapobieganie nadwadze i otyłości. Według Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego (PTD) w 2012 roku w Polsce na cukrzycę chorowało 2,6 mln osób, z czego 300-500 tys. nie była tego świadoma. Wśród rozpoznanych przypadków ok. 2 mln stanowią osoby z cukrzycą typu 2. Zachorowalność na tą chorobę zwiększa się wraz z wiekiem. Szacuje się że w 2030 roku ze względu na starzenie się ludności oraz związek

¹²⁴ E. Trafiałek, *Warunki integracji i ryzyka dyskryminacji ludzi starszych w rodzinie i środowisku lokalnym* [w:] O sytuacji ludzi starszych, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2012, s. 60.

¹²⁵ *Depopulacja – czas na zmiany na opolskim rynku pracy...* s. 37.

występowania cukrzycy ze stylem życia liczba chorych z rozpoznaną cukrzycą zwiększy się do 3,4 mln osób¹²⁶.

Od początku lat dziewięćdziesiątych zarówno w kraju jak i w województwie notuje się sukcesywny wzrost zachorowalności na psychotyczne i niepsychotyczne zaburzenia psychiczne spowodowane zmianami społeczno-ekonomicznymi generującymi nowe zagrożenia dla zdrowia psychicznego (bieda, bezrobocie oraz brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, socjalnego i zdrowotnego). Z badań Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie wynika, iż stale, zwiększa się liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych. W okresie 15 lat, od 1990 r. do 2004r., wskaźnik rozpowszechnienia leczonych w opiece ambulatoryjnej wzrósł o 131% (z 1629 do 3763 na 100 tys. ludności), a wskaźnik rozpowszechnienia hospitalizacji o 45% (z 362 do 526 na 100 tys. ludności).

Najczęstszym rozpoznaniem leczonym w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej, dominującym wśród kobiet, są zaburzenia nerwicowe – w 2010r. 339 tys. leczonych ogółem (mężczyźni – 599/100 tys., kobiety – 1159/100 tys.), w tym 108 tys. po raz pierwszy¹²⁷.

Coraz bardziej istotną rolę odgrywają szczepienia ochronne, zwłaszcza dzieci, w tym m.in. przeciwko meningokokom i pneumokokom - jednak w większości przypadków nie są to szczepienia bezpłatne. Najskuteczniejszą metodą profilaktyczną w zwalczaniu chorób zakaźnych są szczepienia ochronne, dzięki którym można uzyskać długotrwałą ochronę przed zakażeniem i poprawić sytuację epidemiologiczną wielu chorób. Pneumokoki należą do najgroźniejszych bakteryjnych patogenów człowieka, odpowiedzialnych za szereg chorób inwazyjnych o wysokiej śmiertelności i wielu poważnych powikłaniach. Do najpoważniejszych należą posocznica, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i zapalenie płuc. Obecność aż 90 serotypów wśród pneumokoków ogranicza możliwość zapobiegania przez szczepienia wszystkim zakażeniom wywołanym przez te patogeny. Dlatego szczepionki obejmują tylko wybrane serotypy odpowiedzialne za najgroźniejsze postacie zachorowań. Najwyższą zapadalność obserwuje się u dzieci między 6 a 11 miesiącem życia. W 2011 roku w woj. opolskim na choroby wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* zachorowało 23 dzieci, w tym 2 dzieci do lat 2. W 2012 r. – 16 dzieci w tym 2 dzieci do lat 2. W roku 2013 – 21 dzieci w tym jedno dziecko do lat 2. Niemowlęta po wygaśnięciu przeciwciał otrzymanych od matki w czasie życia płodowego, stanowią najistotniejszą grupę ryzyka ICHM w populacji osób zdrowych. W Polsce niemowlęta chorują głównie na zakażenia o etiologii meningokokowej z serogrupy B. Zachorowania wywołane bakteriami z serogrupy C zaczynają narastać u dzieci od 2 roku życia. Zgodnie z informacją otrzymaną z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opolu w latach 2005-2012 w województwie opolskim wystąpiło 12 przypadków zachorowań na meningokoki u dzieci do lat 2. Zachorowania na ospę wietrzną w dalszym ciągu stanowią wysoki odsetek zachorowań wśród dzieci do lat 2. W 2011 r. odnotowano 5 519 zachorowań, w tym 957 do lat 2. W 2012 r., – 6 657 zachorowań, w tym 1079 do lat 2. W 2013 r. – 5086, w tym 790 do lat 2. Szczepienie ochronne jest najskuteczniejszą metodą zapobiegania zachorowaniom na biegunkę rotawirusową, zakażenie rotawirusem jest bowiem powszechne. Celem szczepienia jest przede wszystkim ochrona przed zachorowaniem na cięższą biegunkę rotawirusową, zwłaszcza wymagającą wizyty u lekarza i leczenia w szpitalu. W 2011 r. w województwie opolskim odnotowano 758 zachorowań, w 2012 – 553, a w 2013 – 494, w tym 336 zachorowań u dzieci do lat 2.

Włączenie społeczne

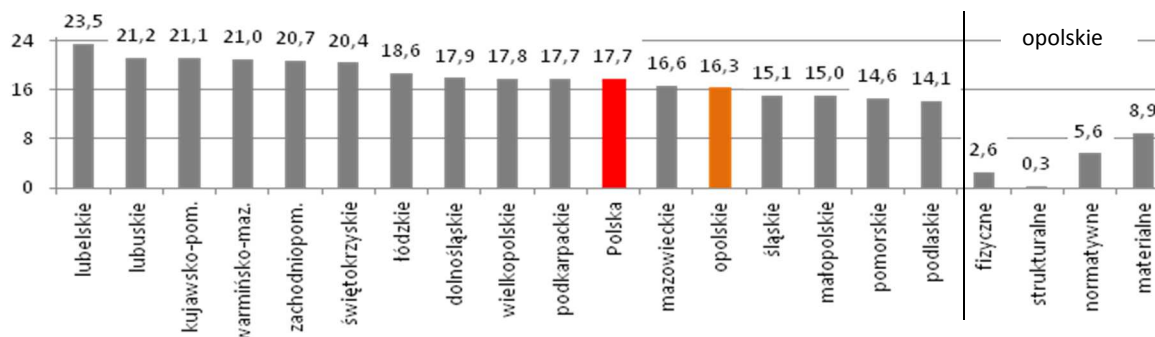
Pomimo względnie wysokich wskaźników warunków oraz jakości życia, statystycznie wysokich dochodów rozporządzalnych mieszkańców, w województwie opolskim istnieją grupy osób wykluczonych społecznie. Wykluczenie przybiera różne formy i rozmiary. Dostrzegalne jest wykluczenie strukturalne, normatywne, fizyczne, czy materialne. Wyniki badań wskazują, iż

¹²⁶ *Zdrowie priorytetem politycznym państwa – analiza i rekomendacje*, Instytut Ochrony Zdrowia, Warszawa 2013

¹²⁷ „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania” Narodowy Instytut Zdrowia publicznego – Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2012.

w województwie opolskim 16,3% mieszkańców stanowią osoby wykluczone społecznie względem 17,7% przeciętnie w kraju, bez względu na typ wykluczenia (Wykres 23). Zagrożony wykluczeniem jest prawie co drugi mieszkaniec regionu¹²⁸.

Wykres 23. Udział osób wykluczonych w Polsce wg województw oraz w województwie opolskim wg typu wykluczenia (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Diagnoza społeczna...*, s.348.

Zagadnienia związane z wykluczeniem wiążą się w województwie opolskim między innymi z:

- **wykluczeniem z przestrzeni ekonomicznej**

(wykluczenie materialne, 8,9% wykluczonych, 13,2% zagrożonych wykluczeniem¹²⁹) – mniej więcej co szesnasty mieszkaniec województwa opolskiego zagrożony jest skrajnym ubóstwem (dane GUS, 2013).

Wyniki badań prowadzonych na poziomie regionalnym wskazują, że w 2013 r. wyższym stopniem zagrożenia ubóstwem cechował się podregion nyski. Metoda wzorca rozwoju pozwoliła ustalić, że wysoki stopień zagrożenia ubóstwem w 2013 r. występował w 42 gminach woj. opolskiego, zlokalizowanych w powiatach:

- nyskim (wszystkie 9 gmin: Głuchołazy, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice i Skoroszyce);
- brzeskim (wszystkie 6 gmin: Brzeg, Skarbimierz, Grodków, Lewin Brzeski, Lubsza i Olszanka);
- namysłowskim (wszystkie 5 gmin: Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów i Wilków);
- głubczyckim (wszystkie 4 gminy: Baborów, Branice, Głubczyce i Kietrz);
- opolskim ziemskim (4 gminy: Murów, Niemodlin, Popielów i Tułowice);
- kędzierzyńsko-kozielskim (3 gminy: Kędzierzyn-Koźle, Pawłowiczki i Cisek);
- prudnickim (3 gminy: Głogówek, Lubrza i Prudnik);
- oleskim (3 gminy: Dobrodzień, Gorzów Śl. i Zębówice);
- kluczborskim (2 gminy: Byczyna i Wołczyn);
- krapkowickim (2 gminy: Krapkowice i Zdieszowice);
- strzeleckim (Jemielnica).

Umiarkowany stopień ubóstwa odnotowano w 22 gminach, tj. w powiatach:

- opolskim ziemskim (6 gmin: Dąbrowa, Dobrzeń Wlk., Komprachcice, Łubniany, Ozimek, Tarnów Op.);
- strzeleckim (4 gminy: Kolonowskie, Leśnica, Strzelce Op. i Ujazd);
- oleskim (4 gminy: Olesno, Praszka, Radłów i Rudniki);
- krapkowickim (3 gminy: Gogolin, Strzeleczyki i Walce);
- kędzierzyńsko-kozielskim (2 gminy: Bierawa i Polska Cerekiew);
- kluczborskim (2 gminy: Kluczbork i Lasowice Wlk.);

¹²⁸ Zob. J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, Polskie Towarzystwo Statystyczne, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2012, s. 348.

¹²⁹ Ibidem, s. 348.

- prudnickim (Biała).

Niski stopień ubóstwa występuje w 5 gminach znajdujących się powiatach:

- opolskim ziemskim (2 gminy: Chrzastowice i Turawa);
- strzelecki (2 gminy: Izbicko i Zawadzkie);
- Opole Miasto.

Natomiast bardzo niski stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w 2 gminach w powiatach:

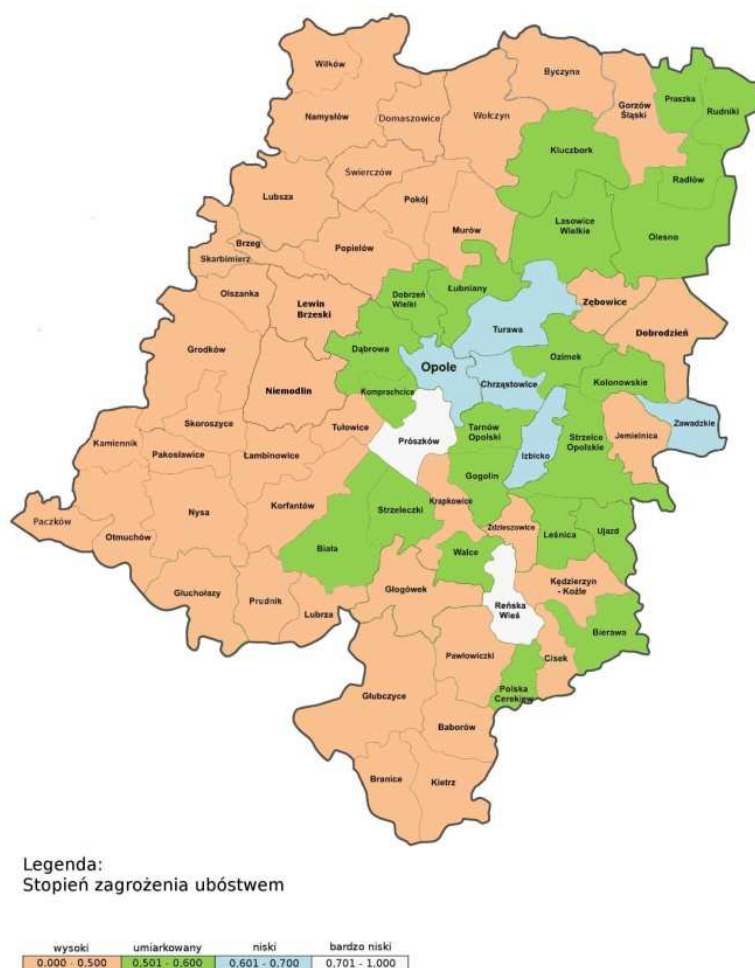
- opolskim ziemskim (Prószków);
- kędzierzyńsko-kozielskim (Reńska Wieś)¹³⁰.

Analizy wskazują, że wykluczenie z przestrzeni ekonomicznej w dużej mierze determinowane jest sytuacją na rynku pracy i materialnymi warunkami życia mieszkańców.

---

¹³⁰ *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2014.

Mapa 6. Stopień zagrożenia ubóstwem w województwie opolskim wg gmin (2013)

Źródło: Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2014.

- **wykluczeniem fizycznym**

wynikającym z wielu barier w życiu codziennym, które nie pozwalają na pełne zaspokojenie i realizację potrzeb społecznych i zawodowych mieszkańców, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, czy osób starszych (2,6% wykluczonych w regionie, 13,5% zagrożonych wykluczeniem),

- **wykluczeniem strukturalnym**

związany z niskim kapitałem kulturowym, zamieszkaniem z dala od rynków pracy, czy centrów życia społeczno-gospodarczego (0,3% wykluczonych w regionie, 19,8% zagrożonych wykluczeniem),

- **wykluczeniem normatywnym**

w tym związany z różnymi formami uzależnień i multiuzależnień (5,6% wykluczonych, 13,2% zagrożonych wykluczeniem),

- **wykluczeniem cyfrowym**

wiążącym się z nieumiejętnością wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych lub niedostosowaniem TIK do specyficznych i zróżnicowanych potrzeb osób niepełnosprawnych, a także osób w starszym wieku.

Liczba klientów instytucji pomocy społecznej w wieku aktywności zawodowej wynosi w województwie opolskim ponad 32 tys. osób. Badania prowadzone na szczeblu krajowym wskazują, że duża zmienność wskaźników wykluczenia i zagrożenia wykluczeniem obserwowana jest zwłaszcza w przekroju grup społeczno-ekonomicznych i typów gospodarstw domowych, mniej zaś w przekroju województw. W województwie opolskim, w szczególnej sytuacji znajdują się m.in. osoby opuszczające pieczę zastępczą, osoby po 50 roku życia, osoby odbywające karę pozbawienia wolności, osoby przebywające w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz ośrodkach kuratorskich.

W 2013 r. świadczenia pomocy społecznej udzielono 47 110 osobom i rodzinom, co stanowi 4,7% mieszkańców woj. opolskiego, w tym: 40 853 osób otrzymało pomoc w ośrodkach pomocy społecznej, 2 700 osób wsparły powiatowe centra pomocy rodzinie (dzieci i młodzież umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej oraz osoby i rodziny objęte poradnictwem specjalistycznym, wsparciem w sytuacjach kryzysowych), 3 031 osób to mieszkańcy domów pomocy społecznej, 526 dzieci i młodzieży przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2013 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc wzrosła o 5%, w tym:

- o 6% wzrosła liczba osób w ośrodkach pomocy społecznej, w efekcie podniesienia wartości kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej (nastąpił wzrost liczby uprawnionych oraz wzrost kosztów pomocy),
- o 1% wzrosła liczba klientów powiatowych centrów pomocy rodzinie (głównie usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej oraz osób z niepełnosprawnościami),
- o 2% wzrosła liczba miejsc w domach pomocy społecznej,
- o 20 zmniejszyła się liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Według prognozy gmin i powiatów na 2014r. liczba klientów pomocy społecznej wzrośnie o ok. 4% (1 807 os), w tym najbardziej w ośrodkach pomocy społecznej o 4% (1 710 osób) oraz w powiatowych centrach pomocy rodzinie o 3% (70 osób). Na tym samym poziomie utrzyma się liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, natomiast o 27 wzrośnie liczba miejsc w domach pomocy społecznej¹³¹. W woj. opolskim dynamicznie wzrasta liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej (w 2012 r. liczba wszystkich świadczeniobiorców pomocy społecznej wyniosła 45 201 osób i rodzin, tj. 4,5% liczby ludności woj. opolskiego, w tym ponad połowę świadczeniobiorców stanowiły osoby korzystające z niej długotrwale), utrwała się i jest dziedziczona bieda.

Analizy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wskazują, że w opinii pracowników socjalnych z województwa opolskiego – kategorią osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym są bezdomni (44% wskazań), następnie – długotrwale bezrobotni (21,6%). Natomiast przy wyborze grup społecznych – średnio zagrożonych wykluczeniem – pracownicy wskazywali najpierw na bezrobocie (31,4%), a potem na ubóstwo (13,5%). Najniższy poziom zagrożenia wykluczeniem przypisano rodzinom z problemem alkoholowym (20,5%) oraz rodzinom wielodzietnym (10,1%)¹³².

Natomiast najczęstszymi wskazywanymi przez pracowników socjalnych problemami społecznymi występującymi w gminie są: ubóstwo (21,3%), długotrwale bezrobocie (15,4%), niepełnosprawność (14,3%), a także alkoholizm klientów (13%).

Natomiast przy wyborze problemów społecznych, które stwarzały największą trudność – ankietowani wskazywali najczęściej rodziny z problemem alkoholowym (prawie 38%), długotrwale bezrobocie (prawie 20%) i przemoc w rodzinie (8,5%). Wśród przyczyn trudności wymieniano najczęściej brak współpracy ze strony klientów, bierność i brak chęci do poprawy własnej sytuacji życiowej, a w przypadku przemocy w rodzinie – brak możliwości odizolowania sprawcy od ofiary

¹³¹ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2013r., Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2014.

¹³² Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w ocenie pracowników socjalnych województwa opolskiego – wybrane zagadnienia, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2009, s. 53.

przemocy¹³³. Dodatkowo wśród negatywnych tendencji zwiększających rozmiary wykluczenia wymienić należy¹³⁴:

- przyspieszony proces starzenia się ludności i związany z tym proces wzrostu obciążeń ekonomicznych rodzin;
- wzrost osób z niepełnosprawnościami i kosztów leczenia starzejącego się społeczeństwa;
- wzrost samotności kobiet (wdowy) i gospodarstw jednoosobowych;
- wzrost dzieci w rozwodzących się i podzielonych rodzinach;
- wzrost urodzeń pozamałżeńskich (ponad 20%);
- wzrost rodzin bezdzietnych.

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem są nieznacznie niższe niż przeciętnie w Polsce (tab. 9). W przypadku województwa opolskiego wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł w 2013 r. 16,1% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie opolskim w latach realizacji RPO oraz jego wartości 14,8; 14,2 i 13,4% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

Tabela 9. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce wg województw w 2013 r.

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej		
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)	relatywnej granicy ubóstwa	ustawowej granicy ubóstwa
Polska	7,4	16,2	12,8
dolnośląskie	5,1	12,1	8,9
kujawsko-pomorskie	9,6	18,8	16,0
lubelskie	9,4	21,5	17,6
lubuskie	6,4	15,0	12,2
łódzkie	6,1	12,5	9,7
małopolskie	6,0	15,8	12,2
mazowieckie	5,7	12,4	9,9
opolskie	6,1	16,1	11,7
podkarpackie	9,4	20,9	16,9
podlaskie	11,2	22,7	17,6
pomorskie	9,2	19,2	15,4
śląskie	4,9	11,2	8,3
świętokrzyskie	8,5	19,7	13,6
warmińsko-mazurskie	13,2	25,4	20,2
wielkopolskie	8,9	19,2	15,5
zachodniopomorskie	7,1	15,3	11,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Działania ograniczające proces wykluczenia społecznego koncentrować powinny się w szczególności na: rozwoju kształcenia ustawicznego i edukacji zawodowej zorientowanej na potrzeby rynku pracy, wzroście aktywności zawodowej ludności powyżej 50 roku życia, poprawie warunków pracy, wspieraniu aspiracji rozwojowych obszarów biednych oraz promocji zdrowego stylu życia seniorów i zdrowego starzenia się oraz polityki opóźnienia przechodzenia na emeryturę¹³⁵.

¹³³ Ibidem, s. 50.

¹³⁴ Ekspertyza pt. *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym – aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2009, s. 13.

¹³⁵ Ekspertyza pt. *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym ...*, op. cit., s. 20.

Za niewystarczające w stosunku do potrzeb uznaje się wielkość zadań wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji, w tym w zakresie asystentów rodziny i mieszkań chronionych. Stale wzrasta liczba rodzin niewydolnych wychowawczo, które objęte są pomocą z powodu trudności opiekuńczych i wychowawczych (w 2012 r. ponad 5 tys. rodzin). Niewystarczająca jest liczba asystentów rodziny, których zadaniem jest wsparcie rodzin z problemami opiekuńczymi i wychowawczymi oraz zapobieganie sytuacjom umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej (w 2013 r. w 40 gminach woj. opolskiego zatrudnionych było 50 asystentów rodziny, nadal brak takich pracowników w 31 gminach). W 2013 r. w systemie pieczy zastępczej woj. opolskiego przebywało 2275 dzieci i młodzieży. Badania potwierdzają brak wystarczającej oferty usług dla dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej oraz wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze (średnio 80 osób rocznie). Z uwagi na materialne trudności rodzin naturalnych oraz brak wystarczających środków finansowych w budżetach samorządów, dzieci młodzież - szczególnie osoby z niepełnosprawnościami nie uczestniczą w dodatkowych zajęciach edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych, mają ograniczony dostęp do usług zdrowotnych (nierefundowanych przez NFZ) oraz usług rehabilitacyjnych i integracyjnych.

Istotnym problemem jest również obniżona aktywność na rynku pracy wśród osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów. Według danych Urzędu Statystycznego, pochodzących z wyników spisu powszechnego z 2011 r., w województwie opolskim było 103,2 tys. osób, które odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku (niepełnosprawność biologiczna) i/lub posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niepełnosprawność prawna). Osoby z niepełnosprawnościami w 2011 r. stanowiły 10,2% ogółu mieszkańców województwa opolskiego, podczas gdy w 2002 r. – 10,0%. W kraju udział ten ukształtował się na wyższym poziomie i wyniósł odpowiednio: 12,2% i 14,3%. Wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami w woj. opolskim przeważały kobiety. W 2011 r. kobiet z niepełnosprawnościami było 54,8 tys. (tj. 53,1% ogółu osób z niepełnosprawnościami)¹³⁶. Badania GUS wskazują, że w województwie opolskim zaledwie co czwarta osoba z niepełnosprawnościami to osoba pracująca. Istotnym problemem jest także obniżona aktywność zawodowa osób mających pod opieką osoby z niepełnosprawnościami. Niekorzystna sytuacja zawodowa opiekunów osób z niepełnosprawnościami może wiązać się z wieloma czynnikami, jednym z nich jest brak możliwości lub gotowości do podjęcia pracy wynikającej z konieczności wielogodzinnej/ całodobowej opieki nad osobą z niepełnosprawnościami. Aktywność zawodowa obniżona jest także wśród opiekunów osób starszych. Prognozuje się, że w przyszłości rosnąć będzie zapotrzebowanie na usługi skierowane do najstarszej grupy mieszkańców. W końcu 2012 r. 14,8% mieszkańców województwa opolskiego miało co najmniej 65 lat (149 tys. osób, z czego kobiety stanowiły 61,8%, a mężczyźni 38,2%). Prognozy GUS wskazują, że do 2020 r. liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrośnie w regionie o prawie 25% względem 2012 roku. Dodatkowo, w grupie osób w wieku 85 lat i więcej względny wzrost będzie najwyższy w kraju. Jak wskazują analizy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu, osoby w podeszłym wieku, w tym w wieku powyżej 75 lat, w znacznym stopniu niepełnosprawne, stanowią główną grupę beneficjentów korzystających z opieki w domach pomocy społecznej. Szacuje się, że w najbliższych kilkunastu latach znacznie wzrosną potrzeby w zakresie miejsc w domach pomocy społecznej, dziennych domach pomocy, czy pomocy w formie usług opiekuńczych dla osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami. Oszacowane potrzeby w zakresie liczby osób z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 75 lat wymagających opieki całodobowej w domach pomocy społecznej w 2020 r. są wyższe o 13% niż dziesięć lat wcześniej. W przypadku usług opiekuńczych szacowane zapotrzebowanie wśród tej grupy ludności wzrośnie o 15%. Natomiast szacowana liczba osób w wieku powyżej 60/65 lat wymagających wsparcia w dziennych domach pomocy w 2020 r. jest wyższa o 22% niż stan w 2010 roku.

---

¹³⁶ *Raport z wyników województwa opolskiego. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2012, s. 33-34.

Przeprowadzona diagnoza pozwala na wskazanie trzech obszarów deficytowych w zakresie integracji społecznej:

- dzieci i młodzieży umieszczona w pieczy zastępczej, wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą i usamodzielniający się – w pieczy zastępczej umieszczonych jest prawie 2300 dzieci i młodzieży,
Najczęściej występującym powodem umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest uzależnienie rodziny od alkoholu (37%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (ponad 30% w 2013 r.). Sporadycznie występującymi powodami umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej (3,3% w 2012 r. i 3,6% w 2013 r.) są ubóstwo, bezrobocie lub nieodpowiednie warunki mieszkaniowe. Rzadko występującym powodem jest - podobnie jak w 2012 r. – pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (5,3%)¹³⁷.
- rodziny naturalne wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami, przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze (w 2013 r. liczba rodzin otrzymujących wsparcie ośrodków pomocy społ. z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych wyniosła 5 566. W rodzinach tych wychowywało się ok. 9 tys. dzieci i młodzieży, w tym jest ok. 1 tys. dzieci z niepełnosprawnościami)¹³⁸.
- osoby opuszczające pieczę zastępczą oraz inne placówki wychowawcze i zakłady dla nieletnich, w tym w formie indywidualnych programów usamodzielnienia, np. w mieszkaniach chronionych.

Wybrane dane z zakresu polityki społecznej w województwie opolskim w latach 2007-2013 przedstawiono w tabeli nr 10.

Tabela 10. Wybrane wskaźniki z zakresu polityki społecznej w województwie opolskim w latach 2007-2013

Wyszczególnienie	Lata						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców	88468	73298	74101	74970	66419	62217	72036
Liczba placówek opieki społecznej	185	185	186	190	188	261	297
Liczba placówek opiek.-wychowawczych	16	17	16	16	16	15	16
Liczba miejsc w placówkach opiek.-wych.	443	612	460	570	648	564	526
Liczba rodzin zastępczych	1209	1239	1246	1248	1243	1159	1143
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	1817	1839	1895	1928	1949	1682	1749
Liczba dzieci objętych opieką instytucjonalną	552	681	558	491	651	566	551
Liczba placówek wspierających osoby bezdomne	4	4	4	5	10	14	14
Liczba miejsc w placówkach wspierających osoby bezdomne	300	300	300	350	562	683	735
Liczba mieszkań chronionych	0	0	4	5	5	76	92
Liczba mieszkań treningowych	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: dane ROPS w Opolu, na podstawie sprawozdań MPiPS i oceny zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011, 2012, 2013.

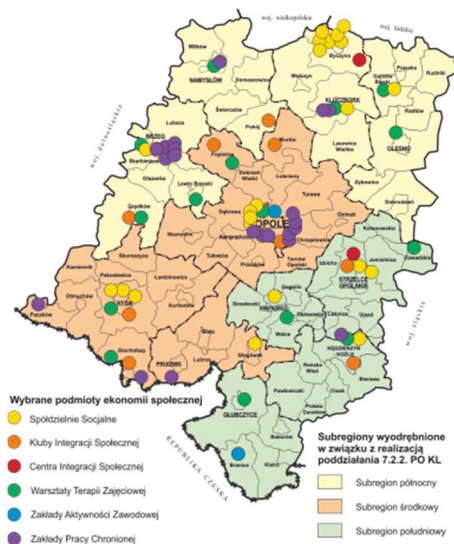
¹³⁷ „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2013r.,” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2014.

¹³⁸ Tamże.

Ekonomia społeczna jako instrument uzupełniający otwarty rynek pracy¹³⁹

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą działalność gospodarczą, której zyski mogą być przeznaczane na tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, bezdomnych i zaburzonych psychicznie. W woj. opolskim w 2013 r. funkcjonowały następujące podmioty ekonomii społecznej:

- 22 spółdzielnie socjalne (7 w Byczynie, 4 w Opolu, 3 w Nysie, 2 w Strzelcach Op. oraz po 1 w Krapkowicach, Gorzowie Śl., Brzegu, Głogówku, Kluczborku i Kędzierzynie-Koźlu)¹⁴⁰;
- 21 Zakładów Pracy Chronionej (8 w Opolu, 6 w Brzegu, 2 w Kluczborku, po 1 w Kędzierzynie - Koźlu, Namysłowie, Prudniku, Paczkowie i Jarnołtówku);
- 15 Warsztatów Terapii Zajęciowej (Brzeg, Lewin Brzeski, Grodków, Kluczbork, Popielów, Opole, Kędzierzyn-Koźle, Głubczyce, Namysłów, Olesno, Gorzów Śl., Krapkowice, Głuchołazy, Nysa i Zawadzkie);
- 9 Klubów Integracji Społecznej (Opole, Popielów, Murów, Pokój, Kędzierzyn-Koźle, Głuchołazy, Grodków, Nysa i Strzelce Opolskie);
- 2 Centra Integracji Społecznej (Byczyna i Strzelce Op.);
- 2 Zakłady Aktywności Zawodowej (Opole i Branice);
- 236 fundacji i stowarzyszeń, w tym spółdzielni pracy i inwalidów, prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego¹⁴¹.

Mapa 8. Lokalizacja wybranych podmiotów ekonomii społecznej

Analiza stanu sektora ekonomii społecznej w województwie opolskim wskazuje na dość silne skoncentrowanie aktywności organizacji obywatelskich w Opolu, zaś spółdzielczości socjalnej w powiatach kluczborskim, nyskim i strzeleckim. Aktywność podmiotów wynika bądź z wielkości ośrodka (stolica województwa), bądź aktywności konkretnych samorządów lokalnych. Szacuje się, że aktualnie działalność prowadzi niecałe 300 podmiotów ekonomii społecznej, w których zatrudnionych jest szacunkowo 1,5 tys. osób.

Badania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wskazują, że do najważniejszych barier ograniczających rozwój podmiotów ekonomii społecznej należą:

- **spośród barier zewnętrznych:**

niski poziom współpracy między organizacją a instytucjami publicznymi, brak zaufania ze strony społeczności lokalnej/ negatywne stereotypy, brak zaufania ze strony administracji publicznej, niski poziom współpracy między organizacją a innymi podobnymi organizacjami,

- **spośród barier wewnętrznych:**

zbyt mała lub niewystarczająca promocja działań organizacji/ niewystarczające środki, problemy związane z infrastrukturą, problemy z płynnością finansową, czy też trudności w utrzymaniu dobrego personelu/ wolontariuszy¹⁴².

¹³⁹ Ekonomia społeczna posiada wymiar horyzontalny, obok obszaru wykluczenia społecznego i rynku pracy dotyczy także usług społecznych użyteczności publicznej, realizacji zadań publicznych czy rozwoju lokalnego

¹⁴⁰ W 2014r. utworzyły się kolejne 3 spółdzielnie socjalne.

¹⁴¹ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2013r., Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2014.

¹⁴² Zob. *Ekonomia społeczna w województwie opolskim - w stronę rozwiązań systemowych*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2012, s. 55-57.

Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju sektora pozarządowego, zwłaszcza podmiotów ekonomii społecznej, w tym zwiększenia wsparcia finansowego jest jednym z elementów rekomendowanych do wsparcia w okresie 2014-2020¹⁴³.

W województwie opolskim, w zakresie wsparcia ekonomii społecznej, wyróżnia się trzy subregiony – wyodrębnione w związku z realizacją poddziałania 7.2.2 POKL, odpowiednio: subregion północny (powiaty: brzeski, kluczborski, namysłowski i oleski), subregion środkowy (powiaty: opolski, Opole, nyski, prudnicki) oraz subregion południowy (pozostałe powiaty) – mapa 8.

Organizacje pozarządowe jako partner w realizacji zadań publicznych

Istotną szansę rozwojową stanowi działalność podmiotów trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe tworzą sieci powiązań między instytucjami publicznymi a społeczeństwem, są także realizatorami zadań publicznych. W trakcie realizacji badania SOF-1 ustalono, że w Polsce spośród 95,9 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych znajdujących się w prowadzonej przez GUS Bazie Jednostek Statystycznych aktywnie działało 80% podmiotów, natomiast z 6,1 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz organizacji pracodawców, objętych sprawozdaniem SOF-4 działalność prowadziło jedynie 59%. Wg danych GUS, w końcu 2010 r. w województwie opolskim aktywnych było 2,1 tys. organizacji, z czego: 40,3% stanowiły typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne, 24,1% ochotnicze straże pożarne, 23,5% stanowiły stowarzyszenia kultury fizycznej i sportu, po 3,4% koła łowieckie i fundacje. Działalność prowadziły także samorządy gospodarcze i zawodowe, organizacje pracodawców, a także społeczne podmioty wyznaniowe.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. uznaje aktywność sektora organizacji pozarządowych za istotną szansę rozwojową. Jak wskazują badania GUS istotnym problemem w działalności jednostek trzeciego sektora w Polsce są: trudności w pozyskiwaniu środków finansowych (50,1% badanych jednostek), niewystarczające wsparcie społeczne (39,7%), problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych (27,3%), problemy w kontaktach z administracją publiczną (21,1%), a także problemu wewnątrz samej organizacji (12,1%).

1.2.9. Wysoka jakość edukacji

Poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych rośnie. Aspiracje edukacyjne mieszkańców województwa opolskiego są wysokie, jednak nie odpowiadają w pełni potrzebom zgłaszanym przez pracodawców. Badania prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w ostatnich kilkunastu latach struktura wykształcenia mieszkańców poprawiła się¹⁴⁴. Wzrosła liczba mieszkańców z wykształceniem wyższym, zmniejszyła się liczba mieszkańców z wykształceniem podstawowym i niższym. Wyniki ostatniego spisu powszechnego wskazały, że spośród wszystkich mieszkańców województwa opolskiego w wieku 13 lat i więcej, najwięcej posiada wykształcenie średnie (26,3%) i kolejno: zasadnicze zawodowe (23,9%), ukończone podstawowe (17,9%) oraz wyższe (13,6%). Dane wskazują, że przestrzeń społeczną różnicuje typ miejscowości zamieszkania. W miastach notuje się wyraźnie wyższy udział mieszkańców z wykształceniem wyższym i średnim, natomiast na wsi wyższy udział mieszkańców z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym (tab. 8).

¹⁴³ Por. *Poziom życia mieszkańców w województwie opolskim, sytuacja rodzin, pomoc bezrobotnym i osobom wykluczonym, niwelowanie skutków dysfunkcji społecznych*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2012, s. 48.

¹⁴⁴ W województwie opolskim dzieci i młodzież uczą się w 386 szkołach podstawowych (w tym 264 na obszarach wiejskich), 172 gimnazjach (w tym 75 na obszarach wiejskich), 78 szkołach ponadgimnazjalnych kształcenia ogólnego (w tym 5 na obszarach wiejskich) oraz w 146 kształcenia zawodowego (w tym 13 na obszarach wiejskich). W regionie funkcjonuje 6 szkół wyższych: Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu oraz Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu. Na terenie regionu działają także filie/oddziały zamiejscowe kilku uczelni (w tym trzech szkół ekonomicznych) mających swoją siedzibę poza województwem opolskim. Należą do nich m.in. Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego Wydział Zamiejscowy w Opolu i Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu Wydział Zamiejscowy w Opolu.

Tabela 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci w województwie opolskim i w Polsce w 2011 r. (dane NSP, w %)¹⁴⁵

WYSZCZEGÓLNIENIE	POZIOM WYKSZTAŁCENIA						
	wyższe	policealne	średnie	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
OGÓŁEM							
POLSKA	17,0	2,6	29,0	21,7	4,9	18,3	1,4
OPOLSKIE	13,6	2,2	26,3	23,9	4,6	17,9	1,3
MĘŻCZYŹNI							
POLSKA	14,8	1,5	27,6	27,9	5,5	16,5	1,0
OPOLSKIE	11,8	1,3	24,5	31,4	5,1	14,9	1,0
KOBIETY							
POLSKA	19,0	3,6	30,2	15,9	4,4	20,0	1,7
OPOLSKIE	15,2	3,2	27,9	17,0	4,2	20,6	1,5
MIASTA							
POLSKA	21,4	3,2	32,1	18,6	4,3	13,7	0,9
OPOLSKIE	18,3	2,9	30,7	19,7	4,2	14,2	1,0
WIEŚ							
POLSKA	9,9	1,6	23,9	26,5	6,0	25,6	2,1
OPOLSKIE	8,4	1,6	21,4	28,6	5,0	22,0	1,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Pomimo tego, iż nawet wykształcenie wyższe, bądź ukończenie najbardziej atrakcyjnego kierunku kształcenia nie gwarantuje uzyskania i utrzymania pracy, to jednak wyższe kwalifikacje zdecydowanie zwiększają szanse na rynku pracy. Wśród bezrobotnych w województwie opolskim, osoby z wykształceniem wyższym stanowią najmniejszy udział (10,9%), podczas gdy największy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym i podstawowym lub niepełnym podstawowym¹⁴⁶. Niemniej jednak część kierunków, w tym kierunków na uczelniach wyższych, nie odpowiada wymogom rynku pracy, co wpływa na fakt, iż część absolwentów ma problem ze znalezieniem pracy adekwatnej do wyuczonego zawodu.

Wyniki projektu „Badania potrzeb pracodawców w kontekście oferty systemu edukacji na poziomie średnim i wyższym”, wskazują na fakt, iż problem tkwi nie w tym, że nie ma podaży pracy, ale że osoby gotowe podjąć pracę posiadają inne kwalifikacje niż oczekiwane. Nawet jeśli osoby te

¹⁴⁵ Ludność w wieku 13 lat i więcej w województwie opolskim w 2011 r. charakteryzuje zróżnicowany poziom wykształcenia (dane w tys. osób):

- a) wyższe: 122
- b) policealne: 20,2
- c) średnie razem: 236,3
średnie zawodowe: 144,0
średnie ogólnokształcące: 92,3
- d) zasadnicze zawodowe: 214,9
- e) podstawowe ukończone i gimnazjalne: 202,5
- f) podstawowe nieukończone: 11,3
- g) nieustalone razem: 91,8

¹⁴⁶ Stan w końcu IV kwartału 2012 roku.

posiadają kwalifikacje pożądane przez pracodawców, to często ich poziom jest niewystarczający. Chodzi o specyficzne umiejętności, np. współpracy w grupie i komunikacji. Ponadto, absolwentom brak umiejętności wykorzystania swojej wiedzy w praktyce. Dostrzegalna jest niedojrzałość uczniów, utrzymująca się niejednokrotnie jeszcze w szkołach wyższych, a nawet jeszcze dłużej w trakcie zatrudnienia u pracodawcy¹⁴⁷. W tym kontekście, z punktu widzenia przyszłej zatrudnialności absolwentów coraz większego znaczenia nabiera potrzeba kształcenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych wśród uczniów szkół kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym w obszarze porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno - przyrodniczych, ICT, umiejętności uczenia się, krytycznego myślenia, rozwiązywanie problemów, pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy, a ponadto kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości. Wyzwaniem dla regionu jest także wyposażenie szkół i placówek systemu oświaty w sprzęt ICT oraz szkolnych pracowni przedmiotowych w sprzęt i narzędzia dydaktyczne niezbędne do nauczania eksperymentalnego. Dane statystyczne wskazują, że w roku szkolnym 2012/2013 komputery w woj. opolskim posiadało: 96,5% szkół podstawowych, 84,3% gimnazjów, 39,4% zasadniczych szkół zawodowych, 78,2% liceów ogólnokształcących, 40% liceów profilowanych, 71,7% techników oraz 40,4% szkół policealnych.

Pomimo pozytywnych zmian w ostatnich latach, wciąż niewystarczająco do potrzeb rozwinięte jest kształtowanie kreatywnych, twórczych i innowacyjnych postaw uczniów. Badanie PISA 2012 wskazało, że polskie szkoły lepiej niż w poprzednich dekadach rozwijają u uczniów umiejętność samodzielnego myślenia. Polscy uczniowie osiągają lepsze wyniki z zakresu czytania i interpretacji, matematyki oraz rozumowania w naukach przyrodniczych niż średnio w krajach OECD (badanie objęło pierwszy rocznik uczniów, którzy w gimnazjum uczyli się według nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego)¹⁴⁸.

Ogólne opinie na temat regionalnej oferty edukacyjnej na poziomie średnim i wyższym, ocenianej z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań gospodarki i rynku pracy, wyrażane przez przedstawicieli podmiotów gospodarczych i ich związków, wyraźnie zdominował pogląd, że słabością szkolnictwa jest kształcenie praktyczne i niewystarczające przygotowanie do zawodu¹⁴⁹. Ponadto, wskazuje się na przeładowanie programów nauczania wiedzą teoretyczną, nieprzydatną, zdaniem pracodawców, w codziennej praktyce zawodowej i brak dobrego przygotowania zawodowego¹⁵⁰, jak również na stosunkowo dużą powtarzalność tych samych zawodów w szkołach ponadgimnazjalnych oraz niewystarczające dopasowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy¹⁵¹. Złożony i narastający problem niedopasowań strukturalnych na rynku pracy można również wyrazić inaczej, stwierdzając, że rozwój gospodarczy, z którym wiąże się zmiana w strukturze dostępnych miejsc pracy nie nadąża za zmianą preferencji zawodowych młodzieży. Można wreszcie spojrzeć jeszcze z innej strony – młodzież wybiera zawody związane z tym, co chciałaby robić, a nie z tym, co ewentualnie mogłaby robić¹⁵².

Zdawalność egzaminów (np. gimnazjalnych i maturalnych) nie odbiega zasadniczo od średniej w Polsce. Wyniki egzaminu gimnazjalnego, formułowane oddzielnie dla części humanistycznej oraz

¹⁴⁷ J. Żurawska, *Badania potrzeb pracodawców w kontekście oferty systemu edukacji na poziomie średnim i wyższym*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole 2009, s. 81-82, 139-140.

¹⁴⁸ Zob. *Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów OECD PISA, Wyniki badania 2012 w Polsce*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2013.

¹⁴⁹ Regionalne badania wskazują na trudności w określeniu stopnia przygotowania absolwentów poszczególnych typów szkół (zawodowa, średnia, wyższa) do pełnienia ról zawodowych (ok. 40% respondentów). Zauważa się jednak, że w przypadku ocen skrajnie pozytywnych w pierwszej kolejności przedsiębiorcy wymieniają absolwentów szkół wyższych (12%). Por. *Kształcenie ustawiczne pracowników. Raport z badania wśród średnich i dużych firm województwa opolskiego*, M. Filipowicz, Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, s. 59.

¹⁵⁰ *Badania potrzeb pracodawców w kontekście oferty systemu edukacji...*, s. 55.

¹⁵¹ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim*, Dyspersja. Badania społeczne i ewaluacyjne, Opole 2012, s. 271.

¹⁵² R. Jończy, *Zagraniczne migracje zarobkowe z województwa opolskiego w latach 2008-2010...*, dz. cyt., s. 105.

matematyczno-przyrodniczej, wskazują że województwo opolskie pod względem zdawalności zbliżone jest do średniej w Polsce (tab. 12-14).

Tabela 12. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w województwie opolskim i w Polsce w 2014 roku

Wyszczególnienie	Opolskie	Polska	Maksymalna liczba punktów do zdobycia
Cały test	25,2	25,8	40
Czytanie	7,7	7,8	10
Pisanie	5,5	5,8	10
Rozumowanie	4,4	4,6	8
Korzystanie z informacji	2,7	2,7	4
Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	4,9	5,0	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Tabela 13. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w województwie opolskim i w Polsce w 2014 roku (w %)

Wyszczególnienie	Opolskie	Polska
Część humanistyczna - język polski	66	68
Część humanistyczna - historia i WOS	58	59
Część matematyczno - przyrodnicza		
matematyka	46	47
przedmioty przyrodnicze	51	52
Wybrane języki obce – poziom podstawowy		
angielski	68	67
niemiecki	66	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Tabela 14. Wyniki egzaminu maturalnego w województwie opolskim i w Polsce w 2014 roku

Wyszczególnienie	Opolskie	Polska
Osoby, które zdały egzamin maturalny (w %)	82	82
Osoby, które nie zdały egzaminu maturalnego (w %)	18	18
Osoby, które zdały egzamin wg typu szkół (w %):		
Licea ogólnokształcące	88	89
Licea profilowane	68	60
Technika	76	71
Licea uzupełniające	19	27
Technika uzupełniające	21	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Należy jednak mieć na uwadze, iż w odniesieniu do województw wskaźniki zdawalności są jedynie pomocnicze i poglądowe. Zdawalności różnią się zwłaszcza w przekroju wg typów szkół (licea, technika, inne szkoły; szkoły publiczne i niepubliczne). Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu wskazują m.in., że:

- na wsi i w małych miastach notuje się gorsze wyniki egzaminów gimnazjalnych niż w średnich i dużych miastach;

- zdawalność egzaminów maturalnych różni się w zależności od typu szkoły (najwyższa zdawalność w liceach ogólnokształcących, najniższa w liceach uzupełniających).

Ważną kwestię stanowi zagadnienie sytuacji edukacyjnej osób z niepełnosprawnościami. Posiadane wykształcenie różnicuje aktywność zawodową osób z niepełnosprawnościami – istnieje powiązanie: im wyższy poziom wykształcenia posiadanego przez osoby z niepełnosprawnościami, tym wyższy współczynnik aktywności zawodowej tych osób, jak też wskaźnik zatrudnienia. Najwyższą aktywnością zawodową cechują się osoby z wyższym i średnim poziomem wykształcenia¹⁵³. Ważną rolę w wyrównywaniu szans edukacyjnych odgrywają zajęcia dodatkowe oraz wsparcie w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych, skierowanych do uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego z tytułu niepełnosprawności¹⁵⁴.

Zmiany w systemie oświaty¹⁵⁵

W ostatnim czasie wprowadzono szereg zmian w ustawie o systemie kształcenia. Między innymi należała do nich reforma szkolnictwa zawodowego, przeprowadzona w roku szkolnym 2012/2013 oraz wprowadzenie do szkoły podstawowej dzieci w wieku 6 lat. (obowiązkowo od roku szkolnego 2014/2015¹⁵⁶). Od 1 września 2017 realizowana będzie w oświacie kolejna reforma. W jej wyniku przewiduje się wprowadzenie nowego ustroju szkolnego oraz zmiany w zakresie organizacji szkół i placówek oświatowych. Przede wszystkim wygaszane zostaną gimnazja, natomiast zaczną funkcjonować 8-letnia szkoła podstawowa i 4 letnie liceum ogólnokształcące. Z kolei w obszarze kształcenia zawodowego funkcjonować będą 5-letnie technika, 3 letnie szkoły branżowe I stopnia i 2 letnie szkoły branżowe II stopnia. Powyższe zmiany zostaną sukcesywnie wprowadzane od roku szkolnego 2017/2018.

Zmiany w systemie edukacji zawodowej mają przyczynić się do tego by wiedza i umiejętności nabywane w procesie kształcenia umożliwiały osobom uczącym się, odnalezienie swojego miejsca na rynku pracy, zgodnie z potwierdzonymi kwalifikacjami. Szkoła zawodowa ma dać dobre podstawy do podejmowania dalszego kształcenia, doskonalenia zawodowego lub samokształcenia. Ma być to szkoła pozytywnego wyboru, wyposażać uczniów w kompetencje kluczowe, umiejętności uniwersalne i rzetelne przygotowanie zawodowe, zbliżone jak najbardziej do potrzeb rynku pracy. Wprowadzona nowa struktura i model kształcenia, w którym wyodrębnione są w zawodzie kwalifikacje, umożliwiał nabywanie kwalifikacji w szkole i poza szkołą. Potwierdzenie nabytej wiedzy i umiejętności można uzyskać w całorocznie funkcjonujących ośrodkach egzaminacyjnych. Obecnie kwalifikacje i umiejętności wymagane na rynku pracy można nabywać poprzez kształcenie formalne (w szkołach), pozaformalne (poprzez kursy w placówkach kształcenia ustawicznego i zawodowego) oraz nieformalne (poprzez samouczenie i doświadczenie uzyskane w pracy). Wcześniejsza reforma wydłużyła proces kształcenia w niektórych zawodach, wprowadzając obligatoryjnie 3 letnią szkołę zawodową oraz zwiększyła liczbę godzin kształcenia praktycznego, w zasadniczych szkołach zawodowych do 60% godzin, a w technikach do 50%. Wzmocniono kształcenie ogólne poprzez wprowadzenie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz zmiany organizacyjne i programowe w kształceniu zawodowym, zgodnie z potrzebami rynku. Wprowadzono system kwalifikacji zawodowych, który jest porównywalny z systemami państw członkowskich UE, dając przejrzystość, porównywalność, możliwość przenoszenia kwalifikacji uzyskanych w poszczególnych państwach UE. Rozszerzono liczbę zawodów w jakich można się kształcić w szkołach i poza nimi, wprowadzając listę kwalifikacji, w ramach

¹⁵³ Za informacją Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. (<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosci-w-liczbach-/edukacja/>).

¹⁵⁴ Ewaluacja przeprowadzona w woj. opolskim w zakresie edukacji przedszkolnej, ogólnej i kształcenia zawodowego wskazuje na potrzebę umożliwienia realizacji w okresie 2014-2020 przedsięwzięć komplementarnych tj. złożonych z różnych działań (w szczególności: zajęć dla uczniów, doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz inwestycji w infrastrukturę placówki) – co wpłynie na podniesienie dostępności i jakości edukacji. Por. *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji...*, op. cit., s. 306.

¹⁵⁵ System oświaty jest jednym z systemów, gdzie corocznie kilkakrotnie dokonywane są zmiany, zarówno w akcie stanowiącym, jak i w aktach wykonawczych.

¹⁵⁶ Od roku szkolnego 2016/2017 wprowadzono z powrotem obowiązek szkolny dla dzieci od lat 7.

danego zawodu. W procesie kształcenia zawodowego i jego organizacji, organy rządowe i samorządowe mają współpracować z pracodawcami, by uwzględnić ich potrzeby. Wprowadzane zmiany były zgodne z potrzebami polskiej gospodarki i rynku pracy oraz naszych zobowiązań jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

W badaniu potrzeb szkół zawodowych, w związku z wprowadzaną reformą, organy prowadzące wskazywały, oprócz wsparcia organizacyjno-pedagogicznego, również potrzebę doposażenia szkół zawodowych i placówek, w bazę dydaktyczną, modernizację obiektów szkolnych oraz doposażenie lub wyposażenie w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne do prowadzenia kształcenia zawodowego, praktycznego i do przeprowadzania egzaminów¹⁵⁷.

Dzieci sześciolatnie zostały wprowadzone do pierwszej klasy szkoły podstawowej w roku szkolnym 2014/2015. Wiązało się to m.in. z koniecznością zmian organizacyjnych, zmian programowych oraz dostosowania bazy dydaktycznej i rekreacyjnej, do potrzeb i możliwości tych dzieci. Jednocześnie należy pamiętać, że nie uległ w tym roku szkolnym, wydłużeniu proces kształcenia w poszczególnych typach szkół. Te dzieci wcześniej wyjdą na rynek pracy, niż ich rówieśnicy z ubiegłych lat.

Reforma oświaty z 2017r. ma na celu stworzenie spójnej i drożnej struktury szkół oraz wydłużenie okresu kształcenia i wychowania w jednej szkole i w tej samej grupie rówieśniczej. Zmiany w zakresie szkolnictwa zawodowego przyczynią się do systematycznego podnoszenia jakości kształcenia.

Edukacja przedszkolna¹⁵⁸

W 2014 r. w województwie opolskim edukacją przedszkolną było objętych 88,5% dzieci w wieku 3 - 6 lat¹⁵⁹), przy czym udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na wsi był zdecydowanie niższy niż w miastach.

Dane Opolskiego Kuratorium Oświaty (SIO) wskazują, iż w marcu 2014 roku do 463 przedszkoli (w tym 104 oddziały) oraz punktów przedszkolnych uczęszczało ponad 31,5 tys. dzieci. Porównując dane SIO z lat 2007-2014 należy zaobserwować znaczny wzrost liczby dzieci w wychowaniu przedszkolnym od 25 859 we wrześniu 2009 r. do 31 528 w marcu 2014 r. (wzrost o blisko 22%). Wg stanu na marzec 2014 r. w miastach pow. 5 tys. mieszkańców funkcjonowało 156 przedszkoli, do 5 tys. – 10 przedszkoli, a na obszarach wiejskich 193. Oddziały przedszkolne (104) funkcjonują zazwyczaj w małych miejscowościach. Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego wskazuje na pozorne zaspokojenie potrzeb w tym zakresie, jednak wciąż występują w tym zakresie niedobory. Rozpoczęcie nauki szkolnej przez sześciolatki spowodowało na przestrzeni lat 2014/2015 uwolnienie około 9 tysięcy miejsc przedszkolnych zajmowanych uprzednio przez sześciolatki. W roku szkolnym 2014/2015 naukę w szkole podstawowej rozpoczęło 4174 sześciolatków. Jednocześnie, oczekiwany jest wzrost liczby dzieci najmłodszych (3-4 lata) w edukacji przedszkolnej. Jednak liczba placówek przedszkolnych w większych miastach będzie nadal niewystarczająca. Z informacji uzyskanych od dyrektorów przedszkoli wynika, że w latach 2014-2020 najbardziej powszechnymi potrzebami tych placówek będą: organizowanie dodatkowych bezpłatnych zajęć dla dzieci, zakup „tradycyjnych” zabawek lub pomocy dydaktycznych, remont lub modernizacja lokalu. Pierwsza z wymienionych potrzeb została wskazana przez ponad cztery piąte respondentów, a dwie kolejne przez blisko trzy czwarte badanych. Ponad połowa respondentów wśród potrzeb wskazała również zakup sprzętu komputerowego, multimedialnego lub elektronicznego, zakup mebli, przygotowanie miejsca do zabaw na dworze¹⁶⁰.

Jak wskazały wyniki badań do potencjalnych barier w dostępie do edukacji przedszkolnej należą: deficyt miejsc w przedszkolach, zbyt krótki czas opieki oferowanej przez przedszkola oraz

¹⁵⁷ *Kształcenie zawodowe w województwie opolskim w kontekście reformy kształcenia zawodowego*. Zarząd Województwa Opolskiego. Opole 2011, s. 19-21.

¹⁵⁸ Por. *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji...*, op. cit.

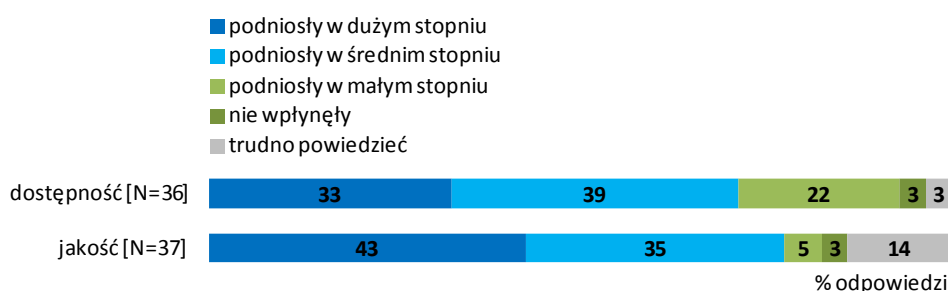
¹⁵⁹ GUS, BDL, wg stanu na 2014r.

¹⁶⁰ Por. *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji...*, op. cit.

koszty, których rodzice nie są w stanie (lub nie są skłonni) pokryć. Przedszkola w województwie opolskim w czerwcu 2012 r. były czynne średnio przez 8 godzin i 30 minut dziennie. Pod względem godzin otwarcia występują znaczne różnice w zależności od rodzaju gminy. W gminach miejskich średni czas funkcjonowania przedszkoli (10 godzin i 8 minut) był o około dwie godziny dłuższy, niż w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich (w obu przypadkach 8 godzin i 10 minut). Dostępność edukacji przedszkolnej można rozumieć również jako możliwość uczestniczenia przez dziecko w przydatnych mu zajęciach. Z badań ankietowych przeprowadzonych z rodzicami wynika, że w roku 2011/2012 w przybliżeniu co drugie dziecko brało udział we wszystkich dodatkowo płatnych zajęciach oferowanych mu przez przedszkole, do którego uczęszczało; troje na dziesięć dzieci uczestniczyło w części odpłatnych zajęć, natomiast blisko co piąte nie brało udziału w żadnych takich zajęciach.

Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim wskazała, że realizowane projekty wpłynęły pozytywnie na dostępność, jak i jakość opieki przedszkolnej. Zdaniem jednej trzeciej przedstawicieli JST, które wykorzystywały wsparcie z Poddziałania 9.1.1 PO KL na zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej, przeprowadzone projekty w dużym stopniu doprowadziły do uzyskania tego efektu. Dwie piąte oceniły, że projekty podniosły dostępność opieki w średnim stopniu, a nieco ponad jedna piąta – że w niewielkim. Ocena wpływu Poddziałania 9.1.1 PO KL na jakość opieki przedszkolnej wypadła jeszcze bardziej korzystnie: ponad dwie piąte respondentów uznało, że sytuacja poprawiła się pod tym względem w dużym stopniu, a ponad jedna trzecia – że w średnim.

Wykres 24. Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL na dostępność oraz na jakość opieki przedszkolnej według przedstawicieli JST (%)¹⁶¹

Źródło: Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji..., op. cit.

Rodzice dzieci, które w ramach projektów współfinansowanych z Poddziałania 9.1.1 PO KL wzięły udział w dodatkowych zajęciach, ocenili trafność tych zajęć bardzo wysoko. W zależności od rodzaju zajęć, ośmiu lub dziewięciu na dziesięciu rodziców uznało je za zdecydowanie przydatne dla swojego dziecka. Oceny były podobnie wysokie niezależnie od rodzaju gminy. Rodzice podobnie wysoko ocenili dodatkowe zajęcia pod względem wpływu, jaki wywarły na ich dzieci. Zajęcia każdego rodzaju zostały uznane za zdecydowanie korzystne przez co najmniej siedmiu na dziesięciu spośród rodziców, którzy posłali na nie swoje dziecko. Dodatkowym pożytkiem płynącym z zajęć sfinansowanych w przedszkolach w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL było podniesienie kompetencji pracowników przedszkola. Uzyskanie takiego efektu potwierdziło zdecydowanie dwie piąte spośród dyrektorów przedszkoli, w których przeprowadzono dodatkowe zajęcia dla dzieci, a podobnie liczna grupa sądziła, że taki efekt raczej wystąpił. Z kolei przy okazji zajęć dla rodziców zdecydowanie podniosły się umiejętności pracowników około jednej czwartej przedszkoli, w których takie zajęcia zostały zorganizowane, a w blisko dwóch trzecich placówek raczej się to udało. Opinie przedstawicieli przedszkoli wskazują na wysoką przydatność sprzętu zakupionego ze środków uzyskanych w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL. W prawie wszystkich przedszkolach wyposażenie okazało się zdecydowanie

¹⁶¹ Pominięto odpowiedzi respondentów, którzy uważali, że realizowane przez nich projekty nie miały na celu podniesienia dostępności ani jakości opieki przedszkolnej.

przydatne do prowadzenia zajęć finansowanych w ramach projektów, a w czterech piątych placówek – do prowadzenia zajęć realizowanych poza projektami¹⁶².

Istotnym kryterium oceny projektów jest ich trwałość. Żadne z dwóch przedszkoli założonych przy wsparciu z Poddziałania 9.1.1 PO KL i objętych badaniem nie jest zagrożone likwidacją. Spośród efektów przedsięwzięć polegających na wspieraniu już istniejących przedszkoli, stosunkowo najczęściej zachowywane są dodatkowe miejsca: wciąż istnieją w prawie połowie przedszkoli, w których zostały utworzone. Dodatkowe bezpłatne zajęcia są dostępne w zaledwie trzech na dziesięć przedszkoli, w których były prowadzone w ramach projektu. W mniej niż jednej piątej przedszkoli utrzymano dodatkowy personel, zatrudniony w ramach projektu, a jeszcze rzadziej zachowano wydłużony czas pracy przedszkola lub kontynuowano prowadzenie zajęć dla rodziców¹⁶³.

Sieć placówek szkolnych

Województwo opolskie charakteryzuje się gęstą i adekwatną do potrzeb społecznych siecią placówek szkolnych. W województwie opolskim jest około 151 tys. uczniów. Dane SIO wskazują, że w roku szkolnym 2013/2014 ok. 4 tys. to uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W roku szkolnym 2012/2013 w województwie opolskim było 397 szkół podstawowych, 172 gimnazja, 50 techników oraz 48 zasadniczych szkół zawodowych (tabela 15).

Tabela 15. Edukacja wg szczebli kształcenia w roku szkolnym 2012/2013 w województwie opolskim

Wyszczególnienie	liczba placówek	uczniowie	absolwenci
Wychowanie przedszkolne	458	7366 ¹⁶⁴	-
Szkoły podstawowe	397	49716	8895
Gimnazja	172	28418	9776
Szkoły przysposabiające do pracy	18	284	52
Licea ogólnokształcące	52	11808	4245
Licea profilowane	5	284	168
Uzupełniające licea ogólnokształcące	3	51	46
Zasadnicze szkoły zawodowe	48	6044	2216
Technika uzupełniająca	0	0	0
Technika	50	14032	3367
Ogólnokształcące szkoły artystyczne	3	248	35
Szkoły policealne	57	6824	1884
Szkoły wyższe	6	32513	11310

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2013.

W odniesieniu do danych krajowych młodzież w regionie od lat charakteryzuje się większym zainteresowaniem kształceniem zawodowym, w związku z czym jest relatywnie więcej uczniów i absolwentów szkół zawodowych niż średnio w kraju.

W porównaniu do roku szkolnego 2005/2006 w roku szkolnym 2012/2013 zmniejszyła się liczba szkół podstawowych o 12%, gimnazjów o 8% i szkół ponadgimnazjalnych o 36%. Porównując dane Systemu Informacji Oświatowej, dotyczące liczby uczniów z 2007 roku (stan na 30.09) oraz 2013 (stan na 30.09) odnotowano średni spadek uczniów o ponad 22%. Najmniejszy spadek odnotowano w technikum – 5,7%, gdy w tym czasie w szkołach podstawowych – 15,6%, gimnazjach – 25,7%, liceach ogólnokształcących – 31,3%, zasadniczych szkołach zawodowych – 27,8%. Najmniejszy spadek liczby uczniów w technikach, wynikając z procesów demograficznych, spowodowany był znaczącym

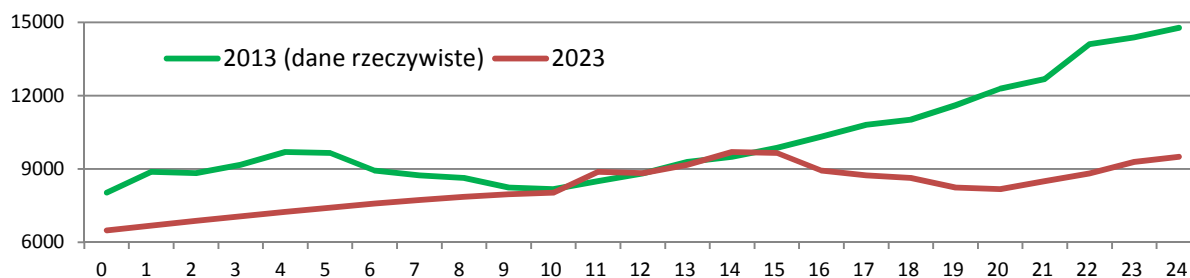
¹⁶² Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji..., op. cit., str. 49 i dalej

¹⁶³ Tamże, s. 52.

¹⁶⁴ Dzieci w wieku 6 lat.

wzrostem zainteresowania młodzieży kształceniem w tych szkołach. Jednocześnie liczba nauczycieli w okresie od września 2008 r. do marca 2014 r. zmniejszyła się o ponad 6%. Szacuje się, na podstawie danych demograficznych, że w najbliższych latach nastąpi spadek liczby uczniów na poszczególnych etapach kształcenia (wykres 25). Liczba szkół zostanie dostosowana do liczby uczniów w poszczególnych latach, przy jednoczesnym dalszym spadku liczby nauczycieli. Na powyższe decyzje będą miały wpływ: zasady finansowania oraz wysokość subwencji oświatowej, aktywność środowiska lokalnego oraz możliwości wsparcia przez organy prowadzące.

Wykres 25. Rzeczywista i orientacyjna liczba mieszkańców województwa opolskiego w 2013 i 2023 roku wg wybranych pojedynczych roczników – do 24 roku życia (wariant bezmigracyjny)

Źródło: Opracowanie własne

W woj. opolskim wg stanu na dzień 31.03.2014 było 19 404 nauczycieli., w tym 10 596 nauczycieli dyplomowanych, 2 871 kontraktowych, 4 581 mianowanych, 726 nauczycieli stażystów oraz 529 bez st. awansu zawodowego, 35 bez st. awansu zawodowego na podstawie art.10 ust.9 KN oraz 66 bez st. awansu zawodowego na podstawie art.7 ust.1a-1d KN. W porównaniu z wrześniem 2008 r. odnotowano średni spadek liczby nauczycieli o 6,17%. Procesy demograficzne wskazują, że w najbliższych kilkunastu latach jakość edukacji będzie zależała przede wszystkim od kompetencji obecnie pracujących nauczycieli. Zmieniające się potrzeby i wyzwania wymagają wsparcia nauczycieli w rozwoju swoich kompetencji głównie w obszarze wykorzystywania nowoczesnych metod nauczania i aktywizacji uczniów oraz pracy wychowawczej. Analizy przeprowadzane przez Regionalne Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu wskazują na niski stopień wykorzystywania nowoczesnych, w tym multimedialnych środków dydaktycznych w procesie nauczania.

Kształcenie ogólne

Jak wskazała przeprowadzona ewaluacja, w latach 2007-2011 sytuacja szkół prowadzących kształcenie ogólne w województwie opolskim polepszyła się w większości obszarów. Najbardziej powszechna była poprawa pod względem kompetencji nauczycieli, a także wyposażenia w sprzęt ICT oraz w pomoce dydaktyczne. Mimo to baza dydaktyczna pozostaje elementem potencjału szkół, w przypadku którego zakładane cele zostały osiągnięte w mniejszym stopniu, niż w innych obszarach. Średnie wyniki sprawdzianu zdanego przez uczniów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminu gimnazjalnego, a także zdawalność matur, nie odbiegły w województwie od wyników ogólnokrajowych. Najczęstszą przeszkodą w rozwoju szkół, zgłaszaną przez ich dyrektorów, był brak wystarczającego finansowania zakupu wyposażenia. Na kolejnych miejscach (pod względem odsetka dyrektorów, przez których zostały wskazane) znalazły się: deficyt środków na prowadzenie zajęć dodatkowych dla uczniów oraz nadmierne obciążenie pracowników szkoły zadaniami sprawozdawczymi lub administracyjnymi¹⁶⁵.

Wyniki badania ewaluacyjnego¹⁶⁶ wskazały, że wskazywane przez dyrektorów bariery ograniczające możliwości osiągnięcia celów rozwojowych szkół mają przeważnie charakter finansowy.

¹⁶⁵ Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim, Dyspersja, Warszawa 2013, s. 164.

¹⁶⁶ Zob. Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolski, Dyspersja, Warszawa 2013.

Zdecydowanie najczęściej za przeszkody uznawano niewystarczającą dostępność środków na wzmacnianie bazy edukacyjnej. Po około dwie trzecie dyrektorów wskazało niewystarczające fundusze na przebudowę lub remont budynku oraz deficyt funduszy na zakup lub modernizację wyposażenia, a połowa – brak dostatecznych środków na prowadzenie zajęć dodatkowych dla uczniów. Wśród barier wskazanych przez co najmniej połowę dyrektorów znalazło się również nadmierne obciążenie pracowników szkoły zadaniami sprawozdawczymi lub administracyjnymi. Kolejne miejsca zajęły problemy związane z sytuacją uczniów. Dwie piąte dyrektorów wskazało trudności uczniów w nauce wynikające ze złej sytuacji ich rodzin a ponad jedna trzecia – tego samego rodzaju trudności, lecz wynikające z wykonywania przez rodziców pracy za granicą¹⁶⁷.

Powszechnym elementem projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL były dodatkowe zajęcia dla uczniów. Zdecydowana większość dodatkowych zajęć przeprowadzonych w szkołach podstawowych w ramach Poddziałania 9.1.2 uzyskała od dyrektorów tych szkół pozytywne oceny. Grupa zajęć, w przypadku których co najmniej trzy czwarte dyrektorów uznało, że miały zdecydowanie korzystny wpływ na uczestniczące w nich dzieci, obejmuje: zajęcia logopedyczne, kółka dla szczególnie uzdolnionych uczniów, zajęcia z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), zajęcia dla dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu, wyjścia na imprezy kulturalne lub wycieczki, zajęcia z nauk matematyczno-przyrodniczych, zajęcia artystyczne, języki obce, gimnastykę korekcyjną oraz zajęcia dla dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych¹⁶⁸.

Pozytywne opinie o zajęciach przeprowadzonych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL wyrazili również dyrektorzy szkół prowadzących kształcenie na kolejnych stopniach edukacji. Ośmiu na dziesięciu dyrektorów gimnazjów i liceów, w których prowadzono zajęcia w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL, odnotowało zdecydowanie pozytywny wpływ na uczniów dodatkowych zajęć matematyczno-przyrodniczych oraz kółek dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Co najmniej siedmiu na dziesięciu respondentów zaobserwowało taki wpływ także w przypadku zajęć wyrównawczych z podstawy programowej, wyjść na imprezy kulturalne lub wycieczki, dodatkowych zajęć z języków obcych oraz spotkań z pedagogiem lub psychologiem¹⁶⁹.

Kształcenie zawodowe

W roku szkolnym 2013/2014 w województwie opolskim w szkołach zawodowych uczyło się ok. 25 tys. osób¹⁷⁰. W ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych około 21% stanowili absolwenci szkół zawodowych.

Wyniki badania ewaluacyjnego¹⁷¹ wskazały, że w ostatnich latach sytuacja szkół zawodowych uległa poprawie przede wszystkim pod względem kompetencji nauczycieli, ale również w większości innych obszarów. W stosunkowo najmniejszym stopniu w szkołach udało się osiągnąć cele dotyczące zdobycia lepszego wyposażenia, zwłaszcza służącego do praktycznej nauki zawodu. Co czwarta szkoła nie dysponuje żadną pracownią, w której uczniowie mogliby odbywać praktyczną naukę zawodu. Niewystarczające fundusze na wzmocnienie bazy dydaktycznej były najbardziej powszechną barierą w rozwoju szkolnictwa zawodowego¹⁷². Tymczasem spośród wszystkich wolnych miejsc pracy oferowanych przez gospodarkę w województwie opolskim, w końcu 2013 r. 28% skierowanych było dla operatorów oraz monterów maszyn i urządzeń, a 25,5% dla robotników przemysłowych i rzemieślników, czyli dla grup typowo zawodowych (tabela 16).

¹⁶⁷ Tamże, s. 98.

¹⁶⁸ Tamże, s. 106.

¹⁶⁹ Tamże, s. 108.

¹⁷⁰ Dane SIO, stan na 30.09.2013

¹⁷¹ *Zob. Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolski, Dyspersja, Warszawa 2013.*

¹⁷² Tamże, s. 268.

Tabela 16. Struktura wolnych miejsc pracy w województwie opolskim wg grup zawodów (grupy wielkie) w końcu grudnia 2013 roku

Grupy zawodów	Udział
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	28,0%
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	25,5%
Specjaliści	17,5%
Pracownicy biurowi	8,8%
Pracownicy usług i sprzedawcy	8,7%
Technicy i inny średni personel	5,5%
Pracownicy przy pracach prostych	3,4%
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	2,5%
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Opolu

Województwo charakteryzuje się stosunkowo dużą powtarzalnością tych samych zawodów w szkołach ponadgimnazjalnych, a zarazem niewystarczającym dopasowaniem oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy¹⁷³. Wyniki badania ewaluacyjnego wskazują, że:

- w najbliższych latach uczniom wszystkich kierunków będą potrzebne staże lub praktyki zawodowe u pracodawców,
- pracownikom szkół zawodowych będzie potrzebny udział w szkoleniach lub studiach związanych z wykonywaną pracą,
- w latach 2014-2020 potrzebne będzie inwestowanie w bazę edukacyjną placówki, poprzez prace budowlane lub remontowe albo doposażenie¹⁷⁴.

Spośród innych potrzeb na lata 2014-2020, przewidywanych przez dyrektorów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, najpowszechniej – przez około trzy piąte respondentów – za potrzebne jest uważane wprowadzenie lub zwiększenie pomocy stypendialnej dla najlepszych uczniów oraz pomocy w zakresie wyposażenie uczniów w podręczniki i przybory szkolne. Dwie piąte nauczycieli dostrzega potrzebę wprowadzenia lub zwiększenia pomocy dla uczniów w zakresie dojeżdżania do szkoły¹⁷⁵.

Oprócz szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe istotną rolę w wyposażeniu uczniów w kompetencje, na które występuje popyt na rynku pracy, mogą odegrać pracodawcy. Priorytetowymi obszarami współpracy pomiędzy szkołami i placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe a pracodawcami, w zakresie dostosowywania kwalifikacji absolwentów do potrzeb rynku pracy, są: organizowanie praktyk zawodowych i staży uczniów w zakładach pracy, udział w formułowaniu programów nauczania przedmiotów zawodowych, współfinansowanie wyposażenia do praktycznej nauki zawodu w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe. Ewaluacja wskazała, że należy dążyć do sytuacji, w której współpraca pomiędzy szkołami i placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe ma charakter systematyczny i wielopłaszczyznowy¹⁷⁶. Aktualnie szkoły zawodowe zamierzają podjąć współpracę z pracodawcami, gdzie część szkolenia mogłaby być realizowana bezpośrednio u pracodawców.

Zdawalność egzaminów zawodowych nie jest w pełni satysfakcjonująca. W sesji letniej 2011 r. do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, przystąpiło w województwie po raz pierwszy łącznie 5,7 tys. absolwentów szkół zawodowych różnego szczebla, z tego dyplom otrzymało 3,7 tys., co stanowiło 65,9% ogółu zdających. Absolwenci zdawali egzamin w 30 zawodach tzw. robotniczych

¹⁷³ We wrześniu 2014 roku wśród zarejestrowanych bezrobotnych w województwie opolskim było 339 absolwentów szkół zawodowych (dane WUP Opole).

¹⁷⁴ Tamże, s. 273.

¹⁷⁵ Tamże, s. 273.

¹⁷⁶ Tamże, s. 274.

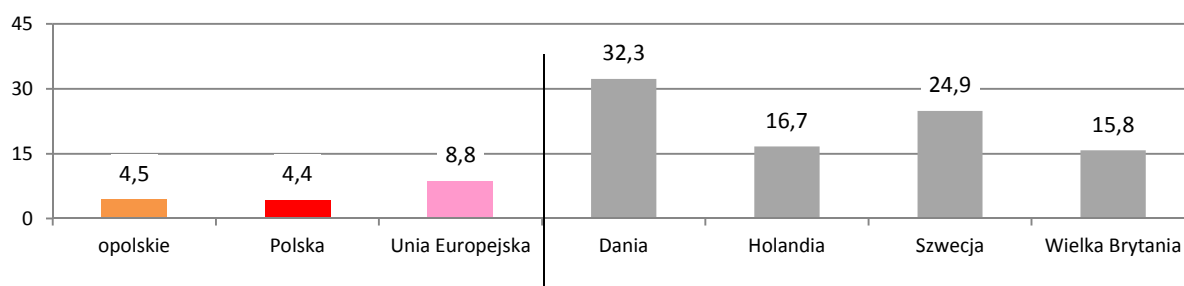
uzyskując zdawalność na poziomie 73,4% i w 46 zawodach na poziomie technikum i szkoły policealnej gdzie średnia zdawalność wyniosła 63,7%¹⁷⁷.

Badania Opolskiego Obserwatorium Rynku Pracy wskazują, że ok. 60% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym, uzupełnia swoją wiedzę. Naukę kontynuuje 70% absolwentów techników oraz 50% absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, w tym więcej kobiet niż mężczyzn. Absolventki zasadniczych szkół zawodowych przeważnie uzupełniają wiedzę w uzupełniających liceach ogólnokształcących, natomiast absolwenci w technikach. Wśród absolwentów techników, kobiety częściej wybierały kontynuację kształcenia na uniwersytetach, natomiast mężczyźni wybierali częściej kierunki politechniczne. Wśród badanych $\frac{3}{4}$ absolwentów planowało zatrudnienie, z czego częściej absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. W pół roku po zakończeniu szkoły 50% badanej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych nie pracowała, z czego 20% zarejestrowała się w urzędach pracy. Rejestrowali się częściej absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (28% ogółu), niż absolwenci techników (13%). Spośród korzystających ze wsparcia urzędów pracy, 44% otrzymało ofertę zatrudnienia, 13% udzielono doradztwa zawodowego, 5% skierowano na szkolenia i 4% do odbycia stażu. Ponadto w pół roku po zakończeniu szkoły zatrudnienie podjęło 49% absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (w tym 0,3% podjęło własną działalność) oraz 29% absolwentów techników (w tym 0,9% prowadziło własną działalność)¹⁷⁸. W przypadku absolwentów szkół ponadgimnazjalnych kształcenia ogólnego ponad 90% kontynuuje kształcenie w szkołach wyższych, kilka procent w szkołach policealnych.

Udział mieszkańców w kształceniu ustawicznym jest niski

Szanse na rynku pracy bezsprzecznie zwiększa uczestnictwo w różnych formach kształcenia ustawicznego. Uzyskanie nowych kwalifikacji, podwyższenie wykształcenia, czy też nabycie nowych umiejętności, wpływa na pozyskanie i utrzymanie pracy lub prowadzenie własnej działalności. Tymczasem głównym problemem polskiego – a w jeszcze większym stopniu opolskiego – systemu kształcenia ustawicznego jest niski udział osób w wieku 25-64 lata w formalnym kształceniu ustawicznym. Wg danych Eurostatu, w 2011 roku jedynie 4,4% mieszkańców Polski z tej grupy uczestniczyło w formach kształcenia ustawicznego, co klasyfikuje nasz kraj bardzo nisko w Unii Europejskiej. Na tym tle nie lepiej wygląda również sytuacja województwa opolskiego, dla którego wskaźnik ten wyniósł ok. 4,5% (Wykres 26).

Wykres 26. Udział osób w wieku 25-64 lata w kształceniu ustawicznym w województwie opolskim, Polsce i wybranych krajach w 2011 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Znaczna część mieszkańców podnosi swoje kwalifikacje także w ramach kształcenia pozaformalnego. W Polsce mniej więcej co piąty dorosły mieszkaniec uczestniczy w tej formie podnoszenia kwalifikacji¹⁷⁹, przy czym na wsi zaledwie co siódmy, a w miastach co czwarty. Mniej

¹⁷⁷ Analiza wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w województwie opolskim w sesji letniej 2011 r., Kuratorium Oświaty w Opolu, Opole 2012, materiał powielony.

¹⁷⁸ Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu. *Losy absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego*. Opole 2012 r.

¹⁷⁹ Średnio w Unii Europejskiej w kształceniu pozaformalnym uczestniczy 38,4% mieszkańców w wieku 25-64 lata.

więcej 60% osób nie uczestniczy w żadnej formie kształcenia. Udział mieszkańców w kształceniu pozaformalnym spada co do zasady wraz z wiekiem. Stosunkowo niski jest też wśród osób o niższych kwalifikacjach¹⁸⁰.

Tabela 17. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu pozaformalnym w 2011 r. w Polsce wg wybranych grup (w %)

Grupy	Udział
Mężczyźni	20,6
Kobiety	21,4
Mieszkańcy miast	25,2
Mieszkańcy wsi	14,0
Pracujący	29,1
Bezrobotni	9,7
Osoby z wykształceniem wyższym	43
Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym	9,9
Osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub bez formalnego wykształcenia	10,8
Ogółem	21,0

Uwaga: dane dla grup wg wykształcenia obejmują osoby w wieku 18-69 lat

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

1.2.10. Inwestycje w infrastrukturę społeczną

Wykonane analizy wskazują, że województwo opolskie doświadcza i w najbliższych latach doświadczać będzie istotnych przemian społeczno-gospodarczych. Badania oraz długookresowe opracowania prognostyczne zgodne są co do oceny tendencji zmian demograficznych w województwie opolskim. Obserwowany i przewidywany spadek liczby ludności, przy jednoczesnym narastającym starzeniu się populacji, nowych wzorcach postaw i zachowań prokreacyjnych, tworzą nową sytuację na rynku pracy i w innych obszarach rzeczywistości społeczno-gospodarczej¹⁸¹.

Kwestie demograficzne realnie wpływają i wpływać będą na społeczeństwo oraz gospodarkę regionu – kształtować będą sytuację zarówno w obszarze ochrony zdrowia, edukacji, popycie na towary i usługi oraz szeroko pojętym rynku pracy. Szczególnym wyzwaniem w tym kontekście jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, odpowiadającej na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługują m.in.:

- niewystarczająca do potrzeb infrastruktura dla osób starszych i z niepełnosprawnościami - duża część działań prowadzonych jest w ograniczonym wymiarze, co sprawia, że potrzeby osób starszych w niektórych dziedzinach życia nie są zaspokajane w oczekiwanym stopniu;
- wyniki wykonanych prognoz demograficznych wskazujących, że do 2020 r., w porównaniu do 2012 r. liczba mieszkańców województwa w wieku 65 lat i więcej wzrośnie o prawie 25%, co zwiększać będzie popyt na usługi skierowane do osób starszych;
- niższy średni wiek dezaktywacji zawodowej niż przeciętnie w Unii Europejskiej powiązany z prognozowanym spadkiem liczby ludności w wieku produkcyjnym (konieczność utrzymania mieszkańców w zdrowiu);
- wydłużanie się przeciętnego trwania życia, zarówno kobiet i mężczyzn, zwiększające popyt na usługi geriatryczne;
- niewystarczająca infrastruktura z zakresu ginekologii, neonatologii oraz specjalistycznej opieki nad ciężarną, matką oraz noworodkiem (w tym infrastruktura wczesnego

¹⁸⁰ Zob. *Kształcenie dorosłych 2011*, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2013.

¹⁸¹ *Mechanizmy zaradcze względem problemów na rynku pracy w województwie opolskim – analiza w oparciu o przeprowadzone badania oraz wiedzę ekspercką*, PIN-Institut Śląski, Opole 2010.

wykrywania wad rozwojowych u niemowląt i dzieci oraz z zakresu prawidłowego rozwoju w okresie noworodkowym).

Rewitalizacja

Obok wyzwań wynikających z uwarunkowań demograficznych szczególnym wyzwaniem jest poprawa spójności społecznej i terytorialnej w miastach, po wielokroć narażonych na kumulację negatywnych zjawisk, zarówno społecznych, gospodarczych, środowiskowych, jak i przestrzennych. Miasta województwa opolskiego, tak jak i w całej Polsce borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi – problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji czy też spowolnienia gospodarczego. W niektórych ośrodkach miejskich lub/i na niektórych ich obszarach (dzielnicach) doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz do degradacji fizycznej, gospodarczej i społecznej. Obszarami koncentrującymi te negatywne zjawiska i problemy w organizmach miast województwa opolskiego są: tereny poprzemysłowe¹⁸², tereny zaniedbanych dzielnic i osiedli fabrycznych, tereny blokowisk, które zwłaszcza w największych miastach regionu stanowią znaczny udział w zasobach mieszkaniowych, tereny powojskowe, tereny pogórnice.

Cechą charakterystyczną współczesnych miast jest ich złożona struktura przestrzenna, społeczna i gospodarcza. W tkance miejskich organizmów szczególnej uwagi wymagają obszary, w których występuje kumulacja negatywnych zjawisk. Charakterystyczne dla tych terenów – wysoka stopa bezrobocia, niski poziom aktywności gospodarczej, wyższe natężenie występowania zjawisk patologicznych powodują, że nawet podstawowe potrzeby społeczne na tych obszarach nie są zaspokajane w odpowiednim stopniu. Coraz mocniej zaznacza się w przestrzeni nierówność społeczna – występowanie obszarów biedy, patologii i zagrożenia przestępczością, obok terenów zamieszkałych przez ludzi zamożnych o ustabilizowanym statusie społecznym. Z uwagi na duże znaczenie, jakie dla egzystencji i rozwoju miast ma problematyka zdegradowanych i zaniedbanych terenów, w strukturach przestrzennych wielu miast województwa opolskiego szczególną wagę przypisuje się potrzebom ponownego ożywienia tych terenów pod względem społecznym i gospodarczym¹⁸³.

Ochrona zdrowia

Zmiany demograficzne, rozwój medycyny, wiedzy oraz świadomości pacjentów wymagają stworzenia warunków zapewniających zwiększenie efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia oraz poprawę dostępności usług zdrowotnych w regionie. Wyzwaniem dla regionu jest przeprowadzenie działań modernizujących i uzupełniających infrastrukturę i wyposażenie placówek w nowoczesny sprzęt medyczny. Wprowadzanie nowoczesnych technologii diagnostycznych i terapeutycznych, zakup i wymiana zamortyzowanego sprzętu oraz dostosowanie liczby aparatów medycznych do potrzeb regionu służyć będą zwiększeniu dostępu do specjalistycznych usług medycznych. Należy zwrócić uwagę na zjawisko starzenia się sprzętu i związane z tym jego zużycie, a w efekcie konieczność wymiany.

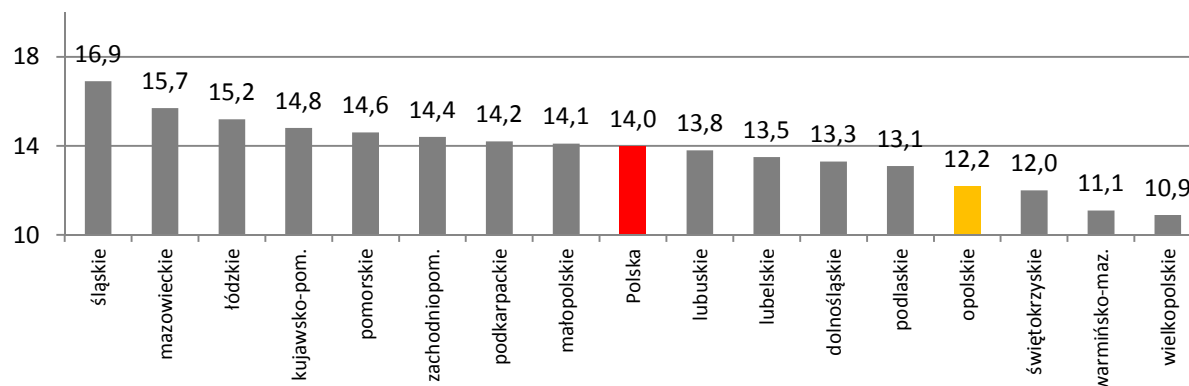
Wpływ aparatury medycznej w procesie diagnostyczno-leczniczym na stan zdrowia jest oczywisty. W procesie diagnostyczno-leczniczym zastosowanie aparatury medycznej jest jedynie jednym z jego ogniw, ale dość często decydującym o dalszych losach pacjenta. Słaba dostępność lub brak dostępności określonej aparatury wpływa na opóźnienie rozpoznania lub na nierozpoznanie chorób, niosąc negatywne następstwa dla dalszego leczenia i jego efektów. Tymczasem z przeprowadzonej oceny zasobów aparaturowych w poszczególnych województwach wynika, że

¹⁸² Tereny poprzemysłowe – obszary, które przestały być miejscem produkcji przemysłowej lub przestały pełnić funkcje pomocnicze dla tej produkcji w obrębie zakładów przemysłowych, łącznie z obszarami niedokończonych inwestycji przemysłowych – wg Domański B., 2000, *Restrukturyzacja terenów poprzemysłowych w miastach [Transformation of derelict industrial land in towns and cities]* (w:) Z.Ziobrowski, D.Ptaszycka-Jackowska, A.Rębowska, A.Geissler (red.) *Rewitalizacja, rehabilitacja i restrukturyzacja – odnowa miast*. Kraków: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie, s. 107-142

¹⁸³ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, Sejmik Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 63-64.

opolskie jest jednym z czterech województw o najniższym wskaźniku nasycenia w wysokospecjalistyczną aparaturę medyczną (wykres 27)¹⁸⁴.

Wykres 27. Zasoby województw w wysokospecjalistyczną aparaturę medyczną w 2012 roku we wskaźnikach na 100 tys. mieszkańców¹⁸⁵

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Policy paper dla ochrony zdrowia..., s. 106

Przeprowadzona analiza wskazuje na kilka obszarów problemowych wymagających wsparcia w województwie opolskim. Należą do nich m.in. obszary związane z:

- opieką nad matką i dzieckiem, co wiąże się z niedostateczną, charakteryzującą się najdłuższym stażem użytkowania aparaturą oddziałów noworodkowych. Celują w tym inkubatory (średni wiek około 20 lat), aparaty do kardiologii (KTG), ogrzewacze noworodków i sprzęt wspomagający oddychanie noworodków. Do najstarszego sprzętu endoskopowego należą kolposkopy¹⁸⁶. Dodatkowo stosunkowo wysoka liczba noworodków urodzonych przedwcześnie oraz możliwe dalsze pogłębienie się tego zjawiska wpływa na konieczność dostosowania oddziałów neonatologicznych. Szczególnie istotny w tym kontekście jest zakup niezbędnego sprzętu medycznego.
- geriatrią – wiążącą się z wydłużaniem przeciętnego trwania życia oraz wzrostem liczby osób w wieku wymagającym opieki geriatrycznej. Słabą stroną regionu w tym kontekście jest infrastruktura w kompleksowej opiece nad osobami starszymi, przewlekle chorymi, niesamodzielnymi, niewystarczająca liczba opiekunów oraz dostęp do opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej¹⁸⁷. Na oddziałach geriatrycznych w woj. opolskim w 2013 r. było zaledwie 66 łóżek, co w porównaniu do liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz prognozowanym wzrostem liczby osób w tej grupie jest niewystarczające do potrzeb. W regionie oddziały opiekuńczo-lecznicze dysponowały 715 miejscami przy dwukrotnie większej liczbie pacjentów objętych opieką (w ciągu 2011 r.). Hospicja stacjonarne dysponowały 47 miejscami, a pacjentów objętych opieką było 558. W województwie funkcjonuje najmniej jednostek opieki paliatywnej w porównaniu do innych województw w kraju. Wzrost populacji osób starszych będzie skutkował większym popytem na usługi opieki medycznej przeznaczone dla tej grupy wiekowej.
- chorobami cywilizacyjnymi, w tym nowotworami złośliwymi – wiążącymi się m.in. z niedoborem infrastruktury, zwłaszcza w zakresie kompleksowego leczenia nowotworów

¹⁸⁴ Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne, Ministerstwo Zdrowia, Warszawa, wrzesień 2014 r., s. 106.

¹⁸⁵ Dotyczy następujących aparatów: rezonans magnetyczny, tomograf komputerowy, tomograf pozytonowy, gammakamera, analizator biochemiczny, akcelerator liniowy, litotrypter, echokardiograf, elektroencefalograf, elektromiograf oraz aparat RTG z torem wizyjnym

¹⁸⁶ Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne, Ministerstwo Zdrowia, Warszawa, wrzesień 2014 r., s. 96.

¹⁸⁷ Strategia Ochrony Zdrowia dla województwa opolskiego na lata 2014-2020, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole 2013.

oraz słabo rozwiniętym systemem kompleksowej diagnostyki i leczenia chorób nowotworowych¹⁸⁸. Na oddziałach onkologicznych w woj. opolskim w 2013 r. było 100 łóżek. W ujęciu względnym wskaźnik był niższy niż przeciętnie w Polsce.,

- *anestezjologią i intensywną terapią – jako obszarami kluczowymi w opiece nad chorymi w stanie zagrożenia życia. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje, że słabą stroną w tym kontekście jest niedobór infrastruktury w zakresie intensywnej terapii¹⁸⁹,*
- *opiekę pooperalną, jako nieodzownym elementem procesu leczenia.*

E-usługi publiczne

Zainteresowanie mieszkańców korzystaniem z e-usług jest coraz większe, ale oferowane możliwości nie są w pełni wykorzystywane. Rozwój e-usług hamują zarówno bariery społeczne (w tym niewystarczające kompetencje cyfrowe¹⁹⁰) i technologiczne. W ostatnich latach wzrosła liczba mieszkańców korzystających z udogodnień oferowanych przez tzw. sektor TIK. Wraz z upowszechnianiem się nowych technologii wzrosła liczba użytkowników Internetu. Dowodzi to temu, że w Opolskiem należy podejmować dalsze intensywne prace pod względem informatyzacji¹⁹¹. Coraz więcej interakcji odbywa się drogą elektroniczną, w tym przy wykorzystaniu zaawansowanych platform wymiany czy prezentacji danych. Coraz większe są oczekiwania mieszkańców oraz przedsiębiorców dotyczące możliwości załatwiania wszelkich spraw drogą elektroniczną. Podczas ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań ok. 11% mieszkańców dokonało samospisu drogą internetową¹⁹².

Badania wskazują, iż mieszkańcy województwa opolskiego w coraz większym stopniu oczekują, aby jak największa część ich interakcji z podmiotami publicznymi możliwa była za pośrednictwem Internetu. Na taką postawę wpływają w dużym stopniu procesy zachodzące w innych obszarach życia społeczno-gospodarczego, szczególnie w sektorze usług rynkowych (zakupy przez Internet, bankowość elektroniczna). Wiele osób oczekuje podobnych udogodnień także od podmiotów publicznych. Istotnym czynnikiem jest także specyficzna sytuacja województwa opolskiego. Z uwagi na obserwowaną w ostatnich latach emigrację zagraniczną, oczekiwania mieszkańców, aby sprawy urzędowe można było załatwiać drogą elektroniczną, są na Opolszczyźnie szczególnie duże.

W każdej gminie w woj. opolskim działa przynajmniej jedna usługa internetowa. Nie cieszą się jednak dużą popularnością. Dostępne przepływności w większych miejscowościach często nie różnią się od tych uzyskiwanych na terenie sołectw, jednak świadomość mieszkańców małych miejscowości o istnieniu na danym terenie e-usługi jest dużo niższa ze względu na brak pełnej informacji na ten temat¹⁹³. Badania wskazują, iż w województwie opolskim występują cztery podstawowe bariery związane z rozwojem e-usług, tj.:

- bariera wiedzy i braku potrzeb – mieszkańcy w niewielkim stopniu korzystają z oferowanych im usług, z drugiej strony brak jest pełnej gamy oferowanych e-usług mobilizujących do udziału w rozwoju ICT w regionie;

¹⁸⁸ Tamże

¹⁸⁹ Tamże

¹⁹⁰ W województwie opolskim 61,1% osób w wieku 16+ korzysta z Internetu (w Polsce 66,9%).

¹⁹¹ Por. J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013...*, op. cit., s. 328, 423 oraz *Stan rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie opolskim oraz rekomendacje na lata 2011-2015. Studium wpływu inwestycji w rozwiązania TIK w przedsiębiorstwach i jednostkach sektora publicznego na wzrost gospodarczy województwa opolskiego w kontekście prognozowanej zmiany gospodarczej*: K. Głomb, Stowarzyszenie „Miasta w Internecie” i D. Czerniawska, Uniwersytet Warszawski, Tarnów – Opole, Wrzesień 2010 r., s. 6-7, 42. Wnioski z ww. badania wskazują także na konieczność zrównoważenia „twardych” inwestycji w rozwiązania ICT z działaniami „miękkimi” (np. e-rozwój, kompetencje cyfrowe).

¹⁹² Zob. *Spółeczeństwo informacyjne w liczbach*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2012, s. 147.

¹⁹³ *Analiza rozwoju ICT w województwie opolskim*, Śląska Sieć Metropolitalna, Opole 2011, s. 38, materiał powielony.

- bariera braku środków dla operatorów związana z działaniami zmierzającymi do uruchomienia nowych usług świadczonych drogą elektroniczną;
- bariera wieku – dostęp do sieci jest najpopularniejszy wśród osób młodych, wraz ze wzrostem wieku mieszkańców udział wykorzystujących technologie ICT spada, zmniejsza się również świadomość oraz kwalifikacje informatyczne;
- bariera wykształcenia – dostęp do sieci najwyższy jest wśród osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym, najmniej zainteresowanych dostępem do sieci jest w grupie osób z wykształceniem zawodowym¹⁹⁴.

W województwie opolskim stopień wykorzystania technologii teleinformatycznych w zakresie świadczenia usług mieszkańcom jest zróżnicowany. Jednostki samorządu terytorialnego udostępniają elektroniczne skrzynki podawcze, systemy informacji publicznej. Rośnie liczba rozwiązań wykorzystujących zasoby urzędów, jak i potencjał zatrudnionych pracowników. Jednak digitalizacja zasobów oraz cyfryzacja usług nie nadążają za wymaganiami i oczekiwaniami mieszkańców. Już prawie co ósmy dokument wpływa do urzędów w regionie w formie elektronicznej (trzecie miejsce w kraju). Pomimo tego stosowane rozwiązania nie są w regionie wystarczające do potrzeb:

- 92% urzędów nie posiada dokumentu strategicznego (strategia, plan, program) w zakresie rozwoju teleinformatycznego;
- urzędy z województwa opolskiego doświadczają najwyższych w Polsce problemów związanych ze zbyt małym budżetem na zadania związane z cyfryzacją działań i usług (85% respondentów);
- jedynie 38% urzędów udostępnia usługi elektroniczne inne niż oparte o tzw. wzór pisma ogólnego;
- 89% urzędów nie posiada usług, w ramach których sprawy można załatwić w pełni elektronicznie (usługi inne niż oparte o tzw. wzór pisma ogólnego);
- 65% urzędów nie prowadzi otwartych konsultacji społecznych przez Internet w sprawach leżących we właściwości Urzędu;
- 60% urzędów nie zapewnia pracownikom zdalnego dostępu do systemu poczty elektronicznej, dokumentów lub aplikacji Urzędu;
- mniej więcej co drugi stosuje wyłącznie papierowy obieg dokumentacji;
- 67% stron internetowych urzędów nie jest przystosowanych do obsługi przez telefony komórkowe i urządzenia mobilne (najwyższy odsetek w Polsce, *ex aequo* z podlaskim i wielkopolskim).

Urzędy w województwie opolskim za najważniejszy cel stawiają sobie informatyzację urzędów oraz usługi elektroniczne (ponad połowa respondentów wskazuje, że jest to główny cel związany z cyfryzacją). Dostęp szerokopasmowy, promocja korzystania z Internetu, edukacja cyfrowa oraz elektroniczny obieg dokumentacji cieszą się mniejszym zainteresowaniem¹⁹⁵. Nadal nie są w pełni zdigitalizowane zasoby kulturowe, naukowe i edukacyjne¹⁹⁶.

¹⁹⁴ Ibidem, s. 42-72.

¹⁹⁵ Zob. Wpływ cyfryzacji na działanie urzędów administracji publicznej w Polsce w 2012 r., Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, PBS, Warszawa 2012, s. 31-32.

¹⁹⁶ Digitalizację polskich zasobów kultury, prowadzoną przez biblioteki i muzea oraz ośrodki audiowizualne, charakteryzuje rozproszenie inicjatyw oraz brak koordynacji działań. Przyczyny takiej sytuacji to m.in. brak systemu finansowania prac digitalizacyjnych na szczeblu centralnym, niski poziom wiedzy na temat znaczenia digitalizacji zasobów kulturowych wśród osób zarządzających instytucjami pamięci oraz brak świadomości znaczenia gromadzenia i trwałego przechowywania naturalnych dokumentów cyfrowych dla polskiego dziedzictwa narodowego. Por. Raport końcowy z badania pt. *Analiza potrzeb infrastrukturalnych w obszarze dziedzictwa kulturowego, szkolnictwa artystycznego oraz infrastruktury kultury w Polsce w kontekście finansowania w ramach przyszłej perspektywy UE oraz zgodności z celami Strategii Europa 2020*

Infrastruktura szkolnictwa zawodowego

Jak wynika z analizy SWOT dla województwa opolskiego, przeprowadzonej na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., istotną słabą stroną, obok występowania obszarów zdegradowanych, jest niedopasowanie strukturalne pomiędzy popytem a podażą na rynku pracy wynikające ze struktury kształcenia. Istotnym wyzwaniem i szansą jest natomiast wzrost presji na kształcenie ustawiczne i praktyczne. Jak wynika ze zrealizowanego badania ewaluacyjnego, wśród przeszkód uniemożliwiających pełną realizację celów rozwojowych szkół prowadzących kształcenie zawodowe, zdecydowanie najbardziej powszechne okazują się niewystarczające środki na poprawę stanu bazy edukacyjnej. Przeszło siedmiu na dziesięciu dyrektorów szkół wskazało jako problem niewystarczającą dostępność funduszy na przebudowę lub remont budynku oraz niewystarczającą dostępność funduszy na zakup lub modernizację wyposażenia¹⁹⁷.

Analiza Zarządu Województwa Opolskiego nt. *Kształcenia zawodowego w województwie opolskim w kontekście reformy kształcenia zawodowego*, wskazuje na szereg potrzeb szkolnictwa zawodowego, w kontekście wymagań egzaminacyjnych oraz dostosowania kształcenia zawodowego i praktycznego do potrzeb rynku pracy¹⁹⁸. Pracodawcy w różnych badaniach prowadzonych w ramach PO KL wskazują, że są niezadowoleni z przygotowania absolwentów szkół zawodowych. W jednym z badań, aż 57% pracodawców wskazało, że są niezadowoleni z absolwentów. Wśród przyczyn najczęściej wymieniono: zbyt mało zajęć praktycznych (46%), brak odpowiednich szkół i specjalności (27%) oraz niezadowalający poziom kształcenia (21,4)¹⁹⁹. W innym badaniu, jedynie 30% pracodawców wskazało, że absolwenci są dobrze przygotowani praktycznie do zawodu, a 14,5% oceniło to przygotowanie na poziomie bardzo dobry²⁰⁰. Ocena dokonana przez samych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych wskazuje, iż 57,4% absolwentów ocenia wiedzę zdobytą w trakcie nauki, jako zdecydowanie przydatną w pracy. W tym badaniu, 28% uczniów ostatnich klas szkół policealnych i 21% uczniów ostatnich klas techników, uważa że ich umiejętności praktyczne zdobyte w trakcie nauki są niewystarczające²⁰¹.

Organy prowadzące szkoły chcąc dostosować kształcenie zawodowe do oczekiwań pracodawców i wymagań rynku pracy, obok problemów organizacyjnych, wskazują najczęściej na niewystarczającą bazę do kształcenia zawodowego i praktycznego oraz do przeprowadzenia egzaminów zawodowych²⁰². Odrębnym zagadnieniem są wskazane w *Regionalnej strategii innowacji* specjalizacje regionalne. Organy prowadzące, zależnie od specyfiki rynku pracy w powiecie i w powiatach ościennych, danych dotyczących liczby uczniów, planów rozwoju gospodarczego powiatu oraz uwzględniając zakres oddziaływania ośrodka, zdecydowały o wyborze zawodów dla szkolnictwa zawodowego. Badanie potrzeb szkół zawodowych, określa, że w większości szkoły zawodowe posiadają bazę i kadre dydaktyczną do prowadzenia kształcenia zawodowego. Natomiast brakuje nowoczesnych pomocy dydaktycznych oraz pracowni do przygotowania praktycznego i przeprowadzenia egzaminów zawodowych. W ostatnim czasie, ze względu na zmiany na rynku pracy i

---

i Inicjatywami Flagowymi, badanie na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zrealizowane przez firmę EGO Evaluations for Government s.c., Warszawa 2012, s. 55-56. Ponadto brak w Polsce kompleksowych opracowań na temat stanu digitalizacji dziedzictwa (dostępne częściowe dane sugerują, że zdigitalizowano jedynie niewielką część dziedzictwa – a dodatkowo znów jedynie część jest dostępna online, np. „Program digitalizacji” szacuje udział zdigitalizowanych zasobów bibliotecznych w całej ich puli na 1%. W przypadku muzeów, prace obejmują głównie inwentaryzację zbiorów, a nie digitalizację poprzez tworzenie i udostępnianie wizerunków). Por. dr A. Tarkowski, dr J. Hofmokr, M. Jędralska: Ekspertyza pn. *Interfejs dziedzictwa. Przestrzeń udostępniania dziedzictwa cyfrowego*. Warszawa 2009, ekspertyza na zamówienie Narodowego Instytutu Audiowizualnego, s. 15.

¹⁹⁷ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji...*, op. cit., s. 191.

¹⁹⁸ *Kształcenie zawodowe w województwie opolskim w kontekście reformy kształcenia zawodowego*. Zarząd Województwa Opolskiego. Opole 2011, s. 44-46.

¹⁹⁹ *Analiza potrzeb szkoleniowych i zatrudnieniowych w gospodarce Opolszczyzny*. Instytut Szkła, Ceramiki, Materiałów Ogniotrwałych i Budowlanych Oddział Inżynierii Materiałowej, Procesowej i Środowiska w Opolu, Opole 2008, s. 15.

²⁰⁰ Olaf Gwiżdż. *Idealny absolwent: wyobrażenia pracodawców*. Opole 2009, s.10

²⁰¹ *Co czeka absolwentów szkół na rynku pracy*. Obserwatorium Rynku Pracy

²⁰² *Kształcenie zawodowe w województwie opolskim ...*, s. 21

przyjęte specjalizacje regionalne w powiatach, niektóre organy prowadzące szkolnictwo zawodowe, zdecydowały o wprowadzeniu nowych zawodów. Wiąże się to z koniecznością m.in. modernizacji bazy dydaktycznej oraz wyposażeniem w sprzęt niezbędny do przygotowania praktycznego.

Analiza oferty kształcenia wszystkich szkół zawodowych w regionie wskazuje na duże rozproszenie kształcenia zawodowego. Wśród 10 najpopularniejszych zawodów w kształceniu dominują kierunki występujące w ofercie większości powiatów. Jednocześnie te najpopularniejsze kierunki należą do zawodów nadwyżkowych na rynku pracy. Taka sytuacja wymaga koordynacji oferty kształcenia na poziomie regionalnym, by dostosować kształcenie do potrzeb rynku pracy²⁰³.

2. Wymiar terytorialny polityki rozwoju województwa opolskiego do 2020 roku

Politykę rozwoju województwa opolskiego w perspektywie 2020 roku określa uchwalona w dniu 28 grudnia 2012r. przez Sejmik Województwa Opolskiego *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.* Wymiar terytorialny polityki rozwoju oznacza przestrzenne ukierunkowanie interwencji do ściśle określonych obszarów, w zależności od typu obszaru i występującego w jego granicach problemu. Zgodnie z ustaleniami krajowych i unijnych dokumentów strategicznych, podejście terytorialne zwiększa efektywność realizacji celów rozwojowych dzięki temu, że umożliwia zarówno właściwie wykorzystywać zróżnicowanie wewnętrznych potencjałów, jak również niwelować niedobory w obrębie niektórych obszarów.

Terytorialny wymiar interwencji w SRWO 2020 obejmuje dwa odmienne typy obszarów:

- obszary koncentrujące procesy rozwoju społeczno-gospodarczego w skali regionu i kraju (**bieguny wzrostu**);
- obszary odznaczające się największą koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym (**obszary problemowe**).

2.1. Bieguny wzrostu

Bieguny wzrostu stanowią obszary, na których występuje kumulacja pozytywnych procesów rozwojowych. Zgodnie z SRWO 2020, obszarami o takiej charakterystyce w województwie opolskim są:

- Aglomeracja Opolska - ośrodek wojewódzki (Opole) z obszarem funkcjonalnym,
- ośrodki subregionalne (Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork, Nysa) i ich obszary funkcjonalne.

Aglomeracja Opolska

Centralną część województwa zajmuje Aglomeracja Opolska (Mapa 9) - zwarty przestrzennie kompleks terytorialny odznaczający się wysokim poziomem urbanizacji, koncentracją funkcji administracyjnych, przemysłowych, usługowych i mieszkalnictwa, w którym występują wzajemne powiązania funkcjonalne (ekonomiczne, społeczne, komunikacyjne, infrastrukturalne, środowiskowe), wspólne systemy (organizacyjne i techniczne), a nade wszystko jest to obszar objęty wspólną polityką rozwoju (wspólne cele i narzędzia realizacji).

Łącznie obszar współpracy obejmuje 21 gmin (gmina Opole, gminy powiatu opolskiego oraz gmina Izbicko z powiatu strzeleckiego, gmina Lewin Brzeski z powiatu brzeskiego, a także wszystkie gminy powiatu krapkowickiego), które zamieszkuje ponad 340 tys. mieszkańców. Charakterystykę potencjału Aglomeracji Opolskiej zawiera Tabela 18.

Tabela 18. Podstawowe wielkości charakteryzujące potencjał aglomeracji opolskiej

²⁰³ *Szkolnictwo zawodowe w województwie opolskim – absolwenci szkół zawodowych na rynku pracy.* Zarząd Województwa Opolskiego. Opole 2012, s. 38.

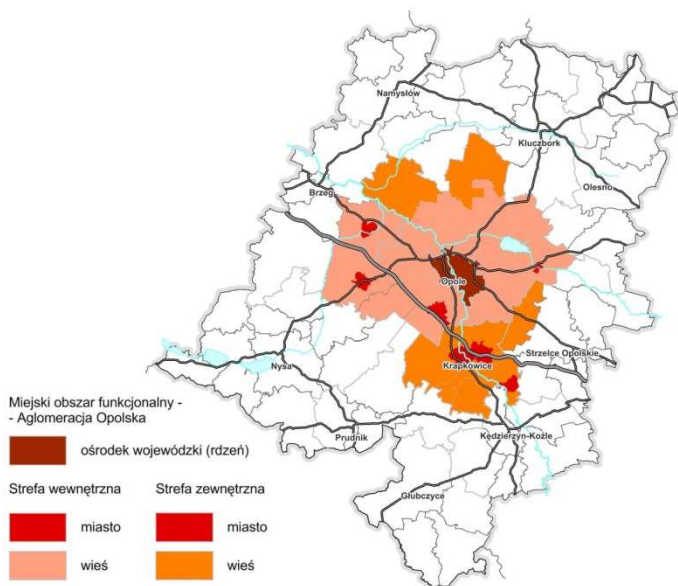
Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	AGLOMERACJA OPOLSKA							
		RDZEŃ MIASTO OPOLE		STREFA WEWNĘTRZNA		STREFA ZEWNĘTRZNA		OGÓŁEM	
			[%]		[%]		[%]		[%]
1	Powierzchnia [km ²]	97	1,0	1410	15,0	863	9,2	2370	25,2
2	– Liczba mieszkańców [tys.]	122,4	12,1	141,3	13,9	84,9	8,3	348,7	34,3
3	Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]	1262		100		98		147	-
4	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie Regon [tys.]	20,0	20,5	10,7	11,0	6,1	6,3	36,9	37,8
5	Liczba pracujących w gospodarce narodowej [tys.]	51,3	25,3	20,3	10,0	17,0	8,4	88,6	43,7

Źródło: Województwo Opolskie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2012; Urząd Statystyczny w Opolu 2012

W zawartym w dniu 26 października 2012 r. Porozumieniu w sprawie utworzenia Aglomeracji Opolskiej, 20 gmin zinstytucjonalizowało wolę podejmowania wspólnych działań w zakresie: planowania strategicznego i przestrzennego, rozwoju gospodarczego, transferu nowych technologii z centrów naukowych Opola do podmiotów gospodarczych Aglomeracji, transportu zbiorowego, ochrony zasobów przyrodniczych, ochrony środowiska, ochrony przeciwpowodziowej, oświaty, kultury, sportu i turystyki. W 2014 roku do Porozumienia przystąpiła gmina Tułowice.

Z uwagi na zróżnicowanie cech przestrzenno-funkcjonalnych w obrębie obszaru Aglomeracji Opolskiej zaproponowano wydzielenie: obszaru rdzeniowego (miasto Opole), strefy wewnętrznej i strefy zewnętrznej.

Rdzeniem aglomeracji jest miasto Opole liczące pod koniec 2012 r. około 121,6 tys. mieszkańców. Ścisłe związki funkcjonalne, społeczno-gospodarcze i morfologiczne z rdzeniem wykazuje wewnętrzny obszar aglomeracji, odpowiadający zasadniczo obszarowi zdelimitowanemu w ekspertyzie²⁰⁴ prof. P. Śleszyńskiego. W skład tego obszaru wchodzi 12 gmin: Chrzastowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice, Lewin Brzeski, Łubniany, Niemodlin, Prószków, Tarnów Opolski, Tułowice, Turawa oraz Ozimek. Strefa zewnętrzna aglomeracji opolskiej obejmuje łącznie 8 gmin, w tym 2 gminy północnej części powiatu opolskiego (Murów, Popielów), 5 gmin powiatu krapkowickiego oraz gminę Izbicko z powiatu strzeleckiego. Gminy te w obszarze aglomeracji pełnią istotne funkcje: bądź to przyrodnicze – zapewniając mieszkańcom

Mapa 9. Aglomeracja Opolska

Źródło: opracowanie własne

²⁰⁴ Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych stolic województw. Ekspertyza prof. PAN Przemysława Śleszyńskiego wykonana dla MRR, 2012, s. 7.

aglomeracji niezbędny zasób terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, bądź to funkcję wzmacniającą potencjał społeczno-gospodarczy aglomeracji.

Ośrodki subregionalne

Według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego ośrodki subregionalne *stanowią dobrze rozwiniętą, w miarę równomiernie rozmieszczoną w większości województw, sieć miast średniej wielkości (powyżej 20 tys.) pełniących istotne funkcje w skali sub- i regionalnej. Ośrodki te mają duże znaczenie w sferze gospodarczej, a także w sferze zaspokojenia dostępu do usług publicznych średniego a czasem wyższego rzędu (s.104).* Z kolei według KPZK ośrodkami subregionalnymi są miasta zasadniczo liczące pomiędzy 50 a 100 tys. mieszkańców (s.192). Ze względu na znaczenie gospodarcze do tej grupy miast mogą być także dołączone mniejsze miasta. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa oraz SRWO 2020, z uwagi na wielkość regionu, rozkład przestrzenny sieci osadniczej i jej policentryzm, a także celowość zapewnienia równomiernej dostępności w szczególności do usług, do tej kategorii ośrodków zaliczono miasta Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork i Nysę. Jak wskazują wyniki analiz, ośrodki subregionalne wykazują silne pozytywne tendencje rozwojowe, co oznacza, że posiadają one potencjał aby gromadzić i rozprzestrzeniać procesy rozwojowe. W SRWO 2020 przyjęto za KPZK, że obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych obejmują gminy wiejskie położone w bezpośrednim sąsiedztwie tych ośrodków (KPZK, s.192). Z uwagi na potrzebę zachowania zasady rozłączności obszarów funkcjonalnych, która oznacza, że gmina może wchodzić w skład tylko jednego miejskiego obszaru funkcjonalnego, dokonano odstępstwa od reguły bezpośredniego sąsiedztwa w obszarze funkcjonalnym Kędzierzyna-Koźla, gdzie gmina Zdzeszowice, pomimo tego, że jej obszar wiejski graniczy bezpośrednio z obszarem ośrodka subregionalnego, przynależy do obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Opolskiej.

W ten sposób granice obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych w województwie opolskim obejmują:

- **miasto Brzeg** (rdzeń) oraz strefę zewnętrzną: Gm. Skarbimierz, Gm. Lubsza;
- **miasto Kędzierzyn – Koźle** (rdzeń) oraz strefę zewnętrzną: Gm. Bierawa, Gm. Cisek, Gm. Leśnica, Gm. Ujazd;
- **miasto Kluczbork** (rdzeń); strefa zewnętrzna: obszar wiejski gminy Kluczbork;
- **miasto Nysa** (rdzeń); strefa zewnętrzna: obszar wiejski gminy Nysa.

Charakterystykę potencjału obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych zawiera Tabela 12.

Tabela 19. Podstawowe dane charakteryzujące potencjał społeczno-gospodarczy miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych

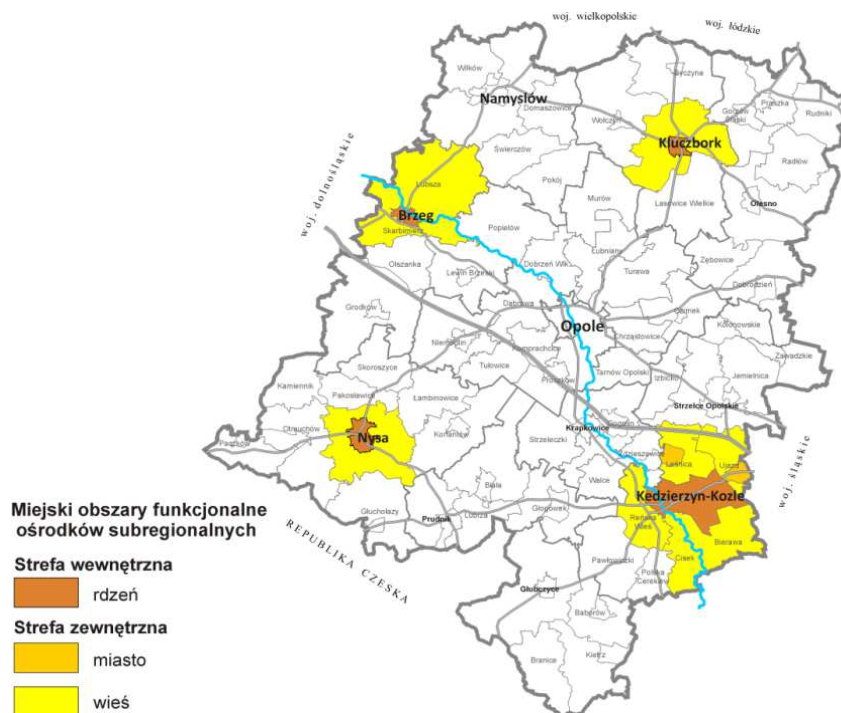
LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	POWIERZCHNIA		LICZBA MIESZKAŃCÓW		GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA [osób na 1 km ²]	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTR. W SYSTEMIE REGON		LICZBA PRACUJĄCYCH W GOSPODARCE NARODOWEJ	
		[km ²]	%	[tys.]	%		[tys.]	%	[tys.]	%
1.	Obszar funkcjonalny miasta Brzeg (OF), w tym:	337	3,6	53998	5,3	160	6667	6,8	11134	5,5
	• rdzeń	15	0,2	37329	3,7	2489	5129	5,3	8464	4,2
	• strefa zew.	322	3,4	16669	1,6	52	1538	1,5	2670	1,3

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	POWIERZCHNIA		LICZBA MIESZKAŃCÓW		GĘSTOŚĆ ZALUDNIE- NIA [osób na 1 km ²]	LICZBA PDMIOŹÓW GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTR. W SYSTEMIE REGON		LICZBA PRACUJĄCYCH W GOSPODARCE NARODOWEJ	
		[km ²]	%	[tys.]	%		[tys.]	%	[tys.]	%
2.	OF miasta Kędzierzyn-Koźle, w tym:	590	6,3	100378	9,9	170	9088	9,3	20928	10,3
	• rdzeń	124	1,3	63974	6,3	516	6878	7,1	17197	8,5
	• strefa zew.	466	5,0	36404	3,6	78	2210	2,2	3731	1,8
3.	OF miasta Kluczbork, w tym:	217	2,3	37036	3,7	171	3950	4,0	8232	4,1
	• rdzeń	12	0,1	24819	2,4	2068	3037	3,1	7226	3,6
	• strefa zew.	205	2,2	12217	1,3	60	913	0,9	1006	0,5
4.	OF miasta Nysa, w tym:	218	2,3	58532	5,8	268	6837	7,0	12087	6,0
	• rdzeń	28	0,3	45457	4,5	1623	5789	5,9	10630	5,2
	• strefa zew.	190	2,0	13075	1,3	69	1048	1,1	1457	0,8

Źródło: Województwo Opolskie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2012; Urząd Statystyczny w Opolu 2012

Granice przyjętych w SRWO 2020 obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych należy traktować jako ich minimalny zasięg, co oznacza, że możliwe jest ich poszerzenie w celu uwzględnienia wszystkich istotnych związków funkcjonalnych i uwarunkowań rozwojowych, w tym podejmowanych inicjatyw współpracy jednostek samorządu terytorialnego na rzecz rozwoju subregionu.

Mapa 10. Obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych wg SRWO 2020

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. Obszary problemowe

Stanowią je obszary, w których występują zjawiska o szczególnym charakterze, cechujące się koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych, których ograniczenie wymaga interwencji państwa lub regionu.

Miasta wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych wskazują, iż jednym z priorytetowych obszarów interwencji w perspektywie 2014 – 2020 powinny być miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji²⁰⁵. Miasta województwa opolskiego, tak jak i w całej Polsce borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi – problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji czy też spowolnienia gospodarczego. W niektórych ośrodkach miejskich lub/i na niektórych ich obszarach (dzielnicach) doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz do degradacji fizycznej, gospodarczej i społecznej.

Obszarami koncentrującymi te negatywne zjawiska i problemy w organizmach miast województwa opolskiego są: tereny poprzemysłowe²⁰⁶, tereny zaniedbanych dzielnic i osiedli fabrycznych, tereny blokowisk, które zwłaszcza w największych miastach regionu stanowią znaczny udział w zasobach mieszkaniowych, tereny powojkowe, tereny pogórnice.

Według *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku* rozwój miast musi uwzględniać podjęcie działań na rzecz restrukturyzacji²⁰⁷ i rewitalizacji²⁰⁸ ich obszarów kryzysowych i zdegradowanych. Zgodnie z SRWO 2020, miastami wymagającymi restrukturyzacji i rewitalizacji uznano: Opole, 4 ośrodki subregionalne, pozostałe miasta powiatowe i miasta powyżej 5 tys. mieszkańców z podregionu nyskiego w ramach postulowanego NUTS3²⁰⁹.

Dobór miast wskazanych do objęcia rewitalizacją oparto na kryteriach jakościowych, w tym:

1) *spełnienia formalnego wymogu związanego z przebiegiem linii demarkacyjnej*

zgodnie z dotychczas obowiązująca zasadą programowania, linia demarkacyjna między miastami a obszarami wiejskimi ustalona jest na poziomie miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców. Kryterium to stanowi wstępny etap delimitacji docelowej grupy miast.

2) *spełnienia wymogu przynależności miasta do obszaru o najniższym poziomie rozwoju w województwie opolskim*

w układzie terytorialnym, na poziomie jednostek statystycznych NUTS3 w województwie opolskim występuje znacząca dysproporcja w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego między podregionem nyskim (zachodnim) a podregionem opolskim (wschodnim). W podregionie nyskim

²⁰⁵ Zgodnie z wnioskami ewaluacji regionalnej zadania rewitalizacyjne powinny być kontynuowane w okresie 2014-2020 w związku z dużą rolą, jaką największe ośrodki miejskie województwa opolskiego odegrać mogą w aktywizacji regionu. Por. *Ocena jakości projektów...*, op. cit., s. 7.

²⁰⁶ Tereny poprzemysłowe – obszary, które przestały być miejscem produkcji przemysłowej lub przestały pełnić funkcje pomocnicze dla tej produkcji w obrębie zakładów przemysłowych, łącznie z obszarami niedokończonych inwestycji przemysłowych – wg Domański B., 2000, *Restrukturyzacja terenów poprzemysłowych w miastach [Transformation of derelict industrial land in towns and cities]* (w:) Z.Ziobrowski, D.Ptaszycka-Jackowska, A.Rębowska, A.Geissler (red.) *Rewitalizacja, rehabilitacja i restrukturyzacja – odnowa miast*. Kraków: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie, s. 107-142

²⁰⁷ Restrukturyzacja – proces przekształcania terenów poprzemysłowych i pomilitarnych w celu ich ponownego wykorzystania (zagospodarowania) na cele produkcyjne lub pozaprodukcyjne i pozawojkowe. Tak rozumiana restrukturyzacja mieści się w obszarze pojęcia rewitalizacji.

²⁰⁸ Rewitalizacja – proces odbudowy i przekształceń zniszczonych, ale niegdyś żywych obszarów miejskich (np. centrów staromiejskich), mocno zdekapitalizowanych lub nawet utraconych w wyniku działań wojennych czy też powojennych dewastacji i rozbiórek oraz rehabilitacja socjalistycznych blokowisk – dotkniętych problemami społecznymi i ekonomicznymi – wg. J. Olczyk. *Rewitalizacja. Zasady i realizacja*, www.rapidlibrary.com, s.1

²⁰⁹ Podregion nyski w postulowanych granicach obejmujących powiaty: brzeski, namysłowski, nyski, prudnicki i głubczycki.

PKB na jednego mieszkańca wynosi ok. 62,5% średniej krajowej podczas gdy w podregionie opolskim ok. 91,7%. Występujące tak duże zróżnicowanie, w kontekście potrzeby budowy spójności wewnątrzregionalnej wymaga szczególnej interwencji. W związku z powyższym przyjęto, że interwencja będzie kierowana do miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców zlokalizowanych w podregionie nyskim²¹⁰.

3) *spełnienia wymogu funkcjonalnego*

co oznacza, że wsparciem działań rewitalizacyjnych będą objęte miasta o szczególnym potencjale rozwojowym i potrzebach przekształceń zaniedbanych, niewłaściwie wykorzystywanych i zdegradowanych miejskich struktur, do których zaliczono: ośrodek wojewódzki, ośrodki subregionalne, a ponadto pozostałe miasta powiatowe, w których występuje kumulacja negatywnych problemów społecznych i technicznych w skali regionu.

W efekcie zastosowania powyższych kryteriów grupa miast województwa opolskiego wskazana do wsparcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych i restrukturyzacyjnych liczy 18 miast. Należą do nich:

- ośrodek wojewódzki;
- ośrodki subregionalne;
- ośrodki powiatowe.

Ponadto, ze względu na kryterium formalne i przynależności do podregionu nyskiego włączono ośrodki lokalne tj.: Głuchołazy, Głogówek, Grodków, Kietrz i Lewin Brzeski. Jednocześnie w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych projektu RPO 2014-2020 podjęto decyzję o rozszerzeniu kwalifikowalności miast wymagających działań na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji ich obszarów kryzysowych i zdegradowanych na wszystkie miasta w województwie opolskim.

Obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych

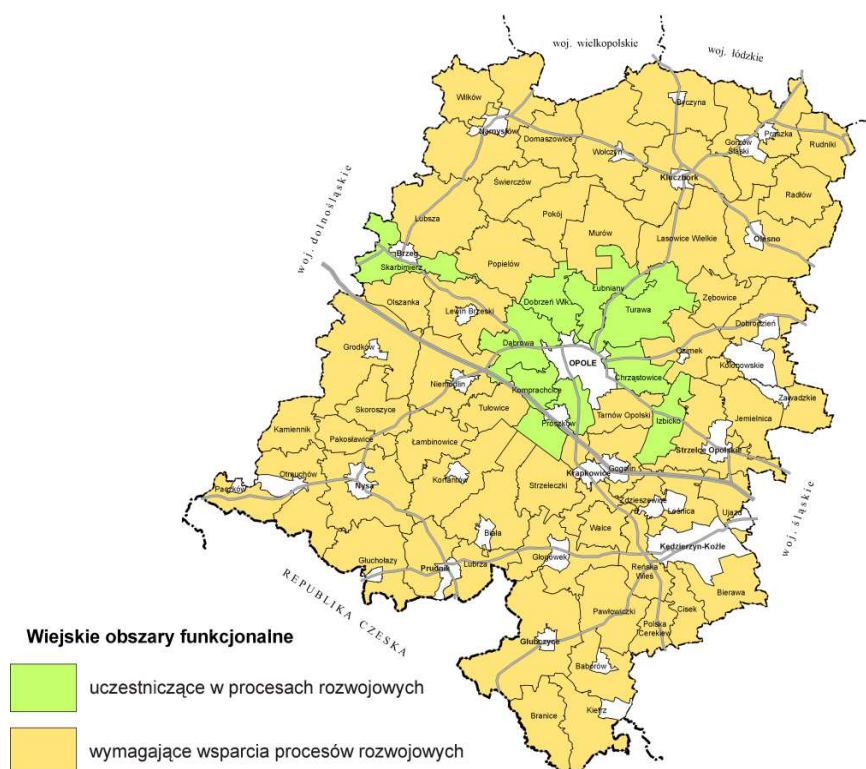
Według KPZK 2030 obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych to obszary, do których czas dojazdu przekracza 90 minut, odznaczające się niską dostępnością do podstawowych usług publicznych, bądź są położone w sąsiedztwie ośrodków miejskich, które w wyniku procesów rozwojowych utraciły dawniej istotne funkcje gospodarcze a dominująca funkcja rolnicza nie zapewnia wystarczających przychodów (s.195). Obszary te w znikomym stopniu uczestniczą we współczesnych procesach rozwojowych. Oferują niedochodowe miejsca pracy, głównie w rolnictwie i w sektorze publicznym (podstawowe usługi w zakresie administracji, edukacji, zdrowia, itp.) oraz uzupełniająco w innych sferach gospodarki, dodatkowo narażone na wahania sezonowe (turystyka) i zagrożone likwidacją w warunkach dekonunktury. Duża część mieszkańców jest nieaktywna zawodowo ze względu na zaburzoną strukturę demograficzną (emigracja zarobkowa), wynikającą również z braku alternatywnych źródeł dochodów.

Na podstawie analizy²¹¹ przeprowadzonej na potrzeby strategii rozwoju województwa potwierdzono, że dostępność drogowa Opola jest dobra z uwagi na centralne położenie stolicy regionu oraz dobrze rozwiniętą sieć dróg. Czas dojazdu powyżej 90 minut cechuje jedynie najbardziej na południe wysunięte tereny powiatu głubczyckiego. W oparciu o kryterium dominującej funkcji rolniczej, niskiej dostępności podstawowych usług publicznych oraz ogólnie niskiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie opolskim obszarami wiejskimi wymagającymi wsparcia procesów rozwojowych uznaje się wszystkie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie poza strefą podmiejską Opola (Gm. Dobrzeń Wielki, Turawa, Ozimek, Chrząstowice, Dąbrowa, Tarnów Opolski, Prószków) i okolicami Brzegu (gmina Skarbimierz).

²¹⁰ W postulowanych granicach obejmujących powiaty: brzeski, namysłowski, nyski, prudnicki i głubczycki.

²¹¹ *Dostępność komunikacyjna głównych miast województwa opolskiego*, DRP UMWO, 2012.

Mapa 11. Obszary wiejskie w województwie opolskim

Źródło: Opracowanie własne.

Obszary wiejskie o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej

Obszary wiejskie o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej to obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych (Mapa 12).

Na podstawie przeprowadzonych analiz odzwierciedlających poziom rozwoju gmin w podziale na poszczególne kapitały rozwojowe, najsłabsze tendencje rozwojowe w regionie posiadają następujące gminy (przedstawione według „skupień”):

- Północna część regionu – Wołczyn, Domaszowice, Radłów;
- Wschodnia część regionu – niesąsiadujące ze sobą gminy Zębówice i Zawadzkie;
- Południowa część regionu - Kietrz, Baborów, Pawłowiczki;
- Południowo-zachodnia część regionu – Lubrza, Biała, Korfantów, Łambinowice, Skoroszyce oraz Kamiennik.

Jednocześnie na podstawie oceny eksperckiej i konsultacji społecznych projektu RPO WO na lata 2014-2020 dokonano weryfikacji ww. zestawienia, w ten sposób, że dodano wybrane gminy z podregionu nyskiego²¹², odbiegającego poziomem rozwoju mierzonym wartością PKB na mieszkańca od podregionu opolskiego, w tym: Świerczów i Lubrza w rejonie północno-zachodnim z powodu dodatkowej niskiej wartości kapitału naturalnego (niska wartość wskaźników rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zagrożenie powodziowe najbardziej zurbanizowanej części gminy Lubrza w dolinie Odry) oraz Branice.

²¹² W proponowanej formule obejmującej powiaty: namysłowski, brzeski, nyski, prudnicki, głubczycki.

Mapa 13. Obszary przygraniczne w województwie opolskim

Źródło: Opracowanie własne.

Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności transportowej

Miarą spójności terytorialnej jest między innymi dostępność czasowa obszaru województwa, w szczególności głównego bieguna wzrostu - miasta Opola. Wykonany w 2011 roku pomiar rzeczywistego czasu przejazdu samochodem osobowym wskazał, że najbardziej niekorzystną dostępność do Opola, przekraczającą 90 min. czasu przejazdu, mają mieszkańcy najbardziej wysuniętego na południe obszaru województwa opolskiego, obejmującego część powiatu głubczyckiego (gmina Branice i Kietrz). Obszar ten leży poza głównymi korytarzami transportowymi i pozbawiony jest bezpośredniego dostępu do sieci dróg krajowych, a w większości obsługiwany przez drogi niskich kategorii. Dodatkowo charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu, przez co większość dróg (w tym także wojewódzkich) posiada liczne wzniesienia i spadki oraz łuki poziome, co bezpośrednio przekłada się na ograniczenia w ruchu pojazdów.

Mapa 14. Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności transportowej

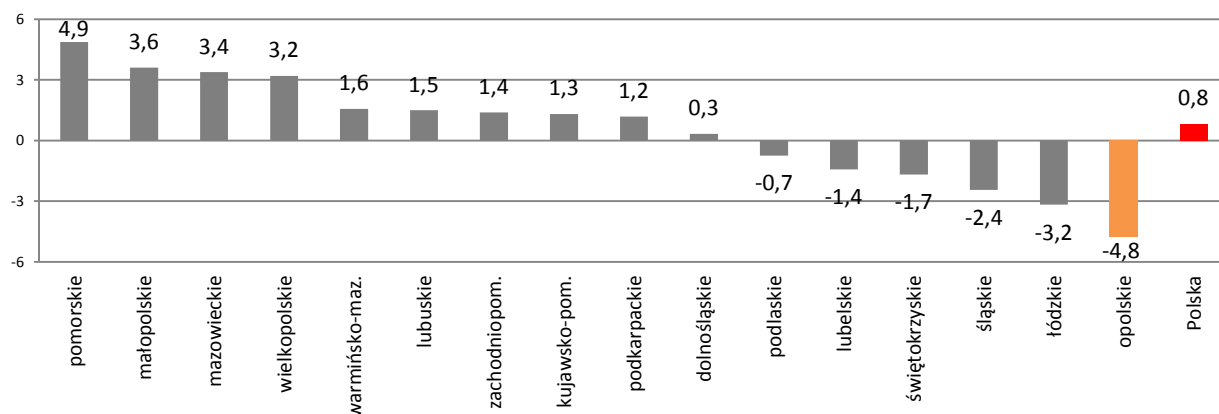
Źródło: Opracowanie własne.

Obszar depopulacji

Województwo opolskie jest regionem, który systematycznie traci kapitał ludnościowy, wpływ na to mają przede wszystkim: tradycja migracji zagranicznych, w tym zarobkowych i niski przyrost naturalny. Diagnoza w zakresie trendów demograficznych znalazła potwierdzenie w wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r., danych rejestrowych służb statystyki publicznej, jak również w badaniach ewaluacyjnych w zakresie powyższej problematyki²¹³. W ostatnich latach województwo opolskie było najszybciej wyludniającym się regionem w Polsce, o najniższej dzietności kobiet, masowych migracjach - zwłaszcza zagranicznych oraz niewielkiego popytu na pracę zgłaszanego przez pracodawców. Z uwagi na wyjątkowość zjawisk demograficznych Opolszczyzny, nie tylko w skali krajowej, ale i europejskiej, całe województwo stanowi obszar problemowy ze względów depopulacyjnych.

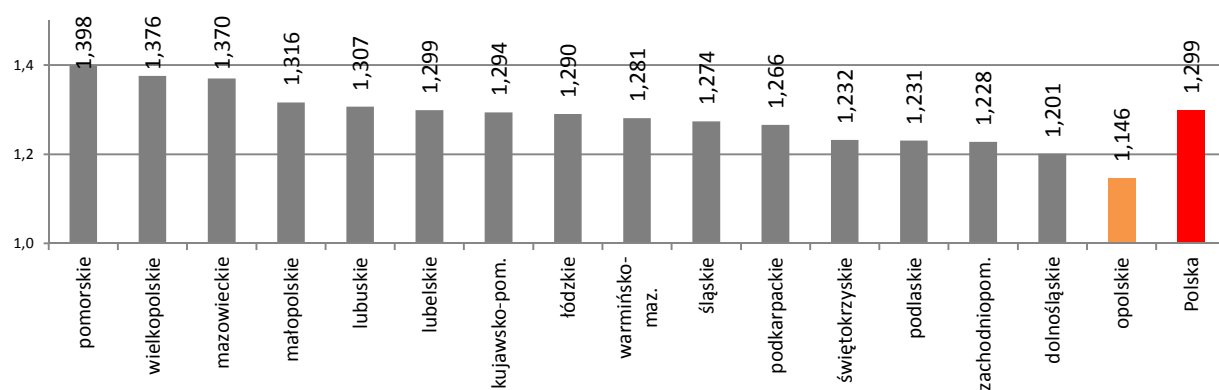
Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że zmiany demograficzne były zróżnicowane przestrzennie – spadek liczby ludności w latach 2002-2012 wystąpił w sześciu województwach, podczas gdy w dziesięciu odnotowano wzrost. Zjawisko depopulacji miało różne natężenie w poszczególnych regionach, ale najbardziej niekorzystne było w województwie opolskim. W okresie tym liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 4,8%, podczas gdy w Polsce zwiększyła się o 0,8% (Wykres 28).

²¹³ Por. *Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce*, badanie ewaluacyjne zrealizowane przez EGO – Evaluation for Government Organizations S.C. na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013.

Wykres 28. Zmiana liczby ludności w Polsce wg województw w latach 2002-2012 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Aktualne postawy oraz zachowania prokreacyjne, opisywane między innymi przez niskie współczynniki dzietności, czy rosnący średni wiek matek w chwili rodzenia dzieci, nie oddziałują korzystnie na obecną i przyszłą sytuację demograficzną województwa. Poziom urodzeń, mierzony współczynnikiem dzietności, wykazuje najniższą wartość w kraju i jednocześnie jest to jedna z najniższych wartości w skali całego świata. W 2012 r. dzietność kobiet w województwie opolskim była najniższa spośród wszystkich województw - 100 kobiet w ciągu całego okresu rozrodczego rodziło średnio 115 dzieci, znacznie poniżej granicy prostej zastępowalności pokoleń (Wykres 29). Utrzymanie się takiej sytuacji, nawet przy zatrzymaniu odpyływów migracyjnych, skutkować będzie najsilniejszym w kraju spadkiem liczby populacji regionu i najbardziej zaawansowanym procesem starzenia się ludności.

Wykres 29. Współczynnik dzietności w Polsce wg województw w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

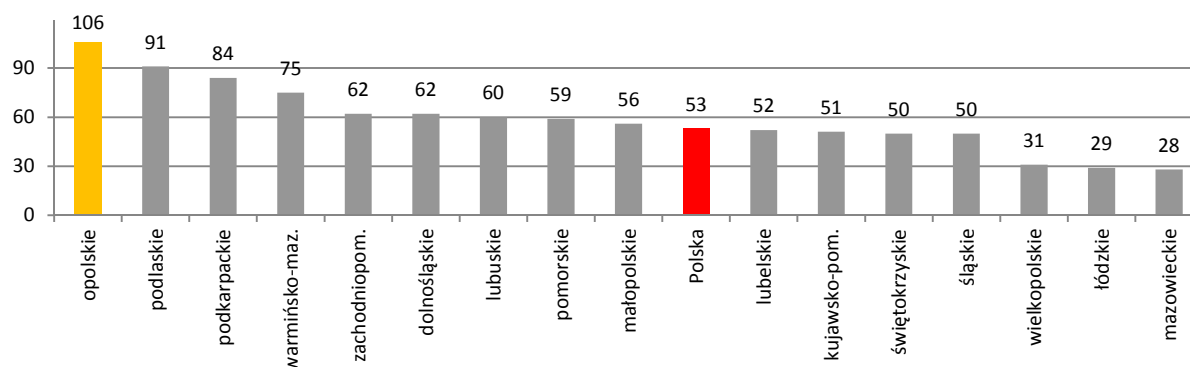
Od ponad trzydziestu lat województwo opolskie charakteryzuje się ujemnym wskaźnikiem salda migracji, znacząco odbiegającym „in minus” od przeciętnej sytuacji w kraju. Opolskie traci ludność na każdym kierunku migracji – krajowym i zagranicznym. Według prof. K. Heffnera wyludnienie dotyczyć będzie szczególnie obszarów wiejskich, położonych peryferyjnie, słabiej wyposażonych w infrastrukturę techniczną i społeczną. Obejmie ono głównie osoby w wieku 18-35 lat, kobiety oraz osoby wysoko wykształcone²¹⁴. Wg danych Spisu Powszechnego (2011) w województwie opolskim na 1000 mieszkańców przypada 106 emigrantów – najwięcej spośród wszystkich województw (w 2002 r.

²¹⁴ K. Heffner, *Procesy przestrzenno-gospodarcze w województwie opolskim*, [w:] M. Lis, K. Szczygielski, L. Drożdż (red.), *Województwo Opolskie 1950-2010*, Stowarzyszenie Instytut Śląski, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Opole 2011, s. 141.

było to 99 osób, Wykres 30). Emigracja z województwa opolskiego, wg danych GUS szacowana jest na ok. 108 tys. mieszkańców.

Najczęstszym powodem emigracji jest praca²¹⁵ (73,7%), w drugiej kolejności są to sprawy rodzinne (15,9%). Spośród emigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy za granicą najwięcej emigrantów z woj. opolskiego przebywa w Niemczech (43,9 tys.), Wielkiej Brytanii (7,9) oraz Holandii (6,7 tys.).

Wykres 30. Liczba emigrantów na 1000 mieszkańców w Polsce wg województw w 2011 r. (dane NSP, wstępne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Opolu.

Proces migracji zarobkowych mieszkańców Opolszczyzny za granicę wywołuje szereg skutków gospodarczych w wymiarze regionalnym, wśród których za najważniejsze uznać należy: zmniejszenie bezrobocia, wzrost materialnego poziomu życia, wpływ na zwiększenie popytu regionalnego, niekorzyści regionalne w bilansie fiskalnym oraz dysharmonię pomiędzy wysokimi dochodami mieszkańców i generowanym przez nie popytem a niedostatecznym rozwojem aktywności gospodarczej zwłaszcza w sferze usług²¹⁶. Tym samym zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji stało się horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym województwa uwzględnionym w SRWO. Także obszar depopulacji, jako problemowy uwzględniony jest w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa*. Głównym instrumentem pozwalającym podejmować działania służące rozwiązywaniu problemów demograficznych będzie opracowywany program Specjalnej Strefy Demograficznej.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

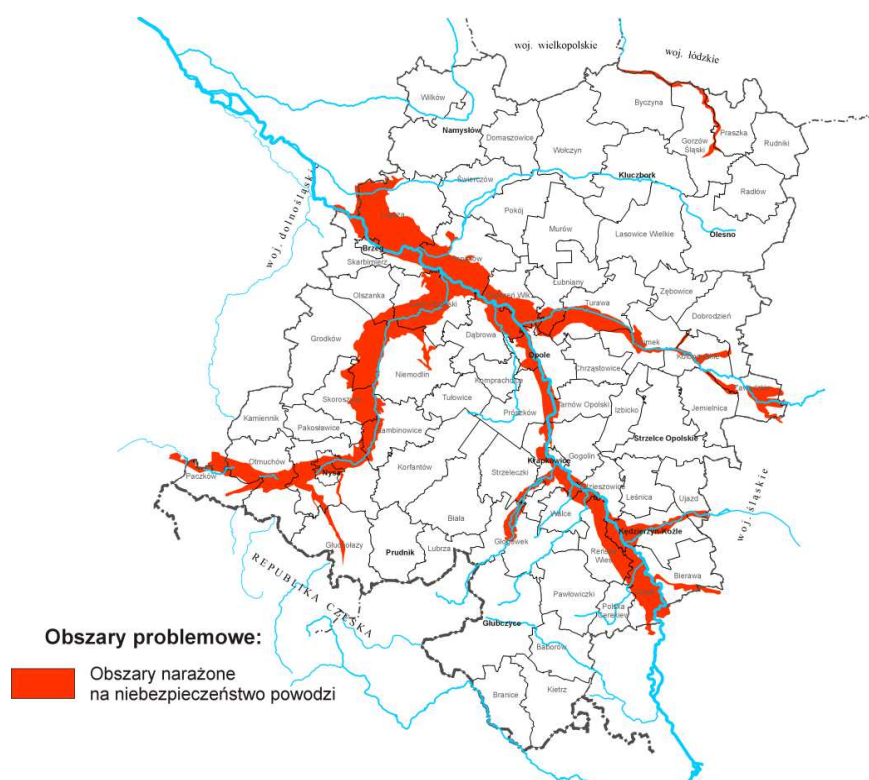
Województwo opolskie należy do tych regionów w kraju, w których jednym z głównych problemów (barier) rozwojowych są cyklicznie występujące zalewy powodziowe. W celu zidentyfikowania obszarów zagrożonych i podjęcia działań ochronnych wyznacza się obszary narażone na ryzyko powodzi. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi to obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne. Obszary te wyznaczone zostały w wyniku przeprowadzonej wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP). Obowiązek przeprowadzenia oceny i wyznaczenia obszarów wynika z ustaleń Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa), zaimplementowanej do Prawa Wodnego.

²¹⁵ Pracy posiadającej dwie zasadnicze formy: permanentnej, mającej formę długookresową bądź wahadłową (dotyczy to ok. 2/3 migrujących) oraz pracy okresowej lub sezonowej mającej formę komplementarną w stosunku do dochodów uzyskiwanych w kraju lub dotyczącej pracującej w czasie wakacji młodzieży. Por. R. Jończy, *Zagraniczne migracje zarobkowe z województwa opolskiego w latach 2008-2010 oraz ich wpływ na opolski rynek pracy i sferę fiskalną samorządów terytorialnych. Diagnoza i rekomendacje w kontekście rozwoju regionu*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2011, s. 119-120.

²¹⁶ *Wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na sytuację społeczno-demograficzną województwa opolskiego*, Obserwatorium Integracji Społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Opole 2012, s. 21.

W województwie opolskim obszary narażenia powodziowego wyznaczone w ramach wstępnej oceny zagrożenia powodziowego obejmują Dolinę Odry oraz doliny jej dopływów: Osobłogi, Nisy Kłodzkiej, Bierawy, Kanału Gliwickiego, Małej Panwi (Mapa 15). Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostaną wykonane do 22 grudnia 2013 r. dokładne mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Obszary zagrożenia powodziowego i obszary ryzyka powodziowego stanowiąc będą podstawę do planowania przestrzennego, uwzględnianą w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, planach zagospodarowania przestrzennego województw, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzjach o warunkach zabudowy. Do grudnia 2015 r. sporządzone zostaną plany zarządzania ryzykiem powodziowym.

Mapa 15. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w województwie opolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Wstępna ocena ryzyka powodziowego”, KZGW, 2011 r.

3. Specjalizacje regionalne

Uwarunkowania rozwojowe takie jak: spowolnienie gospodarcze i kryzys finansowy, niekorzystna sytuacja demograficzna, konieczność zwiększenia liczby trwałych miejsc pracy i dostosowania ich do potrzeb nowoczesnej gospodarki, potrzeba zwiększenia nakładów na badania i rozwój, a także określenie nowych kierunków rozwoju Wspólnoty Europejskiej, Polski i regionu, wymusiły weryfikację oraz zmianę podejścia do innowacyjności i transferu wiedzy w województwie opolskim. Nadrzędnym zadaniem polityki regionalnej w najbliższych latach będzie skoncentrowanie wysiłków na najważniejszych obszarach rozwoju w celu optymalnego wykorzystania potencjałów wewnętrznych regionu. Swoistość potencjałów regionu najlepiej opisywana jest przez specjalizacje regionalne, w tym specjalizacje inteligentne (*smart specialisation*).

W 2014 r. przyjęto nową *Regionalną Strategię Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020* spójną z unijnymi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi. *RSIWO2020* stanowi uszczegółowienie SRWO 2020 w obszarze innowacji i transferu wiedzy oraz określa podejście do zidentyfikowania specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych w województwie

opolskim²¹⁷. Działania podjęte w zakresie identyfikacji tych specjalizacji miały charakter procesowy wskazujący na zależność pomiędzy potencjałem społeczno-gospodarczym regionu a technologiami warunkującymi kierunki jego dalszego rozwoju.

W ramach przyjętego podejścia określone zostały wyjątkowe cechy i aktywa regionu opolskiego, które mogą służyć zwiększaniu jego konkurencyjności w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim. Założono, że uzyskanie przewag konkurencyjnych wymaga skoncentrowania uwagi na niszach wykorzystujących nowe rozwiązania w tradycyjnych obszarach (gałęziach, branżach i przemysłach) kojarzonych z regionem. Jednocześnie uznano za niezbędne prowadzenie stałej obserwacji rzeczywistości gospodarczej i poszukiwanie potencjałów dla weryfikacji i rozwoju specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych, które pozwolą na uzyskanie pożądaných korzyści definiowanych w skali regionu, kraju i Europy.

Prace nad określeniem specjalizacji regionalnych podzielono na trzy etapy obejmujące: stworzenie odpowiednich baz danych zastanych i informacji, analizę ilościową i jakościową zgromadzonych danych, w tym analizy i badania empiryczne oraz identyfikację technologii występujących w regionie. Ważnym elementem tych prac było przeanalizowanie i włączenie wyników badań pochodzących z Foresightu regionalnego²¹⁸.

W wyniku przeprowadzonych prac pozyskano wiedzę o potencjale innowacyjnym województwa opolskiego, który stanowi podstawę do budowania pozycji konkurencyjnej regionu z uwzględnieniem specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych. W toku prac ustalono, że proces identyfikowania tych specjalizacji należy analizować poprzez regionalny transfer wiedzy i odnieść go do poszczególnych faz tego transferu, tj. wytwarzania, wykorzystania i upowszechniania rozwiązań innowacyjnych. Założono, że specjalizacje inteligentne występują wówczas, gdy określona technologia lub jej produkt są obecne w każdej z trzech faz regionalnego transferu wiedzy. Zatem specjalizacje inteligentne występują w regionie, jeżeli określone technologie i/lub ich produkty są lub stają się jednocześnie:

- obiektem badań w regionalnym sektorze B+R (zlokalizowane w regionie instytuty, laboratoria, uczelnie);
- przedmiotem pilotażowych projektów wdrożeniowych w przedsiębiorstwie zlokalizowanym w regionie;
- upowszechniane jako przedmiot transakcji kupna – sprzedaży na rynku regionalnym i ponadregionalnym.

W sytuacji, gdy technologia spełnia trzy kryteria (tzn. występuje we wszystkich fazach regionalnego transferu wiedzy) uznaje się ją za specjalizację inteligentną. W przypadku spełnienia dwóch kryteriów określa się, jako potencjalną specjalizację inteligentną. Spełnienie jednego kryterium kwalifikuje technologie do specjalizacji regionalnych (wytwarzanie lub wykorzystanie).

W przypadku, gdy przeprowadzona analiza wykaże, iż technologia dostępna w regionie nie występuje w żadnej z faz regionalnego transferu wiedzy, wówczas nie występuje specjalizacja regionalna. Proponowana metodologia identyfikacji specjalizacji inteligentnych zapewnia:

- siłę gospodarczą zidentyfikowanych aktywów regionalnych dzięki występowaniu trwałych powiązań wertykalnych;
- możliwość uzyskiwania trwałych przewag konkurencyjnych rozwoju regionu;
- obiektywizację sposobu identyfikacji obecnych i potencjalnych specjalizacji typu „smart”;

²¹⁷ Podejście do zidentyfikowania specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych w województwie opolskim ustalone zostało w toku prac Zespołu Wykonawczego ds. opracowania 'smart specialisation' w ramach aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego

²¹⁸ K. Malik (red.), *Województwo opolskie regionem zrównoważonego rozwoju – foresight regionalny do 2020 roku. Kluczowe obszary badawcze i opisy scenariuszy*, Politechnika Opolska, Wydział Zarządzania i Inżynierii Produkcji, Opole 2008.

- identyfikację obszarów regionalnej działalności badawczej i ekonomicznej, które przekroczyły krytyczną wielkość koncentracji rzeczowo – finansowego oraz ludzkiego kapitału rozwoju.

Wyniki badań *desk research* zestawiono z wynikami badań ilościowych, co w efekcie pozwoliło na zidentyfikowanie kluczowych obszarów rozwoju regionu, tj. takich, dla których region uzyskuje przewagi konkurencyjne. Przeprowadzone analizy umożliwiły również określenie, które z nich uznać można za kluczowe i potencjalnie kluczowe (Tabela 20). Obszary rozwoju, znajdujące się w grupie kluczowych i potencjalnie kluczowych stanowiły podstawę do wyboru specjalizacji regionalnych województwa opolskiego.

Tabela 20. Obszary rozwoju w województwie opolskim

Skala		Obszar		
Obszary rozwoju regionu	Obszary o dużym znaczeniu dla rozwoju regionu	Kluczowe obszary rozwoju z uwzględnieniem technologii i wiedzy regionalnej	Chemiczny	
			Budowlany wraz z przemysłem mineralnym i usługami budowlanymi	
			Maszynowy i elektromaszynowy	
			Paliwowo-energetyczny	
			Rolno-spożywczy	
			Drzewno-papierniczy, w tym przemysł meblarski	
			Metalowy i metalurgiczny	
		Potencjalne kluczowe obszary rozwoju	Usługi medyczne i rehabilitacyjne	
			Usługi turystyczne	
			Transport i logistyka	
		Obszary o mniejszym znaczeniu dla rozwoju regionu	Obszary o mniejszym znaczeniu dla rozwoju regionu	Usługi edukacyjne
				Przemysł lekki
				Usługi finansowe
	Handel			

Źródło: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole 2014 s. 114.

W celu określenia dostępnych w regionie technologii, które warunkują rozwój zidentyfikowanych obszarów, a tym samym zapewnić mogą dynamiczny rozwój regionu, do kluczowych obszarów rozwoju przyporządkowano odpowiadające im zakresy działalności. Przyjęta metodologia oceny według faz procesów transferu wiedzy oraz procesu poznawczego pozwoliła na identyfikację grup technologii priorytetowych (Tabela 21).

Tabela 21. Rodzaje priorytetów, w tym innowacji społecznych typu *smart specialisation* w województwie opolskim, wskazane w projekcie Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego do 2020 r. z dnia 10 kwietnia 2013 r. (zaktualizowane o wyniki konsultacji społecznych projektu RPO WO 2014-2020)

	GRUPY TECHNOLOGII, PRODUKTÓW I PROCESÓW W RAMACH OBSZARÓW ROZWOJU	WYSZCZEGÓLNIENIE
A. Specjalizacje inteligentne	Technologie chemiczne (zrównoważone)	Otrzymywanie i przetwórstwo materiałów polimerowych
		Technologie chemiczne organiczne
		Chemia specjalistyczna
		Produkty chemiczne na bazie surowców odnawialnych
	Zrównoważone technologie budownictwa i drewna	Technologie budownictwa niskoenergetycznego
		Technologie cementu, wapna i betonu
		Technologie drewna
	Technologie przemysłu maszynowego i metalowego	Technologie układów napędowych
		Technologie projektowania i wytwarzania maszyn i urządzeń
		Technologie metali
	Technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej)	Technologie wytwarzania energii
		Technologie silników
		Technologie wysokich napięć
	Technologie rolno-spożywcze	Technologie produkcji roślinnej
Technologie produkcji i przetwarzania żywności w szczególności przetwarzanie mleka		
B. Potencjalnie specjalizacje inteligentne	Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska <i>(Life and environmental science)</i>	Produkty ochrony zdrowia
		Zintegrowany przestrzennie regionalny produkt turystyczny
		Proces organizacyjny systemu transportu intermodalnego przyjaznego środowisku

Źródło: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole 2014 s. 118.

Zidentyfikowane tą metodą grupy kluczowych technologii priorytetowych dla rozwoju regionu stanowią:

A. Grupę technologii – specjalizacji inteligentnych

B. Grupę technologii – potencjalnych specjalizacji inteligentnych.

Lista specjalizacji inteligentnych nie jest zamknięta. Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza powoduje, że należy monitorować grupy technologii w ramach zidentyfikowanych w województwie opolskim specjalizacji. Przyjęty podział grup technologii ma charakter umowny, dlatego też nie należy identyfikować technologii wymienionych w podgrupach tylko i wyłącznie z jedną grupą technologii. Określone technologie często integrują zakresy działalności i obszary rozwoju regionu. Tym samym wykorzystanie i upowszechnienie technologii staje się impulsem do rozwoju województwa (specjalizacje inteligentne).

Skupienie się w województwie opolskim na określonych obszarach pozwoli na uzyskanie efektu skali, a także na rozwój wyróżniających się i oryginalnych obszarów specjalizacji. Wspieranie specjalizacji regionalnych w tym specjalizacji inteligentnych pozwoli na stworzenie sprzyjającego

klimatu i kultury innowacyjnej, co w konsekwencji zaowocować powinno trwałą przewagą konkurencyjną regionu w przyszłości.

4. Analiza SWOT

W ramach procesu opracowania SRWO 2020 wykorzystano analizę SWOT, za pomocą której zidentyfikowano i zhierarchizowano kluczowe czynniki mające wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy województwa opolskiego. Był to istotny etap diagnostyczny wspomagający proces formułowania wyzwań, celów strategicznych i celów operacyjnych. W ramach analizy SWOT dokonano klasyfikacji czynników w czterech wymiarach:

- wewnętrznym: mocne i słabe strony;
- zewnętrznym: szanse i zagrożenia;
- pozytywnym: mocne strony i szanse;
- negatywnym: słabe strony i zagrożenia.

Mocne i słabe strony regionu to te cechy, które go obecnie wyróżniają, natomiast szanse i zagrożenia rozwojowe to tendencje i zjawiska, które wynikają z otoczenia regionu (Tabela 22 i 23).

Przy kwalifikowaniu czynników do grup zrezygnowano z określników, ponieważ tytuł grupy nadaje im aspekt pozytywny lub negatywny, tzn. jest on mocną lub słabą stroną. Przypisanie czynnika do określonego obszaru tematycznego nie oznacza braku jego istotności w innych obszarach. Zidentyfikowane czynniki zostały przyporządkowane do następujących obszarów społeczno-gospodarczych:

- społeczeństwo, rynek pracy, warunki życia;
- gospodarka;
- dostępność komunikacyjna;
- zasoby, dziedzictwo i środowisko;
- spójność terytorialna.

Tabela 22. Analiza SWOT dla województwa opolskiego – mocne i słabe strony

OBSZARY	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Spoleczeństwo, rynek pracy, warunki życia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poziom i jakość życia mieszkańców, ▪ samoorganizacja i aktywność społeczna na obszarach wiejskich, ▪ wielokulturowość i wieloetniczność regionu z samoorganizującymi się społecznie i kulturowo grupami mieszkańców, ▪ rola mniejszości niemieckiej, ▪ sprawność instytucjonalna jednostek samorządu terytorialnego, ▪ mobilność zasobów pracy, ▪ trwałe sieci powiązań międzynarodowych, ▪ etos pracy w regionie, ▪ poziom dochodów rozporządzalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyludnianie się i struktura wieku ludności, ▪ peryferyzacja obszarów wiejskich, ▪ liczba miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem, ▪ postawy przedsiębiorcze mieszkańców, ▪ stabilność miejsc pracy, ▪ dostępność do mieszkań, ▪ wysoki poziom bezrobocia na części obszaru regionu ▪ niedopasowanie strukturalne pomiędzy popytem a podażą na rynku pracy wynikające ze struktury kształcenia, ▪ dysharmonia pomiędzy wysokim poziomem życia i aspiracji ludności, a jednocześnie nieadekwatnymi do tego możliwościami zatrudnienia i zarobkowania w regionie, ▪ system zabezpieczeń przeciwpowodziowych, ▪ potencjał naukowo-badawczy opolskich uczelni wyższych, ▪ dostęp do infrastruktury społecznej i technicznej,
Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powiązania gospodarki z zagranicą, zwłaszcza z gospodarką niemiecką, ▪ produktywność rolnicza, ▪ tradycja produkcji rzemieślniczej i spółdzielczej oraz kultura pracy, ▪ zróżnicowana struktura przemysłu, ▪ przemysł średnich technologii, ▪ kondycja mikro i małych przedsiębiorstw, ▪ realny popyt konsumpcyjny per capita, ▪ surowce mineralne, ▪ śródlądowa gospodarka rybacka, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inwestycje, zwłaszcza innowacyjne, ▪ tempo wzrostu gospodarczego, ▪ powiązania między gospodarką, nauką oraz instytucjami otoczenia biznesu, ▪ liczba dużych, wiodących przedsiębiorstw, ▪ zaplecze badawczo-rozwojowe i otoczenie biznesu oraz jego powiązanie z gospodarką regionu, ▪ innowacyjność gospodarki, przedsiębiorstw oraz sfery B+R, ▪ sektor usług, w tym usług wyższego rzędu,
Dostępność komunikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ autostrada A4, ▪ wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu, ▪ światłowodowa sieć szkieletowa umożliwiająca realizację usług szerokopasmowego Internetu, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak osi komunikacyjnej „północ-południe” ▪ połączenie z Warszawą ▪ stan i parametry techniczne infrastruktury drogowej i kolejowej ▪ połączenie stolicy regionu z autostradą A4 ▪ transport publiczny ▪ integracja systemów transportu ▪ infrastruktura dostępu do Internetu i cyfryzacja ▪ infrastruktura logistyczna
Zasoby, dziedzictwo i środowisko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ walory przyrodniczo-krajobrazowe, ▪ dziedzictwo kulturowe, ▪ lokalna aktywność kulturalna, ▪ rolnicza przestrzeń produkcyjna, ▪ zasoby dla tworzenia energii ze źródeł odnawialnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak wyrazistych produktów turystycznych ▪ stan techniczny obiektów i zespołów dziedzictwa kulturowego ▪ jakość wód powierzchniowych, w tym dużych zbiorników o funkcji turystycznej ▪ wydarzenia kulturalne o randze międzynarodowej ▪ jakość powietrza ograniczająca inwestycje emisyjne
Spójność terytorialna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ identyfikacja mieszkańców z regionem, ▪ centralne usytuowanie stolicy, ▪ równomierne rozmieszczenie ośrodków węzłowych, ▪ zwarty charakter osadnictwa wiejskiego, ▪ policentryczność systemu osadniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkurencyjność Opola względem sąsiednich centrów regionalnych, ▪ wewnątrzregionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, ▪ stopień wykształcenia funkcji metropolitalnych aglomeracji opolskiej, ▪ występowanie obszarów zdegradowanych.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Tabela 23. Analiza SWOT dla województwa opolskiego – szanse i zagrożenia

OBSZARY	SZANSE	ZAGROŻENIA
Spoleczeństwo, rynek pracy, warunki życia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ transfery dochodów, wiedzy i technologii, ▪ wzrost presji na kształcenie ustawiczne i praktyczne, ▪ remigracja i imigracja, ▪ międzynarodowa i międzyregionalna współpraca opolskiego środowiska naukowego, ▪ aktywna polityka prorodzinna, ▪ aktywność sektora organizacji pozarządowych, ▪ partnerska współpraca samorządów terytorialnych, organizacji samorządowych i środowiska biznesu, ▪ rozwój „srebrnej gospodarki”, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odpływ ludności i kapitału intelektualnego (tzw. „brain drain” – „drenaż mózgów”), ▪ nasilenie się zjawiska wykluczenia społecznego i patologii życia społecznego, ▪ kryzys solidarności międzypokoleniowej,
Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost aktywności inwestycyjnej, ▪ wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki, ▪ wzrost konkurencyjności makroregionu Polski Zachodniej, ▪ utworzenie opolskiej specjalnej strefy ekonomicznej, ▪ intensyfikacja współpracy transgranicznej, ▪ usprawnienie obsługi przedsiębiorców oraz ludności, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przewaga konkurencyjna sąsiednich ośrodków metropolitalnych, ▪ spowolnienie lub kryzys gospodarczy w Unii Europejskiej, ▪ likwidacja lub przeniesienie siedzib rządów dużych - „strategicznymi” - podmiotów gospodarczych, ▪ fiskalizm, ▪ spadek pozycji konkurencyjnej Polski w zakresie przyciągania inwestycji zagranicznych,
Dostępność komunikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykorzystanie potencjału rzeki Odry, ▪ przebieg przez województwo III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego na sieci TEN-T, ▪ położenie przygraniczne, ▪ rozwój e-usług oraz wzrost wykorzystania i stosowania narzędzi oraz środków ICT, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osłabienie możliwości realizacji programu inwestycyjnego w zakresie infrastruktury drogowej i kolejowej, ▪ przeciążenie szlaków komunikacji drogowej,
Zasoby, dziedzictwo i środowisko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zainteresowanie turystów województwem opolskim, ▪ wzrost presji na wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, ▪ rozwój przemysłów kreatywnych, ▪ zainteresowanie wykorzystaniem czasu wolnego, ▪ zaostrożenie standardów ochrony środowiska, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pogorszenie jakości środowiska, ▪ zmiany klimatyczne i pogorszenie warunków hydrologicznych, ▪ wzrost presji urbanizacyjnej i turystyki na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, ▪ pogorszenie jakości wód podziemnych,
Spójność terytorialna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, ▪ decentralizacja finansów publicznych, ▪ nowoczesna polityka miejska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skoncentrowanie się w krajowych dokumentach strategicznych na dużych ośrodkach metropolitalnych, ▪ pogorszenie kondycji finansów publicznych.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

5. Wizja, wyzwania rozwojowe i cele strategiczne

SRWO 2020 została przyjęta uchwałą nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego w dniu 28 grudnia 2012 r. Perspektywy i wyzwania rozwojowe, jakie rysują się w najbliższych latach przed województwem opolskim, szczególnie problematyczne w obszarze demografii, sprawiły, że najważniejszą kwestią poruszaną w SRWO 2020 r. jest człowiek i zapewnienie odpowiednich warunków do godnego i satysfakcjonującego życia w regionie. Znalazła ona swoje odzwierciedlenie we wszystkich przyjętych w Strategii poziomach planowania strategicznego, tj. zarówno w wizji, wyzwaniach rozwojowych, jak również celach strategicznych i operacyjnych.

W województwie opolskim przyjęto hierarchiczny układ pięciu poziomów planowania, obejmujący: wizję, wyzwania, cele strategiczne, cele operacyjne i działania (Schemat 1). Hierarchiczność realizacji działań przypisanych do celów operacyjnych warunkuje osiągnięcie celów strategicznych, co z kolei umożliwi zmierzenie się z wyzwaniami rozwojowymi. Uzyskanie określonego, zdefiniowanego w ramach wizji, stanu regionu uzależnione będzie od skuteczności i sprawności osiągania niższych poziomów planowania strategicznego.

Schemat 1. Hierarchiczny układ pięciu poziomów planowania strategicznego, przyjęty w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

WIZJA ROZWOJU REGIONU

Wizja regionu w 2020 roku zakłada uzyskanie określonego stanu rozwoju województwa opolskiego, w którym najważniejszą wartością są jego mieszkańcy – wykształceni, otwarci na zmianę, wiedzę i innowacje. Społeczność regionalna jest aktywna na rynku pracy i poza nim. Opolska gospodarka jest konkurencyjna i innowacyjna, zarówno w przestrzeni krajowej, jak i europejskiej.

Brzmienie wizji rozwoju województwa opolskiego w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. ustalono w sposób następujący:

**Województwo opolskie to wielokulturowy region,
wykształconych, otwartych i aktywnych mieszkańców,
z konkurencyjną i innowacyjną gospodarką
oraz z przyjaznym środowiskiem życia**

WYZWANIA ROZWOJOWE REGIONU

Kondycja społeczno-gospodarcza województwa opolskiego i dynamika zmian zachodzących w przestrzeni krajowej i europejskiej warunkują wyzwania rozwojowe, jakie stoją przed województwem opolskim w perspektywie do 2020 roku (Schemat 2).

Najważniejszym, horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym jest *Zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji*.

Zmierzenie się z wyzwaniem horyzontalnym będzie możliwe poprzez realizację kompleksowych i komplementarnych działań w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego, w odpowiedzi na zdefiniowane tematyczne wyzwania rozwojowe:

- przygotowane do rynku pracy aktywne społeczeństwo;
- konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z nauką;
- atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku;
- zrównoważony rozwój aglomeracji opolskiej, miast i obszarów wiejskich regionu.

Schemat 2. Wyzwania rozwojowe określone w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Realizacja działań w ramach SRWO 2020 r. ma doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności opolskiej gospodarki, poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia atrakcyjności do zamieszkania i inwestowania, a także poprawy w zakresie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.

HORYZONTALNE WYZWANIE ROZWOJOWE –

Zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji

Zmiany demograficzne, jakich doświadcza województwo opolskie, są zasadnicze dla przyszłego rozwoju regionu. W ostatnich latach zaobserwowano ujemny przyrost naturalny, gwałtowny spadek dzietności, wzrost liczby separacji i rozwodów, osłabienie więzi międzypokoleniowych, a w konsekwencji pogorszenie się kondycji rodzin.

Niekorzystne trendy w zakresie ruchu migracyjnego ludności oraz projekcje demograficzne wymagają traktowania tych problemów w sposób szczególnie istotny.

Podejmowane działania powinny sprzyjać rozwiązywaniu problemów demograficznych oraz wykorzystywać szanse, jakie zmiana ta stwarza. Zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji jest horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym województwa.

TEMATYCZNE WYZWANIE ROZWOJOWE –

Przygotowane do rynku pracy aktywne społeczeństwo

Sytuacja na rynku pracy wpływa bezpośrednio na warunki i jakość życia w regionie. Opolski rynek pracy cechuje niewystarczający poziom konkurencyjności, wpływa na to wiele problemów. Do najważniejszych z nich należą: niedostosowanie jakości i kierunków kształcenia, w tym zawodowego, do potrzeb rynku pracy, niski poziom zatrudnienia i przedsiębiorczości na tle kraju, niewystarczająca podaż miejsc pracy, w tym miejsc pracy o wysokiej jakości, a także niezadawalający udział mieszkańców w kształceniu ustawicznym.

W obliczu zachodzących zmian demograficznych konkurencyjny i stabilny rynek pracy jest jednym z kluczowych czynników pozycjonujących region w przestrzeni krajowej i europejskiej.

TEMATYCZNE WYZWANIE ROZWOJOWE –

Konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z nauką

Konkurencyjna, oparta na wiedzy i innowacyjności nowoczesna gospodarka jest istotnym czynnikiem warunkującym rozwój regionu. Obecnie województwo opolskie boryka się z trudnościami w adaptacji skutecznych mechanizmów sprzyjających wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań wśród przedsiębiorstw.

W strukturze przedsiębiorstw niewielki jest udział dużych firm, o znaczącym potencjale, w tym kadrowym do wprowadzania określonych zmian i innowacji w zakresie stosowanych dotychczas technologii i systemów. Brakuje znaczących centrów technologicznych, ośrodków badawczych i instytucji naukowych o przemyślanej i powiązanej z gospodarką regionu naukowej specjalizacji. Powoduje to, że w rywalizacji z innymi regionami, województwo opolskie często przegrywa jako miejsce atrakcyjne do inwestowania i prowadzenia szeroko rozumianej działalności gospodarczej.

Sprostanie wymagającym realiom rynkowym, sprawia, że koniecznością a zarazem wyzwaniem dla regionu, jest budowanie konkurencyjnej gospodarki opartej na innowacyjności i współpracy z nauką.

TEMATYCZNE WYZWANIE ROZWOJOWE –

Atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku

W obliczu zmian demograficznych, jakich doświadcza województwo opolskie, należy tworzyć możliwie najlepsze warunki do zamieszkania, inwestowania oraz wypoczynku, zarówno dla mieszkańców regionu, jak i turystów – z kraju i zagranicy.

Warunki życia w województwie opolskim oceniane są jako relatywnie wysokie, jednak w regionie występują również obszary niedoboru, do których zaliczyć należy: niewystarczającą dostępność do usług ochrony zdrowia, opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, dostępność do mieszkań, a także niedobory infrastrukturalne, m.in. w zakresie powiązań transportowych, utrudniające przede wszystkim dostępność do rynków pracy, dóbr i usług.

Poprawa warunków do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku stanowi wyzwanie dla województwa opolskiego i decydować będzie o jego konkurencyjnej pozycji w przyszłości.

TEMATYCZNE WYZWANIE ROZWOJOWE –

Zrównoważony rozwój aglomeracji opolskiej, miast i obszarów wiejskich regionu

Z punktu widzenia zdiagnozowanych zmian demograficznych w województwie opolskim istotnym wyzwaniem dla regionu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju wszystkich jego obszarów, tj. aglomeracji opolskiej, miast i obszarów wiejskich.

Obszary te, dysponując zróżnicowanym potencjałem endogenicznym, wymagają odmiennych działań ukierunkowanych na jak najlepsze wykorzystanie ich zasobów. W tej sytuacji konieczne będzie skoordynowanie i zrównoważenie atutów tych obszarów, tak by poprawa konkurencyjności i dobrobytu nie ograniczała się tylko do niektórych części województwa.

Konieczne jest zwiększenie skuteczności prowadzonej polityki rozwoju i skoncentrowanie jest na wybranych obszarach tematycznych i geograficznych. Jednocześnie podejmowane powinny być działania na rzecz wzmocnienia i optymalnego wykorzystania wewnętrznych potencjałów różnych terytoriów regionu.

CELE STRATEGICZNE

SRWO 2020 określa najważniejsze kierunki rozwoju regionu, będące odpowiedzią na zdefiniowane wyzwania rozwojowe, w tym wyzwanie horyzontalne dotyczące zapobiegania i przeciwdziałania procesom depopulacji. Rozwój województwa opolskiego do 2020 roku ukierunkowany został na: konkurencyjny i stabilny rynek pracy, aktywną społeczność regionalną, innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę, dynamiczne przedsiębiorstwa, nowoczesne usługi i atrakcyjną ofertę turystyczno-kulturalną, dobrą dostępność do rynków pracy, dóbr i usług, wysoką jakość środowiska, konkurencyjną aglomerację opolską, ośrodki miejskie i obszary wiejskie.

Zdefiniowanych zostało 10 celów strategicznych. Cele strategiczne 1-7 mają wymiar horyzontalny co oznacza, że zagadnienia w nich poruszane odnoszą się do całego terytorium województwa, natomiast cele 8-10 są wyraźnie ukierunkowane terytorialnie (Tabela 24).

Tabela 24. Wyzwania rozwojowe, cele strategiczne i cele operacyjne

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
WYZWANIE 1. PRZYGOTOWANE DO RYNKU PRACY AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO	
CEL STRATEGICZNY 1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy	1.1. Poprawa jakości kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy 1.2. Wspieranie kształcenia ustawicznego 1.3. Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu 1.5. Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych
CEL STRATEGICZNY 2. Aktywna społeczność regionalna	2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 2.2. Wzbogacanie wielokulturowego dziedzictwa i tożsamości regionalnej 2.3. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
WYZWANIE 2. KONKURENCYJNA GOSPODARKA OPARTA NA INNOWACYJNOŚCI I WSPÓŁPRACY Z NAUKĄ	
CEL STRATEGICZNY 3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	3.1. Rozwój potencjału badawczo-rozwojowego na rzecz regionalnej gospodarki 3.2. Wzmocnienie powiązań pomiędzy gospodarką, nauką oraz regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu 3.3. Wspieranie powiązań kooperacyjnych w gospodarce 3.4. Wzmocnienie regionalnego systemu przyciągania i lokowania inwestycji
CEL STRATEGICZNY 4. Dynamiczne przedsiębiorstwa	4.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw i nowoczesnego rzemiosła 4.2. Rozwój sektora usług rynkowych 4.3. Wspieranie współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw
WYZWANIE 3. ATRAKCYJNE OBSZARY DO ZAMIESZKANIA, INWESTOWANIA I WYPOCZYNKU	
CEL STRATEGICZNY 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna	5.1. Poprawa jakości i dostępności do usług zdrowotnych, opiekuńczych i edukacyjnych 5.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego 5.3. Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury
CEL STRATEGICZNY 6. Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług	6.1. Rozwój powiązań transportowych 6.2. Poprawa dostępności do aglomeracji opolskiej 6.3. Integracja systemu transportu zbiorowego 6.4. Poprawa bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych
CEL STRATEGICZNY 7. Wysoka jakość środowiska	7.1. Poprawa stanu środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej 7.2. Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki 7.3. Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności 7.4. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych 7.5. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych
WYZWANIE 4. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ AGLOMERACJI OPOLSKIEJ, MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH REGIONU	
CEL STRATEGICZNY 8. Konkurencyjna aglomeracja opolska	8.1. Rozwój i wzmocnianie funkcji metropolitalnych 8.2. Rozwój przestrzeni aglomeracji wraz ze wzmocnieniem powiązań instytucjonalnych i społecznych 8.3. Kreowanie pozytywnego wizerunku aglomeracji i rozwój współpracy z ośrodkami regionalnymi
CEL STRATEGICZNY 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu	9.1. Wspieranie potencjału gospodarczego i społecznego miast 9.2. Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja na obszarach miejskich
CEL STRATEGICZNY 10. Wielofunkcyjne obszary wiejskie	10.1. Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej i inicjatyw lokalnych 10.2. Rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa i rybactwo 10.3. Rozwój sektora rolno-spożywczego 10.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Jednym z najważniejszych instrumentów realizacji SRWO 2020 r. jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020. Działania zdefiniowane na poziomie Programu wynikają ze SRWO 2020 i są możliwe do sfinansowania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

6. Lista wskaźników obrazujących sytuację społeczno-gospodarczą w województwie opolskim, które zostały uwzględnione w RPO WO 2014-2020

Tabela 25. Lista wskaźników obrazujących sytuację społeczno-gospodarczą w województwie opolskim, które zostały uwzględnione w RPO WO 2014-2020

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło																								
1	Regional benchmarks for employment rate in 2023, and intermediate targets for 2018 and 2020.	Benchmark na regionalny wskaźnik zatrudnienia na 2023 oraz pośrednie cele na 2018 i 2020 r.		2013: 64,0% 2018: 65,3% 2020: 65,8% 2023: 66,6%	Źródło: opracowanie własne, dla 2013 dane rzeczywiste GUS																								
2	Regional benchmark on reducing the number of persons at risk of poverty and social exclusion in 2023, and intermediate targets for 2018 and 2020	Benchmark na redukcję liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie do 2023 oraz pośrednie cele na 2018 i 2020 r.	Wskaźnik niedostępny na poziomie województw. Wskaźnik zmieniono na: <i>Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa.</i>	2013: 16,1% 2018: 14,8% 2020: 14,2% 2023: 13,4%	Źródło: opracowanie własne, dla 2013 dane rzeczywiste GUS																								
3	Employment rate 20-64.	Wskaźnik zatrudnienia 20-64.		<table border="1"> <tr><td><i>mazowieckie</i></td><td>71</td></tr> <tr><td><i>podlaskie</i></td><td>66,9</td></tr> <tr><td><i>wielkopolskie</i></td><td>66,8</td></tr> <tr><td><i>łódzkie</i></td><td>66,3</td></tr> <tr><td><i>lubelskie</i></td><td>65,8</td></tr> <tr><td><i>Polska</i></td><td>64,9</td></tr> <tr><td><i>małopolskie</i></td><td>64,6</td></tr> <tr><td><i>opolskie</i></td><td>64</td></tr> <tr><td><i>pomorskie</i></td><td>63,9</td></tr> <tr><td><i>lubuskie</i></td><td>63,1</td></tr> <tr><td><i>kujawsko-pomorskie</i></td><td>63</td></tr> <tr><td><i>świętokrzyskie</i></td><td>62,7</td></tr> </table>	<i>mazowieckie</i>	71	<i>podlaskie</i>	66,9	<i>wielkopolskie</i>	66,8	<i>łódzkie</i>	66,3	<i>lubelskie</i>	65,8	<i>Polska</i>	64,9	<i>małopolskie</i>	64,6	<i>opolskie</i>	64	<i>pomorskie</i>	63,9	<i>lubuskie</i>	63,1	<i>kujawsko-pomorskie</i>	63	<i>świętokrzyskie</i>	62,7	2013 Źródło: GUS
<i>mazowieckie</i>	71																												
<i>podlaskie</i>	66,9																												
<i>wielkopolskie</i>	66,8																												
<i>łódzkie</i>	66,3																												
<i>lubelskie</i>	65,8																												
<i>Polska</i>	64,9																												
<i>małopolskie</i>	64,6																												
<i>opolskie</i>	64																												
<i>pomorskie</i>	63,9																												
<i>lubuskie</i>	63,1																												
<i>kujawsko-pomorskie</i>	63																												
<i>świętokrzyskie</i>	62,7																												

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
				<i>dolnośląskie</i> 62,6 <i>podkarpackie</i> 62,4 <i>śląskie</i> 62,3 <i>zachodniopomorskie</i> 61,6 <i>warmińsko-mazurskie</i> 59,6	
4	Persons at risk of poverty and social exclusion.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	Wskaźnik niedostępny na poziomie województw. Wskaźnik zmieniono na (za MliR): <i>Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa.</i>	<i>warmińsko-mazurskie</i> 25,4 <i>podlaskie</i> 22,7 <i>lubelskie</i> 21,5 <i>podkarpackie</i> 20,9 <i>świętokrzyskie</i> 19,7 <i>wielkopolskie</i> 19,2 <i>pomorskie</i> 19,2 <i>kujawsko-pomorskie</i> 18,8 <i>Polska</i> 16,2 <i>opolskie</i> 16,1 <i>małopolskie</i> 15,8 <i>zachodniopomorskie</i> 15,3 <i>lubuskie</i> 15,0 <i>łódzkie</i> 12,5 <i>mazowieckie</i> 12,4 <i>dolnośląskie</i> 12,1 <i>śląskie</i> 11,2	2013 Źródło: GUS
5	Population.	Liczba mieszkańców.		1 004 416 osób	31 XII 2013 Źródło: GUS
6	Individuals aged 18-64.	Ludność w wieku produkcyjnym.	Wskaźnik: ludność w wieku produkcyjnym	650 157 osób	31 XII 2013 Źródło: GUS

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło																								
7	GDP per capita.	PKB na mieszkańca.	Wskaźnik PKB per capita UE28=100 (PL=100)	<table border="1"> <tr><td>rok 2000</td><td>40 (82,8)</td></tr> <tr><td>rok 2001</td><td>38 (80,2)</td></tr> <tr><td>rok 2002</td><td>39 (80,1)</td></tr> <tr><td>rok 2003</td><td>39 (79,0)</td></tr> <tr><td>rok 2004</td><td>43 (85,1)</td></tr> <tr><td>rok 2005</td><td>42 (82,7)</td></tr> <tr><td>rok 2006</td><td>42 (80,2)</td></tr> <tr><td>rok 2007</td><td>45 (82,5)</td></tr> <tr><td>rok 2008</td><td>48 (84,4)</td></tr> <tr><td>rok 2009</td><td>51 (83,3)</td></tr> <tr><td>rok 2010</td><td>51 (81,0)</td></tr> <tr><td>rok 2011</td><td>52 (80,1)</td></tr> </table>	rok 2000	40 (82,8)	rok 2001	38 (80,2)	rok 2002	39 (80,1)	rok 2003	39 (79,0)	rok 2004	43 (85,1)	rok 2005	42 (82,7)	rok 2006	42 (80,2)	rok 2007	45 (82,5)	rok 2008	48 (84,4)	rok 2009	51 (83,3)	rok 2010	51 (81,0)	rok 2011	52 (80,1)	Źródło: GUS, Eurostat
rok 2000	40 (82,8)																												
rok 2001	38 (80,2)																												
rok 2002	39 (80,1)																												
rok 2003	39 (79,0)																												
rok 2004	43 (85,1)																												
rok 2005	42 (82,7)																												
rok 2006	42 (80,2)																												
rok 2007	45 (82,5)																												
rok 2008	48 (84,4)																												
rok 2009	51 (83,3)																												
rok 2010	51 (81,0)																												
rok 2011	52 (80,1)																												
8	Data on mobility (intra-EU/EEA workers) and on migration (net results).	Dane dotyczące mobilności (wewnątrz EU/EEA) i migracji (saldo).	Brak rzeczywistych danych	<p><i>Mobilność zawodową określono poprzez dojazdy do pracy w kierunku: województwo opolskie - pozostałe województwa (wyłącznie podmioty powyżej 9 pracujących) oraz województwo opolskie – zagranica (dane NSP). Z województwa opolskiego do innych województw dojeżdża ok. 12,1 tys. osób. Do województwa opolskiego przyjeżdża z kolei 4,3 tys. osób. Saldo wynosi ok. minus 7,8 tys. osób.</i></p> <p><i>Mobilność za granicę określono na podstawie wyników spisu powszechnego (2011). Za granicą przebywa ogólnie 108 tys. osób (powyżej 3 miesięcy), z czego w wieku 20-64 lata 92,4 tys. osób. Prawie wszyscy przebywają w krajach UE (102,1 tys. osób). Spośród przyczyn wyjazdów 3/4 mieszkańców wskazało wyjazdy za pracę (spośród przyczyn ustalonych). Liczba imigrantów wynosi w Opolskiem niecały 1 tys. osób, z czego 42% stanowią Niemcy. Saldo</i></p>	Źródło: oprac. własne na podstawie danych GUS i US Opole																								

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
				<i>między emigracją a imigracją jest ujemne i wynosi ok. 107 tys. osób.</i>	
9	Economic activity rate (overall, men, women)	Wskaźnik aktywności zawodowej (całkowity, mężczyźni, kobiety).	Dane prezentowane są ogółem. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności tej kategorii	<i>Ogółem: 53,6 (PL: 55,9) Mężczyźni: 64,1 (PL: 64,4) Kobiety: 44,4 (PL: 48,2)</i>	2013 Źródło: GUS
10	Employment levels for persons 55-64, women, people with disabilities, educational attainment level	Wskaźnik zatrudnienia osób 55-64, osób z niepełnosprawnością, wg poziomu wykształcenia	Dane w %	<i>Ogółem, wiek 55-64: 39,8 (PL: 40,6) Mężczyźni, wiek 55-64: 53,3 (PL: 51,3) Kobiety, wiek 55-64: 27,9 (PL: 31,0) Niepełnosprawni, wiek 16-64: 20,0 (PL: 20,9) Wykształcenie: - wyższe: 74,2 (PL: 75,6), - policealne oraz średnie zawodowe: 58,2 (PL: 59,6), - średnie ogólnokształcące: 45,2 (PL: 42,2), - zasadnicze zawodowe: 56,4 (PL: 53,7), - gimnazjalne i niższe: 12,3 (PL: 14,9)</i>	2013 Źródło: GUS
11	The number of unemployed (overall, men, women)	Liczba osób bezrobotnych (całkowity, mężczyźni, kobiety).		<i>Ogółem: 42,7 tys. (100%) Kobiety: 23,0 tys. (53,9%) Mężczyźni: 19,7 tys. (46,1%)</i>	IX 2014 Źródło: WUP Opole
12	Unemployment rate.	Stopa bezrobocia rejestrowanego.		<i>warmińsko-mazurskie 18,2% kujawsko-pomorskie 15,7% zachodniopomorskie 15,2% podkarpackie 14,3% świętokrzyskie 14,3%</i>	IX 2014 Źródło: GUS

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
				<i>podlaskie</i> 13,1% <i>lubuskie</i> 12,8% <i>lubelskie</i> 12,4% <i>łódzkie</i> 12,1% <i>opolskie</i> 12% <i>Polska</i> 11,5% <i>pomorskie</i> 11,2% <i>dolnośląskie</i> 10,9% <i>mazowieckie</i> 10% <i>małopolskie</i> 9,8% <i>śląskie</i> 9,8% <i>wielkopolskie</i> 7,9%	
13	The number of job seekers.	Liczba osób poszukujących pracy.		804 osoby - według stanu na 30.09.2014 845 osób - według stanu na 31.12.2013 842 osoby - według stanu na 31.12.2012	Źródło: WUP Opole
14	The number of economically inactive people.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo.	Wskaźnik tożsamy: Liczba biernych zawodowo	331 tys. osób	2013 Źródło: GUS
15	The number of persons over 50.	Liczba osób powyżej 50 roku życia.	Wskaźnik zmieniony na osoby w wieku powyżej 49 lat	374 139 osób	31 XII 2013 Źródło: GUS
16	The number of women.	Liczba kobiet.		518 472 osoby	31 XII 2013 Źródło: GUS
17	The number of people with disabilities.	Liczba osób z niepełnosprawnością.		103 153 osoby	2011 (NSP) Źródło: GUS
18	The number of long-term unemployed.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych.		23 931 osób (56%)	IX 2014 Źródło: WUP Opole

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło																																																
19	The number of low-skilled persons.	Liczba osób niskowyzkwalifikowanych (ISCED 0-3).		Brak danych																																																	
20	Regional disparities of unemployment (e.g. particularly high level of unemployment in specific groups in some poviats)	Regionalne zróżnicowanie poziomu bezrobocia (np. szczególnie wysokie bezrobocie na poziomie kilku powiatów).	Tabela przedstawia liczbę osób bezrobotnych (zarejestrowanych) oraz rejestrowaną stopę bezrobocia wg powiatów i podregionów woj. opolskiego	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>W tys.</th> <th>W %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>WOJ. OPOLSKIE</td> <td>42,7</td> <td>12,0</td> </tr> <tr> <td><i>Brzeski</i></td> <td><i>5,7</i></td> <td><i>19,4</i></td> </tr> <tr> <td><i>Namysłowski</i></td> <td><i>2,4</i></td> <td><i>16,8</i></td> </tr> <tr> <td><i>Prudnicki</i></td> <td><i>3,0</i></td> <td><i>16,8</i></td> </tr> <tr> <td>Podregion nyski</td> <td>20,6</td> <td>16,5</td> </tr> <tr> <td><i>Nyski</i></td> <td><i>6,9</i></td> <td><i>16,3</i></td> </tr> <tr> <td><i>Głubczycki</i></td> <td><i>2,6</i></td> <td><i>16,2</i></td> </tr> <tr> <td><i>Kluczborski</i></td> <td><i>2,6</i></td> <td><i>12,6</i></td> </tr> <tr> <td><i>Kędzierzyńsko-Kozielski</i></td> <td><i>4,1</i></td> <td><i>12,3</i></td> </tr> <tr> <td><i>Opolski</i></td> <td><i>4,7</i></td> <td><i>12,3</i></td> </tr> <tr> <td>Podregion opolski</td> <td>22,2</td> <td>9,6</td> </tr> <tr> <td><i>Oleski</i></td> <td><i>2,1</i></td> <td><i>8,8</i></td> </tr> <tr> <td><i>Krapkowicki</i></td> <td><i>2,3</i></td> <td><i>8,6</i></td> </tr> <tr> <td><i>Strzelecki</i></td> <td><i>1,9</i></td> <td><i>8,2</i></td> </tr> <tr> <td><i>m. Opole</i></td> <td><i>4,5</i></td> <td><i>6,4</i></td> </tr> </tbody> </table>		W tys.	W %	WOJ. OPOLSKIE	42,7	12,0	<i>Brzeski</i>	<i>5,7</i>	<i>19,4</i>	<i>Namysłowski</i>	<i>2,4</i>	<i>16,8</i>	<i>Prudnicki</i>	<i>3,0</i>	<i>16,8</i>	Podregion nyski	20,6	16,5	<i>Nyski</i>	<i>6,9</i>	<i>16,3</i>	<i>Głubczycki</i>	<i>2,6</i>	<i>16,2</i>	<i>Kluczborski</i>	<i>2,6</i>	<i>12,6</i>	<i>Kędzierzyńsko-Kozielski</i>	<i>4,1</i>	<i>12,3</i>	<i>Opolski</i>	<i>4,7</i>	<i>12,3</i>	Podregion opolski	22,2	9,6	<i>Oleski</i>	<i>2,1</i>	<i>8,8</i>	<i>Krapkowicki</i>	<i>2,3</i>	<i>8,6</i>	<i>Strzelecki</i>	<i>1,9</i>	<i>8,2</i>	<i>m. Opole</i>	<i>4,5</i>	<i>6,4</i>	IX 2014 Źródło: GUS
	W tys.	W %																																																			
WOJ. OPOLSKIE	42,7	12,0																																																			
<i>Brzeski</i>	<i>5,7</i>	<i>19,4</i>																																																			
<i>Namysłowski</i>	<i>2,4</i>	<i>16,8</i>																																																			
<i>Prudnicki</i>	<i>3,0</i>	<i>16,8</i>																																																			
Podregion nyski	20,6	16,5																																																			
<i>Nyski</i>	<i>6,9</i>	<i>16,3</i>																																																			
<i>Głubczycki</i>	<i>2,6</i>	<i>16,2</i>																																																			
<i>Kluczborski</i>	<i>2,6</i>	<i>12,6</i>																																																			
<i>Kędzierzyńsko-Kozielski</i>	<i>4,1</i>	<i>12,3</i>																																																			
<i>Opolski</i>	<i>4,7</i>	<i>12,3</i>																																																			
Podregion opolski	22,2	9,6																																																			
<i>Oleski</i>	<i>2,1</i>	<i>8,8</i>																																																			
<i>Krapkowicki</i>	<i>2,3</i>	<i>8,6</i>																																																			
<i>Strzelecki</i>	<i>1,9</i>	<i>8,2</i>																																																			
<i>m. Opole</i>	<i>4,5</i>	<i>6,4</i>																																																			
21	Other region-specific challenges (including within parts of the regions, e.g. on the level of poviats) identified as requiring dedicated assistance on the labour market (figures), if relevant.	Inne zidentyfikowane zróżnicowane wewnątrz-regionalne wyzwania na rynku pracy (np. na poziomie niektórych powiatów), które wymagają dedykowanej interwencji (liczbowo), jeśli występują.		<i>powiat krapkowicki - największy w województwie udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych 62% - 1403 osoby</i>	IX 2014 Źródło: WUP Opole																																																

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik		Rok bazowy i źródło																										
22	Other challenges specific to parts of the region in the scope of ESF, e.g. access to pre-school education particularly low in specific poviats.	Inne wyzwania z obszaru interwencji EFSu występujące w części regionu, np. szczególnie niska dostępność opieki żłobkowej.	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	<table border="1"> <tr><td>Powiat m.Opole</td><td>26,4</td></tr> <tr><td>Powiat kędzierzyńsko-kozielski</td><td>12,1</td></tr> <tr><td>OPOLSKIE</td><td>8,7</td></tr> <tr><td>Powiat prudnicki</td><td>8,6</td></tr> <tr><td>Powiat nyski</td><td>8,2</td></tr> <tr><td>Powiat krapkowicki</td><td>7,7</td></tr> <tr><td>Powiat strzelecki</td><td>5,6</td></tr> <tr><td>Powiat namysłowski</td><td>5,5</td></tr> <tr><td>Powiat kluczborski</td><td>5,1</td></tr> <tr><td>Powiat głubczycki</td><td>5,1</td></tr> <tr><td>Powiat brzeski</td><td>4,9</td></tr> <tr><td>Powiat oleski</td><td>3,3</td></tr> <tr><td>Powiat opolski</td><td>2,6</td></tr> </table>		Powiat m.Opole	26,4	Powiat kędzierzyńsko-kozielski	12,1	OPOLSKIE	8,7	Powiat prudnicki	8,6	Powiat nyski	8,2	Powiat krapkowicki	7,7	Powiat strzelecki	5,6	Powiat namysłowski	5,5	Powiat kluczborski	5,1	Powiat głubczycki	5,1	Powiat brzeski	4,9	Powiat oleski	3,3	Powiat opolski	2,6	2013 Źródło: GUS
Powiat m.Opole	26,4																															
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	12,1																															
OPOLSKIE	8,7																															
Powiat prudnicki	8,6																															
Powiat nyski	8,2																															
Powiat krapkowicki	7,7																															
Powiat strzelecki	5,6																															
Powiat namysłowski	5,5																															
Powiat kluczborski	5,1																															
Powiat głubczycki	5,1																															
Powiat brzeski	4,9																															
Powiat oleski	3,3																															
Powiat opolski	2,6																															
23	The number of children aged up to 3.	Liczba dzieci w wieku do 3 lat		34 926 osób		31 XII 2013 Źródło: GUS																										
24	The number of children aged 3-5 (pre-school)	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)		28 516 osób		31 XII 2013 Źródło: GUS																										
25	NEET - the proportion of individuals aged 25-29 not in employment, education or training (in %).	NEET - odsetek osób w wieku 25-29 lat niepracujących i nieuczestniczących w kształceniu i szkoleniu (w %)		Brak danych																												
26	The number of unemployed individuals classified as "active unemployed".	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "bezrobotni aktywni".	Dane niepełne - dane kompletne będą dostępne na początku 2015 roku	1157 osób (4% spośród zakwalifikowanych)		30 X 2014 Źródło: WUP Opole																										
27	The number of unemployed individuals classified as "in need of support".	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "wymagający wsparcia".	Dane niepełne - dane kompletne będą dostępne na początku 2015 roku	20166 osób(69% spośród zakwalifikowanych)		30 X 2014 Źródło: WUP Opole																										

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
28	The number of unemployed individuals classified as "distant from the labour market".	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "oddaleni od rynku pracy".	Dane niepełne - dane kompletne będą dostępne na początku 2015 roku	7721 osób (27% spośród zakwalifikowanych)	30 X 2014 Źródło: WUP Opole
29	EURES activities: the number of vacancies in the region filled in by non-Polish EEA/Swiss citizens via EURES.	Działania sieci EURES: liczba wakatów w regionie zapełnionych przez uprawnione osoby spoza granic Polski za pomocą sieci EURES.		<i>Od roku 2011 pracodawcy polscy w regionie nie składali ofert pracy dla cudzoziemców z UE/EOG</i>	X 2014 Źródło: WUP Opole
30	EURES activities: the number of non-Polish EEA/Swiss vacancies filled in by inhabitants of the region via EURES.	Działania sieci EURES: liczba wakatów poza regionem zapełnionych przez mieszkańców regionu za pomocą sieci EURES.	1. większość ofert pracy z krajów UE/EOG ma charakter otwarty gdzie klienci samodzielnie aplikują do pracodawcy, 2. zagraniczni pracodawcy nie mają obowiązku informowania o wynikach rekrutacji, a WUP nie ma narzędzi do wyegzekwowania takich informacji, 3. brak wymiany informacji o zatrudnieniu w ramach PSZ.	Brak danych	Źródło: WUP Opole
31	Analysis on the potential for a EURES target mobility scheme	Analiza potrzeb dla ukierunkowanego schematu		Najwięcej wolnych miejsc pracy w 2013 r. pochodziło z następujących sektorów: przemysł, handel hurtowy i	www.eures.europa.eu

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
	defining professions/sectors with labour shortage/labour surplus.	mobilności pracowników definiującego zawody/sektory, w których występują braki/nadwyżki siły roboczej.		<p>detaliczny, budownictwo, administracja publiczna, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca.</p> <p>Najczęściej poszukiwane zawody w województwie opolskim to: robotnik gospodarczy, sprzedawca, robotnik budowlany, robotnik placowy, technik prac biurowych, sprzętaczką, przedstawiciel handlowy, magazynier, kierowca samochodu ciężarowego, pracownik ochrony fizycznej bez licencji, murarz</p> <p>W 2013 r. wystąpił deficyt w zawodach takich, jak: spawacz metodą TIG, monter ociepleń budynków, florysta, pośrednik finansowy, ankieter, telemarketer, doradca finansowy, kierowca ciągnika siodłowego, pracownik ochrony fizycznej I stopnia i bez licencji oraz pracownik agencji pracy tymczasowej.</p>	(Za WUP Opole)														
32	The number of economic entities.	Liczba podmiotów gospodarki narodowej.		100 038	31 XII 2013 Źródło: GUS														
33	The number of newly registered (within a year) economic entities.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (rocznie).		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>5907</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>6955</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>7821</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>8542</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>6920</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>6922</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>7410</td></tr> </table>	2007 rok	5907	2008 rok	6955	2009 rok	7821	2010 rok	8542	2011 rok	6920	2012 rok	6922	2013 rok	7410	Źródło: GUS
2007 rok	5907																		
2008 rok	6955																		
2009 rok	7821																		
2010 rok	8542																		
2011 rok	6920																		
2012 rok	6922																		
2013 rok	7410																		
34	The number of newly created job places (annual).	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy (rocznie).		<table border="1"> <tr><td>2008 rok</td><td>11,5 tys.</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>10,8 tys.</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>14,1 tys.</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>13,9 tys.</td></tr> </table>	2008 rok	11,5 tys.	2009 rok	10,8 tys.	2010 rok	14,1 tys.	2011 rok	13,9 tys.	Źródło: GUS						
2008 rok	11,5 tys.																		
2009 rok	10,8 tys.																		
2010 rok	14,1 tys.																		
2011 rok	13,9 tys.																		

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło												
				<table border="1"> <tr> <td data-bbox="1245 328 1413 352">2012 rok</td> <td data-bbox="1420 328 1901 352">13,4 tys.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1245 357 1413 381">2013 rok</td> <td data-bbox="1420 357 1901 381">9,2 tys.</td> </tr> </table>	2012 rok	13,4 tys.	2013 rok	9,2 tys.									
2012 rok	13,4 tys.																
2013 rok	9,2 tys.																
35	Structure of employment - per sector (industry, agriculture, etc.)	Struktura pracujących w sektorach (przemysł, rolnictwo, itd.).		rolnictwo-16,4%; przemysł-24,3%, budownictwo-7%, usługi-52,2%	31 XII 2012 Źródło: GUS												
36	List of Regional Smart Specialisations (RIS3) and - since 2017, monitoring of Return on Investment indicator within RIS3 monitoring.	Regionalne Specjalizacje Inteligentne (RIS3) oraz - od 2017, monitorowanie Zwrotu na Inwestycji w ramach monitoringu RIS3.		<p>Tabela: Rodzaje priorytetów, w tym innowacji społecznych typu 'smart specialisation' w województwie opolskim</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="1245 1054 1413 1145">A. Specjalizacje inteligentne</th> <th data-bbox="1420 810 1621 1054">Grupy technologii, produktów i procesów w ramach obszarów rozwoju</th> <th data-bbox="1628 810 1901 1054">Wyszczególnienie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1245 1059 1413 1145"></td> <td data-bbox="1420 1059 1621 1145">Technologie chemiczne (zrównoważone)</td> <td data-bbox="1628 1059 1901 1193">Otrzymywanie i przetwórstwo materiałów polimerowych</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1245 1198 1413 1305"></td> <td data-bbox="1420 1198 1621 1305"></td> <td data-bbox="1628 1198 1901 1305">Technologie chemiczne organiczne</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1245 1310 1413 1374"></td> <td data-bbox="1420 1310 1621 1374"></td> <td data-bbox="1628 1310 1901 1374">Chemia specjalistyczna</td> </tr> </tbody> </table>	A. Specjalizacje inteligentne	Grupy technologii, produktów i procesów w ramach obszarów rozwoju	Wyszczególnienie		Technologie chemiczne (zrównoważone)	Otrzymywanie i przetwórstwo materiałów polimerowych			Technologie chemiczne organiczne			Chemia specjalistyczna	VII 2014 RSI WO do 2020 r. Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 5250 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 1 lipca 2014 r.
A. Specjalizacje inteligentne	Grupy technologii, produktów i procesów w ramach obszarów rozwoju	Wyszczególnienie															
	Technologie chemiczne (zrównoważone)	Otrzymywanie i przetwórstwo materiałów polimerowych															
		Technologie chemiczne organiczne															
		Chemia specjalistyczna															

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik		Rok bazowy i źródło
					Produkty chemiczne na bazie surowców odnawialnych	
				Zrównoważone technologie budownictwa i drewna	Technologie budownictwa niskoenergetycznego	
					Technologie cementu, wapna i betonu	
					Technologie drewna	
				Technologie przemysłu maszynowego i metalowego	Technologie układów napędowych	
					Technologie projektowania i wytwarzania maszyn i urządzeń	
					Technologie metali	
				Technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej)	Technologie wytwarzania energii	
					Technologie silników	
					Technologie wysokich napięć	
				Technologie rolno-spożywcze	Technologie produkcji roślinnej	
					Technologie produkcji i przetwarzania żywności w	

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło						
				<table border="1"> <tr> <td data-bbox="1245 322 1413 459"></td> <td data-bbox="1420 322 1621 459"></td> <td data-bbox="1628 322 1901 459">szczegółności przetwarzanie mleka</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1245 464 1413 847">B. Potencjalnie specjalizacje inteligentne</td> <td data-bbox="1420 464 1621 847">Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska (<i>Life and environmental science</i>)</td> <td data-bbox="1628 464 1901 847"> Produkty ochrony zdrowia Zintegrowany przestrzennie regionalny produkt turystyczny Proces organizacyjny systemu transportu intermodalnego przyjaznego środowisku </td> </tr> </table> <p>Należy podkreślić, że przyjęty podział grup technologii ma charakter umowny. Nie powinno się identyfikować technologii wymienionych w podgrupach tylko i wyłącznie z jedną grupą technologii. Określone technologie często integrują zakresy działalności i obszary rozwoju regionu. Tym samym wykorzystanie i upowszechnienie technologii staje się impulsem do rozwoju województwa (<i>specjalizacje inteligentne</i>). Jednocześnie zestawienie specjalizacji inteligentnych nie jest zamknięte. Zmieniająca się rzeczywistość Gospodarcza powoduje, że należy monitorować grupy technologii w ramach specjalizacji w województwie opolskim.</p>			szczegółności przetwarzanie mleka	B. Potencjalnie specjalizacje inteligentne	Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska (<i>Life and environmental science</i>)	Produkty ochrony zdrowia Zintegrowany przestrzennie regionalny produkt turystyczny Proces organizacyjny systemu transportu intermodalnego przyjaznego środowisku	
		szczegółności przetwarzanie mleka									
B. Potencjalnie specjalizacje inteligentne	Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska (<i>Life and environmental science</i>)	Produkty ochrony zdrowia Zintegrowany przestrzennie regionalny produkt turystyczny Proces organizacyjny systemu transportu intermodalnego przyjaznego środowisku									
37	List of fast-growth sectors.	Lista sektorów szybkiego wzrostu.		Brak danych							

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
38	The number of children in childcare.	Liczba dzieci objętych opieką żłobkową.		2125	2014 (I półrocze) Źródło: OUW w Opolu
39	The number of entities providing childcare.	Liczba instytucji opieki żłobkowej.		57	2014 (I półrocze) Źródło: OUW w Opolu
40	The number of places in entities providing childcare.	Liczba miejsc opieki żłobkowej.		2343	2014 (I półrocze) Źródło: OUW w Opolu
41	The number of employers providing childcare (e.g. employers at whose premises childcare facilities are available).	Liczba pracodawców zaangażowanych w opiekę żłobkową (np. pracodawcy, na których terenie znajdują się formy opieki żłobkowej).	Wskaźnik wskazuje instytucje utworzone przez osoby fizyczne lub utworzone przez osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej	35	2014 (I półrocze) Źródło: OUW w Opolu
42	Data on training undertaken by employees.	Dane dotyczące szkoleń podejmowanych przez pracowników.		Brak danych	
43	The number of non-institutional entities providing childcare.	Liczba form nie-instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3		Brak danych nt. zatrudnionych niań, w przypadku opiekunów dziennych liczba osób zatrudnionych wynosi 174 osoby - stan na dzień 31.10.2014 (jednak w myśl polskich przepisów jest to opieka instytucjonalna)	2014 Źródło: WUP Opole

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
44	The number of persons who benefit from social assistance.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.	Wskaźnik obrazuje liczbę osób w rodzinach świadczeniobiorców	<table border="1"> <tr> <td><i>2007 rok</i></td> <td><i>88468 osób</i></td> </tr> <tr> <td><i>2008 rok</i></td> <td><i>73298</i></td> </tr> <tr> <td><i>2009 rok</i></td> <td><i>74101</i></td> </tr> <tr> <td><i>2010 rok</i></td> <td><i>74970</i></td> </tr> <tr> <td><i>2011 rok</i></td> <td><i>66419</i></td> </tr> <tr> <td><i>2012 rok</i></td> <td><i>62217</i></td> </tr> <tr> <td><i>2013 rok</i></td> <td><i>72036</i></td> </tr> </table>	<i>2007 rok</i>	<i>88468 osób</i>	<i>2008 rok</i>	<i>73298</i>	<i>2009 rok</i>	<i>74101</i>	<i>2010 rok</i>	<i>74970</i>	<i>2011 rok</i>	<i>66419</i>	<i>2012 rok</i>	<i>62217</i>	<i>2013 rok</i>	<i>72036</i>	Źródło: ROPS Opole. Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
<i>2007 rok</i>	<i>88468 osób</i>																		
<i>2008 rok</i>	<i>73298</i>																		
<i>2009 rok</i>	<i>74101</i>																		
<i>2010 rok</i>	<i>74970</i>																		
<i>2011 rok</i>	<i>66419</i>																		
<i>2012 rok</i>	<i>62217</i>																		
<i>2013 rok</i>	<i>72036</i>																		

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
			domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy, noclegownie, placówki opiekuńczo-wychowawcze, inne ośrodki wsparcia	<table border="1"> <tr><td>2011 rok</td><td>188</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>261</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>297</td></tr> </table>	2011 rok	188	2012 rok	261	2013 rok	297	pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013								
2011 rok	188																		
2012 rok	261																		
2013 rok	297																		
48	The number of care centers.	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>16</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>17</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>16</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>16</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>16</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>15</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>16</td></tr> </table>	2007 rok	16	2008 rok	17	2009 rok	16	2010 rok	16	2011 rok	16	2012 rok	15	2013 rok	16	źródło: ROPS Opole. Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej -pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
2007 rok	16																		
2008 rok	17																		
2009 rok	16																		
2010 rok	16																		
2011 rok	16																		
2012 rok	15																		
2013 rok	16																		
49	The number of places in care centers .	Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>443</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>612</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>460</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>570</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>648</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>564</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>526</td></tr> </table>	2007 rok	443	2008 rok	612	2009 rok	460	2010 rok	570	2011 rok	648	2012 rok	564	2013 rok	526	źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej -pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
2007 rok	443																		
2008 rok	612																		
2009 rok	460																		
2010 rok	570																		
2011 rok	648																		
2012 rok	564																		
2013 rok	526																		

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
50	The number of foster families.	Liczba rodzin zastępczych.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>1209</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>1239</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>1246</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>1248</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>1243</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>1159</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>1143</td></tr> </table>	2007 rok	1209	2008 rok	1239	2009 rok	1246	2010 rok	1248	2011 rok	1243	2012 rok	1159	2013 rok	1143	źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
2007 rok	1209																		
2008 rok	1239																		
2009 rok	1246																		
2010 rok	1248																		
2011 rok	1243																		
2012 rok	1159																		
2013 rok	1143																		
51	The number of children in foster care.	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>1 817</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>1 839</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>1 895</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>1 928</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>1 949</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>1 682</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>1 749</td></tr> </table>	2007 rok	1 817	2008 rok	1 839	2009 rok	1 895	2010 rok	1 928	2011 rok	1 949	2012 rok	1 682	2013 rok	1 749	źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
2007 rok	1 817																		
2008 rok	1 839																		
2009 rok	1 895																		
2010 rok	1 928																		
2011 rok	1 949																		
2012 rok	1 682																		
2013 rok	1 749																		
52	The number of children in institutional care.	Liczba dzieci objętych opieką instytucjonalną.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>552</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>681</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>558</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>491</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>651</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>566</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>551</td></tr> </table>	2007 rok	552	2008 rok	681	2009 rok	558	2010 rok	491	2011 rok	651	2012 rok	566	2013 rok	551	źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj.
2007 rok	552																		
2008 rok	681																		
2009 rok	558																		
2010 rok	491																		
2011 rok	651																		
2012 rok	566																		
2013 rok	551																		

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
					<i>opolskiego w latach 2011,2012,2013</i>														
53	The number of entities which support the homeless .	Liczba placówek wspierających osoby bezdomne.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>4</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>4</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>4</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>5</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>10</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>14</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>14</td></tr> </table>	2007 rok	4	2008 rok	4	2009 rok	4	2010 rok	5	2011 rok	10	2012 rok	14	2013 rok	14	<i>źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013</i>
2007 rok	4																		
2008 rok	4																		
2009 rok	4																		
2010 rok	5																		
2011 rok	10																		
2012 rok	14																		
2013 rok	14																		
54	The number of places in entities which support the homeless .	Liczba miejsc w placówkach wspierających osoby bezdomne.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>300</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>300</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>300</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>350</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>562</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>683</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>735</td></tr> </table>	2007 rok	300	2008 rok	300	2009 rok	300	2010 rok	350	2011 rok	562	2012 rok	683	2013 rok	735	<i>źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013</i>
2007 rok	300																		
2008 rok	300																		
2009 rok	300																		
2010 rok	350																		
2011 rok	562																		
2012 rok	683																		
2013 rok	735																		
55	The number of sheltered housing units.	Liczba mieszkań chronionych.		<table border="1"> <tr><td>2007 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>4</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>5</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>5</td></tr> </table>	2007 rok	0	2008 rok	0	2009 rok	4	2010 rok	5	2011 rok	5	<i>źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena</i>				
2007 rok	0																		
2008 rok	0																		
2009 rok	4																		
2010 rok	5																		
2011 rok	5																		

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło														
				<table> <tr><td>2012 rok</td><td>76</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>92</td></tr> </table>	2012 rok	76	2013 rok	92	zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013										
2012 rok	76																		
2013 rok	92																		
56	The number of training housing units.	Liczba mieszkań treningowych.		<table> <tr><td>2007 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2008 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2009 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2010 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2011 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2012 rok</td><td>0</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>0</td></tr> </table>	2007 rok	0	2008 rok	0	2009 rok	0	2010 rok	0	2011 rok	0	2012 rok	0	2013 rok	0	źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2007-2013 oraz Ocena zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2011,2012,2013
2007 rok	0																		
2008 rok	0																		
2009 rok	0																		
2010 rok	0																		
2011 rok	0																		
2012 rok	0																		
2013 rok	0																		
57	The number of social economy entities.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej.		<table> <tr><td>2012 rok</td><td>239</td></tr> <tr><td>2013 rok</td><td>271</td></tr> </table>	2012 rok	239	2013 rok	271	źródło: ROPS Opole										
2012 rok	239																		
2013 rok	271																		
58	The number of employees in social economy entities.	Liczba zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej.	Dane szacunkowe	2013 rok: 1,5 tys. osób	źródło: ROPS Opole														
59	The main health-related causes of absenteeism at work.	Główne powody absencji chorobowej w pracy.		urazy, zatrucia (16,6% dni absencji chorobowych), ciąża, poród i połóg (15,9%), choroby układu oddechowego (15,4%), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (15,2), choroby układu nerwowego (6,4%), choroby układu krążenia (6,0%), zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (5,1%), choroby układu trawiennego (4,8%), nowotwory (3,6%)	2013 Źródło: ZUS														
60	The number of implemented health prevention programmes.	Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych.		64	2013 Źródło: dane zebrane na podstawie informacji														

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
					przekazanych przez Starostwa Powiatowe zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie przekazywania informacji o programach zdrowotnych oraz wzoru dokumentu zawierającego te informacje
61	The number of persons with different level of education (higher, vocational, etc.)	Liczba osób według wykształcenia (wyższe, zawodowe, itd.)	Dotyczy mieszkańców w wieku 13 lat i więcej	<p>Ogółem: 899 tys.</p> <p>a) wyższe: 122</p> <p>b) policealne: 20,2</p> <p>c) średnie razem: 236,3 średnie zawodowe: 144,0 średnie ogólnokształcące: 92,3</p> <p>d) zasadnicze zawodowe: 214,9</p> <p>e) podstawowe ukończone i gimnazjalne: 202,5</p> <p>f) podstawowe nieukończone: 11,3</p> <p>g) nieustalone razem: 91,8</p>	2011 (NSP) Źródło: GUS
62	The number of children in pre-school education.	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną.	Osoby (udział dzieci objętych edukacją)	<p>2007 rok 16705 (67,6%)</p> <hr/> <p>2008 rok 17914 (72,7%)</p> <hr/> <p>2009 rok 19148(76,8%)</p> <hr/> <p>2010 rok 20237 (76,6%)</p> <hr/> <p>2011 rok 21623(78,9%)</p> <hr/> <p>2012 rok 22099 (77,9%)</p> <hr/> <p>2013 rok 23105 (81,0%)</p>	Źródło: GUS

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło																												
63	The exam results for pupils of elementary school, high school and "matura" exam results.	Poziom wyników sprawdzianów uczniów szkół podstawowych, egzaminów gimnazjalnych oraz zdawalność egzaminów maturalnych.	Sprawdzian szóstoklasisty Wyniki w punktach. Kolumna max. wskazuje możliwą liczbę punktów do zdobycia.	<table border="1"> <thead> <tr> <th>SPRAWDZIAN SZÓSTOKLASISTY</th> <th>OP</th> <th>PL</th> <th>MAX</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cały test</td> <td>25,2</td> <td>25,8</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Czytanie</td> <td>7,7</td> <td>7,8</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Pisanie</td> <td>5,5</td> <td>5,8</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Rozumowanie</td> <td>4,4</td> <td>4,6</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Korzystanie z informacji</td> <td>2,7</td> <td>2,7</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Wykorzystywanie wiedzy w praktyce</td> <td>4,9</td> <td>5,0</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	SPRAWDZIAN SZÓSTOKLASISTY	OP	PL	MAX	Cały test	25,2	25,8	40	Czytanie	7,7	7,8	10	Pisanie	5,5	5,8	10	Rozumowanie	4,4	4,6	8	Korzystanie z informacji	2,7	2,7	4	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	4,9	5,0	8	2014 Źródło: CKE
SPRAWDZIAN SZÓSTOKLASISTY	OP	PL	MAX																														
Cały test	25,2	25,8	40																														
Czytanie	7,7	7,8	10																														
Pisanie	5,5	5,8	10																														
Rozumowanie	4,4	4,6	8																														
Korzystanie z informacji	2,7	2,7	4																														
Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	4,9	5,0	8																														
			Egzamin gimnazjalny. Wyniki w %	<table border="1"> <thead> <tr> <th>EGZAMIN GIMNAZJALNY</th> <th>OP</th> <th>PL</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Część humanistyczna - język polski</td> <td>66</td> <td>68</td> </tr> <tr> <td>Część humanistyczna - historia i WOS</td> <td>58</td> <td>59</td> </tr> <tr> <td>Część matematyczno-przyrodnicza</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>matematyka</td> <td>46</td> <td>47</td> </tr> <tr> <td>przedmioty przyrodnicze</td> <td>51</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>Wybrane języki obce - poz. podstawowy</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>angielski</td> <td>68</td> <td>67</td> </tr> <tr> <td>niemiecki</td> <td>66</td> <td>54</td> </tr> </tbody> </table>	EGZAMIN GIMNAZJALNY	OP	PL	Część humanistyczna - język polski	66	68	Część humanistyczna - historia i WOS	58	59	Część matematyczno-przyrodnicza			matematyka	46	47	przedmioty przyrodnicze	51	52	Wybrane języki obce - poz. podstawowy			angielski	68	67	niemiecki	66	54	2014 Źródło: CKE	
EGZAMIN GIMNAZJALNY	OP	PL																															
Część humanistyczna - język polski	66	68																															
Część humanistyczna - historia i WOS	58	59																															
Część matematyczno-przyrodnicza																																	
matematyka	46	47																															
przedmioty przyrodnicze	51	52																															
Wybrane języki obce - poz. podstawowy																																	
angielski	68	67																															
niemiecki	66	54																															
			Egzamin maturalny. Wyniki w %.	<table border="1"> <thead> <tr> <th>EGZAMIN MATURALNY</th> <th>OP</th> <th>PL</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Odsetek osób, które zdały egzamin maturalny</td> <td>82</td> <td>82</td> </tr> <tr> <td>Odsetek osób, które nie zdały</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>Odsetek osób, które zdały wg typu szkół:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Licea ogólnokształcące</td> <td>88</td> <td>89</td> </tr> <tr> <td>Licea profilowane</td> <td>68</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>Technika</td> <td>76</td> <td>71</td> </tr> </tbody> </table>	EGZAMIN MATURALNY	OP	PL	Odsetek osób, które zdały egzamin maturalny	82	82	Odsetek osób, które nie zdały	18	18	Odsetek osób, które zdały wg typu szkół:			Licea ogólnokształcące	88	89	Licea profilowane	68	60	Technika	76	71	2014 Źródło: CKE							
EGZAMIN MATURALNY	OP	PL																															
Odsetek osób, które zdały egzamin maturalny	82	82																															
Odsetek osób, które nie zdały	18	18																															
Odsetek osób, które zdały wg typu szkół:																																	
Licea ogólnokształcące	88	89																															
Licea profilowane	68	60																															
Technika	76	71																															

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło															
				Licea uzupełniające 19 27 Technika uzupełniające 21 22																
64	The number of pupils.	Liczba uczniów.		Około 151 tys.	Rok szkolny 2013/2014 Źródło: SIO															
65	The number of pupils with special needs.	Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.		4,0 tys.	Rok szkolny 2013/2014 stan na 30.09.2013 r. Źródło: SIO															
66	Results of external exams	Wyniki egzaminów zewnętrznych (szóstoklasisty, gimnazjalny, maturalny)		Jak w punkcie 63.																
67	The number of individuals aged 25-64 who study or participate in lifelong learning.	Liczba osób w wieku 25-64 lata, które kształcą lub dokończają się.	Dane orientacyjne Brak danych dla kształcenia pozaformalnego dla województwa	4,5% (opolskie, kształcenie formalne), 21% (Polska, pozaformalne)	2011 Źródło: Eurostat, GUS															
68	Data on ICT competences (including of adults, pupils).	Dane dotyczące poziomu kompetencji cyfrowych (w tym osób dorosłych i uczniów).		Procent osób w wieku 16+ korzystających z Internetu: <table border="1" data-bbox="1243 989 1881 1189"> <thead> <tr> <th></th> <th>2007</th> <th>2009</th> <th>2011</th> <th>2013</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Opolskie</td> <td>39,1</td> <td>48,9</td> <td>58</td> <td>61,1</td> </tr> <tr> <td>POLSKA</td> <td>39,2</td> <td>51,4</td> <td>61,1</td> <td>66,9</td> </tr> </tbody> </table>		2007	2009	2011	2013	Opolskie	39,1	48,9	58	61,1	POLSKA	39,2	51,4	61,1	66,9	Źródło: Czapiński J., Panek T. (red.) (2013). Diagnoza społeczna 2013
	2007	2009	2011	2013																
Opolskie	39,1	48,9	58	61,1																
POLSKA	39,2	51,4	61,1	66,9																
69	Data on foreign language competences (including of adults, pupils).	Dane dotyczące poziomu kompetencji językowych (w tym osób dorosłych i uczniów).	Wskaźnik: Czynna znajomość języków obcych	Angielski (15,3%), niemiecki (15,6%), rosyjski (7,2%)	Źródło: Czapiński J., Panek T. (red.) (2013). Diagnoza społeczna 2013															

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
70	The number of VET students.	Liczba uczniów szkół zawodowych.	Zasadnicza szkoła zawodowa Technikum Technikum uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych Szkoła policealna (ponadgimnazjalna)	Okolo 25 tys.	Rok szkolny 2013/2014 stan na 30.09.2013 r. Źródło: SIO
71	Proportion of pupils in VET in the total population of pupils.	Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.		Okolo 21%	Rok szkolny 2013/2014 stan na 30.09.2013 r. Źródło: SIO
72	The number of VET schools (including VET schools and centers, etc.).	Liczba szkół zawodowych (w tym szkoły zasadnicze zawodowe, technika, itd.).		Szkoły: - Zasadnicza szkoła zawodowa: 48 - Technikum: 50 - Technikum uzupełniające: 0 - Szkoła policealna: 57 Szkoły dla dorosłych: - Zasadnicza szkoła zawodowa: 6 - Technikum: 3 - Technikum uzupełniające: 13	Rok szkolny 2012/2013 Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu
73	The number of unemployment among graduates of VET schools.	Liczba bezrobotnych absolwentów szkół zawodowych.		339 osób - stan na 30.09.2014 676 osób - stan na 31.12.2013 712 osób - stan na 31.12.2012	Źródło: WUP Opole
74	The number of VET schools, which implemented cooperation programme	Liczba szkół zawodowych, które wdrożyły program współpracy z pracodawcami	Uwaga: Technika i szkoły współpracują z pracodawcami w	0 programów (szkoły zamierzają podjąć współpracę co wynika z reformy kształcenia zawodowego)	2014

Nr	In English	In Polish	Komentarz IZ RPO WO	Wskaźnik	Rok bazowy i źródło
	including schools, which implemented part of training at employers' premises.	w tym szkoły, które wprowadziły część szkolenia bezpośrednio u pracodawców.	organizacji praktycznej nauki zawodu (praktyczna nauka zawodu jest integralną częścią kształcenia zawodowego)		Źródło: na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Opolu
75	Data on the link between professional qualifications taught at VET schools and labour market needs.	Dane dotyczące związku między kwalifikacji zawodowych zdobytych w szkołach edukacji zawodowej a potrzebami rynku pracy.		Brak danych	
76	The number of enterprises/employers currently involved in VET	Liczba pracodawców/firm zaangażowanych w edukację zawodową.		Brak danych	

Źródło: Opracowanie własne DRP UMWO we współpracy z ROPS Opole, WUP Opole, DEP UMWO.

Legenda:

Zielone – wskaźniki dostępne

Żółty – wskaźniki są niedostępne na poziomie regionu, ale zaproponowano inne - zbliżone lub wskaźnik zmodyfikowano

Pomarańczowy – wskaźniki niedostępne

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**POWIĄZANIA OSI PRIORYTETOWYCH Z CELAMI
STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE UE, KRAJU,
REGIONU
RPO WO 2014-2020
*[Sekcja 1]***

OPOLE, CZERWIEC 2018

Tabela 1: Powiązania Osi priorytetowych RPO WO 2014-2020 z celami strategicznymi wyznaczonymi na poziomie UE, kraju i regionu z uwzględnieniem Country Specific Recommendations

UE	UE	REGION	REGION	KRAJ
EU 2020	Country Specific Recommendations	RPO WO 2014-2020	SRWO 2020	SRK 2020
<i>PRIORYTET projekt przewodni</i>	<i>Rekomendacje</i>	<i>Osie priorytetowe</i>	<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele strategiczne</i>
ROZWÓJ INTELIGENTNY <i>Unia innowacji</i> ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>	CSR nr 4 <i>Poprawa skuteczności bodźców podatkowych we wspieraniu badań i rozwoju w sektorze prywatnym w ramach dążenia do zacieśnienia powiązań między polityką w obszarach badań, innowacji i przemysłu, a także lepsze dostosowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji.</i>	OP I. INNOWACJE W GOSPODARCE	3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka 4. Dynamiczne przedsiębiorstwa	II.3 Zwiększenie innowacyjności gospodarki
ROZWÓJ INTELIGENTNY <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i> <i>Europejska agenda cyfrowa</i> ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>	CSR nr 6 <i>Podjęcie działań w celu poprawy otoczenia biznesu</i>	OP II. KONKURENCYJNA GOSPODARKA	3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka 4. Dynamiczne przedsiębiorstwa 8. Konkurencyjna aglomeracja polska 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu	II.1 Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej II.2 Wzrost wydajności gospodarki II.5 Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>	CSR nr 5 <i>Odnowienie i rozbudowa mocy wytwórczych oraz poprawa efektywności w całym łańcuchu energii</i>	OP III. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	4. Dynamiczne przedsiębiorstwa 6. Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług 7. Wysoka jakość środowiska 8. Konkurencyjna aglomeracja opolska 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu	II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II.7 Zwiększenie efektywności transportu III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>		OP IV. ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM	7. Wysoka jakość środowiska	I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

UE	UE	REGION	REGION	KRAJ
EU 2020	Country Specific Recommendations	RPO WO 2014-2020	SRWO 2020	SRK 2020
<i>PRIORYTET projekt przewodni</i>	<i>Rekomendacje</i>	<i>Osie priorytetowe</i>	<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele strategiczne</i>
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>	CSR nr 6 <i>Poprawa gospodarki odpadami</i>	OP V. OCHRONA ŚRODOWISKA, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO	2. Aktywna społeczność regionalna 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna 7. Wysoka jakość środowiska 8. Konkurencyjna aglomeracja opolska 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu	II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>	CSR nr 5 <i>Zapewnienie skutecznej realizacji projektów inwestycyjnych w dziedzinie kolejnictwa</i>	OP VI. ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT NA RZECZ MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW	6. Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług	II.7 Zwiększenie efektywności transportu III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU <i>Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> ROZWÓJ INTELIGENTNY <i>Młodzież w drodze</i>	CSR nr 2 <i>Zwalczania segmentacji rynku pracy poprzez zwiększenie wysiłków na rzecz zapewnienia lepszego przejście z umów na czas określony do stałego zatrudnienia i ograniczenie nadmiernego wykorzystania umów cywilnoprawnych</i> CSR nr 3 <i>Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, w szczególności poprzez podjęcie dalszych kroków w celu zwiększenia dostępności do niedrogich i dobrych placówek świadczących opiekę nad dziećmi i edukację przedszkolną</i> <i>Zwiększenie szans starszych pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywizacji zawodowej</i>	OP VII. KONKURENCYJNY RYNEK PRACY	1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna	I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela II.4 Rozwój kapitału ludzkiego III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

UE	UE	REGION	REGION	KRAJ
EU 2020	Country Specific Recommendations	RPO WO 2014-2020	SRWO 2020	SRK 2020
<i>PRIORYTET projekt przewodni</i>	<i>Rekomendacje</i>	<i>Osie priorytetowe</i>	<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele strategiczne</i>
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU <i>Europejski program walki z ubóstwem</i>	CSR nr 1 <i>Ogólna wydajność w sektorze opieki zdrowotnej</i> <i>Lepsze ukierunkowanie polityki społecznej</i>	OP VIII. INTEGRACJA SPOŁECZNA	1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna	I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela II.4 Rozwój kapitału ludzkiego III.1 Integracja społeczna III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
ROZWÓJ INTELIGENTNY <i>Młodzież w drodze</i> ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU <i>Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i>	CSR nr 2 <i>Lepsze dostosowanie edukacji do potrzeb rynku pracy, zwiększenie dostępności programów przyuczania do zawodu i uczenia się poprze praktykę, zacieśnianie współpracy między szkołami a pracodawcami</i> <i>Zwiększenie udziału dorosłych w procesie uczenia się przez całe życie w celu dostosowania podaży do popytu na umiejętności</i> CSR nr 3 <i>Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, w szczególności poprzez podjęcie dalszych kroków w celu zwiększenia dostępności do niedrogich i dobrych placówek świadczących opiekę nad dziećmi i edukację przedszkolną</i>	OP IX. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI	1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna 8. Konkurencyjna aglomeracja opolska	I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela II.4 Rozwój kapitału ludzkiego III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU <i>Europejski program walki z ubóstwem</i> ROZWÓJ INTELIGENTNY <i>Młodzież w drodze</i>	CSR nr 1 <i>Ogólna wydajność w sektorze opieki zdrowotnej</i> CSR nr 2 <i>Lepsze dostosowanie edukacji do potrzeb rynku pracy, zwiększenie</i>	OP X. INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu	II.4 Rozwój kapitału ludzkiego III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

UE	UE	REGION	REGION	KRAJ
EU 2020	Country Specific Recommendations	RPO WO 2014-2020	SRWO 2020	SRK 2020
PRIORYTET projekt przewodni	Rekomendacje	Osie priorytetowe	Cele strategiczne	Cele strategiczne
<i>Europejska agenda cyfrowa</i>	<i>dostępności programów przyuczania do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnianie współpracy między szkołami a pracodawcami</i>			

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

PLAN FINANSOWY
RPO WO 2014-2020
[Sekcja 3]

OPOLE, CZERWIEC 2018

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obszarem realizacji programu jest obszar województwa opolskiego. Województwo opolskie jest zaliczone do regionów słabiej rozwiniętych.

Zgodnie z UP alokacja środków unijnych na Program wynosi 679 152 913,00 EUR EFRR i 265 814 879,00 EUR EFS. Minimalne zaangażowanie środków krajowych – szacowane na podstawie art. 120 rozporządzenia ramowego zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% - wynosi w momencie programowania 166 759 027,00EUR. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach programu.

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Program jest realizowany na obszarze jednego województwa zaliczanego do kategorii regionów słabiej rozwiniętych.

Rezerwa wykonania

W Programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS.

Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS (Tabela 17 w Sekcji 3).

Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu i stanowi przynajmniej 5% jej alokacji UE i nie przekracza 7% z wyjątkiem osi Pomoc techniczna (finansowanej wyłącznie z EFS), dla której zgodnie z przepisami nie ustanowiono rezerwy (wyłączenie osi pomocy technicznej wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na innych osiach EFS) (Tabela 18a w Sekcji 3).

Koncentracja tematyczna

Założone w Programie poziomy koncentracji przedstawiają się następująco:

- kwota przeznaczona na cel tematyczny 1, 2, 3 i 4 wynosi 299 000 000,00 EUR, co stanowi 44,03 % alokacji EFRR,
- kwota przeznaczona na cel tematyczny 4 wynosi 131 000 000,00 EUR, co stanowi 19,29 % alokacji EFRR,
- kwota przeznaczona na cel tematyczny 9 (EFS) wynosi 73 929 483,00 EUR, co stanowi 27,81% alokacji EFS.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

**ZINTEGROWANE
PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO
W RPO WO 2014-2020**

[Sekcja 4]

OPOLE, CZERWIEC 2018

1. WSPARCIE OBSZARU STRATEGICZNEJ INTERWENCJI *Depopulacja*

Tabela 1: Szacunkowa alokacja finansowa na wsparcie OSI Depopulacja w podziale na priorytety inwestycyjne

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	I	1	1b	61 600 000,00
EFRR	II	3	3c	37 800 000,00
EFRR			3a	6 851 852,00
EFRR			3b	8 700 000,00
EFS	VII	8	8i	55 100 000,00
EFS			8iii	19 100 000,00
EFS			8vi	8 400 000,00
EFS			8iv	5 107 517,00
EFS	VIII	9	9iv	50 000 000,00
EFS	IX	10	10i	18 311 007,00
EFS			10iv	17 860 567,00
EFS			10iii	8 207 594,00
EFRR	X	9	9a	45 900 000,00
EFRR		10	10	5 881 187,00
Razem EFRR + EFS	-	-	-	348 819 724,00

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

2. WSPARCIE OBSZARU STRATEGICZNEJ INTERWENCJI *Miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne – Zintegrowana Inwestycja Terytorialna*

Tabela 2 (20a): Szacunkowa alokacja finansowa na wsparcie ZIT w podziale na priorytety inwestycyjne

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	II	3	3a	5 000 000,00
EFRR	III	4	4e	40 900 000,00
			4c	9 400 000,00
EFRR	V	6	6c	2 000 000,00
EFS	IX	10	10i	10 600 000,00
			10iv	3 900 000,00
Razem EFRR + EFS	-	-	-	71 800 000,00

3. WSPARCIE OBSZARU STRATEGICZNEJ INTERWENCJI *Miasta i dzielnice miast wymagających rewitalizacji*

Tabela 3: Szacunkowa alokacja finansowa na wsparcie OSI Miasta i dzielnic miast wymagających rewitalizacji w podziale na priorytety inwestycyjne

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	X	9	9b	30 671 726,00
Razem	-	-	-	30 671 726,00

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

4. WSPARCIE OBSZARU STRATEGICZNEJ INTERWENCJI *Obszary przygraniczne*

Tabela 4: Szacunkowa kwota przeznaczona na OSI PRZYGRANICZNE w podziale na priorytety inwestycyjne

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	II	3	3a	3 148 148,00
EFRR			3c	8 000 000,00
EFRR	V	6	6c	5 594 971,41
Razem	-	-	-	16 743 119,41

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

5. WSPARCIE MIAST SUBREGIONALNYCH I ICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Tabela 5: Szacunkowa alokacja finansowa na wsparcie miast subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych w podziale na priorytety inwestycyjne

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	II	3	3a	6 851 852,00
EFRR	III	4	4e	40 700 000,00
			4c	8 000 000,00
Razem	-	-	-	55 551 852,00

Źródło: Opracowanie własne IZRPO WO.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

SYSTEM INSTYTUCJONALNY W RPO WO 2014-2020

[Sekcja 7]

OPOLE, CZERWIEC 2018

Wykaz instytucji podmiotów odpowiadających za zarządzanie, kontrolę i audyt został zaprezentowany poniżej.

Tabela 1: Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departamentu lub jednostki	Kierownik instytucji/podmiotu (funkcja lub stanowisko)
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Opolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	Marszałek Województwa Opolskiego tel.: (+48) 77 54 16 510, 77 54 16 511 fax: (+48) 77 54 16 512 e-mail: marszalek@opolskie.pl
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa Opolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	Marszałek Województwa Opolskiego tel.: (+48) 77 54 16 510, 77 54 16 511 fax: (+48) 77 54 16 512 e-mail: marszalek@opolskie.pl
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. (+48) 22 694 55 55 e-mail: kancelaria@mofnet.gov.pl
Podmiot, do którego Komisja będzie kierowała płatności	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych tel. (+48) 22 694 55 55 e-mail: kancelaria@mofnet.gov.pl
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego tel.: (+48) 22 273 70 00 e-mail: kancelaria@mir.gov.pl
Instytucja Pośrednicząca (EFRR – wybrane obszary)	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki	Dyrektor Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki tel.: (+48) 77 403 36 00 fax: (+48) 77 403 36 00 e-mail: biuro@ocrg.opolskie.pl
Instytucja Pośrednicząca (EFS – wybrane obszary)	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu tel.: (+48) 77 441 67 01 fax: (+48) 77 441 67 02 e-mail: sekretariat@wup.opole.pl
Związek Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Dyrektor Biura Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska tel.: (+48) 77 54 17 931 e-mail: biuro@ao.opole.pl

Instytucja Zarządzająca RPO WO 2014-2020

Instytucją Zarządzającą RPO WO 2014-2020 jest Zarząd Województwa Opolskiego. Na podstawie uregulowań zawartych w regulaminie wewnętrznym UMWO przygotowanym przez Zarząd Województwa Opolskiego obowiązki IZRPO WO pełni komórka organizacyjna w ramach UMWO. Obecnie funkcję tę pełni Departament Koordynacji Programów Operacyjnych.

Zadania IZRPO WO realizowane będą w oparciu o właściwe przepisy Rozporządzenia ogólnego. Do głównych zadań IZRPO WO należy (art. 125 Rozporządzenia ogólnego):

1. Na poziomie zarządzania:

- powołanie i koordynacja prac KM RPO WO, dostarczanie informacji wymaganych do wykonywania jego zadań, w szczególności dane dotyczące postępów Programu w osiągnięciu celów, dane finansowe i dane odnoszące się do wskaźników i celów pośrednich;
- opracowanie rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji Programu, i po ich zatwierdzeniu przez KM RPO WO przedkładanie KE;
- udostępnianie instytucjom pośredniczącym oraz beneficjentom informacji, które są istotne odpowiednio dla wykonywania ich zadań i realizacji operacji;
- tworzenie systemu elektronicznej rejestracji i przechowywania danych dotyczących każdej operacji, które są niezbędne do monitorowania, oceny, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytu, w tym danych dotyczących poszczególnych uczestników operacji, w stosownych przypadkach;
- nadzór, aby dane, o których mowa wyżej były gromadzone, wprowadzane do systemu i tam przechowywane, a dane na temat wskaźników były podzielone według płci w przypadkach wymaganych na podstawie załączników I i II do Rozporządzenia w sprawie EFS;
- nadzór, koordynacja i współpraca z IP, Związkiem ZIT.

2. Na poziomie wyboru operacji:

- sporządzanie i stosowanie odpowiednich procedur wyboru i kryteriów, które zapewniają, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów, są niedyskryminacyjne i przejrzyste oraz zgodne z art. 7 i 8 Rozporządzenia ogólnego w zakresie ogólnych zasad promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, zrównoważonego rozwoju;
- nadzór i weryfikacja, czy wybrana operacja wchodziła w zakres odpowiedniego funduszu oraz zaliczała się do kategorii interwencji określonej w Osi lub Osiach priorytetowych RPO WO 2014-2020;
- zapewnienie przedkładania beneficjentowi dokumentu zawierającego warunki wsparcia dla każdego działania, w tym szczegółowe wymagania dotyczące produktów lub usług, które mają być dostarczone w ramach operacji, plan finansowania oraz termin realizacji;
- weryfikacja przed zatwierdzeniem operacji, że beneficjenci dysponują administracyjną, finansową i operacyjną zdolnością;
- weryfikacja, jeżeli operacja rozpoczęła się przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie, czy spełnione zostały unijne i krajowe zasady dotyczące danej operacji;
- nadzór i weryfikacja, aby operacje wybrane do dofinansowania z funduszy nie obejmowały przedsięwzięć będących częścią operacji, które zostały objęte lub powinny być objęte procedurą odzyskiwania, zgodnie z art. 71 Rozporządzenia ogólnego w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej poza obszar objęty Programem;

- określanie kategorii interwencji, w odniesieniu do której przypisane są wydatki związane z operacją;
- nadzór, koordynacja i współpraca z IP, Związkiem ZIT.

3. Na poziomie zarządzania finansami i kontroli:

- weryfikacja, czy dofinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały przez nich zapłacone oraz, czy spełniają one wymagania obowiązującego prawa, RPO WO 2014-2020 oraz warunki wsparcia operacji;
- nadzór i weryfikacja, czy beneficjenci uczestniczący we wdrażaniu operacji, których koszty zwracane są na podstawie faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, prowadzili oddzielny system księgowości lub korzystali z odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją;
- wprowadzanie skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka;
- ustanawianie procedury gwarantującej przechowywanie zgodnie z wymogami art. 72 lit. g) Rozporządzenia ogólnego wszystkich dokumentów dotyczących wydatków i audytów wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu;
- sporządzanie naprawcze deklaracji zarządczej i rocznego podsumowania, o których mowa w art. 59 ust. 5 lit. a) i b) rozporządzenia finansowego;
- nadzór, koordynacja i współpraca z IP, Związkiem ZIT.

IZRPO WO będzie przeprowadzać kontrole systemowe w IP oraz Związku ZIT. W odniesieniu do kontroli IZRPO WO weryfikuje, czy współfinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały przez nich zapłacone oraz czy spełniają one wymagania obowiązującego prawa unijnego i krajowego, programu operacyjnego oraz warunki wsparcia operacji. Powyższe obejmuje weryfikacje administracyjne w odniesieniu do każdego złożonego przez beneficjentów wniosku o zwrot i weryfikacje operacji na miejscu realizacji. Częstość i zakres weryfikacji na miejscu są proporcjonalne do kwoty wsparcia publicznego na operację oraz poziomu ryzyka stwierdzonego w toku tych weryfikacji oraz audytów przeprowadzanych przez IA w odniesieniu do systemu zarządzania i kontroli, jako całości. W oparciu o przyjętą przez IZRPO WO metodologię będą mogły być prowadzone na wyłonionej próbie:

- projektów - kontrole na miejscu, w tym prowadzone w miejscu ich realizacji kontrole trwałości;
- dokumentów - weryfikacje prowadzone w ramach poszczególnych rodzajów kontroli.

Zadania związane z dokonywaniem i księgowaniem płatności powierzone zostały niezależnej komórce organizacyjnej UMWO, którą jest obecnie Departament Finansów.

Instytucje Pośredniczące RPO WO 2014-2020

Na mocy art. 123 ust. 7 Rozporządzenia ogólnego, Instytucja Zarządzająca powierzyła zarządzanie częścią RPO WO 2014-2020 Instytucjom Pośredniczącym. W system wdrażania zostaną włączone dwie IP, tj.:

- Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki¹;
- Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu².

¹ OCRG zostało powołane Uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr V/38/2007 z dnia 27 lutego 2007 r. jako jednostka budżetowa Samorządu Województwa Opolskiego.

² WUP został powołany uchwałą nr XX/136/2000 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 czerwca 2000 r., jako jednostka budżetowa Samorządu Województwa Opolskiego.

Biorąc pod uwagę gotowość instytucjonalną, zasoby kadrowe, zaplecze techniczne oraz zakres kompetencyjny tych podmiotów i dotychczasowe, wieloletnie doświadczenia z wdrażania środków unijnych, w tym pełnienie w okresie 2007-2013 funkcji Instytucji Pośredniczących II stopnia RPO WO 2007-2013 i PO KL 2007-2013, wybrane IP będą odpowiadały za realizację obszarów Programu, określonych w Tabeli 2.

Tabela 2: Obszary RPO WO 2014-2020 powierzone do wdrożenia IP

IP	Fundusz	CT	PI	Zakres
OPOLSKIE CENTRUM ROZWOJU GOSPODARKI	EFRR	1	1b	Innowacje w przedsiębiorstwach
		3	3b	Współpraca gospodarcza i promocja
			3c	Nowe produkty i usługi w MSP
		4	4a	Odnawialne źródła energii
			4b	Efektywność energetyczna w MSP
			4c	Efektywność energetyczna w mieszkalnictwie
		9	9a	Infrastruktura usług społecznych
WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY	EFŚ	8	8i	Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy
			8iii	Zakładanie działalności gospodarczej
			8iv	Godzenie życia prywatnego i zawodowego
		9	9v	Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej
		10	10i	Wsparcie kształcenia ogólnego
			10i	Wsparcie edukacji przedszkolnej
			10i	Programy pomocy stypendialnej
			10iv	Wsparcie kształcenia zawodowego

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

IZRPO WO dopuszcza możliwość przejęcia działań powierzonych IP w zakresie wdrażania instrumentów finansowych.

Instytucje, którym powierzone zostają funkcje IP są jednostkami podległymi Zarządowi Województwa Opolskiego, tym samym ich działalność podlega m.in. regulacjom wewnętrznym przyjmowanym przez Zarząd Województwa Opolskiego. Włączenie tych podmiotów do systemu realizacji RPO WO 2014-2020, zakres zadań i odpowiedzialności oraz wzajemne relacje pomiędzy IZRPO WO a IP regulowane będą na podstawie porozumień zawartych pomiędzy podmiotami. Ponadto wzajemne relacje pomiędzy IZRPO WO a IP na dalszym etapie będą uszczegóławiane za pośrednictwem wytycznych programowych IZRPO WO.

Do głównych zadań IP należeć m.in. będą:

- przeprowadzanie naborów wniosków o dofinansowanie;
- podpisywanie umów o dofinansowanie projektów;
- prowadzenie bezpośredniego nadzoru nad realizacją operacji, w tym ich rozliczanie i kontrola;
- ocena i sprawozdawanie do IZRPO WO nt. efektów wdrażania wybranych obszarów Programu, w tym wprowadzanie w porozumieniu z IZRPO WO działań naprawczych, usprawnień wpływających na skuteczną i efektywną realizację Programu;

- udział w pracach KM RPO WO oraz działaniach podejmowanych w ramach procesu ewaluacji Programu;
- promowanie i informowanie we współpracy z IZRPO WO o działaniach podejmowanych w ramach Programu i osiągniętych efektach.

Związek Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej

Na podstawie art. 36 Rozporządzenia ogólnego IZRPO WO wprowadziła instrument Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej. Podmiotem współpracującym z IZRPO WO w ramach wdrożenia tego instrumentu jest Związek ZIT³, który przybrał formę partnerstwa w postaci Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska⁴. Zakres zadań i odpowiedzialności oraz wzajemne relacje pomiędzy IZRPO WO a Związkiem ZIT regulowane będą na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy podmiotami. Zgodnie z art. 7 Rozporządzenia EFRR za pomocą ZIT realizowane będą działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Wsparcie w ramach ZIT skoncentrowane jest na kierunkach interwencji RPO WO 2014-2020 i wpisuje się w system monitorowania postępów i efektów wdrażania Programu. Wykaz obszarów realizowanych decyzją IZRPO WO przez Związek ZIT przedstawia Tabela 3.

Tabela 3: Obszary RPO WO 2014-2020 powierzone do realizacji Związkowi ZIT

Związek ZIT	Fundusz	CT	PI	Zakres
STOWARZYSZENIE AGLOMERACJA OPOLSKA	EFRR	3	3a	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Aglomeracji Opolskiej
		4	4c	Efektywność energetyczna w budynkach publicznych Aglomeracji Opolskiej
			4e	Strategie niskoemisyjne w Aglomeracji Opolskiej
		6	6c	Dziedzictwo kulturowe i kultura w Aglomeracji Opolskiej
	EFS	10	10i	Wsparcie edukacji przedszkolnej w Aglomeracji Opolskiej
			10i	Wsparcie kształcenia ogólnego w Aglomeracji Opolskiej
			10iv	Wsparcie kształcenia zawodowego w Aglomeracji Opolskiej

Źródło: Opracowanie IZRPO WO.

IZRPO WO powierza Związkowi ZIT przeprowadzenie naborów we wskazanych dla ZIT obszarach wsparcia RPO WO 2014-2020, ocenę projektów, opracowanie listy rankingowej projektów w uzgodnieniu z IZRPO WO. Ponadto IZRPO WO zagwarantuje Związkowi ZIT udział w pracach w KM RPO WO na zasadach określonych w wytycznych programowych. Tym samym przedstawiciel Związku ZIT będzie brał udział w tworzeniu i akceptowaniu kryteriów wyboru projektów RPO WO 2014-2020.

Zastosowanie ZIT w ramach RPO WO 2014-2020 możliwe będzie po spełnieniu warunków określonych w UP, a także wytycznych MIR oraz IZRPO WO, dotyczących⁵:

- zawiązania zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, rozumianej jako powołanie Związku ZIT, który w województwie opolskim przyjął formę stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- przygotowania Strategii ZIT;

³ Porozumienie w sprawie utworzenia Aglomeracji Opolskiej z dnia 26.10.2012, opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego z dnia 31.10.2012, poz. 1521.

⁴ Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska powołane zostało przez 20 gmin województwa opolskiego na zebraniu założycielskim 16 października 2013 r. W dniu 14 listopada 2013 r. nastąpiła rejestracja Stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym. Uchwałą nr 7/2014 Zarządu Stowarzyszenia Aglomeracja z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia gminy Tułowice w poczet członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska skład Aglomeracji Opolskiej został rozszerzony o gminę Tułowice. Ostatecznie w skład Stowarzyszenia wchodzi 21 gmin.

⁵ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020..., s. 158, Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych..., s. 8.

- posiadania odpowiedniej zdolności instytucjonalnej przez Związek ZIT;
- podpisania porozumienia dotyczącego realizacji ZIT w województwie opolskim pomiędzy Związkiem ZIT a IZRPO WO;
- uzupełnienia środków rezerwy programowej przeznaczonych na realizację ZIT środkami podstawowej alokacji RPO WO 2014-2020;

Realizacja projektów dotyczących gospodarki niskoemisyjnej (w ramach PI 4c i 4e) uzależniona jest od posiadania dokumentów strategicznych w zakresie gospodarki niskoemisyjnej (np. planu gospodarki niskoemisyjnej lub planów zrównoważonej mobilności miejskiej) lub ich elementów w Strategii ZIT⁶. Weryfikacja zdolności instytucjonalnej Związku ZIT zostanie przeprowadzona przez IZRPO WO w oparciu o opracowane wytyczne programowe w tym zakresie. Zastosowanie instrumentu ZIT przede wszystkim ma zwiększyć zaangażowanie miasta wojewódzkiego wraz z obszarem funkcjonalnym w zarządzanie funduszami unijnymi w latach 2014-2020.

Institucja Certyfikująca

Na mocy art. 123 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego zadania związane z certyfikacją wydatków do KE, określone w art. 126 Rozporządzenia ogólnego, zostały powierzone IZRPO WO. Warunkiem niezbędnym dla pełnienia przez IZRPO WO zadań związanych z certyfikacją w ramach Programu jest zapewnienie rozdzielania realizacji zadań zarządczo-kontrolnych od certyfikacji. Wypełniając ten warunek decyzją Zarządu Województwa Opolskiego zadania w tym zakresie powierzono komórce organizacyjnej UMWO, która jest niezależna od pozostałych komórek Urzędu, realizujących pozostałe zadania związane z zarządzaniem i wdrażaniem Programu (dotyczy: zarządzania, wyboru operacji, kontroli, oceny Programu).

Desygnacja

Zgodnie z zapisami UP desygnacji podlegają instytucje zarządzające oraz inne instytucje pośredniczące i wdrażające wyznaczone przez instytucje zarządzające do realizacji programu operacyjnego. Podmiotem udzielającym desygnacji w imieniu państwa członkowskiego jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Organem doradczym instytucji udzielającej desygnacji jest Komitet ds. Desygnacji, w skład którego wchodzi przedstawiciele ministra właściwego ds. finansów publicznych oraz ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Przez desygnację należy rozumieć decyzję potwierdzającą spełnienie przez daną instytucję warunków zapewniających prawidłową realizację programu operacyjnego. Warunkiem uzyskania desygnacji jest spełnienie kryteriów określonych w Załączniku XIII do Rozporządzenia ogólnego, w tym opracowanie i wdrożenie procedur dotyczących systemu zarządzania i kontroli oraz zawarcie właściwych umów albo porozumień międzyinstytucjonalnych. Udzielona desygnacja będzie mogła zostać zawieszona w przypadku zaprzestania spełniania przez właściwą instytucję kryteriów desygnacji lub wycofana w przypadku niezrealizowania przez desygnowaną instytucję działań naprawczych, mających na celu ponowne spełnienie kryteriów desygnacji. Zawieszenie bądź wycofanie desygnacji skutkować będzie częściowym lub całkowitym wstrzymaniem certyfikacji wydatków do KE.

Institucja Audytowa

Organem pełniącym funkcję Instytucji Audytowej jest Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, który od 1 marca 2017 r. został zastąpiony przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej (art.14 ust. 1pkt 14 ustawy o Krajowej Administracji).

Funkcję Szefa Krajowej Administracji Skarbowej pełni sekretarz stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

---

⁶ Posiadanie planów gospodarki niskoemisyjnej warunkuje możliwość ubiegania się o wsparcie w ramach Priorytetów inwestycyjnych 4c, 4e, 4iii w PO IIŚ oraz PO PW.

Szef Krajowej Administracji Skarbowej wykonuje swoje zadania za pośrednictwem Departamentu Audytu Środków Publicznych Ministerstwa Finansów oraz 16 Izb administracji skarbowej.

W izbach administracji skarbowej zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne odpowiedzialne za audyt środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Instytucja Audytowa dba o to, aby czynności audytowe uwzględniały uznane w skali międzynarodowej standardy audytu.

Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej.

Instytucja Audytowa posiada wyłączną odpowiedzialność w zakresie planowania i wyboru operacji będących przedmiotem audytu, jak również sposobu wykonywania audytu i raportowania o podjętych ustaleniach i rekomendacjach.

Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności z Komisji Europejskiej

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności z KE jest minister właściwy do spraw finansów publicznych. Środki przekazywane przez KE jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcową zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody. Z budżetu państwa będą przekazywane środki na realizację projektów.

System oceny Programu

Programy finansowane ze środków publicznych powinny oprócz opisu podejmowanych działań i ich uzasadnienia zawierać elementy, które w sposób czytelny i precyzyjny pozwolą na mierzenie skuteczności tych działań i badanie ich użyteczności dla społeczeństwa. Biorąc pod uwagę powyższe zasady, IZRPO WO opracuje system oceny Programu, który pozwoli na monitorowanie jego postępu rzeczowego i finansowego, a tym samym umożliwi mierzenie osiągnięcia założonych celów oraz będzie źródłem informacji odnośnie zmian wynikających z interwencji publicznej. Na system oceny RPO WO 2014-2020 składają się 3 podstawowe elementy: monitorowanie, sprawozdawczość i ewaluacja. Główne zasady monitorowania postępów realizacji Programu zostały określone w Rozdziale I Rozporządzenia ogólnego.

Monitorowanie i sprawozdawczość

W ramach systemu oceny Programu analizie poddawany będzie postęp rzeczowy i finansowy. Za monitorowanie efektów Programu odpowiedzialna jest IZRPO WO oraz KM RPO WO.

Zadania w zakresie monitorowania i sprawozdawczości prowadzone przez IZRPO WO będą zgodne z regulacjami w tym zakresie opracowanymi na poziomie krajowym i wytycznymi programowymi, opracowanymi na poziomie regionalnym. Natomiast KM RPO WO, zgodnie z art. 47 Rozporządzenia ogólnego zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty decyzji dotyczącej przyjęcia Programu przez KE. Skład oraz funkcje KM RPO WO określone zostaną m.in. w oparciu o art. 47, 48 i 110 Rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z podejściem opartym na wielopoziomym sprawowaniu rządów (art. 5 Rozporządzenia ogólnego), w skład KM RPO WO wchodzić będą m.in. przedstawiciele IZRPO WO, IP, przedstawiciele strony rządowej, partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentanci środowisk naukowych oraz przedstawiciel KE z głosem doradczym. Na podstawie zapisów UP i właściwych przepisów Rozporządzenia ogólnego do głównych zadań KM RPO WO należeć będzie m.in.:

- zatwierdzenie kryteriów wyboru projektów,
- opiniowanie, analiza efektów realizacji Programu, w tym udział w procesie sprawozdawczości,
- opiniowanie, rekomendowanie zmian w Programie,
- branie czynnego udziału w prowadzonych badaniach,

- działania mające na celu promowanie równouprawnienia płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Szczegółowe zadania KM RPO WO zostaną określone w jego regulaminie prac.

Ewaluacja Programu

Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu ewaluacji przyjęte w Programie wynikają z UP oraz Rozporządzenia ogólnego (art. 54-57, 114). Skuteczna i efektywna realizacja celów RPO WO 2014-2020, uzależniona jest m.in. od wielostronnego i opartego na partnerstwie procesu ewaluacji, pozwalającego w szczególności na rzetelną ocenę skuteczności, efektywności i wpływu Programu na sytuację społeczno-gospodarczą województwa. Koordynacja i realizacja procesu ewaluacji Programu oraz budowanie potencjału ewaluacyjnego w ramach IZRPO WO realizowane będzie przez Jednostkę Ewaluacyjną w ramach struktury UMWO. Jednostka ta będąc funkcjonalnie niezależną wobec pozostałych komórek i podmiotów zaangażowanych w programowanie i wdrażanie RPO WO 2014-2020 odpowiadać będzie m.in. za:

- opracowanie, wdrażanie, monitorowanie i aktualizowanie *Planu ewaluacji RPO WO 2014-2020*⁷, zatwierdzanego przez KM RPO WO;
- koordynację badań ewaluacyjnych w ramach RPO WO 2014-2020 (ewaluacji wewnętrznych oraz zewnętrznych), w tym monitorowanie postępu wdrażania rekomendacji;
- przedstawianie wyników badań ewaluacyjnych, w tym podejmowanie działań wynikających z ich zaleceń KM RPO WO w zakresie oceny Programu;
- współpracę i wymianę informacji w zakresie procesu ewaluacji Programu m.in. z Krajową Jednostką Ewaluacji (KJE) oraz innymi jednostkami ewaluacyjnymi w kraju, Opolskim Obserwatorium Terytorialnym⁸, jak również z KE;
- raportowanie KJE, KM RPO WO i KE wyników ewaluacyjnych;
- prowadzenie działań na rzecz budowy i wzmocnienia potencjału ewaluacyjnego na poziomie regionalnym;
- upowszechnianie informacji nt. procesu ewaluacji RPO WO 2014-2020 opinii publicznej, w tym w zakresie prowadzonych badań ewaluacyjnych, ich wyników i możliwości ich wykorzystania.

Proces ewaluacji Programu realizowany będzie w oparciu o *Plan ewaluacji RPO WO 2014-2020*, który będzie przygotowany na cały okres programowania. Zgodnie z zapisami UP proces ewaluacji RPO WO 2014-2020 obejmować będzie następujące typy badań ewaluacyjnych (które realizowane będą przy wykorzystaniu zróżnicowanych metod badawczych), tj.:

- ewaluację *ex-ante*, zgodnie z art. 55 Rozporządzenia ogólnego na podstawie wytycznych KJE⁹, przeprowadzana jest w celu poprawy jakości projektowania RPO WO 2014-2020;

---

⁷ Zgodnie z wytycznymi KE oraz zapisami UP plan ewaluacji w szczególności powinien zawierać: listę tematów badań ewaluacyjnych wraz z uzasadnieniem ich realizacji, metody przewidziane do zastosowania wraz z określeniem zapotrzebowania na dane, sposoby zapewnienia dostarczenia odpowiedniego zakresu danych na użytek ewaluacji, harmonogram procesu ewaluacji, sposoby komunikacji wyników planowanych ewaluacji, zasoby ludzkie potrzebne do procesu ewaluacji, budżet oraz działania ukierunkowane na budowę kultury ewaluacyjnej (w tym plan szkoleń).

⁸ *Opolskie Obserwatorium Terytorialne* – instrument stanowiący element krajowego systemu obserwatoriów terytorialnych, którego zadaniem jest monitoring i ewaluacja interwencji publicznej w regionie oraz dostarczanie bieżących i usystematyzowanych informacji na temat rozwoju regionalnego. Por. *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego...*, s. 132, 137-139.

⁹ http://www.ewaluacja.gov.pl/Ewaluacja_ex_ante_2014_2020/Documents/Zalecenia_ex_ante_listopad_2012.pdf (19.11.2012 r.)

- ewaluacje bieżące, realizowane w oparciu o *Plan*, dotyczące m.in. oceny i analizy sposobu, w jaki wsparcie z funduszy przyczyniło się do osiągnięcia celów każdej Osi priorytetowej RPO WO 2014-2020 oraz trafności, skuteczności i efektywności interwencji;
- ewaluacja *ex-post*, zgodnie z art. 57 Rozporządzenia ogólnego, zostanie przeprowadzona i zakończona do dnia 31 grudnia 2024 r. przez KE we współpracy m.in. z IZRPO WO¹⁰.

IZRPO WO w ramach pomocy technicznej Programu zapewni środki na prowadzenie procesu ewaluacji zgodnie z wymaganiami i zapotrzebowaniem tak, aby działania podejmowane w ramach tego procesu przebiegały w sposób ciągły, skuteczny i efektywny. Działania JE wspierane będą w wymiarze technicznym, kadrowym i organizacyjnym, jak również w zakresie budowy potencjału ewaluacyjnego oraz rozpowszechniania kultury ewaluacyjnej na poziomie regionalnym.

System informatyczny

Zgodnie z UP, minister właściwy ds. rozwoju regionalnego zapewni budowę i funkcjonowanie centralnego systemu informatycznego SL 2014, który będzie wspierał realizację programów operacyjnych. System ten tworzony jest w celu spełnienia wymogów Rozporządzenia ogólnego w zakresie:

- obowiązku rejestrowania i przechowywania danych dotyczących każdego projektu, niezbędnych do monitorowania, ewaluacji, zarządzania finansowego, kontroli i audytu, w tym danych osobowych uczestników projektów na potrzeby monitorowania i ewaluacji projektów współfinansowanych z EFS (art. 125 ust. 2 Rozporządzenia ogólnego);
- zapewnienia systemu komputerowego służącego prowadzeniu księgowości, przechowywaniu i przekazywaniu danych finansowych i danych na temat wskaźników, dla celów monitorowania i sprawozdawczości (art. 72 pkt 2 Rozporządzenia ogólnego);
- zapewnienia funkcjonowania systemu informatycznego, za pomocą którego pełna komunikacja pomiędzy beneficjentem a właściwymi instytucjami odbywać się będzie wyłącznie drogą elektroniczną (art. 122 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego).

System informatyczny SL 2014 służy w szczególności do wspierania procesów związanych z:

- obsługą projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu;
- ewidencjonowaniem danych dotyczących programów operacyjnych;
- obsługą procesów związanych z certyfikacją wydatków.

Instytucje oraz beneficjenci korzystają z funkcjonalności udostępnionych za pośrednictwem centralnego systemu informatycznego SL 2014, w zakresie obsługi projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu. Dostęp do danych gromadzonych w SL 2014 mają:

- wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji programów operacyjnych, tj. między innymi instytucja zarządzająca, instytucje pośredniczące, instytucje wdrażające, instytucja audytowa, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania swoich zadań;
- beneficjenci, w zakresie danych dotyczących realizowanych przez nich projektów.

System informatyczny SL 2014 umożliwi tworzenie określonych raportów, m.in.:

- informacji o poziomie wydatkowania środków UE;
- prognoz wydatków;

---

¹⁰ W ramach ewaluacji *ex-post* uwzględnione zostaną ewaluacje przeprowadzone w trakcie okresu programowania, a jej zakres dotyczyć będzie skuteczności i efektywności interwencji oraz jej wkładu w realizację *Strategii Europa 2020*.

- informacji o stanie wdrażania funduszy strukturalnych;
- informacji na temat przeprowadzonych kontroli.

Wymiana informacji pomiędzy KE a IZRPO WO odbywać się będzie poprzez system SFC 2014.

IZRPO WO stworzy kompatybilny z centralnym własny Lokalny System Informatyczny mający na celu wsparcie bieżącego procesu zarządzania i monitorowania RPO WO 2014-2020 w zakresie przyjmowania i oceny wniosków o dofinansowanie. Będzie on w szczególności służył do wspierania procesów związanych z:

- przygotowaniem przez wnioskodawców wniosków o dofinansowanie (elementem systemu będzie elektroniczny formularz wniosku);
- obsługą cyklu życia wniosku o dofinansowanie (od momentu złożenia wniosku, poprzez jego oceny, aż do listy projektów zatwierdzonych do dofinansowania);
- monitorowaniem naborów wniosków o dofinansowanie.

Systemem zostaną objęte oprócz IZRPO WO pozostałe instytucje uczestniczące we wdrażaniu RPO WO 2014-2020. Lokalny System Informatyczny uwzględni specyficzne uwarunkowania wdrażania EFRR oraz EFS.

System informacji i promocji

Na podstawie art. 115 Rozporządzenia ogólnego za zapewnienie właściwej informacji i promocji RPO WO 2014-2020 odpowiadać będzie IZRPO WO. W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych prowadzonych przez poszczególne instytucje, zgodnie z art. 116 Rozporządzenia ogólnego, na poziomie kraju opracowany został projekt Strategii komunikacji polityki spójności na lata 2014-2020. W oparciu o ten dokument IZRPO WO opracuje Strategię komunikacji funduszy europejskich w województwie opolskim na lata 2014-2020, która będzie podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych wspierających realizację Programu¹¹. Strategia zawierać będzie elementy wymienione w pkt. 4 załącznika XII do Rozporządzenia ogólnego. Celem głównym strategii komunikacji RPO WO 2014-2020 będzie podniesienie świadomości mieszkańców regionu i instytucji odnośnie znaczenia Programu dla rozwoju województwa, zwiększenie ich aktywności w zakresie pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych oraz uzyskanie akceptacji dla efektów ich wykorzystania. Cel ten realizowany będzie poprzez:

- zapewnienie przejrzystości procedur wdrażania Programu;
- upowszechnianie korzyści płynących z realizacji Programu;
- wsparcie beneficjentów w procesie pozyskiwania środków;
- stałe podnoszenie wiedzy i kompetencji osób zaangażowanych w proces zarządzania, informowania i wdrażania Programu.

Efektom realizacji powyższych założeń będzie zapewnienie maksymalnego wykorzystania środków unijnych, dostępnych dla województwa opolskiego, podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności beneficjentów w zakresie korzystania z dostępnej pomocy, a także zwiększenie świadomości publicznej na temat udziału UE w rozwoju regionu i kraju. Ponadto celem programowanych działań będzie ukierunkowanie ich na wymiar wartości dodanej pomocy wspólnotowej, m.in. poprzez tworzenie i upowszechnianie skutecznego oraz trwałego przepływu informacji dotyczących RPO WO 2014-2020, łącznie ze wskazaniem wkładu finansowego w ramach EFRR i EFS. Ponadto IZRPO WO przygotowywać będzie roczne plany działań będące dokumentami wykonawczymi dla strategii komunikacji. Strategia ta będzie omawiana i zatwierdzana przez KM RPO

---

¹¹ Strategia komunikacji dla RPO WO 2014-2020 będzie uzgadniana i akceptowana przez IK UP w zakresie zgodności ze wspólną strategią komunikacji oraz wytycznymi.

WO (art. 110 ust. 2 lit. d) Rozporządzenia ogólnego). IZRPO WO, co najmniej raz w roku będzie informować KM RPO WO o postępach w realizacji strategii komunikacji i o ocenie jej wyników.

IZRPO WO i beneficjenci podejmować będą niezbędne działania informacyjne i promocyjne skierowane do ogółu społeczeństwa dotyczące operacji wspieranych w ramach Programu. Poza IZRPO WO w prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w ramach strategii komunikacji będą zaangażowane m.in. IP, Związek ZIT. Ponadto IZRPO WO będzie prowadzić działania informacyjne i promocyjne RPO WO 2014-2020 we współpracy z partnerami, w tym m.in. z właściwymi organami regionalnymi, lokalnymi, miejskimi oraz innymi władzami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi, podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, centrami informacji europejskiej, przedstawicielstwami KE w Polsce, instytucjami edukacyjnymi i badawczymi. W oparciu o doświadczenia zgromadzone na przestrzeni lat 2007-2013 w województwie opolskim kontynuowane będzie zintegrowane podejście do polityki komunikacyjnej funduszy europejskich. Sprzyjać temu będą nowe rozwiązania w zakresie programowania i wdrażania wprowadzone w latach 2014-2020, a zwłaszcza dwufunduszowość RPO WO 2014-2020. Połączenie w ramach jednego Programu środków pochodzących z dwóch funduszy, tj. EFRR i EFS usprawni realizację zintegrowanych, komplementarnych i efektywnych działań informacyjnych i promocyjnych funduszy europejskich w województwie opolskim.

Zarządzanie finansowe

Podstawowy mechanizm przepływów finansowych w zakresie środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oparty jest o budżet środków europejskich, czyli wyodrębnioną część budżetu państwa, zasilaną transferami z Komisji Europejskiej (dochody budżetu środków europejskich), z której następnie dokonywane są płatności na rzecz beneficjentów w kwocie odpowiadającej przyznanemu dofinansowaniu unijnemu (wydatki budżetu środków europejskich). Budżet środków europejskich nie obejmuje wydatków ponoszonych w ramach pomocy technicznej.

Instytucją dokonującą płatności jest Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Podstawą dokonania płatności na rzecz beneficjenta jest przekazane do BGK zlecenie płatności wystawione przez instytucję, z którą beneficjent zawarł umowę o dofinansowanie projektu, przygotowane w oparciu o zweryfikowany wniosek beneficjenta o płatność.

Ww. instytucja może upoważnić pisemnie inny podmiot będący państwową jednostką budżetową, realizujący projekt finansowany z udziałem środków europejskich, do wystawiania zleceń płatności. W takim przypadku instytucje systemu wdrażania są wyłączone z bezpośredniego udziału w systemie przepływu środków unijnych: środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności nie będą bowiem w praktyce przechodzić przez rachunki wspomnianych podmiotów.

Rozliczenie wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjenta odbywa się na podstawie wniosku o płatność złożonego do właściwej instytucji. W oparciu o zweryfikowane wnioski o płatność dana instytucja pośrednicząca sporządza zestawienia wydatków zawierające zagregowane wartości i dane z poszczególnych projektów, które następnie przekazuje do instytucji zarządzającej. Instytucja zarządzająca, w oparciu o otrzymane dokumenty, sporządza, a następnie przesyła do KE, deklaracje i zestawienia wydatków wraz z wnioskiem o płatność okresową.

Podstawą do wyliczenia wkładu unijnego, o której mowa w art. 120 ust. 2 rozporządzenia ramowego, są całkowite wydatki kwalifikowalne.